

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ [1-3]

Ακαδημαϊκό έτος: 2008-2009

Τόπος: Αθήνα

Ημερομηνία: 10 Δεκεμβρίου 2009

Παραρτήματα

- Παράρτημα 1: Οδηγός Σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ακαδημαϊκού έτους 2008-2009
- Παράρτημα 2: Οδηγός Σπουδών του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ακαδημαϊκού έτους 2008-2009
- Παράρτημα 3: Οδηγός Σπουδών του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Μουσειακές Σπουδές» του ακαδημαϊκού έτους 2008-2009

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ [1]

Οδηγός Σπουδών
του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας
του ακαδημαϊκού έτους 2008-2009

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008-2009

ΑΘΗΝΑ 2008

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ**

**Ο Δ Η Γ Ο Σ Σ Π Ο Υ Δ Ω Ν
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
2 0 0 8 - 2 0 0 9**

ΑΘΗΝΑ 2008

Επιμέλεια έκδοσης:

Α. Ραμού-Χαψιάδη, Κ. Γαγανάκης, Ε. Χατζηβασιλείου
Π. Βαλαβάνης, Β. Κέπετζη

Εξώφυλλο: Πάρι Πρέκα, *Άλογο από τη ζωφόρο του Παρθενώνα*, 1992, ελαιογραφία σε μουσαμά.
Διαστάσεις 97x97 εκ., Συλλογή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

Το έντυπο αυτό τυπώθηκε από το Εκτυπωτικό Κέντρο του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.), στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ), Μέτρο 2.2 «Αναμόρφωση Προγραμμάτων Σπουδών Διεύρυνση Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης», Ενέργεια 2.2.2. «Ολοκλήρωση της διεύρυνσης και αναμόρφωση των Προγραμμάτων Σπουδών», Κατηγορία Πράξεων 2.2.2.α. «Αναμόρφωση Προπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών», Πράξη «Αναμόρφωση Προπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών». Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από Εθνικούς Πόρους.

Μονάδα Προσβασιμότητας Φοιτητών με Αναπηρία (ΦμεΑ)

Στόχος της Μονάδας Προσβασιμότητας ΦμεΑ του Πανεπιστημίου Αθηνών είναι:
η επίτευξη στην πράξη της ισότιμης πρόσβασης στις ακαδημαϊκές σπουδές των φοιτητών με διαφορετικές ικανότητες και απαιτήσεις, μέσω της παροχής προσαρμογών στο περιβάλλον, Υποστηρικτικών Τεχνολογιών Πληροφορικής και Υπηρεσιών Πρόσβασης.

Η Μονάδα Προσβασιμότητας ΦμεΑ περιλαμβάνει:

- Υπηρεσία Καταγραφής Αναγκών των ΦμεΑ.
- Τμήμα Ηλεκτρονικής Προσβασιμότητας.
- Τμήμα Προσβασιμότητας στο Δομημένο Χώρο.
- Υπηρεσία Μεταφοράς.

Επικοινωνία και περισσότερες πληροφορίες:

Τηλέφωνο: 210 7275183,

Fax: 210 7275135

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	
1. Διοίκηση του Τμήματος	7
2. Διοίκηση των Τομέων	7
3. Εκπρόσωποι στη Σύγκλητο	8
4. Σπουδαστήρια	8
5. Ψηφιακό Εργαστήριο Διδασκαλίας	8
6. Εργαστήριο Πολυμέσων	8
7. Μουσείο Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης	8
8. Αρχαιολογικό Πάρκο	8
9. Φωτογραφικό Εργαστήριο	9
10. Επιτροπή Προγράμματος	9
11. Σύμβουλοι Σπουδών για το 2007-2008	9
12. Κατάσταση μελών ΔΕΠ	9
13. Γνωστικά Αντικείμενα και Επιστημονικό Προσωπικό	12
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	15
A. Στόχοι	15
I. Αντικείμενο της Ιστορικής Επιστήμης	15
II. Αντικείμενο και κλάδοι της Επιστήμης της Αρχαιολογίας και της Ιστορίας της Τέχνης	15
B. Οργάνωση του Προγράμματος Σπουδών	18
I. Γενικά	18
II. Κατανομή μαθημάτων	21
III. Συνοπτική θεώρηση του Προγράμματος και Ενδεικτικό Πρόγραμμα	26
1. Γενικά	26
2. Προτεινόμενο Ενδεικτικό Πρόγραμμα	27
IV. Περιγραφή Μαθημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας	32
1. Μαθήματα Ιστορίας	32
2. Μαθήματα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης	51
ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΣΕ ΑΛΛΑ ΤΜΗΜΑΤΑ	65
ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΔΟΑΤΑΠ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΣΤΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ	68
ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ERASMUS	69
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ	73
ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	80
ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ	92
ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ	109
ΜΟΝΑΔΑ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (ΦμεΑ)	111
ΤΑΜΕΙΟ ΑΡΩΓΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	112

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΡΥΤΑΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Πρύτανης Χρ. Κίττας
Αντιπρύτανης Δ. Ασημακόπουλος
Αντιπρύτανης Γ. Κρεατσάς
Αντιπρύτανης Ι. Καρακώστας

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Κοσμήτωρ Μ. Θωμαδάκη

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Γενικά

Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας είναι ένα από τα Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Διεύθυνση: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών / Φιλοσοφική Σχολή / Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας / Πανεπιστημιόπολη Ζωγράφου / Αθήνα 157 84)

Το Τμήμα αποτελείται από δύο Τομείς: α. Τομέας Ιστορίας β. Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης. Διαθέτει δύο ειδικές Βιβλιοθήκες (Σπουδαστήρια), που στεγάζονται στον 6^ο όροφο του κτηρίου της Φιλοσοφικής Σχολής και λειτουργούν τις εργάσιμες ημέρες (Δευτέρα έως Παρασκευή) από 8π.μ. έως 6μ.μ. (Ιστορικό) και 9π.μ. έως 7μ.μ. (Αρχαιολογικό).

Διαθέτει επίσης:

- Εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών που λειτουργεί στο πλαίσιο του Αναμορφωμένου Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών για την πραγματοποίηση μαθημάτων.
- Εργαστήριο πολυμέσων.
- Μουσείο Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης
- Αρχαιολογικό Πάρκο
- Φωτογραφικό Εργαστήριο

1. Διοίκηση του Τμήματος

Πρόεδρος

Γ. Κοκκορού - Αλευρά

Αναπλ. Πρόεδρος

Δ. Παντελοδήμος

Γραμματέας

Ελ. Μαντζουράνη

Προσωπικό Γραμματείας

Αιμ. Νικολακάκη

Ειρ. Κατσικαρέλη

Α. Ταχμιτζής

Ελπ. Χριστοδούλου

Α. Ζαφειρόπουλος

Αγγ. Μπερερή

Διευθύντρια Μεταπτυχιακών

Ό. Κατσιαρδή-Hering

Σπουδών

Ε.Τ.Ε.Π. (Μεταπτυχιακών Σπουδών)

Κ. Μποϊλέ

Γ. Λαμπροπούλου

2. Διοίκηση των Τομέων

ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Διευθύντρια

Α. Παπαδία-Λάλα

Διοικητικός

Στ. Τζαγάκη

ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Διευθύντρια

Α. Λαιμού

Ε.Τ.Ε.Π.

Μ. Γκιώνη

3. Εκπρόσωποι στη Σύγκλητο

Πρόκειται να εκλεγούν

4. Σπουδαστήρια του Τμήματος

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Διευθύντρια

Π. Αθανασιάδη

Βιβλιοθηκονόμοι

Μ. Καρασούλη

Διοικητικοί Π.Ε.

Μ. Σκούντζου

Χρ. Κούκου

Ε.Τ.Ε.Π.

Γ. Μπαρμπαρούσης

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Διευθύντρια

Ε. Σημαντώνη-Μπουρνιά

Βιβλιοθηκονόμοι

Μ. Ασημακοπούλου

Μ. Μένη

Στ. Κανακάκη

5. Ψηφιακό Εργαστήριο Διδασκαλίας

Διευθύντρια

Μ. Ντούρου-Ηλιοπούλου

6. Εργαστήριο Πολυμέσων

Διευθύντρια

Β. Κουταβά-Δεληβοριά

7. Εργαστήριο Ψηφιακής Αποτύπωσης του Δημοσίου Βίου των Βυζαντινών

Διευθύντρια

Α. Κόλια-Δερμιτζάκη

8. Μουσείο Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης

Διευθύντρια:

Σ. Καλοπίση-Βέρτη

Υπεύθυνες Συλλογής Εκμαγείων:

Ο. Παλαγγιά

Λ. Παλαιοκρασσά

Υπεύθυνη Βυζαντινής Συλλογής:

Σ. Καλοπίση-Βέρτη

Υπεύθυνη Προϊστορικής Συλλογής:

Π. Πολυχρονάκου-Σγουρίτσα,

Υπεύθυνη Κλασικής Συλλογής:

Ελ. Σερμπέτη

Υπεύθυνη Διαμεσογειακής -

Διαχρονικής Συλλογής:

Π. Κούρου

Υπεύθυνη Συλλογής

Πανεπιστημιακής Ανασκαφής

Μακρυγιάννη:

Ειρ. Πέππα-Παπαϊωάννου

Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής

Συλλογής:
Υπεύθυνος Συλλογής
Σύγχρονης Τέχνης:
Υπεύθυνη Συλλογής Πετρωμάτων,
Μεταλλευμάτων,
Ημιπολύτιμων Λίθων:
Κλάδος Επιστατών Δ.Ε.:

Ι. Καραλή-Γιαννακοπούλου

Δ. Παυλόπουλος

Γ. Κοκκορού-Αλευρά
Χρ. Τραγουδάρας

9. Αρχαιολογικό Πάρκο

Ε.Ι.Δ.Ι.Π

Λ. Αραχωβίτης

10. Φωτογραφικό Εργαστήριο

Υπεύθυνη:
Ε.Τ.Ε.Π.

Ελ. Μαντζουράνη
Ν. Μπάκα

11. Επιτροπή Προγράμματος

Μ. Ευθυμίου,
Α. Λαιμού

12. Σύμβουλοι Σπουδών για το Ακαδημαϊκό Έτος 2008-2009

ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

(Δεν έχουν ορισθεί ακόμη)

ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Β. Κέπετζη (χειμ. εξάμηνο)
Π. Βαλαβάνης (εαρ. εξάμηνο)

**ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΛΩΝ ΔΕΠ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ***

Α/Α	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΓΡΑΦΕΙΟ	ΟΡΟΦΟΣ
1.	ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ ΠΟΛΥΜΝΙΑ	403	4 ^{ος}
2.	ΑΝΕΖΙΡΗ ΣΟΦΙΑ	403	4 ^{ος}
3.	ΒΑΛΑΒΑΝΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	717	7 ^{ος}
4.	ΓΑΓΑΝΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	408	4 ^{ος}
5.	ΓΑΡΔΙΚΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	646	6 ^{ος}
6.	ΓΕΩΡΓΙΟΥ-ΓΚΕΚΑ ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ	612	6 ^{ος}
7.	ΓΙΑΝΤΣΗ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ	646	6 ^{ος}
8.	ΓΚΙΟΛΕΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	406	4 ^{ος}
9.	ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΜΑΡΙΑ	408	4 ^{ος}
10.	ΚΑΛΟΠΙΣΗ-ΒΕΡΤΗ ΣΟΦΙΑ	408	4 ^{ος}
11.	ΚΑΡΑΛΗ-ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΙΟΥΛΙΑ	405	4 ^{ος}
12.	ΚΑΡΑΠΛΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	403	4 ^{ος}
13.	ΚΑΤΣΙΑΡΔΗ-HERING ΟΛΓΑ	408	4 ^{ος}
14.	ΚΕΠΕΤΖΗ ΒΙΚΤΩΡΙΑ	406	4 ^{ος}
15.	ΚΟΚΚΟΡΟΥ-ΑΛΕΥΡΑ ΓΕΩΡΓΙΑ	404	4 ^{ος}
16.	ΚΟΛΙΑ-ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗ ΑΘΗΝΑ	401	4 ^{ος}
17.	ΚΟΝΟΡΤΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ	631	6 ^{ος}
18.	ΚΟΥΡΤΕΣΗ-ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ	719	7 ^{ος}
19.	ΚΟΥΤΑΒΑ-ΔΕΛΗΒΟΡΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ	401	4 ^{ος}
20.	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	408	4 ^{ος}
21.	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ	720	7 ^{ος}
22.	ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΥΔΑΚΗ-ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑ	406	4 ^{ος}
23.	ΛΑΙΜΟΥ ANNA	404	4 ^{ος}
24.	ΛΙΑΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	616	6 ^{ος}
25.	ΜΑΝΙΑΤΗ-ΚΟΚΚΙΝΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΤΣΑ	401	4 ^{ος}

* Πληροφορίες για τις ώρες υποδοχής των μελών ΔΕΠ παρέχονται από τους αντίστοιχους τομείς. Τομέας Ιστορίας: 210 7277400 – Τομέας Αρχαιολογίας & Ιστορίας της Τέχνης: 210 7277426, 210 7277432.

26.	ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΗ ΕΛΕΝΗ	423	4 ^{ος}
27.	ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ ΕΥΘΥΜΙΑ	613	6 ^{ος}
28.	ΜΕΝΤΖΟΥ-ΜΕΪΜΑΡΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ	401	4 ^{ος}
29.	ΜΠΙΡΓΑΛΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	409	4 ^{ος}
30.	ΜΠΟΖΑΝΑ-ΚΟΥΡΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ	404	4 ^{ος}
31.	ΜΠΟΥΡΑΖΕΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	616	6 ^{ος}
32.	ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ		
33.	ΝΤΟΥΡΟΥ-ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ	403	4 ^{ος}
34.	ΠΑΛΑΓΓΙΑ-ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΟΛΓΑ	404	4 ^{ος}
35.	ΠΑΛΑΙΟΚΡΑΣΣΑ ΛΥΔΙΑ	405	4 ^{ος}
36.	ΠΑΝΤΕΛΟΔΗΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	409	4 ^{ος}
37.	ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	405	4 ^{ος}
38.	ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ-ΓΡΑΜΜΕΝΟΥ ANNA	404	4 ^{ος}
39.	ΠΑΠΑΔΙΑ-ΛΑΛΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	408	4 ^{ος}
40.	ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ- ΣΕΡΜΠΕΤΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ	419	4 ^{ος}
41.	ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	613	6 ^{ος}
42.	ΠΕΠΠΑ-ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ ΕΙΡΗΝΗ	718	7 ^{ος}
43.	ΠΕΤΡΙΔΗΣ ΠΛΑΤΩΝ	406	4 ^{ος}
44.	ΠΛΑΤΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ	419	4 ^{ος}
45.	ΠΟΛΥΧΡΟΝΑΚΟΥ-ΣΓΟΥΡΙΤΣΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ	405	4 ^{ος}
46.	ΡΑΠΤΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	408	4 ^{ος}
47.	ΣΕΙΡΗΝΙΔΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	408	4 ^{ος}
48.	ΣΗΜΑΝΤΩΝΗ-ΜΠΟΥΡΝΙΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	404	4 ^{ος}
49.	ΦΛΑΪΣΕΡ ΧΑΓΚΕΝ	403	4 ^{ος}
50.	ΧΑΣΙΑΚΟΥ ΑΦΡΟΔΙΤΗ	612	6 ^{ος}
51.	ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΕΥΑΝΘΗΣ	403	4 ^{ος}
52.	ΧΡΗΣΤΟΥ ΕΙΡΗΝΗ	401	4 ^{ος}

ΛΟΙΠΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

53.	ΡΑΠΤΟΥ ΠΗΝΕΛΟΠΗ	409	4 ^{ος}
54.	ΣΠΑΝΟΥΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	403	4 ^{ος}
55.	ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	422	4 ^{ος}
56.	ΣΥΝΝΕΦΟΠΟΥΛΟΥ-ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ Π.	409	4 ^{ος}
57.	ΣΧΙΝΑ ΑΘΗΝΑ	612	4 ^{ος}

I. ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

A. ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Αρχαία Ιστορία

Καθηγητές / Καθηγήτριες

Κωνσταντίνος Μπουραζέλης

Πολύμνια Αθανασιάδη

Λέκτορες

Σοφία Ανεζίρη

Νικόλαος Μπυργάλιας

Βοηθοί

Παναγιώτα Συννεφοπούλου-Ανδρουτσοπούλου

Πηνελόπη Ράπτου

Μεσαιωνική Ιστορία της Δύσεως

Αναπλ. Καθηγήτρια

Μαρία Ντούρου-Ηλιοπούλου

Επικ. Καθηγήτρια

Νικολέττα Γιαντσή-Μελετιάδη

Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους

Καθηγήτριες

Κωνσταντίνα Μέντζου-Μεϊμάρη (σε εκπαιδευτική άδεια κατά το χειμ. εξάμηνο)

Βαρβάρα Κουταβά-Δεληβοριά

Αναπλ. Καθηγήτρια

Αθηνά Κόλια-Δερμιτζάκη

Επικ. Καθηγήτριες

Τριανταφυλλίτσα Μανιάτη-Κοκκίνη

Αικατερίνη Καραπλή

Λέκτωρ

Αικατερίνη Νικολάου

Επιστημονικός Συνεργάτης

Ειρήνη Χρήστου

Χρήστος Σπανούδης

Ιστορία Πρώιμων Νεώτερων Χρόνων:

Ιστορία Νέου Ελληνισμού

(από τον 13^ο αι. έως την Ελληνική Επανάσταση)

Καθηγήτριες

Αναστασία Παπαδία-Λάλα

Όλγα Κατσιαρδή-Hering

Αναπλ. Καθηγήτρια

Μαρία Ευθυμίου (σε εκπαιδευτική άδεια κατά το εαρ. εξάμηνο)

Λέκτορες

Βασιλική Σειρηνίδου

Αικατερίνη Κωνσταντινίδου

Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία (16^{ος}-18^{ος} αι.)

Επίκουρος Καθηγητής

Κωνσταντίνος Γαγανάκης (σε
εκπαιδευτική άδεια κατά το εαρ.
εξάμηνο)

Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας

Αναπλ. Καθηγητής

Παρασκευάς Κονόρτας

Νεώτερη και Σύγχρονη Ιστορία, 19^{ος}-21^{ος} αι. (Ελλάδα, Ευρώπη, Κόσμος):

Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού (από την Ελληνική Επανάσταση έως σήμερα)

Καθηγητής
Επίκ. Καθηγήτρια

Αντώνιος Λιάκος
Κατερίνα Γαρδίκια

Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου

Επίκ. Καθηγητής

Ευάνθης Χατζηβασιλείου

Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία

Καθηγητές

Δημήτριος Παντελοδήμος
Χάγκεν Φλάισερ
Κωνσταντίνος Ράπτης

Επίκ. Καθηγητής

B. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Προϊστορική Αρχαιολογία

Καθηγητές/ Καθηγήτριες

Παναγιώτα Πολυχρονάκου-Σγουρίτσα (σε
εκπαιδευτική άδεια κατά το χειμ. εξάμηνο)
Ιουλία Καραλή-Γιαννακοπούλου (σε εκπαι-
δευτική άδεια κατά το εαρ. εξάμηνο)
Ελένη Μαντζουράνη (σε εκπαιδευτική
άδεια κατά το εαρ. εξάμηνο)
Ελευθέριος Πλάτων
Γεωργία Κουρτέση-Φιλιππάκη

Επίκ. Καθηγητές/Καθηγήτριες

Λέκτορες

Άννα Παπαδημητρίου-Γραμμένου
Αφροδίτη Χασιακού-Αργυράκη
Ιωάννης Παπαδάτος

Βοηθός

Γεώργιος Σταθόπουλος

Κλασική Αρχαιολογία

Καθηγητές / Καθηγήτριες

Όλγα Παλαγγιά
Γεωργία Κοκκορού-Αλευρά
Ευαγγελία Σημαντώνη-Μπουρνιά
Παναγιώτα Κούρου
Λυδία Παλαιοκρασσά
Ελευθερία Σερμπέτη (σε εκπαιδευτική
άδεια κατά το εαρ. εξάμηνο)
Παναγιώτης Βαλαβάνης (σε
εκπαιδευτική άδεια κατά το χειμ.
εξάμηνο)

Αναπλ. Καθηγήτρια

Άννα Λαιμού
Ειρήνη Πέππα-Παπαϊωάννου (σε
εκπαιδευτική άδεια κατά το χειμ.
εξάμηνο)

Λέκτωρ

Περσεφόνη Γεωργίου-Γκέκα (σε
εκπαιδευτική άδεια κατά το χειμ.
εξάμηνο)

Βυζαντινή Αρχαιολογία

Καθηγητές / Καθηγήτριες

Αναπλ. Καθηγήτριες

Νικόλαος Γκιολές
Σοφία Καλοπίση-Βέρτη
Μαρία Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου
Χαρίκλεια Κωνσταντινίδη
Βικτωρία Κέπετζη
Πλάτων Πετρίδης

Επικ. Καθηγήτριες/Καθηγητές

Ιστορία της Τέχνης

Λέκτορες

Δημήτριος Παυλόπουλος
Ευθυμία Μαυρομιχάλη
Αθηνά Σχινά

Επιστημονική Συνεργάτις

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

A. ΣΤΟΧΟΙ

I. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Η Ιστορία έχει επίκεντρό της τον άνθρωπο ως κοινωνικό ον, τη ζωή του, τις πράξεις του σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας (πολιτικό, κοινωνικό, οικονομικό, πολιτισμικό), όπως αυτές διαμορφώνονται από τη σχέση με το φυσικό-γεωγραφικό περιβάλλον.

Η ανασύνθεση ενός γίνεσθαι, με τη βοήθεια των μαρτυριών που έχουν περισωθεί, στοιχειοθετεί το αντικείμενο της ιστορικής επιστήμης και το σκοπό του ιστορικού. Το ενδιαφέρον εντοπίζεται στην ανεύρεση και εξακρίβωση των γεγονότων, στην αναζήτηση της σχέσης αιτίου-αιτιατού και της αλληλεξάρτησης των δεδομένων. Με την ανάκτηση του περασμένου γίνεσθαι, ο άνθρωπος κατορθώνει να συνειδητοποιήσει την εξέλιξή του και, επομένως, να γνωρίσει καλύτερα τον εαυτό του.

Ο Τομέας Ιστορίας, που είναι ένας από τους δύο Τομείς του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, επιδιώκει την ερμηνευτική προσέγγιση των ιστορικών φαινομένων και τη σφαιρική σύλληψη της Ιστορίας, ώστε να εξασφαλίσει στον φοιτητή επιστημονική επάρκεια και βαθύτερη γνώση του ανθρώπινου παρελθόντος. Επειδή η Ιστορία είναι αναπόσπαστα δεμένη με τις άλλες επιστήμες του ανθρώπου, με τις οποίες πρέπει να συνεργάζεται, πέρα από τον κύκλο των μαθημάτων που προσφέρει ο Τομέας της Ιστορίας (βλ. ανάλυση πιο κάτω), το πρόγραμμα συμπληρώνεται με μαθήματα από άλλους Τομείς της Φιλοσοφικής κυρίως Σχολής.

Έτσι, η κατεύθυνση Ιστορίας, η οποία είναι μία από τις δύο ειδικεύσεις που μπορούν να επιλέξουν οι φοιτητές του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, προσφέρει στον φοιτητή τα αναγκαία εφόδια που απαιτούνται για την έρευνα και τη διδασκαλία της Ιστορίας, οι οποίες αποτελούν και τις κύριες επιστημονικές και επαγγελματικές του κατευθύνσεις.

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΚΛΑΔΟΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Αντικείμενο της επιστήμης της Αρχαιολογίας είναι η μελέτη των υλικών καταλοίπων των ανθρώπων του παρελθόντος, με σκοπό την κατανόηση και την ερμηνεία της οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής και πολιτισμικής δομής των κοινωνικών συνόλων από τα οποία προέρχονται. Όταν το ενδιαφέρον της μελέτης επικεντρώνεται στα μνημεία που έχουν ιδιαίτερες αισθητικές απαιτήσεις, τότε η επιστήμη ονομάζεται Ιστορία της Τέχνης (της Αρχαιότητας, του Μεσαίωνα, των Νεώτερων Χρόνων). Τα μεγάλα αυτά δημιουργήματα της τέχνης, που εκφράζουν μέσα από την ισχυρή προσωπικότητα των δημιουργών τους την ανθρώπινη κοσμοθεωρία, όπως διαμορφωνόταν σε κάθε περίοδο, με βάση τα δεδομένα της εποχής, ολοκληρώνουν, όπως είναι φυσικό, την κατανόηση της ιστορικής πορείας της ανθρωπότητας. Η άποψη ότι η Ιστορία της Τέχνης έχει ως κύριο αντικείμενο την εξοικείωση με τα σημαντικά μνημεία και μοναδικό σκοπό την αισθητική απόλαυση έχει προ πολλού υποχωρήσει· σήμερα επικρατεί η νέα ιστορική αντίληψη της μελέτης των κοινωνιών με τη βοήθεια αντιπροσωπευτικών έργων της τέχνης κάθε περιόδου.

Η επιστήμη της Αρχαιολογίας ασχολείται με όλους τους μεγάλους πολιτισμούς του παρελθόντος. Στο Πανεπιστήμιο Αθηνών η διδασκαλία της Αρχαιολογίας και της Ιστορίας της Τέχνης εξειδικεύεται, ως τώρα, στα παρακάτω γνωστικά αντικείμενα:

1. **Προϊστορική Αρχαιολογία:** Αντικείμενο της Προϊστορικής Αρχαιολογίας είναι η μελέτη των υλικών καταλοίπων της ανθρώπινης δραστηριότητας από την εμφάνιση του ανθρώπου έως το τέλος της εποχής του Χαλκού (1100 π.Χ.), κυρίως στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, και περιλαμβάνει τις παρακάτω μεγάλες ενότητες:
 1. Παλαιολιθική Εποχή
 2. Νεολιθική Εποχή
 3. Πρώιμη, Μέση και Ύστερη εποχή του Χαλκού (Ελλαδικός-Κυκλαδικός-Μινωικός-Μυκηναϊκός πολιτισμός και νησιωτικός πολιτισμός ΒΑ Αιγαίου).
2. **Κλασική Αρχαιολογία:** Αντικείμενο της Κλασικής Αρχαιολογίας είναι η μελέτη των υλικών καταλοίπων της ανθρώπινης δραστηριότητας από το τέλος της Εποχής του Χαλκού έως και το τέλος της Ρωμαιοκρατίας στην περιοχή του Κλασικού κόσμου και περιλαμβάνει τις παρακάτω μεγάλες περιόδους:
 1. Πρώιμοι Χρόνοι (Πρωτογεωμετρική και Γεωμετρική εποχή)
 2. Αρχαϊκοί Χρόνοι
 3. Κλασικοί Χρόνοι
 4. Ελληνιστικοί Χρόνοι
 5. Εποχή Ρωμαιοκρατίας
3. **Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Αρχαιολογία:** Αντικείμενο της Βυζαντινής Αρχαιολογίας είναι η μελέτη των υλικών καταλοίπων της ανθρώπινης δραστηριότητας από την εμφάνιση του Χριστιανισμού έως την Άλωση και της Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας η μελέτη των μνημείων από την Άλωση έως τη δημιουργία του Ελληνικού Κράτους. Το γνωστικό αυτό αντικείμενο περιλαμβάνει τις παρακάτω μεγάλες περιόδους:
 1. Παλαιοχριστιανική περίοδος
 2. Βυζαντινή περίοδος (Πρωτοβυζαντινή-Μεσοβυζαντινή-Ύστεροβυζαντινή)
 3. Μεταβυζαντινή περίοδος
4. **Ιστορία Τέχνης Νεώτερων Χρόνων:** Αντικείμενο της Ιστορίας της Τέχνης των Νεώτερων Χρόνων είναι τα έργα της Νεώτερης Τέχνης της Ευρώπης και της Αμερικής, τα κοσμικά δημιουργήματα του ελλαδικού χώρου την εποχή της Τουρκοκρατίας, καθώς και τα έργα τέχνης των χρόνων μετά την Ελληνική Επανάσταση. Το γνωστικό αυτό αντικείμενο περιλαμβάνει τις παρακάτω ενότητες:
 1. Νεώτερη Ευρωπαϊκή και Αμερικανική Τέχνη
 2. Νεοελληνική Τέχνη

Επιμέρους κλάδοι των παραπάνω γνωστικών αντικειμένων είναι η Αρχιτεκτονική, η Γλυπτική, η Ζωγραφική, η Χαρακτική, η Κεραμική (Αγγειοπλαστική-Αγγειογραφία), η Μνημειακή Τοπογραφία, η Μικροτεχνία, η Βιοτεχνία, η Νομισματική, η Επιγραφική.

Η κύρια επαγγελματική κατεύθυνση του αρχαιολόγου και του ιστορικού της τέχνης είναι ο διορισμός στην Αρχαιολογική Υπηρεσία του Κράτους, στόχος της

οποίας είναι η έρευνα και η προστασία των μνημείων (εντοπισμός, αποκάλυψη, μελέτη, συντήρηση και ανάδειξη), καθώς και η οργάνωση μουσείων και εκθέσεων έργων τέχνης.

Αποφασιστική υπήρξε, από παλιά, η συμβολή των αρχαιολόγων και ιστορικών της τέχνης στη διατήρηση της ιστορικής και πολιτιστικής φυσιογνωμίας του ελληνικού χώρου, με τη διάσωση των αρχαιολογικών μνημείων, των παραδοσιακών οικισμών και του ιστορικού γενικά τοπίου.

Αρχαιολόγοι και ιστορικοί της τέχνης απασχολούνται επίσης σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά και σε Ερευνητικά Ιδρύματα. Τέλος, η Μέση Εκπαίδευση απορροφά μεγάλο μέρος αποφοίτων του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας.

Γενικότερα, η αρχαιολογική παιδεία και η γνώση της ιστορίας της τέχνης αποτελούν τη βάση της αισθητικής καλλιέργειας και κυρίως ολοκληρώνουν την ιστορική αντίληψη. Σύμφωνα μάλιστα με τον ορισμό του Ernst Buschor, «Αρχαιολογία είναι το ορατό τμήμα της Ιστορίας». Οι αρχαιολογικές γνώσεις αποτελούν, επίσης, απαραίτητο συμπλήρωμα της παιδείας του φιλόλογου, επειδή υπάρχει αντιστοιχία και αλληλοσυμπλήρωση μεταξύ των πληροφοριών που παρέχουν οι γραπτές πηγές και τα μνημεία.

B. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

I. ΓΕΝΙΚΑ

Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας περιλαμβάνει δύο κατευθύνσεις σπουδών, που αντιστοιχούν σε δύο ειδικεύσεις: α) **ειδίκευση Ιστορίας** και β) **ειδίκευση Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης**.

Η επιλογή κατεύθυνσης δηλώνεται από τον φοιτητή στη Γραμματεία μετά την ολοκλήρωση του Δ' εξαμήνου των σπουδών του.

Ανεξάρτητα από την ειδίκευση, προβλέπονται υποχρεωτικά μαθήματα και για τις δύο κατευθύνσεις, ώστε να παρέχεται σφαιρική γνώση και να είναι δυνατή η απορρόφηση των αποφοίτων του Τμήματος και από τη Μέση Εκπαίδευση. Με την ειδίκευση, ο φοιτητής εμβαθύνει, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της σύγχρονης έρευνας, σε ορισμένες εποχές ή επιμέρους κλάδους και αποκομίζει ειδικές γνώσεις, ερεθίσματα και μεθόδους προσέγγισης της ιστορικής και αρχαιολογικής επιστήμης.

Οι φοιτητές ολοκληρώνουν τις σπουδές τους σε **7 ή 8 εξάμηνα**, κατά τα οποία έχουν τη δυνατότητα να διαμορφώσουν οι ίδιοι το πρόγραμμά τους. Τα μαθήματα χωρίζονται σε μαθήματα **Βάσης**, σε μαθήματα **Κορμού**, σε μαθήματα **Ειδίκευσης** και σε μαθήματα **Ελεύθερης Επιλογής**.

Τα μαθήματα **Βάσης** περιλαμβάνουν μαθήματα Φιλολογίας, Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, τα οποία οι φοιτητές του Τμήματός μας **υποχρεούνται** να παρακολουθήσουν, προκειμένου να διαμορφώσουν τη βάση εκείνη των γνώσεων που θα τους επιτρέψει να προσεγγίσουν, με την απαραίτητη ευρύτερη εποπτεία, τον επιστημονικό κλάδο που θα επιλέξουν, αλλά και να ανταποκριθούν επιτυχέστερα στις απαιτήσεις της πιθανής μελλοντικής τους απορρόφησης στη Μέση Εκπαίδευση.

Τα μαθήματα **Κορμού** περιλαμβάνουν μαθήματα Ιστορίας, Αρχαιολογίας, και Ιστορίας της Τέχνης, και είναι **υποχρεωτικά** για τους φοιτητές των δύο κατευθύνσεων. Με τα μαθήματα αυτά, οι φοιτητές του Τμήματός μας αποκτούν ένα κοινό κορμό γνώσεων, με αφετηρία τον οποίο μπορούν, στη συνέχεια, να εμβαθύνουν σε ειδικότερους κλάδους της επιστήμης τους μέσω των μαθημάτων **Ειδίκευσης**. Η κατηγορία αυτή μαθημάτων περιλαμβάνει **Υποχρεωτικά** και **Επιλεγόμενα**.

Από τα προσφερόμενα Επιλεγόμενα μαθήματα Ειδίκευσης υποχρεούται ο φοιτητής να επιλέξει μέχρι το πέρας των σπουδών του τουλάχιστον δύο σεμιναριακά μαθήματα, στα οποία η απόδοσή του θα ελέγχεται με σεμιναριακή εργασία, που θα αποδεικνύει την ικανότητά του στον χειρισμό της επιστημονικής μεθόδου, στον εντοπισμό θεμάτων με ερευνητικό ενδιαφέρον και στην κριτική τοποθέτηση απέναντι στο θέμα που εξετάζεται.

Προσφέρονται επίσης μαθήματα **Ελεύθερης Επιλογής**, τα οποία ο φοιτητής μπορεί να επιλέξει από τρεις κατηγορίες μαθημάτων (βλ. παρακάτω). Μία από αυτές τις κατηγορίες είναι μαθήματα, υποχρεωτικά ή επιλεγόμενα, που προσφέρονται από την άλλη κατεύθυνση.

Μαθήματα του Τμήματος προσφέρονται ως συνδιδασκαλία στα υπόλοιπα Τμήματα της Σχολής.

Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας σε δύο Γενικές Συνελεύσεις του (14/3/2002, 26/6/2003) ψήφισε ομόφωνα τις ακόλουθες προτάσεις για την αναμόρφωση του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος:

- **Εφαρμογή νέων τεχνολογιών στα περισσότερα μαθήματα.**
Κατά το τρέχον ακαδημαϊκό έτος πολλά μαθήματα υποστηρίζονται από ιστοσελίδα με αναλυτικό διάγραμμα και βιβλιογραφία ή/και εμπλουτίζονται με τις δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες. Παράλληλα σε ορισμένα σεμιναριακά μαθήματα προβλέπεται η εκπαίδευση στη χρήση εργαλείων βιβλιογραφικής αναζήτησης.
- **Εισαγωγή οργανωμένων μαθημάτων πληροφορικής, βασικών και εξειδικευμένων.**
Προβλέπεται να προσφερθούν κατά το τρέχον ακαδημαϊκό έτος.
- **Αναδιαμόρφωση της ύλης των μαθημάτων, κυρίως των σεμιναριακών, με νέο περιεχόμενο.**
Κατά το τρέχον ακαδημαϊκό έτος θα προσφερθούν σεμινάρια με νέο ή διευρυμένο περιεχόμενο.
- **Συγκρότηση ψηφιακού εργαστηρίου για την εξυπηρέτηση των αναγκών διδασκόντων και διδασκόμενων.**
Στεγάζεται σε χώρο του Αρχαιολογικού Μουσείου, στον β' όροφο του κτηρίου της Φιλοσοφικής Σχολής και χρησιμοποιείται αποκλειστικά για τη διεξαγωγή μαθημάτων, στα οποία απαιτείται η χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή από διδάσκοντες και διδασκόμενους.
- **Διεύρυνση της συνεργασίας του Τμήματος με μέλη ΔΕΠ άλλων τμημάτων ΑΕΙ και ΤΕΙ, καθώς και με εξωτερικούς συνεργάτες.**
Θα προσφερθούν σεμιναριακά μαθήματα από εξωτερικούς συνεργάτες.

Πρακτική Άσκηση των φοιτητών

Στο πλαίσιο του «Προγράμματος Πρακτικής Άσκησης Φοιτητών» του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ («Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης» του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και της Ευρωπαϊκής Ένωσης) προβλέπεται η πρακτική άσκηση φοιτητών, που πραγματοποιείται σε Ερευνητικά Κέντρα, Αρχαία, Εφορείες Αρχαιοτήτων, Μουσεία και Βιβλιοθήκες. Οι ενδιαφερόμενοι φοιτητές υποβάλλουν σχετική αίτηση και επιλέγονται με δημόσια κλήρωση. Υπεύθυνος του Προγράμματος: κ. Γ. Στ. Κορρές. Γραμματεία: γραφείο 418.

Στο πλαίσιο του Τομέα Ιστορίας λειτουργεί πρόγραμμα εθελοντικής εργασίας των φοιτητών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας σε Αρχαία και Ερευνητικά Κέντρα. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθύνονται στις υπεύθυνες του προγράμματος: κ. Μ. Ευθυμίου και κ. Α. Κόλια-Δερμιτζάκη.

Βιβλιοθήκες

Οι δύο Βιβλιοθήκες του Τμήματος (Σπουδαστήριο Ιστορίας και Σπουδαστήριο Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης) διαθέτουν περίπου 70.000 τόμους εξειδικευμένων βιβλίων και περιοδικών. Το μεγαλύτερο ποσοστό τους έχει ήδη καταγραφεί ηλεκτρονικά και το έργο αυτό συνεχίζεται. Η αναζήτηση μπορεί να γίνει στη διεύθυνση: www.lib.uoa.gr / επιλογή: opac.

Ιστοσελίδα

Από το 2005 τέθηκε σε λειτουργία η νέα κοινή ιστοσελίδα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας στη διεύθυνση: www.arch.uoa.gr. Οι φοιτητές μπορούν να συμβουλευόνται την ιστοσελίδα για το περιεχόμενο και την εξεταστέα ύλη ορισμένων μαθημάτων και για ανακοινώσεις που τους αφορούν.

II. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Για την απόκτηση του πτυχίου απαιτούνται **168 διδακτικές μονάδες** (1 διδακτική μονάδα αντιστοιχεί σε μία ώρα εξαμηνιαίου μαθήματος). Οι διδακτικές αυτές μονάδες (δ.μ.) αντιστοιχούν σε **42 μαθήματα**, η επιτυχής παρακολούθηση των οποίων αποτελεί το ελάχιστο όριο για την απόκτηση του πτυχίου στον ελάχιστο χρόνο σπουδών που είναι τα 8 εξάμηνα. Οι διδακτικές αυτές μονάδες οργανώνονται σε τετράωρα εξαμηνιαία μαθήματα που κατανέμονται στις ακόλουθες ενότητες:

1. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΥΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

α) Μαθήματα Βάσης:¹

$$12 \text{ μαθήματα} \times 4 \text{ δ.μ.} = 48 \text{ δ.μ.}$$

β) Μαθήματα Κορμού:

$$16 \text{ μαθήματα} \times 4 \text{ δ.μ.} = 64 \text{ δ.μ.}$$

Μαθήματα Ιστορίας:

δηλαδή $8 \text{ μαθήματα} \times 4 \text{ δ.μ.} = 32 \text{ δ.μ.}$

Μαθήματα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης:

$$8 \text{ μαθήματα} \times 4 \text{ δ.μ.} = 32 \text{ δ.μ.}$$

2. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

α) Μαθήματα Ειδίκευσης:²

$$10 \text{ μαθήματα} \times 4 \text{ δ.μ.} = 40 \text{ δ.μ., που οργανώνονται για την}$$

Κατεύθυνση Ιστορίας σε:

Κατεύθυνση Αρχαιολογίας σε:

6 μαθήματα

4 μαθήματα

8 μαθήματα

2 μαθήματα

Υποχρεωτικά

Επιλεγόμενα

Υποχρεωτικά

Επιλεγόμενα

και Ειδίκευσης,

Ειδίκευσης,

και Ειδίκευσης,

Ειδίκευσης,

$$\times 4 \text{ δ.μ.} = 24 \text{ δ.μ.}$$

$$\times 4 \text{ δ.μ.} = 16 \text{ δ.μ.}$$

$$\times 4 \text{ δ.μ.} = 32 \text{ δ.μ.}$$

$$\times 4 \text{ δ.μ.} = 8 \text{ δ.μ.}$$

1. Στην περίπτωση που οι φοιτητές του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας παρακολουθούν μάθημα προσφερόμενο σε πεντάωρη βάση μέσα στο πρόγραμμα άλλου Τμήματος της Σχολής είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθήσουν και τις 5 ώρες. Το πεντάωρο μάθημα υπολογίζεται σε 4 δ.μ. Τα μαθήματα Βάσης προσφέρονται από τα Τμήματα Φιλολογίας και Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας της Σχολής μας.

2. Από τα προσφερόμενα Επιλεγόμενα μαθήματα Ειδίκευσης υποχρεούται ο φοιτητής να επιλέξει μέχρι τέλος των Σπουδών του τουλάχιστον **δύο σεμιναριακά μαθήματα**, στα οποία η απόδοσή του θα ελέγχεται με σεμιναριακή εργασία που θα δείχνει την ικανότητά του στον χειρισμό της επιστημονικής μεθόδου, στον εντοπισμό θεμάτων που ενδιαφέρουν ερευνητικά και στην κριτική τοποθέτηση απέναντι στο παραδιδόμενο επιστητό.

Σημειώνεται ότι ορίζεται ως ανώτατο όριο συμμετοχής ο αριθμός των **20** φοιτητών ανά μάθημα, όταν αυτό προσφέρεται με τη μορφή σεμιναρίου.

β) Μαθήματα Ελεύθερης Επιλογής

4 μαθήματα × 4 δ.μ. = 16 δ.μ.

Αναλυτικά:

1. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΥΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

α) Μαθήματα Βάσης	δ.μ.
Αρχαία Ελληνική Φιλολογία	16
Λατινική Φιλολογία	8
Βυζαντινή Φιλολογία-Βυζαντινά Κείμενα	4
Νεοελληνική Φιλολογία	8
Γλωσσολογία	4
Παιδαγωγικά	4
Ιστορία της Φιλοσοφίας ή	4
Παιδαγωγικά	<hr/>
	48 δ.μ.

β) Μαθήματα Κορμού

(16 μαθήματα × 4 δ.μ. = 64 δ.μ)

- *Μαθήματα Ιστορίας*

(8 μαθήματα × 4 δ.μ. = 32 δ.μ.)

- Π 03 Εισαγωγή στην Ιστορία
- Π 10 Αρχαία Ιστορία Α΄
- Π 11 Αρχαία Ιστορία Β΄
- Π 12 Μεσαιωνική Ιστορία της Δύσεως
- Π 13 Βυζαντινή Ιστορία Α΄
- Π 14 Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία Α΄
- Π 17 Ιστορία Νέου Ελληνισμού Α΄
- Π 18 Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού Α΄

- *Μαθήματα Αρχαιολογίας*

(8 μαθήματα × 4 δ.μ. = 32 δ.μ.)

- ΙΑ 02 Προϊστορική Αρχαιολογία Α΄
- ΙΑ 10 Προϊστορική Αρχαιολογία Β΄
- ΙΑ 11 Κλασική Αρχαιολογία Α΄
- ΙΑ 12 Κλασική Αρχαιολογία Β΄
- ΙΑ 13 Βυζαντινή Αρχαιολογία Α΄
- ΙΑ 14 Βυζαντινή Αρχαιολογία Β΄
- ΙΑ 15 Ιστορία της Τέχνης Α΄
- ΙΑ 16 Ιστορία της Τέχνης Β΄

2. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

α) Μαθήματα Ειδίκευσης

(10 μαθήματα × 4 δ.μ. = 40 δ.μ.)

- *Κατεύθυνση Ιστορίας*

Υποχρεωτικά (6 μαθήματα × 4 δ.μ. = 24 δ.μ.)

- Π 25 Αρχαία Ιστορία Γ΄
- Π 26 Βυζαντινή Ιστορία Β΄
- Π 29 Μεθοδολογικά προβλήματα της Ιστορίας
- Π 30 Ιστορία Νέου Ελληνισμού Β΄
- Π 31 Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού Β΄
- Π 19 Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία Β΄

Επιλεγόμενα

(4 μαθήματα × 4 δ.μ. = 16 δ.μ.)

- Π 89 Αρχαία Ιστορία: Επιγραφική
- ΣΙ 38 Αρχαία Ιστορία: Επιγραφική (δεν προσφέρεται)
- ΣΙ 101 Θρησκευτικά Φαινόμενα Μετακλασικού Κόσμου σεμινάριο
- ΣΙ 103 Αρχαία Ιστορία σεμινάριο
- ΣΙ 45 Αρχαία Ιστορία (Ελληνιστική) (δεν προσφέρεται)
- ΣΙ 47 Ρωμαϊκή Ιστορία (δεν προσφέρεται)
- ΣΙ 48 Ιστορία Ελληνορωμαϊκών Χρόνων (δεν προσφέρεται)
- ΣΙ 49 Αρχαία Ιστορία σεμινάριο
- ΣΙ 112 Αρχαία Ιστορία σεμινάριο
- ΣΙ 41 Μεσαιωνική Ιστορία της Δύσεως σεμινάριο
- ΣΙ 51 Μεσαιωνική Ιστορία της Δύσεως σεμινάριο
- Π 70 Μεσαιωνική Ιστορία της Δύσεως (δεν προσφέρεται)
- ΣΙ 32 Βυζαντινή Ιστορία σεμινάριο
- ΣΙ 52 Βυζαντινή Ιστορία Ι σεμινάριο
- ΣΙ 53 Βυζαντινή Ιστορία ΙΙ σεμινάριο
- ΣΙ 66 Βυζαντινή Ιστορία ΙΙΙ σεμινάριο
- ΣΙ 72 Βυζαντινή Ιστορία ΙV (δεν προσφέρεται)
- ΣΙ 80 Βυζαντινή Ιστορία: Βοηθητικές Επιστήμες Γ΄ σεμινάριο
- ΣΙ 82 Βυζαντινή Ιστορία VΙ σεμινάριο
- ΣΙ 87 Βυζαντινή Ιστορία VΙΙ (δεν προσφέρεται)
- ΣΙ 89 Βυζαντινή Ιστορία σεμινάριο
- Π 83 Βυζαντινή Ιστορία (δεν προσφέρεται)
- ΣΙ 57 Ιστορία Νέου Ελληνισμού Ι σεμινάριο
- ΣΙ 102 Αρχειακές πηγές και έρευνα σεμινάριο
- ΣΙ 62 Ιστορία Νέου Ελληνισμού ΙΙ σεμινάριο
- ΣΙ 63 Ιστορία Νέου Ελληνισμού ΙΙΙ (δεν προσφέρεται)
- Π 44 Ιστορία Νέου Ελληνισμού V (δεν προσφέρεται)
- Π 120 Εισαγωγή στην Ιστορία του Ισλάμ

Π 110	Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας	
Π 111	Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας	
ΣΙ 35	Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού	(δεν προσφέρεται)
ΣΙ 37	Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού	(δεν προσφέρεται)
ΣΙ 65	Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού ΙΙΙ	σεμινάριο
ΣΙ 68	Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού Ι	(δεν προσφέρεται)
ΣΙ 69	Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού ΙΙ	(δεν προσφέρεται)
ΣΙ 86	Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού ΙV	(δεν προσφέρεται)
Π 93	Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού	
ΣΙ 114	Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού	(δεν προσφέρεται)
Π 84	Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου Ι	
Π 85	Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου ΙΙ	
Π 88	Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου	(δεν προσφέρεται)
ΣΙ 121	Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου	σεμινάριο
ΣΙ 98	Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία	σεμινάριο
Π 92	Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία	(δεν προσφέρεται)
ΣΙ 34	Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία	(δεν προσφέρεται)
ΣΙ 55	Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία Ι	σεμινάριο
Π 64	Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία ΙΙ	
ΣΙ 113	Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία	σεμινάριο
ΣΙ 117	Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία	σεμινάριο
ΣΙ 118	Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία	σεμινάριο
ΣΙ 119	Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία	σεμινάριο
Π 81	Εισαγωγή στην Ιστορία των Ανθρωπίνων Κοινωνιών	(δεν προσφέρεται)

- *Κατεύθυνση Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης*

Υποχρεωτικά

(8 μαθήματα × 4 δ.μ. = 32 δ.μ.)

ΙΑ 25	Τοπογραφία - Ανασκαφική
ΙΑ 26	Προϊστορική Αρχαιολογία
ΙΑ 30	Προϊστορική Αρχαιολογία
ΙΑ 27	Κλασική Αρχαιολογία
ΙΑ 31	Κλασική Αρχαιολογία
ΙΑ 28	Βυζαντινή Αρχαιολογία
ΙΑ 32	Βυζαντινή Αρχαιολογία
ΙΑ 29	Ιστορία της Τέχνης

Επιλεγόμενα

(2 μαθήματα x 4 δ.μ. = 8 δ.μ.)

Από τη μεγάλη ποικιλία θεμάτων, με βάση τις ανάγκες του Τμήματος, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009 προσφέρονται τα εξής:

ΙΣ 22	Προϊστορική Αρχαιολογία
ΙΑ 72	Προϊστορική Αρχαιολογία
ΙΑ 73	Προϊστορική Αρχαιολογία
ΣΑ 70	Προϊστορική Αρχαιολογία
ΣΑ 74	Προϊστορική Αρχαιολογία
ΣΑ 10	Προϊστορική Αρχαιολογία
ΣΑ 23	Κλασική Αρχαιολογία
ΣΑ Α2	Κλασική Αρχαιολογία
ΣΑ 24	Κλασική Αρχαιολογία
ΣΑ 13	Κλασική Αρχαιολογία
ΣΑ 62	Κλασική Αρχαιολογία
ΣΑ 45	Βυζαντινή Αρχαιολογία
ΣΑ 25	Βυζαντινή Αρχαιολογία
ΣΑ 50	Βυζαντινή Αρχαιολογία
ΣΑ 90	Βυζαντινή Αρχαιολογία
ΣΑ 120	Βυζαντινή Αρχαιολογία
ΣΑ 77	Περιβαλλοντική Αρχαιολογία
ΙΑ 97	Ιστορία της Τέχνης
ΣΑ 118	Ιστορία της Τέχνης
ΙΑ 122	Ιστορία της Τέχνης

β) Ελεύθερης επιλογής

(4 μαθήματα × 4 δ.μ. = 16 δ.μ.)

Ο φοιτητής μπορεί να επιλέξει τα τέσσερα μαθήματα ελεύθερης επιλογής από:

- α) μαθήματα του Τμήματος της ίδιας ή της άλλης κατεύθυνσης. Π.χ. φοιτητής κατεύθυνσης Αρχαιολογίας μπορεί να επιλέξει τα τέσσερα μαθήματα ελεύθερης επιλογής ως ακολούθως: δύο μαθήματα επιλεγόμενα κατεύθυνσης Αρχαιολογίας και δύο μαθήματα από τα υποχρεωτικά και επιλεγόμενα κατεύθυνσης Ιστορίας ή και τα τέσσερα από τη δική του ή την άλλη κατεύθυνση. Συνιστάται στους φοιτητές της κατεύθυνσης Αρχαιολογίας να επιλέγουν το μάθημα Π 89 Αρχαία Ιστορία: Επιγραφική, όταν αυτό προσφέρεται.
- β) μαθήματα άλλων Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής. Ενδεικτικά αναφέρουμε: Θεατρολογία, που προσφέρεται από το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Αραβολογία, που προσφέρεται από το Τμήμα Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας,
- γ) μαθήματα άλλων Πανεπιστημιακών Σχολών της Αθήνας (Θεολογική, Νομική) ή Τμημάτων (ΜΙΘΕ, Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών και Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου). Σχετικός κατάλογος μαθημάτων θα αναρτηθεί στη Γραμματεία του Τμήματος.

Σε περίπτωση που ο φοιτητής επιθυμεί να επιλέξει μαθήματα της κατηγορίας β) και γ) παρακαλείται να επικοινωνήσει με την επιτροπή προγράμματος ή τον σύμβουλο σπουδών του Τομέα που αντιστοιχεί στην ειδικότητά του. Σημειώνεται ότι το επιλεγόμενο μάθημα πρέπει να διδάσκεται τουλάχιστον τρεις ώρες εβδομαδιαίως.

III. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑ ΕΞΑΜΗΝΑ

1. ΓΕΝΙΚΑ

Για τον καταρτισμό του ενδεικτικού προγράμματος που παρατίθεται στις επόμενες σελίδες θεωρήθηκε σκόπιμο τα γενικά και υποχρεωτικά μαθήματα να προτάσσονται των ειδικών, έτσι ώστε να δημιουργηθεί η βάση εκείνη των γνώσεων που θα επιτρέψει στο φοιτητή να κινηθεί με άνεση σε περισσότερο εξειδικευμένα μαθήματα. Με αυτό το σκεπτικό, στα πρώτα εξάμηνα απαντούν γενικά μαθήματα, ενώ στα τελευταία ειδικά.

Η κατανομή των μαθημάτων σε εξάμηνα είναι ενδεικτική και όχι υποχρεωτική για τον φοιτητή, ο οποίος μπορεί να συνδυάσει ελεύθερα τα μαθήματα που θέλει να παρακολουθήσει, εφόσον αυτά προσφέρονται.

Ενδείκνυται τα γενικά μαθήματα να προηγούνται των ειδικών και επισημαίνεται ότι πρέπει να καταρτίσει το εβδομαδιαίο πρόγραμμά του, έτσι ώστε οι ώρες των διδασκόμενων μαθημάτων να μη συμπίπτουν.

Ενδείκνυται, επίσης, κατά τη διάρκεια των σπουδών του να καλύψει, κατά το δυνατόν, τους επιμέρους βασικούς κλάδους των γνωστικών αντικειμένων.

Η οργάνωση του προγράμματος προσαρμόζεται στον ελάχιστο αριθμό εξαμήνων (8) και μαθημάτων που απαιτούνται για την απόκτηση του πτυχίου, όπως αναλύονται στις προηγούμενες σελίδες.

Από τα επιλεγόμενα μαθήματα μπορεί να επιλέξει αυτά που ανταποκρίνονται στα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά του, εφόσον αυτά προσφέρονται (π.χ. ο φοιτητής που ενδιαφέρεται για την Κλασική Αρχαιολογία μπορεί να επιλέξει το μάθημα αυτό σε οποιοδήποτε εξάμηνο παρέχεται —με την προϋπόθεση ότι δεν έχει τον ίδιο κωδικό αριθμό— συμπληρώνοντας με τον τρόπο αυτό τις επιλογές του).

Ο φοιτητής μπορεί να παρακολουθήσει στα πρώτα 5 εξάμηνα μέχρι 8 (οκτώ) μαθήματα. Στα υπόλοιπα εξάμηνα μπορεί να υπερβεί τον αριθμό αυτό, έχοντας όμως υπόψη τον ελάχιστο χρόνο φοίτησης για τη λήψη του πτυχίου.

Οι φοιτητές υποχρεούνται δύο φορές κάθε χρόνο, κατά το χειμερινό και το εαρινό εξάμηνο ύστερα από σχετική ανακοίνωση της Γραμματείας του Τμήματος, να δηλώνουν όλα τα μαθήματα, στα οποία προτίθενται να εξετασθούν. Τα μαθήματα ελεύθερης επιλογής που δηλώνονται ανά εξάμηνο **δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα τέσσερα**. Οι δηλώσεις των μαθημάτων γίνονται μέσω Διαδικτύου στην ιστοσελίδα: <http://my-studies.uoa.gr>. Για τις δηλώσεις των μαθημάτων οι φοιτητές μπορούν να χρησιμοποιούν είτε δικό τους υπολογιστή, είτε τους υπολογιστές, που βρίσκονται 1) στο Σπουδαστήριο Ιστορίας και στο Σπουδαστήριο Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης (6^{ος} όροφος), 2) στο Εργαστήριο Πληροφορικής του Τμήματος Φιλολογίας (8^{ος} όροφος) και 3) στην Πανεπιστημιακή Λέσχη (Ιπποκράτους 15).

Στα μαθήματα που προσφέρονται από περισσότερους από έναν διδάσκοντες, καλούνται οι φοιτητές να δηλώσουν τον διδάσκοντα που θα παρακολουθήσουν, μία εβδομάδα μετά την έναρξη των μαθημάτων. Ο αριθμός των εγγεγραμμένων φοιτητών θα κατανέμεται στους διδάσκοντες σύμφωνα με δηλώσεις προτεραιότητας, εκτός αν οριστεί διαφορετικά από τον Τομέα για το συγκεκριμένο μάθημα.

Η αποτυχία σε υποχρεωτικό μάθημα συνεπάγεται την εκ νέου παρακολούθησή του σε επόμενο εξάμηνο. Σε περίπτωση αποτυχίας σε μάθημα επιλογής, ο φοιτητής μπορεί να επιλέξει το ίδιο ή άλλο μάθημα.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ - ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

- Η Γενική Συνέλευση του Τμήματος, για να διευκολύνει τους φοιτητές σχετικά με την οργάνωση των σπουδών τους, αποφάσισε τα ακόλουθα:
 - α) Ορίσε επιτροπή προγράμματος αποτελούμενη από τις: Μ. Ευθυμίου, Α. Λαιμού.
 - β) Ορίζει συμβούλους σπουδών από κάθε Τομέα, οι οποίοι κατά το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009 θα δέχονται 2 ώρες την εβδομάδα τους φοιτητές που επιθυμούν να ζητήσουν οδηγίες για τις σπουδές τους (η ημέρα και η ώρα θα ανακοινωθούν στους Τομείς).
 - γ) Η επιτροπή προγράμματος και οι σύμβουλοι θα ενημερώσουν τους φοιτητές σε αμφιθέατρο σχετικά με την οργάνωση του προγράμματος και τον κανονισμό σπουδών (ο τόπος και ο χρόνος θα ανακοινωθούν στη Γραμματεία του Τμήματος και στους δύο Τομείς).

Στις επόμενες σελίδες παρατίθεται ενδεικτικό πρόγραμμα ανά εξάμηνα καθώς και ορισμένες παρατηρήσεις που θα βοηθήσουν το φοιτητή.

Σημειώνεται ότι όλοι οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν μαθήματα και από τις δύο κατευθύνσεις, τόσο από την κατηγορία «Μαθήματα Ειδίκευσης», όσο και από την κατηγορία «Επιλεγόμενα Μαθήματα». Σε οποιαδήποτε περίπτωση, οφείλουν να δηλώσουν την επιλογή τους στον διδάσκοντα εντός μιας εβδομάδας από την έναρξη των μαθημάτων. Σε περίπτωση που οι φοιτητές μετά την απόκτηση του πτυχίου τους επιθυμούν να παρακολουθήσουν την άλλη κατεύθυνση σπουδών, δεν δικαιούνται να επιλέξουν τα μαθήματα ειδίκευσης ή επιλογής στα οποία είχαν επιτύχει κατά τον πρώτο κύκλο σπουδών τους.

2. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Διευκρινίζεται για μία ακόμη φορά:

Ο φοιτητής πρέπει να συγκεντρώσει συνολικά 168 δ.μ., δηλαδή 112 δ.μ. από τα Υποχρεωτικά Μαθήματα και για τις δύο κατευθύνσεις, και 56 δ.μ. από τα Μαθήματα Κατεύθυνσης.

Από τα προσφερόμενα Επιλεγόμενα Μαθήματα Ειδίκευσης υποχρεούται ο φοιτητής να επιλέξει μέχρι τέλους των σπουδών του τουλάχιστον δύο σεμιναριακά μαθήματα, στα οποία η απόδοσή του θα ελέγχεται με σεμιναριακή εργασία που θα αποδεικνύει την ικανότητά του στον χειρισμό της επιστημονικής μεθόδου, στον εντοπισμό θεμάτων που ενδιαφέρουν ερευνητικά και στην κριτική τοποθέτηση απέναντι στο εξεταζόμενο θέμα.

Το Πρόγραμμα είναι ενδεικτικό ο φοιτητής είναι ελεύθερος να συνδυάσει μόνος του τα μαθήματα ανά εξάμηνο, ώστε να είναι σε θέση εντός 8 εξαμήνων να έχει συγκεντρώσει τον αριθμό των δ.μ. που απαιτούνται για τη λήψη του πτυχίου.

Η προτεινόμενη οργάνωση των μαθημάτων Βάσης, Κορμού και Ειδίκευσης ακολουθεί το παρακάτω σχήμα.

Τα μαθήματα κατανέμονται σε τρεις ζώνες:

A ζώνη = Τα πρώτα εξάμηνα όπου διδάσκονται τα 8 + 8 μαθήματα Κορμού + 6 Βάσης

A' Εξ. { 2 Ιστορίας Κορμού (Εισαγωγή στην Ιστορία/Αρχαία Ιστορία)
2 Αρχαιολογίας Κορμού (Προϊστορική Αρχαιολογία/Κλασική Αρχαιολογία)
2 Βάσης (Αρχαία Ελληνική Φιλολογία/Γλωσσολογία)
(6 μαθήματα)

B' Εξ. { 2 Ιστορίας Κορμού (Αρχαία Ιστορία/Μεσαιωνική Ιστορία)
2 Αρχαιολογίας Κορμού (Προϊστορική Αρχαιολογία/Κλασική Αρχαιολογία)
2 Βάσης (Αρχαία Ελληνική Φιλολογία/Γλωσσολογία)
(6 μαθήματα)

Γ' Εξ. { 2 Ιστορίας Κορμού (Βυζαντινή Ιστορία/Ιστορία Νέου Ελληνισμού)
2 Αρχαιολογίας Κορμού (Βυζαντινή Αρχαιολογία/Ιστορία της Τέχνης)
(4 μαθήματα)

Δ' Εξ. { 2 Ιστορίας Κορμού (Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία/Ιστ. Νεώτ. Ελληνισμού)
2 Αρχαιολογίας Κορμού (Βυζαντινή Αρχαιολογία/Ιστορία της Τέχνης)
1 Βάσης (Νεοελληνική Φιλολογία)
(5 μαθήματα)

B ζώνη = Εισαγωγή και κυριαρχία Μαθημάτων Κατεύθυνσης
(Υποχρεωτικά Ειδίκευσης και Ελεύθερες Επιλογές)

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

E' Εξ. { 2 Ιστορίας Υποχρεωτικά Κατεύθυνσης (Μεθοδολογία Ιστορίας/Ρωμαϊκή Ιστορία)
3 Βάσης (Αρχαία Ελληνική Φιλολογία, Λατινική Φιλολογία, Βυζαντινά Κείμενα)
1 Ελεύθερη Επιλογή
(6 μαθήματα)

ΣΤ' Εξ. { 2 Ιστορίας Υποχρεωτικά Κατεύθυνσης (Βυζαντινή Ιστορία/Ιστορία της Βενετοκρατίας)
2 Βάσης (Αρχαία Ελληνική Φιλολογία, Νεοελληνική Φιλολογία)
1 Ελεύθερη Επιλογή
(5 μαθήματα)

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

E' Εξ. { 1. Αρχαιολογία Υποχρεωτικό Κατεύθυνσης - Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Αρχαιολογία Υποχρεωτικό Κατεύθυνσης - Κλασική Αρχαιολογία
3. 1 Ελεύθερη Επιλογή

4. Αρχαία Ελληνική Φιλολογία
5. Λατινική Φιλολογία

(5 μαθήματα)

- ΣΤ' Εξ. {
1. Αρχαιολογία Υποχρεωτικό Κατεύθυνσης - Ιστορία της Τέχνης
 2. Αρχαιολογία Υποχρεωτικό Κατεύθυνσης - Βυζαντινή Αρχαιολογία
 3. Αρχαία Ελληνική Φιλολογία
 4. Νεοελληνική Φιλολογία
 5. 1 Ελεύθερη Επιλογή

(5 μαθήματα)

Γ ζώνη = Κυριαρχία Επιλογών Ελεύθερων και Ειδίκευσης

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

- Z' Εξ. {
- 2 Ιστορίας Υποχρεωτικά Κατεύθυνσης (Ευρωπαϊκή Ιστορία/ Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού)
 - 2 Ιστορίας Επιλεγόμενα Ειδίκευσης
 - 1 Βάσης (Παιδαγωγικά/Ιστορία της Φιλοσοφίας)

(5 μαθήματα)

- H' Εξ. {
- 2 Ιστορίας Επιλεγόμενα Ειδίκευσης
 - 2 Ελεύθερες Επιλογές
 - 1 Βάσης (Παιδαγωγικά)

(5 μαθήματα)

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

- Z' Εξ. {
1. Αρχαιολογία Υποχρεωτικό Κατεύθυνσης - Προϊστορική Αρχαιολογία
 2. Αρχαιολογία Υποχρεωτικό Κατεύθυνσης - Βυζαντινή Αρχαιολογία
 3. Αρχαιολογία: Επιλεγόμενο Ειδίκευσης (Σεμινάριο I)
 4. 1 Ελεύθερη Επιλογή
 5. Παιδαγωγικά / Ιστορία της Φιλοσοφίας

(5 μαθήματα)

- H' Εξ. {
1. Αρχαιολογία Υποχρεωτικό Κατεύθυνσης – Τοπογραφία - Ανασκαφική
 2. Αρχαιολογία Υποχρεωτικό Κατεύθυνσης - Κλασική Αρχαιολογία
 3. Αρχαιολογία: Επιλεγόμενο Ειδίκευσης (Σεμινάριο II)
 4. 1 Ελεύθερη Επιλογή
 5. Παιδαγωγικά

(5 μαθήματα)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑ ΕΞΑΜΗΝΑ

- 1 -

ΒΦΑ03 Αρχαία Ελληνική Φιλολογία Ι
Π03** Εισαγωγή στην Ιστορία²
Π10** Αρχαία Ιστορία Α΄
ΙΑ02** Προϊστορική Αρχαιολογία Α΄
ΙΑ11** Κλασική Αρχαιολογία Α΄

- 2 -

ΒΦΛ03 Λατινική Φιλολογία Ι
ΒΦΓ03 Γλωσσολογία
Π11** Αρχαία Ιστορία Β΄
Π12** Μεσαιωνική Ιστορία της Δύσεως
ΙΑ10** Προϊστορική Αρχαιολογία Β΄
ΙΑ12** Κλασική Αρχαιολογία Β΄

- 3 -

ΒΦΑ04 Αρχαία Ελληνική Φιλολογία ΙΙ
Π13** Βυζαντινή Ιστορία Α΄
Π17** Ιστορία Νέου Ελληνισμού Α΄
ΙΑ13** Βυζαντινή Αρχαιολογία Α΄
ΙΑ15** Ιστορία της Τέχνης Α΄

- 4 -

ΒΦΝ03 Νεοελληνική Φιλολογία Ι
Π14** Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία Α΄
Π18** Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού Α΄
ΙΑ14** Βυζαντινή Αρχαιολογία Β΄
ΙΑ16** Ιστορία της Τέχνης Β΄

- 5 -

ΒΦΒ25 Βυζαντινά Κείμενα (Βυζαντινή
Φιλολογία)
Π29*Ι Μεθοδολ. Προβλήματα Ιστορίας
Π25 *Ι Αρχαία Ιστορία Γ΄
ΙΑ26*ΙΙ Προϊστορική Αρχαιολογία Γ΄
ΙΑ31*ΙΙ Κλασική Αρχαιολογία Δ΄
ΒΦΑ27 Αρχαία Ελληνική Φιλολογία ΙΙΙ
ΒΦΛ04 Λατινική Φιλολογία ΙΙ
1 Ελεύθερη Επιλογή

- 6 -

ΒΦΑ07 Αρχαία Ελληνική Φιλολογία ΙV
ΒΦΝ83 Νεοελληνική Φιλολογία ΙΙ
Π26* Ι Βυζαντινή Ιστορία Β΄
Π30* Ι Ιστορία Νέου Ελληνισμού Β΄
ΙΑ28* ΙΙ Βυζαντινή Αρχαιολογία Γ΄
ΙΑ29* ΙΙ Ιστορία της Τέχνης Γ΄
1 Ελεύθερη Επιλογή

2. Οι ενδείξεις μετά τους κωδικούς αριθμούς των μαθημάτων:

Β = Μαθήματα Βάσης

**= Μαθήματα υποχρεωτικά και για τις δύο κατευθύνσεις

*Ι = Υποχρεωτικά Κατεύθυνσης Ιστορίας

Ι- = Επιλεγόμενα Κατεύθυνσης Ιστορίας

*ΙΙ= Υποχρεωτικά Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης

ΙΙ- = Επιλεγόμενα Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης.

Τα μαθήματα με την ένδειξη Β (Βάσης) και εκείνα που απαντούν στα 4 πρώτα εξάμηνα είναι υποχρεωτικά και για τις δύο κατευθύνσεις. Τα μαθήματα με τις ενδείξεις ΙΙ και ΙΑ είναι αντίστοιχα υποχρεωτικά για την κατεύθυνση Ιστορίας και Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης.

- 7 -

Κατεύθυνση Ιστορίας

ΒΠΔ01 Παιδαγωγικά Ι ή
ΒΦΣ90 Ιστορία της Φιλοσοφίας
Π31*Ι Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού Β΄
Π19*Ι Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία Β΄

2 Επιλεγόμενα Κατεύθυνσης
(βλ. σ. 22-23)

- 7 -

Κατεύθυνση Αρχαιολογίας

ΒΠΔ01 Παιδαγωγικά Ι ή
ΒΦΣ90 Ιστορία της Φιλοσοφίας
ΙΑ30*Π Προϊστορική Αρχαιολογία Δ¹
ΙΑ32*Π Βυζαντινή Αρχαιολογία Δ΄

1 Επιλεγόμενο Κατεύθυνσης
(βλ. σ. 24)
1 Ελεύθερη Επιλογή

- 8 -

Κατεύθυνση Ιστορίας

ΒΠΔ70 Παιδαγωγικά ΙΙ
2 Επιλεγόμενα Κατεύθυνσης

2 Ελεύθερες Επιλογές

- 8 -

Κατεύθυνση Αρχαιολογίας

ΒΠΔ70 Παιδαγωγικά ΙΙ
ΙΑ25*Π Τοπογραφία - Ανασκαφική
ΙΑ27*Π Κλασική Αρχαιολογία Γ΄

1 Επιλεγόμενο Κατεύθυνσης
(βλ. σ. 24)
1 Ελεύθερη Επιλογή

¹ Το μάθημα προσφέρεται κατά το εαρινό εξάμηνο.

IV. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΚΑΙ ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008-2009

1. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Χειμερινό εξάμηνο

α) Μαθήματα Κορμού

Κωδικός Αριθμός - Τίτλος Μαθήματος	Περιγραφή μαθήματος - Διδάσκων - Ωρες
---	--

Π 03 Εισαγωγή στην Ιστορία

Εντοπισμός των κομβικών φαινομένων και τομών στην εξέλιξη των ανθρωπίνων κοινωνιών από τις απαρχές της ανθρώπινης ύπαρξης έως σήμερα. Η διαδρομή αυτή θα παρακολουθηθεί με την βοήθεια ιστορικών χαρτών, πρωτογενών πηγών και κειμένων, θα ενισχυθεί δε με την προβολή φωτεινών διαφανειών, καθώς και με το άκουσμα μουσικών παραδειγμάτων.

Μ. Ευθυμίου, 4 ώρες.

Το μάθημα συνοδεύεται από δίωρο φροντιστήριο εξοικείωσης των φοιτητών στη χρήση της βιβλιοθήκης και τις πηγές της ιστορίας. Οι φοιτητές παρακολουθούν το φροντιστήριο καταναμημένοι σε ομάδες των δεκαπέντε ατόμων.

Π 10 Αρχαία Ιστορία Ι

Από τη δημιουργία των Μυκηναϊκών Κρατών έως και την ακμή της αθηναϊκής ηγεμονίας.

Θα εξεταστούν η εξέλιξη του αρχαίου ελληνικού κόσμου από την εμφάνιση του ανακτορικού συστήματος μέχρι και τη δημιουργία της πόλης-κράτους, οι σχέσεις των πόλεων της αρχαϊκής και κλασικής εποχής (έως τα μέσα του 5^{ου} αιώνα), καθώς και η ανάπτυξη των πολιτειακών και κοινωνικών δομών των πόλεων αυτής της περιόδου.

Ν. Μπιργάλιας, 4 ώρες.

Το μάθημα συνοδεύεται από δίωρο φροντιστήριο.

Π 13 Βυζαντινή Ιστορία Α΄

Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία από το 324 έως το 1081. Μάθημα στο οποίο διδάσκονται η μεθοδολογία, οι πηγές και οι βασικές φάσεις της ιστορίας του βυζαντινού κράτους και της κοινωνίας. Παράδοση και ιστορικός σχολιασμός επιλεγμένων αποσπασμάτων ιστορικών πηγών. Οι φοιτητές κατανέμονται αλφαβητικά σε δύο τμήματα.

Ειρήνη Χρήστου, για φοιτητές των οποίων τα επώνυμα αρχίζουν από Α-Λ, 4 ώρες (και 2 ώρες προαιρετική άσκηση σε βάσεις δεδομένων βυζαντινών σπουδών). Για τους φοιτητές υπάρχει στο διαδίκτυο ιστοσελίδα (<http://eclass.uoa.gr>) στην οποία περιλαμβάνονται το περιεχόμενο του μαθήματος, αναλυτικό Πρόγραμμα μαθημάτων, διαγράμματα, χάρτες, ηλεκτρονικοί σύνδεσμοι, ενδεικτική βιβλιογραφία κ.ά. Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση των δυνατοτήτων που παρέχει το πρόγραμμα PowerPoint (προβολή διαγραμμάτων, εικόνων, χαρτών κλ.π.).

Κατερίνα Νικολάου, για φοιτητές των οποίων τα επώνυμα αρχίζουν από Μ-Ω, 4 ώρες διδασκαλία, 2 ώρες προαιρετική άσκηση των φοιτητών στις νέες τεχνολογίες. Η άσκηση θα γίνεται ύστερα από αίτηση των φοιτητών, σε μικρές ομάδες στο Εργαστήριο Πολυμέσων και στο Ψηφιακό Εργαστήριο Διδασκαλίας.

ΒΦΒ 25 Βυζαντινά Κείμενα

Ιστορική επισκόπηση πηγών (1081-1453):

Ιστορικός σχολιασμός επιλεγμένων κειμένων από τις αφηγηματικές, διπλωματικές κ.ά. πηγές, στο πλαίσιο της πολιτικής και κοινωνικής ιστορίας της Βυζαντινής αυτοκρατορίας κατά την υστεροβυζαντινή περίοδο. Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση των δυνατοτήτων που παρέχει το πρόγραμμα PowerPoint (προβολή διαγραμμάτων, εικόνων, χαρτών, αρχαιακού υλικού).

Συμπληρωματικά, οι φοιτητές θα ασκηθούν στην αποδελτίωση των πηγών.

Τρ. Μανιάτη-Κοκκίνη, 4 ώρες και 2 ώρες προαιρετική άσκηση φοιτητών.

Ιστορική επισκόπηση πηγών (1081-1453).

Π 17 Ιστορία Νέου Ελληνισμού Α΄

Η οικονομικοκοινωνική - πνευματική - εθνική πορεία του Ελληνισμού από την άλωση της Κωνσταντινούπολης έως και τις αρχές του 19ου αι.

Ο. Κατσιαρδή-Hering, για φοιτητές των οποίων τα επώνυμα αρχίζουν από Α-Λ
4 ώρες διδασκαλία, 1 ώρα προαιρετικό για τους φοιτητές φροντιστήριο. Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση των δυνατοτήτων που παρέχει το πρόγραμμα PowerPoint (προβολή διαγραμμάτων, εικόνων, χαρτών, αρχειακού υλικού, προβολή DVD). Θα πραγματοποιηθούν επισκέψεις των φοιτητών στα Γενικά Αρχεία του Κράτους και στο Αρχείο του Υπουργείου Εξωτερικών.

Μ. Ευθυμίου για φοιτητές των οποίων τα επώνυμα αρχίζουν από Μ-Ω

4 ώρες διδασκαλία, 2 ώρες προαιρετικό για τους φοιτητές φροντιστήριο καθώς και επισκέψεις σε μουσεία και ιστορικούς χώρους. Οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα, εφόσον τό επιθυμούν, να συμμετάσχουν σε μία προαιρετική άσκηση. Η επιτυχία στην άσκηση αυτή προσμετράται θετικά στον βαθμό τού τελικού διαγωνίσματος.

**β) Μαθήματα Ειδίκευσης
Υποχρεωτικά**

Π 25 Αρχαία Ιστορία ΙΙΙ

Επισκόπηση της Ρωμαϊκής Ιστορίας με έμφαση στην κοινωνική και πολιτισμική ιστορία της αυτοκρατορικής περιόδου
Π. Αθανασιάδη, 4 ώρες

Π 29 Μεθοδολογικά προβλήματα
της Ιστορίας

Θεωρία και ιστορία της ιστοριογραφίας. Κυριότερες τάσεις, σχολές και θεωρητικές προσεγγίσεις της ιστοριογραφίας, με έμφαση στην περίοδο από τις αρχές του 19^{ου} αι. -εποχή εδραίωσης της ιστορίας ως επιστήμης και διακριτού επαγγελματικού κλάδου- έως τα τέλη του 20^{ου} αι.
Α. Λιάκος, 4 ώρες.

II 19 Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία Β΄

Οι δυτικοευρωπαϊκές κοινωνίες της Πρώιμης Νεώτερης Περιόδου (16^{ος} -18^{ος} αι.).

Κοινωνική διαστρωμάτωση και οικονομική συγκρότηση, σχέσεις εξουσίας, πολιτισμικές παραδόσεις και συλλογικές νοοτροπίες, ζητήματα συγκρότησης ταυτοτήτων (κοινωνικών, έμφυλων, θρησκευτικών, εθνοτικών, εθνικών). Παράγοντες και όψεις του κοινωνικοοικονομικού και πολιτικού μετασχηματισμού των δυτικών κοινωνιών, 1500-1789.

Το μάθημα υποστηρίζεται από ιστοσελίδα και διεξάγεται με τη χρήση του προγράμματος PowerPoint.

Κ. Γαγανάκης, 4 ώρες.

II 31 Νεότερη Ελληνική Ιστορία Β΄

Μέρος Α΄: Εθνική Ταυτότητα και ιδεολογία στη νεοελληνική κοινωνία. Οι επινοημένες παραδόσεις.

Μέρος Β΄: Οικονομία και τάξεις στη νεοελληνική κοινωνία. Αγροτικό ζήτημα, Εκβιομηχάνιση και ανάπτυξη, Εργατικό κίνημα και κοινωνική πολιτική, Πρόσφυγες.

Α. Λιάκος, 4 ώρες.

Επιλεγόμενα²

ΣΙ 38 Αρχαία Ιστορία

Σωματεία και ενώσεις του ελληνικού κόσμου από τους αρχαϊκούς χρόνους ως και την αυτοκρατορική εποχή: επιγραφικές μαρτυρίες. Αντικείμενο του σεμιναρίου είναι οι επιγραφικές μαρτυρίες (ψηφίσματα, επιστολές, τιμητικές /επιτύμβιες /τιμητικές επιγραφές) που αφορούν σωματεία και ενώσεις ελληνικού τύπου. Συνδεδειγμένα στοιχεία αυτών των συσσωματώσεων ήταν το επάγγελμα ή/και η καταγωγή των μελών, η κοινή λατρεία ή άλλες κοινωνικοπολιτικού χαρακτήρα δραστηριότητες.

Θα εξεταστούν η σύνθεση, δομή και λειτουργία των σωματείων, η διοίκηση και τα οικονομικά τους, καθώς επίσης η ταυτότητα, τα ενδιαφέροντα και η δράση των μελών τους. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην σύνδεση τους με τις πολιτικού χαρακτήρα κοινότητες (πόλεις ή συνομοσπονδίες πόλεων), τους ελληνιστικούς ηγεμόνες και τους Ρωμαίους αυτοκράτορες/αξιωματούχους. Μεταβολές στο χαρακτήρα και τη λειτουργία των σωματείων θα μελετηθούν σε συσχέτισμό με τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες της εκάστοτε περιόδου.

Το μάθημα θα έχει τη μορφή τετράωρου σεμιναρίου. Οι φοιτητές θα βαθμολογηθούν με βάση την προφορική παρουσίαση και τη γραπτή μορφή της εργασίας τους, καθώς επίσης και τη συμμετοχή τους στο σεμινάριο.

Σ. *Ανεζίρη*, 4 ώρες

ΣΙ 45 Αρχαία Ιστορία

Το μάθημα αυτό βασίζεται και προϋποθέτει παρακολούθηση σε προγενέστερο εξάμηνο του μαθήματος κορμού Αρχαία Ιστορία II, στα πλαίσια του οποίου παρέχεται και μια πρώτη εισαγωγή στην ιστορία του ελληνιστικού κόσμου. Εδώ θα επιχειρηθεί μια συστηματική ανάλυση βάσει των πηγών

² Τα μαθήματα αυτά συνοδεύονται και από δίωρο συνεργασία των διδασκόντων με τους φοιτητές που θα επιλέξουν το μάθημα. Οι φοιτητές δηλώνουν την επιλογή τους στον/στην διδάσκοντα/ουσα με την έναρξη των μαθημάτων.

ενός ειδικότερου θέματος: της εξέλιξης του ενδιαφέροντος και της βαθμιαίας εξασφάλισης βάσεων ή/και ναυτικής ηγεμονίας των Πτολεμαίων της Αιγύπτου στο χώρο του Αιγαίου αλλά και των γενικότερων πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων του κράτους τους με την ίδια περιοχή κατά την ελληνιστική περίοδο.

Η συμμετοχή στο μάθημα θα συμπεριλαμβάνει την προσωπική ανάληψη παρουσίασης επί μέρους ενοτήτων-τμημάτων του όλου θέματος (με αφετηρία την ανάλυση συγκεκριμένων γραπτών και άλλων πηγών και τη μελέτη σχετικής βιβλιογραφίας), συμβολή στις συζητήσεις όλων των άλλων παρουσιάσεων και κατάθεση τελικής γραπτής εργασίας. Τα τρία αυτά στοιχεία θα συγκαθορίσουν την τελική βαθμολόγηση κάθε συμμετοχής.

Κ. Μπουραζέλης, 4 ώρες

ΣΙ 41 Μεσαιωνική Ιστορία της Δύσεως

Πόλη και κοινωνικές παροχές: Περίθαλψη, εκπαίδευση και δικαιοσύνη στις ευρωπαϊκές πόλεις της υστερομεσαιωνικής περιόδου (12ος-14ος αιώνας)". Θα εξεταστούν ζητήματα που έχουν σχέση με τις αλλαγές που επισυμβαίνουν στους τρεις αυτούς τομείς κατά τη μεταβατική περίοδο της μετακίνησης των ανθρώπων από την ύπαιθρο στις πόλεις, αλλά και κατά τους επόμενους αιώνες που χαρακτηρίζονται από την αστική ανάπτυξη. Το μάθημα γίνεται με μορφή σεμιναρίου και για τη βαθμολογία θα συνυπολογιστούν η συμμετοχή, η προφορική ανάπτυξη του θέματος της εργασίας και η γραπτή εργασία. Οι φοιτητές που θα το επιλέξουν θα ασκηθούν στη χρήση βάσης δεδομένων πηγών και βιβλιογραφίας. *Νικολέττα Γιαντσή-Μελετιάδη, 4 ώρες και 2 ώρες συνεργασία με τους φοιτητές.*

ΣΙ 51 Μεσαιωνική Ιστορία της Δύσεως

Οι φραγκικές ηγεμονίες στην Ρωμανία μετά την Δ΄ σταυροφορία.

Οι φοιτητές αναλαμβάνουν εργασίες σχετικές με τις οργανωτικές δομές (λατινική εκκλησία, διοίκηση, φεουδαρχικό δίκαιο) των φραγκικών ηγεμονιών που διαμορφώθηκαν στην άλλοτε βυζαντινή αυτοκρατορία, τις αντιπαραθέσεις με τις άλλες πολιτικές δυνάμεις της εποχής (Βυζαντινούς, Βενετούς, Γενουάτες, Καταλανούς), τις επιβιώσεις και τις αλληλεπιδράσεις. Για τη βαθμολογία θα συνυπολογισθούν η συμμετοχή στο σεμινάριο, η προφορική ανάπτυξη του θέματος της εργασίας και η γραπτή εργασία.

Μ. Ντούρου-Ηλιοπούλου, 4 ώρες.

ΣΙ 52 Βυζαντινή Ιστορία Ι

Βυζάντιο και σταυροφορίες:

Προβλήματα ιδεολογίας και πολιτικής.

Το μάθημα θα έχει τη μορφή σεμιναρίου, στο οποίο οι φοιτητές θα ασκηθούν στην άντληση ιστορικών πληροφοριών από τις βυζαντινές και μεταφρασμένες λατινικές πηγές και στη μεθοδολογία αξιοποίησής τους και θα γνωρίσουν τα προβλήματα που έχουν ανακύψει από την ιδεολογική αντιπαράθεση Βυζαντίου και Δύσεως εξαιτίας του σταυροφορικού κινήματος και από τις πολιτικές εξελίξεις που σημειώθηκαν με αφορμή τις σταυροφορίες. Οι φοιτητές που θα το επιλέξουν θα αναλάβουν την εκπόνηση εργασίας. Για τη βαθμολογία θα συνυπολογισθούν η συμμετοχή στο μάθημα, η προφορική ανάπτυξη του θέματος της εργασίας και η γραπτή εργασία.

Αθ. Κόλια-Δερμιτζάκη, 4 ώρες.

ΣΙ 53 Βυζαντινή Ιστορία ΙΙ

Ιστορική Χαρτογράφηση. Ομαδική και ατομική άσκηση στη σχεδίαση ιστορικών χαρτών με συστηματική εκπαίδευση στη χρήση ψηφιακών σχεδιαστικών προγραμμάτων σε συνεργασία με τη χαρτογράφο Μ. Πηγάκη.

Β. Κουταβά-Δεληβοριά, 4 ώρες.

ΣΙ 37 Νεότερη Ελληνική Ιστορία

Ιστορία της νεότερης Αθήνας. Ανάπτυξη της ιστορίας της Αθήνας από την εποχή της ελληνικής επανάστασης ως το μέσο του εικοστού αιώνα. Θα μελετηθούν οι κοινωνικές, πληθυσμιακές, οικιστικές και πολιτιστικές πτυχές της ιστορίας καθώς και η ιστορία της καθημερινής ζωής. Οι φοιτητές/τριες θα γράψουν και θα παρουσιάσουν φροντιστηριακές εργασίες.

Κατερίνα Γαρδίκια, 4 ώρες.

ΣΙ 57 Ιστορία Νέου Ελληνισμού

Πόλη και καθημερινή ζωή στις βενετοκρατούμενες ελληνικές περιοχές (13^{ος}-18^{ος} αι.).

Χαρακτήρας και τυπολογία της «πόλης», πολεοδομική ανάπτυξη, κοινωνική διαστρωμάτωση και συσσωματώσεις, «πολίτες» και «ξένοι», οικονομικές λειτουργίες, εργασία και τελετές, πνευματικές και πολιτισμικές εκδηλώσεις.

Το μάθημα θα έχει μορφή σεμιναρίου. Οι φοιτητές που θα το επιλέξουν θα αναλάβουν εργασίες. Για τη βαθμολογία θα συνυπολογισθούν η συμμετοχή στο μάθημα, η προφορική ανάπτυξη του θέματος της εργασίας και η γραπτή εργασία.

Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση των δυνατοτήτων που παρέχει το πρόγραμμα PowerPoint (προβολή διαγραμμάτων, εικόνων, χαρτών, αρχειακού υλικού).

Α. Παπαδία-Αάλα, 4 ώρες και 2 ώρες συνεργασία με τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες επί της ύλης του σεμιναρίου καθώς και προαιρετικές αρχειακές και βιβλιογραφικές ασκήσεις.

ΣΙ 122 Ιστορία Νέου Ελληνισμού

Ένδεια, ασθένεια και περιθώριο στις βενετοκρατούμενες ελληνικές περιοχές 13^{ος}- 18^{ος} αι.

Με βασικούς άξονες, συχνά σε συνάφεια μεταξύ τους, την ένδεια, την ασθένεια και το περιθώριο στις βενετοκρατούμενες ελληνικές περιοχές εξετάζονται: α) η βενετική ιδρυματική πολιτική στις κτήσεις της Ανατολής με στόχο την

αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας από τις αρχές του 13^{ου} έως τα τέλη του 18^{ου} αι., β) η ιστορία της ασθένειας με έμφαση στις επιδημίες της πανώλης που έπληξαν το συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο από τον 14^ο έως το 18^ο αι., γ) κατηγορίες του πληθυσμού και περιθώριο

Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, οι φοιτητές/τριες είναι υποχρεωμένοι να παρουσιάσουν προφορικά εργασίες σχετικές με τις παραπάνω θεματικές ενότητες. Μετά την ολοκλήρωση των μαθημάτων οφείλουν να παραδώσουν τη γραπτή μορφή των παραπάνω εργασιών. Στην τελική βαθμολογία συνυπολογίζονται η παρουσία και η συμμετοχή τους καθ' όλη τη διάρκεια του εξαμήνου.

Κ. Κωνσταντινίδου, 4 ώρες

ΣΙ 130 Ιστορία Νέου Ελληνισμού

«Όψεις της ζωής του «πλήθους» στον ελληνικό χώρο (15^{ος}-αρχές 19^{ου} αι.): εργασία, καθημερινή ζωή, νοοτροπίες, διαμαρτυρία».

Στόχος του σεμιναρίου είναι να αναδείξει πτυχές της ιστορίας των κατώτερων τάξεων της πόλης και της υπαίθρου στον ελληνικό χώρο κατά τη διάρκεια της οθωμανικής κυριαρχίας. Η μελέτη θα επικεντρωθεί στην οργάνωση της εργασίας και στην εργασιακή καθημερινότητα, στην οικιστική συγκρότηση, στις θρησκευτικές αντιλήψεις καθώς και στις μορφές εκδήλωσης της διαμαρτυρίας των λεγόμενων «κοινών ανθρώπων» στην εποχή της Τουρκοκρατίας. Παράλληλα, στο σεμινάριο θα συζητηθούν ζητήματα σχετικά με την έννοια του «πλήθους» στην κοινωνική ιστορία καθώς και ιστοριογραφικά παραδείγματα από την ευρωπαϊκή ιστορία.

Οι φοιτητές που θα επιλέξουν το σεμινάριο, θα αναλάβουν γραπτή εργασία. Για τη βαθμολογία θα συνυπολογισθούν η συμμετοχή στο μάθημα, η προφορική ανάπτυξη του θέματος της εργασίας και η γραπτή

εργασία.

Βάσω Σειρηνίδου, 4 ώρες και 2 ώρες συνεργασία με τους φοιτητές επί της ύλης του σεμιναρίου.

ΣΙ 129 Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας I Ελληνορθόδοξες ελίτ και οθωμανική εξουσία: ιδεολογικοπολιτικά ζητήματα (15^{ος}-18^{ος} αι.)

Το σεμινάριο εστιάζει στη μελέτη των σχέσεων ανάμεσα στην οθωμανική εξουσία και σε ισχυρές ομάδες Ελληνορθοδόξων (κληρικών και λαϊκών) από το β' μισό του 15^{ου} ως και τα τέλη του 18^{ου} αιώνα. Η κατανόηση των σχέσεων αυτών συμβάλλει στη γνώση των κυρίαρχων συλλογικών ταυτοτήτων (Ελληνες; Ρωμιοί; Ελληνορθόδοξοι;), καθώς και κοινωνικών, οικονομικών και κοινωνικών παραμέτρων της ελληνικής της βαλκανικής και της οθωμανικής ιστορίας κατά την παραπάνω περίοδο.

Π. Κονόρτας, 4 ώρες.

ΣΙ 93 Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού

Όψεις της πολιτιστικής πολιτικής των μεγάλων Δυνάμεων (ΜΔ) σε χώρες της περιφέρειας: Το παράδειγμα της Ελλάδας στον 20^ο αιώνα.

Επιχειρείται μια συγκριτική αναλυτική προσέγγιση στον «Τρίτο πυλώνα» της εξωτερικής πολιτικής των ΜΔ (Γαλλίας, Μεγ. Βρετανίας, Γερμανίας, Ιταλίας, ΗΠΑ, ΕΣΣΔ), δηλαδή τις «πολιτιστικές» δραστηριότητες τους – υπό την ευρύτερη έννοιά τους (αυτοπροβολή κ.λπ.). Εξετάζονται οι στόχοι, οι μέθοδοι, και τα αποτελέσματα (feedback) των στρατηγικών αυτών. Το σεμινάριο επικεντρώνεται (όχι όμως αποκλειστικά) στην περίπτωση της Ελλάδας. Οι εργασίες θα λάβουν υπόψη, εκτός από τη (συνήθως ξενόγλωσση) βιβλιογραφία, κατά το δυνατόν και πρωτογενείς πηγές (Τύπος της εποχής, αρχαιακό υλικό).

Χ. Φλάισερ, 4 ώρες.

ΣΙ 119 Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία

Αυτοκρατορία, εθνότητες, έθνη και εθνικισμοί στην Κεντρική και Κεντροανατολική Ευρώπη, 1815-1938.

Εξετάζονται ο χαρακτήρας, οι παράγοντες συνοχής, υπονόμησης και διάλυσης της πολυεθνικής αυτοκρατορίας των Αψβούργων και αναλύονται οι διαδικασίες εθνογένεσης, οι διεκδικήσεις και στοχεύσεις των συστατικών της εθνοτήτων, καθώς και οι εθνικισμοί που εκδηλώνονται στα διάδοχα της Αυστροουγγαρίας «εθνικά κράτη» κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου. Το μάθημα υποστηρίζεται από ιστοσελίδα με αναλυτικό διάγραμμα και θεματική βιβλιογραφία.

Για τη συμμετοχή στο σεμινάριο απαιτούνται αναγνωστική ικανότητα της αγγλικής γλώσσας και προηγούμενη επιτυχής παρακολούθηση του μαθήματος Π14: Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία Α΄. Για τη βαθμολογία θα συνυπολογιστούν η γραπτή εργασία, η προφορική της παρουσίαση και η συμμετοχή στο μάθημα.

Κ. Ράπτης, 4 ώρες.

Π 84 Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου Ι

Ιστορία του μεταπολεμικού κόσμου.

Εξέταση της πορείας της μεταπολεμικής ιστορίας των διεθνών σχέσεων, με άξονα την ανάλυση τριών βασικών διεργασιών της: Ψυχρός Πόλεμος, Αποαποικιοποίηση και άνοδος του Τρίτου Κόσμου, Ευρωπαϊκή ενοποίηση.

Εν. Χατζηβασιλείου, 4 ώρες.

Εαρινό εξάμηνο

α) Μαθήματα Κορμού

Π 11 Αρχαία Ιστορία II

Κλασικοί και ελληνιστικοί χρόνοι.

Μέρος Α': Από την ανάπτυξη της αθηναϊκής ηγεμονίας έως και τον θάνατο του Φιλίππου Β'.

Μέρος Β': Εισαγωγή και επισκόπηση της περιόδου από τον Αλέξανδρο έως το πολιτικό τέλος του ελληνιστικού κόσμου (336-30 π.Χ.).

Κ. Μπουραζέλης, 4 ώρες.

Η παρακολούθηση του παράλληλου ενισχυτικού φροντιστηρίου των βοηθών *Π. Ράπτου* και *Π. Συννεφοπούλου-Ανδρουτσοπούλου*, είναι απολύτως προαιρετική, η αντίστοιχη όμως επίδοση όσων το παρακολουθήσουν θα ληφθεί ενισχυτικά υπ' όψη στην τελική βαθμολογία.

Π 12 Μεσαιωνική Ιστορία της Δύσεως

Επισκόπηση της Μεσαιωνικής Ιστορίας της Δύσεως (5^{ος}-15^{ος} αι.).

Διδάσκεται σε κύκλους μαθημάτων στα οποία εξετάζονται θέματα σχετικά με τις πολιτικές και κοινωνικοοικονομικές δομές της Δυτικής Ευρώπης κατά το Μεσαίωνα (βαρβαρικές επιδρομές, φεουδαρχικό σύστημα, διαμάχη Παπικής Εκκλησίας-Αυτοκρατορίας, οργάνωση κρατών, ανάπτυξη πόλεων, σταυροφορίες, πνευματική ζωή, ύφεση του 14^{ου} και ανάκαμψη του 15^{ου} αιώνα).

Το μάθημα υποστηρίζεται από **ιστοσελίδα** με αναλυτικό διάγραμμα και βιβλιογραφία. Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση των δυνατοτήτων που παρέχει το πρόγραμμα PowerPoint (προβολή διαγραμμάτων, χαρτών, εικόνων κ.λπ.). Στους φοιτητές δίνεται η δυνατότητα της εκπόνησης εργασίας και της ιδιαίτερης άσκησης και καθοδήγησής τους.

Μ. Ντούρου-Ηλιοπούλου, 4 ώρες και 2 ώρες προαιρετική άσκηση φοιτητών.

Ν. Γιαντσή-Μελετιάδη, 4 ώρες και 2 ώρες προαιρετική άσκηση φοιτητών.

Π 14 Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία Α΄

Η Ευρώπη κατά την περίοδο 1789-1939. Εξετάζονται οι σημαντικότερες πτυχές της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής ιστορίας της Ευρώπης από τη Γαλλική Επανάσταση έως την έκρηξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση των δυνατοτήτων που παρέχει το πρόγραμμα PowerPoint.

Το μάθημα συνοδεύεται από δίωρο προαιρετικό φροντιστήριο, στο οποίο οι φοιτητές θα εξοικειώνονται με πηγές της νεώτερης ευρωπαϊκής ιστορίας, σχετικές με το αντικείμενο των μαθημάτων.

Κ. Ράπτης, 4 ώρες.

Π 18 Νεότερη Ελληνική Ιστορία Α΄

Η συγκρότηση του ελληνικού κράτους (1830-1940). Οι εξελίξεις της περιόδου τοποθετούνται σε διεθνές και περιφερειακό πλαίσιο.

Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση των δυνατοτήτων που παρέχει το πρόγραμμα PowerPoint.

Κ. Γαρδίκας, 4 ώρες.

**β) Μαθήματα ειδίκευσης
Υποχρεωτικά**

Π 26 Βυζαντινή Ιστορία Β΄

Θέματα βυζαντινής ιστορίας.

Διαχρονικές τομές στην ιστορία της μεσαιωνικής αυτοκρατορίας των *Ρωμαίων* από τον 4^ο έως τον 15^ο αιώνα: Η κρατική οργάνωση (διοίκηση, στρατός, οικονομία), η πολιτική ιδεολογία και οι πολιτειακοί παράγοντες, οι διεθνείς σχέσεις και η διπλωματία, η νομοθεσία και η δικαιοσύνη, η κοινωνία και ο οικονομικός βίος των Βυζαντινών. Εκτός της θεωρητικής ανάπτυξης των θεμάτων, ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στην τεκμηρίωσή τους με τον ιστορικό σχολιασμό επιλεγμένων κειμένων από τις πηγές της περιόδου. Για τον εμπλουτισμό της διδασκαλίας (με διαγράμματα, χάρτες, εικόνες κ.λπ.), θα χρησιμοποιούνται οι δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες.

Συμπληρωματικά, οι φοιτητές θα ασκηθούν στη βιβλιογραφική αποδελτίωση.

A. Κόλια-Δερμιτζάκη, Β. Κουταβά-Δεληβοριά, 4 ώρες (και 2 ώρες άσκηση φοιτητών κατά ομάδες σε έκτακτα φροντιστήρια)

Π 30 Ιστορία Νέου Ελληνισμού Β΄

Ιστορία των βενετοκρατούμενων ελληνικών περιοχών (13ος-18ος αι.). Πολιτικό περιβάλλον, ιδεολογία, διοικητικοί θεσμοί και εκκλησιαστική πολιτική, κοινωνική διαστρωμάτωση και συσσωματώσεις, οικονομικές δραστηριότητες, πολιτισμικός βίος.

Το μάθημα υποστηρίζεται από ιστοσελίδα και η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση των δυνατοτήτων που παρέχει το πρόγραμμα PowerPoint (προβολή διαγραμμάτων, εικόνων, χαρτών, αρχειακού υλικού).

A. Παπαδία-Λάλα, 4 ώρες και 1 ώρα προαιρετικό για τους φοιτητές φροντιστήριο.

Επιλεγόμενα³

Π 89 Αρχαία Ιστορία:

Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Επιγραφική.

Το μάθημα το οποίο στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με τις μεθόδους προσέγγισης και μελέτης των επιγραφών: βιβλιογραφικά εργαλεία (στις βιβλιοθήκες και στο Διαδίκτυο), αποτύπωση και μεταγραφή επιγραφικών κειμένων, χρονολόγηση και συμπλήρωση επιγραφών, αρχαϊκά αλφάβητα. Εξετάζονται βασικές κατηγορίες ελληνικών επιγραφών δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα, όπως ψηφίσματα, επιστολές, ιεροί νόμοι, απελευθερώσεις δούλων, τιμητικές, αναθηματικές και επιτύμβιες επιγραφές, ευχές και κατάρες. Επιδιώκεται ο συσχετισμός των επιγραφικών πηγών με φιλολογικές μαρτυρίες και ιστορικά γεγονότα, καθώς

³ Τα μαθήματα αυτά συνοδεύονται και από δίωρο συνεργασίας των διδασκόντων με τους φοιτητές που θα επιλέξουν το μάθημα. Οι φοιτητές δηλώνουν την επιλογή τους στον/στην διδάσκοντα/ουσα με την έναρξη των μαθημάτων.

επίσης με ζητήματα τοπογραφίας και προσωπογραφίας.

Στο μάθημα χρησιμοποιείται PowerPoint και γίνονται ασκήσεις μεταγραφής, χρονολόγησης και συμπλήρωσης επιγραφών. Προβλέπονται επίσης επισκέψεις στο Επιγραφικό Μουσείο.

Το μάθημα υποστηρίζεται από ιστοσελίδα.

Σ. Ανεζίρη, 4 ώρες

ΣΙ 48 Αρχαία Ιστορία

Ιστορία Ελληνορωμαϊκών χρόνων. Κοινωνία και αγιότητα: ο τύπος του «θείου ανδρός» στην Ανατολική Μεσόγειο κατά τους Ελληνορωμαϊκούς χρόνους

Π. Αθανασιάδη, 4 ώρες

ΣΙ 127 Αρχαία Ιστορία

Πολιτική και κοινωνία στην αρχαία Σπάρτη.

Θα εξεταστεί η διαμόρφωση και η εξέλιξη της πολιτειακής οργάνωσης και της κοινωνικής δομής της Αρχαίας Σπάρτης κατά τους αρχαϊκούς και κλασικούς χρόνους με βάση τις γραμματειακές πηγές. Για τη βαθμολογία θα συνυπολογισθούν η συμμετοχή στο σεμινάριο, η παρουσίαση επιμέρους θεμάτων και η παράδοση αντίστοιχων γραπτών εργασιών.

Ν. Μπιργάλιας, 4 ώρες.

ΣΙ 32 Βυζαντινή Ιστορία

Ο ρόλος της γυναίκας στην πολιτική και κοινωνική ιστορία του Βυζαντίου, ιδιαίτερα κατά τη μέση περίοδο. Η άσκηση εξουσίας από γυναίκες, η νομική θέση της γυναίκας σε σχέση με την κοινωνική πρακτική, η γυναίκα στην οικογένεια, στην κοινωνική και οικονομική ζωή της αυτοκρατορίας. Οι φοιτητές που θα επιλέξουν το μάθημα θα αναλάβουν εργασίες με βάση τη βιβλιογραφία, τις υφιστάμενες στο διαδίκτυο σχετικές ιστοσελίδες και τις βάσεις δεδομένων πηγών της βυζαντινής ιστορίας. Το μάθημα υποστηρίζεται από ιστοσελίδα με αναλυτικό διάγραμμα, εικόνες, χάρτες και βιβλιογραφία, και υπάρχει η δυνατότητα επίσκεψης

συνδέσμων βυζαντινών σπουδών. Για τη βαθμολογία θα συνυπολογισθούν η συμμετοχή στο μάθημα, η προφορική ανάπτυξη του θέματος της εργασίας και η γραπτή εργασία.

Κατερίνα Νικολάου, 4 ώρες και 2 ώρες προαιρετική άσκηση των φοιτητών στις νέες τεχνολογίες.

ΣΙ 66 Βυζαντινή Ιστορία III

Όψεις της βυζαντινής κοινωνίας από τον 11ο έως τον 15ο αι., με αναφορά στις προηγούμενες περιόδους:

Με βάση τα δεδομένα (από τις πηγές) για επώνυμα πρόσωπα και κοινωνικές ομάδες και την ερμηνεία τους (στη σύγχρονη βιβλιογραφία), θα μελετηθούν χαρακτηριστικά της κοινωνίας του Βυζαντίου (π.χ. σχετικά με την κινητικότητα των τάξεων, την αφομοίωση «ξένων» ή την απομόνωση μειονοτήτων, την ισότητα ή την ανισότητα μέσα στην οικογένεια, στο χωριό και στην πόλη, τον κρατικό συγκεντρωτισμό και παρεμβατισμό). Για την καλύτερη κατανόηση της εποχής θα επισημαίνονται τα κοινά ή συγκρίσιμα στοιχεία με τη μεσαιωνική δυτική ή τη μεταβυζαντινή και, κυρίως, την πολυφυλετική και παγκοσμιοποιημένη κοινωνία πλούσιων και φτωχών της εποχής μας.

Οι φοιτητές θα εξοικειωθούν με τη μέθοδο αναζήτησης των απαραίτητων για τις εργασίες τους βιβλιογραφικών στοιχείων σε πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή. Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων θα χρησιμοποιείται, όταν κρίνεται απαραίτητο, πρόγραμμα power-point.

Για τη βαθμολογία θα συνυπολογισθούν τόσο η παρακολούθηση και η συμμετοχή στα μαθήματα, όσο και η παρουσίαση της εργασίας προφορικά και σε γραπτή μορφή.

Τρ. Μανιάτη-Κοκκίνη, 4 ώρες (και 2 ώρες συνεργασία με φοιτητές)

ΣΙ 80 Βυζαντινή Ιστορία: Βοηθητικές Επιστήμες

Βυζαντινή Επιγραφική. Οι φοιτητές που θα επιλέξουν το μάθημα θα αναλάβουν

εργασίες. Για τη βαθμολογία θα συνυπολογισθούν η συμμετοχή στο μάθημα και τις ασκήσεις και η γραπτή εργασία.

Κ. Μέντζου-Μειμάρη, 4 ώρες.

ΣΙ 89 Βυζαντινή Ιστορία

Δημόσιος και ιδιωτικός βίος στην Κωνσταντινούπολη κατά την εποχή της «Μακεδονικής» δυναστείας.

Ερευνώνται και ερμηνεύονται πτυχές του πολιτικού, εκκλησιαστικού και πολιτισμικού βίου των Βυζαντινών στην πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας (Ιερό Παλάτιο και πόλη), καθώς και εκφάνσεις της ιδιωτικής ζωής των πολιτών, με τη βοήθεια σχετικών κειμένων της εποχής. Οι φοιτητές που θα επιλέξουν το μάθημα θα αναλάβουν εργασίες. Για τη βαθμολογία θα συνυπολογισθούν η συμμετοχή στο μάθημα, η προφορική ανάπτυξη του θέματος της εργασίας και η γραπτή εργασία.

Προαιρετική άσκηση των φοιτητών στη χρήση των νέων τεχνολογικών μεθόδων (βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων και βάσεις δεδομένων βυζαντινών κειμένων) *Ειρ. Χρήστου*, 4 ώρες διδασκαλία, 2 ώρες προαιρετική άσκηση.

Π 111 Οθωμανική Ιστορία II (19^{ος} αι. - 1923)

Εξετάζονται οι προσπάθειες ανασυγκρότησης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (Μεταρρυθμίσεις /Τανζιμάτ), η σταδιακή διάδοση των εθνικισμών και οι μηχανισμοί που οδήγησαν τελικά στην κατάρρευση της (19^{ος} αι.-1923)

Π. Κονόρτας, 4 ώρες.

ΣΙ 63 Ιστορία Νέου Ελληνισμού III

Από τα κινήματα και τις εξεγέρσεις των Ελλήνων και άλλων χριστιανών υπηκόων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (15ος αι.-αρχές 19ου αι.) στην Ελληνική Επανάσταση του 1821.

Θα δοθεί έμφαση στη δομή του επαναστατικού φαινομένου και στις κοινωνικές-ιδεολογικές διαστάσεις τους.

Ό. Κατσιαρδής-Hering, 4 ώρες και 2 ώρες συνεργασία με τους φοιτητές επί της ύλης του σεμιναρίου.

Το μάθημα θα έχει την μορφή

σεμιναρίου. Οι φοιτητές που θα το επιλέξουν θα αναλάβουν γραπτή εργασία. Για την βαθμολογία θα συνυπολογιστούν η συμμετοχή στο μάθημα, η προφορική ανάπτυξη του θέματος της εργασίας και η γραπτή εργασία.

ΣΙ 128 Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία

Ουτοπία και Ιστορία. Υπάρχει κάτι κοινό ανάμεσα στην ουτοπία και στην ιστορία; Υπάρχουν κάποιοι τόποι όπου η ιστορία και η ουτοπία συναντιούνται; Συνήθως συνδέουμε την ουτοπία με την απραγματοποίητη προσδοκία. Αντίθετα θεωρούμε ιστορία το ήδη πραγματοποιημένο. Συνδέουμε την πρώτη με το μέλλον, τη δεύτερη με το παρελθόν. Η ουτοπία ανήκει στη σφαίρα του δυνητικού· η ιστορία της αναγκαιότητας. Θα μπορούσαμε ενδεχομένως να βρούμε και πολλές άλλες διαφορές και να τις διατυπώσουμε συμμετρικά. Θα επιχειρήσουμε ένα ταξίδι στο παρελθόν, όπου θα διαπιστώσουμε ότι τόσο η λέξη ουτοπία, όσο και η λέξη ιστορία, δεν είχαν εξαρχής, αλλά απέκτησαν σιγά-σιγά το νόημα που τους αποδίδουμε σήμερα. Ανάμεσα στην ιστορία και στην ουτοπία υπάρχει διάζευξη, η μία αποτελεί την ετερότητα της άλλης, ή μήπως μπορούμε να χαρτογραφήσουμε κάποιον ενδιάμεσο χώρο; Πιο συγκεκριμένα: αν θεωρήσουμε ότι υπάρχει ένα ιστορικό υπόβαθρο στις ουτοπίες, γιατί αυτές γράφτηκαν σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο, υπάρχει μήπως κάποιο ουτοπικό υπόβαθρο, έστω κάποιο ουτοπικό στοιχείο στην ιστορική σκέψη και γραφή;

A. Λιάκος, 4 ώρες.

Π 85 Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου II

Μεταπολεμική ευρωπαϊκή ιστορία. Το μάθημα εξετάζει την ιστορική πορεία της Ευρώπης από το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου έως την διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και το τέλος του Ψυχρού Πολέμου το 1991. Η ανάλυση κινείται στους ακόλουθους άξονες: (α) Η Ευρώπη ως πεδίο αντιπαράθεσης στον Ψυχρό Πόλεμο, (β) Ευρωπαϊκή

ενοποίηση, (γ) Εξέταση της ιστορίας των μεγάλων ευρωπαϊκών χωρών (Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Σοβιετική Ένωση)

Εν. Χατζηβασιλείου, 4 ώρες.

ΣΙ 98 Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία

Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός.

Δ. Παντελοδήμος, 4 ώρες.

ΣΙ 65 Ιστορία Νεώτερου Ελληνισμού

Οι αντιστασιακές οργανώσεις 1941-1944: Μορφές συλλογικής δράσης και πολιτικές πραγματικότητες στην Ελλάδα της Κατοχής.

Στο σεμινάριο θα επιχειρηθεί μια καταγραφή και παρουσίαση των σημαντικότερων

αντιστασιακών σχημάτων που έδρασαν στην περίοδο της γερμανοιταλικής κατοχής στην Ελλάδα. Το μάθημα θα βασιστεί στα παρακάτω υπό εξέταση ζητήματα: Είδη και χαρακτήρας των οργανώσεων (μορφές συγκρότησης και λειτουργίας, μέθοδοι δράσης), συσχετισμός και εξέλιξή τους, ιδεολογικές και πολιτικές θέσεις, κοινωνική απήχηση, γεωγραφικά δεδομένα, ενδοαντιστασιακές συγκρούσεις. Θα εξεταστούν οι μορφές πάλης, ένοπλης ή μη (και η σχετική συζήτηση), επικεντρώνοντας στο δίπολο πόλεις – ύπαιθρος. Ως προς το αντάρτικο, θα συνεξεταστούν ιδιαίτερα και οι παράγοντες που ευνόησαν (ή και εμπόδισαν) την εμφάνιση και εδραίωσή του. Ιδιαίτερα θα μας απασχολήσει η, κατά πολύ, μεγαλύτερη αντιστασιακή οργάνωση, το ΕΑΜ/ΕΛΑΣ, καθώς και τα σχετικά με αυτή ζητήματα της μεταπελευθερωτικής πορείας της χώρας.

Οι εργασίες θα πρέπει να περιλαμβάνουν, εκτός από δευτερογενή βιβλιογραφία, και μελέτη προσιτού πρωτογενούς υλικού (Τύπος της εποχής, μαρτυρίες, ημερολόγια, έγγραφα, κ.ά.)

Χ. Φλάϊσερ, 4 ώρες.

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

Παρακολούθηση προαιρετικών και υποχρεωτικών φροντιστηριακών ασκήσεων που συνδέονται με το περιεχόμενο του μαθήματος Π 11 Αρχαία Ιστορία: Π. Συννεφοπούλου-Ανδρουτσοπούλου, Π. Ράπτου.

2. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Χειμερινό εξάμηνο

α) Μαθήματα Κορμού

Κωδ. Αριθ. - Τίτλος Μαθήματος

Περιγραφή μαθήματος - Διδάσκων - Ώρες

ΙΑ 02 Προϊστορική Αρχαιολογία

Προϊστορικό Αιγαίο.
Σύντομη επισκόπηση των πολιτισμών του Αιγαίου κατά τη Νεολιθική Εποχή και την Εποχή του Χαλκού.
Α. Παπαδημητρίου-Γραμμένου, 4 ώρες.
Αφρ. Χασιακού-Αργυράκη, 4 ώρες.
Ι. Παπαδάτος, 4 ώρες.
Επίσης προσφέρεται προαιρετικό για τους φοιτητές δίωρο: ασκήσεις στο Αρχαιολογικό Σπουδαστήριο και επισκέψεις σε μουσεία.

ΙΑ 11 Κλασική Αρχαιολογία

Αρχαιολογία των πρώιμων και αρχαϊκών χρόνων.
Επισκόπηση της περιόδου από το 1050-480 π.Χ. σύμφωνα με τα αρχαιολογικά δεδομένα. Αρχιτεκτονική, γλυπτική και κεραμική - αγγειογραφία. Βασικά προβλήματα της έρευνας.
Ε. Σημαντώνη-Μπουρνιά, 4 ώρες (για τους φοιτητές από Α-Μ) και
Α. Λαιμού, 4 ώρες (για τους φοιτητές από Ν-Ω) και προαιρετικό δίωρο φροντιστήριο στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία της Αθήνας ή εκπαιδευτική εκδρομή στην Ελευσίνα ή την Αίγινα.
Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση νέων τεχνολογιών.

ΙΑ 13 Βυζαντινή Αρχαιολογία

Αρχιτεκτονική και ζωγραφική της παλαιοχριστιανικής περιόδου (περίπου 300-726 μ.Χ.).
Εξέλιξη, τυπολογία και προέλευση της παλαιοχριστιανικής αρχιτεκτονικής.
Ιστορική διαδρομή και τεχνοτροπική εξέλιξη της μνημειακής ζωγραφικής.
Εικονογραφικά προβλήματα.
Ν. Γκιολές, 4 ώρες

και προαιρετικό για τους φοιτητές δίωρο φροντιστήριο (για τους φοιτητές που το επώνυμό τους αρχίζει από Α-Μ).

Χ. Κωνσταντινίδη, 4 ώρες

και προαιρετικό για τους φοιτητές δίωρο φροντιστήριο (για τους φοιτητές που το επώνυμό τους αρχίζει από Ν-Ω).

ΙΑ 15 Ιστορία της Τέχνης

Η Τέχνη της Αναγέννησης στην Ευρώπη. Ζωγραφική, Γλυπτική, Χαρακτική, Αρχιτεκτονική στην Ιταλία και στις Κάτω Χώρες. Τάσεις, τοπικές σχολές, δημιουργοί.

Ευθ. Μαυρομιχάλη, 4 ώρες.

Εργασίες προαιρετικές.

Το μάθημα προσφέρεται και στους φοιτητές κατεύθυνσης Φιλοσοφίας του Τμήματος ΦΠΨ.

β) Μαθήματα Ειδίκευσης

Υποχρεωτικά

ΙΑ 26 Προϊστορική Αρχαιολογία

Νεολιθικός πολιτισμός και περιβάλλον. Εξετάζεται το φαινόμενο του Νεολιθικού πολιτισμού. Ορισμός της Νεολιθικής εποχής. Οι σημαντικότερες θεωρίες για την εμφάνιση του φαινομένου της νεολιθικοποίησης. Ο πρώτος νεολιθικός πολιτισμός. Η νεολιθική εποχή στη Μέση και στην Άπω Ανατολή, στην Ευρώπη, στα Βαλκάνια, στη Μεσόγειο. Μεθοδολογική προσέγγιση: Η συμβολή της περιβαλλοντικής αρχαιολογίας. Χρονολόγηση της νεολιθικής εποχής στην Ελλάδα. Το φυσικό περιβάλλον. Το ελληνικό τοπίο. Πολιτισμός-Παραγωγικό στάδιο. Κτηνοτροφία / κυνήγι / αλιεία / σκεύη και εργαλεία σχετικά με τη διατροφή. Τεχνικές και προϊόντα. Υφαντική-Καλαθοπλεκτική. Πρώτες ύλες, εργαλεία. Κεραμική τεχνολογία. Μεταλλουργία. Σφραγίδες / κοσμήματα. Ο άνθρωπος. Ο νεολιθικός πολιτισμός στην Ελλάδα κατά γεωγραφικά διαμερίσματα.

Ι. Καραλή-Γιαννακοπούλου, 4 ώρες (για τους φοιτητές από Α-Μ) και

Γ. Κουρτέση Φιλιππάκη, 4 ώρες (για τους φοιτητές από Ν-Ω).

Συμπεριλαμβάνονται επισκέψεις στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, στο Εργαστήριο Αρχαιομετρίας του Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «Δημόκριτος» και στα Μουσεία του Τμήματος Γεωλογίας του ΕΚΠΑ.

ΙΑ 31 ΙΙ Κλασική Αρχαιολογία

Αρχαία Ελληνική Γλυπτική των αρχαϊκών και κλασικών χρόνων.

Α. Αρχαϊκά Αγάλματα και Ανάγλυφα. Από το λατομείο στο χώρο ανίδρυσής τους. Υλικά, τεχνική, τύποι και θέματα, στάδια εξέλιξης, χρονολόγηση, ερμηνεία, κέντρα γλυπτικής, γλύπτες. Το μάθημα αυτό πλαισιώνεται από: α) αναλυτικό διάγραμμα και βιβλιογραφία στην ιστοσελίδα του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης: www.arch.uoa.gr β) CD στο Σπουδαστήριο Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης για χρήση των φοιτητών και γ) επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία.
Γ. Κοκκορού-Αλευρά, 4 ώρες.

Β. Η Γλυπτική του 5ου αι. π.Χ. Επισκόπηση των έργων του Αυστηρού ρυθμού (ναός Δία στην Ολυμπία, Τυραννοκτόνοι κ.ά.). Ωριμος κλασικός ρυθμός (Ο Φειδίας και οι μαθητές του, ο γλυπτός διάκοσμος των ναών της Ακρόπολης).

Ο. Παλαγγιά, 4 ώρες

ΙΑ 32 Βυζαντινή Αρχαιολογία

Α. Εικονογραφικοί άξονες στην επισκόπηση γλυπτικής, μικροτεχνίας, νομισματικής, κεραμικής και φορητών εικόνων κατά την παλαιοχριστιανική και βυζαντινή περίοδο. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στους εικονογραφικούς κύκλους ιστορημένων χειρογράφων.

Βικτ. Κέπετζη,

4 ώρες και δίωρο φροντιστήριο (επισκέψεις συλλογών, μουσείων και βιβλιοθηκών) (φοιτητές Α-Μ)

Β. Εικονογραφημένα χειρόγραφα, φορητές εικόνες και στοιχεία γλυπτικής, μικροτεχνίας, νομισματικής και κεραμικής κατά την παλαιοχριστιανική

και τη βυζαντινή περίοδο.
Μ. Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου,
4 ώρες και προαιρετικό για τους φοιτητές
δίωρο φροντιστήριο. Το μάθημα θα
εμπλουτίζεται με τη χρήση νέων
τεχνολογιών (φοιτητές Ν-Ω).

Επιλεγόμενα

ΣΑ 74 Προϊστορική Αρχαιολογία

Η Προϊστορία της Κύπρου. Προβλήματα προσέγγισης και ερμηνείας των κοινωνιών της Εποχής του Χαλκού στην Κύπρο.

Αρχικά εξετάζεται συνοπτικά η ανάπτυξη των πρώιμων κοινωνιών στο νησί, δηλ. της νεολιθικής και χαλκολιθικής περιόδου, ενώ παράλληλα επιχειρείται η σύνδεσή τους με τις εξελίξεις της Εποχής του Χαλκού. Μεγαλύτερη έμφαση δίνεται στα κοινωνικά φαινόμενα που χαρακτηρίζουν την Πρώιμη, Μέση και Ύστερη Εποχή του Χαλκού. Αναλύονται ζητήματα χωροοργάνωσης, παραγωγικών διαδικασιών και θεσμικών μεταβολών (διοίκηση, οικονομία, θρησκεία) στη διάρκεια της μακράς αυτής περιόδου. Ο πολιτισμικός χαρακτήρας του νησιού εντάσσεται στο πλαίσιο των γενικότερων εξελίξεων που έλαβαν χώρα στον ευρύτερο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου κατά την εποχή αυτή.

Ελ. Μαντζουράνη, 4 ώρες και δίωρες επισκέψεις στο Μουσείο Κυπριακής Τέχνης του Ιδρύματος Πιερίδη στην Αθήνα.

Σεμινάριο με υποχρεωτικές εργασίες.

ΣΑ 22 Προϊστορική Αρχαιολογία

Μινωική Κεραμική: Τυπολογική εξέλιξη και διακοσμητικοί ρυθμοί.

Τα βασικά στάδια εξέλιξης της μινωικής κεραμικής. Τεχνικές, τυπολογία, διακοσμητικοί ρυθμοί, ανά περίοδο. Τα κυριότερα προβλήματα που αφορούν στη χρονολόγηση κεραμικών ομάδων.

Ελ. Πλάτων, 4 ώρες και δίωρες ξεναγήσεις σε συλλογές προϊστορικής κεραμικής σε μουσεία της Αττικής.

Σεμινάριο με υποχρεωτικές εργασίες.

- ΣΑ 77 Περιβαλλοντική Αρχαιολογία
 Περιβαλλοντική Αρχαιολογία.
 Διεπιστημονική έρευνα και μέθοδοι ανασύστασης του παλαιοπεριβάλλοντος. Οι νέες μέθοδοι και η εφαρμογή τους στη γνώση των κοινωνιών του παρελθόντος.
I. Καραλή-Γιαννακοπούλου, 4 ώρες.
- ΣΑ 62 Κλασική Αρχαιολογία
 Ιερά και πόλεις-κράτη κατά την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου.
 Το σεμινάριο εξετάζει τα ιερά της Πρώιμης Εποχής του Σιδήρου στο Αιγαίο και τον ρόλο τους στην κοινωνία της περιόδου. Η βάση όλων των αναλύσεων είναι τα στοιχεία που βοηθούν στη διερεύνηση του πιθανού ρόλου των ιερών και της λατρείας στην ανάπτυξη του θεσμού της πόλης-κράτους.
N. Κούρου, 4 ώρες.
 Υποχρεωτική η γραπτή εργασία και η προφορική παρουσίασή της.
 Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες.
- ΣΑ 24 Κλασική Αρχαιολογία
 Ιερά της Αττικής. Τοπογραφία και λατρεία
 Θα εξεταστούν ζητήματα τοπογραφίας και αρχιτεκτονικής των σημαντικότερων ιερών της Αττικής, καθώς και της λατρείας των θεοτήτων.
 Σεμινάριο με υποχρεωτική εκπόνηση και παρουσίαση εργασίας
Α. Παλαιοκρασσά, 4 ώρες και δύο ώρες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία
- ΣΑ 63 Κλασική Αρχαιολογία XVI
 Αρχαία ελληνική ζωγραφική από το 700 π.Χ. έως τον 1ο μ.Χ. αι.
 Εξετάζονται τα σωζόμενα μνημεία, οι πηγές απ' όπου αντλούμε πληροφορίες για τα έργα που δεν σώζονται, καθώς και οι άλλες μορφές τέχνης που έχουν δεχθεί την επίδραση της μεγάλης ζωγραφικής.
 Εκπόνηση και παρουσίαση εργασίας υποχρεωτική
Ελ. Σερμπέτη, 4 ώρες και προαιρετικό δίωρο για ασκήσεις σε θέματα του σεμιναρίου

ΣΑ 45 Βυζαντινή Αρχαιολογία

Βυζαντινή και «βυζαντινίζουσα» τέχνη στη Νότια Ιταλία και Σικελία. Θα μελετηθούν η αρχιτεκτονική των μεσοβυζαντινών ναών, οι τοιχογραφίες των κρυπτών και των εκκλησιών της Νότιας Ιταλίας, τα ψηφιδωτά σύνολα του 12^{ου} αιώνα στη νορμανδική Σικελία. Θα διερευνηθεί το πρόβλημα των σχέσεων της Ιταλίας με το Βυζάντιο στον τομέα της τέχνης.

Σ. Καλοπίση-Βέρτη, 4 ώρες

Σεμινάριο με υποχρεωτικές εργασίες.

Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες.

ΣΑ 50 Βυζαντινή Αρχαιολογία

Πολεοδομία ελλαδικών πόλεων κατά την πρωτοβυζαντινή περίοδο

Συνέχειες και αλλαγές στην πολεοδομική οργάνωση, την οικιστική αρχιτεκτονική και την οχυρωτική των ελλαδικών πόλεων κατά την πρωτοβυζαντινή περίοδο.

Π. Πετρίδης, 4 ώρες

Σεμινάριο με υποχρεωτική παρακολούθηση και εργασίες και προαιρετική εκδρομή σε αρχαιολογικούς χώρους που συνδέονται με το αντικείμενο του σεμιναρίου.

ΙΑ 97 Ιστορία της Τέχνης

Η ευρωπαϊκή τέχνη από τα τέλη του 18ου έως τα τέλη του 19ου αιώνα. Ζωγραφική, Γλυπτική, Χαρακτική.

Δ. Παυλόπουλος, 4 ώρες.

Σεμινάριο με υποχρεωτικές εργασίες.

Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση νέων τεχνολογιών.

ΙΑ 122 Ιστορία της Τέχνης

Όροι και τάσεις στη Νεότερη Τέχνη.

Δ. Παυλόπουλος, 4 ώρες

Εαρινό εξάμηνο

α) Μαθήματα Κορμού

Κωδ. Αριθ. - Τίτλος Μαθήματος

ΙΑ 10 Προϊστορική Αρχαιολογία

Περιγραφή μαθήματος - Διδάσκων - Ώρες

Μινωική Αρχαιολογία.

Εξετάζονται όλες οι περίοδοι ανάπτυξης και εξέλιξης του Μινωικού πολιτισμού. Πιο συγκεκριμένα καταγράφονται και αναλύονται: 1. τα επιτεύγματα στην αρχιτεκτονική, στην τέχνη και τεχνολογία κατά την προανακτορική εποχή, 2. η ίδρυση και η σημασία των πρώτων ανακτόρων και, τέλος, 3. ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στους νεοανακτορικούς χρόνους.

Ελ. Μαντζουράνη, 4 ώρες

(φοιτητές που το επώνυμό τους αρχίζει από Α-Μ).

Ελ. Πλάτων, 4 ώρες

(φοιτητές που το επώνυμό τους αρχίζει από Ν- Ω).

Προαιρετικές εργασίες. Εξαήμερη εκπαιδευτική εκδρομή στην Κρήτη με επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία.

Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες.

ΙΑ 11 Κλασική Αρχαιολογία

Αρχαιολογία των πρώιμων και αρχαϊκών χρόνων.

Επισκόπηση της περιόδου από το 1050-480 π.Χ. σύμφωνα με τα αρχαιολογικά δεδομένα. Αρχιτεκτονική, γλυπτική και κεραμική - αγγειογραφία. Βασικά προβλήματα της έρευνας.

Ε. Σημαντώνη-Μπουρνιά, 4 ώρες

(Επανάληψη του μαθήματος του χειμ. εξαμήνου)

ΙΑ 12 Κλασική Αρχαιολογία

Αρχαιολογία των κλασικών και ελληνιστικών χρόνων (480 π.Χ.-1ος αι. π.Χ.).

Ιστορικό πλαίσιο. Αρχιτεκτονική, γλυπτική, κεραμική-αγγειογραφία. Στάδια εξέλιξης και βασικοί χαρακτήρες. Προβλήματα της έρευνας.

Π. Γεωργίου-Γκέκα, 4 ώρες

Ειρ. Πέππα-Παπαϊωάννου, 4 ώρες
και δίωρο φροντιστήριο σε
αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία.

ΙΑ 14 Βυζαντινή Αρχαιολογία

Αρχιτεκτονική και μνημειακή ζωγραφική της βυζαντινής περιόδου (περίπου 641-1453 μ.Χ.). Τυπολογία και μορφολογία της βυζαντινής αρχιτεκτονικής. Εικονογραφικά στοιχεία και τεχνοτροπική έκφραση της βυζαντινής μνημειακής ζωγραφικής.

Σ. Καλοπίση-Βέρτη, 4 ώρες

Και επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους

Έχει δημιουργηθεί ιστοσελίδα με αναλυτικό διάγραμμα και βιβλιογραφία (βλ. www.arch.uoa.gr). Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες.

ΙΑ 16 Ιστορία της Τέχνης

Η Τέχνη του Μπαρόκ στην Ευρώπη. Διαφοροποιήσεις, τοπικές σχολές, δημιουργοί.

Ευθ. Μαυρομιχάλη, 4 ώρες.

Εργασίες προαιρετικές.

Το μάθημα προσφέρεται και στους φοιτητές κατεύθυνσης Φιλοσοφίας του Τμήματος ΦΠΨ.

β) Μαθήματα Ειδίκευσης

Υποχρεωτικά κατεύθυνσης

ΙΑ 30 Προϊστορική Αρχαιολογία

Μνημειακή Τοπογραφία και Αρχιτεκτονική της Μυκηναϊκής Ελλάδας.

Π. Πολυχρονάκου-Σγουρίτσα, 4 ώρες.

Εκδρομή στις Μυκήνες, την Τίρυνθα και το Ναύπλιο, καθώς και στη Θήβα, τον Ορχομενό και το Γλα.

ΙΑ 25 Τοπογραφία - Ανασκαφική

Ι. Μνημειακή τοπογραφία των Αθηνών κατά τους αρχαίους και παλαιοχριστιανικούς χρόνους.

Ν. Γκιολές, 4 ώρες

Α. Παλαιοκρασσά, 4 ώρες

Π. Βαλαβάνης, 4 ώρες

και επιπλέον δίωρες επισκέψεις στους αρχαιολογικούς χώρους.

II. Ανασκαφική. Θεωρία και πρακτική άσκηση (σχετική ανακοίνωση θα αναρτηθεί στην αρχή του εαρινού εξαμήνου).

Ειρ. Πέππα-Παπαϊωάννου

ΙΑ 27 Κλασική Αρχαιολογία

A. Γεωμετρική Εποχή: Αρχαιολογία, Ομηρος και Κοινωνία

Το μάθημα επιδιώκει την εμβάθυνση στα προβλήματα, τις εξελίξεις και τις αλλαγές που συντελούνται κατά τη Γεωμετρική εποχή, όπως προκύπτουν από τα αρχαιολογικά δεδομένα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα Ομηρικά έπη και τη σχέση τους (καθώς και της κοινωνίας στην οποία αναφέρονται) με τη Γεωμετρική εποχή.

N. Κούρου, 4 ώρες υποχρεωτικές

B. Η γλυπτική του 4^{ου} αι. και των Ελληνιστικών Χρόνων

Οι μεγάλοι γλύπτες της ύστερης κλασικής περιόδου Πραξιτέλης, Σκόπας, Λύσιππος. Ο γλυπτός διάκοσμος του Μουσουλίου της Αλικαρνασσού. Οι διάφορες τάσεις της Ελληνιστικής εποχής, Ευτυχίδης, Δαμοφών, ο βωμός της Περγάμου, δυναστικά πορτρέτα.

Ο. Παλαγγιά, 4 ώρες και 2 ώρες προαιρετικές επισκέψεις σε μουσεία.

ΙΑ 28 Βυζαντινή Αρχαιολογία

Εισαγωγή στη μεταβυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη. Κοσμική και εκκλησιαστική αρχιτεκτονική, ζωγραφική, αργυροχρυσοχοΐα, κεντητική και κεραμική.

Πλ. Πετρίδης, 4 ώρες και προαιρετική εκδρομή στον Μυστρά. Επισκέψεις σε συλλογές μεταβυζαντινής και νεότερης κεραμικής.

Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση νέων τεχνολογιών. Επίσης έχει δημιουργηθεί ιστοσελίδα στη διεύθυνση www.arch.uoa.gr

ΙΑ 29 Ιστορία της Τέχνης

Η νεοελληνική τέχνη (ζωγραφική, γλυπτική, χαρακτηριστική, αρχιτεκτονική), 19ος και 20ός αι. Προβλέπονται

επισκέψεις-ξεναγήσεις στην Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου, στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών, σε ιδιωτικές συλλογές και σε δημόσια κτήρια της Αθήνας.

Δ. Παυλόπουλος, 4 ώρες.

Επιλεγόμενα

ΣΑ 10 Προϊστορική Αρχαιολογία

Λιθοτεχνίες και λίθινα εργαλεία στην Προϊστορική Ελλάδα

Το μάθημα εστιάζει στις λιθοτεχνίες και τα λίθινα εργαλεία, που απαντούν από την Παλαιολιθική έως και την Ύστερη Εποχή του Χαλκού, ακόμα και στους ιστορικούς χρόνους, και αποτελούν το κλειδί για την διερεύνηση και κατανόηση της ανθρώπινης νοημοσύνης και συμπεριφοράς.

Διαρθρώνεται σε τρεις ενότητες: Α. το ιστορικό της έρευνας των λίθινων εργαλαιοτεχνιών στον Ευρωπαϊκό χώρο, από την Αναγέννηση έως τις μέρες μας. Β. το θεωρητικό και μεθοδολογικό υπόβαθρο της έρευνας, έτσι όπως διαμορφώθηκε και εξελίχθηκε έως σήμερα. Γ. οι τέσσερις βασικοί τομείς της μελέτης: οι λίθινες πρώτες ύλες, η τεχνολογία και οι εγχειρηματικές αλυσίδες, η τυπολογική προσέγγιση και η λειτουργική ανάλυση. Συμβολή της πειραματικής αρχαιολογίας στην κατανόηση της παραγωγής και χρήσης των εργαλείων.

Γ. Κουρτέση-Φιλιππάκη 4 ώρες

Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση νέων τεχνολογιών, προβολή ντοκιμαντέρ και πρακτική άσκηση σε λίθινες προϊστορικές συλλογές. Θα διανεμηθούν επιλεγμένα κείμενα από δημοσιεύσεις στα ελληνικά.

ΙΑ 72 Προϊστορική Αρχαιολογία

Το νησιωτικό Αιγαίο κατά την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού.

Εξετάζονται όλες οι πτυχές του πολιτισμού που αναπτύχθηκε στο νησιωτικό Αιγαίο κατά την 3^η χιλιετία π.Χ. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις

Κυκλάδες, γίνονται όμως αναφορές και σε γειτονικές περιοχές (Βορειοανατολικό Αιγαίο, Μικρασιατικά παράλια, Αττική-Εύβοια, Βόρεια Κρήτη) για την καλύτερη κατανόηση των στενών σχέσεων και έντονων αλληλεπιδράσεων που αναπτύχθηκαν αυτήν την περίοδο μεταξύ των διαφόρων περιοχών του Αιγαίου.

Γ. Παπαδάτος, 4 ώρες και δώρες ξεναγήσεις σε μουσεία της Αττικής. Προαιρετικές εργασίες.

ΣΑ 70 Προϊστορική Αρχαιολογία

Η Μέση Εποχή του Χαλκού στην Ηπειρωτική Ελλάδα και η γένεση του Μυκηναϊκού κόσμου. Οικιστική και ταφική αρχιτεκτονική. Ταφικά έθιμα. Οικονομία και κοινωνία. Ιδιαίτερη έμφαση στην κεραμική.

Σεμινάριο με υποχρεωτικές εργασίες.

Αφρ. Χασιακού-Αργυράκη, 4 ώρες και προαιρετικό για τους φοιτητές δώρο: επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία

ΙΑ 73 Προϊστορική Αρχαιολογία V

Μυκηναϊκή Μικροτεχνία

Επισκόπηση των σημαντικότερων δημιουργημάτων α. χρυσοχοΐας-αργυροχοΐας, β. σφραγιδογλυφίας, γ. ελεφαντουργίας και δ. εκ τεχνητών υλών (φαγεντιανής και υαλόμαζας) της Ύστερης εποχής του Χαλκού, με ιδιαίτερη έμφαση στην ακμή της Μυκηναϊκής περιόδου στο Αιγαίο (1400-1100 π.Χ.). Ανάλυση του υλικού, τυπολογία, ερμηνεία. Εργασίες προαιρετικές

Α. Παπαδημητρίου-Γραμμένου, 4 ώρες

ΣΑ Α2 Κλασική Αρχαιολογία

Εικονογραφία της Προκλασικής και Κλασικής Ελλάδας

Συστηματική μελέτη των κυριότερων μύθων και των κύκλιων επών στην αρχαία ελληνική τέχνη από το 770-400 π.Χ. μέσα από τις πηγές: τα κείμενα και τα μνημεία. Η εξέλιξη των εικονογραφικών σχημάτων και οι εικονολογικές προσεγγίσεις τους.

Σεμινάριο με υποχρεωτική εργασία και προφορική παρουσίασή της.

A. Λαιμού, 4 ώρες

ΣΑ 23 Κλασική Αρχαιολογία

Τρόποι προσέγγισης και μελέτης της αρχαίας ελληνικής περίοπτης γλυπτικής από τους αρχαϊκούς χρόνους έως την εποχή της ρωμαιοκρατίας. Περιγραφή, τυπολογική και τεχνολογική ανάλυση, χρονολόγηση, λειτουργία, ερμηνεία.

Γ. Αλευρά, 4 ώρες

Υποχρεωτική παρουσία, προφορική και γραπτή εργασία.

Π 89 Εισαγωγή στην αρχαία ελληνική επιγραφική

Το μάθημα στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με τις μεθόδους προσέγγισης και μελέτης των επιγραφών: βιβλιογραφικά εργαλεία (στις βιβλιοθήκες και στο Διαδίκτυο), αποτύπωση και μεταγραφή επιγραφικών κειμένων, χρονολόγηση και συμπλήρωση επιγραφών, αρχαϊκά αλφάβητα. Εξετάζονται βασικές κατηγορίες ελληνικών επιγραφών δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα, όπως ψηφίσματα, επιστολές, ιεροί νόμοι, απελευθερώσεις δούλων, τιμητικές, αναθηματικές και επιτύμβιες επιγραφές, ευχές και κατάρες. Επιδιώκεται ο συσχετισμός των επιγραφικών πηγών με φιλολογικές μαρτυρίες και ιστορικά γεγονότα, καθώς επίσης με ζητήματα τοπογραφίας και προσωπογραφίας.

Σ. Ανεζίρη, 4 ώρες

Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση νέων τεχνολογιών. Γίνονται ασκήσεις μεταγραφής, χρονολόγησης και συμπλήρωσης επιγραφών. Προβλέπονται επίσης επισκέψεις στο Επιγραφικό Μουσείο.

ΣΑ 90 Βυζαντινή Αρχαιολογία

Βυζαντινή κοινωνία και τέχνη κατά την εικονομαχική και μετεικονομαχική περίοδο. Η περίπτωση της Κάτω Ιταλίας, κυρίως μέσα από εικονογραφημένα χειρόγραφα.

B. Κέπετζη, 4 ώρες και δύο επισκέψεις

σε μουσεία και συλλογές χειρογράφων.
Σεμινάριο με υποχρεωτική γραπτή
εργασία και προφορική παρουσίαση.

ΣΑ 120 Βυζαντινή Αρχαιολογία

Βυζαντινή Αθήνα (Τοπογραφία -
Αρχιτεκτονική).

Χ. Κωνσταντινίδη, 4 ώρες, και
υποχρεωτικό δώρο για επισκέψεις
μνημείων και μουσείων. Σεμινάριο με
υποχρεωτικές εργασίες.

ΣΑ 25 Βυζαντινή Αρχαιολογία

Βυζαντινή τέχνη και Δύση: Βυζαντινές
τοιχογραφίες και φορητές εικόνες (11^{ος}-
15^{ος} αι.) και η μεσαιωνική ζωγραφική της
βόρειας και κεντρικής Ιταλίας.

Θα εξεταστούν οι σχέσεις της βυζαντινής
ζωγραφικής της μεσοβυζαντινής και
υστεροβυζαντινής περιόδου με τη
μεσαιωνική ιταλική τέχνη σε περιοχές
όπως η Βενετία και η ευρύτερη περιοχή
της, η Τοσκάνη και άλλες, στο πλαίσιο
των πολιτιστικών, πολιτικών και
εμπορικών επαφών Βυζαντίου και Δύσης.
Μ. Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου, 4
ώρες.

Σεμινάριο με υποχρεωτικές εργασίες και
υποχρεωτικές για τους φοιτητές
επισκέψεις σε μουσεία και συλλογές.

Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη
χρήση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι
νέες τεχνολογίες.

ΣΑ 118 Ιστορία της Τέχνης

Ιστοριογραφία της νεοελληνικής τέχνης,
20ός αιώνας. Φορείς και κείμενα.

Δ. Παυλόπουλος, 4 ώρες.

Σεμινάριο με υποχρεωτική εργασία.

Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη
χρήση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι
νέες τεχνολογίες.

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

Χειμερινό εξάμηνο

- Αρχαιολογική Φωτογραφία: Τεχνική, αισθητική, δεοντολογία φωτογράφισης

αρχαίων μνημείων και κινητών ευρημάτων.

Γ. Σταθόπουλος, 4 ώρες.

- Μεθοδολογία εκπόνησης εργασίας στην Ιστορία της Νεότερης Τέχνης.

Δημ. Παυλόπουλος, 2 ώρες

Εαρινό εξάμηνο

- Αρχαιολογική Επιφανειακή Έρευνα. Εντοπισμός αρχαιοτήτων (συμβατικές και αρχαιομετρικές μέθοδοι). Καταγραφή αρχαιοτήτων. Σύνταξη αρχαιολογικών χαρτών. Αρχαιολογικό σχέδιο.

Γ. Σταθόπουλος, 4 ώρες.

**ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΕ ΆΛΛΑ ΤΜΗΜΑΤΑ**

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Για τα Τμήματα Φιλολογίας, ΦΠΨ, Θεατρολογίας, Αγγλικής, Γαλλικής και Γερμανικής Φιλολογίας:

ΙΑ 01 Εισαγωγή στην Ιστορία της Τέχνης.

Ερμηνείες και θεωρίες προσέγγισης των έργων της Τέχνης. Οι συγγραφείς και η φιλοσοφία τους από το 15ο μέχρι τον 20ό αι. (χειμερινό και εαρινό εξάμηνο).

Αθ. Σχινά, 4 ώρες.

ΙΑ 15 Ιστορία της Τέχνης Α΄.

Η Τέχνη της Αναγέννησης στην Ευρώπη. Ζωγραφική, Γλυπτική, Χαρακτική, Αρχιτεκτονική στην Ιταλία και στις Κάτω Χώρες. Τάσεις, τοπικές Σχολές, δημιουργοί.

Ευθ. Μαυρομιχάλη, 4 ώρες. Εργασίες προαιρετικές.

Το μάθημα προσφέρεται αποκλειστικά στους φοιτητές της κατεύθυνσης Φιλοσοφίας του Τμήματος ΦΠΨ.

ΙΑ 16 Ιστορία της Τέχνης Β΄.

Η Τέχνη του Μπαρόκ στη Ευρώπη. Διαφοροποιήσεις, τοπικές Σχολές, δημιουργοί.

Ευθ. Μαυρομιχάλη, 4 ώρες. Εργασίες προαιρετικές.

Το μάθημα προσφέρεται αποκλειστικά στους φοιτητές της κατεύθυνσης Φιλοσοφίας του Τμήματος ΦΠΨ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Τα μαθήματα που σημειώνονται με αστερίσκο (*) προσφέρονται από τους διδάσκοντες σε ιδιαίτερες ώρες.

Για το Τμήμα Φιλολογίας

Χειμερινό εξάμηνο

- Π 13 Βυζαντινή Ιστορία* (*Αικ. Καραπλή*)
- Π 14 Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία* (*Δ. Παντελοδήμος*)
- Π 84 Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου (*Ε. Χατζηβασιλείου*)

Εαρινό εξάμηνο

- Π 10 Αρχαία Ιστορία* (*Σ. Ανεζίρη*)
- Π 20 Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, 15^{ος}-20^{ος} αι. (*Β. Σειρηνίδου και Κ. Κωνσταντινίδου*)
- Π 12 Μεσαιωνική Ιστορία της Δύσεως (*Μ. Ντούρου-Ηλιοπούλου και Ν. Γιαντζή*)
- Π 26 Βυζαντινή Ιστορία (*Β. Κουταβά-Δεληβοριά και Α. Κόλια-Δερμιτζάκη*)
- Π 85 Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου (*Ε. Χατζηβασιλείου*)

Για το Τμήμα Φιλοσοφίας - Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

Υποχρεωτικά

Για την Κατεύθυνση Φιλοσοφίας

- Π 10 Αρχαία Ιστορία* (*Σ. Ανεζίρη*, εαρινό εξάμηνο)
- Π 14 Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία* (*Δ. Παντελοδήμος*, χειμερινό εξάμηνο)

Για την Κατεύθυνση Παιδαγωγικής

- Π 10 Αρχαία Ιστορία* (*Σ. Ανεζίρη*, εαρινό εξάμηνο)
- Π 13 Βυζαντινή Ιστορία Α'* (*Αικ. Καραπλή*, χειμερινό εξάμηνο)
- Π 14 Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία* (*Δ. Παντελοδήμος*, χειμερινό εξάμηνο)
- ΙΥ 20 Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, 15^{ος}-20^{ος} αι. (*Β. Σειρηνίδου και Κ. Κωνσταντινίδου*)

Για την Κατεύθυνση Ψυχολογίας

- Π 10 Αρχαία Ιστορία* (*Σ. Ανεζίρη*, εαρινό εξάμηνο)
- Π 14 Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία* (*Δ. Παντελοδήμος*, χειμερινό εξάμηνο)

Επιλεγόμενα

Χειμερινό εξάμηνο

- Π 84 Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου (*Ε. Χατζηβασιλείου*)

Εαρινό εξάμηνο

Π 12 Μεσαιωνική Ιστορία της Δύσεως (*Μ. Ντούρου-Ηλιοπούλου και Ν. Γιαντζή*)

Π 26 Βυζαντινή Ιστορία Β' (*Β. Κουταβά-Δεληβοριά και Α. Κόλια-Δερμιτζάκη*)

Π 85 Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου (*Ε. Χατζηβασιλείου*)

Για το Τμήμα Αγγλικών Σπουδών

Π 93 Ιστορία Νεωτέρου Ελληνισμού* (*Κ. Γαρδίκας*)

Π 14 Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία* (*Δ. Παντελοδήμος*)

Για το Τμήμα Τουρκικών και Σύγχρονων Ανατολικών Σπουδών

Π13 Βυζάντιο και ισλαμικός κόσμος* (*Κ. Καραπλή*)

7001 Ιστορία του Νέου Ελληνισμού (15ος – 20ος αι.)* (*Β. Σειρηνίδου*)

<p>Παρακαλούνται οι φοιτητές των άλλων Τμημάτων, όταν το μάθημα δεν προσφέρεται σε ιδιαίτερες για το Τμήμα τους ώρες, να δηλώνουν τη συμμετοχή τους στους διδάσκοντες με την έναρξη των μαθημάτων, ανεξάρτητα από την ημερομηνία εγγραφής και δήλωσης στη Γραμματεία. Στην περίπτωση αυτή, ως ανώτατο όριο καθορίζεται ο αριθμός των 150 φοιτητών ανά διδάσκοντα (κατά σειρά προτεραιότητας).</p>

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΟΑΤΑΠ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΣΤΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Οι σπουδαστές/πτυχιούχοι ξένων Πανεπιστημίων, οι οποίοι θέλουν να αποκτήσουν αντιστοιχία (από ΔΟΑΤΑΠ), θα εξετάζονται αποκλειστικά και μόνον κατά τις εξεταστικές περιόδους, δηλαδή Ιούνιο, Σεπτέμβριο και Φεβρουάριο.

Θα αναρτάται ανακοίνωση ορισμού της ακριβούς ημερομηνίας και ώρας ένα μήνα πριν τις εξετάσεις.

Οι υποψήφιοι πρέπει να δηλώσουν την συμμετοχή τους στις εξετάσεις ένα μήνα πριν.

ΣΥΣΤΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Παρακαλούνται οι κκ. φοιτητές, οι οποίοι ζητούν συστατικές επιστολές, να καταθέτουν αίτησή τους με πλήρη στοιχεία στο γραφείο του διδάσκοντος τουλάχιστον ένα μήνα ενωρίτερα.

**ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ERASMUS**

Στο πλαίσιο του προγράμματος ανταλλαγών φοιτητών με ευρωπαϊκά πανεπιστήμια (ERASMUS), υπάρχει δυνατότητα υποτροφιών, διάρκειας 1-2 εξαμήνων, για τους φοιτητές του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Σύμφωνα με το πρόγραμμα οι διδακτικές μονάδες και οι βαθμοί, που αποκτώνται στο ξένο πανεπιστήμιο, μεταφέρονται στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και, κατόπιν συνεννοήσεως με τους υπευθύνους συντονιστές, αναγνωρίζονται και ενσωματώνονται στο πρόγραμμα σπουδών του φοιτητή του Τμήματός μας.

Πληροφορίες παρέχονται από τους αρμόδιους συντονιστές.

Συνεργαζόμενα Πανεπιστήμια

Υπεύθυνοι Συντονιστές

ΑΥΣΤΡΙΑ

Graz	(έμφαση στην Ιστορία)	Ο. Κατσιαρδή-Hering
Wien	(έμφαση στην Ιστορία)	Μ. Ευθυμίου
Wien	(έμφαση στην Κλασική Αρχαιολογία)	Ο. Παλαγγιά

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Σόφια	(έμφαση στην Ιστορία)	Ο. Κατσιαρδή-Hering
-------	-----------------------	---------------------

ΓΑΛΛΙΑ

Angers	(έμφαση στην Ιστορία)	Ν. Μπιργάλιας
Caen Basse Normandie	(έμφαση στην Ιστορία)	Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης
Grenoble II	(έμφαση στην Ιστορία)	Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης
Lyon III, Jean Moulin	έμφαση στην Ιστορία	Δ. Παντελοδήμος
Marseille I (Aix-en-Provence)	(έμφαση στη Βυζαντινή Αρχαιολογία)	Σ. Καλοπίση-Βέρτη
Nancy II	(έμφαση στην Ιστορία)	Ν. Μπιργάλιας
PARIS I (Panthéon - Sorbonne)	(έμφαση στη Βυζαντινή Αρχαιολογία)	Μ. Παναγιωτίδη
PARIS X, Nanterre	(έμφαση στην Ιστορία)	Ν. Μπιργάλιας
PARIS, École Pratique des Hautes Études	(μπτχ. Ιστορίας)	Κ. Γαρδίκια
PARIS, École Nationale de Chartes	(έμφαση στην Ιστορία)	Ν. Γιαντσή
Poitiers	(έμφαση στην Ιστορία)	Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης
Rouen	(έμφαση στην Ιστορία)	Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης
Strasbourg II, Marc Bloch	(έμφαση στη Βυζαντινή Αρχαιολογία)	Πλ. Πετρίδης

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Berlin (Humboldt Universität, Freie Universität) Bonn	(έμφαση στην Κλασική Αρχαιολογία) (έμφαση στην Κλασική Αρχαιολογία)	Γ. Αλευρά Γ. Αλευρά
Chemnitz Hamburg Heidelberg Konstanz Köln Leipzig München	(έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Κλασική Αρχαιολογία)	Κ. Ράπτης Κ. Μπουραζέλης Κ. Μπουραζέλης Κ. Μπουραζέλης Κ. Μπουραζέλης Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης Γ. Αλευρά
Münster	(έμφαση στη Βυζαντινή Αρχαιολογία)	Σ. Καλοπίση-Βέρτη
Tübingen	(έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Κλασική Αρχαιολογία)	Κ. Μπουραζέλης Γ. Αλευρά
	(έμφαση στην Ιστορία)	Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης

ΔΑΝΙΑ

Roskilde	(έμφαση στην Ιστορία)	Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης
----------	-----------------------	---------------------------

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Sussex Cambridge Glasgow Glasgow Leicester	(έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Αρχαιολογία) (έμφαση στην Ιστορία)	Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης Κ. Μπουραζέλης Κ. Γαγανάκης Ελ. Μαντζουράνη Κ. Μπουραζέλης
--	--	--

ΙΡΑΝΔΙΑ

Maynooth (St. Patrick's College)	(έμφαση στην Ιστορία)	Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης
-------------------------------------	-----------------------	---------------------------

ΙΣΛΑΝΔΙΑ

Reykjavik	(έμφαση στην Ιστορία)	Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης
-----------	-----------------------	---------------------------

ΙΣΠΑΝΙΑ

Barcelona	(έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Αρχαιο-	Α. Λιάκος Σ. Καλοπίση - Ελ. Μαντζουράνη
-----------	---	--

Deusto, Bilbao II Oviedo	λογία) (έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Αρχαιο- λογία)	Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης Ν. Πολυχρονάκου-Σγουρίτσα
Salamanca Sevilla Valencia	(έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Περιβαλ- λοντική Αρχαιολογία)	Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης Κ. Γαρδίκια Λ. Καραλή

ΙΤΑΛΙΑ

Bologna Napoli IV	(έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Αρχαιο- λογία)	Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης Ν. Σγουρίτσα
Pisa	(έμφαση στην Ιστορία) μπτχ. Ιστορίας	Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης Κ. Γαρδίκια
Palermo Milano, Univ. Cattolica Perugia Roma (Tor Vergata)	(Αρχαιολογία) (έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Κλασική Αρχαιολογία)	Ελ. Μαντζουράνη Κ. Μπουραζέλης Κ. Μπουραζέλης Γ. Αλευρά

ΚΥΠΡΟΣ

Λευκωσία (Πανεπιστήμιο Κύπρου)	(έμφαση στην Κλασική Αρχαιολογία)	Ν. Κούρου
-----------------------------------	--------------------------------------	-----------

ΜΑΛΤΑ

Malta	(έμφαση στην Ιστορία)	Ό. Κατσιαρδή-Hering
-------	-----------------------	---------------------

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Groningen	(έμφαση στην Ιστορία) (έμφαση στην Περιβαλ- λοντική Αρχαιολογία)	Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης Λ. Καραλή
Amsterdam	(έμφαση στην Περιβαλ- λοντική Αρχαιολογία)	Λ. Καραλή

ΠΟΛΩΝΙΑ

Krakow	(έμφαση στην Κλασική Αρχαιολογία)	Γ. Αλευρά
--------	--------------------------------------	-----------

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Minho, Braga I	(έμφαση στην Ιστορία)	Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης
----------------	-----------------------	---------------------------

ISCTE, Lisboa

(μπτχ. Ιστορίας)

Κ. Γαρδίκας

ΣΟΥΗΔΙΑ

Uppsala

(έμφαση στην Κλασική Γ. Αλευρά
Αρχαιολογία, με
μαθήματα και στην
αγγλική γλώσσα)

ΤΟΥΡΚΙΑ

Σμύρνη

(έμφαση στην Αρχαιο- Ν. Πολυχρονάκου-Σγουρίτσα
λογία)

ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

Helsinki

(έμφαση στην Ιστορία) Σ. Ανεζίρη - Π. Βαλαβάνης

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Άρθρο 1: Γενικές διατάξεις

Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών οργανώνει και λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 1993-94 Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) με βάση τις διατάξεις της απόφασης αυτής και τις διατάξεις των άρθρων 10 έως και 12 του Ν. 2083/1992.

Άρθρο 2: Αντικείμενο-Σκοπός

Το ΠΜΣ αποτελείται από δέσμη οκτώ προγραμμάτων ειδίκευσης: α) Προϊστορική Αρχαιολογία, β) Κλασική Αρχαιολογία, γ) Βυζαντινή Αρχαιολογία, δ) Ιστορία της Νεώτερης Τέχνης, ε) Ιστορία της Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας, στ) Βυζαντινή Ιστορία, ζ) Νεώτερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία, η) Ευρωπαϊκή Ιστορία.

Σκοπός του προγράμματος είναι α) η προσφορά σε επιλεγμένο μικρό αριθμό σπουδαστών της δυνατότητας παρακολούθησης ενός από τα ανωτέρω προγράμματα που αποβλέπουν στην ειδίκευση (δηλ. στην ανάπτυξη των γνώσεων και στην εμπέδυνση στην έρευνα και τις μεθόδους της σύμφωνα με τις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις) σε συγκεκριμένους τομείς των αντικειμένων που διδάσκονται στο Τμήμα και β) η οργάνωση, καθοδήγηση και υποστήριξη της παραγωγής πρωτότυπης επιστημονικής έρευνας στους ανωτέρω τομείς, με κύριο στόχο τη σύνταξη διδακτορικής διατριβής.

Άρθρο 3: Απονεμόμενοι Μεταπτυχιακοί Τίτλοι

Το ΠΜΣ απονέμει α) Μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης (ΜΔΕ) στα αναφερόμενα στο άρθρο 2 οκτώ προγράμματα και β) Διδακτορικό δίπλωμα.

Άρθρο 4: Σπουδαστές

Στο ΠΜΣ γίνονται δεκτοί οι κάτοχοι πτυχίου των αντιστοίχων τμημάτων ελληνικών πανεπιστημίων ή ανεγνωρισμένων ομοταγών ιδρυμάτων της αλλοδαπής. Κάτοχοι πτυχίων άλλων κλάδων (Πανεπιστημιακού και Τεχνολογικού τομέα, όπως ορίζονται στο άρθρο 1 του Ν.2916/01) είναι δυνατόν να γίνουν δεκτοί στο ΠΜΣ, αφού υποστούν επιτυχώς πρόσθετη δοκιμασία, κατά τα οριζόμενα στον κανονισμό ΜΣ του Τμήματος και σύμφωνα με το άρθρο 16 του Ν.2327/95 (ΦΕΚ 156 Α) και την παρ.12.3 του άρθρου 5 του Ν.2916/01). Επίσης είναι δυνατόν κατά τα οριζόμενα στον κανονισμό ΜΣ να γίνουν δεκτοί απ' ευθείας για τον δεύτερο κύκλο σπουδών του άρθρου 3 (διδακτορικό) κάτοχοι αντιστοίχων με το ΜΔΕ μεταπτυχιακών διπλωμάτων ειδίκευσης ελληνικών ΑΕΙ ή ομοταγών ιδρυμάτων της αλλοδαπής.

Άρθρο 5: Διάρκεια σπουδών

Η χρονική διάρκεια για την απονομή των αναφερομένων στο άρθρο 3 τίτλων ορίζεται α) διετής για το μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης (τέσσερα διδακτικά εξάμηνα) και β) τριετής για το διδακτορικό δίπλωμα. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, όπως αυτές ορίζονται στον κανονισμό των ΜΣ η διάρκεια των ΜΣ μπορεί να παραταθεί για τον πρώτο κύκλο (δίπλωμα ειδίκευσης) επί ένα ακόμη έτος και για τον δεύτερο (διδακτορικό) επί δύο έτη.

Άρθρο 6: Πρόγραμμα μαθημάτων

α) Πρώτος κύκλος (ΜΔΕ): α) Πρώτος κύκλος (ΜΔΕ): 1) Τα οκτώ προγράμματα της δέσμης, όπως αυτά αναφέρονται στο άρθρο 2 έχουν κοινή δομή.

2) Ο σπουδαστής που παρακολουθεί ένα από αυτά κατευθύνεται από επόπτη σπουδών και έχει την υποχρέωση να συμμετάσχει επιτυχώς σε 8 εξαμηνιαία ειδικά σεμιναριακά μαθήματα του κλάδου, το καθένα από τα οποία διδάσκεται σε οκτώ τουλάχιστον δίωρα. Στον αριθμό των οκτώ σεμιναρίων συμπεριλαμβάνεται και η διπλωματική του εργασία. Από το σύνολο των σεμιναρίων τα τέσσερα πρέπει να προέρχονται από τον κατάλογο μαθημάτων της ειδίκευσης στην οποία έχει εγγραφεί ο σπουδαστής, ή συγγενών ειδίκευσεων, ή από μαθήματα της ίδιας ειδίκευσης σε ομοταγές ανεγνωρισμένο ίδρυμα της αλλοδαπής, στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων κινητικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα δύο μπορούν να προέρχονται από άλλες ειδίκευσεις του ΠΜΣ του Τμήματος ή από εξωτερικούς συνεργάτες και το ένα από το χώρο της Πληροφορικής. Ανά τρία από τα εξαμηνιαία αυτά σεμινάρια πραγματοποιούνται κατά τα δύο πρώτα εξάμηνα σπουδών και ανά ένα συμπεριλαμβανομένης της διπλωματικής του εργασίας κατά το τρίτο και τέταρτο εξάμηνο. Ο πρώτος κύκλος τερματίζεται με την υποβολή διπλωματικής εργασίας με πρωτότυπες συμβολές, ενδεικτικές της συνθετικής ικανότητας του σπουδαστή, που κρίνεται για την επάρκειά της κατά τα οριζόμενα στον κανονισμό ΜΣ του Τμήματος.

Το σύστημα σεμιναρίων που υιοθετεί το Τμήμα έχει ως ακολούθως και επιτρέπει την ανάπτυξη όλων των κατευθύνσεων έρευνας που πρέπει να είναι ανοικτές σε κάθε μεταπτυχιακή έρευνα.

Πρόγραμμα σεμιναρίων

Προϊστορική Αρχαιολογία

Υποχρεωτικά

- Θέματα εμβάθυνσης στην Παλαιολιθική και Μεσολιθική εποχή
- Θέματα εμβάθυνσης στη Νεολιθική εποχή
- Θέματα εμβάθυνσης στο Περιβάλλον των Προϊστορικών Χρόνων
- Θέματα εμβάθυνσης στην Πρώιμη εποχή του Χαλκού
- Θέματα εμβάθυνσης στο Μινωϊκό Πολιτισμό
- Θέματα εμβάθυνσης στο Μεσοελλαδικό Πολιτισμό
- Θέματα εμβάθυνσης στο Μυκηναϊκό Πολιτισμό
- Θέματα εμβάθυνσης στον Κυπριακό Πολιτισμό

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Αρχαιομετρία
- Διαχείριση Μνημείων
- Θρησκευσιολογία
- Εφαρμογές νέων τεχνολογιών
- Αρχαία κείμενα
- Άλλα

Κλασική Αρχαιολογία

Υποχρεωτικά

- Θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαιολογία των πρώιμων ιστορικών και αρχαϊκών χρόνων
- Θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαιολογία των κλασικών χρόνων
- Θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαιολογία των ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων
- Επιγραφική
- Νομισματική
- Αρχαία Κείμενα
- Αρχαία Ιστορία

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Διαχείριση Μνημείων
- Αρχαιομετρία
- Γεωλογία
- Μουσειολογία
- Εφαρμογές νέων τεχνολογιών
- Άλλα

Βυζαντινή Αρχαιολογία

Υποχρεωτικά

- Θέματα εμβάθυνσης στην αρχαιολογία και τέχνη της παλαιοχριστιανικής περιόδου
- Θέματα εμβάθυνσης στην αρχαιολογία και τέχνη της βυζαντινής περιόδου
- Θέματα εμβάθυνσης στην αρχαιολογία και τέχνη της μεταβυζαντινής περιόδου
- Βυζαντινή Ιστορία
- Βυζαντινή Φιλολογία

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Νομισματική
- Επιγραφική
- Μουσειολογία
- Διαχείριση μνημείων

- Εφαρμογές νέων τεχνολογιών
- Θέματα θεολογικής ερμηνείας
- Άλλα

Ιστορία Τέχνης

Υποχρεωτικά

Ευρωπαϊκή Τέχνη

- Η τέχνη της Αναγέννησης
- Η τέχνη του Μπαρόκ
- Η τέχνη του 19ου αιώνα

Νεοελληνική τέχνη

- Η επτανησιακή τέχνη
- Η ελληνική ζωγραφική του 20ού αιώνα
- Η γενιά του '30
- Η ελληνική εκδοχή των αναζητήσεων της μοντέρνας και μεταμοντέρνας τέχνης
- Η νεοελληνική αρχιτεκτονική

Επιλεγόμενα

- Διαχείριση μνημείων
- Εφαρμογές νέων τεχνολογιών
- Άλλα

Ιστορία της Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας

Υποχρεωτικά

- Αρχαϊκοί, Κλασικοί χρόνοι
- Ελληνιστικοί χρόνοι
- Ρωμαϊκή Ιστορία
- Ο κόσμος της Ύστερης Αρχαιότητος
- Αρχαία Ελληνική Φιλολογία
- Λατινική Φιλολογία
- Κλασική Αρχαιολογία
- Επιγραφική
- Νομισματική

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Ιστορία του δικαίου
- Παπυρολογία
- Κοινωνιολογία, Πολιτειολογία
- Βυζαντινή Ιστορία
- Βυζαντινή Αρχαιολογία
- Εφαρμογές νέων τεχνολογιών
- Άλλα

Βυζαντινή Ιστορία

Υποχρεωτικά

- Πρώιμη Βυζαντινή περίοδος
- Μέση Βυζαντινή περίοδος
- Ύστερη Βυζαντινή περίοδος
- Διαχρονικά με έμφαση στην ιστοριογραφία, Διπλωματική, Αγιολογία, Επιγραφική, Νομισματική, Παπυρολογία, Χαρτογραφία και Ιστορική Γεωγραφία

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Βυζαντινή Φιλολογία
- Βυζαντινή Αρχαιολογία
- Βυζαντινή Τέχνη
- Εφαρμογές νέων τεχνολογιών
- Άλλα

Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία

Υποχρεωτικά

Νέου Ελληνισμού:

- Κοινωνικές, οικονομικές, ιστορικοανθρωπολογικές προσεγγίσεις της Ιστορίας του Νέου Ελληνισμού κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας.
- Συλλογικότητες και αστικοί θεσμοί κατά την περίοδο της βενετικής κυριαρχίας στον ελληνικό χώρο.

Νεωτέρου Ελληνισμού

- Δημόσια Ιστορία
- Θεωρία της Ιστορίας
- Νεοελληνική Ιστορία: Ζητήματα πηγών
- Νεοελληνική Ιστορία: Ζητήματα μεθοδολογίας

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Ευρωπαϊκή Ιστορία
- Κοινωνική Ιστορία
- Βοηθητικών Επιστημών της Ιστορίας
- Εφαρμογές νέων τεχνολογιών
- Άλλα

Ευρωπαϊκή Ιστορία

Υποχρεωτικά

- Πολιτική, κοινωνικοοικονομική και πολιτισμική ιστορία της Ευρώπης από το Μεσαίωνα ως τον 20ό αιώνα
- Λατινική Παλαιογραφία

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Εφαρμογές νέων τεχνολογιών
- Θεωρία της Ιστορίας
- Ιστοριογραφία
- Άλλα

β) Δεύτερος κύκλος (διδασκαλικό): Ο σπουδαστής υποχρεούται να συνεργάζεται τακτικά με τα μέλη της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής και να υποβάλλει ανά εξάμηνο αναλυτική έκθεση για την πορεία της εργασίας του. Επίσης υποχρεούται να παρακολουθεί το πρόγραμμα ειδικών διαλέξεων που ορίζει το οικείο πρόγραμμα. Η διαδικασία αξιολόγησης και κρίσης της διατριβής είναι η οριζόμενη στις παρ. 5β-δ του άρθρου 12 του Ν. 2083/1992.

Άρθρο 7: Αριθμός εισακτέων

Ο αριθμός εισακτέων στο πρόγραμμα ορίζεται από τη ΓΣΕΕ και αντιστοιχεί απολύτως στον αριθμό των μελών ΔΕΠ του Τμήματος. Οι σπουδαστές που εισάγονται κατ' έτος κατανέμονται στα 8 προγράμματα ειδίκευσης της δέσμης του άρθρου 2 επίσης αντίστοιχα με τον αριθμό μελών ΔΕΠ κάθε ειδίκευσης (εξαιρούνται ειδικεύσεις στις οποίες υπηρετεί ένα μέλος ΔΕΠ, για τις οποίες ορίζεται ένας ελάχιστος αριθμός εισακτέων). Κατά την επιλογή τους σύμφωνα με τις σχετικές ρυθμίσεις του κανονισμού ΜΣ εκτός από την πρόθεση του Τμήματος για την λειτουργία όλων των προγραμμάτων ειδίκευσης της δέσμης του ΠΜΣ λαμβάνεται σοβαρά υπόψη και η ικανότητα των υποψηφίων να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα ειδίκευσης που επιθυμούν.

Άρθρο 8: Προσωπικό

Το διδακτικό προσωπικό του προγράμματος ορίζεται κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 12 παρ. 3α-β και 5^α του Ν. 2083/92 και τις σχετικές προβλέψεις του κανονισμού ΜΣ του Τμήματος. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν κατ' ελάχιστο όριο 25 μέλη ΔΕΠ του Τμήματος και επιστήμονες άλλων ιδρυμάτων, μέχρι του συνολικού αριθμού των μελών ΔΕΠ του Τμήματος ανάλογα με τις ανάγκες του προγράμματος και των προσωπικών προγραμμάτων των σπουδαστών του δεύτερου ιδίως κύκλου.

Το διοικητικό προσωπικό του προγράμματος είναι ένας γραμματέας με πλήρη απασχόληση, η οποία περιγράφεται στον κανονισμό ΜΣ του Τμήματος. Προβλέπεται να προσληφθεί ένας ακόμη γραμματέας.

Άρθρο 9: Υλικοτεχνική υποδομή

Για τη λειτουργία του προγράμματος ΜΣ το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας διαθέτει α) τους απαραίτητους χώρους για τη διδασκαλία, β) τις βιβλιοθήκες του Ιστορικού και του Αρχαιολογικού Σπουδαστηρίου, γ) τις Διδακτικές συλλογές εκμαγείων, κεραμικής κλπ. του Τομέα Αρχαιολογίας, δ) χώρο εντευκτηρίου και

γραμματείας του προγράμματος και περιορισμένη ηλεκτρονική υποστήριξη. Ακόμη δύναται να συνδυάζει με το πρόγραμμα τα τρέχοντα ερευνητικά προγράμματα που διευθύνονται από τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος.

Άρθρο 10: Διάρκεια λειτουργίας

Το ΠΜΣ του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας θα λειτουργήσει μέχρι το ακαδ. έτος 2013-2014.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

1. Σκοπός

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών λειτουργεί βάσει του Νόμου 2083/92 και έχει σκοπό:

α) την προσφορά σε επιλεγμένο μικρό αριθμό σπουδαστών δέσμης προγραμμάτων, που αποβλέπουν στην ειδίκευση (ανάπτυξη των γνώσεων και εμπάθυνση στην έρευνα και τις μεθόδους της) σε συγκεκριμένους τομείς των αντικειμένων που διδάσκονται στο Τμήμα, και

β) την οργάνωση, καθοδήγηση και υποστήριξη πρωτότυπης επιστημονικής έρευνας στους ανωτέρω τομείς για τη σύνταξη διδακτορικής διατριβής.

2. Περιεχόμενο

Η αναφερθείσα δέσμη προγραμμάτων περιλαμβάνει:

- 1) Προϊστορική Αρχαιολογία
- 2) Κλασική Αρχαιολογία
- 3) Βυζαντινή Αρχαιολογία
- 4) Ιστορία της Νεώτερης Τέχνης
- 5) Ιστορία της Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας
- 6) Βυζαντινή Ιστορία
- 7) Νεώτερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία
- 8) Ευρωπαϊκή Ιστορία

3. Διάρκεια

Η διάρκεια του προγράμματος είναι δεκαετής, ενώ η μέγιστη διάρκεια σπουδών για κάθε σπουδαστή είναι πενταετής.

4. Σπουδαστές

Ο συνολικός αριθμός των μεταπτυχιακών σπουδαστών του προγράμματος δεν μπορεί να υπερβαίνει τους 200.

Ο αριθμός των εισακτέων κατ' έτος καθορίζεται από τη γενική Συνέλευση Ειδικής Σύθεσης (ΓΣΕΣ) του Τμήματος ύστερα από εισήγηση της Συντονιστικής Επιτροπής Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΣΕΜΣ) και λαμβάνοντας υπόψη ότι ο αριθμός των μεταπτυχιακών σπουδαστών Α' Κύκλου ανά ειδίκευση δεν υπερβαίνει τους 20. Στην εισήγηση αυτή διατυπώνονται συνολικά οι προτάσεις των Τομέων σχετικά με τις δυνατότητες εποπτείας μεταπτυχιακών σπουδαστών από μέλη ΔΕΠ των αντιστοίχων προγραμμάτων. Στις δυνατότητες αυτές λαμβάνονται υπόψη και οι ανάγκες εξυπηρέτησης των προγραμμάτων του ΙΚΥ, των κοινοτικών προγραμμάτων και των προγραμμάτων ανταλλαγών του ΥΠΕΠΘ. Ο αριθμός των εισακτέων στο πρόγραμμα, απολύτως αντίστοιχος με τον αριθμό των μελών ΔΕΠ του Τμήματος, ορίζεται κατ' ανώτατο όριο σε 60.

Για να γίνει κανείς δεκτός στο πρόγραμμα απαιτείται να έχει πτυχίο αντίστοιχου Τμήματος ελληνικού ή ανεγνωρισμένου ομοταγούς ξένου πανεπιστημίου (κατωτέρω περιγράφεται η δυνατότητα εισόδου στο πρόγραμμα κατόχων άλλων πτυχίων) και να γνωρίζει επαρκώς μια από τις κύριες ευρωπαϊκές γλώσσες, και, εφόσον δεν είναι Έλληνας, και την ελληνική. Οι αιτήσεις υποβάλλονται στη γραμματεία μεταπτυχιακών σπουδών του Τμήματος στο διάστημα: 1- 20 Ιουνίου και 1-10 Σεπτεμβρίου.

Ο αριθμός εισακτέων για το Ακαδημαϊκό έτος 2008-2009 ορίστηκε ανά ειδίκευση ως ακολούθως⁴:

Προϊστορική Αρχαιολογία	11 θέσεις
Κλασική Αρχαιολογία	6 θέσεις
Βυζαντινή Αρχαιολογία	2 θέσεις
Ιστορία της Νεώτερης Τέχνης	3 θέσεις
Ιστορία της Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας	10 θέσεις
Βυζαντινή Ιστορία	14 θέσεις
Νεώτερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία	
Ιστορία Νέου Ελληνισμού (13ος αι.-1830)	6 θέσεις
Ιστορία Νεότερου Ελληνισμού (1830-2008)	3 θέσεις
Ευρωπαϊκή Ιστορία	5 θέσεις

(Ο αριθμός των εισακτέων για το ακαδ. έτος 2009-2010 θα ορισθεί τέλη Ιουνίου 2009)

Α΄ Κύκλος: Η επιλογή των μεταπτυχιακών σπουδαστών γίνεται από επιτροπή καθηγητών κάθε προγράμματος υπό την εποπτεία της ΣΕΜΣ, ύστερα από γραπτή εξέταση που διεξάγεται κατά το τελευταίο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου και συνέντευξη που πραγματοποιείται κατά το πρώτο δεκαπενθήμερο του Οκτωβρίου. Σε περίπτωση που παρέλθει η προθεσμία αυτή, την επιλογή αναλαμβάνει η ΣΕΜΣ. Η γραπτή εξέταση αφορά στο ειδικό γνωστικό αντικείμενο σε θέματα συνθετικού χαρακτήρα που επιλέγονται από τους οικείους εξεταστές λίγο πριν από την εξέταση. Κατά τη συνέντευξη ελέγχονται οι γνώσεις των υποψηφίων σε τρία μαθήματα της

⁴ Ο αριθμός των εισακτέων ανά γνωστικό αντικείμενο προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό του αριθμού των μελών ΔΕΠ εκάστου γνωστικού αντικειμένου (κατεύθυνσης) X 3, όσα δηλαδή είναι τα έτη φοίτησης των σπουδαστών Α΄ Κύκλου (2 έτη κανονικά+1 παράτασης) και μετά την αφαίρεση από το αποτέλεσμα αυτό του αριθμού των ενεργών μεταπτυχιακών σπουδαστών Α΄ Κύκλου. Π.χ., εάν τα υπηρετούντα μέλη ΔΕΠ ενός γνωστικού αντικειμένου (μίας κατεύθυνσης) είναι 6 και οι ενεργοί μεταπτυχιακοί σπουδαστές 15, τότε ο αριθμός εισακτέων που προκύπτει είναι $6 \times 3 = 18 - 15 = 3$. Εάν ο συνολικός αριθμός των μεταπτυχιακών σπουδαστών Α΄ Κύκλου ισούται με 18 τότε δεν προβλέπεται καμία θέση για το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο (κατεύθυνση). Ωστόσο, για γνωστικά αντικείμενα με ένα μέλος ΔΕΠ προβλέπεται η εισαγωγή 3 σπουδαστών κατ' έτος, εφόσον συμφωνεί το μέλος ΔΕΠ του αντίστοιχου γνωστικού αντικειμένου. Οι προτεινόμενες αναλογίες σπουδαστών ανά γνωστικό αντικείμενο δεν σημαίνουν ότι υποχρεωτικά κάθε διδάσκων ενός γνωστικού αντικειμένου αναλαμβάνει οπωσδήποτε από έναν σπουδαστή Α΄ Κύκλου ανεξάρτητα από την επιθυμία εξειδίκευσης του τελευταίου. Απλά οι αριθμοί που προκύπτουν αντιστοιχούν σε γνωστικά αντικείμενα.

ειδίκευσης που επιλέγουν επί της δεδομένης ύλης, καθώς και η δυνατότητά τους να πραγματοποιήσουν πρωτότυπη έρευνα. Συνεκτιμάται ο γενικός βαθμός του πτυχίου, και κυρίως των σχετικών προπτυχιακών μαθημάτων, η γνώση περισσότερων της μίας ξένων γλωσσών, η επίδοση σε σεμιναριακές εργασίες και, εφ' όσον υπάρχει, η ερευνητική δραστηριότητα. Στη συνέντευξη συμμετέχουν μέλη ΔΕΠ του γνωστικού αντικείμενου στο οποίο η/ο υποψήφιος/ος επιθυμεί να ειδικευτεί, των οποίων ο αριθμός δεν πρέπει να υπερβαίνει τους (5). Για τη γενική βαθμολογία ισχύει ποσοστό 50% στη γραπτή εξέταση και 50% στην προφορική συνέντευξη. Επίσης για την ένταξη θα πρέπει ο υποψήφιος να συγκεντρώσει μέσο όρο βαθμολογίας οκτώ (8).

Οι υπότροφοι του ΙΚΥ, οι υπότροφοι του Ελληνικού Ινστιτούτου της Βενετίας, και οι αρχαιολόγοι υπάλληλοι της Ελληνικής Αρχαιολογικής Υπηρεσίας (που έχουν προσληφθεί στην υπηρεσία κατόπιν εξετάσεων) απαλλάσσονται από τη γραπτή εξέταση, και κατά την προφορική συνέντευξη κρίνονται με βάση τον έλεγχο των γνώσεών τους στο αντικείμενο στο οποίο επιθυμούν να ειδικευτούν, τα υπόλοιπα στοιχεία, καθώς και τη δυνατότητα προσαρμογής τους στο πρόγραμμα. Εάν η υποψηφιότητα συνοδεύεται από ικανό αριθμό σοβαρών επιστημονικών εργασιών, είναι δυνατή η απαλλαγή τους από σεμιναριακά μαθήματα του Α' Κύκλου.

Για την ένταξη στον Α' Κύκλο πτυχιούχων άλλων Τμημάτων προβλέπεται κατ' αρχήν επιλογή των υποψηφίων με ειδική συνέντευξη ελέγχου βασικής υποδομής στο κύριο γνωστικό αντικείμενο από την επιτροπή του σχετικού γνωστικού αντικείμενου. Οι επιλεγέντες, όχι περισσότεροι των δύο (2) ανά γνωστικό αντικείμενο, υποχρεούνται να παρακολουθήσουν τα ακόλουθα προπτυχιακά μαθήματα για δύο εξάμηνα και συγκεκριμένα: α) 2 μαθήματα κορμού β) 2 μαθήματα ειδίκευσης και γ) ένα σεμιναριακό του σχετικού γνωστικού αντικείμενου. Μετά την επιτυχία τους στις εξετάσεις των παραπάνω μαθημάτων απαλλάσσονται από τη γραπτή εξέταση και προσέρχονται μόνο στην προβλεπόμενη και για τους υπόλοιπους υποψηφίους συνέντευξη· ελέγχονται οι γνώσεις των υποψηφίων σε τρία μαθήματα της ειδίκευσης και ανάλογα με τα αποτελέσματά της εντάσσονται οριστικά ή όχι στον Α' Κύκλο του ΠΜΣ. Σημειώνεται ωστόσο ότι οι υποψήφιοι έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν τον τρόπο εξέτασης που ισχύει για τους πτυχιούχους Ιστορικών και Αρχαιολογικών Τμημάτων (γραπτές εξετάσεις και συνέντευξη) μετά από γραπτό αίτημά τους. Επισημαίνεται ότι δεν εισάγονται στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα (Α' και Β' Κύκλο) χωρίς εξετάσεις πτυχιούχοι άλλων τμημάτων που δεν έχουν πραγματοποιήσει σπουδές Α' Κύκλου. Κάτοχοι Διπλώματος Ειδίκευσης Α' Κύκλου άλλων Τμημάτων εντάσσονται στον Β' Κύκλο χωρίς γραπτές εξετάσεις, μόνο με συνέντευξη στο αντικείμενο στο οποίο επιθυμούν να ειδικευθούν και σύμφωνα με τη δυνατότητα απορρόφησης του γνωστικού αντικείμενου.

Αλλοδαποί υποψήφιοι, για κανονικής διάρκειας ένταξη στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα, εντάσσονται στον Α' Κύκλο αφού πρώτα παρακολουθήσουν τα ακόλουθα προπτυχιακά μαθήματα για δύο εξάμηνα και συγκεκριμένα: α) δύο μαθήματα κορμού β) δύο μαθήματα ειδίκευσης και γ) ένα σεμιναριακό του σχετικού γνωστικού αντικείμενου καθώς και μαθήματα δύο εξαμήνων της νεοελληνικής γλώσσας (υποχρεωτικά). Η συνέχιση στον Α' Κύκλο σπουδών προϋποθέτει επιτυχείς εξετάσεις όλων των παραπάνω μαθημάτων στις κανονικές προπτυχιακές εξετάσεις. Ο αριθμός των αλλοδαπών σπουδαστών δεν είναι δυνατόν να υπερβαίνει τους δύο (2) ανά ειδίκευση.

Αλλοδαποί υπότροφοι του ΙΚΥ και άλλων φορέων περιορισμένης (συνήθως δεκάμηνης) διάρκειας εγγράφονται στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα χωρίς περαιτέρω διαδικασία, εφόσον μέλος ΔΕΠ δηλώνει επίσημα ότι αποδέχεται την εποπτεία ενός εκάστου για το διάστημα που διαρκεί η υποτροφία.

Όσοι από τις παραπάνω κατηγορίες (υπότροφοι του ΙΚΥ, αρχαιολόγοι υπάλληλοι της Ελληνικής Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων, αλλοδαποί πτυχιούχοι, κάτοχοι μεταπτυχιακών διπλωμάτων ομοταγών ιδρυμάτων) ενταχθούν στο πρόγραμμα δεν συνυπολογίζονται στον αριθμό των εισακτέων.

Μεταπτυχιακοί σπουδαστές υπότροφοι προγραμμάτων κινητικότητας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ή συναφών ρυθμίσεων είναι δυνατόν να πραγματοποιούν, ύστερα από απόφαση της ΣΕΜΣ, Τμήμα των σπουδών τους εντασσόμενοι ως υπεράριθμοι στο πρόγραμμα. Αντιστοίχως σπουδαστές του προγράμματος του Τμήματος που εξασφαλίζουν κοινοτική υποτροφία κινητικότητας ή άλλη, μπορούν να πραγματοποιήσουν Τμήμα των σπουδών τους σε κοινοτικό ή άλλο πανεπιστήμιο, συμβεβλημένο με το Πανεπιστήμιο Αθηνών, ύστερα από απόφαση της ΣΕΜΣ.

5. Διδακτικό προσωπικό

Το διδακτικό προσωπικό του προγράμματος ορίζεται κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 12, παρ. 3α-β και 5α του Ν. 2083/92⁵. Οι εξωτερικοί συνεργάτες προτείνονται από το γνωστικό αντικείμενο στον αρμόδιο Τομέα, ο οποίος και εισηγείται στη ΣΕΜΣ. Οι επιμέρους ειδικεύσεις υποβάλλουν κατ' έτος στη ΣΕΜΣ τεκμηριωμένο πρόγραμμα με τα προσφερόμενα από μέλη ΔΕΠ και εξωτερικούς συνεργάτες μαθήματα, με τη θεματολογία, τη βιβλιογραφία και το χαρακτήρα της εκπαιδευτικής διαδικασίας την οποία σκοπεύουν να ακολουθήσουν. Η ΣΕΜΣ συζητεί τις προτάσεις, φροντίζει για τη συνοχή των προγραμμάτων της δέσμης και για τη δημιουργία των κατάλληλων όρων πραγματοποίησής τους.

6. Διοίκηση

Οι μεταπτυχιακές σπουδές διευθύνονται από τη Συντονιστική Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΣΕΜΣ), η οποία συγκροτείται από τους εκπροσώπους των επί μέρους προγραμμάτων (ως ανωτ. παρ. 2), τον Πρόεδρο του Τμήματος, τους Διευθυντές των Τομέων καθώς και εκπροσώπους των διατμηματικών προγραμμάτων, στα οποία συμμετέχει το Τμήμα, και δύο εκπροσώπους των μεταπτυχιακών σπουδαστών από όσους μετέχουν στη ΓΣΕΣ. Οι τελευταίοι δεν έχουν δικαίωμα

⁵ Ν. 2083/92. Άρθρο 12:

- α) τη διδασκαλία των μαθημάτων και τις ασκήσεις μπορούν να αναλαμβάνουν:
- Μέλη του ΔΕΠ του οικείου τμήματος ή άλλων τμημάτων του ίδιου ή άλλου ΑΕΙ, ομότιμοι καθηγητές, επισκέπτες καθηγητές, εντεταλμένοι επίκουροι καθηγητές, ή ειδικοί επιστήμονες.
 - Ερευνητές αναγνωρισμένων ερευνητικών ιδρυμάτων της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, που είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος και έχουν επαρκή επιστημονική ή ερευνητική ή συγγραφική δραστηριότητα.
 - Επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους, οι οποίοι διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις ή σχετική εμπειρία στο αντικείμενο του ΠΜΣ
- β) Δεν επιτρέπεται στα μέλη ΔΕΠ να απασχολούνται αποκλειστικά σε ΠΜΣ. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής ορίζονται στον κανονισμό μεταπτυχιακών σπουδών.
5. α) Για κάθε μεταπτυχιακό φοιτητή - υποψήφιο διδάκτορα ορίζεται από τη ΓΣΕΣ, ύστερα από εισήγηση της συντονιστικής επιτροπής, τριμελής συμβουλευτική επιτροπή, η οποία είναι αρμόδια για την καθοδήγηση και επίβλεψη του υποψηφίου. Η συμβουλευτική επιτροπή απαρτίζεται από τον επιβλέποντα, που είναι μέλος ΔΕΠ του οικείου τμήματος και ανήκει στη βαθμίδα του καθηγητή ή του αναπληρωτή καθηγητή, ή του επίκουρου καθηγητή και δύο άλλα μέλη ΔΕΠ από τα οποία μπορεί το ένα να είναι λέκτορας του οικείου τμήματος, εφόσον είναι μόνιμος ή έχει τουλάχιστον τριετή θητεία, ή ερευνητής αναγνωρισμένου ερευνητικού κέντρου ή ιδρύματος κατά τα προβλεπόμενα στη παρ. 3 α' του παρόντος άρθρου.

ψήφου. Η ΣΕΜΣ συγκαλείται σε συνεδρίες από τον Διευθυντή Μεταπτυχιακών Σπουδών, θέση που καταλαμβάνει μέλος ΔΕΠ από τις δύο ανώτερες βαθμίδες με απόφαση της ΓΣΕΣ (Ν. 2454/97, αρ. 6) και την αντιπροσωπεύει στην επιτροπή μεταπτυχιακών σπουδών που λειτουργεί σε επίπεδο ΑΕΙ. Η ΣΕΜΣ εισηγείται τον αριθμό εισακτέων του επομένου έτους με τις αναλογίες για τους υποτρόφους του ΙΚΥ και των ανταλλαγών, επιλέγει τους σπουδαστές κατ' έτος, συντονίζει τα ετήσια προγράμματα της δέσμης, εισηγείται για την απονομή υποτροφιών και ασκεί γενικά εποπτεία της όλης λειτουργίας των μεταπτυχιακών σπουδών. Στο τέλος κάθε ακαδημαϊκού έτους υποβάλλει στη ΓΣΕΣ απολογισμό της πορείας του προγράμματος.

Η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύθεσης (ΓΣΕΣ) για τα μεταπτυχιακά του Τμήματος συνέρχεται τουλάχιστον τέσσερις φορές κάθε χρόνο. Επικυρώνει την εισήγηση της ΣΕΜΣ για τον αριθμό των εισακτέων, γνωστοποιεί στο ΙΚΥ και το ΥΠΕΠΘ τον αριθμό των υποτρόφων που μπορεί να εξυπηρετήσει το πρόγραμμα κατά το επόμενο ακαδημαϊκό έτος, επικυρώνει τις αποφάσεις της ΣΕΜΣ για την επιλογή των επιτυχόντων στις συνεντεύξεις, τη λειτουργία των προγραμμάτων, τη βαθμολογία των σπουδαστών και απονέμει τα μεταπτυχιακά διπλώματα. Επίσης εξουσιοδοτεί τη ΣΕΜΣ για τη διεύθυνση των μεταπτυχιακών σπουδών κατά το ερχόμενο ακαδημαϊκό έτος και την αντιμετώπιση των σχετικών θεμάτων.

Η ΣΕΜΣ διαθέτει γραμματεία με πλήρη απασχόληση. Η γραμματεία τηρεί το μητρώο και το αρχείο των σπουδαστών καθώς και τα πρακτικά των συνεδριών της ΣΕΜΣ, εκδίδει τα αναγκαία πιστοποιητικά και διεκπεραιώνει την αλληλογραφία για τις μεταπτυχιακές σπουδές και τις συνδεόμενες με αυτές ανταλλαγές σπουδαστών. Επίσης προσφέρει γραμματειακή υποστήριξη στην οργάνωση των επιστημονικών εκδηλώσεων του ΠΜΣ.

7. Διάρθρωση σπουδών

Τα προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας έχουν κοινή δομή προγράμματος.

Οι σπουδαστές παρακολουθούν υποχρεωτικώς τα σεμινάρια και συμμετέχουν ενεργώς στις δραστηριότητες του μεταπτυχιακού προγράμματος, καταρτίζουν δε το προσωπικό τους πρόγραμμα σε συνεργασία με τον επόπτη σπουδών τους, ο οποίος ενημερώνει στη συνέχεια γραπτώς τη ΣΕΜΣ.

Επόπτες ορίζονται μέλη ΔΕΠ που δέχονται να συμμετάσχουν στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα και προσφέρουν στη διάρκεια των 4 εξαμήνων του Α' Κύκλου ένα τουλάχιστον σεμιναριακό μάθημα. Ο αριθμός μεταπτυχιακών σπουδαστών ανά επόπτη δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 5, με εξαίρεση τα γνωστικά αντικείμενα που έχουν έως 3 μέλη ΔΕΠ. Οι επόπτες επιλέγονται από την εξεταστική επιτροπή σε συνεργασία με τους επιτυχόντες.

Οι υποχρεώσεις των σπουδαστών κατανέμονται ως εξής:

Α' Κύκλος:

Αποτελείται από 4 εξάμηνα (δύο έτη) στα οποία ο φοιτητής συμμετέχει σε 7 σεμινάρια. Μετά την ολοκλήρωση των σεμιναρίων επιπροσθέτως συντάσσει διπλωματική εργασία. Από το σύνολο των σεμιναρίων τα τέσσερα πρέπει να προέρχονται από τον κατάλογο των μαθημάτων της ειδίκευσης στην οποία έχει εγγραφεί ο σπουδαστής ή συγγενών ειδিকেύσεων ή από μαθήματα της ίδιας ειδίκευσης σε ομοταγές αναγνωρισμένο ίδρυμα της αλλοδαπής στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα υπόλοιπα σεμινάρια μπορούν να προέρχονται από άλλες ειδικεύσεις του ΠΜΣ του Τμήματος. Ένα ή το

πολύ δύο εξ αυτών υπάρχει δυνατότητα να προσφέρονται ως «ελεύθερες σεμιναριακές εργασίες» από μέλη ΔΕΠ του Τμήματός μας ή από εξωτερικούς συνεργάτες, με θέματα εξειδικευμένα, τα οποία δεν προσφέρονται στο Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σεμιναρίων. Ο επόπτης της «ελεύθερης σεμιναριακής εργασίας» παρακολουθεί την εργασία του μεταπτυχιακού φοιτητή ανελλιπώς και συναντάται μαζί του ανά 15θήμερο. Η εργασία παρουσιάζεται γραπτή και ολοκληρωμένη σε ειδικό σεμινάριο στο τέλος του εξαμήνου ή στην επόμενη εξεταστική περίοδο. Ο μεταπτυχιακός φοιτητής Α΄ Κύκλου έχει δικαίωμα να εκπονήσει μία ή δύο το πολύ ελεύθερες σεμιναριακές εργασίες ανάλογα με την κρίση του επόπτη. Σημειωτέον ότι οι εξωτερικοί συνεργάτες του ΠΜΣ εάν προσφέρουν θέματα, τα οποία μπορεί να ενδιαφέρουν περισσότερους από ένα μεταπτυχιακούς φοιτητές, εντάσσονται στα σεμιναριακά μαθήματα του Τμήματος, όπως τούτο έχει αποφασισθεί και εγκριθεί από την ΣΕΜΣ. Τα σεμιναριακά μαθήματα που προσφέρονται ανά ειδίκευση στα πλαίσια του ΠΜΣ του Τμήματος ανά διετία είναι τουλάχιστον 8. Η θεματολογία και η βιβλιογραφία των μαθημάτων περιέχονται στον παρόντα οδηγό σπουδών, ο οποίος διανέμεται στους σπουδαστές το πρώτο δεκαήμερο του Οκτωβρίου. Ο πρώτος Κύκλος τερματίζεται με την υποβολή μεταπτυχιακής εργασίας με πρωτότυπες συμβολές, ενδεικτικές συνθετικής ικανότητας. Η συνεκτίμηση της επιτυχούς παρακολούθησης των σεμιναρίων και της μεταπτυχιακής εργασίας οδηγεί στη χορήγηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος. Οι σεμιναριακές εργασίες αντιστοιχούν σε 10 διδακτικές μονάδες (ECTS) η καθεμία και η διπλωματική σε 50.

Τα σεμινάρια είναι εξαμηνιαία. Διδάσκονται επί δίωρο κάθε εβδομάδα με ελάχιστο αριθμό οκτώ μαθημάτων ανά εξάμηνο. Κατά την έναρξη των μαθημάτων ο διδάσκων αναλύει το πρόγραμμα του σεμιναρίου, προσδιορίζει τα επί μέρους θέματα που θα εξετασθούν, κατανέμει τις υποχρεώσεις και τις εργασίες των μετεχόντων και υποδεικνύει την αναγκαία βιβλιογραφία.

Πρόγραμμα σεμιναρίων

Προϊστορική Αρχαιολογία

Υποχρεωτικά

- Θέματα εμβάθυνσης στην Παλαιολιθική και Μεσολιθική εποχή
- Θέματα εμβάθυνσης στην Νεολιθική εποχή
- Θέματα εμβάθυνσης στο Περιβάλλον των Προϊστορικών Χρόνων
- Θέματα εμβάθυνσης στην Πρώιμη εποχή του Χαλκού
- Θέματα εμβάθυνσης στο Μινωϊκό Πολιτισμό
- Θέματα εμβάθυνσης στο Μεσοελλαδικό Πολιτισμό
- Θέματα εμβάθυνσης στο Μυκηναϊκό Πολιτισμό
- Θέματα εμβάθυνσης στον Κυπριακό Πολιτισμό

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Αρχαιομετρία
- Διαχείριση Μνημείων
- Θρησκευσιολογία
- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Αρχαία κείμενα
- Άλλα

Κλασική Αρχαιολογία

Υποχρεωτικά

- Θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαιολογία των Πρώιμων Ιστορικών και Αρχαϊκών χρόνων
- Θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαιολογία των Κλασικών Χρόνων
- Θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαιολογία των Ελληνιστικών και Ρωμαϊκών χρόνων
- Επιγραφική
- Νομισματική
- Αρχαία Κείμενα
- Αρχαία Ιστορία

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Διαχείριση Μνημείων
- Αρχαιομετρία
- Γεωλογία
- Μουσειολογία
- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Άλλα

Βυζαντινή Αρχαιολογία

Υποχρεωτικά

- Θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαιολογία και Τέχνη της Παλαιοχριστιανικής Περιόδου
- Θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαιολογία και Τέχνη της Βυζαντινής Περιόδου
- Θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαιολογία και Τέχνη της Μεταβυζαντινής Περιόδου
- Βυζαντινή Ιστορία
- Βυζαντινή Φιλολογία

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Νομισματική
- Επιγραφική
- Μουσειολογία
- Διαχείριση Μνημείων
- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Θέματα Θεολογικής Ερμηνείας
- Άλλα

Ιστορία Τέχνης

Υποχρεωτικά

Ευρωπαϊκή Τέχνη

- Η Τέχνη της Αναγέννησης
- Η Τέχνη του Μπαρόκ
- Η Τέχνη του 19ου αιώνα

Νεοελληνική τέχνη

- Η Επτανησιακή Τέχνη
- Η Ελληνική Ζωγραφική του 20ού Αιώνα
- Η Γενιά του '30
- Η Ελληνική Εκδοχή των Αναζητήσεων της Μοντέρνας και Μεταμοντέρνας Τέχνης
- Η Νεοελληνική Αρχιτεκτονική

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Διαχείριση μνημείων
- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Άλλα

Ιστορία της Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας

Υποχρεωτικά

- Αρχαίοι, Κλασικοί Χρόνοι
- Ελληνιστικοί Χρόνοι
- Ρωμαϊκή Ιστορία
- Ο Κόσμος της Ύστερης Αρχαιότητας
- Αρχαία Ελληνική Φιλολογία
- Λατινική Φιλολογία
- Κλασική Αρχαιολογία
- Επιγραφική
- Νομισματική

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Ιστορία του Δικαίου
- Παπυρολογία
- Κοινωνιολογία, Πολιτειολογία
- Βυζαντινή Ιστορία
- Βυζαντινή Αρχαιολογία
- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Άλλα

Βυζαντινή Ιστορία

Υποχρεωτικά

- Πρώιμη Βυζαντινή περίοδος
- Μέση Βυζαντινή περίοδος
- Ύστερη Βυζαντινή περίοδος
- Διαχρονικά με έμφαση στην ιστοριογραφία, Διπλωματική, Αγιολογία, Επιγραφική, Νομισματική, Παπυρολογία, Χαρτογραφία και Ιστορική Γεωγραφία

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Βυζαντινή Φιλολογία
- Βυζαντινή Αρχαιολογία
- Βυζαντινή Τέχνη
- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Άλλα

Νεώτερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία

Υποχρεωτικά

Νέου Ελληνισμού:

- Κοινωνικές, Οικονομικές, Ιστορικοανθρωπολογικές Προσεγγίσεις της Ιστορίας του Νέου Ελληνισμού κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας.
- Συλλογικότητες και Αστικοί θεσμοί κατά την περίοδο της βενετικής κυριαρχίας στον ελληνικό χώρο.

Νεώτερου Ελληνισμού

- Δημόσια Ιστορία
- Θεωρία της Ιστορίας
- Νεοελληνική Ιστορία: Ζητήματα Πηγών
- Νεοελληνική Ιστορία: Ζητήματα Μεθοδολογίας

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Ευρωπαϊκή Ιστορία
- Κοινωνική Ιστορία
- Βοηθητικές Επιστήμες της Ιστορίας
- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Άλλα

Ευρωπαϊκή Ιστορία

Υποχρεωτικά

- Πολιτική, κοινωνικοοικονομική και πολιτισμική ιστορία της Ευρώπης από το Μεσαίωνα ως τον 20ό αιώνα
- Λατινική Παλαιογραφία

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Θεωρία της Ιστορίας
- Ιστοριογραφία
- Άλλα

Οι σπουδαστές καθορίζουν το πρόγραμμα των μαθημάτων τους σε συνεργασία με τον επόπτη κατά τις ρυθμίσεις του εσωτερικού κανονισμού. Είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθούν ανελλιπώς τα σεμινάρια και να ακολουθούν τους κανονισμούς κάθε σεμιναρίου και τις οδηγίες του διδάσκοντος. Σπουδαστής που θα απουσιάσει αδικαιολογήτως πέραν των τριών συναντήσεων σε κάθε σεμινάριο χάνει

το δικαίωμα της παρακολούθησής του. Οι σπουδαστές παρακολουθούν υποχρεωτικώς και τις διαλέξεις ή τις επιστημονικές συναντήσεις που οργανώνει η επιτροπή του προγράμματος. Τέλος οι σπουδαστές, για λόγους ειδικής ενημέρωσης που επιβάλλει η κατεύθυνση σπουδών και μετά από απόφαση της ΣΕΜΣ, είναι δυνατόν να παρακολουθήσουν εξειδικευμένα σεμινάρια ή και ειδικά προπτυχιακά μαθήματα σε άλλα Τμήματα του αυτού ή άλλου ΑΕΙ. Η παρακολούθηση προπτυχιακών μαθημάτων δεν υποκαθιστά σε καμία περίπτωση τα μεταπτυχιακά σεμινάρια.

Ο σπουδαστής κατά το πρώτο έτος μπορεί να παρακολουθήσει τρία σεμινάρια σε κάθε εξάμηνο, ενώ κατά το δεύτερο έτος, στο οποίο προετοιμάζει τη διπλωματική του εργασία, ένα σεμινάριο. Για να θεωρηθεί επιτυχής η παρακολούθηση σεμιναρίων ο σπουδαστής οφείλει να έχει συγκεντρώσει κατά μέσον όρο βαθμό οκτώ. Εάν δεν συγκεντρώσει το βαθμό αυτό στο ένα τρίτο των σεμιναρίων, τότε απορρίπτεται. Ο σπουδαστής δεν είναι δυνατόν να παρακολουθήσει το δεύτερο έτος, αν δεν έχει ολοκληρώσει την παρακολούθηση τουλάχιστον τεσσάρων σεμιναρίων κατά το πρώτο έτος. Ο Α' Κύκλος είναι δυνατόν να ολοκληρωθεί σε τρία έτη. Για κάθε επί πλέον εξάμηνο απαιτείται πρόταση του επόπτη των σπουδών.

Στο τέλος της φοίτησής του στον Α' Κύκλο σπουδών ο σπουδαστής καταθέτει εργασία στο κύριο μάθημα, επιστημονική και με συμβολές στην έρευνα, 55000 περίπου λέξεων (100 δακτ. σελ.). Η εργασία αυτή κρίνεται από διμελή επιτροπή, την οποία αποτελούν ο επόπτης σπουδών και ένας από τους διδάσκοντες στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα. Σημειώνεται ότι μέλος ΔΕΠ άλλου Τμήματος μπορεί να οριστεί ως Β' βαθμολογητής διπλωματικής εργασίας ειδίκευσης, εφόσον υπάρχει σχετική τεκμηριωμένη πρόταση του επόπτη. Εξάλλου, οι επόπτες μεταπτυχιακών εργασιών ειδίκευσης είναι υποχρεωμένοι εντός τριμήνου από την ημερομηνία κατάθεσης της τελικής μορφής της εργασίας στη γραμματεία του ΠΜΣ και εν συνεχεία στον επόπτη, να καταθέτουν εισήγηση και να προτείνουν Β' βαθμολογητή, για τη διπλωματική εργασία. Αν η προθεσμία παρέλθει χωρίς αποτέλεσμα, το θέμα συζητείται στην Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών, η οποία μπορεί να ορίσει αντικαταστάτη. Τουλάχιστον ένα μήνα πριν από την 1η Ιουνίου και 1η Δεκεμβρίου εκάστου έτους, οπότε και εγκρίνονται οι διπλωματικές εργασίες, ο επόπτης σπουδών υποβάλλει αίτημα στην Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών για τον ορισμό του Β' βαθμολογητή. Η διπλωματική μεταπτυχιακή εργασία Α' Κύκλου βαθμολογείται με το μέσο όρο της βαθμολογίας που προτείνουν οι δύο βαθμολογητές. Σε περίπτωση απόκλισης πέραν των τριών βαθμών, επιλαμβάνεται του θέματος η Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών. Τέλος, ο βαθμός του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης προκύπτει με ποσοστό 50% από το βαθμό στις επτά σεμιναριακές εργασίες και 50% από το βαθμό της διπλωματικής εργασίας. Οι διπλωματικές εργασίες αξιολογούνται με βαθμό της κλίμακας από 8 (οκτώ) -10 (δέκα) με ενδιάμεσες διαβαθμίσεις. Επιτυχής θεωρείται η αποφοίτηση με συνολικό βαθμό όχι χαμηλότερο του 8 (οκτώ).

Όσοι σπουδαστές δεν ολοκληρώσουν τον Α' Κύκλο σε τρία έτη θεωρούνται ανενεργοί. Ο σπουδαστής είναι δυνατό να ενεργοποιηθεί μετά από αίτησή του και πρόταση του επόπτη και υποχρεούται να ολοκληρώσει τον Α' Κύκλο σε ένα έτος.

Στο τέλος κάθε χρόνου προβλέπεται η οργάνωση ημερίδας κατά την οποία παρουσιάζονται με μορφή ανακοινώσεων οι εργασίες των μεταπτυχιακών σπουδαστών, καθώς και τα προσωρινά συμπεράσματα διδακτορικών διατριβών εν εξελίξει. Η ημερίδα αυτή είναι δημόσια και γνωστοποιείται, με κατάλληλο τρόπο, στα μέλη της αντίστοιχης επιστημονικής κοινότητας. Αντί ημερίδας είναι δυνατό να οργανώνονται κανονικής διάρκειας μεταπτυχιακά σεμινάρια Β' Κύκλου στα οποία οι

υποψήφιοι διδάκτορες παρουσιάζουν ενώπιον και της τριμελούς επιτροπής τους την πορεία της εκπονούμενης διατριβής και τα προσωρινά συμπεράσματά τους.

Β' Κύκλος:

Οι αιτήσεις για ένταξη στον Β' Κύκλο εξετάζονται δύο φορές το χρόνο, τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο, στις τακτικές συναντήσεις της ΣΕΜΣ.

Η εισαγωγή στο Β' Κύκλο μεταπτυχιακών σπουδών γίνεται ύστερα από απόφαση της ΣΕΜΣ η οποία πρέπει να συνεκτιμήσει:

- το σύνολο της βαθμολογίας στα σεμινάρια του Α' Κύκλου
- την αξιολόγηση της μεταπτυχιακής εργασίας
- την εισήγηση του επόπτη σπουδών
- την τεκμηριωμένη πρόταση διδακτορικής διατριβής

Κάτοχοι μεταπτυχιακών διπλωμάτων ομοταγών ιδρυμάτων, αντιστοίχων με τους πραγματοποιούμενους στο πρόγραμμα κλάδων, μπορούν ύστερα από απόφαση της ΣΕΜΣ και σχετική εισήγηση της εξεταστικής επιτροπής, η οποία σε συνέντευξη διερευνά τις δυνατότητες εκπόνησης από αυτούς διατριβής, να πραγματοποιήσουν μόνο τον Β' Κύκλο σπουδών, εφόσον μέλος ΔΕΠ δέχεται να αναλάβει την εποπτεία τους. Οι αιτήσεις υποβάλλονται από 1-20 Νοεμβρίου και συνέντευξη πραγματοποιείται κατά το πρώτο δεκαπενθήμερο του Δεκεμβρίου. Επισημαίνεται ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την εισαγωγή στον Β' Κύκλο είναι η κατάθεση στη γραμματεία του ΠΜΣ Διπλώματος Ειδίκευσης Α' Κύκλου Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Ως χρόνος εκπόνησης της διδακτορικής διατριβής ορίζεται η τριετία. Για να παραταθεί το διάστημα αυτό χρειάζεται αιτιολογημένη έκθεση του επόπτη της διδακτορικής διατριβής. Ο Κύκλος αυτός οδηγεί στην απόκτηση διδακτορικού διπλώματος.

Όσοι σπουδαστές δεν ολοκληρώσουν τη διατριβή τους σε πέντε χρόνια θεωρούνται ανενεργοί. Είναι δυνατό να ενεργοποιηθούν μετά από αίτησή τους και μετά από πρόταση της συμβουλευτικής επιτροπής και υποχρεούνται να υποβάλουν τη διατριβή τους σε δύο έτη.

Οι σπουδαστές δικαιούνται να αναστείλουν τις σπουδές τους για σοβαρούς λόγους (στράτευση, ασθένεια, κ.α.). Ο χρόνος της αναστολής δεν πρέπει να υπερβαίνει τα δύο έτη καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών τους (Α' και Β' Κύκλος)- η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από τη σύμφωνη γνώμη του επόπτη. Εξυπακούεται ότι ο χρόνος της αναστολής δεν πρέπει να συμπίπτει με τον χρόνο της αδράνειας.

Οι υποψήφιοι διδάκτορες εκπονούν τη διδακτορική τους διατριβή με την παρακολούθηση τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής η οποία ορίζεται από την ΣΕΜΣ, μετά από εισήγηση του επόπτη, και επικυρώνεται από τη ΓΣΕΣ.

Οι υποψήφιοι διδάκτορες είναι υποχρεωμένοι να συνεργάζονται με τα μέλη της τριμελούς επιτροπής και να υποβάλλουν στο τέλος κάθε εξαμήνου έκθεση για την πορεία της έρευνάς τους. Οι επιβλέποντες ενημερώνουν τη ΣΕΜΣ για την πορεία αυτή συμπληρώνοντας ειδική κατάσταση, που διανέμεται κάθε χρόνο από τη γραμματεία μεταπτυχιακών σπουδών του Τμήματος και περιλαμβάνει τους Μ.Φ Β' Κύκλου της ειδίκευσής τους. Παράλειψη εκ μέρους του υποψηφίου να καταθέσει έκθεση επί ένα χρόνο, χωρίς αιτιολογία, συνεπάγεται την διαγραφή του από το Β' Κύκλο. Υποχρεούται επίσης να παρακολουθεί το πρόγραμμα ειδικών διαλέξεων ή μεταπτυχιακών σεμιναρίων Β' Κύκλου που ορίζει το πρόγραμμα.

Μετά την κατάθεση της διδακτορικής διατριβής που συνοδεύεται από υπεύθυνη δήλωση ότι κατατίθεται για πρώτη φορά, η τριμελής επιτροπή υποβάλλει

εντός τριμήνου στην ΣΕΜΣ αίτηση συγκρότησης επταμελούς εξεταστικής επιτροπής, η οποία επικυρώνεται από τη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος. Αν η προθεσμία παρέλθει χωρίς αποτέλεσμα, το θέμα συζητείται στη Μεταπτυχιακή Επιτροπή, η οποία μπορεί να ορίσει αντικαταστάτη. Παράλληλα, υποβάλλει εισηγητική έκθεση η οποία διαβιβάζεται στα μέλη της εξεταστικής επιτροπής καθώς και στον υποψήφιο, 30 ημέρες πριν από την προφορική δοκιμασία του υποψηφίου.

Η προφορική δοκιμασία του υποψηφίου είναι δημόσια και αναγγέλλεται με ανακοινώσεις και προσκλήσεις προς το διδακτικό προσωπικό, τους φοιτητές και τα μέλη της επιστημονικής κοινότητας. Δέον όπως έχει επίσημο και πανηγυρικό χαρακτήρα. Το πρακτικό της επταμελούς επιτροπής θα πρέπει να κατατίθεται στη Γραμματεία του ΠΜΣ.

Μεταδιδακτορικό

Η ΣΕΜΣ στη συνεδρία της 22-5-2003 αποφάσισε ότι το Τμήμα θα δέχεται στο πλαίσιο του ΠΜΣ να υιοθετεί μεταδιδάκτορες ερευνητές για την διεξαγωγή της έρευνάς τους, εφόσον μέλος ΔΕΠ του Τμήματος αναλαμβάνει με γραπτή διαβεβαίωση την εποπτεία εκάστου μεταδιδάκτορα ερευνητή μετά από αίτηση του υποψηφίου στην Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών. Η μεταδιδακτορική αυτή έρευνα μπορεί να διαρκέσει από ένα έως τρία ακαδημαϊκά έτη. Ο μεταδιδάκτορας ερευνητής οφείλει να καταθέτει γραπτή έκθεση της πορείας της έρευνάς του στο τέλος εκάστου ακαδημαϊκού έτους, συνοδευόμενη από σχετική έκθεση του επόπτη καθηγητή. Μετά την ολοκλήρωση της έρευνάς του ο μεταδιδάκτορας ερευνητής καταθέτει στη γραμματεία του ΠΜΣ συνοπτική έκθεση των αποτελεσμάτων της, έκτασης τουλάχιστον 6.000 λέξεων, που θα δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του ΠΜΣ στο διαδίκτυο. Η πιστοποίηση της ολοκλήρωσης της έρευνας θα γίνεται μετά την υποβολή της τελικής έκθεσης. Οι μεταδιδάκτορες ερευνητές του Τμήματος οφείλουν να αναφέρουν τη συναφή ιδιότητά τους στις δημοσιεύσεις που πραγματοποιούν επί του αντικειμένου της έρευνάς τους.

8. Μεταβατικές ρυθμίσεις

Ο κανονισμός αυτός ισχύει από το ακαδημαϊκό έτος 1996-97. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές οι οποίοι φοιτούσαν στο προϋπάρχον Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα του Τμήματος εντάχθηκαν αυτομάτως στο νέο πρόγραμμα. Οι σπουδαστές Β' Κύκλου συνεχίζουν υπό την καθοδήγηση των επιτροπών που έχουν ήδη ορισθεί.

**ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ & ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ**

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

<i>ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>	
<p>Προϊστορικό Αιγαίο: Το θαλάσσιο περιβάλλον <i>Α. Καραλή – Γ. Φερεντίνος</i> Prehistoric Aegean: Marine Environment <i>L. Karali – G. Ferentinos</i></p>	0801
<p><i>Η αρχιτεκτονική στην εικονογραφία της προϊστορικής Κρήτης και Κύπρου, με έμφαση στην Ύστερη Χαλκοκρατία</i> <i>Ε. Μαντζουράνη</i></p> <p>The architecture in the iconography of prehistoric Crete and Cyprus, with emphasis in the Late Bronze Age <i>E. Mantzourani</i></p>	0803
<i>ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>	
<p>Η ιστορία της προϊστορικής έρευνας στην Ευρώπη και την Ελλάδα κατά τον 19ο και 20ό αιώνα: Παλαιολιθική και Νεολιθική Εποχή <i>Γ. Κουρτέση-Φιλιππάκη</i></p> <p>The history of Prehistoric archaeology in Europe and Greece during the 19th and 20th centuries. Paleolithic and Neolithic Era. <i>G. Kourtessi-Filippaki</i></p>	0802
<p>Ταφική αρχαιολογία του Πρώιμου Αιγαίου <i>Γ. Παπαδάτος</i></p> <p>Mortuary archaeology of the EBA Aegean <i>J. Papadatos</i></p>	0804
<p>Αναζητώντας τη χρήση αινιγματικών αντικειμένων από το χώρο του Αιγαίου της Εποχής του Χαλκού. <i>Α. Πλάτων</i></p> <p>Looking for the function of enigmatic objects from the Bronze Age Aegean <i>L. Platon</i></p>	0806
<p>Ο πόλεμος στο Αιγαίο κατά την Εποχή του Χαλκού <i>Ν. Πολυχρονάκου-Σγουρίτσα</i></p> <p>The War in the Aegean Bronze Age <i>N. Polychronakou-Sgouritsa</i></p>	0808

ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

<i>ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>	
<p><i>Προκλασικά ιερά των Κυκλάδων και της Κρήτης</i> <i>N. Κούρου</i></p> <p>Pre-Classical Sanctuaries in the Cyclades and Crete <i>N. Kourou</i></p>	0805
<p><i>Η τέχνη και αρχιτεκτονική του Πελοποννησιακού πολέμου</i> <i>Ο. Παλαγγιά</i></p> <p>Art and Architecture during the Peloponnesian War <i>O. Palaggia</i></p>	0807
<i>ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>	
<p><i>Η Ανδρική Μορφή στην Ολόγλυφη Μνημειακή Ελληνική Γλυπτική. Τυπολογία-Τεχνοτροπικά Γνωρίσματα- Λειτουργία-Ερμηνεία.</i> <i>Γ. Κοκκορού-Αλευρά</i></p> <p>The Male Figure in the Monumental Greek Sculpture in the Round. Typology-Style-Function-Interpretation. <i>G. Kokkorou-Alevras</i></p>	0810
<p><i>Ιερά και αναθήματα</i> <i>Α. Παλαιοκρασσά</i></p> <p>Sanctuaries and Votive Offerings. <i>L. Paleocrassa</i></p>	0812
<p><i>Θέματα Τοπογραφίας και Αρχιτεκτονικής της Αττικής κατά την Κλασική και Ελληνιστική Εποχή</i> <i>Ε. Πέππα-Παπαϊωάννου – Τ. Τανούλας</i></p> <p>Topics from the Topography and Architecture of Attica during the Classical and Hellenistic Age <i>E. Peppra-Papaioannou – T. Tanulas</i></p>	0814
<p><i>Κυκλάδες και Ανατολική Ελλάδα: Θέματα κεραμικής και εικονογραφίας</i> <i>Ε. Σημαντώνη-Μπουρνιά – Α. Α. Λαιμού</i></p> <p>Cyclades and East Greece: Pottery workshops and iconographical issues <i>E. Simantoni-Bournia – A. A. Laimou</i></p>	0816

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

<i>ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>	
<p>Βυζαντινή μικροτεχνία: πρώτες ύλες και τεχνικές <i>Πλ. Πετρίδης</i></p> <p>Byzantine Minor Arts: resources and production techniques <i>Pl. Petridis</i></p>	0809
<p><i>ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ «ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ»</i> Το Βυζάντιο τον 11ο αιώνα: Εποχή κοινωνικών αλλαγών, εδαφικών ανακατατάξεων και άνθησης του πνευματικού βίου και της τέχνης. <i>Α. Κόλια-Δερμιτζάκη – Σ. Καλοπίση-Βέρτη</i> (σε συνεργασία με τη Χρ. Αγγελίδη. Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών / Ε.Ι.Ε.)</p> <p><i>INTERDISCIPLINARY POSTGRADUATE SEMINAR “NIKOS OIKONOMIDES”</i> Eleventh-century Byzantium: A period of social reshaping, territorial changes and flourishing of intellectual life and arts <i>A. Kolia-Dermitzaki – S. Kalopisi-Verti</i> (in collaboration with Chr. Angelidi. Institute for Byzantine Research / National Hellenic Research Foundation)</p>	
<i>ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>	
<p>Καλλιτεχνική δημιουργία στην μεσοβυζαντινή περίοδο: Κέντρο και περιφέρεια <i>Ν. Γκιολές – Β. Κέπετζη</i></p> <p>Cultural activity in Middle- Byzantine period: the presence of the metropolitan art in the surrounding areas <i>N. Gioles - V. Kepetzi</i></p>	0818
<p>Κέντρα λατρείας στην Κωνσταντινούπολη και οι εικόνες τους <i>Χ. Κωνσταντινίδη</i></p> <p>Cultural Centers in Constantinople and their Icons <i>Ch. Konstantinidi</i></p>	0820
<p>Βυζάντιο και Δύση στην τέχνη της Κύπρου (12ος-16ος αι.) <i>Μ. Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου</i></p> <p>Byzantium and the West in the Art of Cyprus (12th-16th centuries) <i>M. Constantoudaki-Kitromilides</i></p>	0822
<p><i>ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ «ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ»</i> Το Βυζάντιο τον 11ο αιώνα: Εποχή κοινωνικών αλλαγών, εδαφικών ανακατατάξεων και άνθησης του πνευματικού βίου και της τέχνης. <i>Α. Κόλια-Δερμιτζάκη – Σ. Καλοπίση-Βέρτη</i> (σε συνεργασία με τη Χρ. Αγγελίδη. Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών / Ε.Ι.Ε.)</p> <p><i>INTERDISCIPLINARY POSTGRADUATE SEMINAR “NIKOS OIKONOMIDES”</i> Eleventh-century Byzantium: A period of social reshaping, territorial changes and flourishing of intellectual life and arts <i>A. Kolia-Dermitzaki – S. Kalopisi-Verti</i> (in collaboration with Chr. Angelidi. Institute for Byzantine Research / National Hellenic Research Foundation)</p>	

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ	
<p>Εικαστικές παρεμβάσεις στο δημόσιο χώρο της Αθήνας, 1974-2004: Η τέχνη στο δημόσιο χώρο και η σχέση της με την εικόνα και την εξέλιξη της σύγχρονης μητρόπολης. <i>Κ. Χ. Κανελλοπούλου</i></p> <p>Artistic interventions in the public space of Athens, 1974-2004: Public art and its relationship with the image and the evolution of the contemporary metropolis <i>Ch. Kanelloroulou</i></p>	0813
<p>Η Γλυπτική του Νεοκλασικισμού <i>Δ. Μαρκάτου</i></p> <p>The Sculpture of Neoclassicism <i>D. Markatou</i></p>	0815
<p>Η ζωγραφική του Nicolas Poussin και οι ιδέες του περί ζωγραφικής. Οι απαρχές της θεωρίας της ζωγραφικής στη Γαλλία <i>Ε. Μαυρομιχάλη</i></p> <p>Nicolas Poussin's painting and his ideas on painting. The beginnings of the French theory of painting <i>E. Mavromichali</i></p>	0817
<p>Ευρωπαϊκή και ελληνική χαρακτική: 18ος-19ος αι. <i>Δ. Παυλόπουλος</i></p> <p>European and Greek Prints: 18th-19th cent. <i>D. Pavlopoulos</i></p>	0819

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

Η ζωγραφική του Delacroix και οι ιδέες του για τη χρωματική σύνθεση του πίνακα
Ε. Μαυρομιχάλη

Delacroix's painting and his ideas on colour composition
Ε. Mavromichali

0824

Ευρωπαϊκή και ελληνική χαρακτική: 20ός αι.
Δ. Παυλόπουλος

European and Greek Prints: 20th cent.
Δ. Pavlopoulos

0826

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ	
Ιστορική και αρχαιολογική προσέγγιση της υστερορωμαϊκής Αθήνας μέσα από τον Βίο του Πρόκλου I <i>Π. Αθανασιάδη</i>	
A historical and archaeological approach of late Roman Athens through the Life of Proclus I <i>P. Athanassiadi</i>	0821
Αποθέωση και λατρεία των ηγεμόνων στον ελληνιστικό και ρωμαϊκό κόσμο: τρέχουσες τάσεις και ανοιχτά προβλήματα <i>Κ. Μπουραζέλης – Σ. Ανεζίρη</i>	
Deification and cult of the rulers in the Hellenistic and Roman World: Current views and open problems <i>K. Burselis – S. Aneziri</i>	0823
Οι ολιγαρχικοί σε πόλεις της Δηλιακής -Αθηναϊκής Συμμαχίας. Η συμβολή τους στην ανάπτυξη και κατάλυσή της <i>Α. Ραμού-Χασιιάδη</i>	
The oligarchs allies of Athens. Their contribution to the growth and the collapse of the Delian-Athenian League <i>A. Ramou-Chapsiadi</i>	0825
ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ	
Ιστορική και αρχαιολογική προσέγγιση της υστερορωμαϊκής Αθήνας μέσα από τον Βίο του Πρόκλου II <i>Π. Αθανασιάδη</i>	
A historical and archaeological approach of late Roman Athens through the Life of Proclus II <i>P. Athanassiadi</i>	0828
Το Γυμνάσιο κατά τους ελληνιστικούς και ρωμαϊκούς χρόνους: επιγραφικές μαρτυρίες για το θεσμό και τη λειτουργία του <i>Σ. Ανεζίρη</i>	
The <i>Gymnasion</i> in the Hellenistic and Roman age: epigraphic testimonia on the institution and its function” <i>S. Aneziri</i>	0830

<p>Η Αθήνα τον 6ο π.Χ. αι. <i>N. Μπιργάλιας</i></p> <p>Athens in 6th Century B.C. <i>N. Birgalias</i></p>	0832
<p>Η θέση της ηγεμονίδας στην αρχαία πολιτειακή πράξη και την νομισματική <i>K. Μπουραζέλης – Σ. Ψωμά</i></p> <p>Female members of ancient dynasties, politics and numismatics <i>K. Burselis – S. Psoma</i></p>	0832
<p>Επιγραφική ρωμαϊκών χρόνων. Λατινικές και ελληνικές επιγραφές (δόγματα της Συγκλήτου, επιστολές αυτοκρατόρων, ψηφίσματα ελληνικών πόλεων) <i>A. Ριζάκης</i></p> <p>Epigraphy of the Roman age. Latin and Greek inscriptions (<i>senatus consulta</i>, imperial letters, decrees of the Greek cities) <i>A. Rizakis</i></p>	0834

BYZANTINΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

<i>ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>	
<p>Ιστορική Χαρτογράφηση: εκκλησιαστική διοίκηση <i>B. Κουταβά-Δεληβοριά</i></p> <p>Drawing historical maps: ecclesiastical administration <i>B. Koutava-Delivoria</i></p>	0827
<p><i>ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ «ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ»</i></p> <p>Το Βυζάντιο τον 11ο αιώνα: Εποχή κοινωνικών αλλαγών, εδαφικών ανακατατάξεων και άνθησης του πνευματικού βίου και της τέχνης. <i>A. Κόλια-Δερμιτζάκη – Σ. Καλοπίση-Βέρτη</i> (σε συνεργασία με τη Χρ. Αγγελίδη, Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών / Ε.Ι.Ε.)</p>	
<p><i>INTERDISCIPLINARY POSTGRADUATE SEMINAR “NIKOS OIKONOMIDES”</i></p> <p>Eleventh-century Byzantium: A period of social reshaping, territorial changes and flourishing of intellectual life and arts <i>A. Kolia-Dermitzaki – S. Kalopisi-Verti</i> (in collaboration with Chr. Angelidi. Institute for Byzantine Research / National Hellenic Research Foundation)</p>	
Ημερίδα υποψηφίων διδασκτόρων Βυζαντινής Ιστορίας – Χειμερινό εξάμηνο	
<i>ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>	
<p>Όψεις της καθημερινής ζωής στο Βυζάντιο <i>Φλ. Ευαγγελάτου-Νοταρά</i></p> <p>Aspects of Everyday Life in Byzantium <i>Fl. Evangelatou-Notara</i></p>	0836
<p>Ζητήματα Βυζαντινής Διπλωματίας. <i>Αικ. Καραπλή</i></p> <p>Issues of Byzantine Diplomacy <i>A. Karapli</i></p>	0838
<p>Τα έγγραφα της υστεροβυζαντινής περιόδου: κρατικές και ιδιωτικές πράξεις 11ου-15ου αι. <i>Τρ. Μανιάτη-Κοκκίνη</i></p> <p>Byzantine documents 11th to 15th century: state and private <i>acts</i>. <i>Tr. Maniati-Kokkini</i></p>	0840
<p>Βυζαντινή Αγιολογία <i>Κ. Μέντζου-Μειμάρη</i></p> <p>Byzantine Hagiography <i>K. Mentzou-Meimari</i></p>	0842
<p>Γυναίκες και εξουσία στο Βυζάντιο <i>Κ. Νικολάου</i></p> <p>Women and power in Byzantium <i>K. Nikolaou</i></p>	0844

<p>Η εποχή της Εικονομαχίας. Εποχή πολιτικών, κοινωνικών και θρησκευτικών αναταράξεων <i>Ειρ. Χρήστου</i></p> <p>The iconoclast era. Times of political, social and religious turbulences <i>Eir. Christou</i></p>	0846
<p><i>ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ «ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ»</i> Το Βυζάντιο τον 11ο αιώνα: Εποχή κοινωνικών αλλαγών, εδαφικών ανακατατάξεων και άνθησης του πνευματικού βίου και της τέχνης. <i>Α. Κόλια-Δερμιτζάκη – Σ. Καλοπίση-Βέρτη</i> (σε συνεργασία με τη Χρ. Αγγελίδη, Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών / Ε.Ι.Ε.)</p> <p><i>INTERDISCIPLINARY POSTGRADUATE SEMINAR “NIKOS OIKONOMIDES”</i> Eleventh-century Byzantium: A period of social reshaping, territorial changes and flourishing of intellectual life and arts <i>A. Kolia-Dermitzaki – S. Kalopisi-Verti</i> (in collaboration with Chr. Angelidi. Institute for Byzantine Research / National Hellenic Research Foundation)</p>	0811

* Το σεμινάριο αντιστοιχεί σε ένα εξάμηνο

ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

<i>ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>	
Έλληνες και Σέρβοι κατά το πρώτο τέταρτο του 19ου αιώνα. Μία σύγκριση κοινωνιών και επαναστάσεων <i>Μ. Ευθυμίου</i>	
Greeks and Serbs during the first quarter of the 19th century. A Comparison of Societies and Revolutions <i>M. Efthymiou</i>	0831
Σεμινάριο εμβάθυνσης σε θέματα Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας (για υποψήφιους διδάκτορες και σπουδαστές Α΄ κύκλου σε στάδιο σύνταξης διπλ. εργασίας) <i>Ο. Κατσιαρδή-Hering</i>	
Advanced study on subjects of Modern Greek History (for PhD. Candidates and students working on their master thesis) <i>O. Katsiardi-Hering</i>	0833
Η Ελλάδα ως μεσογειακή δύναμη, 19ος-20ός αιώνες: γεωγραφικές, στρατηγικές, ιστοριογραφικές παράμετροι <i>Ε. Χατζηβασιλείου</i>	
Greece as a Mediterranean power, 19th- 20th centuries: geographical, strategic, historiographical dimensions <i>E. Hatzivassiliou</i>	0835
Αρχειακά τεκμήρια και κοινωνική ιστορία των Ρωμιών της Πόλης <i>Κ. Γαβρόγλου, Καθηγητής ΜΙΘΕ – Ε. Κάννερ</i>	
Archives and Social History of the Istanbul Greek Orthodox Communities <i>K. Gavroglou, Professor MITHE – E. Kanner</i>	0837
<i>ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>	
Κοινωνικές και οικονομικές σχέσεις κατά την οθωμανική περίοδο: τα οθωμανικά ιεροδικαστικά αρχεία (16ος – 17ος αι.) <i>Π. Κονόρτας</i>	
Social and Economic Relations during the Ottoman Era: The Ottoman sicills (16th - 17th cent.) <i>P. Konortas</i>	0848
Από τη Βενετία στο Λεβάντε: θεσμοί, κοινωνία, πολιτισμός <i>Κωνσταντινίδου Κατερίνα</i>	
From Venice to the Levant: institutions, society, civilization <i>Konstantinidou Katerina</i>	0850
Αστικές Κοινότητες και Αγροτικές Εγκαταστάσεις Ελλήνων στη Δυτική Μεσόγειο, 15ος-18ος αι. <i>Α. Παπαδία-Λάλα</i>	
Urban Communities and Rural Settlements of Greeks in the Western Mediterranean, 15th- 18th centuries <i>A.Papadia-Lala</i>	0852

Φύση, Περιβάλλον και Ιστορία – Περιβαλλοντική Ιστορία <i>B. Σειρηνίδου</i>	
Nature, Environment and History – Environmental History <i>V. Seirinidou</i>	0854
Υγεία και Πόλη <i>K. Γαρδίκας</i>	
Health and the city <i>K. Gardikas</i>	0856
Η Ιστορία του Πανεπιστημίου <i>A. Λιάκος (από κοινού με τον Κ. Γαβρόγλου-ΜΙΘΕ)</i>	
The History of the University <i>A. Liakos (in common with K. Gavroglou)</i>	0858
Πρόσβαση και αξιοποίηση πρωτογενών πηγών για την ελληνική ιστορία του 20ού αιώνα (Μέρος Β')	
<i>E. Χατζηβασιλείου</i>	
Access and utilization of primary sources for the Greek history of the twentieth century (Part II)	
<i>E. Hatzivassiliou</i>	0860

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

<i>ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>
<p>Νέα πολιτισμική ιστορία και η συγκρότηση της πρώιμης νεωτερικότητας. Τέσσερεις ιστορικοί: Natalie Zemon Davis, Carlo Ginzburg, Roger Chartier, Robert Scribner <i>Κ. Γαγανάκης</i></p> <p>New cultural history and the construction of the early modern period. Four historians: Natalie Zemon Davis, Carlo Ginzburg, Roger Chartier, Robert Scribner <i>C. Gaganakis</i></p>
<p>Προμαρξικός σοσιαλισμός <i>Ι. Δημάκης</i> Premarxian Socialism <i>I. Dimakis</i></p>
<p>Οι σταυροφορικές ηγεμονίες στην Ανατολική Μεσόγειο (οργάνωση, κοινωνία, οικονομία, 12ος-15ος αιώνες) <i>Μ. Ντούρου-Ηλιοπούλου</i></p> <p>The crusading dominions in the Eastern Mediterranean (organization, society, economy, 12th – 15th centuries) <i>M. Dourou-Elioroulou</i></p>
<p>Περιηγήσεις στην Ελλάδα (1770 – 1920) – Φιλελληνισμός (1770 – 1830) <i>Δ. Παντελοδήμος</i></p> <p>Travels in Greece (1770 – 1920) – Philhellenism (1770 – 1830). <i>D. Padelodimos</i></p>
<p>Αστικές τάξεις, αστική κοινωνία και αστικότητα στην Ευρώπη κατά τον 19ο και πρώιμο 20ό αιώνα <i>Κ. Ράπτης</i></p> <p>Middle Classes, bourgeois society and culture in 19th and early 20th century Europe <i>K. Raptis</i></p>
<p>Οι πόλεμοι της μνήμης – Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος στη δημόσια ιστορία <i>Χ. Φλάισερ</i></p> <p>The wars of memory - WW II in Public History <i>H. Fleischer</i> [Το σεμινάριο προσφέρεται και για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές της Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας]</p>
<i>ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>
<p>Πανεπιστήμιο και κοινωνία στην Ευρώπη των Ύστερων Μεσαιωνικών Χρόνων. Το παράδειγμα της Σορβόνης <i>Ν. Γιαντσή</i></p> <p>University and society in Europe of Later Medieval Years. The example of Sorbonne <i>N. Giantsi</i></p>

Σχέσεις οικονομίας και εξωτερικής πολιτικής στη Νεότερη Ευρώπη
I. Δημάκης

Economy and Foreign Policy in Modern Europe
I. Dimakis

Συνέπειες του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου στην Ελλάδα (και αλλού)
Χ. Φλάισερ

(σε συνεργασία με την υποψηφ. διδάκτορα Δ. Κωνσταντινάκου στο πλαίσιο του προγράμματος «Καποδίστριας»)

The long aftermath of WW II in Greece (and elsewhere)

H. Fleischer

[Το σεμινάριο προσφέρεται και για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές της Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας.]

ΗΜΕΡΙΔΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ – ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

Ημερίδα κατά την οποία οι μεταπτυχιακοί φοιτητές Α' και Β' κύκλου θα παρουσιάσουν την πορεία των διπλωματικών εργασιών και διδακτορικών διατριβών τους.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ευρωπαϊκό διδακτορικό στην Κοινωνική Ιστορία της Ευρώπης και της Μεσογείου

Το Ευρωπαϊκό Διδακτορικό Πρόγραμμα είναι μια συμφωνία δέκα ευρωπαϊκών πανεπιστημίων να εκπαιδεύσουν υποψήφιους διδάκτορες από την Ευρώπη εντός και εκτός ΕΕ, αλλά και από άλλες χώρες εκτός Ευρώπης. Συμμετέχουν τα πανεπιστήμια Βενετίας (όπου η οργανωτική έδρα), Αθηνών, Bielefeld (Γερμανία), Groningen (Ολλανδία), Ecole Normal Superieure (Παρίσι), University College (Λονδίνο), Πανεπιστήμιο της Λισσαβόνας, Πανεπιστήμιο Pablo de Olavide της Σεβίλλης, η Σλοβακική Ακαδημία Επιστημών, και το Πανεπιστήμιο της Στοκχόλμης <http://venus.unive.it/eurodoct/base.php?page=stockholm>. Οι υποτροφίες που χορηγούνται χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα Αριστείας Marie Curie της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιστημονικός υπεύθυνος στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Καθηγητής Αντώνης Λιάκος aliakos@otenet.gr. Αιτήσεις για συμμετοχή για το έτος 2009-2010, έως 28. Φεβρ. 2009. Περισσότερες Πληροφορίες <http://venus.unive.it/eurodoct/>

Ευρωπαϊκό Μεταπτυχιακό στην Πολιτική και Πολιτισμική Ιστορία της Μεσαιωνικής, Νεότερης και Σύγχρονης Ευρώπης.

Στο πρόγραμμα αυτό μετέχουν πέντε πανεπιστήμια:

- Ecole Pratique des Hautes Etudes, Παρίσι,
- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών,
- Instituto Superior de Ciência do Trabalho e da Empresa της Λισσαβόνας,
- Università degli studi di Pisa, Πίζα και
- Universidad Pablo de Olavide της Σεβίλλης.

Το πρόγραμμα είναι διετές και οι σπουδαστές, οι οποίοι πρέπει να έχουν ήδη εισαχθεί κανονικά στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ειδίκευσης της χώρας τους, φοιτούν το δεύτερο έτος των σπουδών τους είτε σε ένα από τα ξένα πανεπιστήμια είτε το τρίτο και τέταρτο εξάμηνο των σπουδών τους σε δύο ξένα πανεπιστήμια. Το πρόγραμμα υποστηρίζεται από το κοινοτικό πρόγραμμα Erasmus. Η αξιολόγηση των αιτήσεων γίνεται από επιτροπή στην οποία αντιπροσωπεύονται και τα πέντε πανεπιστήμια.

European Master of Classical Cultures Studies

Από διετίας περίπου (έναρξη από πλευράς Παν/μίου Αθηνών: Φεβρ. 2006) το Τμήμα μας εκπροσωπείται από τον καθηγητή Κ. Μπουραζέλη στις προπαρασκευαστικές εργασίες κατάρτισης ενός κοινού ευρωπαϊκού μεταπτυχιακού προγράμματος στην περιοχή των κλασσικών σπουδών με τον παραπάνω τίτλο. Για το σκοπό αυτό αποφάσισαν να συνεργασθούν δέκα τρία πανεπιστήμια από δέκα ευρωπαϊκές χώρες (πίνακας των παν/μίων και των αντίστοιχων υπευθύνων παρακάτω). Πανεπιστήμιο συντονισμού είναι το παν/μιο του Münster (Γερμανία), δια του καθ. Peter Funke, του τωρινού προέδρου του Deutscher Historikerverband. Σε συστηματικές, πολύωρες συσκέψεις στις έδρες των συμμετεχόντων ιδρυμάτων έχει έως σήμερα προωθηθεί ικανοποιητικά η προπαρασκευή ενός κανονισμού λειτουργίας αυτού του προγράμματος, δηλ. η ρύθμιση θεμάτων επιπέδου και αναλογίας των μαθημάτων κατά ειδικότητες, επιλογής των σπουδαστών, δομών και προϋποθέσεων παρακολούθησης των διετών σπουδών και αντίστοιχης συνεργασίας των ιδρυμάτων, τρόπων εξετάσεων και βαθμολόγησης κ.ά. Βασική αρχή απετέλεσε εξ αρχής να γίνουν σεβαστές οι ιδιαιτερότητες των ήδη ισχυρότων κανονισμών και όρων λειτουργίας των μεταπτυχιακών προγραμμάτων των συμμετεχόντων παν/μίων. Μέσα στο καλοκαίρι 2008 προβλέπεται η οριστική διαμόρφωση του κοινού κανονισμού λειτουργίας του προγράμματος που θα τεθεί στη συνέχεια υπό την έγκριση των συλλογικών σωμάτων των επί μέρους παν/μίων (σε αντίστοιχες μεταφράσεις κατά το δυνατόν). Πρώτη εισδοχή φοιτητών και λειτουργία του προγράμματος προβλέπεται, αν όλα εξελιχθούν ομαλά, από το ακαδ. έτος 2009/2010.

Κατάλογος συμμετεχόντων ευρωπαϊκών πανεπιστημίων

1. Westfälische Wilhelms Universität Münster
Seminar für Alte Geschichte / Institut für Epigraphik
Prof. Dr. Peter Funke
2. Leopold-Franzens-Universität Innsbruck
Institut für Alte Geschichte und Altorientalistik
Prof. Dr. Günther Lorenz
3. Istanbul Üniversitesi
Seminar für Alte Geschichte im Rahmen des Instituts für Geschichte
Prof. Dr. Mustafa Sayar
4. Università degli Studi di Perugia
Dipartimento di Scienze Storiche
Prof. Dr. Francesco Prontera, Prof. Dr. Massimo Nafissi
5. Universität Zürich
Historisches Seminar
Prof. Dr. Beat Näf
6. Uniwersytet im. Adam Mickiewicza, Poznan
Historisches Institut
Prof. Dr. Kazimierz Ilski

7. Universität Hamburg
Historisches Seminar – Arbeitsbereich Alte Geschichte
Prof. Dr. Helmut Halfmann

8. Universität Freiburg
Archäologisches Seminar
Prof. Dr. Ralf von der Hoff

9. Università degli Studi di Roma Tre
Dipartimento di studi sul mondo antico
Prof. Dr. Leandro Polverini

10. University of Cyprus
Department of Classics and Philosophy
Prof. Dr. Antonis Tsakmakis

11. Universität Athen
Department of History & Archaeology
Prof. Dr. Kostas Buraselis

12. Université Toulouse Le Mirail
Département d'histoire ancienne
Prof. Dr. Corinne Bonnet

13. Universidad La Coruña
Facultade de Humanidades
Prof. Dr. Victor Alonso Troncoso

**Ευρωπαϊκό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα (ΜΑ)
Μεσογειακές Ιστορικές Σπουδές**
(υπεύθυνη Καθηγήτρια Όλγα Κατσιαρδή-Hering)

Συνεργαζόμενα Πανεπιστήμια

Μάλτα (συντονιστής Καθηγητής κ. Victor Mallia Milanes)

Πίζα (υπεύθυνη Καθηγήτρια νεότερης ιστορίας κ. A.K. Isaacs)

Valencia (υπεύθυνος ο καθηγητής Ιστορίας της Τέχνης κ. Raphael Gil Salinas), **Sveti Kliment Ohridski της Σόφιας** (υπεύθυνος ο καθηγητής βυζαντινής και μεταβυζαντινής ιστορίας κ. Christo Matanov)

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (υπεύθυνος ο επίκ. Καθηγητής νεότερης ιστορίας του κ. Ιάκωβος Μιχαηλίδης)

ΕΚΠΑ Αθηνών (υπεύθυνη Καθηγήτρια Όλγα Κατσιαρδή-Hering).

Το πρόγραμμα Α΄ Κύκλου οργανώθηκε κατά την τριετία 2004-2007 από τα έξι συνεργαζόμενα Πανεπιστήμια, σύμφωνα με την έγκριση του σχετικού έργου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το πρόγραμμα θα λειτουργήσει εντός των ισχυόντων

μεταπτυχιακών προγραμμάτων των 6 συνεργαζόμενων πανεπιστημίων στο πλαίσιο των εντός του προγράμματος Socrates/Erasmus ανταλλαγών φοιτητών και διδασκόντων. Οι φοιτητές που θα εισαχθούν στο μεταπτυχιακό μας πρόγραμμα κατά το ακαδ. έτος 2006-2007 θα έχουν τη δυνατότητα από το ακαδ. έτος 2007-2008 να μεταβούν για ένα εξάμηνο για σπουδές ή και για έρευνα περί τη μεταπτυχιακή τους διπλωματική εργασία σε ένα από τα άλλα παν/μια (πλήν της Θεσσαλονίκης προκειμένου για τους φοιτητές της Αθήνας). Οι ενδιαφερόμενοι να συμμετάσχουν στο κοινό αυτό πρόγραμμα δύνανται να διαμορφώσουν το ατομικό πρόγραμμα σπουδών τους με κατεύθυνση τις μεσογειακές ιστορικές σπουδές σε συνεννόηση με τον επόπτη καθηγητή τους και ένα συνεπόπτη καθηγητή ενός από τα συμβαλλόμενα πανεπιστήμια. Η διπλωματική μεταπτυχιακή τους εργασία επί θέματος της μεσογειακής ιστορίας θα συνταχθεί στη γλώσσα του πανεπιστημίου από το οποίο προέρχεται ο υποψήφιος, θα κριθεί από τον οικείο καθηγητή και τον συνεπόπτη καθηγητή. Το πτυχίο θα απονεμηθεί σύμφωνα με τα ισχύοντα στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας.

ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ

Το Πανεπιστήμιο Αθηνών χορηγεί κάθε χρόνο υποτροφίες για προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές στο εσωτερικό ή το εξωτερικό καθώς και βραβεία σε φοιτητές, συγγραφείς επιστημονικής πραγματείας κλπ. Οι υποτροφίες και τα βραβεία χορηγούνται, σύμφωνα με τη θέληση του διαθέτη κάθε κληροδοτήματος, με ορισμένες προϋποθέσεις και, ακόμη, άλλοτε με διαγωνισμό, άλλοτε με επιλογή. Ο αριθμός των υποτρόφων δεν είναι συγκεκριμένος ή ο ίδιος κάθε χρόνο γιατί αυτό εξαρτάται από τα έσοδα κάθε κληροδοτήματος. Σε περίπτωση διαγωνισμού τα μαθήματα στα οποία εξετάζονται οι υποψήφιοι προσδιορίζονται με βάση το Ενδεικτικό Πρόγραμμα του Τμήματος.

Παραθέτουμε πίνακα των υποτροφιών και βραβείων των κληροδοτημάτων με τα απαραίτητα στοιχεία, προκειμένου να ενημερωθούν οι φοιτητές του Τμήματός μας. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθυνθείτε στη Διεύθυνση Κληροδοτημάτων - Τμήμα Υποτροφιών και Βραβείων, στην οδό Χρ. Λαδά 6.

ΣΠ. ΜΠΑΛΤΑΤΖΗ: Δίνονται υποτροφίες σε καταγόμενους από το Συρράκο Ιωαννίνων για τη Δημοτική, Μέση, Ανωτέρα και Ανωτάτη Εκπαίδευση. Γίνεται επιλογή.

ΜΑΡΙΑΣ ΑΒΡΑΣΟΓΛΟΥ: Ενισχύεται ένας σπουδαστής από τις Σχολές του Πανεπιστημίου Αθηνών, άπορος, με καταγωγή από την Ανατολική Ρωμυλία. Γίνεται επιλογή.

ΔΗΜΗΤΡ. ΑΡΑΠΟΓΛΟΥ: Δίνονται υποτροφίες για τη Φιλοσοφική, Ιατρική, Οδοντιατρική και Θεολογική Σχολή όλων των Ελληνικών Πανεπιστημίων σε ομογενείς, κατά προτίμηση από την Κωνσταντινούπολη. Γίνεται επιλογή.

ΜΑΤΘ. ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΥ: Δίνονται υποτροφίες σε διδάκτορες ή πτυχιούχους με βαθμό «λίαν καλώς» (τουλάχιστον) του Πανεπιστημίου Αθηνών για μεταπτυχιακές σπουδές σε Οικονομικές και Πολιτικές Επιστήμες στην Ευρώπη και στην Αμερική. Γίνεται διαγωνισμός.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΒΑΡΥΚΑ: Δίνονται υποτροφίες σε δευτεροετείς φοιτητές της Φιλοσοφικής Σχολής (μόνον άρρενες), άπορους. Γίνεται διαγωνισμός.

ΚΩΝ. ΓΕΡΟΣΤΑΘΗ: Δίνονται υποτροφίες σε φοιτητές του Πανεπιστημίου Αθηνών με καταγωγή από την Άρτα. Γίνεται διαγωνισμός.

Ι. ΔΕΛΛΙΟΥ ή ΝΑΚΙΔΟΥ: Δίνονται υποτροφίες για την τελειοποίηση νέων επιστημόνων σε οποιαδήποτε επιστήμη, εκτός της Ιατρικής, στην Ευρώπη, με προτίμηση σε αυτούς που κατάγονται από την Ανατολική Μακεδονία.

Ε. ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ-ΣΤΙΜΣΟΝ: Δίνονται υποτροφίες για μεταπτυχιακές σπουδές σε Πανεπιστήμια της Γαλλίας και της Ρωσίας σε απόφοιτους των Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών με κριτήριο την οικονομική τους κατάσταση και το βαθμό του πρώτου έτους και με απόφαση της Πανεπιστημιακής Συγκλήτου.

ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΝΕΛΛΗ: Δίνεται υποτροφία σε φοιτητή του Πανεπιστημίου Αθηνών με καταγωγή από το Μελιγαλά Μεσσηνίας. Γίνεται επιλογή.

ΚΩΝ/ΝΟΥ ΚΡΙΕΖΗ: Δίνονται υποτροφίες σε πτυχιούχους ή διδάκτορες με βαθμό «λίαν καλώς» (τουλάχιστον) των Ελληνικών Πανεπιστημίων, με προτίμηση σε αυτούς που κατάγονται από Ύδρα και Σπέτσες, για μεταπτυχιακές σπουδές σε Νομικές, Πολιτικές και Οικονομικές Επιστήμες, Ιατρική και Οδοντιατρική, στην Ευρώπη και την Αμερική. Γίνεται διαγωνισμός.

ΤΡΙΑΝΤ. ΚΡΙΕΖΗ: Δίνονται υποτροφίες στους φοιτητές των Θεωρητικών Σχολών όλων των Ελληνικών Πανεπιστημίων που κατάγονται από τη Μακεδονία. Γίνεται επιλογή.

ΘΕΟΔ. ΜΑΝΟΥΣΗ: Δίνονται υποτροφίες στους φοιτητές όλων των ΑΕΙ της χώρας που κατάγονται από τη Σιάτιστα. Γίνεται επιλογή.

Δίνεται υποτροφία σε έναν πτυχιούχο Φιλολογίας, σε έναν πτυχιούχο Ιστορίας και Αρχαιολογίας και σε έναν πτυχιούχο Θεολογίας για μεταπτυχιακές σπουδές στη Δυτική Ευρώπη, για μια τριετία. Πρέπει να είναι πρώην υπότροφοι του Κληροδοτήματος.

ΑΝΤ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ: Δίνονται υποτροφίες σε φοιτητές του Πανεπιστημίου Αθηνών. Γίνεται διαγωνισμός.

Σ. ΠΑΠΑΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ: Δίνονται υποτροφίες σε νεοεισαχθέντες φοιτητές όλων των Ελληνικών Πανεπιστημίων που κατάγονται από την Ανδρίτσαινα. Γίνεται επιλογή.

Ν. ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ: Δίνονται υποτροφίες σε φοιτητές του Πανεπιστημίου Αθηνών που κατάγονται από τη Λακωνία και κατά προτίμηση από το χωριό Κρεμαστή και την επαρχία Επιδαύρου Λιμηράς. Γίνεται επιλογή.

ΜΑΡΙΑΣ ΡΑΔΟΥ: Δίνονται υποτροφίες σε φοιτητές της Φιλοσοφικής Σχολής που κατάγονται από την Αθήνα και την Ήπειρο. Γίνεται διαγωνισμός.

ΣΟΦΙΑΣ ΣΑΡΙΠΟΛΟΥ: Δίνονται υποτροφίες σε πτυχιούχους ή διδάκτορες της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών με βαθμό «λίαν καλώς» (τουλάχιστον) και «άριστα» στον κλάδο που θα μετεκπαιδευθούν για μεταπτυχιακές σπουδές στην Ευρώπη και την Αμερική. Γίνεται διαγωνισμός.

ΜΑΡΙΑΣ ΣΤΑΗ: Δίνονται υποτροφίες σε νεοεισαχθέντες φοιτητές των ΑΕΙ που κατάγονται από τα Κύθηρα. Γίνεται επιλογή.

Δίνονται υποτροφίες σε πτυχιούχους των ΑΕΙ, με βαθμό «λίαν καλώς» (τουλάχιστον), που κατάγονται από τα Κύθηρα, για μεταπτυχιακές σπουδές στην Ευρώπη και την Αμερική. Γίνεται επιλογή.

Ι. ΣΦΟΓΓΟΠΟΥΛΟΥ: Δίνονται υποτροφίες σε μαθητές γυμνασίου που κατάγονται από την Πορταριά Βόλου.

Δίνονται υποτροφίες σε άπορους φοιτητές του Πανεπιστημίου Αθηνών που κατάγονται από τα 24 χωριά του Βόλου Μαγνησίας. Γίνεται διαγωνισμός.

ΓΕΩΡΓ. ΑΡΩΝΗ: Απονέμεται το εισόδημα του καταπιστεύματος σε Έλληνα συγγραφέα, με απόφαση της Συγκλήτου, ο οποίος θα έχει γράψει όχι μυθιστόρημα, αλλά βιβλίο μορφωτικής, θρησκευτικής ή άλλης φιλοσοφικής φύσεως.

ΚΩΝ. ΚΟΝΤΟΥ: (Κοντείου διαγωνίσματος δωρεά): Προκηρύσσεται διαγωνισμός κάθε δύο χρόνια για τη συγγραφή πραγματείας φιλολογικού περιεχομένου.

ΠΕΤΡΟΥ ΚΟΣΚΟΡΟΖΗ: Προκηρύσσεται διαγώνισμα, κάθε πέντε χρόνια για τη συγγραφή πραγματείας αναφερομένης στις επιστήμες ή στις καλές τέχνες.

ΕΠΑΘΛΟΝ ΠΟΠΗΣ ΜΑΡΗ-ΚΑΜΑΡΑ: Απονέμονται κάθε χρόνο έπαθλα στους καλύτερους σε επίδοση και ήθος σπουδαστές του Πανεπιστημίου.

ΠΑΝΤΙΑ ΡΑΛΛΗ: Απονέμονται κάθε χρόνο βραβεία σε φοιτητές όλων των Σχολών του Πανεπιστημίου Αθηνών, οι οποίοι διακρίνονται για το ήθος και την πρόοδο τους, κατά την κρίση του Πρυτάνεως και της Συγκλήτου.

ΒΡΑΒΕΙΟ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΣΑΜΠΟΥΛΑ: Απονέμεται κάθε χρόνο έπαθλο σε φοιτητή ή φοιτήτρια της Ιατρικής κατά προτίμηση, διαφορετικά της Οδοντιατρικής ή άλλης Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, που κατάγεται από το Μεγάλο Χωριό Ευρυτανίας είτε από το Καρπενήσι είτε από το Μικρό Χωριό, Βούτυρο, Ανάδα, Νόστιμο, Καρίτσα και Δερμάτι.

ΜΟΝΑΔΑ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (ΦμεΑ)

Στόχος της Μονάδας Προσβασιμότητας ΦμεΑ του Πανεπιστημίου Αθηνών είναι:
η επίτευξη στην πράξη της ισότιμης πρόσβασης στις ακαδημαϊκές σπουδές των φοιτητών με διαφορετικές ικανότητες και απαιτήσεις, μέσω της παροχής προσαρμογών στο περιβάλλον, Υποστηρικτικών Τεχνολογιών Πληροφορικής και Υπηρεσιών Πρόσβασης.

Η Μονάδα Προσβασιμότητας ΦμεΑ περιλαμβάνει:

- Υπηρεσία Καταγραφής Αναγκών των ΦμεΑ.
- Τμήμα Ηλεκτρονικής Προσβασιμότητας
- Τμήμα Προσβασιμότητας στο Δομημένο Χώρο
- Υπηρεσία Μεταφοράς

Επικοινωνία και περισσότερες πληροφορίες:

Τηλέφωνο: 210-7275183

Fax: 210-7275135

ΤΑΜΕΙΟ ΑΡΩΓΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Το Ταμείο Αρωγής Φοιτητών είναι ανεξάρτητη Υπηρεσία του Πανεπιστημίου, η οποία διοικείται από Επταμελή Επιτροπή, αποτελούμενη από πέντε μέλη του Διδακτικού Προσωπικού του Πανεπιστημίου Αθηνών και δύο εκπροσώπους των φοιτητών.

Σκοπός του Ταμείου είναι η ηθική και υλική ενίσχυση φοιτητών για την κάλυψη σοβαρών, εκτάκτων αναγκών, που θέτουν σε κίνδυνο τη συνέχιση των σπουδών τους και που δεν μπορούν, κατά την κρίση της Διοικούσας Επιτροπής, να αντιμετωπισθούν διαφορετικά, όπως: σοβαρές παθήσεις, είδος περίθαλψης που δεν καλύπτεται από την ισχύουσα νομοθεσία, περίθαλψη στο εξωτερικό σε περιπτώσεις πολύ σοβαρών νοσημάτων, παροχή οικονομικού βοηθήματος σε απόρους φοιτητές, οικονομικά επιδόματα σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών εξαιτίας οικογενειακών ή οικονομικών πληγμάτων και συμπάρσταση με κάθε τρόπο σε φοιτητές που νοσηλεύονται σε νοσοκομεία.

Για τη χορήγηση βοηθήματος απαιτούνται η υποβολή αίτησης από τον ενδιαφερόμενο και η συνυποβολή δικαιολογητικών (πιστοποιητικά και γνωματεύσεις) στη Γραμματεία του Ταμείου, που στεγάζεται στην Πανεπιστημιακή Λέσχη, Ιπποκράτους 15, 3^{ος} όροφος, Γραφείο Επιμελητείας, τηλ. 210- 3688221, 3688240, 3688256, όπου οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθύνονται για περισσότερες πληροφορίες. Πληροφορίες υπάρχουν επίσης στην ιστοσελίδα <http://tapfa.uoa.gr>.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡ.
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

Η παιδεία στην κορυφή

Τυπώθηκε στο ΕΚΠΑ
Σταδίου 5, 105 62 Αθήνα
Τηλ. 210 36.89.374-5, 210 36.89.453
Fax. 210 36.89.433

"Το έργο συγχρηματοδοτείται κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και κατά 25% από Εθνικούς Πόρους".

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ [2]

Οδηγός Σπουδών
του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών
του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας
του ακαδημαϊκού έτους 2008-2009

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΑΚΑΔ. ΕΤΟΣ 2008-2009

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ**

ΑΚΑΔ. ΕΤΟΣ 2008-2009

Επιμέλεια Οδηγού Σπουδών: Καθηγ. Ό. Κατσιαρδή -Hering
(Διευθύντρια Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών)
Επ. Καθ. Α. Πλάτων
Επ. Καθ. Κ. Ράπτης
Γ. Λαμπροπούλου (Διοικητική Υπάλληλος)

Εξώφυλλο: *Η Ελευθερία οδηγός του λαού*.
Πίνακας του Ευγένιου Ντελακρουά, 1830 (Παρίσι, Μουσείο του Λούβρου).

Μονάδα Προσβασιμότητας Φοιτητών με Αναπηρία (ΦμεΑ)

Στόχος της Μονάδας Προσβασιμότητας ΦμεΑ του Πανεπιστημίου Αθηνών είναι:

η επίτευξη στην πράξη της ισότιμης πρόσβασης στις ακαδημαϊκές σπουδές των φοιτητών με διαφορετικές ικανότητες και απαιτήσεις, μέσω της παροχής προσαρμογών στο περιβάλλον, Υποστηρικτικών Τεχνολογιών Πληροφορικής και Υπηρεσιών Πρόσβασης.

Η Μονάδα Προσβασιμότητας ΦμεΑ περιλαμβάνει:

- Υπηρεσία Καταγραφής Αναγκών των ΦμεΑ.
- Τμήμα Ηλεκτρονικής Προσβασιμότητας.
- Τμήμα Προσβασιμότητας στο Δομημένο Χώρο.
- Υπηρεσία Μεταφοράς.

Επικοινωνία και περισσότερες πληροφορίες:

Τηλέφωνο: 210 7275183,

Fax: 210 7275135

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Μέλη ΣΕΜΣ	6
2 Κανονισμός Μεταπτυχιακών Σπουδών	7
3. Σεμινάρια Αρχαιολογίας και Ιστορίας Τέχνης	25
Προϊστορική Αρχαιολογία	26
Κλασική Αρχαιολογία	47
Βυζαντινή Αρχαιολογία	62
Ιστορία Τέχνης	79
4. Σεμινάρια Ιστορίας	91
Αρχαία Ιστορία	92
Βυζαντινή Ιστορία	111
Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία	140
Ευρωπαϊκή Ιστορία	167
5. Σεμινάρια για όλες τις κατευθύνσεις του τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης, Α΄ & Β΄ κύκλου	192
6. Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα "Μουσειακές Σπουδές"	193
7. Ευρωπαϊκά Μεταπτυχιακά Προγράμματα	197

- Διευθύντρια του ΠΜΣ: Καθ. Ό. Κατσιαρδή - Hering
- Γραμματειακή υποστήριξη: Κ. Μποϊλέ (ΕΤΕΠ)
Γ. Λαμπροπούλου
(Διοικητικός)

Η ΣΕΜΣ απαρτίζεται από τους:

- Πρόεδρος του Τμήματος: Καθ. Γ. Κοκκορού -Αλευρά
- Διευθύντρια του Τομέα Ιστορίας: Καθ. Α. Παπαδία -Λάλα
- Διευθύντρια του Τομέα Αρχαιολογίας
& Ιστορίας της Τέχνης: Καθ. Α. Λαιμού

- από εκπροσώπους των οκτώ γνωστικών αντικειμένων¹ καθώς και εκπροσώπους των μεταπτυχιακών φοιτητών: Καθ. Γ. Κοκκορού-Αλευρά, Καθ. Κ. Μέντζου- Μειμάρη, Καθ. Ε. Σερμπέτη, Καθ. Ό. Κατσιαρδή –Hering, Καθ. Ν. Κούρου, Καθ. Α. Παπαδία -Λάλα, Καθ. Ε. Μαντζουράνη, Αν. Καθ. Χ. Κωνσταντινίδη, Επ. Καθ. Ν. Γιαντσή, Επ. Καθ. Τρ. Μανιάτη, Λέκτ. Σ. Ανεζίρη, Λέκτ. Δ. Παυλόπουλος.

¹ Οι εκπρόσωποι των γνωστικών αντικειμένων είναι ακαδ. έτους 2007-2008.

**ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
2008-2009**

1. Σκοπός

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών λειτουργεί βάσει του Νόμου 2083/92 και έχει σκοπό:

α) την προσφορά σε επιλεγμένο μικρό αριθμό σπουδαστών δέσμης προγραμμάτων, που αποβλέπουν στην ειδίκευση (ανάπτυξη των γνώσεων και εμβάθυνση στην έρευνα και τις μεθόδους της) σε συγκεκριμένους τομείς των αντικειμένων που διδάσκονται στο Τμήμα, και

β) την οργάνωση, καθοδήγηση και υποστήριξη πρωτότυπης επιστημονικής έρευνας στους ανωτέρω τομείς για τη σύνταξη διδακτορικής διατριβής.

2. Περιεχόμενο

Η αναφερθείσα δέσμη προγραμμάτων περιλαμβάνει:

- 1) Προϊστορική Αρχαιολογία
- 2) Κλασική Αρχαιολογία
- 3) Βυζαντινή Αρχαιολογία
- 4) Ιστορία της Νεώτερης Τέχνης
- 5) Ιστορία της Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας
- 6) Βυζαντινή Ιστορία
- 7) Νεώτερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία
- 8) Ευρωπαϊκή Ιστορία

3. Διάρκεια

Η διάρκεια του προγράμματος είναι δεκαετής, ενώ η μέγιστη διάρκεια σπουδών για κάθε σπουδαστή είναι πενταετής.

4. Σπουδαστές

Ο συνολικός αριθμός των μεταπτυχιακών σπουδαστών του προγράμματος δεν μπορεί να υπερβαίνει τους 200.

Ο αριθμός των εισακτέων κατ' έτος καθορίζεται από τη γενική Συνέλευση Ειδικής Σύθεσης (ΓΣΕΣ) του Τμήματος ύστερα από εισήγηση της Συντονιστικής Επιτροπής Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΣΕΜΣ). Λαμβάνεται υπόψη ότι ο αριθμός των μεταπτυχιακών σπουδαστών Α' Κύκλου ανά ειδίκευση δεν υπερβαίνει τους 20. Στην εισήγηση αυτή διατυπώνονται συνολικά οι προτάσεις των Τομέων σχετικά με τις δυνατότητες εποπτείας μεταπτυχιακών σπουδαστών από μέλη ΔΕΠ των αντίστοιχων προγραμμάτων. Στις δυνατότητες αυτές λαμβάνονται υπόψη και οι ανάγκες εξυπηρέτησης των προγραμμάτων του ΙΚΥ, των κοινοτικών προγραμμάτων και των προγραμμάτων ανταλλαγών του ΥΠΕΠΘ. Ο αριθμός των εισακτέων στο πρόγραμμα, απολύτως αντίστοιχος με τον αριθμό των μελών ΔΕΠ του Τμήματος, ορίζεται κατ' ανώτατο όριο σε 60.

Για να γίνει κανείς δεκτός στο πρόγραμμα απαιτείται να έχει πτυχίο αντίστοιχου Τμήματος ελληνικού ή ανεγνωρισμένου ομοταγούς ξένου πανεπιστημίου (κατωτέρω περιγράφεται η δυνατότητα εισόδου στο πρόγραμμα κατόχων άλλων πτυχίων) και να γνωρίζει επαρκώς μια από τις κύριες ευρωπαϊκές γλώσσες, και, εφόσον δεν είναι Έλληνας, και την ελληνική. Οι αιτήσεις υποβάλλονται στη γραμματεία μεταπτυχιακών σπουδών του Τμήματος στο διάστημα: 1- 20 Ιουνίου και 1-10 Σεπτεμβρίου.

Ο αριθμός εισακτέων για το Ακαδημαϊκό έτος 2008-2009 ορίσθηκε ανά ειδίκευση ως ακολούθως²:

² Ο αριθμός των εισακτέων ανά γνωστικό αντικείμενο προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό του αριθμού των μελών ΔΕΠ εκάστου γνωστικού αντικειμένου (κατεύθυνσης) X 3, όσα δηλαδή είναι τα έτη φοίτησης των σπουδαστών Α' Κύκλου (2 έτη κανονικά+1 παράτασης) και μετά την αφαίρεση από το αποτέλεσμα αυτό του αριθμού των ενεργών μεταπτυχιακών σπουδαστών Α' Κύκλου. Π.χ., εάν τα υπηρετούντα μέλη ΔΕΠ ενός γνωστικού αντικειμένου (μίας κατεύθυνσης) είναι 6 και οι ενεργοί μεταπτυχιακοί σπουδαστές 15, τότε ο αριθμός εισακτέων που προκύπτει είναι $6 \times 3 = 18 - 15 = 3$. Εάν ο συνολικός αριθμός των μεταπτυχιακών σπουδαστών Α' Κύκλου ισούται με 18 τότε δεν προβλέπεται καμία θέση για το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο (κατεύθυνση). Ωστόσο, για γνωστικά αντικείμενα με ένα μέλος ΔΕΠ προβλέπεται η εισαγωγή 3 σπουδαστών κατ' έτος, εφόσον συμφωνεί το μέλος ΔΕΠ του αντίστοιχου γνωστικού αντικειμένου. Οι προτεινόμενες αναλογίες σπουδαστών ανά γνωστικό αντικεί-

Προϊστορική Αρχαιολογία	11 θέσεις
Κλασική Αρχαιολογία	6 θέσεις
Βυζαντινή Αρχαιολογία	2 θέσεις
Ιστορία της Νεώτερης Τέχνης	3 θέσεις
Ιστορία της Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας	10 θέσεις
Βυζαντινή Ιστορία	14 θέσεις
Νεώτερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία	
Ιστορία Νέου Ελληνισμού (13ος αι.-1830)	6 θέσεις
Ιστορία Νεότερου Ελληνισμού (1830-2008)	3 θέσεις
Ευρωπαϊκή Ιστορία	5 θέσεις

(Ο αριθμός των εισακτέων για το ακαδ. έτος 2009-2010 θα ορισθεί τέλη Ιουνίου 2009)

Α΄ Κύκλος

Η επιλογή των μεταπτυχιακών σπουδαστών γίνεται από επιτροπή καθηγητών κάθε προγράμματος υπό την εποπτεία της ΣΕΜΣ, ύστερα από γραπτή εξέταση που διεξάγεται κατά το τελευταίο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου και συνέντευξη που πραγματοποιείται κατά το πρώτο δεκαπενθήμερο του Οκτωβρίου. Σε περίπτωση που παρέλθει η προθεσμία αυτή, την επιλογή αναλαμβάνει η ΣΕΜΣ. Η γραπτή εξέταση αφορά στο ειδικό γνωστικό αντικείμενο σε θέματα συνθετικού χαρακτήρα που επιλέγονται από τους οικείους εξεταστές λίγο πριν από την εξέταση. Κατά τη συνέντευξη ελέγχονται οι γνώσεις των υποψηφίων σε τρία μαθήματα της ειδίκευσης που επιλέγουν επί της δεδομένης ύλης, καθώς και η δυνατότητά τους να πραγματοποιήσουν πρωτότυπη έρευνα. Συνεκτιμάται ο γενικός βαθμός του πτυχίου, και κυρίως των σχετικών προπτυχιακών μαθημάτων, η γνώση περισσότερων της μίας ξένων γλωσσών, η επίδοση σε σεμιναριακές εργασίες και, εφ' όσον υπάρχει, η ερευνητική δραστηριότητα. Στη συνέντευξη συμμετέχουν μέλη ΔΕΠ του γνωστικού αντικείμενου στο οποίο η/ο υποψήφιος/ος επιθυμεί να ειδικευτεί, των οποίων ο αριθμός δεν πρέπει να υπερβαίνει τους

μενο δεν σημαίνουν ότι υποχρεωτικά κάθε διδάσκων ενός γνωστικού αντικείμενου αναλαμβάνει οπωσδήποτε από έναν σπουδαστή Α΄ Κύκλου ανεξάρτητα από την επιθυμία εξειδίκευσης του τελευταίου. Απλά οι αριθμοί που προκύπτουν αντιστοιχούν σε γνωστικά αντικείμενα.

(5). Για τη γενική βαθμολογία ισχύει ποσοστό 50% στη γραπτή εξέταση και 50% στην προφορική συνέντευξη. Επίσης για την ένταξη θα πρέπει ο υποψήφιος να συγκεντρώσει μέσο όρο βαθμολογίας οκτώ (8).

Οι υπότροφοι του ΙΚΥ, οι υπότροφοι του Ελληνικού Ινστιτούτου της Βενετίας, και οι αρχαιολόγοι υπάλληλοι της Ελληνικής Αρχαιολογικής Υπηρεσίας (που έχουν προσληφθεί στην υπηρεσία κατόπιν εξετάσεων) απαλλάσσονται από τη γραπτή εξέταση, και κατά την συνέντευξη κρίνονται με βάση τον έλεγχο των γνώσεών τους στο αντικείμενο στο οποίο επιθυμούν να ειδικευτούν, τα υπόλοιπα στοιχεία, καθώς και τη δυνατότητα προσαρμογής τους στο πρόγραμμα. Εάν η υποψηφιότητα συνοδεύεται από ικανό αριθμό σοβαρών επιστημονικών εργασιών, είναι δυνατή η απαλλαγή τους από σεμιναρικά μαθήματα του Α΄ Κύκλου.

Για την ένταξη στον Α΄ Κύκλο πτυχιούχων άλλων Τμημάτων προβλέπεται κατ' αρχήν επιλογή των υποψηφίων με ειδική συνέντευξη ελέγχου βασικής υποδομής στο κύριο γνωστικό αντικείμενο από την επιτροπή του σχετικού γνωστικού αντικειμένου. Οι επιλεγέντες, όχι περισσότεροι των δύο (2) ανά γνωστικό αντικείμενο, υποχρεούνται να παρακολουθήσουν τα ακόλουθα προπτυχιακά μαθήματα για δύο εξάμηνα και συγκεκριμένα: α) 2 μαθήματα κορμού β) 2 μαθήματα ειδίκευσης και γ) ένα σεμιναρικό του σχετικού γνωστικού αντικειμένου. Μετά την επιτυχία τους στις εξετάσεις των παραπάνω μαθημάτων απαλλάσσονται από τη γραπτή εξέταση και προσέρχονται μόνο στην προβλεπόμενη και για τους υπόλοιπους υποψηφίους συνέντευξη· ελέγχονται οι γνώσεις των υποψηφίων σε τρία μαθήματα της ειδίκευσης και ανάλογα με τα αποτελέσματά της εντάσσονται οριστικά ή όχι στον Α΄ Κύκλο του ΠΜΣ. Σημειώνεται ωστόσο ότι οι υποψήφιοι έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν τον τρόπο εξέτασης που ισχύει για τους πτυχιούχους Ιστορικών και Αρχαιολογικών Τμημάτων (γραπτές εξετάσεις και συνέντευξη) μετά από γραπτό αίτημά τους. Επισημαίνεται ότι δεν εισάγονται στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα (Α΄ και Β΄ Κύκλο) χωρίς εξετάσεις πτυχιούχοι άλλων τμημάτων που δεν έχουν πραγματοποιήσει σπουδές Α΄ Κύκλου. Κάτοχοι Διπλώματος Ειδίκευσης Α΄ Κύκλου άλλων Τμημάτων εντάσσονται στον Β΄ Κύκλο χωρίς γραπτές εξετάσεις, μόνο με συνέντευξη στο αντικείμενο στο οποίο επιθυμούν να ειδικευθούν και σύμφωνα με τη δυνατότητα απορρόφησης του γνωστικού αντικειμένου.

Αλλοδαποί υποψήφιοι, για κανονικής διάρκειας ένταξη στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα, εντάσσονται στον Α΄ Κύκλο αφού πρώτα παρακολουθήσουν τα ακόλουθα προπτυχιακά μαθήματα για δύο εξάμηνα και συγκεκριμένα: α) δύο μαθήματα κορμού β) δύο μαθήματα ειδίκευσης και γ) ένα σεμιναριακό του σχετικού γνωστικού αντικειμένου καθώς και μαθήματα δύο εξαμήνων της νεοελληνικής γλώσσας (υποχρεωτικά). Η συνέχιση στον Α΄ Κύκλο σπουδών προϋποθέτει επιτυχείς εξετάσεις όλων των παραπάνω μαθημάτων στις κανονικές προπτυχιακές εξετάσεις. Ο αριθμός των αλλοδαπών σπουδαστών δεν είναι δυνατόν να υπερβαίνει τους δύο (2) ανά ειδίκευση.

Αλλοδαποί υπότροφοι του ΙΚΥ και άλλων φορέων περιορισμένης (συνήθως δεκάμηνης) διάρκειας εγγράφονται στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα χωρίς περαιτέρω διαδικασία, εφόσον μέλος ΔΕΠ δηλώνει επίσημα ότι αποδέχεται την εποπτεία ενός εκάστου για το διάστημα που διαρκεί η υποτροφία.

Όσοι από τις παραπάνω κατηγορίες (υπότροφοι του ΙΚΥ, αρχαιολόγοι υπάλληλοι της Ελληνικής Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων, αλλοδαποί πτυχιούχοι, κάτοχοι μεταπτυχιακών διπλωμάτων ομοταγών ιδρυμάτων) ενταχθούν στο πρόγραμμα δεν συνυπολογίζονται στον αριθμό των εισακτέων.

Μεταπτυχιακοί σπουδαστές υπότροφοι προγραμμάτων κινητικότητας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ή συναφών ρυθμίσεων είναι δυνατόν να πραγματοποιούν, ύστερα από απόφαση της ΣΕΜΣ, Τμήμα των σπουδών τους εντασσόμενοι ως υπεράριθμοι στο πρόγραμμα. Αντιστοίχως σπουδαστές του προγράμματος του Τμήματος που εξασφαλίζουν κοινοτική υποτροφία κινητικότητας ή άλλη, μπορούν να πραγματοποιήσουν Τμήμα των σπουδών τους σε κοινοτικό ή άλλο πανεπιστήμιο, συμβεβλημένο με το Πανεπιστήμιο Αθηνών, ύστερα από απόφαση της ΣΕΜΣ.

Οι σπουδαστές του μεταπτυχιακού προγράμματος που δεν έχουν από άλλη πηγή υποτροφία δύνανται να λαμβάνουν, σύμφωνα με τα άρθρα 12, παρ. 6 και 23 παρ. 1α-β του Ν. 2083/92, υποτροφίες επίδοσης (2 κατ' έτος) και ενίσχυσης (6 κατ' έτος). Το Τμήμα εξασφαλίζει επί πλέον υποτροφίες για όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Οι υποτροφίες χορηγούνται με απόφαση της ΣΕΜΣ.

5. Διδακτικό προσωπικό

Το διδακτικό προσωπικό του προγράμματος ορίζεται κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 12, παρ. 3α-β και 5α του Ν. 2083/92³. Οι εξωτερικοί συνεργάτες προτείνονται από το γνωστικό αντικείμενο στον αρμόδιο Τομέα, ο οποίος και εισηγείται στη ΣΕΜΣ. Οι επιμέρους ειδικεύσεις υποβάλλουν κατ' έτος στη ΣΕΜΣ τεκμηριωμένο πρόγραμμα με τα προσφερόμενα από μέλη ΔΕΠ και εξωτερικούς συνεργάτες μαθήματα, με τη θεματολογία, τη βιβλιογραφία και το χαρακτήρα της εκπαιδευτικής διαδικασίας την οποία σκοπεύουν να ακολουθήσουν. Η ΣΕΜΣ συζητεί τις προτάσεις, φροντίζει για τη συνοχή των προγραμμάτων της δέσμης και για τη δημιουργία των κατάλληλων όρων πραγματοποίησής τους.

6. Διοίκηση

Οι μεταπτυχιακές σπουδές διευθύνονται από τη Συντονιστική Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΣΕΜΣ), η οποία συγκροτείται από τους εκπροσώπους των επί μέρους προγραμμάτων

³ Ν. 2083/92. Άρθρο 12:

3. α) τη διδασκαλία των μαθημάτων και τις ασκήσεις μπορούν να αναλαμβάνουν:

- Μέλη του ΔΕΠ του οικείου τμήματος ή άλλων τμημάτων του ίδιου ή άλλου ΑΕΙ, ομότιμοι καθηγητές, επισκέπτες καθηγητές, εντεταλμένοι επίκουροι καθηγητές, ή ειδικοί επιστήμονες.
- Ερευνητές αναγνωρισμένων ερευνητικών ιδρυμάτων της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, που είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος και έχουν επαρκή επιστημονική ή ερευνητική ή συγγραφική δραστηριότητα.
- Επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους, οι οποίοι διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις ή σχετική εμπειρία στο αντικείμενο του ΠΜΣ

β) Δεν επιτρέπεται στα μέλη ΔΕΠ να απασχολούνται αποκλειστικά σε ΠΜΣ. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής ορίζονται στον κανονισμό μεταπτυχιακών σπουδών.

5. α) Για κάθε μεταπτυχιακό φοιτητή - υποψήφιο διδάκτορα ορίζεται από τη ΓΣΕΣ, ύστερα από εισήγηση της συντονιστικής επιτροπής, τριμελής συμβουλευτική επιτροπή, η οποία είναι αρμόδια για την καθοδήγηση και επίβλεψη του υποψηφίου. Η συμβουλευτική επιτροπή απαρτίζεται από τον επιβλέποντα, που είναι μέλος ΔΕΠ του οικείου τμήματος και ανήκει στη βαθμίδα του καθηγητή ή του αναπληρωτή καθηγητή, ή του επίκουρου καθηγητή και δύο άλλα μέλη ΔΕΠ από τα οποία μπορεί το ένα να είναι λέκτορας του οικείου τμήματος, εφόσον είναι μόνιμος ή έχει τουλάχιστον τριετή θητεία, ή ερευνητής αναγνωρισμένου ερευνητικού κέντρου ή ιδρύματος κατά τα προβλεπόμενα στη παρ. 3 α' του παρόντος άρθρου.

(ως ανωτ. παρ. 2), τον Πρόεδρο του Τμήματος, τους Διευθυντές των Τομέων καθώς και εκπροσώπους των διατμηματικών προγραμμάτων, στα οποία συμμετέχει το Τμήμα, και δύο εκπροσώπους των μεταπτυχιακών σπουδαστών από όσους μετέχουν στη ΓΣΕΣ. Οι τελευταίοι δεν έχουν δικαίωμα ψήφου. Η ΣΕΜΣ συγκαλείται σε συνεδρίες από τον Διευθυντή Μεταπτυχιακών Σπουδών, θέση που καταλαμβάνει μέλος ΔΕΠ από τις δύο ανώτερες βαθμίδες με απόφαση της ΓΣΕΣ (Ν. 2454/97, αρ. 6) και την αντιπροσωπεύει στην επιτροπή μεταπτυχιακών σπουδών που λειτουργεί σε επίπεδο ΑΕΙ. Η ΣΕΜΣ εισηγείται τον αριθμό εισακτέων του επομένου έτους με τις αναλογίες για τους υποτρόφους του ΙΚΥ και των ανταλλαγών, επιλέγει τους σπουδαστές κατ' έτος, συντονίζει τα ετήσια προγράμματα της δέσμης, εισηγείται για την απονομή υποτροφιών και ασκεί γενικά εποπτεία της όλης λειτουργίας των μεταπτυχιακών σπουδών. Στο τέλος κάθε ακαδημαϊκού έτους υποβάλλει στη ΓΣΕΣ απολογισμό της πορείας του προγράμματος.

Η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύθεσης (ΓΣΕΣ) για τα μεταπτυχιακά του Τμήματος συνέρχεται τουλάχιστον τέσσερις φορές κάθε χρόνο. Επικυρώνει την εισήγηση της ΣΕΜΣ για τον αριθμό των εισακτέων, γνωστοποιεί στο ΙΚΥ και το ΥΠΕΠΘ τον αριθμό των υποτρόφων που μπορεί να εξυπηρετήσει το πρόγραμμα κατά το επόμενο ακαδημαϊκό έτος, επικυρώνει τις αποφάσεις της ΣΕΜΣ για την επιλογή των επιτυχόντων στις συνεντεύξεις, τη λειτουργία των προγραμμάτων, τη βαθμολογία των σπουδαστών και απονέμει τα μεταπτυχιακά διπλώματα. Επίσης εξουσιοδοτεί τη ΣΕΜΣ για τη διεύθυνση των μεταπτυχιακών σπουδών κατά το ερχόμενο ακαδημαϊκό έτος και την αντιμετώπιση των σχετικών θεμάτων.

Η ΣΕΜΣ διαθέτει γραμματεία με πλήρη απασχόληση. Η γραμματεία τηρεί το μητρώο και το αρχείο των σπουδαστών καθώς και τα πρακτικά των συνεδριών της ΣΕΜΣ, εκδίδει τα αναγκαία πιστοποιητικά και διεκπεραιώνει την αλληλογραφία για τις μεταπτυχιακές σπουδές και τις συνδεόμενες με αυτές ανταλλαγές σπουδαστών. Επίσης προσφέρει γραμματειακή υποστήριξη στην οργάνωση των επιστημονικών εκδηλώσεων του ΠΜΣ.

7. Διάρθρωση σπουδών

Τα προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας έχουν κοινή δομή προγράμματος.

Οι σπουδαστές παρακολουθούν υποχρεωτικώς τα σεμινάρια και συμμετέχουν ενεργώς στις δραστηριότητες του μεταπτυχιακού προγράμματος, καταρτίζουν δε το προσωπικό τους πρόγραμμα σε συνεργασία με τον επόπτη σπουδών τους, ο οποίος ενημερώνει στη συνέχεια γραπτώς τη ΣΕΜΣ.

Επόπτες ορίζονται μέλη ΔΕΠ που δέχονται να συμμετάσχουν στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα και προσφέρουν στη διάρκεια των 4 εξαμήνων του Α΄ Κύκλου ένα τουλάχιστον σεμιναριακό μάθημα. Ο αριθμός μεταπτυχιακών σπουδαστών ανά επόπτη δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 5, με εξαίρεση τα γνωστικά αντικείμενα που έχουν έως 3 μέλη ΔΕΠ. Οι επόπτες επιλέγονται από την εξεταστική επιτροπή σε συνεργασία με τους επιτυχόντες.

Οι υποχρεώσεις των σπουδαστών κατανέμονται ως εξής:

Α΄ Κύκλος: Αποτελείται από 4 εξάμηνα (δύο έτη) στα οποία ο φοιτητής συμμετέχει σε 7 σεμινάρια. Μετά την ολοκλήρωση των σεμιναρίων επιπροσθέτως συντάσσει διπλωματική εργασία. Από το σύνολο των σεμιναρίων τα τέσσερα πρέπει να προέρχονται από τον κατάλογο των μαθημάτων της ειδίκευσης στην οποία έχει εγγραφεί ο σπουδαστής ή συγγενών ειδিকেύσεων ή από μαθήματα της ίδιας ειδίκευσης σε ομοταγές αναγνωρισμένο ίδρυμα της αλλοδαπής στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα υπόλοιπα σεμινάρια μπορούν να προέρχονται από άλλες ειδিকেύσεις του ΠΜΣ του Τμήματος. Ένα ή το πολύ δύο εξ αυτών υπάρχει δυνατότητα να προσφέρονται ως «ελεύθερες σεμιναριακές εργασίες» από μέλη ΔΕΠ του Τμήματός μας ή από εξωτερικούς συνεργάτες, με θέματα εξειδικευμένα, τα οποία δεν προσφέρονται στο Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σεμιναρίων. Ο επόπτης της «ελεύθερης σεμιναριακής εργασίας» παρακολουθεί την εργασία του μεταπτυχιακού φοιτητή ανελλιπώς και συναντάται μαζί του ανά 15θήμερο. Η εργασία παρουσιάζεται γραπτή και ολοκληρωμένη σε ειδικό σεμινάριο στο τέλος του εξαμήνου ή στην επόμενη εξεταστική περίοδο. Ο μεταπτυχιακός φοιτητής Α΄ Κύκλου έχει δικαίωμα να εκπονήσει μία ή δύο το πολύ "ελεύθερες σεμιναριακές εργασίες" ανάλογα με την κρίση του επόπτη. Σημειωτέον ότι οι εξωτερικοί συνεργάτες του ΠΜΣ εάν προσφέρουν θέματα, τα οποία μπορεί να ενδιαφέρουν περισσότερους από ένα μεταπτυχιακούς φοιτητές, εντάσσονται στα σεμιναριακά μαθήματα του Τμήματος, όπως τούτο έχει αποφασισθεί και εγκριθεί από την ΣΕΜΣ. Τα σε-

μιναριακά μαθήματα που προσφέρονται ανά ειδίκευση στα πλαίσια του ΠΜΣ του Τμήματος ανά διετία είναι τουλάχιστον 8. Η θεματολογία και η βιβλιογραφία των μαθημάτων περιέχονται στον παρόντα οδηγό σπουδών, ο οποίος διανέμεται στους σπουδαστές το πρώτο δεκαήμερο του Οκτωβρίου. Ο πρώτος Κύκλος τερματίζεται με την υποβολή μεταπτυχιακής εργασίας με πρωτότυπες συμβολές, ενδεικτικές συνθετικής ικανότητας. Η συνεκτίμηση της επιτυχούς παρακολούθησης των σεμιναρίων και της μεταπτυχιακής εργασίας οδηγεί στη χορήγηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος. Οι σεμιναριακές εργασίες αντιστοιχούν σε 10 διδακτικές μονάδες (ECTS) η καθεμία και η διπλωματική σε 50.

Τα σεμινάρια είναι εξαμηνιαία. Διδάσκονται επί δίωρο κάθε εβδομάδα με ελάχιστο αριθμό οκτώ μαθημάτων ανά εξάμηνο. Κατά την έναρξη των μαθημάτων ο διδάσκων αναλύει το πρόγραμμα του σεμιναρίου, προσδιορίζει τα επί μέρους θέματα που θα εξετασθούν, κατανέμει τις υποχρεώσεις και τις εργασίες των μετεχόντων και υποδεικνύει την αναγκαία βιβλιογραφία.

Πρόγραμμα σεμιναρίων

Προϊστορική Αρχαιολογία

Υποχρεωτικά

- Θέματα εμβάθυνσης στην Παλαιολιθική και Μεσολιθική εποχή
- Θέματα εμβάθυνσης στην Νεολιθική εποχή
- Θέματα εμβάθυνσης στο Περιβάλλον των Προϊστορικών Χρόνων
- Θέματα εμβάθυνσης στην Πρώιμη εποχή του Χαλκού
- Θέματα εμβάθυνσης στο Μινωϊκό Πολιτισμό
- Θέματα εμβάθυνσης στο Μεσοελλαδικό Πολιτισμό
- Θέματα εμβάθυνσης στο Μυκηναϊκό Πολιτισμό
- Θέματα εμβάθυνσης στον Κυπριακό Πολιτισμό

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Αρχαιομετρία
- Διαχείριση Μνημείων

- Θρησκευσιολογία
- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Αρχαία κείμενα
- Άλλα

Κλασική Αρχαιολογία

Υποχρεωτικά

- Θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαιολογία των Πρώιμων Ιστορικών και Αρχαϊκών χρόνων
- Θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαιολογία των Κλασικών Χρόνων
- Θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαιολογία των Ελληνιστικών και Ρωμαϊκών χρόνων
- Επιγραφική
- Νομισματική
- Αρχαία Κείμενα
- Αρχαία Ιστορία

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Διαχείριση Μνημείων
- Αρχαιομετρία
- Γεωλογία
- Μουσειολογία
- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Άλλα

Βυζαντινή Αρχαιολογία

Υποχρεωτικά

- Θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαιολογία και Τέχνη της Παλαιохριστιανικής Περιόδου
- Θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαιολογία και Τέχνη της Βυζαντινής Περιόδου
- Θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαιολογία και Τέχνη της Μεταβυζαντινής Περιόδου
- Βυζαντινή Ιστορία

- Βυζαντινή Φιλολογία

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Νομισματική
- Επιγραφική
- Μουσειολογία
- Διαχείριση Μνημείων
- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Θέματα Θεολογικής Ερμηνείας
- Άλλα

Ιστορία Τέχνης

Υποχρεωτικά

Ευρωπαϊκή Τέχνη

- Η Τέχνη της Αναγέννησης
- Η Τέχνη του Μπαρόκ
- Η Τέχνη του 19ου αιώνα

Νεοελληνική τέχνη

- Η Επτανησιακή Τέχνη
- Η Ελληνική Ζωγραφική του 20ού Αιώνα
- Η Γενιά του '30
- Η Ελληνική Εκδοχή των Αναζητήσεων της Μοντέρνας και Μεταμοντέρνας Τέχνης
- Η Νεοελληνική Αρχιτεκτονική

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Διαχείριση μνημείων
- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Άλλα

Ιστορία της Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας

Υποχρεωτικά

- Αρχαϊκοί, Κλασικοί Χρόνοι
- Ελληνιστικοί Χρόνοι
- Ρωμαϊκή Ιστορία
- Ο Κόσμος της Ύστερης Αρχαιότητος
- Αρχαία Ελληνική Φιλολογία
- Λατινική Φιλολογία
- Κλασική Αρχαιολογία
- Επιγραφική
- Νομισματική

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Ιστορία του Δικαίου
- Παπυρολογία
- Κοινωνιολογία, Πολιτειολογία
- Βυζαντινή Ιστορία
- Βυζαντινή Αρχαιολογία
- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Άλλα

Βυζαντινή Ιστορία

Υποχρεωτικά

- Πρώιμη Βυζαντινή περίοδος
- Μέση Βυζαντινή περίοδος
- Ύστερη Βυζαντινή περίοδος
- Διαχρονικά με έμφαση στην ιστοριογραφία, Διπλωματική, Αγιολογία, Επιγραφική, Νομισματική, Παπυρολογία, Χαρτογραφία και Ιστορική Γεωγραφία

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Βυζαντινή Φιλολογία
- Βυζαντινή Αρχαιολογία
- Βυζαντινή Τέχνη
- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Άλλα

Νεώτερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία

Υποχρεωτικά

Νέου Ελληνισμού:

- Κοινωνικές, Οικονομικές, Ιστορικοανθρωπολογικές Προσεγγίσεις της Ιστορίας του Νέου Ελληνισμού κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας.
- Συλλογικότητες και Αστικοί θεσμοί κατά την περίοδο της βενετικής κυριαρχίας στον ελληνικό χώρο.

Νεώτερου Ελληνισμού

- Δημόσια Ιστορία
- Θεωρία της Ιστορίας
- Νεοελληνική Ιστορία: Ζητήματα Πηγών
- Νεοελληνική Ιστορία: Ζητήματα Μεθοδολογίας

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Ευρωπαϊκή Ιστορία
- Κοινωνική Ιστορία
- Βοηθητικές Επιστήμες της Ιστορίας
- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Άλλα

Ευρωπαϊκή Ιστορία

Υποχρεωτικά

- Πολιτική, κοινωνικοοικονομική και πολιτισμική ιστορία της Ευρώπης από το Μεσαίωνα ως τον 20ό αιώνα
- Λατινική Παλαιογραφία

Επιλεγόμενα

(προσφέρονται εναλλακτικά δύο ή περισσότερα αλλά το Πρόγραμμα διατηρεί το δικαίωμα εισαγωγής και άλλων εξειδικευμένων σεμιναρίων)

- Εφαρμογές Νέων Τεχνολογιών
- Θεωρία της Ιστορίας
- Ιστοριογραφία
- Άλλα

Οι σπουδαστές καθορίζουν το πρόγραμμα των μαθημάτων τους σε συνεργασία με τον επόπτη κατά τις ρυθμίσεις του εσωτερικού κανονισμού. Είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθούν ανελλιπώς τα σεμινάρια και να ακολουθούν τους κανονισμούς κάθε σεμιναρίου και τις οδηγίες του διδάσκοντος. Σπουδαστής που θα απουσιάσει αδικαιολογήτως πέραν των τριών συναντήσεων σε κάθε σεμινάριο χάνει το δικαίωμα της παρακολούθησής του. Οι σπουδαστές παρακολουθούν υποχρεωτικώς και τις διαλέξεις ή τις επιστημονικές συναντήσεις που οργανώνει η επιτροπή του προγράμματος. Τέλος οι σπουδαστές, για λόγους ειδικής ενημέρωσης που επιβάλλει η κατεύθυνση σπουδών και μετά από απόφαση της ΣΕΜΣ, είναι δυνατόν να παρακολουθήσουν εξειδικευμένα σεμινάρια ή και ειδικά προπτυχιακά μαθήματα σε άλλα Τμήματα του αυτού ή άλλου ΑΕΙ. Η παρακολούθηση προπτυχιακών μαθημάτων δεν υποκαθιστά σε καμία περίπτωση τα μεταπτυχιακά σεμινάρια.

Ο σπουδαστής κατά το πρώτο έτος μπορεί να παρακολουθήσει τρία σεμινάρια σε κάθε εξάμηνο, ενώ κατά το δεύτερο έτος, στο οποίο προετοιμάζει τη διπλωματική του εργασία, ένα σεμινάριο. Για να θεωρηθεί επιτυχής η παρακολούθηση σεμιναρίων ο σπουδαστής οφείλει να έχει συγκεντρώσει κατά μέσον όρο βαθμό οκτώ. Εάν δεν συγκεντρώσει το βαθμό αυτό στο ένα τρίτο των σεμιναρίων, τότε απορρίπτεται. Ο σπουδαστής δεν είναι δυνατόν να παρακολουθήσει το δεύτερο έτος, αν δεν έχει ολοκληρώσει την παρακολούθηση τουλάχιστον τεσσάρων σεμιναρίων κατά το πρώτο έτος. Ο Α' Κύκλος είναι δυνατόν να ολοκληρωθεί σε τρία έτη. Για κάθε επί πλέον εξάμηνο απαιτείται πρόταση του επόπτη των σπουδών.

Στο τέλος της φοίτησής του στον Α' Κύκλο σπουδών ο σπουδαστής καταθέτει εργασία στο κύριο μάθημα, επιστημονική και με συμβολές στην έρευνα, 55000 περίπου λέξεων (100 δακτ.

σελ.). Η εργασία αυτή κρίνεται από διμελή επιτροπή, την οποία αποτελούν ο επόπτης σπουδών και ένας από τους διδάσκοντες στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα. Σημειώνεται ότι μέλος ΔΕΠ άλλου Τμήματος μπορεί να οριστεί ως Β΄ βαθμολογητής διπλωματικής εργασίας ειδίκευσης, εφόσον υπάρχει σχετική τεκμηριωμένη πρόταση του επόπτη. Εξάλλου, οι επόπτες μεταπτυχιακών εργασιών ειδίκευσης είναι υποχρεωμένοι εντός τριμήνου από την ημερομηνία κατάθεσης της τελικής μορφής της εργασίας στη γραμματεία του ΠΜΣ και εν συνεχεία στον επόπτη, να καταθέτουν εισήγηση και να προτείνουν Β΄ βαθμολογητή για τη διπλωματική εργασία. Αν η προθεσμία παρέλθει χωρίς αποτέλεσμα, το θέμα συζητείται στην Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών, η οποία μπορεί να ορίσει αντικαταστάτη. Τουλάχιστον ένα μήνα πριν από την 1η Ιουνίου και 1η Δεκεμβρίου εκάστου έτους, οπότε και εγκρίνονται οι διπλωματικές εργασίες, ο επόπτης σπουδών υποβάλλει αίτημα στην Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών για τον ορισμό του Β΄ βαθμολογητή. Η διπλωματική μεταπτυχιακή εργασία Α΄ Κύκλου βαθμολογείται με το μέσο όρο της βαθμολογίας που προτείνουν οι δύο βαθμολογητές. Σε περίπτωση απόκλισης πέραν των τριών βαθμών, επιλαμβάνεται του θέματος η Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών. Τέλος, ο βαθμός του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης προκύπτει με ποσοστό 50% από το βαθμό στις επτά σεμιναριακές εργασίες και 50% από το βαθμό της διπλωματικής εργασίας. Οι διπλωματικές εργασίες αξιολογούνται με βαθμό της κλίμακας από 8 (οκτώ) -10 (δέκα) με ενδιάμεσες διαβαθμίσεις. Επιτυχής θεωρείται η αποφοίτηση με συνολικό βαθμό όχι χαμηλότερο του 8 (οκτώ).

Όσοι σπουδαστές δεν ολοκληρώσουν τον Α΄ Κύκλο σε τρία έτη θεωρούνται ανενεργοί. Ο σπουδαστής είναι δυνατό να ενεργοποιηθεί μετά από αίτησή του και πρόταση του επόπτη και υποχρεούται να ολοκληρώσει τον Α΄ Κύκλο σε ένα έτος.

Στο τέλος κάθε χρόνου προβλέπεται η οργάνωση ημερίδας κατά την οποία παρουσιάζονται με μορφή ανακοινώσεων οι εργασίες των μεταπτυχιακών σπουδαστών, καθώς και τα προσωρινά συμπεράσματα διδακτορικών διατριβών εν εξελίξει. Η ημερίδα αυτή είναι δημόσια και γνωστοποιείται, με κατάλληλο τρόπο, στα μέλη της αντίστοιχης επιστημονικής κοινότητας. Αντί ημερίδας είναι δυνατό να οργανώνονται κανονικής διάρκειας μεταπτυχιακά σεμινάρια Β΄ Κύκλου στα οποία οι υποψήφιοι διδάκτορες παρουσιά-

ζουν ενώπιον και της τριμελούς επιτροπής τους την πορεία της εκπονούμενης διατριβής και τα προσωρινά συμπεράσματά τους.

Β' Κύκλος:

Οι αιτήσεις για ένταξη στον Β' Κύκλο εξετάζονται δύο φορές το χρόνο, τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο, στις τακτικές συναντήσεις της ΣΕΜΣ.

Η εισαγωγή στο Β' Κύκλο μεταπτυχιακών σπουδών γίνεται ύστερα από απόφαση της ΣΕΜΣ η οποία πρέπει να συνεκτιμήσει:

- το σύνολο της βαθμολογίας στα σεμινάρια του Α' Κύκλου
- την αξιολόγηση της μεταπτυχιακής εργασίας
- την εισήγηση του επόπτη σπουδών
- την τεκμηριωμένη πρόταση διδακτορικής διατριβής

Κάτοχοι μεταπτυχιακών διπλωμάτων ομοταγών ιδρυμάτων, αντιστοίχων με τους πραγματοποιούμενους στο πρόγραμμα κλάδων, μπορούν ύστερα από απόφαση της ΣΕΜΣ και σχετική εισήγηση της εξεταστικής επιτροπής, η οποία σε συνέντευξη διερευνά τις δυνατότητες εκπόνησης από αυτούς διατριβής, να πραγματοποιήσουν μόνο τον Β' Κύκλο σπουδών, εφόσον μέλος ΔΕΠ δέχεται να αναλάβει την εποπτεία τους. Οι αιτήσεις υποβάλλονται από 1-20 Νοεμβρίου και συνέντευξη πραγματοποιείται κατά το πρώτο δεκαπενθήμερο του Δεκεμβρίου. Επισημαίνεται ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την εισαγωγή στον Β' Κύκλο είναι η κατάθεση στη γραμματεία του ΠΜΣ Διπλώματος Ειδίκευσης Α' Κύκλου Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Ως χρόνος εκπόνησης της διδακτορικής διατριβής ορίζεται η τριετία. Για να παραταθεί το διάστημα αυτό χρειάζεται αιτιολογημένη έκθεση του επόπτη της διδακτορικής διατριβής. Ο Κύκλος αυτός οδηγεί στην απόκτηση διδακτορικού διπλώματος.

Όσοι σπουδαστές δεν ολοκληρώσουν τη διατριβή τους σε πέντε χρόνια θεωρούνται ανενεργοί. Είναι δυνατό να ενεργοποιηθούν μετά από αίτησή τους και μετά από πρόταση της συμβουλευτικής επιτροπής και υποχρεούνται να υποβάλουν τη διατριβή τους σε δύο έτη.

Οι σπουδαστές δικαιούνται να αναστείλουν τις σπουδές τους για σοβαρούς λόγους (στράτευση, ασθένεια, κ.ά.). Ο χρόνος της αναστολής δεν πρέπει να υπερβαίνει τα δύο έτη καθ' όλη τη

διάρκεια των σπουδών τους (Α΄ και Β΄ Κύκλος)· η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από τη σύμφωνη γνώμη του επόπτη. Εξυπακούεται ότι ο χρόνος της αναστολής δεν πρέπει να συμπίπτει με το χρόνο της αδράνειας.

Οι υποψήφιοι διδάκτορες εκπονούν τη διδακτορική τους διατριβή με την παρακολούθηση τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής η οποία ορίζεται από την ΣΕΜΣ, μετά από εισήγηση του επόπτη, και επικυρώνεται από τη ΓΣΕΣ.

Οι υποψήφιοι διδάκτορες είναι υποχρεωμένοι να συνεργάζονται με τα μέλη της τριμελούς επιτροπής και να υποβάλλουν στο τέλος κάθε εξαμήνου έκθεση για την πορεία της έρευνάς τους. Οι επιβλέποντες ενημερώνουν τη ΣΕΜΣ για την πορεία αυτή συμπληρώνοντας ειδική κατάσταση, που διανέμεται κάθε χρόνο από τη γραμματεία μεταπτυχιακών σπουδών του Τμήματος και περιλαμβάνει τους Μ.Φ. Β΄ Κύκλου της ειδίκευσής τους. Παράλειψη εκ μέρους του υποψηφίου να καταθέσει έκθεση επί ένα χρόνο, χωρίς αιτιολογία, συνεπάγεται τη διαγραφή του από το Β΄ Κύκλο. Υποχρεούται επίσης να παρακολουθεί το πρόγραμμα ειδικών διαλέξεων ή μεταπτυχιακών σεμιναρίων Β΄ Κύκλου που ορίζει το πρόγραμμα.

Μετά την κατάθεση της διδακτορικής διατριβής που συνοδεύεται από υπεύθυνη δήλωση ότι κατατίθεται για πρώτη φορά, η τριμελής επιτροπή υποβάλλει εντός τριμήνου στην ΣΕΜΣ αίτηση συγκρότησης επταμελούς εξεταστικής επιτροπής, η οποία επικυρώνεται από τη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος. Αν η προθεσμία παρέλθει χωρίς αποτέλεσμα, το θέμα συζητείται στη Μεταπτυχιακή Επιτροπή, η οποία μπορεί να ορίσει αντικαταστάτη. Παράλληλα, υποβάλλει εισηγητική έκθεση η οποία διαβιβάζεται στα μέλη της εξεταστικής επιτροπής καθώς και στον υποψήφιο, 30 ημέρες πριν από την προφορική δοκιμασία του υποψηφίου.

Η προφορική δοκιμασία του υποψηφίου είναι δημόσια και αναγγέλλεται με ανακοινώσεις και προσκλήσεις προς το διδακτικό προσωπικό, τους φοιτητές και τα μέλη της επιστημονικής κοινότητας. Δέον όπως έχει επίσημο και πανηγυρικό χαρακτήρα. Το πρακτικό της επταμελούς επιτροπής θα πρέπει να κατατίθεται στη Γραμματεία του ΠΜΣ.

Μεταδιδακτορικό

Η ΣΕΜΣ στη συνεδρία της 22-5-2003 αποφάσισε ότι το Τμήμα θα δέχεται στο πλαίσιο του ΠΜΣ να υιοθετεί μεταδιδάκτορες ερευνητές για την διεξαγωγή της έρευνάς τους, εφόσον μέλος ΔΕΠ του Τμήματος αναλαμβάνει με γραπτή διαβεβαίωση την εποπτεία εκάστου μεταδιδάκτορα ερευνητή μετά από αίτηση του υποψηφίου στην Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών. Η μεταδιδακτορική αυτή έρευνα μπορεί να διαρκέσει από ένα έως τρία ακαδημαϊκά έτη. Ο μεταδιδάκτορας ερευνητής οφείλει να καταθέτει γραπτή έκθεση της πορείας της έρευνάς του στο τέλος εκάστου ακαδημαϊκού έτους, συνοδευόμενη από σχετική έκθεση του επόπτη καθηγητή. Μετά την ολοκλήρωση της έρευνάς του ο μεταδιδάκτορας ερευνητής καταθέτει στη γραμματεία του ΠΜΣ συνοπτική έκθεση των αποτελεσμάτων της, έκτασης τουλάχιστον 6.000 λέξεων, που θα δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του ΠΜΣ στο διαδίκτυο. Η πιστοποίηση της ολοκλήρωσης της έρευνας θα γίνεται μετά την υποβολή της τελικής έκθεσης. Οι μεταδιδάκτορες ερευνητές του Τμήματος οφείλουν να αναφέρουν τη συναφή ιδιότητά τους στις δημοσιεύσεις που πραγματοποιούν επί του αντικειμένου της έρευνάς τους.

8. Μεταβατικές ρυθμίσεις

Ο κανονισμός αυτός ισχύει από το ακαδημαϊκό έτος 1996-97. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές οι οποίοι φοιτούσαν στο προϋπάρχον Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα του Τμήματος εντάχθηκαν αυτομάτως στο νέο πρόγραμμα. Οι σπουδαστές Β' Κύκλου συνεχίζουν υπό την καθοδήγηση των επιτροπών που έχουν ήδη ορισθεί.

**ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ & ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ**

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ	
<p>Προϊστορικό Αιγαίο: Το θαλάσσιο περιβάλλον <i>Λ. Καραλή – Γ. Φερεντίνος</i></p> <p>Prehistoric Aegean: Marine Environment <i>L. Karali – G. Ferentinos</i></p>	0801
<p>Η αρχιτεκτονική στην εικονογραφία της προϊστορικής Κρήτης και Κύπρου, με έμφαση στην Ύστερη Χαλκοκρατία <i>Ε. Μαντζουράνη</i></p> <p>The architecture in the iconography of prehistoric Crete and Cyprus, with emphasis in the Late Bronze Age <i>E. Mantzourani</i></p>	0803
ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ	
<p>Η ιστορία της προϊστορικής έρευνας στην Ευρώπη και την Ελλάδα κατά το 19ο και 20ό αιώνα: Παλαιολιθική και Νεολιθική Εποχή <i>Γ. Κουρτέση-Φιλιππάκη</i></p> <p>The history of Prehistoric archaeology in Europe and Greece during the 19th and 20th centuries. Paleolithic and Neolithic Era. <i>G. Kourtessi-Filippaki</i></p>	0802
<p>Ταφική αρχαιολογία του Πρώιμου Αιγαίου <i>Γ. Παπαδάτος</i></p> <p>Mortuary archaeology of the EBA Aegean <i>J. Papadatos</i></p>	0804

Αναζητώντας τη χρήση αινιγματικών αντικειμένων από το χώρο του Αιγαίου της Εποχή του Χαλκού.

Λ. Πλάτων

Looking for the function of enigmatic objects from the Bronze Age Aegean

L. Platon

0806

Ο πόλεμος στο Αιγαίο κατά την Εποχή του Χαλκού

Ν. Πολυχρονάκου-Σγουρίτσα

The War in the Aegean Bronze Age

N. Polychronakou-Sgouritsa

0808

ΚΑΡΑΛΗ Λ. – ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΣ Γ.

(καθηγητής Ωκεανογραφίας Παν/μίου Πατρών)

Χειμερινό Εξάμηνο / Winter Semester

Θέμα: Προϊστορικό Αιγαίο :Το θαλάσσιο περιβάλλον

Subject: Prehistoric Aegean: Marine Environment

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Γεωλογικές, γεωφυσικές και άλλες αρχαιοπεριβαλλοντικές μέθοδοι τηλεπισκόπησης του θαλασσίου περιβάλλοντος. Οι εφαρμογές τους στην Προϊστορική Αρχαιολογία. Μεταβολές της στάθμης της θάλασσας στο Προϊστορικό Αιγαίο και η επίδρασή τους στη ζωή του ανθρώπου (κατοίκηση, επαφές, εμπόριο κλπ.) καθώς και στην ανάπτυξη των παράκτιων οικισμών.

SUMMARY

Geological, geophysical and other archaeoenvironmental methods applied for the detection of the marine environments. Their application in Prehistoric Archaeology. Sea level changes in Prehistoric Aegean and their influence on human life (habitation, contact, trade etc.) as well as the development of coastal sites.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Allen K.M.S., Green, S.W. & Zubrow, E.B.W., 1990. *Interpreting space: GIS and archaeology*, London.
- Αλματζή Α., 2000. Γενικά για λιμναίους οικισμούς, *Επτάκκλος* 15, 82-86.
- Badal E., 1992. L'anthracologie prehistorique: a propos de certains problemes methodologiques, *Bull. Soc. Bot. Fr.*, 139, Actual. Bot. 1992/3/4. *Les carbons de bois, les anciens ecosystems et le role de l'homme. Colloque organise a Montpellier du 10 au 13 Septembre 1991 par J.-L. Vernet*, 167-189.
- Bell M., 1992a. The prehistory of soil erosion, *Past and present soil erosion: archaeological and geographical perspectives*, 21-35.
- Bintliff J.L., 1977. *Natural environment and human settlement in prehistoric Greece*, Oxford, 28

- Bocquet A., 1984. *Archeologie des lacs et des rivieres*, Annecy-Musee d'Annecy.
- Bottema S., 1982. Palynological investigations in Greece with special references to pollen as an indicator of human activity, *Paleohistoria* 24, 257-289.
- Brothwell D.R. & Higgs E.S., 1969. *Science in Archaeology*.
- Brown A.G., 1997. *Alluvial geoarchaeology*, Cambridge University Press.
- Bucha V., 1971. Archaeomagnetic dating, *Dating Techniques for the Archaeologist*, 57-117
- Butzer K.W., 1971. *Environment and Archaeology*.
- Chambers F.M., 1993. *Climate change and human impact on the landscape*, Chapman & Hall.
- Cornwall I.W., 1958. *Soils for the Archaeologist*.
- Courty M.A., Goldberg P. and Macphail R., 1989. *Soils and micromorphology in archaeology*, Cambridge Manuals in Archaeology.
- Davidson P.A. & Shackley M.L., 1976. *Geoarchaeology; Earth science and the past*.
- Δερμιτζάκη Μ.Δ., Ντρίνια Χ., 2002. Η εφαρμογή της περιβαλλοντικής αναλύσεως ιζηματογενών φάσεων στην προϊστορική έρευνα, *Αρχαιογνωσία*, τόμος 11, 307-324..
- Dincauze D.F., 2000. *Environmental Archaeology-Principles and Practice*, Cambridge University Press.
- Evans J.G., 1978. *An introduction to Environmental Archaeology*, Cornell University Press.
- Gladfelter B.G., 1977. Geoarchaeology: the geomorphologist and archaeology, *American Antiquity* 42, 519-538.
- Hackens T., Miller U., 1989. *Geology and Palaeoecology for archaeologists*, Palinuro I, Pact 24
- Hansen J.M., 1988. Agriculture in the Prehistoric Aegean: Data versus speculation, *A.J.A.* 92, 35-52.
- Hassan F., 1979. Geoarchaeology: the geologist and archaeology, *American Antiquity* 44, 207-270.
- Higgins M.D., Higgins R., 1996. *A geological companion to Greece and the Aegean*.
- Jones R.E., Isserlin B.S.J., Karastathis V., Papamarinopoulos S.P., Syrides G.E. et al., 2000. Exploration of the Canal of Xerxes, Northern Greece: the role of Geophysical and other techniques, *Archaeological Prospection*, 7, 147-170.

- Karali L., 1999. *Shells in Aegean Prehistory.*, BAR International Series 761, Archaeopress, England 1999, p.138, (μετάφρ. Alex Doumas).
- Καραλή Λ., 1999. *Λεξικό Αρχαιολογικών-Περιβαλλοντικών Όρων*. Αθήνα.
- Καραλή Λ., 2005. *Περιβαλλοντική Αρχαιολογία*. Αθήνα
- Karastathis V.K., Papamarinopoulos S., Jones R.E., 2001. 2-D velocity structure of the buried ancient canal of Xerxes ; an application of seismic methods in archaeology, *Journal of Applied Geophysics* 47, 29-43.
- Kraft J.C. et al., 1977. Palaeogeographic reconstructions of coastal Aegean archaeological sites, *Science* 195, 941-7.
- Kraft J.C. et al., 1983. *Potentials of discovery of human occupation sites on the continental shelves and nearshore coastal zone, Quaternary Coastlines and Marine Archaeology*.
- Kraft, J.C., et al., 1985, *Geological studies of coastal change applied to archaeological settings, Archaeological Geology*.
- Limbrey S., 1975. *Soil science and archaeology*.
- Petrequin P., 1984. *Gens de l'eau, gens de la terre, ethno-archéologie des communautés lacustres*, Paris, Hachette
- Raikes R.L., 1984. *Water, weather and prehistory*.
- Rapp G.J., 1975. Geology in aid of archaeology investigation in Greece, *JourGeolEd* 18.
- Rapp G.J. & Gifford J.A., 1982. Archaeological geology, *American Scientist* 70, 45-53.
- Roberts N., 1989. *The Holocene: an environmental history*, B.Blackwell.
- Shackley M., 1975. *Archaeological Sediments*.
- Thomson F.H., 1980. *Archaeology and Coastal change*.
- Φερεντίνος Γ., Γεραγά Μ., 2005. Το θαλάσσιο περιβάλλον στο Ιόνιο και Αιγαίο Πέλαγος τα τελευταία 50.000 χρόνια. Παν/κές Σημειώσεις.
- Φερεντίνος Γ., Γεραγά Μ., 2005. Μεταβολές της στάθμης της θάλασσας στις ελληνικές θάλασσες τα τελευταία 50.000 χρόνια. Παν/κές Σημειώσεις

MANTZOYRANH ELENH

Χειμερινό Εξάμηνο / Winter Semester

Θέμα: Η αρχιτεκτονική στην εικονογραφία της προϊστορικής Κρήτης και Κύπρου, με έμφαση στην Ύστερη Χαλκοκρατία

Subject: The architecture in the iconography of prehistoric Crete and Cyprus, with emphasis in the Late Bronze Age

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος του σεμιναρίου αυτού είναι η διερεύνηση της αναπαράστασης αρχιτεκτονικών συνθέσεων ή επιμέρους στοιχείων της αρχιτεκτονικής στην εικονογραφία. Στον όρο εικονογραφία συμπεριλαμβάνονται σχετικές απεικονίσεις στις τοιχογραφίες, κεραμική, σφραγιδογλυφία, μεταλλοτεχνία κ.ά., όπως επίσης και τα πήλινα ομοιώματα ή οι ανάγλυφες παραστάσεις σε ποικίλα μέσα. Αναπόφευκτα, αυτά τα εικονιστικά θέματα συγκρίνονται με τα πραγματικά αρχιτεκτονικά κατάλοιπα της κάθε περιοχής και εποχής. Περαιτέρω εξετάζεται η συχνότητα εμφάνισης, η σημασία και ο ρόλος που διαδραμάτισαν τα θέματα αυτά στην τέχνη.

SUMMARY

This seminar aims at the research of architectural compositions or partial architectural features in the iconography. The term iconography includes relevant representations on fresco paintings, pottery, seals, metal work and other, as well as the clay models or relief representations in various means. Inevitably, these pictorial subjects are compared to the actual architectural remains of each region and chronological period. The frequency of appearance, the importance and the role these subjects played in art is further examined.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

CMS (Corpus der minoischen und mykenischen Siegel), ed. Matz F.-
Biezantz H., Berlin 1964 -
Boardman J., 1970. *Greek Gems and Finger Rings*, London.

- Darcque P. et Treuil R. (eds), 1990. *L' Habitat Égéen Préhistorique*. Actes de la Table Ronde Internationale d' Athènes, 23-25 Juin 1897, Paris.
- Δημοπούλου-Ρεθεμιωτάκη Ν., 2005. *Το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου*, Εκδ. Ιδρύματος Λάτση, Αθήνα.
- Hitchcock L., 2000. *Minoan Architecture- A Contextual Analysis*, Jonsered.
- Hood S., 1987. Η Τέχνη στην Προϊστορική Ελλάδα, Αθήνα (ελληνική μετάφραση).
- Immerwarh S. A., 1989. *Aegean Painting in the Bronze Age*, Philadelphia.
- Μαντζουράνη Ε., 2002. *Προϊστορική Κρήτη - Τοπογραφία και Αρχιτεκτονική*, Αθήνα.
- Μαντζουράνη Ε., 2001. *Η Αρχαιολογία της Προϊστορικής Κύπρου*, Αθήνα.
- Marinatos N. (χωρίς χρονολογία έκδοσης). *Art and Religion in Thera*, Athens.
- Morgan L., 1988. *The miniature wall paintings of Thera*, Cambridge.
- Παλυβού Κλ., 1999. *Ακρωτήρι Θήρας. Η Οικοδομική Τέχνη*. Η εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία, αριθμ. 183, Αθήνα.
- Palyvou Cl., 2005. *Akrotiri Thera. An Architecture of Affluence 3500 Years Old*, INSTAP Academic Press, Philadelphia, Pennsylvania.
- Preziosi D. and Hitchcock L., 1999. *Aegean Art and Architecture*, Oxford.
- Shaw J. W., 1971. *Minoan Architecture: Materials and Techniques*.
- Τελεβάντου Χ., 1988. *Ακρωτήρι Θήρας: Οι Τοιχογραφίες της Δυτικής Οικίας*.

ΚΟΥΡΤΕΣΗ-ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

Εαρινό Εξάμηνο / Spring Semester

Θέμα: Η ιστορία της προϊστορικής έρευνας στην Ευρώπη και την Ελλάδα κατά τον 19ο και 20ό αιώνα: Παλαιολιθική και Νεολιθική Εποχή

Subject: The history of the Prehistoric research in Europe and Greece during the 19th and 20th centuries :palaeolithic and neolithic.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι όροι « παλαιολιθικός » και « νεολιθικός » οφείλονται στον άγγλο John Lubbock (1834-1913) και εμφανίζονται για πρώτη φορά στην Ευρωπαϊκή Αρχαιολογία κατά το δεύτερο ήμισυ του 19ου αιώνα, εποχή μεγάλων κοινωνικοοικονομικών ανακατατάξεων οφειλόμενων στη βιομηχανική επανάσταση. Το μάθημα αυτό, το οποίο απευθύνεται στους μεταπτυχιακούς φοιτητές της κατεύθυνσης Αρχαιολογίας, αποσκοπεί στην μελέτη και διερεύνηση της διαμόρφωσης και εξέλιξης της αρχαιολογικής σκέψης στην Ευρώπη και την Ελλάδα οσον αφορά τα θέματα της προέλευσης και αρχαιότητας του ανθρώπου καθώς και της εμφάνισης και λειτουργίας των πρώτων προϊστορικών κοινωνιών. Αναλύονται οι συνθήκες κάτω από τις οποίες αναπτύχθηκαν τα εκάστοτε επιστημονικά ρεύματα κατά περιοχές, όπως η Δυτική Ευρώπη, οι Ανατολικές χώρες, η Βαλκανική χερσόνησος, και υπογραμμίζονται βασικές έννοιες όπως αυτές του χρόνου, της αρχαιότητας του ανθρώπου και της αυθεντικότητας των προϊόντων του υλικού πολιτισμού. Τέλος, σχολιάζονται οι τάσεις οι οποίες επικρατούν σήμερα στην έρευνα και οι μελλοντικές προδιαγραφές της.

SUMMARY

« Paleolithic » and « Neolithic » are recent terms. They are attributed to J. Lubbock, who introduced them to European archaeology in the first half of the 19th century, a period of major socioeconomic change due to the industrial revolution. This course, which is intended for postgraduate students in Archaeology, deals with the study of the birth and development of archaeological thought in Europe and in Greece in relation to the origins and age of mankind and the appearance and function of the first prehistoric societies. It examines the conditions which contributed to the development of the various schools of thought in Prehistoric Archaeology

in areas such as Western Europe, Eastern Europe and the Balkans with an emphasis on basic concepts such as those of time, the origins of man and the authenticity of the products of the material culture. This course concludes with commentary on the directions of current research and the future of the discipline.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

COHEN C. & J.-J. HUBLIN, 1989. *BOUCHER DE PERTHES 1788-1868 ET LES ORIGINES ROMANTIQUES DE PRÉHISTOIRE*. PARIS : BELIN.

ETIENNE R. ET F., 1990. *LA GRÈCE ANTIQUE. ARCHÉOLOGIE D'UNE DÉCOUVERTE*. PARIS : GALLIMARD.

Grayson D. K. , 1983. *The establishment of Human Antiquity*. New York : Academic Press.

Groenen M., 1994. *Pour une histoire de la préhistoire : le paléolithique*. Grenoble : J. Millon.

Kourtessi-Philippakis G. , 2006. Chasseurs-cueilleurs paléolithiques dans le monde égéen : veut-on de ces ancêtres ? In : *Mythos : la préhistoire égéenne du XIXe au XXIe s. ap. J.-C.* Actes de la Table ronde internationale tenue à Athènes, 21-23 Novembre 2002. Ecole Française d'Athènes, UMR 7041 du CNRS et Université de Paris I, 245-256.

Schnapp A., 1996. *The discovery of the past: the origins of archaeology*. London: British Museum Press.

Stoczkowski W, 1994. *Anthropologie naïve, anthropologie savante. De l'origine de l'homme, de l'imagination et des idées reçues*. Paris : CNRS Editions.

Trigger B., 1989. *History of the archaeological thought*. Cambridge : Cambridge University Press.

Ελληνόγλωσση

Γαλλής Κ., 1996. Ο Νεολιθικός κόσμος. Στο : Παπαθανασόπουλος εκδ., *Νεολιθικός πολιτισμός στην Ελλάδα*. Αθήνα, Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, Ίδρυμα Ν.Ρ. Γουλανδρή, 23-37.

Κουρτέση-Φιλιππάκη Γ., 1996. Η διερεύνηση της Παλαιολιθικής εποχής : Ιστορικό και προσεγγίσεις. *Αρχαιολογία και Τέχνες* τ. 58, 6-12.

Πετράκος Β., 1987. *Η εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία. Η ιστορία των 150 χρόνων της (1837-1987)*. Αθήναι : Η εν Αθήναις Αρχαιολογική

Εταιρεία (*Βιβλιοθήκη της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας αρ. 104*).
2005. *Ξένες Αρχαιολογικές Σχολές στην Ελλάδα. 160 χρόνια*. Αθήνα: Υπουργείο Πολιτισμού.

ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Εαρινό Εξάμηνο / Spring Semester

Θέμα: Ταφική αρχαιολογία του Πρώιμου Αιγαίου

Subject: Mortuary archaeology of the EBA Aegean

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Παρουσιάζονται τα αρχαιολογικά δεδομένα από τα νεκροταφεία της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού στο Αιγαίο: ταφική αρχιτεκτονική, χωρική οργάνωση των νεκροταφείων, ταφικά έθιμα και τελετές, κτερίσματα και τελετουργικός εξοπλισμός. Εξετάζονται κριτικά τα θεωρητικά σχήματα και οι τρόποι προσέγγισης που έχουν κατά καιρούς χρησιμοποιηθεί για την ερμηνεία αυτών των δεδομένων. Αναλύονται οι δυνατότητες αλλά και οι περιορισμοί που υπάρχουν στη χρήση των ταφικών δεδομένων για την ανασύνθεση των αντιλήψεων, της δημογραφίας και της οργάνωσης των κοινωνιών στο Αιγαίο της 3ης χιλιετίας π.Χ.

SUMMARY

The course deals with the archaeological record from the cemeteries of the Early Bronze Age Aegean: tomb architecture, spatial organization of cemeteries, mortuary practices, burial offerings, funerary rituals and ritual equipment. We critically examine theoretical schemes and methods of approach that have been implemented for the interpretation of the relevant evidence. We also discuss the potential and limitations in the use of mortuary data to reconstruct mortuary beliefs, demography and social organization of the Aegean communities in the 3rd millennium B.C.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

Γενικά περί Ταφικής Αρχαιολογίας

General on Mortuary Archaeology

Barrett J.C., 1994. *Fragments from Antiquity. An archaeology of social life in Britain, 2900-1200*. Oxford. Ιδιαίτερα οι σελίδες 40-85 και 109-131.

Binford L.R., 1972. Mortuary practices: their study and their potential, στο L.R. Binford (επιμ.) *An Archaeological Perspective*, 208-243. New York.

Bloch M. & J. Perry, 1982. *Death and the regeneration of life*. Cambridge. Ιδιαίτερα οι σελίδες 1-45.

Brown J., 1981. The search for rank in prehistoric burials, στο R. Chapman, R. Kinnes & K. Randsborg (επιμ.) *The archaeology of death*, 25-37. Cambridge.

Chapman R., 1995. Ten years after - megaliths, mortuary practices, and the territorial model, στο L.A. Beck (επιμ.) *Regional approaches to mortuary analysis*, 29-51. London-New York.

Chapman R. & Randsborg, K., 1981. Approaches to the archaeology of death, στο R. Chapman, R. Kinnes & K. Randsborg (επιμ.) *The archaeology of death*, 71-81. Cambridge.

Danforth L., 1982. *Death ritual in rural Greece*. Princeton.

Goodison L., 1989. *Death, women and the sun*. BICS suppl. 53. London.

Hodder I., 1982. The identification and interpretation of ranking in prehistory: a contextual approach, στο C. Renfrew & S. Shennan (επιμ.) *Ranking, resource and exchange*, 150-154. Cambridge.

Hodder I., 1984. Burials, houses, women and men in the European Neolithic, στο D. Miller & C. Tilley (επιμ.) *Ideology, power and prehistory*, 51-68. Cambridge.

Hodder I., 1994. Architecture and meaning: the example of Neolithic Houses and tombs, στο M. Parker Pearson & C. Richards (επιμ.) *Architecture and Order, Approaches to social space*, 73-86. London.

Keswani P., 2004. *Mortuary ritual and society in Bronze age Cyprus*. London. Ιδιαίτερα οι σελίδες 6-21.

Metcalf P. & Huntington R., 1991. *Celebrations of Death: the anthropology of mortuary ritual*. Cambridge.

Morris I., 1991. The archaeology of ancestors: the Saxe/Goldstein hypothesis revisited, *CAJ* 1, 2, 147-169.

- Morris I., 1997. *Ταφικά τελετουργικά έθιμα και κοινωνική δομή στην Κλασική Αρχαιότητα*. Μτφρ. Κάτια Μαντέλη. Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο. (Τίτλος πρωτότυπου: *Death-ritual and social structure in classical antiquity*. Cambridge). Ιδιαίτερα οι σελίδες 1-39 και 253-267.
- O'Shea J., 1984. *Mortuary variability: an archaeological investigation*. New York. Ιδιαίτερα οι σελίδες 1-49 και 250-255.
- Pader E.J., 1982. *Symbolism, social relations and the interpretation of mortuary remains*. BAR Int. Ser. 130. Oxford. Ιδιαίτερα οι σελίδες 36-68 και 198-202.
- Parker Pearson M., 1982. Mortuary practices, society and ideology: an ethnoarchaeological study, στο I. Hodder (επιμ.) *Symbolic and structural archaeology*, 99-113. Cambridge.
- Parker Pearson M., 1993. The powerful dead: archaeological relationships between the living and the dead, *Cambridge Archaeological journal* 3, 2, 293-229.
- Parker Pearson M., 1999. *The Archaeology of Death and Burial*. Stroud.
- Shanks M. & Tilley C., 1982. Ideology, symbolic power and ritual communication: a reinterpretation of Neolithic mortuary practices, στο I. Hodder (επιμ.) *Symbolic and structural archaeology*, 129-154. Cambridge.
- Ucko P., 1969. Ethnography and archaeological interpretation of funerary remains, *World Archaeology* 1, 262-280.
- Wason P.K., 1994. *The archaeology of rank*. Cambridge. Ιδιαίτερα οι σελίδες 67-102.
- Whitley J., 1991. *Style and Society in Dark Age Greece, the changing face of a pre-literate society 1100-700 BC*. Cambridge. Ιδιαίτερα οι σελίδες 23-34.
- Whitley J., 2002. Too many ancestors, *Antiquity* 76, 119-126.

Ηπειρωτική Ελλάδα

Mainland Greece

- Σάμψων Α., 1988. *Μάνικα II: Ο Πρωτοελλαδικός οικισμός και το νεκροταφείο*. Αθήνα.
- Alram-Stern E., 2004. *Die Ägaische Frühzeit*. Wien. Ιδιαίτερα οι σελίδες 278-308.
- Cavanagh W. & Mee C., 1998. *A Private Place: Death in Prehistoric Greece*. SIMA CXXV. Jonsered.

- Cultraro M., 2007. Combined Efforts Till Death: Funerary Ritual and Social Statements in the Aegean Early Bronze Age, στο N. Laneri (επιμ.), *Performing Death: Social Analyses of Funerary Traditions in the Ancient Near East and Mediterranean*, Oriental Institute Seminars 3, 81-108. Chicago.
- Sampson A., 1987. The Early Helladic graves of Manika: contributions to the socioeconomic conditions of the Early Bronze Age, στο R. Lafineur (επιμ.) *Thanatos: Les coutumes funéraires en Égée à l'Age du Bronze*, *Aegaeum* 1, 19-28. Liège.
- Sapouna-Sakellarakis E., 1987. New evidence from the Early Bronze Age cemetery at Manika, Chalkis, *BSA* 82, 233-264.
- Maran J., 1998. *Kulturwandel auf dem griechischen Festland und den Kykladen im späten 3. Jt. v. Chr.* Bonn. Ιδιαίτερα οι σελίδες 225-232.
- Pantelidou Gofa M., 2008. The EH I deposit pit at Tsepi, Marathon: Features. Formation and the breakage of the finds, στο N. Brodie, J. Doole, G. Gavalas και C. Renfrew (επιμ.) *Horizon, A colloquium on the prehistory of the Cyclades*, 281-289. Cambridge.
- Pullen D.J., 1986. Mortuary practices in Early Bronze Greece: Identifying patterns of prehistoric behavior, *AJA* 90, 178.
- Pullen, D.J. 1990. Early Helladic burials at Asine and Early Bronze Age mortuary practices, στο R. Hägg & G.C. Nordquist (επιμ.) *Celebrations of death and divinity in the Bronze Age Argolid*, 9-12. Στοκχόλμη.
- Pullen D.J., 1994. Modelling Mortuary Behavior on a Regional Scale: A Case Study from Mainland Greece in the Early Bronze Age, στο P.N. Kardulias (επιμ.), *Beyond the Site: Regional Studies in the Aegean Area*, 113-136. Lanham.
- Weiberg E., 2007. *Thinking the Bronze Age: Life and Death in Early Helladic Greece*. Boreas, Uppsala Studies in Ancient Mediterranean and Near Eastern Civilizations 29. Uppsala 2007. Ιδιαίτερα οι σελίδες 187-388.

Κυκλάδες

Cyclades

- Barber R.L.N., 1987. *Cyclades in the Bronze Age*. London. Ιδιαίτερα οι σελίδες 74-85.
- Birtacha K., 1999. Evidence for Social Differentiation in the Cyclades during the Third Millennium B.C., στο I. Kilian-Dirlmeier και M.

- Edd (επιμ.), *Eliten in der Bronzezeit*, Römisch-Germanisches Zentralmuseum Monographien Band 43.1, 51-58. Mainz.
- Broodbank C., 1989. The longboat and society in the Cyclades in the Keros-Syros culture, *AJA* 93, 319-337.
- Broodbank C., 2000. *An Island Archaeology of the Early Cyclades*. Cambridge. Ιδιαίτερα οι σελίδες 247-275 και 299-319.
- Carter T., 1994. Southern Aegean fashion victims: an overlooked aspect of Early Bronze Age burial practices, στο N. Ashton & A. David (επιμ.) *Stories in Stone*, 127-144. London.
- Coleman J.E., 1977. *Keos I. Kephala: A Late Neolithic settlement and cemetery*. Princeton. Ιδιαίτερα οι σελίδες 44-53 και 98-108.
- Doumas C., 1973. Grave types and related burial practices during the Cycladic Early Bronze Age, στο C. Renfrew (επιμ.) *The explanation of cultural change: models in prehistory*, 559-563. London.
- Doumas C., 1977. *Early Bronze Age burial habits in the Cyclades*. SIMA XLVIII. Göteborg.
- Doumas C., 1987. Early Cycladic Society: the evidence from the graves, στο R. Laffineur (επιμ.) *Thanatos: Les coutumes funéraires en Égée à l'Age du Bronze*, *Aegaeum* 1, 15-18. Liège.
- Hekman J. J., 1994. Chalandriani on Syros: an Early Bronze Age cemetery in the Cyclades, *AE* 133: 47-74.
- Hoffman G. L., 2002. Painted Ladies: Early Cycladic II Mourning Figures?, *AJA* 106, 525-550.
- Philaniotou O., 2008. Naxos, Tsikniades: an early Cycladic cemetery, στο N. Brodie, J. Doole, G. Gavalas και C. Renfrew (επιμ.) *Horizon, A colloquium on the prehistory of the Cyclades*, 195-207. Cambridge.
- Rambach J., 2000. *Kykladen I-II*. Bonn.
- Renfrew A.C., 1972. Η ανάδυση του πολιτισμού. Οι Κυκλάδες και το Αιγαίο στην 3^η χιλιετία π.Χ. μτφρ. Δημήτρης Κοκώνης. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα. (Τίτλος πρωτότυπου *The Emergence of civilisation. The Cyclades and the Aegean in the third millennium BC*. London.). Ιδιαίτερα οι σελίδες 286-345, 604-634 και 689-698.
- Zapheirou P., 2008. Early Bronze Age cemeteries of the Kampos group on Ano Kouphonisi, στο N. Brodie, J. Doole, G. Gavalas και C. Renfrew (επιμ.) *Horizon, A colloquium on the prehistory of the Cyclades*, 183-194. Cambridge.

Κρήτη
Crete

- Ντούμας Χ., 1976. Προϊστορικοί Κυκλαδίτες στην Κρήτη, *AAA* 9, 62-79.
- Σακελλαράκης Γ., 1977. Τα κυκλαδικά στοιχεία των Αρχαίων, *AAA* 10, 93-115.
- Σακελλαράκης Γ. & Σακελλαράκη Ε., 1997. *ΑΡΧΑΝΕΣ. Μια νέα ματιά στη Μινωική Κρήτη*. Αθήνα. Ιδιαίτερα οι σελίδες 238-267.
- Betancourt P.P., 2003. The Impact of Cycladic Settlers on Early Minoan Crete, *Mediterranean Archaeology and Archaeometry* 3, 3-12.
- Branigan K., 1970. *The Tombs of Mesara. A study of Funerary Architecture and Ritual in Southern Crete, 2800-1700 BC*. London.
- Branigan K., 1984. Early Minoan society: the evidence from the Mesara tholoi reviewed, στο C. Nicolette (επιμ.) *Aux l'origine de l'Hellénisme*, 29-37. Paris.
- Branigan K., 1987α. Ritual interference with human bones in the Mesara tholoi, στο R. Laffineur (επιμ.) *Thanatos: Les coutumes funéraires en Égée à l'Age du Bronze*, *Aegaeum* 1, 43-51. Liège.
- Branigan K., 1987β. Body-counts in the Mesara tholoi, στο Μ. Γιανναδάκης (επιμ.) *Ειλαπινή, Τόμος τιμητικός για τον καθηγητή Νικόλαο Πλάτωνα*, 299-309. Herakleion.
- Branigan K., 1993. *Dancing with Death: Life and Death in Southern Crete, c. 3000-2000 BC*. Amsterdam.
- Branigan K., 1998. The nearness of you: proximity and distance in Early Minoan funerary landscapes, στο K. Branigan (επιμ.) *Cemetery and Society in the Bronze Age*, 13-26. Sheffield.
- Carter T., 1998. Reverberations of the International Spirit: Thoughts upon "Cycladica" in the Mesara, στο K. Branigan (επιμ.) *Cemetery and Society in the Bronze Age*, 59-77. Sheffield.
- Davaras C. and Betancourt P. P., 2004. *The Haghia Photia Cemetery I. The Tomb Groups and Architecture*. Philadelphia: INSTAP Academic Press. Ιδιαίτερα οι σελίδες 231-241.
- Day P.M., Wilson D.E. & Kiriatzi E., 1998. Pot, labels and people: burying ethnicity in the cemetery of Aghia Photia, Siteias, στο K. Branigan (επιμ.) *Cemetery and Society in the Bronze Age*, 133-149. Sheffield.
- Hamilakis Y., 1998. Eating the dead: mortuary feasting and the politics of memory in the Aegean Bronze Age societies, στο K. Branigan (επιμ.) *Cemetery and Society in the Aegean Bronze Age*, 115-132. Sheffield.

- Karytinou A., 1998. Sealstones in Cemeteries: A Display of Social Status?, στο K. Branigan (επιμ.) *Cemetery and Society in the Bronze Age*, 78-86. Sheffield.
- Maggidis C., 1998. From Polis to Necropolis: social ranking from architectural and mortuary evidence in the Minoan cemetery at Phourni, Archanes, στο K. Branigan (επιμ.) *Cemetery and Society in the Bronze Age*, 87-102. Sheffield.
- Murphy J.M., 1998. Ideologies, rites and rituals: a view of Prepalatial minoan tholoi, στο K. Branigan (επιμ.) *Cemetery and Society in the Bronze Age*, 27-40. Sheffield.
- Papadatos Y., 2007. Beyond cultures and ethnicity: a new look on material culture distribution and interregional interaction in the Early Bronze Age Southern Aegean, στο S. Antoniadou & A. Pace (επιμ.). *Mediterranean Crossroads*, 419-451. Athens.
- Soles J.F., 1987. Social ranking in Prepalatial cemeteries, στο E. French & K. Wardle (επιμ.) *Problems in Greek Prehistory*, 49-61.
- Soles J.F., 1992. *The Prepalatial Cemeteries at Mochlos and Gournia and the House Tombs of Bronze Age Crete*. Hesperia suppl. 24. Princeton.

ΠΛΑΤΩΝ ΔΕΥΤΕΡΗΣ

Εαρινό Εξάμηνο / Spring Semester

Θέμα: Αναζητώντας τη χρήση αινιγματικών αντικειμένων από το χώρο του Αιγαίου της Εποχής του Χαλκού

Subject: Looking for the function of enigmatic objects from the Bronze Age Aegean

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με τη βοήθεια σεμιναριακών εργασιών, θα αναζητηθεί ο τρόπος χρήσης αινιγματικών, μεμονωμένων ή κατηγοριών, αντικειμένων, που προέρχονται από το χώρο του Προϊστορικού Αιγαίου. Ως κριτήρια μιας τέτοιας προσέγγισης θα χρησιμοποιηθούν στοιχεία, όπως η λειτουργικότητα της μορφής, το ανασκαφικό περιβάλλον, τα πιθανά ίχνη χρήσης πάνω στα ίδια τα αντικείμενα, η πιθανή απεικόνισή τους στην εικονογραφία της εποχής και εθνογραφικά παράλληλα με βεβαιωμένη λειτουργία.

SUMMARY

With the assistance of seminar papers, the function of enigmatic isolated objects -or types of objects- of the prehistoric Aegean will be researched. Such an approach will use various arguments, such as the form of the objects themselves, the context in which they have been found, possible traces of use, their probable representation in the iconography and ethnographic parallels having a confirmed function.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Αλεξίου Στ., 1964. *Μινωικός πολιτισμός*, Ηράκλειο Κρήτης.
- Ανδρεαδάκη-Βλαζάκη Μ., 1987. Ομάδα νεοανακτορικών αγγείων από τον Σταυρωμένο Ρεθύμνης, *Ειλαπίνη (τόμος τιμητικός για τον καθηγητή Ν. Πλάτωνα)*, Ηράκλειο, 55-68.
- Betancourt P., 1985. *The History of Minoan Pottery*, Princeton.
- Betancourt Ph. et al., 1979. *Vasilike Ware. An Early Bronze Age Pottery Style in Crete*, Göteborg, 29-31.
- Bosanquet R. C.-Dawkins R. M., 1923. *The Unpublished Objects from the Palaikastro Excavations, 1902-1906* (BSA Sppl. Paper 1, Part I), London.
- Cadogan G. 1973. Clay Tubes in Minoan Religion, *Πεπραγμένα του Γ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, Αθήνα, Α, 34-38.
- CMS. *Corpus der Minoischen und Mykenischen Siegel*, Berlin.
- Δαβάρας Κ., 1984. Μινωικό κηριοφόρο πλοιάριο της Συλλογής Μητσοτάκη, *ΑΕ*, 55-95.
- Effenterre Van H., 1955. Cupules et naumachie, *BCH* 79, 541 - 548.
- Effenterre Van H., 1979. La solution d' un « puzzle », *ΑΕ* 1979, 154-160.
- Evans A., 1921-35. *The Palace of Minos at Knossos* (vols. I-IV).
- Georgiou H. 1980. Minoan Fireboxes: a Study of Form and Function, *SMEA LXXII*, 123-87.
- Georgiou H. S., 1986. *Ayia Irini: Specialized Domestic and Industrial Pottery*, KEOS VI, Mainz.
- Gesell G. C. 1976. The Minoan Snake Tube: A Survey and a Catalogue, *AJA* 80, 247-259.
- Gesell G. C., 1985. *Town, Palace and House Cult in Minoan Crete* (SIMA LXVII), Göteborg.
- Gillis C., 1990. *Minoan Conical Cups. Form, Function and Significance*, (SIMA LXXXIX), 127-143.
- Graham W., 1973. A Minoan Puzzle, *Archaeology* 26, 2, 101-105.

- Hillbom N., 2000-2001. Minoan and Eastern Mediterranean Games and Game Boards, *Op.Ath.* 25-26, 53-65.
- Hillbom N., 2003. *For Games or for Gods? An Investigation of Minoan Cup - Holes*, (SIMA CXXXII).
- Hood S., 1978. *The Arts in Prehistoric Greece*, Harmondsworth.
- Karageorghis V., 1987. Torch - holders or bellows?, *Φίλια έπη εις Γ. Ε. Μυλωνάν*, τ. Β', Αθήναι, 22-26.
- Καραγιάννη Ε., 1984. *Μινωικά σύνθετα σκεύη (κέρνοι)*, Αθήνα.
- Koraka K.-Platon L., 1993. Ληνοί μινωικοί, *BCH* 117, 35-101.
- Λεμπέση Α., 1976. Ο οικίσκος των Αρχανών, *AE* 1976, 12-43.
- Lebessi A., 2002. A Minoan Architectural Model from the Syme Sanctuary, Crete, *Ath.Mitt.* 117, 1-19.
- Levi D., 1929. Le cretule di Haghia Triada, *Annuario* VIII-IX, 71-201.
- Marinatos N., 1984. *Art and Religion in Thera. Reconstructing a Bronze Age Society*, Athens.
- Miller D., 1985. *Artefacts as Categories. A Study of Ceramic Variability in Central India*, Cambridge.
- Morris C. E., Peatfield A. D., 1990. Minoan "Sheep-Bells". Form and Function, *Πρακτικά του ΣΤ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, Χανιά, Α, 2, 29-37.
- Nilsson M. P., 1950. *The Minoan - Mycenaean Religion and Its Survival in Greek Religion*, Lund.
- Orton, C. R., Tyers, P. and Vince A., 1993. *Pottery in Archaeology*, Cambridge, 217-228.
- Πλάτων Ε., 1990. Ιδιότυπο τελετουργικό σκεύος από τη Ζάκρο, *Πεπραγμένα του ΣΤ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, Α2, Χανιά, 129-139.
- Πλάτων Λ., 1992. Ο μινωίτης «κρηνοφύλαξ», *Cretan Studies*, III, 149-171.
- Πλάτων Λ., 1995. Πλαστικής μορφής μινωικοί κρουνοί, *Πεπραγμένα του Ζ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, Ρέθυμνο, 767-775.
- Πλάτων Λ., 2002. Τα μινωικά αγγεία και το κρασί, στο *Οίνος παλαιός ηδύποτος* (Πρακτικά του Διεθνούς Επιστημονικού Συμποσίου στους Κουνάβους Ηρακλείου, Απρίλιος 1998, εκδ. Α. Κ. Μυλοποταμιτάκη), Ηράκλειο, 5-24.
- Platon L - Pararas Y., 1991. *Pedestalled Offering Tables in the Aegean World*, Jonsered.

- Πλάτωνος Μ., 1987. Γλάστρες και ανθοδοχεία στο μινωικό κόσμο, *Ειλαπίνη (τόμος τιμητικός για τον καθηγητή Ν. Πλάτωνα)*, Ηράκλειο, 227-233.
- Πλάτωνος-Γιώτα Μ., 1995. Σπονδική τελετουργική πρόχους, *Πεπραγμένα του Ζ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, Α,2, Ρέθυμνο, 777-788.
- Πλάτων Ν., 1974. Ζάκρος. *Το νέον μινωικόν ανάκτορον*, Αθήναι.
- Platon N., 1949. Nouvelle interpretation des idoles-cloches du Minoan Moyen I, *Mélange d' archéologie et d' histoire (offerts a Charles Picard)*, 833-846.
- Powell J., 1992. Archaeological and Pictorial Evidence for Fishing in the Bronze Age, στο R. Laffineur -J. L. Crowley (εκδ.), *Εικόν. Aegean Bronze Age Iconography: Shaping a Methodology* (Aegaeum 8), Liège, 307-316.
- Rice P. 1987. M., *Pottery Analysis. A Sourcebook*, Chicago and London, 207-243.
- Schoep I., 1994. "Home Sweet Home". Some Comments on the So-Called Models from the Prehellenic Aegean, *Op.Ath.* 20, 189-210.
- Stevenson-Smith W., 1965. *Interconnections in the Ancient Near East*, London.
- Tournavitou I., 1992. Practical Use and Social Function: a Neglected Aspect of Mycenaean Pottery, *BSA* 87, 181-210.
- Treuil R., 1971. Les auges doubles de Malia, *BCH* 95, 13-42.
- Warren P., 1973-1974. The Beginnings of Minoan Religion, *Antichita Cretesi: stadium in onore di D. Levi*, I, 137-147.
- Warren P., 1988. *Minoan Religion as Ritual Action*, Cothenburg.
- Warren P., 1995. Realism and Naturalism in Minoan Art. Partes Pro Toto, *Πεπραγμένα του Ζ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, Α2, Ρέθυμνο, 973-980.
- Xanthoudides S., 1905-1906. Cretan Kernoi, *BSA* 12, 9-23.
- Younger J. G., 1992. Representations of Minoan-Mycenaean Jewelry, στο R. Laffineur-J. L. Crowley (εκδ.), *Εικόν. Aegean Bronze Age Iconography: Shaping a Methodology* (Aegaeum 8), Liège, 257-93.

ΠΟΛΥΧΡΟΝΑΚΟΥ-ΣΓΟΥΡΙΤΣΑ ΝΑΓΙΑ

Εαρινό Εξάμηνο / Spring Semester

Θέμα: Ο πόλεμος στο Αιγαίο κατά την Εποχή του Χαλκού

Subject: The War in the Aegean Bronze Age

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ιδιαίτερη σημασία του πολέμου, που καλύπτει πολλές και διάφορες παραμέτρους της ζωής σε όλες τις εποχές και οπουδήποτε στον κόσμο, είναι γνωστή. Όμως η προσέγγιση του θέματος αυτού κατά τα προϊστορικά χρόνια μπορεί να γίνει σχεδόν μόνον από τα υπάρχοντα υλικά κατάλοιπα: Τις οχυρώσεις και τις αμυντικές κατασκευές, τους τάφους με τα κτερίσματα που προσδιορίζουν την ταφή ως ταφή πολεμιστή, τα όπλα καθώς και την αλλαγή της τυπολογίας τους, την εικονογραφία με τους τυχόν συμβολισμούς της, το περιορισμένο ανθρωπολογικό υλικό, στο οποίο έχουν γίνει αναλύσεις, και τις πληροφορίες που προσφέρονται από τα κείμενα, κυρίως από τις γειτονικές περιοχές αλλά και ευρύτερα των λαών της Ανατολικής Μεσογείου.

SUMMARY

The great significance of the war is very well known, as it affects several parameters of the life, from prehistory to the present day in every part of the world. Nonetheless, the examination of this subject during the Aegean Bronze Age is a difficult issue, as it can be approached mainly through the archaeological remains: The fortifications and the defensive constructions, “the warrior graves”, the arms and the change of their typology, the pictorial decoration and its symbolism, the anthropological material, which has been analyzed, and the information given by the texts from the neighboring regions and, in general, the people who lived in the eastern Mediterranean basin.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

Drews R., 1988. *The coming of the Greeks: Indo –European conquests in the Aegean and the Near East*, Princeton.

Drews R., 1993. *The end of the Bronze Age: Changes in warfare and the catastrophe ca. 1200 BC*, Princeton.

- Drews R., 2000. Medinet Habu: ox carts, ships and migration theories, JNES 59, 161- 190.
- Laffineur R. (ed.), 1999. *Polemos. Le context guerrier en Égée à l'Âge du Bronze*. Liège, *Aegaeum* 19.
- Macqueen J., 1986. *The Hittites and their contemporaries in Asia Minor*, London.
- Sandars N., 1985. *The Sea Peoples. Warriors of the ancient Mediterranean 1250 – 1150 BC*, London (2nd edition).
- Van Wees H., 1992. *Status warriors. War, violence and society in Homer and History*, Amsterdam.
- Ward W.A. and Joukowsky M.S. (eds.), 1992. *The crisis years: the 12 century BC from beyond the Danube to the Tigris*, Dubuque.

ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ	
Προκλασικά ιερά των Κυκλάδων και της Κρήτης <i>N. Κούρου</i> Pre-Classical Sanctuaries in the Cyclades and Crete <i>N. Kourou</i>	0805
Η τέχνη και αρχιτεκτονική του Πελοποννησιακού πολέμου <i>O. Παλαγγιά</i> Art and Architecture during the Peloponnesian War <i>O. Palaggia</i>	0807
ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ	
Η Ανδρική Μορφή στην Ολόγλυφη Μνημειακή Ελληνική Γλυπτική. Τυπολογία-Τεχνοτροπικά Γνωρίσματα- Λειτουργία-Ερμηνεία. <i>Γ. Κοκκορού-Αλευρά</i> The Male Figure in the Monumental Greek Sculpture in the Round. Typology-Style- Function-Interpretation. <i>G. Kokkorou-Alevras</i>	0810
Ιερά και αναθήματα <i>Λ. Παλαιοκρασσά</i> Sanctuaries and Votive Offerings. <i>L. Paleocrassa</i>	0812

Θέματα Τοπογραφίας και Αρχιτεκτονικής της Αττικής κατά την Κλασική και Ελληνιστική Εποχή

E. Πέππα-Παπαϊωάννου – T. Τανούλας

Topics from the Topography and Architecture of Attica during the Classical and Hellenistic Age

E. Perrra-Papaiwannou – T. Tanulas

0814

Κυκλάδες και Ανατολική Ελλάδα: Θέματα κεραμικής και εικονογραφίας

E. Σημαντώνη-Μπουρνιά – A. A. Λαιμού

Cyclades and East Greece: Pottery workshops and iconographical issues

E. Simantoni-Bournia – A. A. Laimou

0816

ΚΟΥΡΟΥ ΝΟΤΑ

Χειμερινό Εξάμηνο / Winter Semester

Θέμα: Προκλασικά ιερά των Κυκλάδων και της Κρήτης

Subject: Pre-Classical Sanctuaries in the Cyclades and Crete

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το μάθημα επιδιώκει την εμβάθυνση σε θέματα μορφολογίας, λατρείας και αρχιτεκτονικής των Πρωϊμων Ιστορικών και Αρχαϊκών Χρόνων σε σχέση με τα ιερά της Κρήτης και των Κυκλάδων.

SUMMARY

The seminar takes up issues of cult, architecture and votives in pre-classical sanctuaries of Crete and the Cyclades aiming at a better understanding of society and tradition of the Early Iron Age.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Bruneau Ph. -Ducat J., 2005. *Guide de Délos* (αναθεωρημένη έκδοση EFA) Athenes.
- De Polignac, F. 2000. *Η Γέννηση της Αρχαίας Ελληνικής Πόλης*, Αθήνα MIET (μετ. Ν. Κυριαζόπουλου).
- Ekschmitt W., 1986. *Kunst und Kultur der Kykladen II. Die Geometrische und Archaische Zeit*, Mainz.
- Fagerström K., 1988. *Greek Iron Age Architecture. Developments through changing times*, SIMA LXXXI, Göteborg.
- Gruben G., 2000. *Ιερά και Ναοί της Αρχαίας Ελλάδας* Αθήνα (μετ.Δ. Ακτσελή).
- Marconi Cl., 2007. *Temple Decoration and Cultural Identity in the Archaic Greek World*, Cambridge.
- Mazarakis Ainian, 1997. *From Rulers' Dwellings to Temples. Architecture, Religion and Society in Early Iron Age Greece (1100-700 BC)*, SIMA CXXI, Jonsered.
- Prent M., 2005. *Cretan Sanctuaries and Cults. Continuity and Change from Late Minoan IIIC to the Archaic Period*, Leiden-Boston.

ΠΑΛΑΓΓΙΑ ΟΛΓΑ

Χειμερινό Εξάμηνο / Winter Semester

Θέμα: Η τέχνη και αρχιτεκτονική του Πελοποννησιακού πολέμου

Subject: Art and Architecture during the Peloponnesian War

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός του σεμιναρίου είναι η ανίχνευση των επιδράσεων του πολέμου στις εικαστικές τέχνες των εμπόλεμων. Θα εξεταστούν οι ναοί που χτίστηκαν κατά τη διάρκεια του πολέμου (Ναός Ιλισσού, Ναός Αθηνάς Νίκης, Ναός Επικουρίου Απόλλωνα στη Φιγάλεια), η αναβίωση των επιτυμβίων αναγλύφων, τα ψηφισματικά ανάγλυφα, η νέα θεματολογία της γλυπτικής και της αγγειογραφίας και το στυλιστικό φαινόμενο του αρχαϊσμού.

SUMMARY

This seminar will investigate the effect of the war on the visual arts of the warring parties. We will discuss temples built during the war (Iissos temple, temple of Athena Nike, temple of Apollo at Bassai), the resurgence of grave reliefs, the invention of record reliefs, new themes in sculpture and vase-painting, and the development of archaism.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

Barringer J. M.-J. M. Hurwit (eds.), 2005. *Periklean Athens and its Legacy*.

Brahms T., *Archaismus*.

Burn L., 1987. *The Meidias Painter*.

Comella A., 2002. *I Rilievi votivi greci*.

Gill D., 2001. *Historia* 50, 257-78.

Harrison E. B., 1972. *AJA* 76, 353-78.

Jameson M., 1994. In R. Osborne-S. Hornblower (eds.), *Ritual, Finance, Politics*, 307-24.

Kosmopoulou A. 2002. *The Iconography of Sculptured Statue Bases*.

Lawton C. L., 1995. *Attic Document Reliefs*.

Micheli M. E., 2004. *ASAtene* 82, 81-145.

Μπρούσκαρη Μ. 1999. Το θωράκιο του ναού της Αθηνάς Νίκης, *AE* 1999.

Oakley J. H., 2004. *Picturing Death in Classical Athens*.

- Palagia O., 2000. In N.K. Rutter-B.A. Sparks (eds.), *Word and Image in Ancient Greece*, 53-78.
- Palagia O. 2002. In *ASMOSIA VI, Interdisciplinary Studies on Ancient Stone*, 375-82.
- Schultz P., 2001. *Hesperia* 70,1-47.
- Wulfmeier J.-C., 2005. *Griechische Doppelreliefs*.

ΚΟΚΚΟΡΟΥ-ΑΛΕΥΡΑ ΓΕΩΡΓΙΑ

Εαρινό Εξάμηνο / Spring Semester

**Θέμα: Η Ανδρική Μορφή στην Ολόγλυφη Μνημειακή Ελληνική Γλυπτική.
Τυπολογία-Τεχνοτροπικά Γνωρίσματα- Λειτουργία-Ερμηνεία**

**Subject: The Male Figure in the Monumental Greek Sculpture in the Round.
Typology-Style- Function-Interpretation**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θα εξετασθούν οι τύποι-κατηγορίες απεικόνισης της ανδρικής μορφής στην ολόγλυφη γλυπτική της αρχαίας ελληνικής γλυπτικής με τα χαρακτηριστικά τεχνοτροπικά γνωρίσματα κάθε περιόδου, οι προτάσεις ερμηνείας τους, η λειτουργία τους ως αναθηματικών, τιμητικών και επιτύμβιων μνημείων και τέλος η αξιολόγησή τους ως μαρτυριών της σύγχρονης τους κοινωνικοπολιτικής πραγματικότητας.

SUMMARY

The seminar will deal with a) the types of the male figure in ancient Greek statuary b) their stylistic characteristics according to the chronological periods c) the different interpretations of each type d) their function (grave, votive and honorary monuments), and, finally, their significance in ancient Greek society.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Barletta C., 1978. The Draped Kouros Type and the Workshop of the Syracuse Youth, *AJA* 91, 233 ff.
- Bieber M., 1995. *The Sculpture of the Hellenistic Age*.
- Blundell Sue, 1995. *Women in Ancient Greece*.
- Boardman J., 1982. *Ελληνική Πλαστική. Κλασσική Περίοδος* (μετάφραση Ε. Σημαντώνη-Μπουρνιά).
- Boardman J., 1989. *Ελληνική Πλαστική. Κλασσική Περίοδος* (μετάφραση Δ. Τσουκλίδου).
- Boardman J., 1999. *Ελληνική Πλαστική. Ύστερη Κλασσική Περίοδος και Γλυπτική στις Υπερπόντιες Αποικίες* (μετάφραση Α. Καλλέγια-Γαδ)
- Bol P.C. (επιμ.), 2002, 2004. *Die Geschichte der antiken Bildhauerkunst I. Frühgriechische Plastik I* (2002), *II. Klassische Plastik* (2004).
- Γιαλούρης Ν., 1994. *Ελληνική Τέχνη. Αρχαία Γλυπτά*.
- D' Onofrio A. M., 1982. Korai e Kouroi funerari Attici, *AnnAStorAnt* 4, 135-170.
- D' Onofrio A.M., 2000. Il Kouros arcaico in Grecia στο M. Landolfi-E. Giuliano de Marinis (επιμ.) *Kouroi Milani*.
- Donohue A. A., 2005. *Greek Sculpture and the Problem of Description*.
- Eaverly M. A., 1995. *Archaic Greek Equestrian Sculpture*.
- Fehr G. 1996. Kouroi e Korai. Formule e tipi dell' arte arcaica come espressione di valori στο *I Greci. Storia, cultura, arte, societa* 2,1, 785-843.
- Filges A., 2000. *Himationsträger, Palliaten und Togaten. Der männliche Mantel Normaltypus und seine regionalen Varianten in Rundplastik und Relief*.
- Floren J. 1987. *Die griechische Plastik I*.
- Fröhlich B., 1988. *Die statuarischen Darstellungen der hellenistischer Herrscher*.
- Fuchs W., 1979. *Die Skulptur der Griechen*.
- Himmelman N., 1990. *Ideale Nacktheit in der griechischen Kunst*.
- Himmelman N., 1996. Frühgriechische Jünglingsstatuen, *Minima Archeologica* 24-4.
- Jung R.V.H., 1982. *Thronende und sitzende Götter. Zum griechischen Götterbild und Menschenideal in geometrischer und früharchaischer Zeit*.
- Καλτσάς Ν., 2002. *Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Τα Γλυπτά²*.
- Kleiner D.E.E., 1992. *Roman Sculpture*.

- Lattimore Alford B., 1978. *The Seated Figure in Archaic Greek Sculpture* (διδακτ. διατρ.).
- Lebessi A., 1989. Der Berliner Widdertträger. Hirt oder hervorragender Bürger ? *BonnJahrb.* 47, 1989, 59-64.
- Lewerentz A., 1993. *Stehende männliche Gewandstatuen im Hellenismus.*
- Meyer M.-N.Brüggemann, 2007. *Kore und Kouros. Weihgaben für die Götter.*
- Moreno P., 1994. *Scultura ellenistica I, II.*
- Morrow K. Dohan, 1985. *Greek Footwear and the Dating of Sculpture.*
- Niemeyer H.G., 1996. *Semata. Über den Sinn griechischer Standbilder.*
- Palagia O. (επιμ.), 2006. *Greek Sculpture. Functions, Materials and Techniques in the Archaic and Classical Periods.*
- Polaschek K., 1969. Untersuchungen zu griechischen Mantelstatuen. Der Himantiontypus mit Armschlinge.
- Pollitt J. J., 1994. *Η Τέχνη στην Ελληνιστική Εποχή* (μετάφραση Α. Γκαζή).
- Ridgway Sismondo B., 1970. *The Severe Style in Greek Sculpture.*
- Ridgway Sismondo B., 1977. *The Archaic Style in Greek Sculpture.*
- Ridgway Sismondo B., 1981. *Fifth Century Style in Greek Sculpture.*
- Ridgway Sismondo B., 1997. *Fourth Century Style in Greek Sculpture.*
- Ridgway Sismondo B., 1990. *Hellenistic Sculpture I. The Styles of ca. 331-200 B.C.*
- Ridgway Sismondo B., 2000. *Hellenistic Sculpture II. The Styles of ca. 200-100 B.C.*
- Ridgway Sismondo B., 2002. *Hellenistic Sculpture III. The Styles of ca. 100-31 B.C.*
- Rolley Cl., 1999. *La Sculpture grecque II: La periode classique.*
- Rolley Cl., 2006. *Η Ελληνική γλυπτική I. Από τις αρχές έως το μέσο του 5^{ου} αιώνα* (μετάφραση Ε. Δημητρακοπούλου)
- Schäfer M., 2002. *Zwischen Adelsethos und Demokratie. Archäologische Quellen zu den Hippeis im archaischen und klassischen Athen.*
- Smith R. R., 1991. *Hellenistic Sculpture.*
- Spivey N., 1996. *Understanding Greek Sculpture. Ancient Meanings, Modern Readings.*
- Steuernagel D., 1991. Der gute Staatsbürger. Zur Interpretation des Kuros, *Hephaistos* 10, 35-48.
- Stemmer K., 1995. *Standorte. Kontext und Funktion Antiker Skulptur.*
- Stewart A., 1990. *Greek Sculpture. An Exploration.*
- Worley L. J., 1994. *Hippeis. The Cavalry of Ancient Greece.*

Zinserling V., 1975. Zum Bedeutungsgehalt des archaischen Kuros, *Eirene* 13, 19-33.

ΠΑΛΑΙΟΚΡΑΣΣΑ ΛΥΔΙΑ

Εαρινό Εξάμηνο / Spring Semester

Θέμα: Ιερά και αναθήματα

Subject: Sanctuaries and Votive Offerings

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος του Σεμιναρίου είναι η εξέταση της αναθηματικής πρακτικής στα σημαντικότερα ιερά των διαφόρων θεοτήτων κατά την αρχαιότητα. Το Σεμινάριο θα πλαισιωθεί με επισκέψεις σε Μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.

SUMMARY

The Seminar will examine the votive practices that took place in the most important sanctuaries in antiquity. At the same time the Seminar will extend to archaeological museums and sites.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

Aleshire S.B., 1989. *The Athenian Asklepieion. The people, their dedications and the inventories.*

Bartoloni G.-Colonna G.-Grottanelli C. (εκδ.). 1989-1990. "Anathema", *Atti del Convegno Internazionale*, Roma, 15-18 Giugno 1989, ScAnt 2-4.

Brommer F., 1986. *Griechische Weihgaben und Opfer, in Listen.*

Brulotte E.L., 1994. *The Placement of Votive Offerings and Dedications in the Peloponnesian Sanctuaries of Artemis.*

Βλασσοπούλου X., 2003. *Αττικοί ανάγλυφοι πίνακες της αρχαϊκής εποχής.*

Comella A., 2002. *I rilievi votivi greci di periodo arcaico e classico.*

Hamilton R., 2000. *Treasure Map. A Guide to the Delian Inventories.*

Harris D., 1995. *The Inventory Lists of the Parthenon and Erechtheion.*

- Keesling C.M., 1995. *Monumental Private Dedications on the Athenian Acropolis ca. 600-400*.
- Lazzarini M.L., 1976. La formule delle dediche votive nella Grecia arcaica, *MemAccLinc* 19.
- Linders T.-Nordquist G. (εκδ.), 1987. *Gifts to the Gods*.
- Löhr Chr., 2000. *Griechische Familienweihungen*.
- Mc Gowan E., 1993. *Votive Columns of the Aegean Islands and the Athenian Acropolis in the Archaic Period*.
- Rouse W.H.D., 1902. *Greek Votive Offerings*.
- Schmidt-Dounas B., 2000. *Schenkungen hellenistischer Herrscher*.
- Schörner G., 2003. *Votive im römischen Griechenland, Untersuchungen zur späthellenistischen und kaiserzeitlichen Kunst- und Religionsgeschichte*.
- ThesCRA τόμος I, 269 κε.
- Vernsel H.S., 1981. *Faith, Hope and Worship, Studies in Greek and Roman Religion* 2.

ΠΕΠΠΑ-ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ Ε. – ΤΑΝΟΥΛΑΣ Τ.

Εαρινό Εξάμηνο / Spring Semester

Θέμα: Θέματα Τοπογραφίας και Αρχιτεκτονικής της Αττικής κατά την Κλασική και Ελληνιστική Εποχή

Subject: Topics from the Topography and Architecture of Attica during the Classical and Hellenistic Age

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Arrigoni E., 1971. Στοιχεία προς Αναπαράστασιν του Τοπίου της Αττικής κατά την Κλασικήν Εποχήν, *Αθηνά* 72, 25 - 81.
- Αρχείον των Μνημείων των Αθηνών και της Αττικής* (2 τόμοι), Αθήνα 1992 - 1993.
- Athens Comes of Age: From Solon to Salamis*. Papers of a Symposium sponsored by the Archaeological Institute of America, Princeton Society and the Department of Art and Archaeology. Princeton University.

- Αττική 2004. *Ανασκαφές, Ευρήματα, Νέα Μουσεία*. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ανατολικής Αττικής. Β' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. Υπουργείο Πολιτισμού. Αθήνα 2005.
- Βιβλιοδέτης Ε., 1997. *Ο Δήμος Μυρρινούντος: Η Μορφή και η Ιστορία ενός Δήμου της Αττικής* (διδακτ. διατρ.), Αθήνα.
- Boersma J. S., 1970. *Athenian Building Policy from 561/0 to 405/4 B. C.*, Groningen.
- Coulson W. κ. ά. (εκδ.), 1994. *The Archaeology of Athens and Attica under the Democracy*, Exeter.
- Coulton J. J., 1977. *Ancient Greek Architects at Work. Problems of Structure and Design*, Oxford.
- Curtius E., J. A. Kaupert, A. Milchhoefer, 1881 – 1900. *Karten von Attika* 1-9.
- Day J. W., 1980. *The Glory of Athens. The Popular Traditions as Reflected in the Panathenaicus of Aelius Aristeides*, Chicago.
- Donald W. A., 1943. *The Political Meeting Places of the Greeks*, Baltimore.
- Davies J. K., 1971. *Athenian Propertied Families 600 - 300 B.C.*, Oxford.
- Dinsmoor W. B., 1975. *The Architecture of Ancient Greece* (ανατύπ. της 3^{ης} αναθεωρ. έκδ. 1950), London and Sydney.
- Eickstedt K. von, 1991. *Beiträge zur Topographie des antiken Piräus*, Athen.
- Ginouvs R., R. Martin, κ.ά., 1985 κ. ε. *Dictionnaire méthodique de l'architecture grecque et romaine. I – III*, Paris-Roma.
- Habicht C., 1985. *Pausanias' Guide to Ancient Greece*, California.
- Hellmann M. Chr., 2002. *L' architecture grecque, I Les principes de la construction*, Paris.
- IG II / III 2 (1914 - 1940).
- Judeich W., 1931. *Topographie von Athen*. München (ανατύπ. Chicago 1994).
- Kirchner J., 1901 – 1903. *Prosopographia Attica I - II*. Berlin.
- Kolb F., 1981. *Agora und Theater, Volks-und Festversammlung*, Berlin.
- Martin R., 1965. *Manuel de l' architecture grecque, I. Matériaux et techniques*, Paris.
- Mc Camp J. II, 2001. *The Archaeology of Athens*. N. Haven, London.
- Μεσογαία. Ιστορία και Πολιτισμός των Μεσογείων Αττικής. (Διεθν. Αερολ. Αθηνών). Αθήνα 2001.
- Mikalson J., 1977. Religion in the Attic Demes, *AJPh* XCVIII, 424-435.

- Milchhoefer A., 1887, 1888. Antikenbericht aus Attika. *AM* 12, 81 - 107, 277 – 330, *AM*. 13, 337-362.
- Milchhoefer A., 1977. *Ancient Athens, Piraeus & Phaleron. Literary and Epigraphical Testimony*² (by A. N. Oikonomides), Chicago.
- Müller-Wiener W., 1995. *Η Αρχιτεκτονική στην Αρχαία Ελλάδα*. (ελλην. έκδ.), Θεσσαλονίκη.
- Musti D., L. Beschi , 1982. *Pausania. Guida della Grecia I, L'Attica*, Milano.
- Oikonomides N., 1976-1984. *Inscriptiones Atticae. Supplementum Inscriptionum Atticarum 1-5*, Chicago.
- Ορλάνδος Α. Κ., 1955-60. *Τα Υλικά Δομής των Αρχαίων Ελλήνων και οι Τρόποι Εφαρμογής αυτών*, Αθήνα (ανατύπ. Αθήνα 2004).
- Osborne M. J., S.G. Byrne, 1994. *A Lexicon of Greek Personal Names, Attica*, Oxford.
- Παπαχατζής Ν., 1974. Πausανίου Ελλάδος Περιήγησις. Αττικά, Αθήνα (2000).
- Παρλαμά Λ., Ν. Σταμπολίδης (επιμ.), 2000. Η Πόλη κάτω από την Πόλη. Ευρήματα από τις ανασκαφές του Μητροπολιτικού Σιδηροδρόμου των Αθηνών. Κατάλογος της Έκθεσης, Αθήνα.
- Πετράκος Β., 1999. *Ο Δήμος του Ραμνούντος*, Αθήνα.
- Πετροπουλάκου Μ., Ε. Πεντάζος, 1973. *Αττική. Οικιστικά Στοιχεία. Πρώτη Έκθεση. Αρχαίες Ελληνικές Πόλεις 21*, Αθήνα.
- Πλάτωνος-Γιώτα Μ., 2004. *Αχαρναί: Ιστορική και Τοπογραφική Επισκόπηση των Αρχαίων Αχαρνών, των Γειτονικών Δήμων και των Οχυρώσεων της Πάρνηθας*, Αχαρναί.
- Raubitschek A. E., 1949. *Dedications from the Athenian Akropolis. A Catalogue of the Inscriptions of the Sixth and Fifth Centuries B. C.*, Cambridge Mass.
- Schwenk C., 1985. *Athens in the Age of Alexander. The Dated Laws and Decrees of the Lycourgan Era: 338 - 322 B.C.*, Chicago.
- Σαλλιώρα-Οικονομάκη Μ., 2004. *Ο Αρχαίος Δήμος του Σουνίου: Ιστορική και Τοπογραφική Επισκόπηση*, Κορωπί.
- Shear T. L., 1981. Athens. From the City-State to Provincial Town, *Hesperia* 50, 356-377.
- Stuart J., Revett N., 1837. *The Antiquities of Athens*. London.
- The Archaeology of Athens and Attica under the Democracy. Proceedings of an International Conference Celebrating 2500 years since the*

- Birth of Democracy in Greece*, Athens, December 4 - 6, 1992. Oxford 1994.
- Trail J. S., 1994. *Persons of Ancient Athens*. Τόμ. 1 – 13, Toronto.
- Trail J. S., 1975. The Political Organization of Attica. *Hesperia Supplement XIV*, Princeton.
- Travlos J., 1971. *Bildlexikon zur Topographie des antiken Athen*, Tübingen.
- Travlos J., 1988. *Bildlexikon zur Topographie des antiken Attika*, Tübingen.
- Τραυλός Ι., 1993. *Η Πολεοδομική Εξέλιξις των Αθηνών από των Προϊστορικών Χρόνων μέχρι των Αρχών του 19^{ου} αι. 2*, Αθήνα.
- Whitehead D., 1986. *The Demes of Attica, 508/7 - ca. 250 B.C.*, Princeton, N. J.

ΣΗΜΑΝΤΩΝΗ-ΜΠΟΥΡΝΙΑ ΕΥΑ και ΛΑΙΜΟΥ ANNA.

Εαρινό Εξάμηνο / Spring Semester

Θέμα: Κυκλάδες και Ανατολική Ελλάδα: Θέματα κεραμικής και εικονογραφίας

Subject: Cyclades and East Greece: Pottery workshops and iconographical issues

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εργαστήρια γραπτής και ανάγλυφης κεραμικής στη νησιωτική και στην ανατολική Ελλάδα, σχέσεις και αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους και με άλλα ελληνικά εργαστήρια. Θέματα Εικονογραφίας και Εικονολογίας. Προβλήματα διασποράς και χρήσης των αγγείων.

SUMMARY

Workshops of painted and relief pottery in the Cyclades and East Greece. Relationship and influences with other Greek pottery workshops. Problems of Iconography and Iconology. Distribution and use of the vases.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

1.Κυκλάδες

- Bocci P.,1962. *Ricerche sulla ceramica cicladica*.
- Brock J.-G. Young, 1949. Excavations in Siphnos, *BSA* 44, 1 κε.
- Coldstream J.N.,1968. *Greek Geometric Pottery*, 148-158, 164-195 και Β΄ έκδοση 2008.
- Coldstream N.J., 2003. *Geometric Greece²*, London and New York.
- Costa V., 1990-1991. *Nasso dell'Egeo dall' età cicladica al quinto sec. a.C.*, αδημ. Διδ. Διατριβή, Univ. degli studi di Bologna, Dip. di Storia Antica.
- Coulié A., 2005. Histoire et archéologie des Cyclades à travers la céramique archaïque : à propos d'un ouvrage récent, *RA* fasc. 2, 255-282.
- Dalongeville R.-G. Rougemont, 1993 (εκδ.). *Recherches dans les Cyclades. Resultats des travaux de la RCP 583*, Lyon.
- Dugas Ch., 1935. *Les vases orientalisants de style non mélien, Délos XVII*.
- Dugas Ch.-C. Rhomaios, 1934. *Les vases prehelléniques et géométriques, Délos XV*.
- Ekschmitt W.,1986. *Kunst und Kultur der Kykladen. Teil II: Geometrische und Archaische Zeit*, Mainz.
- Karusos Ch., 1937. Eine naxische Amphora des frühen 7. Jhs., *JdI* 52, 166-197.
- Knauss F.S.,1997. *Der lineare Inselstil. Eine kykladische Keramikwerkstatt am Übergang von der spätgeometrischen zur archaischen Zeit*, Saarbrücken.
- Kontoleon N.M.,1958. Theräisches, *AM* 73, 117-139.
- Kontoleon N.M.,1970. L 'activité artistique des Pariens και Les écoles de l'art grec archaïque, στο *Aspects de la Grèce préclassique*.
- Κούρου Ν.,1999. *Ανασκαφές Νάξου. Το Νότιο Νεκροταφείο της Νάξου κατά τη Γεωμετρική περίοδο*, Αθήνα.
- Λαμπρινουδάκης Β., 1975. *Η αρχαϊκή ελληνική αγγειογραφία. Α. Η πρώτη αρχαϊκή εποχή*, Αθήνα.
- Les Cyclades. Table ronde, Dijon 1982*. C.N.R.S. Paris 1983.
- Mustakas C., 1954-55. Kimolos, *AM* 69-70, 153 κε.
- Papastamos D.,1970. *Melische Amphoren*.
- Rubenson O.,1962. *Das Delion von Paros*, (passim).
- Strom I., 1962. Some Groups of Cycladic Vase-Painting, *Acta Arch.* 33, 221-278.

- Popham M.R., L.H. Sackett and P.G. Themelis (eds), *Lefkandi I. The Iron Age. The Settlements, the Cemeteries*, London.
- Zafiropoulou Ph., 1983. La necropoli geometrica di Tsikalario a Naxos, *Magna Grecia XVIII*, N.5-6, 1-4.
- Zafiropoulou Ph., 2003. *La céramique "mélienne". Exploration archéologique de Délos XLI*, Paris.
- Ζαφειροπούλου Φ., 1985. *Προβλήματα της Μηλιακής Αγγειογραφίας*, Αθήναι.

2. Κέντρα Ανατολικής Ελλάδας

- Akurgal E., 1987. *Griechische und römische Kunst in der Türkei*.
- Ahlberg-Cornell G., 1992. *Myth and Epos in Early Greek Art. Representation and Interpretation, Studies in Mediterranean Archaeology*.
- Boardman J. and C.E.Vaphopoulou-Richardson (eds.), 1986. *Chios. A Conference at the Homereion in Chios 1984*.
- Boardman J., 1998. *Early Greek Vase Painting, 11th-6th centuries BC., a handbook*.
- CGED 1978. *Les Céramiques de la Grèce de l'Est et leur Diffusion en Occident*.
- Cook R.M., 1933-34. Fikellura Pottery, *BSA* 34, 1κε.
- Cook R.M., 1952. A List of Clazomenian Pottery, *BSA* 47, 123κε.
- Cook R.M., 1981. *Clazomenian Sarcophagi*, Kerameus 3.
- Cook R.M.-P.Dupont, 1998. *East Greek Pottery*.
- Dupont P., 1983. Classification et détermination de provenance des céramiques grecques orientales archaïques d' Istros, *Dacia* 27, 19-46.
- Friis Johansen K., 1967. *The Iliad in Early Greek Art*.
- Hemelrijk J.M., 1984. *Caeretan Hydriae*, Kerameus 5.
- Καρδαρά Χρ., 1964. *Ροδιακή Αγγειογραφία*.
- Kerschner M., 1995. *Die ostgriechische Vogelschalen und Verwandtes. Studien zu Chronologie und Verbreitung der ostgriechischen Keramik* (Diss. Bochum, 1995).
- Λαιμού Α.Α., 1999. Ο Τρωικός κύκλος στην Προκλασική Εικονογραφία της Ανατολικής Ελλάδας, *Αρχαιογνωσία* 10, 11-50.
- Lemos A.A., 1991. *Archaic Pottery of Chios. The Decorated Styles*.
- Lemos A.A., 2000. Aspects of East Greek Pottery and Vase Painting, (*Ionische Kunst und "Ionismen" im Westen: Keramik und Malerei*) στο *Die Ägäis und das westliche Mittelmeer, Beziehungen und*

- Wechselwirkungen 8. bis 5. Jh.v.Chr.*, Österreichische Akademie der Wissenschaften, *Archäologische Forschungen*, Band 4.
- LIMC 1981-1999. *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae*.
- NAUKRATIS, 2006. *Naukratis: Greek Diversity in Egypt. Studies on East Greek Pottery and Exchange in the Eastern Mediterranean* (eds A. Villing and U. Schlotzhauer).
- SAMOS VI.1. E.Walter-Karydi, *Samische Gefäße des 6. Jahrhunderts v. Chr.*, *Samos VI.1*.
- Schaus G.P. 1986. Two Fikellura Vase Painters, *BSA* 81, 251-295.
- Schefold K., 1964. *Frühgriechische Sagenbilder*.
- Schefold K., 1992. *Gods and Heroes in Late Archaic Greek Art*, (Engl. ed.).
- Schefold K., 1993. *Götter-und Heldensagen der Griechen in der früh-und hocharchaischen Kunst*.
- Schiering W., 1957. *Werkstätten orientalisierender Keramik auf Rhodos*.
- Simon, E.. 1981. *Die griechischen Vasen*.
- Tempesta A., 1998. *Le raffigurazioni mitologiche sulla ceramica greco-orientale arcaica*, *RdA Suppl.* 19.

BYZANTINΗ APXAIΟΛΟΓΙΑ

XEIMEPINO EΞAMHNO

Βυζαντινή μικροτεχνία: πρώτες ύλες και τεχνικές
Πλ. Πετρίδης

Byzantine Minor Arts: resources and production techniques
Pl. Petridis

0809

*ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ «ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ»**
Το Βυζάντιο τον 11ο αιώνα: Εποχή κοινωνικών αλλαγών, εδαφικών ανακατατάξεων και άνθησης του πνευματικού βίου και της τέχνης.

A. Κόλια-Δερμιτζάκη- Σ. Καλοπίση-Βέρτη (σε συνεργασία με τη Χρ. Αγγελίδη (Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών / Ε.Ι.Ε.)

INTERDISCIPLINARY POSTGRADUATE SEMINAR “NIKOS OIKONOMIDES”

Eleventh-century Byzantium: A period of social reshaping, territorial changes and flourishing of intellectual life and arts

A. Kolia-Dermitzaki – S. Kalopisi-Verti (in collaboration with Chr. Angelidi. Institute for Byzantine Research / National Hellenic Research Foundation)

0811

EAPINO EΞAMHNO

Καλλιτεχνική δημιουργία στην μεσοβυζαντινή περίοδο: Κέντρο και περιφέρεια

N. Γκιολές – B. Κέπετζη

Cultural activities in Middle- Byzantine period: the presence of the metropolitan art in the surrounding areas

N. Gioles - V. Kepetzi

0818

<p>Κέντρα λατρείας στην Κωνσταντινούπολη και οι εικόνες τους <i>Χ. Κωνσταντινίδη</i></p> <p>Cultural Centers in Constantinople and their Icons <i>Ch. Konstantinidi</i></p> <p style="text-align: right;">0820</p>
<p>Βυζάντιο και Δύση στην τέχνη της Κύπρου (12ος-16ος αι.) <i>Μ. Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου</i></p> <p>Byzantium and the West in the Art of Cyprus (12th-16th centuries) <i>M. Constantoudaki-Kitromilides</i></p> <p style="text-align: right;">0822</p>
<p><i>ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ «ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ»</i> Το Βυζάντιο τον 11ο αιώνα: Εποχή κοινωνικών αλλαγών, εδαφικών ανακατατάξεων και άνθησης του πνευματικού βίου και της τέχνης.</p> <p><i>Α. Κόλια-Δερμιτζάκη – Σ. Καλοπίση-Βέρτη</i> (σε συνεργασία με τη Χρ. Αγγελίδη. Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών / Ε.Ι.Ε.)</p> <p><i>INTERDISCIPLINARY POSTGRADUATE SEMINAR “NIKOS OIKONOMIDES”</i> Eleventh-century Byzantium: A period of social reshaping, territorial changes and flourishing of intellectual life and arts</p> <p><i>A. Kolia-Dermitzaki– S. Kalopisi-Verti</i> (in collaboration with Chr. Angelidi. Institute for Byzantine Research / National Hellenic Research Foundation)</p> <p style="text-align: right;">0811</p>

* Το σεμινάριο αντιστοιχεί σε ένα εξάμηνο.

ΚΟΛΙΑ-ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗ Α. - ΚΑΛΟΠΙΣΗ-ΒΕΡΤΗ Σ.

(Πανεπιστήμιο Αθηνών), σε συνεργασία με **ΧΡ. ΑΓΓΕΛΙΔΗ**

(Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών / Ε.Ι.Ε.).

Ακαδημαϊκό Έτος 2008-2009.

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ «ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ»

Θέμα: Το Βυζάντιο τον 11ο αιώνα: Εποχή κοινωνικών αλλαγών, εδαφικών ανακατατάξεων και άνθησης του πνευματικού βίου και της τέχνης

Subject: Eleventh-century Byzantium: A period of social reshaping, territorial changes and flourishing of intellectual life and arts

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος του σεμιναρίου είναι η πολύπλευρη μελέτη του 11ου αιώνα, μιας περιόδου εξαιρετικά ενδιαφέρουσας λόγω των αλλαγών που συντελούνται στην Αυτοκρατορία σε ποικίλους τομείς του πολιτικού, κοινωνικού και πνευματικού βίου της, με αποτέλεσμα το Βυζάντιο να παρουσιάζει μία σημαντικά διαφορετική εικόνα στο τέλος του αιώνα σε σχέση με εκείνη που εμφάνιζε στις αρχές του. Η μελέτη αυτή θα επικεντρωθεί σε θέματα που αφορούν στην κοινωνία και την οικονομία της εποχής και στην κεντρική και επαρχιακή διοίκηση, σε σχέση και με την εδαφική συρρίκνωση της Αυτοκρατορίας και τις επιπτώσεις της στην εξωτερική πολιτική. Η ανάπτυξη του πνευματικού βίου, που είναι εμφανής στα έργα των σημαντικών λογίων του 11ου αιώνα και η άνθηση της τέχνης, όπως αυτή προβάλλεται μέσα από την αρχιτεκτονική και τον διάκοσμο των ναών, την εικονογραφία, τα εικονογραφημένα χειρόγραφα και τη μικροτεχνία θα αποτελέσουν εξίσου αντικείμενο μελέτης του σεμιναρίου.

SUMMARY

The seminar aims to explore multiple aspects of the eleventh-century Byzantium, when important changes in the political, social and intellectual life of the Empire occurred. By the end of the century, Byzantium had shaped a new identity clearly distinct from that prevalent in the early eleventh century.

The seminar will focus on issues regarding social and economic relations, the central and provincial administration, and the impact of territorial losses on the foreign policy. The cultural and artistic development of the period will also be discussed with reference to the works of the eleventh-century scholars, the new trends in church architecture and decoration, iconography, illuminated manuscripts and the minor arts.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Angold M. (ed.), 1984. *The Byzantine Aristocracy, IX to XIII centuries*, [British Archaeological Reports (BAR) International Series 221], Oxford.
- Angold M., 1984. *The Byzantine Empire 1025-1204. A Political History*, London-New York [= ο ίδιος, *Η βυζαντινή αυτοκρατορία από το 1025 έως το 1204: μία πολιτική ιστορία*, μτφρ. Ευαγγελία Καργιανιώτη, Εκδόσεις Παπαδήμας, Αθήνα 1997].
- Η αυτοκρατορία σε κρίση; Το Βυζάντιο τον 11ο αιώνα (1025-1081)* [Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών. Διεθνή Συμπόσια 11], Αθήνα 2003
- Χατζηδάκη Ν., 1996. *Όσιος Λουκάς* (Βυζαντινή Τέχνη στην Ελλάδα), Αθήνα.
- Chatzidakis-Bacharas Th., 1982. *Les peintures murales de Hosios Loukas. Les chapelles occidentales*, Αθήνα.
- Clucas L., 1981. *The trial of John Italos and the crisis of intellectual values in Byzantium in the eleventh century*, Munich.
- Connor C., 1991. *Art and Miracles in Medieval Byzantium: the Crypt at Hosios Loukas and Its Frescoes*, Princeton.
- Corsi P., 1997. Aspetti della mentalità e della vita quotidiana nella Bisanzio del sec. XI. La testimonianza della "Cronografia" di Michele Psello, *Nicolaus* 24, 127-162
- Der Nersessian S., 1970. *L'illustration des psautiers grecs de Moyen Age*, II, Londres, Add. 19352, Paris.
- Diez E.-Demus O., 1931. *Byzantine Mosaics in Greece. Hosios Loukas and Daphni*, Cambridge Mass.
- Gadolin Anita, 1970. *A theory of history and society with special reference to the Chronographia of Michael Psellus: 11th century Byzantium* [Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm Studies in History of Literature 2], Stockholm-Goteborg- Uppsala.
- Grabar A., 1976. *Sculptures byzantines du Moyen Âge (XIe-XIVe siècle)*, Paris.

- Harvey A., 1989. *Economic Expansion in the Byzantine Empire 900-1200*, Cambridge [= ο ίδιος, *Οικονομική ανάπτυξη στο Βυζάντιο. 900-1200*, MIET, Αθήνα 1997].
- Hill B., 1999 *Imperial Women in Byzantium 1025-1204. Power, Patronage and Ideology*, Harlow.
- Howard-Johnston J.D. (ed.), 1988. *Byzantium and the West, c.850 - c.1200 Proceedings of the XVIIIth Spring Symposium of Byzantine Studies, 30 March - 1 April 1984*, Amsterdam = *Byzantinische Forschungen* 13 (1988).
- Jerphanion G. de, 1925-1942. *Une nouvelle province de l'art byzantin. Les églises rupestres de Cappadoce*, 2 τ. κείμενο, 3 τ. πίνακες, Paris.
- Jolivet-Lévy C., 1991. *Les églises byzantines de Cappadoce. Le programme iconographique de l'abside et des ses abords*, Paris.
- Jolivet-Lévy C., 2001A. *La Cappadoce médiévale*, Paris.
- Jolivet-Lévy C., 2001B. *Études cappadociennes*, London.
- Kaldellis A., 1999. *The argument in Psellos' Chronographia*, Leiden.
- Kazhdan A.-Franklin S., 1984. *Studies on Byzantine Literature of the Eleventh and Twelfth Centuries*, Cambridge-Paris.
- Kazhdan A.P.-Wharton Epstein A., 1997. *Changes in Byzantine culture in the eleventh and twelfth centuries*, Berkeley-Los Angeles-London 1985 [= οι ίδιοι, *Αλλαγές στον βυζαντινό πολιτισμό κατά τον 11ο και 12ο αιώνα*, μτφρ. Α. Παππάς, μτφρ. παραρτήματος Δ. Τσουγκαράκης], MIET, Αθήνα.
- Laiou A.-Simon D (eds), 1994. *Law and Society in Byzantium, Ninth - Twelfth Centuries*, ed., Washington DC.
- Lemerle P., 1977. *Cinq études sur le XIe siècle byzantin*, Paris.
- Ljubarskij J.N., 2001. *Mihail Psell. Lichnost' i tvorchetsvo*, Moskva ²2001 [= ο ίδιος, *Η προσωπικότητα και το έργο του Μιχαήλ Ψελλού*, μτφρ. Αργυρώ Τζέλεσι, εκδόσεις Κανάκη, Αθήνα ²2005]
- Logwyn H., 1971. *Kiewer Sophienkathedrale*, Kiew.
- Magdalino P. (ed.) 1994. *New Constantines. The rythm of imperial renewal in Byzantium, 4th - 13th centuries*, Cambridge.
- Maguire H., Washington D.C., 1997 (eds.). *Byzantine court culture from 829 to 1204., Proceedings of a symposium at Dumbarton Oaks in 1994*.
- Martin J. R., 1954. *The Illustration of the Heavenly Ladder of John Climacus*, Princeton.
- Millet G., 1899. *Le Monastère de Daphni. Histoire , Architecture, Mosaiques*, Paris.

- Μουρίκη Ντ., 1985. *Τα ψηφιδωτά της Νέας Μονής Χίου*, 2 τόμοι, Αθήνα.
- Mullett Margaret, 1997. *Theophylact of Ochrid. Reading the Letters of a Byzantine Archbishop* [Birmingham Byzantine and Ottoman Monographs 2], Aldershot-Brookfield.
- Μπόνης Κ., 1937. *Ιωάννης ο Ξιφιλίνος, ο νομοφύλαξ, ο μοναχός, ο πατριάρχης και η εποχή αυτού (ca 1010/13 - 2 Αυγούστου 1075)* [Texte und Forschungen zur byzantinisch - neugriechischen Philologie 24], Athen.
- Μπούρα Λ., 1980. *Ο γλυπτός διάκοσμος του ναού της Παναγίας στο μοναστήρι του Οσίου Λουκά*, Αθήνα.
- Μπούρας Χ., 1981. *Η Νέα Μονή της Χίου. Ιστορία και Αρχιτεκτονική*, Αθήνα.
- Neville L., 2004. *Authority in Byzantine provincial society, 950-1100*, Cambridge.
- Papadopoulos K., 1966. *Die Wandmalereien des XI. Jahrhunderts in der Kirche Παναγία των Χαλκέων in Thessaloniki*, Graz-Köln.
- Restle M., 1968. *Die byzantinische Wandmalerei in Kleinasien*, 3 τ., Recklinghausen 1967 Restle M., *Byzantine Wall Painting in Asia Minor*, Greenwich, Conn.
- Rodley L., 1985. *Cave Monasteries of Byzantine Cappadocia*, Cambridge.
- Runciman St., 1955. *The Eastern Schism. A study of the Papacy and the Eastern Churches during the XIth and XIIth centuries*, Oxford.
- Σοφριανός Δ. Σ., 1989. *Όσιος Λουκάς - Ο βίος του Οσίου Λουκά του Στειριώτη: Προλεγόμενα, μετάφραση, κριτική έκδοση του κειμένου*, Αθήνα.
- Spatharakis J., 2004. *The Illustrations of the Cynegetica in Venice: Codex Marcianus gr. Z 139*, Leiden.
- Stephenson P., 2000. *Byzantium's Balkan frontier. A political study of the Northern Balkans, 900-1204*, Cambridge.
- Στίκας Ε., 1970. *Το οικοδομικόν χρονικόν της μονής Οσίου Λουκά Φωκίδος*, Αθήνα.
- Στίκας Ε., 1974-75. *Ο κτίτωρ του καθολικού της Μονής Οσίου Λουκά*, Αθήνα.
- Svoronos N., 1959. Recherches sur le cadastre byzantin et la fiscalité aux XIe et XIIe siècles: le cadastre de Thèbes, *Bulletin de Correspondance Hellénique* 83, 1-166 [= ο ίδιος, *Études sur l'organisation intérieure, la société et l'économie de l'Empire byzantin*, London 1973, αρ. III].

- Thierry N., 1977. *Peintures d'Asie Mineur et de Transcaucasie aux Xe et XIe siècles*, Londres.
- Thierry N., 1983, 1994. *Haut Moyen Age en Cappadoce. Les églises de la région de Çavuşin*, τ. 2, Paris.
- Travaux et mémoires* 6 (1976) (= *Recherches sur le XIe siècle: Θεματικές ενότητες: Οικονομία, Κοινωνία και θεσμοί, Πολιτισμός*)
- Velmans T., 1971. *Le Tetraévangile de la Laurentienne* (Bibliothèque des Cahiers Archéologiques VI), Paris.
- Vryonis S., 1963. Byzantine Demokratia and the Guilds in the Eleventh Century, *Dumbarton Oaks Papers* 17, 287-314.
- Vryonis S., 1986. *The Decline of Medieval Hellenism in Asia Minor and the Process of Islamization from the Eleventh through the Fifteenth Century*, Berkeley [= ο ίδιος, *Η παρακμή του μεσαιωνικού Ελληνισμού στη Μικρά Ασία και η διαδικασία του εξισλαμισμού (11ος-15ος αιώνας)*, μτφρ. Κάτια Γαλαταριώτου, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2000].
- Wolska-Conus Wanda, 1979. L'école de droit et l'enseignement du droit à Byzance au XIe siècle : Xiphilin et Psellos, *Travaux et Mémoires* 7, 1-107.

ΠΕΤΡΙΔΗΣ ΠΛΑΤΩΝ

Χειμερινό Εξάμηνο / Winter Semester

Θέμα: Βυζαντινή μικροτεχνία: πρώτες ύλες και τεχνικές

Subject: Byzantine Minor Arts: resources and production techniques

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η βυζαντινή μικροτεχνία αποτελεί τον κλάδο της Βυζαντινής Αρχαιολογίας που ασχολείται με όλες τις τέχνες που χρησιμοποιούσαν ευτελή ή πολυτελή υλικά για να κατασκευάσουν μικρής κλίμακας αντικείμενα, χρηστικά, διακοσμητικά ή λατρευτικά. Στο σεμινάριο θα εξεταστούν κυρίως οι πρώτες ύλες και οι τεχνικές κατασκευής των αντικειμένων αυτών.

SUMMARY

Byzantine Minor Arts constitutes the branch of the Byzantine Archaeology which deals with all the arts using poor or luxurious materials in order to produce small size objects for every-day life, decoration or worship. The seminar will mainly focus on the resources and the production techniques.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Amouretti M.-Cl. – Comet G., 1993. *Hommes et techniques de l'Antiquité à la Renaissance*, 74-94 και 112-116.
- Boyd S. A. – Mundell-Mango M., 1992. *Ecclesiastical silver plate in 6th cent. Byzantium*.
- Γερουλιανου Αι, 1999. *Διάτρητα. Τα διάτρητα χρυσά κοσμήματα από τον 3ο ως τον 7ο μ.Χ.*
- Connor C. L., 1998. *The Color of Ivory*.
- Cutler A., 1998. *Late antique and byzantine ivory carving*.
- Cutler A., 2002. The Industries of Art» στο Α. Ε. Laiou (εκδ.), *The Economic History of Byzantium. From the Seventh through the Fifteenth century*, *Dumbarton Oaks studies* 39 (2002), 555-587.
- Déroche V. - Spieser J.-M. (εκδ.), 1989. *Recherches sur la céramique byzantine*, (BCH Suppl. XVIII).
- Gonosová A. – Kondoleon Chr., 1994. *Art of Late Rome and Byzantium in the Virginia Museum of Fine Arts*.
- Mundell - Mango M., 1986. *Silver from early Byzantium : the Kaper Koraon and related treasures*.
- Muthesius A., 2002. Essential Processes, Looms and Technical Aspects of the Production of Silk Textiles» στο Α. Ε. Laiou (εκδ.), *The Economic History of Byzantium. From the Seventh through the Fifteenth century*, *Dumbarton Oaks studies* 39 (2002), 147-168.
- Painter K. S., 1977. *Gold and silver in the Late Roman World*.
- Papathanassiou M., 2002. Metallurgy and Metalworking Techniques, στο Α. Ε. Laiou (εκδ.), *The Economic History of Byzantium. From the Seventh through the Fifteenth century*, *Dumbarton Oaks studies* 39 (2002), 121-128.
- Rice Pr., 1987. *Pottery Analysis. A Sourcebook*.
- Rutshovskaya M.-H., 1990. *Tissus coptes*.
- Sodini J.-P., 1979. L'artisanat urbain à l'époque paléochrétienne, *Ktéma* 4 (1979), 71-119.

ΓΚΙΟΛΕΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ - ΚΕΠΙΕΤΖΗ ΒΙΚΤΩΡΙΑ

Εαρινό Εξάμηνο / Spring Semester

**Θέμα: Καλλιτεχνική δημιουργία στην μεσοβυζαντινή
περίοδο: Κέντρο και περιφέρεια**

**Subject: Cultural activities in Middle- Byzantine period:
the presence of the metropolitan art in the surrounding
areas**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός του μεταπτυχιακού σεμιναρίου είναι η διερεύνηση των επιδράσεων της τέχνης της Κωνσταντινούπολης στην περιφέρεια της Αυτοκρατορίας (Καππαδοκία, Αρμενία, Γεωργία, Κύπρος, ελλαδικός χώρος, Κάτω Ιταλία). Θα εξεταστούν ομοιότητες και διαφοροποιήσεις των προτύπων του κέντρου στα καλλιτεχνικά ιδιώματα της περιφέρειας. Αντικείμενο μελέτης θα είναι τόσο η ζωγραφική (μνημειακή και ζωγραφική χειρογράφων), όσο και έργα μικροτεχνίας.

SUMMARY

The aim of the seminar is to explore influence of the metropolitan art on the surrounding areas of the Byzantine Empire, such as Cappadocia, Armenia, Georgia, Cyprus, Greece and South Italy. Attention will be drawn to the degree of the assimilation of both iconography and style. Aspects of this multiform interrelation will be evaluated in monumental painting and manuscript illustration as well as in minor Arts.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Belting H., 1974. Byzantine Art among Greeks and Latins in Southern Italy, *DOP* 28, 3-29.
- Brubaker L., 1998. Byzantium in the ninth century: dead or alive? *Papers from in the thirtieth Spring Symposium of Byzantine Studies*.
- Cutler A., 2002. The Industries of Art The Economic History of Byzantium, ed. A. Laiou, *Dumbarton Oaks*, 555-587.
- Cutler A.-Spieser M., 1996. *Byzance Medieval 700-1204*, Paris.
- Cutler A.-Nesbitt J., 1986. *L'arte bizantina e il suo pubblico*, Torino.
- Δρανδάκης Ν., 1995. *Βυζαντινές τοιχογραφίες της Μέσα Μάνης*, Αθήνα.

- Djurić V., 1976. La peinture murale byzantine XIIe et XIIIe siècles, *Actes du XVe Congrès International d'Études Byzantines* 1, 159-252.
- Grabar A., 1972. *Les manuscrits grecs enluminés de provenance italienne*, Paris.
- Grabar A.- Manoussacas M., 1979. *L'illustration du manuscrit de Skylitzes de la Bibliothèque Nationale de Madrid*, Venice.
- Guillou A.(επιμ.), 1978. *La civiltà bizantina dal IX all' XI secolo. Aspetti e problemi*, Corso di Studi II (1977), Bari.
- Jane- Wharton A., 1978. *Art of the Empire Painting and Architecture of the Byzantine Periphery. A Comparative Study of Four Provinces*, Pennsylvania.
- Kazhdan A., Wharton- Epstein A., 1985. Change in Byzantine Culture in the eleventh century, London (ελλ. μτφ. MIET 1997)
- Κωνσταντίνος Ζ' ο Πορφυρογέννητος, *B' Διεθνής Βυζαντινολογική Συνάντηση, Δελφοί 1987, Αθήνα 1989.*
- Mathews Th., 1995. *Art and Architecture in Byzantium and Armenia, (Variorum)*, London.
- Mouriki D., 1981. The Formative Role of Byzantine Art on the Artistic Style on the Cultural Neighbors of Byzantium. Reflections of Constantinopolitan Style in Georgian Monumental Painting, *JÖB* 31/1, 725-758.
- Mutherich, F., 1987. Das Verzeichnis eines griechischen Bilderzyklus in dem St.Galler Codex 48, *DOP* 41, 415-23
- Panayotidi M., 1986. Le peinture monumentale en Grèce de la fin l'iconoclasm jusqu'à l'avènement des Comnènes (843-1081), *Ca-hArch* 34.
- Velmans T., 1981. La koine greque et les régions périphériques orientales de monde byzantin. Programmes iconographiques originaux, *JöB* 31/1,677-724.
- Weitzmann K., 1979. *The Miniatures of the Sacra Parallela, Par. gr. 923*, Princeton.
- Jolivet-Lévy K., 1991. *Les églises byzantines de Cappadoce. Le programme iconographiques de l'abside et de ses abords*, Paris.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ ΧΑΡΑ

Εαρινό Εξάμηνο / Spring Semester

Θέμα: Κέντρα λατρείας στην Κωνσταντινούπολη και οι εικόνες τους

Subject: Cultural Centers in Constantinople and their Icons

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Αγγελίδη Χ.- Παπαμαστοράκης Τ., 2000. Η μονή των Οδηγών και η λατρεία της Θεοτόκου Οδηγήτριας, *Μήτηρ Θεού. Απεικονίσεις της Παναγίας στη βυζαντινή τέχνη*, Αθήνα, 383-385 (επιμ.Μ.Βασιλάκη).
- Angelidi Chr.-Papamastorakis T, 2005. Picturing the spiritual protector: from Blachernitissa to Hodegetria, *Images of the Mother of God. Perceptions of the Theotokos in Byzantium* (επιμ. Μ.Vassilaki), Aldershot, 209-217.
- Bacci M. 1998. *Il penello dell' Evangelista. Storia delle immagini sacre attribuite a san Luca*, Πίζα.
- Belting H., 1990. *Bild und Kultur. Eine Geschichte des Bildes von dem Zeitalter der Kunst*, Μόναχο.
- Grabar A., 1931. *La Sainte Face de Laon. Le Mandylion dans l'art orthodoxe*, Seminarium Kondakovianum, Πράγα.
- Janin R., 1969. *La géographie ecclésiastique de l'empire byzantin. I. Le siège de Constantinople et le Patriarcat oecuménique. III. Les églises et les monastères*, Παρίσι.
- Kidonopoulos V., 1994. *Bauten in Konstantinopel 1204-1328. Verfall und Zerstörung, Restaurierung, Umbau und Neubau von Profan-und Saakralbauten*, Βίσμπαντεν.
- Konstantinidi Ch., 2000-2001. Un miracle dans l'église de la Vierge des Chalkoprateia et ses conséquences sur l'iconographie de l'Annonciation, *Zograf* 28, 5-12.
- Κωνσταντινίδη Χ., 2003. Το Άγιο Μανδήλιο μεταξύ των ιεραρχών: Ένα ακόμη σύμβολο της θείας ευχαριστίας, *Λαμπηδών, Αφιέρωμα στη μνήμη της Ντούλας Μουρίκη* (Πανεπιστημιακές εκδόσεις Εθνικού Μετσόβειου Πολυτεχνείου, επιμ.Μ.Βαρδαβάκη), Αθήνα, τ. 2, 483-498.

- Κωνσταντινίδη Χ., 2001-2003. Το μολυβδόβουλλο του Κεραμέα και η περιπέτεια μιάς ταύτισης, *Παρουσία* 15-16, 239-251.
- Κωνσταντινίδη Χ., 2003. Η Αχειροποίητος-Φανερωμένη των πρώτων Παλαιολόγων, *ΔΧΑΕ* ΚΔ, 89-100.
- Κωνσταντινίδη Χ., 2005. Η μορφή της Αχειροποιήτου-Φανερωμένης στην περίοδο των Παλαιολόγων, *Κλητόριον εις μνήμην Νίκου Οικονομίδη*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 221-243.
- Κωνσταντινίδη Χ., 2006. Η Παναγία των Βλαχερνών ως εχέγγυο της δικαιοσύνης: Η σφραγίδα του Σεκρέτου με τον Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγο και ο Μιχαήλ Κακός Σεναχηρείμ, *ΔΧΑΕ* ΚΖ΄ ((Τόμος αφιερωμένος στη μνήμη Ν. Δρανδάκη), 445-452.
- Lidov A., 2000. Θαυματουργές εικόνες της Παναγίας, *Μήτηρ Θεου. Απεικονίσεις της Παναγίας στη βυζαντινή τέχνη*, Αθήνα, 47-57 (επιμ. Μ.Βασιλάκη).
- Majeska G.P., 1984. *Russian Travelers to Constantinople in the Fourteenth and Fifteenth Centuries*, Ουάσιγκτον.
- Mango C., 1959. *The Brozen House: A Study of the Vestibule of the Imperial Palace of Constantinople*, Κοπενγχάγη.
- Mango C., 1993-1994. The Chalkoprateia Annunciation and the Pre-eternal Logos, *ΔΧΑΕ* ΙΖ΄, 165-170.
- Mango C., 2000. Η Κωνσταντινούπολη ως Θεοτοκούπολη, *Μήτηρ Θεού. Απεικονίσεις της Παναγίας στη βυζαντινή τέχνη*, Αθήνα, 17-25 (επιμ. Μ.Βασιλάκη).
- Mullet M.- Kirby A. (επιμ.), 1994. *The Theotokos Evergetis and eleventh-century monasticism. Papers of the third Belfast Byzantine International Colloquium 1-4 May 1992*, Μπέλφαστ.
- Pallas D., 1965. *Die Passion und Bestattung Christi in Byzanz. Der Ritus-Das Bild*, Μόναχο (ειδ.134-146).
- Ραφαϊοάννου Ε.Ν., 2001. The "Usual" Miracle and an Unusual Image, *JÖB* 51, 177-188.
- Ραμαστοράκης Τ., 2003. The Empress Zoe's Tomb, στο *The Empire in Crisis (?). Byzantium in the 11th century (1025-1081)*, (*Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών, Διεθνή Συμπόσια ΙΙ*), Αθήνα, 497-511.
- Παπαδάκη-Οεκλάντ Στ., 1987-1988. Τό Άγιο Μανδήλιο ως το νέο σύμβολο σε ένα αρχαίο εικονογραφικό σχήμα, *ΔΧΑΕ* ΙΔ΄, 283-296.
- Ševčenko N. Patterson, 1995. Servants of the Holy Icon, *Byzantine East, Latin West: An Historical Studies in Honor of Kurt Weitzmann*, Πρίνσετον, 547-553 (επιμ. D. Mouriki, Sl.Čurčić, G.Galavaris, H.L. Kessler, G.Vikan).

- Talbot A.-M., The Restoration of Constantinople under Michael VIII, *DOP* 47 (1993), 243-261.
- Thomas J.-Constantinides-Hero A. (επιμ.), 2000. *Byzantine Monastic Foundation Documents. A Complete Translation of the Surviving Founders' Typika and Testaments*, Ουάσιγκτον.
- Weitzmann K., 1960. The Mandylion and Constantine Porphyrogenetos, *CahArch* 11, 163-184.
- Weyl Carr A., 1997. Court Culture and Cult Icons in Middle Byzantine Constantinople, *Byzantine Court Culture from 826 to 1204*, Ουάσιγκτον, 81-91 (επιμ. H. Maguire).
- Weyl Carr A., 2000. Η δημόσια λατρεία της Παναγίας, *Μήτηρ Θεού. Απεικονίσεις της Παναγίας στη βυζαντινή τέχνη*, Αθήνα, 325-337 (επιμ. Μ.Βασιλάκη).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΥΔΑΚΗ-ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑ

Εαρινό Εξάμηνο / Spring Semester

Θέμα: Βυζάντιο και Δύση στην τέχνη της Κύπρου (12ος-16ος αι.)

Subject: Byzantium and the West in the Art of Cyprus (12th-16th centuries)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εξετάζονται οι διάφορες εκφάνσεις στην τέχνη της μεγαλονήσου (ζωγραφική, γλυπτική, αρχιτεκτονική) κατά τη φραγκική και τη βενετική περίοδο, με έμφαση στη χορηγία και τις επιδράσεις από τη Δύση.

SUMMARY

Several aspects of the art of the island during the Frankish and Venetian periods are examined (painting, sculpture, architecture), with an emphasis on patronage and influences from the West.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Arbel B., Hamilton B., Jacoby D. (επιμ.), 1989. *Latins and Greeks in the Eastern Mediterranean*, London.
- Bacci M., 2000. Tra Pisa e Cipro. La committenza artistica di Giovanni Conti (†1332), *Annali della Scuola Normale Superiore di Pisa, Sezione di Lettere*, 5, 343-386.
- Bacci M., 2006. Syrian, Palaiologan, and Gothic Murals in the “Nestorian” Church of Famagusta, *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 27, 207-220.
- Bryer A. A. M., Georghallides G.S. (επιμ.), 1993. ‘The Sweet Land of Cyprus’. *Papers Given at the Twenty-Fifth Symposium of Byzantine Studies*, Birmingham (March 1991), Nicosia.
- Boyd S., 1974. The Church of the Panagia Amasgou, Monagri, Cyprus, and its Wall Paintings, *Dumbarton Oaks Papers*, 28, 275-349.
- Buchthal H., 1957. *Miniature Painting in the Latin Kingdom of Jerusalem*, Oxford.
- Γκιοιλές Ν., 2003. *Η χριστιανική τέχνη στην Κύπρο*, Λευκωσία.
- Campagnolo M., Courtois Ch., Martiniani-Reber M., Michaelidou L., 2006. *Chypre. D’Aphrodite à Mélusine. Catalogue d’exposition, Genève 2006-2007*, Milano.
- Campagnolo M. κ.ά. (επιμ.), 2007. *From Aphrodite to Melusine: Reflections on the Archeology and History of Cyprus*, Geneva.
- Cipro e il mediterraneo orientale. XXXII Corso di cultura sull’ arte ravennate e bizantina : seminario internazionale di studi*, Ravenna 1985.
- Cobham, Delaval Claude, 1986. *Excerpta Cypria. Materials for a History of Cyprus*, Cambridge 1908 (N. York 1986²).
- Coureas N.-Riley-Smith J. (eds.) / Κουρέας Ν.-Ράιλυ-Σμιθ Τζ. (επιμ.), 1995. *Η Κύπρος και οι Σταυροφορίες. Οι ανακοινώσεις του Διεθνούς Συμποσίου «Η Κύπρος και οι Σταυροφορίες»*, Λευκωσία, 1994 / *Cyprus and the Crusades. Papers given at the International Conference “Cyprus and Crusades”*, Nicosia 1994, Nicosia / Λευκωσία.
- De Collenberg W.H.R., 1979-80. Les Lusignans de Chypre, *Επετηρίς Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών* 10 (1979-80), 85-319.
- Edbury P.W., 2007. *The Kingdom of Cyprus and the Crusades 1191-1374*, Cambridge 1991. Edbury, P.W., Kalopissi-Verti, S. (επιμ.), *Arhaeology and the Crusades. Proceedings of the Round Table, Nicosia, 1 February 2005*, Athens.

- Enlart C., 1899. *L'art gothique et la Renaissance en Chypre*, I, Paris (και αγγλ. μετάφρ. D. Hunt, 1987).
- Folda J., 1976. *Crusader Manuscript Illumination of Saint-Jean d'Acre: 1275-1291*, Princeton.
- Folda J., 1992. The Saint Marina Icon: Maniera Cypria, Lingua Franca or Crusader Art ?, B. Davezac (επιμ.), *Four Icons in the Menil Collection*, Houston, 106-133.
- Frinta M.S., 1981. Raised Gilded Adornment of Cypriot Icons and the Occurrence of the Technique in the West, *Gesta* 20.
- Hill G., 1972. *A History of Cyprus, II: The Frankish Period, 1192-1432; III: The Frankish Period, 1432-1571*, Cambridge.
- Ιερά Μητρόπολις Μόρφου. 2000 χρόνια τέχνης και αγιότητας, Λευκωσία 2000.
- Imhaus B. (επιμ.), 2004, *Lacrimae cypriae. Les larmes de Chypre*, Nicosie.
- Μαλτέζου Χ. Α. (επιμ.), 2002. *Κύπρος-Βενετία, κοινές ιστορικές τύχες. Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου, Αθήνα 2001*, Βενετία.
- Mango C., 1976. Chypre, carrefour du monde byzantin, *Actes du XVe Congrès International des Études Byzantines: Rapports et co-rapports*, V15, Athènes (=Byzantium and its Image..., London 1984, αρ. XVIII).
- Mango C., Hawkins E.J.W., 1966. The Hermitage of Saint Neophytos and Its Wall-Paintings, *Dumbarton Oaks Papers*, 20, 121-206.
- Megaw A.H.S., 1964. Twelfth Century Frescoes in Cyprus, *Actes du XIIIe Congrès International des Études Byzantines, Ochrid 1961*, III, Belgrade, 257-266.
- Megaw A.H.S., 1974. Byzantine Architecture and Decoration in Cyprus. Metropolitan or Provincial?, *Dumbarton Oaks Papers*, 28, 57-88.
- Megaw A.H.S., Hawkins E.J.W., 1962. The Church of the Holy Apostles at Pera Chorio, Cyprus, and Its Frescoes, *Dumbarton Oaks Papers*, 16, 279-348.
- Mouriki D., 1984. The Wall Paintings of the Church of the Panagia at Moutoullas, Cyprus, *Byzanz und der Westen. Studien zur Kunst des europäischen Mittelalters (Festschrift für O. Demus)*, Wien, 171-213.
- Mouriki D., 1986. Thirteenth-Century Icon Painting in Cyprus, *The Griffon (Gennadion Library)*, 1-2, 1985-86, Athens.
- Mouriki, D. κ. ά. (επιμ.), 1995. *Byzantine East, Latin West: Art Historical Studies in Honor of Kurt Weitzmann*, Princeton, N.J.

- Νεράντζη-Βαρμάζη Β., 1995. *Μεσαιωνική ιστορία της Κύπρου μέσα από τις βυζαντινές πηγές*, Θεσσαλονίκη.
- Pace, V. 1982. *Icone di Puglia, della Terra Santa e di Cipro. Appunti preliminari per un' indagine sulla ricezione bizantina nell' Italia meridionale duecentesca, Il Medio Oriente e l' Occidente nell' arte del XIII secolo. Atti del XXIV congresso internazionale sull' arte (Bologna 1979)*, Bologna, 181-191.
- Παπαγεωργίου Α., 1982. *L'art byzantin de Chypre et l'art des Croisés. Influences réciproques, Report of the Department of Antiquities, Cyprus*, 217-226.
- Παπαγεωργίου Α., 1989. Η υστεροκομνήνεια ζωγραφική της Κύπρου και οι τοιχογραφίες της μονής του Αγ. Ιωάννου του Θεολόγου της Πάτμου, *Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου: Η Μονή Αγ. Ιωάννου του Θεολόγου - 900 χρόνια ιστορικής μαρτυρίας (1088-1988)*, Πάτμος, 22-24 Σεπτεμβρίου 1988, Αθήνα, 237-244.
- Παπαγεωργίου Α., 1991. *Εικόνες της Κύπρου*, Λευκωσία.
- Παπαγεωργίου Α., 1972. Ιδιάζουσai βυζαντινά τοιχογραφία του 13ου αιώνας εν Κύπρω, *Πρακτικά του Πρώτου Διεθνούς Κυπριολογικού Συνεδρίου* (Λευκωσία 14-19 Απριλίου 1969), τόμ. Β', Λευκωσία, 202-212.
- Παπαγεωργίου Α., 1996. *Ιερά Μητρόπολις Πάφου. Ιστορία και Τέχνη*, Λευκωσία.
- Παπαδόπουλος Θ. (επιμ.), 1995, 1996. *Ιστορία της Κύπρου. Μεσαιωνικόν Βασίλειον, Ενετοκρατία, Δ', Ε'*, Λευκωσία.
- Παπανικόλα-Μπακιρτζή Δ., Ιακώβου Μ. (επιμ.), 1997. *Βυζαντινή-Μεσαιωνική Κύπρος. Βασίλισσα στην Ανατολή και Ρήγαινα στη Δύση*, Λευκωσία.
- Richard J., 1962. *Chypre sous les Lusignans. Documents chypriotes des archives du Vatican (XIVe-XVe s.)*, Paris.
- Richard J., 1987. Culture franque et culture grecque. Le royaume de Chypre au XVe siècle, *Byzantinische Forschungen* 11, 399-415.
- Setton K.M. κ.ά. (επιμ.), 1977. *A History of the Crusades, vol. IV: The Art and Architecture of the Crusader States*, Madison.
- Ševčenko Patterson N. - Moss Chr. (επιμ.), 1999. *Medieval Cyprus. Studies in Art, Architecture, and History in Memory of Doula Mouriki*, Princeton, New Jersey.
- Sophocleous S., 2006. *Icones de Chypre. Diocèse de Limassol 12e- 16e siècle*, Nicosie.

- Stylianou A., Stylianou J., 1960. Donors and Dedicatory Inscriptions, Supplicants and Supplications in the Painted Churches of Cyprus, *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinischen Gesellschaft*, IX, 97-128.
- Stylianou A., Stylianou J., 1994. *The Painted Churches of Cyprus, Treasures of Byzantine Art*, London (1985²).
- Vaivre J.-B. de, 1999. Icône offerte en Chypre par un commandeur des Hospitaliers, *Académie des Inscriptions et Belles-Lettres : Comptes rendus des séances de l'année 1999*, Paris, 649-683.
- Velmans T., 1984. Quelques programmes iconographiques de coupoles chypriotes du XIIe au XVe siècle, *Cahiers Archéologiques*, 32, 132-162.
- Weitzmann K., 1966. Icon Painting in the Crusader Kingdom, *DOP* 20, 49-83 (επανεκδόση στο K. Weitzmann, *Studies in the Arts at Sinai*, Princeton 1982, 325-357).
- Weitzmann K., 1975. A group of Early Twelfth-Century Sinai Icons Attributed to Cyprus, *Studies in Memory of David Talbot Rice*, Edimburgh, 47-63.
- Weyl Carr A., 1995. Byzantines and Italians on Cyprus. Images from Art, *Dumbarton Oaks Papers*, 49, 339-357.
- Weyl Carr A., 2005. *Cyprus and the Devotional Arts of Byzantium in the Era of the Crusades*, Aldershot.
- Weyl Carr, A., Morrocco, L. J., 1991. *A Byzantine Masterpiece Recovered, the Thirteenth-Century Murals of Lysi, Cyprus*, Austin, Texas.
- Wharton A.J., 1988. *Art of Empire. Painting and Architecture of the Byzantine Periphery. A Comparative Study of Four Provinces*, University Park-London.
- Winfield D., 1972. Haghios Chrysostomos, Trikomo, Asinou. Byzantine Painters at Work, *Πρακτικά του Πρώτου Διεθνούς Κυπριολογικού Συνεδρίου* (Λευκωσία 14-19 Απριλίου 1969), τόμ. Β', Λευκωσία, 285-291.
- Winfield, D. and J., 2003. *The Church of the Panagia tou Arakos at Lagoudhera, Cyprus: The Paintings and Their Painterly Significance*, Washington, D.C.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

Εικαστικές παρεμβάσεις στο δημόσιο χώρο της Αθήνας, 1974-2004:
Η τέχνη στο δημόσιο χώρο και η σχέση της με την εικόνα και την εξέλιξη
της σύγχρονης μητρόπολης.

K. X. Κανελλοπούλου

Artistic interventions in the public space of Athens, 1974-2004: Public art
and its relationship with the image and the evolution of the contemporary
metropolis

Ch. Kanellou

0813

Η Γλυπτική του Νεοκλασικισμού

Δ. Μαρκάτου

The Sculpture of Neoclassicism

D. Markatou

0815

Η ζωγραφική του Nicolas Poussin και οι ιδέες του περί ζωγραφικής.

Οι απαρχές της θεωρίας της ζωγραφικής στη Γαλλία

E. Μανρομιχάλη

Nicolas Poussin's painting and his ideas on painting. The beginnings of the
French theory of painting

E. Mavromichali

0817

<p>Ευρωπαϊκή και ελληνική χαρακτική: 18ος-19ος αι. <i>Δ. Παυλόπουλος</i></p> <p>European and Greek Prints: 18th-19th cent. <i>D. Pavlopoulos</i></p>	0819
<i>ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>	
<p>Η ζωγραφική του Delacroix και οι ιδέες του για τη χρωματική σύνθεση του πίνακα <i>Ε. Μαυρομιχάλη</i></p> <p>Delacroix's painting and his ideas on colour composition <i>E. Mavromichali</i></p>	0824
<p>Ευρωπαϊκή και ελληνική χαρακτική: 20ός αι. <i>Δ. Παυλόπουλος</i></p> <p>European and Greek Prints: 20th cent. <i>D. Pavlopoulos</i></p>	0826

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ ΧΑΡΙΣ (προσκεκλημένη / visitor professor)

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα : Εικαστικές παρεμβάσεις στο δημόσιο χώρο της Αθήνας, 1974-2004: Η τέχνη στο δημόσιο χώρο και η σχέση της με την εικόνα και την εξέλιξη της σύγχρονης μητρόπολης

Subject: Artistic interventions in the public space of Athens, 1974-2004: Public art and its relationship with the image and the evolution of the contemporary metropolis

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σεμινάριο στοχεύει να εξετάσει έργα τέχνης στους δημόσιους χώρους της Αθήνας από το 1974 μέχρι το 2004 προκειμένου να αξιολογήσει την καλλιτεχνική αξία τους, την επιτυχημένη ενσωμάτωσή τους στον πολεοδομικό ιστό και το ρόλο τους στην εξέλιξη της εικόνας της πόλης, καθώς και τον αντίκτυπό τους στο φιλότεχνο, αλλά και στο ευρύτερο κοινό.

Σκοπός του είναι να καλλιεργηθεί η συζήτηση γύρω από τα συμπεράσματα που μπορούν να αντληθούν σχετικά με την καλλιτεχνική παραγωγή στο δημόσιο χώρο της Αθήνας: θέματα συζήτησης και αποτίμησης θα αποτελέσουν οι τρόποι επιλογής ενός έργου τέχνης για το δημόσιο χώρο, οι κυρίαρχες καλλιτεχνικές τάσεις που εκφράζονται σε αυτόν, οι επικρατούσες θεματικές και οι χώροι που προτιμώνται για την τοποθέτηση των έργων.

Σε δεύτερο επίπεδο, θα διερευνηθεί η σχέση που δημιουργείται μεταξύ των πολιτών και καθημερινών χρηστών του δημόσιου χώρου και των έργων τέχνης που παρουσιάζονται σε αυτόν, δηλαδή η αλληλεπίδραση των εικαστικών παρεμβάσεων με το αστικό περιβάλλον και το κοινωνικό σύνολο.

Με γνώμονα τα παραπάνω στοιχεία, θα συναχθούν συμπεράσματα και για τη γενικότερη εικόνα του αθηναϊκού δημόσιου χώρου σε σχέση με την τέχνη: θα αξιολογηθεί σε ποιο βαθμό οι εικαστικές παρεμβάσεις αποτελούν σημαντικό παράγοντα της διάρθρωσης αυτού του χώρου και κατά συνέπεια σε ποιο βαθμό λειτουργούν ως αξιόλογες προσθήκες για τους ανθρώπους που ζουν στο δημόσιο χώρο καθημερινά, δηλαδή τους κατοίκους της πόλης.

SUMMARY

The seminar aims to examine artworks in public spaces of Athens from 1974 till 2004, in order to evaluate their aesthetic value, their successful integration in urban planning and their role in the evolution of the city's image, as well as their impact not only on the artistically educated but also on a greater audience.

Its aim is to launch a discussion around conclusions regarding art production in the public spaces of Athens: topics for discussion and assessment will include the ways by which an artwork is selected for public space, the artistic trends and movements present in public art, the established subject matters and spaces which are preferred for the installation of artworks.

Furthermore, the seminar will examine the relationship between citizens and everyday users of public space and the artworks presented in it, in other words the interaction between the artistic interventions, the urban environment and society.

In the light of the above, conclusions will be reached about the overall aspect of Athenian public space and its relation with artistic expression: the impact of artistic interventions will be evaluated as a significant element in the structure of public space and consequently their function as noteworthy additions for those who live in public space daily, that is the city's inhabitants.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

Αντωνοπούλου Ζ., 2003. *Τα γλυπτά της Αθήνας. Υπαίθρια γλυπτική 1834-2004*, Ποταμός, Αθήνα.

Carr St. (et. al.), 1992. *Public Space*, Cambridge University Press

Γλυπτική στην πόλη: 1ο ευρωπαϊκό συνέδριο, Αθήνα-Οκτώβριος 1995, 1997. Εργαστήριο Πλαστικής, ΕΜΠ.

Finkelpearl T., 2000. *Dialogues in Public Art*, Cambridge, Massachusetts, The MIT Press.

Η αισθητική των πόλεων & η πολιτική των παρεμβάσεων: Συμβολή στην αναγέννηση του αστικού χώρου. Πρακτικά επιστημονικού συνεδρίου [Αθήνα, 13-14 Οκτωβρίου 2004], 2003. Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας ΑΕ, Αθήνα.

Η Καθημερινή, «Επτά Ημέρες, Γλυπτά της Αθήνας», 25 Οκτωβρίου 1998.

Kwon M., 2004. *One Place after Another: Site-specific art and Locational Identity*, Cambridge, Massachusetts, London, The MIT Press.

- Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, 1997-2000, 4 τ., επιστημονική επιμέλεια Ε. Δ. Μαθιόπουλος, Μέλισσα, Αθήνα.
- Miles M., 1997. *Art, Space and the City: Public Art und Urban Futures*, London, Routledge.
- Νικολαΐδου Σ., 1993. *Η κοινωνική οργάνωση του αστικού χώρου*, Παπαζήσης, Αθήνα.
- Εύδης Αλ., 1995. «Από τον Δισκοβόλο στον Δρομέα», *Arti*, τχ. 15, Φεβρουάριος, 50-51.
- Φιλίππιδης Δ., 1990. *Για την ελληνική πόλη: μεταπολεμική πορεία και μελλοντικές προοπτικές*, Θεμέλιο, Αθήνα.
- Φιλίππιδης Μ. (επιμ.), 1998. *Απουσία Αισθητικής: Πέρα από το ωραίο, futura*, Αθήνα.

ΜΑΡΚΑΤΟΥ ΔΩΡΑ (προσκεκλημένη / visitor professor)
Χειμερινό Εξάμηνο / Winter Semester

Θέμα: Η Γλυπτική του Νεοκλασικισμού

Subject: The Sculpture of Neoclassicism

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θα αναλυθούν οι παράγοντες που οδήγησαν στον Νεοκλασικισμό (1760 - π. 1820) και η συμβολή του Winckelmann στη διαμόρφωση της νεοκλασικής γλυπτικής. Θα εξεταστεί επίσης το έργο κορυφαίων Ευρωπαίων και Ελλήνων κλασικιστών γλυπτών και θα δοθεί έμφαση στα δημόσια μνημεία.

SUMMARY

The factors which led to Neoclassicism and Winckelmann's contribution to the formation of the neoclassic sculpture will be analysed. It will be also examined the work of the most important sculptors in West Europe and in the Greek State, with emphasis to the memorials and other public monuments.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Arte neoclassica*, 1964: *Atti del Convegno 12-14 Ottobre 1957*, Βενετία - Ρώμη.
- Zeitler R., 1954. *Klassizismus und Utopia: Interpretationen zu Werken von David, Canova, Carstens, Thorvaldsen, Koch*, Στοκχόλμη.
- Honour H., 1968. *Neoclassicism*, Harmondsworth.
- Irwin D., 1997. *Neoclassicism*, Λονδίνο [ελληνική μετάφραση: Χ. Παπαδημητρίου, 1999. *Νεοκλασικισμός*, Αθήνα].
- Novotny F., 1964. *Painting and Sculpture in Europe, 1780-1880*, Harmondsworth.
- Boime A., 1987. *Art in an Age of Revolution, 1750-1800*, Σικάγο.
- Janson H. W., 1985. *Nineteenth-Century Sculpture*, Λονδίνο - Νέα Υόρκη.
- Gaetgens T. W. (επιμ.), 1986. *Johann-Joachim Winckelmann, 1717-1768*, Αμβούργο.
- Winckelmann J.-J., 1755. *Die Nachahmung der griechischen Werke in der Malerey und Bildhauerkunst*, Δρέσδη [ελληνική μετάφραση: Ν. Μ. Σκουτερόπουλος, 1996. Ι. Ι. Βίνκελμαν, *Σκέψεις για την μίμηση των ελληνικών έργων στη ζωγραφική και τη γλυπτική*, Αθήνα].
- Argan G. C., 1964. *Antonio Canova*, Ρώμη.
- Licht F. - D. Finn, 1983. *Canova*, Μόναχο.
- Bott G. - F. Günther (επιμ.), 1977. *Bertel Thorvaldsen: Untersuchungen zu seinem Werk und zur Kunst seiner Zeit*, Κολωνία.
- Προκοπίου Α. Γ., 1967. *Ιστορία της Τέχνης (1750-1950)*, τ. Α': *Νεοκλασικισμός*, Αθήνα.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ ΕΥΘΥΜΙΑ

Χειμερινό Εξάμηνο / Winter Semester

Θέμα: Η ζωγραφική του Nicolas Poussin και οι ιδέες του περί ζωγραφικής. Οι απαρχές της θεωρίας της ζωγραφικής στη Γαλλία

Subject: Nicolas Poussin's painting and his ideas on painting. The beginnings of the French theory of painting

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θα αναλυθούν οι ιδέες περί ζωγραφικής του Nicolas Poussin και ο τρόπος που χρησιμοποιήθηκαν από τη Γαλλική Ακαδημία ζωγραφικής ώστε να συγκροτηθεί η θεωρία ζωγραφικής στη Γαλλία κατά το δεύτερο μισό του 17ου αιώνα με πρώτες εκφάνσεις της τα έργα του Roland Freart de Chambray και του Andre Felibien.

SUMMARY

Nicolas Poussin's ideas on painting and their impact on the forming of the french theory of painting will be analysed together with Roland Freart de Chambray's and Andre Felibien's theoretical works of the second half of 18th century.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Batschmann O., 1990. *Nicolas Poussin. Dialectics of Painting*, London.
- Bernstock, J. E, 2000. *Poussin and French dynastic ideology*, New York : Peter Lang, c2000.
- Blunt A., 1966. *The Paintings of Nicolas Poussin. A Critical Catalogue*, London.
- Blunt A., 1967. *Nicolas Poussin*, London.
- Chambray R. F. de, 1968. *Idée de la perfection de la peinture*, Le Mans 1662; Farnborough.
- Du Fresnoy, Alrhone Ch., 1984. *L' Art de la peinture de C.A. Dufresnoy*, trans. and annotated by Roger de Piles, third edition, Paris.
- Goldstein, 1965. Studies in Seventeenth Century French Art Theory and Ceiling Painting, *Art Bulletin*, XLVII (1965), 231-56.
- Michel Chr., 1997. Les conferences academiques. Enjeux théoretiques et pratiques in *La naissance de la théorie de l'art en France- Revue d'esthétique*, xxxi/ xxxii (1997),71-82.

- Piles R. de, 1743. *The principles of painting*, London.
- Puttfarken Th., 1985. *Roger de Piles' Theory of Art*, N. Haven and London,.
- Puttfarken Th., 2000. *The Discovery of Pictorial Composition. Theories of Visual Order in Painting 1400-1800*, N. Haven and London.
- Wrigley R., 1993. *The Origins of French Art Criticism*, Oxford.
- Rubens contre Poussin: la querelle du coloris dans la peinture française à la fin du XVIIe siècle* / [commissariat général de l'exposition: Emmanuelle Delapierre, Matthieu Gilles, Hélène Portiglia], Gent : Ludion, c2004.

ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Χειμερινό και Εαρινό Εξάμηνο / Winter and Spring Semester

Θέμα: Ευρωπαϊκή και ελληνική χαρακτηριστική
A. 18ος - 19ος αι. (Χειμερινό Εξάμηνο)
B. 20ός αι. (Εαρινό Εξάμηνο)

Subject: European and Greek Prints
A. 18th - 19th cent. (Winter Semester)
B. 20th cent. (Spring Semester)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σεμινάριο εξετάζει τις σχέσεις ανάμεσα στην ευρωπαϊκή και στην ελληνική χαρακτηριστική (ξύλογραφία, χαλκογραφία, λιθογραφία) από τον 18ο έως τον 20ό αιώνα. Περαιτέρω θα μελετηθούν η ιστορία, τα πρόσωπα, οι τεχνικές και οι μέθοδοι χάραξης και εκτύπωσης.

SUMMARY

The seminar is examining the relations among the European and the Greek Prints (wood-engraving, woodcut, engraving, etching, lithography) from 18th to 20th cent. The history, the engravers and the printmakers, the techniques and the methods of engraving and printing will be further examined.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος, 1988. *Το Γνήσιο Χαρακτικό Έργο*, κείμενα Λεώνη Βιδάλη, Αθήνα.
- Hind A. M., 1963A. *An Introduction to a History of Woodcut*, 2τ., Νέα Υόρκη (δεύτερη έκδοση).
- Hind A. M., 1963B. *An Introduction to a History of Woodcut*, 2τ., Νέα Υόρκη (δεύτερη έκδοση).
- Κάσδαγλης Ε. Χ., 1990. *Το αγλαότεχνο τυπογραφείο των Αδελφών Ταρουσόπουλου. Αφήγημα σε επάλληλους κύκλους με επίκεντρο το παλιό τυπογραφείο*, Αθήνα.
- Κάσδαγλης Ε. Χ., 1991. *Γιάννης Κεφαλληνός, ο Χαρακτήης*, Αθήνα.
- Κεφαλληνού Γ., *Αλληλογραφία (1913-1952) - Κείμενα*, συγκεντρωση - φιλολογική επιμέλεια Ε. Χ. Κάσδαγλης, Αθήνα 1991.
- Koschatzky W., 1972. *Die Kunst der Graphik. Technik, Geschichte, Meisterwerke*, Ζάλτσμπουργκ - Βιέννη.
- Krejča A., 1991. *Les techniques de la gravure. Guide des techniques et de l'histoire de la gravure d'art originale*, Παρίσι (πέμπτη έκδοση).
- Μπόλης Γ. - Παυλόπουλος Δ., 2003. *Διδάσκαλοι της Χαρακτικής, 1843-1915. Αγαθάγγελος Τριανταφύλλου - Αριστείδης Α. Ροβέρτος - Νικόλαος Ι. Φέρμπος*, Αθήνα.
- Παπαστράτου Ντ., 1986. *Χάρτινες Εικόνες. Ορθόδοξα θρησκευτικά χαρακτικά, 1665-1899*, 2τ., Αθήνα.
- Παυλόπουλος Δ., 2004. *Χαρακτική - Γραφικές Τέχνες. Ιστορία - Τεχνικές - Μέθοδοι*, Αθήνα (δεύτερη έκδοση αναθεωρημένη και συμπληρωμένη).
- Χρήστου Χρ., 1994. *Ελληνική Τέχνη. Νεοελληνική Χαρακτική*, επιμέλεια - βιογραφικά σημειώματα Δ. Παυλόπουλος, Αθήνα.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ ΕΥΘΥΜΙΑ

Εαρινό Εξάμηνο / Spring Semester

Θέμα: Η ζωγραφική του Delacroix και οι ιδέες του για τη χρωματική σύνθεση του πίνακα

Subject: Delacroix's painting and his ideas on colour composition

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θα αναλυθούν η ζωγραφική του Delacroix, η «θεωρία» του για το χρώμα και τα καινοτόμα στοιχεία του έργου του που αποτέλεσαν σημεία ρήξης με την παράδοση.

SUMMARY

Delacroix's painting and colour "theory" will be analysed as well as the modern elements in his work which were a breaking off with the tradition.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Allard S., 2004. *Dante et Virgile aux Enfers d'Eugène Delacroix*, Paris: Réunion des Musées Nationaux.
- Boime A., 1986. *The Academy and French Painting in the Nineteenth Century*, Yale.
- Brooks P., 1998. *History painting and narrative: Delacroix's "moments"*, Legenda, European Humanities Research Centre.
- Clark T.J., 1973. *The Absolute Bourgeois: Artists and Politics in France, 1848-51*, London.
- Delacroix / Arlette Sérullaz.*, 2004. Paris, Musée du Louvre.
- Drost W., 2003. *Le pont de vue du spectateur: Delacroix et Legros vus par Baudelaire critique d'art*, Paris, L'Harmattan.
- Eugene Delacroix, 1980. *The Journal of Eugene Delacroix*, edit. by Hubert Wellington, Oxford.
- Easton M., 1964. *Artists and Writers in Paris: The Bohemian Idea 1803-67*, London.
- Fraser E., 2004. *Delacroix, art and patrimony in post-revolutionary France*, Cambridge University Press. .
- Gage J., 2002. *Colour and Meaning. Art, Science and Symbolism*, Thames & Hudson.
- Johnson L., 1963. *Delacroix*, Weidenfeld & Nicolson.,

- Johnson L., 1981-1989. *The Paintings of Eugene Delacroix*, Oxford.
- Johnson L., 2002. *The paintings of Eugene Delacroix : a critical catalogue. Fourth supplement with reprint of third supplement*, Oxford University Press.
- The Cambridge companion to Delacroix* / edited by Beth S. Wright, Cambridge University Press, 2001.
- Vaugan W., 1978. *Romantic Art*, Thames and Hudson.
- Vogt A.M., 1989. *The Nineteenth Century*, Herbert Press.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ	
<p>Ιστορική και αρχαιολογική προσέγγιση της υστερορρωμαϊκής Αθήνας μέσα από τον Βίο του Πρόκλου Ι <i>Π. Αθανασιάδη</i></p> <p>A historical and archaeological approach of late Roman Athens through the Life of Proclus I <i>P. Athanassiadi</i></p>	0821
<p>Αποθέωση και λατρεία των ηγεμόνων στον ελληνιστικό και ρωμαϊκό κόσμο: τρέχουσες τάσεις και ανοιχτά προβλήματα <i>Κ. Μπουραζέλης – Σ. Ανεζίρη</i></p> <p>Deification and cult of the rulers in the Hellenistic and Roman World: Current views and open problems <i>K. Buraselis – S. Aneziri</i></p>	0823
<p>Οι ολιγαρχικοί σε πόλεις της Δηλιακής -Αθηναϊκής Συμμαχίας. Η συμβολή τους στην ανάπτυξη και κατάλυσή της <i>Α. Ραμού-Χαψιάδη</i></p> <p>The oligarchs allies of Athens. Their contribution to the growth and the collapse of the Delian-Athenian League <i>A. Ramou-Chapsiadi</i></p>	0825

EAPINO ΕΞΑΜΗΝΟ

Ιστορική και αρχαιολογική προσέγγιση της υστερορωμαϊκής
Αθήνας μέσα από τον Βίο του Πρόκλου II
Π. Αθανασιάδη

A historical and archaeological approach of late Roman Athens through
the Life of Proclus II
P. Athanassiadi

0828

Το Γυμνάσιο κατά τους ελληνιστικούς και ρωμαϊκούς χρόνους:
επιγραφικές μαρτυρίες για το θεσμό και τη λειτουργία του
Σ. Ανεζίρη

The *Gymnasion* in the Hellenistic and Roman age: epigraphic
testimonia on the institution and its function”
S. Aneziri

0830

Η Αθήνα τον 6ο π.Χ. αι.
Ν. Μπιργάλιας

Athens in 6th Century B.C.
N. Birgalias

0832

Η θέση της ηγεμονίδας στην αρχαία πολιτειακή πράξη και την
νομισματική
Κ. Μπουραζέλης – Σ. Ψωμά

Female members of ancient dynasties, politics and numismatics
K. Buraselis – S. Psoma

0834

Επιγραφική ρωμαϊκών χρόνων. Λατινικές και ελληνικές
επιγραφές (δόγματα της Συγκλήτου, επιστολές αυτοκρατόρων,
ψηφίσματα ελληνικών πόλεων)
A. Ριζάκης

Epigraphy of the Roman age. Latin and Greek inscriptions
(*senatus consulta*, imperial letters, decrees of the greek cities)
A. Rizakis

0836

ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ ΠΟΛΥΜΝΙΑ

Χειμερινό εξάμηνο

Θέμα: **Ιστορική και αρχαιολογική προσέγγιση της υστερορωμαϊκής Αθήνας μέσα από τον Βίο του Πρόκλου I**

Subject: **A historical and archaeological approach of late Roman Athens through the Life of Proclus I**

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Marinus, *Vita Procli*, κείμενο, λατινική μετάφραση και σχόλια: J.F. Boissonade, Παρίσι 1829

Μαρίνου, *Πρόκλος ή Περί ευδαιμονίας*, κείμενο, γαλλική μετάφραση, σχόλια: H.D. Saffrey & A.-Ph. Segonds, Παρίσι 2001

Edwards M., *Neoplatonic Saints*, Liverpool 2000 (αγγλική μετάφραση του κειμένου)

ΜΠΟΥΡΑΖΕΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ – ΑΝΕΖΙΡΗ ΣΟΦΙΑ

Χειμερινό εξάμηνο

Θέμα: **Αποθέωση και λατρεία των ηγεμόνων στον ελληνιστικό και ρωμαϊκό κόσμο: τρέχουσες τάσεις και ανοιχτά προβλήματα**

Subject: **Deification and cult of the rulers in the Hellenistic and Roman World: Current views and open problems**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θα εξετασθούν διάφορα επί μέρους προβλήματα ως προς τον σε ποικίλους βαθμούς συσχετισμό με θείες ιδιότητες ή/και την πληρέστερη θεοποίηση ιδίως των ελληνιστικών μοναρχών και των ρωμαίων αυτοκρατόρων βάσει συστηματικής ανάλυσης σχετικών πηγών και επεξεργασίας των αντίστοιχων θέσεων της νεότερης έρευνας.

SUMMARY

The seminar will treat problems concerning the variously, and in various degrees, expressed connection of Hellenistic kings and Roman emperors with divine qualities, or these rulers' outright deification and cult. The relevant discussions will be based on a thorough analysis of the relevant literary, epigraphic and archaeological sources, in constant dialogue with and consideration of recent scholarship.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Beard, M. / North, J. / Price, S., *Religions of Rome*, vols. 1 (*A History*) - 2 (*A Sourcebook*), Cambridge 1998
- Bergmann, M., *Die Strahlen der Herrscher. Theomorphes Herrscherbild und politische Symbolik im Hellenismus und in der römischen Kaiserzeit*, Mainz 1998
- Betz, H.D., «Gottmensch II (Griechisch-römische Antike und Urchristentum)», *RAC*, Bd. 12 (1983), στ. 234-312
- Buraselis K. / Aneziri, S., et al., "Heroisierung-Apotheose", *ThesCRA II* (2004), 125-214
- Burkert, W., *Griechische Religion der archaischen und klassischen Epoche*, Stuttgart 1977 (ελλ. μετ. Ν. Π. Μπεζαντάκος - Αφ. Αβαγιανού, Αθήνα 1993)
- Cerfaux, L. / Tondriau, J., *Le culte des souverains dans la civilisation gréco-romaine*, Paris-Tournai-New York-Rome (: Desclée & Co) 1957 (Bibliothèque de Théologie, série III, vol. 5)
- Clauss, M., *Kaiser und Gott. Herrscherkult im römischen Reich*, Stuttgart/Leipzig 1999
- Fears, J.R., *RAC XIV* (1988), s.v. Herrscherkult, 1047-1093
- Habicht, Chr., *Gottmenschentum und griechische Städte*, München 1970²
- Kantiréa, M., *Les dieux et les dieux Augustes. Le culte impérial en Grèce sous les Julio-claudiens et les Flaviens: études épigraphiques et archéologiques*. Μελετήματα 50, Αθήνα 2007
- Nilsson, M., *Geschichte der griechischen Religion*, I: Die Religion Griechenlands bis auf die griechische Weltherrschaft, II:

Die hellenistische und römische Zeit, München 1967³, 1974³

Price, S. R. F., *Rituals and Power. The Roman imperial cult in Asia Minor*, Cambridge – London 1984

Small, Al. (ed.), *Subject and Ruler. The Cult of the Ruling Power in Classical Antiquity*. Papers Presented at a Conference Held in the University of Alberta on April 13-15, 1994, to Celebrate the 65th Anniversary of D. Fishwick, Ann Arbor 1996 (*JRA Suppl.* 17). Πρβ. J.B. Rives, *Phoenix* 52 (1998), 345-365

Taeger, F., *Charisma. Studien zur Geschichte des antiken Herrscherkultes*, Bde. 1 (Hellas) - 2 (Rom), Stuttgart 1957-1960

ΠΑΜΟΥ-ΧΑΨΙΑΔΗ ANNA

Χειμερινό εξάμηνο

Θέμα: Οι ολιγαρχικοί σε πόλεις της Δηλιακής - Αθηναϊκής Συμμαχίας. Η συμβολή τους στην ανάπτυξη και κατάλυσή της

Subject: The oligarchs allies of Athens. Their contribution to the growth and the collapse of the Delian-Athenian League

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Alexander, J.A., *Potidaea*, Georgia 1966

Balcer J.M., *The Athenian Regulations for Chalcis*, *Historia Einzel.* 33, Stuttgart 1978

Bradeen, D., «The popularity of the Athenian Empire», *Historia* 9, 1960, 257-269

Bruce, I.A.F., «Chios and PSI 1304», *Phoenix* 18, 1964, 272-282

Croix, G.E.M. de, «The Character of the Athenian Empire», *Historia* 3, 1954-55, 1-41

Croix, G.E.M. de, *The Origins of the Peloponnesian War*, London 1972

Gauthier, Ph., «Les clérouques de Lesbos et la colonization Athenienne au Ve siècle», *REG* 79, 1966, 64-88

- Gehrke, H.J., *Stasis. Untersuchungen zu den inneren Kriegen in den griechischen Staaten des 5., und 4. Jdts.v.Chr.*, München 1985
- Hansen, M.H. / Nielsen, Th.H., *An Inventory of Archaic and Classical Poleis*, Oxford 2004
- Kagan, D., *The Outbreak of the Peloponnesian War*, Ithaca, N.Y. - London 1969
- Kagan, D., *The Archidamian War*, Ithaca, N.Y. and London 1974
- Legon, R.P., "Megara and Mytilene", *Phoenix* 22, 1968, 200-225
- Legon, R.P., "Samos in the Delian League", *Historia* 21, 1972, 145-158
- Meggs, R., *The Athenian Empire*, Oxford 1972
- Meritt, B.D. / Wade-Gery, H.T. / McGregor M.F., *The Athenian Tribute Lists*, Princeton 1939-1953
- Nease, A.S., "Garrisons in the Athenian Empire", *Phoenix* 3, 1949, 102-111
- Ostwald, M., *Oligarchia. The Development of a Constitutional form in Ancient Greece*, Historia Einzel. 144, Stuttgart 2000
- Παπαντωνίου, Γ., "Η πολιτική των Αθηναίων εν Λέσβω μετά τη υποταγήν αυτής (427 π.Χ.)", *ΕΕΦΣΠΑ* 1963-1964, 486-491
- Παπαντωνίου, Γ., *Αρχαία Ελληνική Ιστορία τ. Β' Αθήνα 1979²*
- Psoma, S., "Les Bottiéens de Thrace aux Ve et IVE Siècle avant J.C.", *Revue Numismatique* 1999, 41-55
- Psoma, S., *Olynthe et les Chalcidiens de Thrace. Etudes de Numismatique et d'Histoire*, Stuttgart 2001
- Quinn, T.J., "Political Groups at Chios: 412 B.C.", *Historia* 18, 1969, 22-30
- Quinn, T.J., "Political Groups in Lesbos during the Peloponnesian War", *Historia* 20, 1971, 405-417
- Quinn, T.J., *Athens and Samos, Lesbos and Chios: 478-404 B.C.*, Manchester University Press 1981
- Rhodes, P.J., *The Athenian Empire*, Oxford 1985
- Shipley, G., *A History of Samos*, Oxford 1987
- Schuller, W., *Die Herrschaft der Athener im Ersten Attischen Seebund*, Berlin-New York 1974
- Westlake, H.D., "The Commons at Mytilene", *Historia* 25, 1976, 429-440
- Whibley, L., *Greek Oligarchies. Their Character and Organization*, Cambridge University Press 1913/1955

Will, E., “Notes sur les régimes politiques de Samos au Ve s.”, *REA* 71, 1969, 306-319

ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ ΠΟΛΥΜΝΙΑ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: **Ιστορική και αρχαιολογική προσέγγιση της υστερορωμαϊκής Αθήνας μέσα από τον Βίο του Πρόκλου II**

Subject: **A historical and archaeological approach of late Roman Athens through the Life of Proclus II**

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Marinus, *Vita Procli*, κείμενο, λατινική μετάφραση και σχόλια: J.F. Boissonade, Παρίσι 1829

Μαρίνου, *Πρόκλος ή Περί ευδαιμονίας*, κείμενο, γαλλική μετάφραση, σχόλια: H.D. Saffrey & A.-Ph. Segonds, Παρίσι 2001

Edwards M., *Neoplatonic Saints*, Liverpool 2000 (αγγλική μετάφραση του κειμένου)

ΑΝΕΖΙΡΗ ΣΟΦΙΑ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Το Γυμνάσιο κατά τους ελληνοιστικούς και ρωμαϊκούς χρόνους: επιγραφικές μαρτυρίες για το θεσμό και τη λειτουργία του

Subject: *The Gymnasion in the Hellenistic and Roman age: epigraphic testimonia on the institution and its function*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Γυμνάσιο αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους θεσμούς του ελληνικού κόσμου. Αναπόσπαστο κομμάτι των ελληνικού τύπου πόλεων εξυπηρετεί την άσκηση, εκπαίδευση και κοινωνικοποίηση εφήβων και νέων και συμβάλλει στην πολιτιστική συγχώνευση και πολιτική ενοποίηση της ελληνοιστικής και ρωμαϊκής οικουμένης. Στο σεμινάριο θα εξεταστούν γυμνασιαρχικοί νόμοι, τιμητικά ψηφίσματα για αξιωματούχους και ευεργέτες του γυμνασίου, εφηβικοί κατάλογοι, αναθηματικές επιγραφές. Θα διερευνηθεί το γυμνάσιο ως εκπαιδευτικός μηχανισμός για πολίτες και μη πολίτες, πλαίσιο ευρύτερων πνευματικών δραστηριοτήτων, χώρος λατρείας παραδοσιακών και νέων θεοτήτων, περιβάλλον προβολής επιφανών πολιτών, ξένων αλλά και της ίδιας της πόλης.

SUMMARY

The *gymnasion* is one of the most important institutions of the Greek world. Being an integral part of the Greek cities it serves the training, education and socialization of *epheboi* and *neoi*, and contributes to the acculturation and political integration of the Hellenistic and Roman *oikoumene*. The seminar will treat gymnasiarchic laws, honorific decrees for functionaries and benefactors of the *gymnasion*, ephobic lists, and votive inscriptions. The *gymnasion* will be examined as an educational mechanism for citizens and non-citizens, as a place of wider intellectual and cult activities, and a space offering publicity and prestige to important citizens, foreigners and the city itself.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Α'. Περί ελληνικής επιγραφικής

Larfeld, W., *Griechische Epigraphik. Handbuch der Altertumswissenschaft I*, 5, München 1914

Klaffenbach, G., *Griechische Epigraphik*, Göttingen 1966²

Guarducci, M., *L'Epigrafia Creca dalle origini al tardo impero*, Roma 1987 (ελλην. μετ. Κ. Κουρεμένος, Αθήνα 2008)

Guide de l'épigraphiste. Bibliographie choisie des épigraphies antiques et médiévales, Paris 2000³

McLean, B. H., *An introduction to Greek Epigraphy of the Hellenistic and Roman Periods from Alexander the Great down to the Reign of Constantine*, Ann Arbor 2002

Β' Περί γυμνασίου και εφηβείας

Cordiano, G., "La ginnasiarchia a Cirene I. Dall'età tolemaica fino all'epoca augustea", *Minima epigraphica et papyrologica* 4, 2001, 255-296

Decker, W., "Zum Gymnasiarchengesetz im antiken Griechenland", στο S. Yaldai κ.ά. (επιμ.), *Menschen im Sport. Festschrift zur Emeritierung von Univ.-Prof. Dr. H. E. Rösch*, Köln 1997, 12-19

Delorme, J., *Gymnasion. Étude sur les monuments consacrés à l'éducation en Grèce (des origines à l'Empire romain)*, Paris 1960

Forbes, C., *Neoi. A contribution to the Study of Greek Associations*, Middletown, Conn. 1933

Forbes, C., *Greek Physical Education*, New York-London 1929

Gauthier, Ph., «Bienfaiteurs du gymnase au Létôn de Xanthos», *REG* 109, 1996, 1-34

Gauthier, Ph. – Hatzopoulos, M., *La loi gymnasiarchique de Beroia*. Μελετήματα 16, Αθήνα 1993

Kah, D. – Scholz, P. (επιμ.), *Das hellenistische Gymnasion*, Berlin 2004

Kennell, N., *Ephebeia: a register of greek cities with citizen training systems in the hellenistic and roman periods*, Hildesheim 2006

Legras, B., *Néôtès. Recherches sur les jeunes Grecs dans l'Égypte ptolémaïque et romaine*, Genf 1999

- Marrou, H.-I, *Histoire de l'éducation dans l'antiquité*, 2η έκδοση, Paris 1965
- Pélékidis, Chr., *Histoire de l'éphébie attique des origines à 31 av. J.-C.*, Paris 1962
- Reinmuth, O.W., *The Ephebic Inscriptions of the Fourth Century B.C.*, Leiden 1971
- Sijpestein, P. J., *Nouvelle liste des gymnasiarques des métropoles de l'Égypte romaine*, Zutphen 1986
- Wörrle, M. – Zanker, P. (επιμ.), *Stadtbild und Bürgerbild im Hellenismus*, München 1995

ΜΠΙΡΓΑΛΙΑΣ ΝΙΚΟΣ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Η Αθήνα τον 6ο π.Χ. αι

Subject: Athens in 6th Century B.C.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η πολιτική και κοινωνική ιστορία της Αθήνας του 6ου αι. αρχίζει με την νομοθεσία του Σόλωνα, συνεχίζει με την τυραννίδα των Πεισιστρατιδών, και τελειώνει με τις μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη. Στο σεμινάριο θα εξετασθούν τα επί μέρους προβλήματα της εξέλιξης των διάφορων πολιτειακών μορφών που εμφανίζονται κατά τη διάρκεια αυτού του αιώνα, καθώς και οι κοινωνικοί μετασχηματισμοί που επηρέασαν αυτές τις πολιτειακές μεταβολές.

SUMMARY

The political and the social history of the 6th century Athens begins with the legislation of Solon, continues with the tyranny of Peisistratid and concludes with the Cleisthenes Reforms. During the course of the seminar there will be reviewed several problems concerning the evolution of different political forms which appear during the course of this century, as well as the social transformations which influenced these political changes.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Adkins, A.W.H., *Moral Values and Political Behaviour in Ancient Greece from Homer to the end of the Fifth Century*, London 1972
- Andrewes, A., *Greek Society*, Cambridge 1967 (ελλην. μετ. Α. Παναγόπουλος, *Αρχαία ελληνική κοινωνία*, Αθήνα 1987)
- Andrewes, A., *The Greek Tyrants*, London 1974 (ελλην. μετ. Μ. Κάσου, *Η Τυραννία στην αρχαία Ελλάδα*, Αθήνα 1992)
- Berve, H., *Die Tyrannis bei den Griechen*, München 1967
- Bicknell, P.J., «Kleisthenes a Politician», στο *Studies in Athenian politics and genealogy*. Historia Einzelschr. 19, Stuttgart 1972, 1-53
- Bleicken, J., *Die Athenische Demokratie*, Paderborn 1994
- Blok, J. H. / Lardinois A. (επιμ.), *Solon of Athens. New Historical and Philological Approaches*, Leiden-Boston 2006
- Bradeen D.W., «The Trittyes in Cleisthenes Reforms», *TAPhA* 86, 1955, 22-30
- Brock, R. / Hodkinson St., (επιμ.) *Alternatives to Athens. Varieties of Political Organization and Community in Ancient Greece*. Oxford 2000
- Cartledge, P. / Millett P. / Todd, S. (επιμ.), *Nomos, Essays in Athenian Law. Politics and Society*, Cambridge 1990
- Cataldi, S. (επιμ.), *Poleis e Politeiai*, Torino 2004
- Davies, J.K., *Democracy and classical Greece*, New Jersey 1978 (1993²)
- De Libero, L., *Die archaische Tyrannis*, Stuttgart 1996
- Dominguez Monedero, A.J., *Solon de Atenas*, Barcelona 2001
- Farrar, C., *The Origins of democratic thinking*, Cambridge 1988 (ελλην. μετ. Α. Σακελλαρίου, *Οι αρχές της δημοκρατικής σκέψης στην κλασική Αθήνα*, Αθήνα 1991)
- Finley, M. I., *Democracy, Ancient and Modern*, London 1973 (ελλην. μετ. Γ. Τσιώνης, *Αρχαία και Σύγχρονη Δημοκρατία*, Αθήνα 1989)
- Forrest, W.G., *The Emergence of Greek Democracy*, 1966 (ελλην. μετ. Α. Παναγόπουλος και Ε. Κόντη, *Η Γένεση της αθηναϊκής δημοκρατίας*, Αθήνα 1994)
- Gagarin, M. / Cohen D. (επιμ.), *Ancient Greek Law*, Cambridge 2005
- Garner, R., *Law and Society in Classical Athens*, London 1987

- Jones, A.H.M., *Athenian Democracy*, Oxford 1957
- Larsen, J.A.O., «Cleisthenes and the Development of the Theory of Democracy», στο *Essays in Political Theory presented to G. H. Sabine*, Ithaca 1948, 6-16
- Lénêque, P. / Vidal-Naquet, P., *Clisthène l'Athenien*, Paris 1964 (ελλην. μετ. Στ. Γεωργοπούλου, *Κλεισθένης ο Αθηναίος*, Αθήνα 1989)
- Lewis, D.M., «Cleisthenes and Attica», *Historia* 12, 1963, 22-40
- Lintott, A., *Violence, Civil strife and Revolution in the classical City*, London 1982
- MacDowell, D.M., *The Law in Classical Athens*, London 1978 (ελλην. μετ. Γ. Μαθιουδάκη, *Το δίκαιο στην Αθήνα των κλασικών χρόνων*, Αθήνα 1988)
- Mc Glew, J. F., *Tyranny and political culture in ancient Greece*, London 1996
- Manville, P.B., *The Origins of Citizenship in Ancient Athens*, Princeton 1990
- Meier, Ch., *Die politische Kunst der griechischen Tragödie*, München 1988 (ελλην. μετ. Φ. Μανακίδου, *Η Πολιτική τέχνη της αρχαίας τραγωδίας*, Αθήνα 1997)
- Meier, Ch., *Die Entstehung des Politischen bei den Griechen*, Frankfurt 1980 (ελλην. μετ. Ν. Στεφάνου, *Η ελληνική καταγωγή της πολιτικής*, Αθήνα 2007)
- Meier, Ch., «Cleisthènes et le problème politique de la polis grecque», *RDA* 20, 1973, 115-159
- Morgan, K. A., *Popular tyranny: Sovereignty and its discontents in Ancient Greece*, University of Texas Press 2003
- Mossé, Cl., *Politique et société en Grèce ancienne. Le «modèle» athénien*, Paris 1995 (ελλην. μετ. Κ. Μπούρας, *Πολιτική και κοινωνία στην αρχαία Ελλάδα*, Αθήνα 2003)
- Mossé, Cl., *La Tyrannie dans la Grèce antique*, Paris 1969 (ελλην. μετ. Α. Καλογεροπούλου, *Οι Τύραννοι στην αρχαία Ελλάδα*, Αθήνα 1989)
- Mossé, Cl., *La Grèce archaïque d' Homère à Eschyle*, Paris 1984 (ελλην. μετ. Σ. Πασχάλης, *Η αρχαϊκή Ελλάδα. Από τον Όμηρο ως τον Αισχύλο*, Αθήνα 1991)
- Ober, J., *Mass and Elite in Classical Athens*, Princeton 1989 (ελλην. μετ. Β. Σερέτη, *Μάζες και Ελίτ στη δημοκρατική Αθήνα*, Αθήνα 2003)

- Ober J. / Hedrick, C. (επιμ.), *Dēmokratia. A conversation on Democracies Ancient and Modern*, Princeton 1996
- O' Neil, J.L., *The Origins and development of Ancient Greek Democracy*, Lanham 1995
- Osborne, R., *Demos: the Discovery of Classical Attika*, Cambridge 1985
- Osborne, R., *Greece in the Making 1200-479*, London 1996 (ελλην. μετ. Τ. Σιέτη, *Η γένεση της Ελλάδας 1200-479 π.Χ.*, Αθήνα 2000)
- Osborne, R. / Hornblower, S. (επιμ.), *Ritual, Finance, Politics. Athenian Democratic Accounts Presented to David Lewis*, Oxford 1994
- Ostwald, M., 1969 *Nomos and the Beginnings of the Athenian Democracy*, Oxford 1985
- Ostwald, M., *From Popular Sovereignty to the Sovereignty of Law*. Berkeley-London 1985
- Queyrel, A., *Athènes. La cité archaïque et classique*, Paris 2003
- Pleket, H. W., «The Archaic Tyrannis», *Talanta* 1, 1969, 19-61
- Pleket, H.W., «Isonomia and Kleisthenes: A Note», *Talanta* 4, 1972, 63-81
- Raaflaub, K.A. / Ober, J., Wallace, R.W., *Origins of Democracy in Ancient Greece*, California 2007
- Ραμού-Χασιιάδη, Α., *Από την φυλετική κοινωνία στην πολιτική*, Αθήνα 1982
- de Romilly J., *Problèmes de la démocratie grecque*, Paris 1975 (ελλην. μετ. Ν. Αγραβανάκη, Αθήνα 1992)
- Ruzé, F., *Délibérations et pouvoir dans la cité grecque de Nestor à Socrate*, Paris 1997
- Ruzé, F., *Le législateur et la loi dans l' Antiquité, Hommage à Françoise Ruzé*, Can 2005
- Σακελλαρίου, Μ.Β., *Η Αθηναϊκή Δημοκρατία*, Ηράκλειο 1999
- Sancisi-Weerdenburg, H. (επιμ.), *Peisistratos and the tyranny: re-appraisal of the evidence*, Amsterdam 2000
- Schuller, W., *Griechische Geschichte*, München 1991 (ελλην. μετ. Α. Καμάρα, Χ. Κοκκινιά, *Ιστορία της αρχαίας Ελλάδας*, Αθήνα 1999)
- Sealey, R., *The Athenian Republic: democracy or the Rule of Law*, Pennsylvania 1987

- Shapiro, H. A., *Art and Cult under the Tyrants in Athens*, τομ. I, Mainz 1989
- Sinclair, R.K., *Democracy and Participation in Athens*, Cambridge 1988 (ελλην. μετ. Ε. Ταμβάκη, *Δημοκρατία και Συμμετοχή στην αρχαία Αθήνα*, Αθήνα 1997)
- Stahl, M., *Aristokraten und Tyrannen im archaischen Athen*, Stuttgart 1987
- Τουλουμάκος, Ι.Σ., *Η θεωρητική θεμελίωση της δημοκρατίας στην αρχαία Ελλάδα*, Αθήνα 1979
- Vlastos, Gr., 1964, «Ισονομία πολιτική», στο Vlastos Gr., *Πλατωνικές μελέτες*, Αθήνα, 2000, 243-294

ΜΠΟΥΡΑΖΕΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ – ΨΩΜΑ ΣΕΛΗΝΗ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Η θέση της ηγεμονίδας στην αρχαία πολιτειακή πράξη και την νομισματική

Subject: Female members of ancient dynasties, politics and numismatics

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θα εξετασθούν θέματα σχετικά την θέση και την σημασία των γυναικείων μελών των δυναστικών οίκων της ελληνιστικής εποχής και της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και την αντίστοιχη παρουσία τους στις νομισματικές εκδόσεις των κρατών των εποχών εκείνων.

SUMMARY

The seminar will treat aspects of the important role attributed to female members of ruling dynasties in the political and constitutional practice of the Greek and Roman Imperial world, and the relevant numismatic representations of these queens / princesses / empresses.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Bielman, A., *Femmes en public dans le monde hellénistique, IVe Ier s. av. J. C.*, Paris 2002
- Bielman Sanchez, A., “Régner au féminin. Réflexions sur les reines attalides et séleucides” στο F. Prost (επιμ.), *L’Orient méditerranéen de la mort d’Alexandre aux campagnes de Pompée. Actes du colloque international de la SOPHAU, Rennes 4 6 avril 2003*. Pallas 62, Rennes 2003, 41-61
- Caccamo Caltabiano, M., «Berenice II. Il ruolo di una basilissa rivelato dalle sue monete» στο E. Catanni / S. M. Marengo (επιμ.), *La Cirenaica in età antica. Atti del convegno internazionale di studi Macerata. 18-20 maggio 1995*, Macerata – Pisa - Roma 1998, 97-112
- Carney, E. D., *Women and Monarchy in Macedonia*, Norman 2000
- Βιβλιοκρισία από D. Ogden, *CR* 51, 2001, 318-9; J.E.G. Whitehorne, *Mouseion* 1, 2001, 348
- Carney, E. D., “Women in Alexander’s court”, στο J. Roisman (επιμ.), *Brill’s Companion to Alexander the Great*, Leiden 2004, 227-52
- Carney, E. D., «Women and military leadership in Macedonia», *AncW* 35, 2004, 184-95
- Carney, E. D., «Women and “dunasteia” in Caria.’ *AJPh* 126, 2005, 65-92
- Carney, E. D., *Olympias, Mother of Alexander the Great*, London - New York 2006
- Le Bohec, S., “Les reines de Macédoine de la mort d’Alexandre à celle de Persée”, *CCG* 4, 1993, 229-245
- Macurdy, G. H., *Hellenistic Queens: A Study of Woman-Power in Macedonia, Seleucid Syria, and Ptolemaic Egypt*, Baltimore, MD 1932
- Macurdy, G. H., *Vassal-Queens and Some Contemporary Women in the Roman Empire*, Baltimore 1937
- Miron, D., “Transmitters and Representatives of Power: Royal Women in Ancient Macedonia”, *AncSoc* 30, 2000, 35-52
- Ogden, D., *Polygamy, Prostitutes and Death. The Hellenistic Dynasties*, London 1999
- Pomeroy, S. B., *Women in Hellenistic Egypt: from Alexander to Cleopatra*, Detroit 1990

- Pomeroy, S. B., *Women's History and Ancient History*, Chapel Hill 1991
- Pomeroy, S. B., *The Murder of Regilla: A Case of Domestic Violence in Antiquity*, Cambridge, Mass. 2007
- Saatsoglou Paliadeli, Chr., “Queenly Appearances at Vergina Aegae. Old and new Epigraphic and Literary Evidence”, *AA* 2000, 389-403
- Savalli Lestrade, I., “Il ruolo pubblico delle regine ellenistiche” in S. Alessandri (éd.), *Ιστορία. Studi offerti dagli allievi a G. Nenci*, Lecce 1994, 415-432
- Savalli Lestrade, I., “La place des reines à la cour et dans le royaume à l’époque hellénistique”, στο R. Frei Stolba / A. Bielman / O. Bianchi (επιμ.), *Les femmes antiques entre sphère privée et sphère publique. Actes du Diplôme d’Etudes avancées, Universités de Lausanne et Neuchâtel 2000 2002*, Berne – Berlin - Bruxelles 2003, 59-75
- Seibert, J., *Historische Beiträge zu den dynastischen Verbindungen in hellenistischer Zeit*, Wiesbaden 1967
- Voutiras, E., *Διονυσιακῶντος γάμοι. Marital Life and Magic in Fourth Century Pella*, Amsterdam 1998

ΡΙΖΑΚΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Επιγραφική ρωμαϊκών χρόνων. Λατινικές και ελληνικές επιγραφές (δόγματα της Συγκλήτου, επιστολές αυτοκρατόρων, ψηφίσματα ελληνικών πόλεων)

Subject: Epigraphy of the Roman age. Latin and Greek inscriptions (*senatus consulta*, imperial letters, decrees of the greek cities)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σεμινάριο θα περιλαμβάνει:

1.Μια εισαγωγή στην επιγραφική των ρωμαϊκών χρόνων (λατινική και ελληνική). 2. Τεχνική αποτύπωσης, ανάγνωσης, αντιγραφής και ανάλυσης των επιγραφικών κειμένων. 3. Φιλολογικό και ιστορικό σχολιασμό. 4. Παρουσίαση δέκα χαρακτηριστικών επιγραφών (λατινικών και ελληνικών) και προσέγγιση θεμάτων σχετικών με τους ρωμαϊκούς θεσμούς, την κοινωνία και την οικονομία των πόλεων και τέλος τις διεθνείς σχέσεις.

SUMMARY

The seminar will treat:

1. An introduction to latin and greek epigraphy of the Roman period. 2. Reading, transcription and analysis of the texts. 3. Philological and historical commentary. 4. Presentation of ten important latin and greek inscriptions and approach of roman institutions, society, economy of the greek cities and international relations through these texts.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Klaffenbach, G., *Ελληνική Επιγραφική*, μτφ. Α. Ι. Αντωνίου, Αθήνα 1982

Guarducci, M., *Epigrafia greca*, Roma 1967-1978 (1995²)

Guarducci, M., *L'epigrafia greca dalle origini al tardo impero*, Roma 1987

McLean, B.H., *An introduction to Greek epigraphy of the Hellenis-*

- tic and Roman periods from Alexander the Great down to the reign of Constantine (323 B.C. - A.D. 337)*, Ann Arbor 2002
- Cagnat, R., *Cours d'épigraphie latine*, Paris 1914 (Roma 1964⁴)
- Sandys, J. E., *Latin epigraphy: An introduction to the study of Latin inscriptions*, Groningen 1969
- Corbier, R., *L'épigraphie latine*, Paris 1998
- Lassere, J.-M., *Manuel d'épigraphie romaine*, Paris 2005
- Sherk, R., *Roman documents from the Greek East*, Baltimore 1969
- Alföldy, G., *Ιστορία της ρωμαϊκής κοινωνίας*, μτφ Α. Χανιώτη, Αθήνα 1988
- Garnsey, P. - Saller, R., *Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Οικονομία, κοινωνία και πολιτισμός*, μτφ Β.Ι. Αναστασιάδης, Αθήνα 1995
(Garnsey, P. - Saller, R., *The roman empire. Economy, society and culture*, 1987)
- Rizakis A.D. (επιμ.), *Roman onomastics in the Greek East: social and political aspects* : proceedings of the international colloquium organized by the Finnish Institute and the Centre for Greek and Roman Antiquity (Athens 7-9 September 1993), Athens 1996
- *Χέλμης Α., *Nomen. Συμβολή στη μελέτη της ανθρωπωνυμίας στο ρωμαϊκό δίκαιο*, Αθήνα 1997

BYZANTINΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ	
<p>Ιστορική Χαρτογράφηση: εκκλησιαστική διοίκηση <i>B. Κουταβά-Δεληβοριά</i></p> <p>Drawing historical maps: ecclesiastical administration <i>B. Koutava-Delivoria</i></p>	0827
<p>ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ «ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΔΗΣ» Το Βυζάντιο τον 11ο αιώνα: Εποχή κοινωνικών αλλαγών, εδαφικών ανακατατάξεων και άνθησης του πνευματικού βίου και της τέχνης.</p> <p><i>A. Κόλια-Δερμιτζάκη – Σ. Καλοπίση-Βέρτη</i> (σε συνεργασία με τη Χρ. Αγγελίδη, Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών / Ε.Ι.Ε.)</p> <p>INTERDISCIPLINARY POSTGRADUATE SEMINAR “NIKOS OIKONOMIDES” Eleventh-century Byzantium: A period of social reshaping, territorial changes and flourishing of intellectual life and arts</p> <p><i>A. Kolia-Dermitzaki – S. Kalopisi-Verti</i> (in collaboration with Chr. Angelidi. Institute for Byzantine Research / National Hellenic Research Foundation)</p>	0811
<p>Ημερίδα υποψηφίων διδασκτόρων Βυζαντινής Ιστορίας – Χειμερινό εξάμηνο</p>	

<i>EAPINO EΞAMHNO</i>	
<p>Όψεις της καθημερινής ζωής στο Βυζάντιο <i>Φλ. Ευαγγελάτου-Νοταρά</i></p> <p>Aspects of Everyday Life in Byzantium <i>Fl. Evangelatou-Notara</i></p>	0838
<p>Ζητήματα Βυζαντινής Διπλωματίας. <i>Αικ. Καραπλή</i></p> <p>Issues of Byzantine Diplomacy <i>A. Karapli</i></p>	0840
<p>Τα έγγραφα της υστεροβυζαντινής περιόδου: κρατικές και ιδιωτικές πράξεις 11ου-15ου αι. <i>Τρ. Μανιάτη-Κοκκίνη</i></p> <p>Byzantine documents 11th to 15th century: state and private <i>acts</i>. <i>Tr. Maniati-Kokkini</i></p>	0842
<p>Βυζαντινή Αγιολογία <i>Κ. Μέντζου-Μειμάρη</i></p> <p>Byzantine Hagiography <i>K. Mentzou-Meimari</i></p>	0844
<p>Γυναίκες και εξουσία στο Βυζάντιο <i>Κ. Νικολάου</i></p> <p>Women and power in Byzantium <i>K. Nikolaou</i></p>	0846

Η εποχή της Εικονομαχίας. Εποχή πολιτικών, κοινωνικών
και θρησκευτικών αναταράξεων
Ειρ. Χρήστου

The iconoclast era. Times of political, social and religious turbulences
Eir. Christou

0848

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ «ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ»
Το Βυζάντιο τον 11ο αιώνα: Εποχή κοινωνικών αλλαγών, εδαφικών α-
νακατατάξεων και άνθησης του πνευματικού βίου και της τέχνης.

A. Κόλια-Δερμιτζάκη – Σ. Καλοπίση-Βέρτη (σε συνεργασία με τη
Χρ. Αγγελίδη, Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών / Ε.Ι.Ε.)

*INTERDISCIPLINARY POSTGRADUATE SEMINAR “NIKOS
OIKONOMIDES”*

Eleventh-century Byzantium: A period of social reshaping, territorial
changes and flourishing of intellectual life and arts

A. Kolia-Dermitzaki – S. Kalopisi-Verti (in collaboration with
Chr. Angelidi. Institute for Byzantine Research / National Hellenic
Research Foundation)

0811

* Το σεμινάριο αντιστοιχεί σε ένα εξάμηνο

ΚΟΥΤΑΒΑ-ΔΕΛΗΒΟΡΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ

Χειμερινό εξάμηνο

Θέμα: **Ιστορική Χαρτογράφηση: εκκλησιαστική διοίκηση**

Subject: **Drawing historical maps: ecclesiastical administration**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Κανόνες, προβλήματα και λύσεις στην Ιστορική Χαρτογράφηση με αφετηρία την χαρτογραφική αποτύπωση της εκκλησιαστικής διοίκησης στο Βυζάντιο

SUMMARY

Rules, problems and solutions in the making of historical maps. The drawing of maps regarding the ecclesiastical administration in Byzantium.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Mansi J.D., *Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio*, Florentiae 1759 και επανέκδοση 1960-1961
- Laurent V., *Le Corpus des sceaux de l'empire byzantin*, II, L'administration centrale V-V3, L'Église, Paris 1963-1972
- Honigmann, *Le Synecdémos d'Hiéroclès et l'opuscule de Georges de Chypre. Texte, introduction, commentaire et cartes*, Bruxelles 1939
- Darrouzès J., *Notitiae Episcopatum Ecclesiae Constantinopolitanae*, Paris 1981.
- Brandes, W., *Die Städte Kleinasiens im 7. und 8. Jahrhundert*, Amsterdam 1989
- Janin, Raymond A.A., *Les Églises et les Monastères des grands centres byzantins (Bithynie, Helesspont, Latros, Galésios, Trébizonde, Athènes, Thessalonique)* Paris, Institut Français d' Études Byzantines, 1975
- Jones, A.H.M., *The Later Roman Empire 284-602, I-III*, Oxford 1964

- Jones, A.H.M., *The Cities of the Eastern Roman Provinces*, Oxford 1971
- Malamut, Élisabeth, *Les îles de l'empire byzantin (VIIIe-XIIIe siècles)*, 2 Ü. (Byzantina Sorbonensia 8), Paris 1988
- Malamut, Élisabeth, *Sur la route des saints byzantins*, Paris 1993
- Maraval, Pierre, *Lieux saints et pèlerinages d' Orient. Histoire et géographie. Des origines à la conquête arabe*, Paris 1985
- Tabula Imperii Byzantini, Wien 1976 κε.
π.χ.
- Hild, Friedrich - Marcell Restle, *Tabula Imperii Byzantini 2, Kapadokien*, Wien 1981
- Belke, Klaus -Marcell Restle, *Tabula Imperii Byzantini 4, Galatien und Lykaonien.*, Wien 1984
- Hild, Friedrich - Hansgerd Hellenkemper, *Tabula Imperii Byzantini 5, Kilikien und Isaurien*, Wien 1990
- Soustal, Peter *Tabula Imperii Byzantini 6 Thrakien (Thrakē, Rodopē und Haimimontos*, Wien 1991
- Belke, Klaus *Tabula Imperii Byzantini 7, Phrygien und Pisidien*, Wien 1991.

ΚΟΛΙΑ-ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗ ΑΘΗΝΑ – ΚΑΛΟΠΙΣΗ-ΒΕΡΤΗ ΣΟΝΙΑ
(Πανεπιστήμιο Αθηνών), σε συνεργασία με **ΧΡ. ΑΓΓΕΛΙΔΗ**
(Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών / Ε.Ι.Ε.).
Ακαδημαϊκό Έτος 2008-2009.

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ «ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ»

Θέμα: Το Βυζάντιο τον 11ο αιώνα: Εποχή κοινωνικών αλλαγών, εδαφικών ανακατατάξεων και άνθησης του πνευματικού βίου και της τέχνης

Subject: Eleventh-century Byzantium: A period of social reshaping, territorial changes and flourishing of intellectual life and arts

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος του σεμιναρίου είναι η πολύπλευρη μελέτη του 11ου αιώνα, μιας περιόδου εξαιρετικά ενδιαφέρουσας λόγω των αλλαγών που συντελούνται στην Αυτοκρατορία σε ποικίλους τομείς του πολιτικού, κοινωνικού και πνευματικού βίου της, με αποτέλεσμα το Βυζάντιο να παρουσιάζει μία σημαντικά διαφορετική εικόνα στο τέλος του αιώνα σε σχέση με εκείνη που εμφάνιζε στις αρχές του. Η μελέτη αυτή θα επικεντρωθεί σε θέματα που αφορούν στην κοινωνία και την οικονομία της εποχής και στην κεντρική και επαρχιακή διοίκηση, σε σχέση και με την εδαφική συρρίκνωση της Αυτοκρατορίας και τις επιπτώσεις της στην εξωτερική πολιτική. Η ανάπτυξη του πνευματικού βίου, που είναι εμφανής στα έργα των σημαντικών λογίων του 11ου αιώνα και η άνθηση της τέχνης, όπως αυτή προβάλλεται μέσα από την αρχιτεκτονική και τον διάκοσμο των ναών, την εικονογραφία, τα εικονογραφημένα χειρόγραφα και τη μικροτεχνία θα αποτελέσουν εξίσου αντικείμενο μελέτης του σεμιναρίου.

SUMMARY

The seminar aims to explore multiple aspects of the eleventh-century Byzantium, when important changes in the political, social and intellectual life of the Empire occurred. By the end of the cen-

tury, Byzantium had shaped a new identity clearly distinct from that prevalent in the early eleventh century.

The seminar will focus on issues regarding social and economic relations, the central and provincial administration, and the impact of territorial losses on the foreign policy. The cultural and artistic development of the period will also be discussed with reference to the works of the eleventh-century scholars, the new trends in church architecture and decoration, iconography, illuminated manuscripts and the minor arts.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Angold M. (ed.), 1984. *The Byzantine Aristocracy, IX to XIII centuries*, [British Archaeological Reports (BAR) International Series 221], Oxford.
- Angold M., 1984. *The Byzantine Empire 1025-1204. A Political History*, London-New York [= ο ίδιος, *Η βυζαντινή αυτοκρατορία από το 1025 έως το 1204: μία πολιτική ιστορία*, μτφρ. Ευαγγελία Καργιανιώτη, Εκδόσεις Παπαδήμας, Αθήνα 1997].
- Η αυτοκρατορία σε κρίση; Το Βυζάντιο τον 11ο αιώνα (1025-1081)* [Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών. Διεθνή Συμπόσια 11], Αθήνα 2003
- Χατζηδάκη Ν., 1996. *Όσιος Λουκάς* (Βυζαντινή Τέχνη στην Ελλάδα), Αθήνα.
- Chatzidakis-Bacharas Th., 1982. *Les peintures murales de Hosios Loukas. Les chapelles occidentales*, Αθήνα.
- Clucas L., 1981. *The trial of John Italos and the crisis of intellectual values in Byzantium in the eleventh century*, Munich.
- Connor C., 1991. *Art and Miracles in Medieval Byzantium: the Crypt at Hosios Loukas and Its Frescoes*, Princeton.
- Corsi P., 1997. Aspetti della mentalità e della vita quotidiana nella Bisanzio del sec. XI. La testimonianza della "Cronografia" di Michele Psello, *Nicolaus* 24, 127-162
- Der Nersessian S., 1970. *L'illustration des psautiers grecs de Moyen Age*, II, Londres, Add. 19352, Paris.
- Diez E.-Demus O., 1931. *Byzantine Mosaics in Greece. Hosios Loukas and Daphni*, Cambridge Mass.

- Gadolin Anita, 1970. *A theory of history and society with special reference to the Chronographia of Michael Psellus: 11th century Byzantium* [Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm Studies in History of Literature 2], Stockholm-Goteborg- Uppsala.
- Grabar A., 1976. *Sculptures byzantines du Moyen Âge (XIe-XIVe siècle)*, Paris.
- Harvey A., 1989. *Economic Expansion in the Byzantine Empire 900-1200*, Cambridge [= ο ίδιος, *Οικονομική ανάπτυξη στο Βυζάντιο. 900-1200*, MIET, Αθήνα 1997].
- Hill B., 1999 *Imperial Women in Byzantium 1025-1204. Power, Patronage and Ideology*, Harlow.
- Howard-Johnston J.D. (ed.), 1988. *Byzantium and the West, c.850 - c.1200*, *Proceedings of the XVIIIth Spring Symposium of Byzantine Studies, 30 March - 1 April 1984*, Amsterdam = *Byzantinische Forschungen* 13 (1988).
- Jerphanion G. de, 1925-1942. *Une nouvelle province de l'art byzantin. Les églises rupestres de Cappadoce*, 2 τ. κείμενο, 3 τ. πίνακες, Paris.
- Jolivet-Lévy C., 1991. *Les églises byzantines de Cappadoce. Le programme iconographique de l'abside et des ses abords*, Paris.
- Jolivet-Lévy C., 2001A. *La Cappadoce médiévale*, Paris.
- Jolivet-Lévy C., 2001B. *Études cappadociennes*, London.
- Kaldellis A., 1999. *The argument in Psellos' Chronographia*, Leiden.
- Kazhdan A.-Franklin S., 1984. *Studies on Byzantine Literature of the Eleventh and Twelfth Centuries*, Cambridge-Paris.
- Kazhdan A.P.-Wharton Epstein A., 1997. *Changes in Byzantine culture in the eleventh and twelfth centuries*, Berkeley-Los Angeles-London 1985 [= οι ίδιοι, *Αλλαγές στον βυζαντινό πολιτισμό κατά τον 11ο και 12ο αιώνα*, μτφρ. Α. Παππάς, μτφρ. παραρτήματος Δ. Τσουγκαράκης], MIET, Αθήνα.
- Laiou A.-Simon D (eds), 1994. *Law and Society in Byzantium, Ninth - Twelfth Centuries*, ed., Washington DC.
- Lemerle P., 1977. *Cinq études sur le XIe siècle byzantin*, Paris.
- Ljubarskij J.N., 2001. *Mihail Psell. Lichnost' i tvorchestvo*, Moskva²2001 [= ο ίδιος, *Η προσωπικότητα και το έργο του Μιχαήλ Ψελλού*, μτφρ. Αργυρώ Τζέλεσι, εκδόσεις Κανάκη,

Αθήνα ²2005]

- Logwyn H., 1971. *Kiewer Sophienkathedrale*, Kiew.
- Magdalino P. (ed.) 1994. *New Constantines. The rythm of imperial renewal in Byzantium, 4th - 13th centuries*, Cambridge.
- Maguire H., Washington D.C., 1997 (eds.). *Byzantine court culture from 829 to 1204., Proceedings of a symposium at Dumbar-ton Oaks in 1994.*
- Martin J. R., 1954. *The Illustration of the Heavenly Ladder of John Climacus*, Princeton.
- Millet G., 1899. *Le Monastère de Daphni. Histoire , Architecture, Mosaiques*, Paris.
- Μουρίκη Ντ., 1985. *Τα ψηφιδωτά της Νέας Μονής Χίου*, 2 τόμοι, Αθήνα.
- Mullett Margaret, 1997. *Theophylact of Ochrid. Reading the Letters of a Byzantine Archbishop* [Birmingham Byzantine and Ottoman Monographs 2], Aldershot-Brookfield.
- Μπόννης Κ., 1937. *Ιωάννης ο Ξιφιλίνος, ο νομοφύλαξ, ο μοναχός, ο πατριάρχης και η εποχή αυτού (ca 1010/13 - 2 Αυγούστου 1075)* [Texte und Forschungen zur byzantinisch - neugriechischen Philologie 24], Athen.
- Μπούρα Λ., 1980. *Ο γλυπτός διάκοσμος του ναού της Παναγίας στο μοναστήρι του Οσίου Λουκά*, Αθήνα.
- Μπούρας Χ., 1981. *Η Νέα Μονή της Χίου. Ιστορία και Αρχιτεκτονική*, Αθήνα.
- Neville L., 2004. *Authority in Byzantine provincial society, 950-1100*, Cambridge.
- Papadopoulos K., 1966. *Die Wandmalereien des XI. Jahrhunderts in der Kirche Παναγία των Χαλκέων in Thessaloniki*, Graz-Köln.
- Restle M., 1968. *Die byzantinische Wandmalerei in Kleinasien*, 3 τ., Recklinghausen 1967 Restle M., *Byzantine Wall Painting in Asia Minor*, Greenwich, Conn.
- Rodley L., 1985. *Cave Monasteries of Byzantine Cappadocia*, Cambridge.
- Runciman St., 1955. *The Eastern Schism. A study of the Papacy and the Eastern Churches during the XIth and XIIth centuries*, Oxford.

- Σοφιανός Δ. Σ., 1989. *Όσιος Λουκάς - Ο βίος του Οσίου Λουκά του Στειριώτη: Προλεγόμενα, μετάφραση, κριτική έκδοση του κειμένου*, Αθήνα.
- Spatharakis J., 2004. *The Illustrations of the Cynegetica in Venice: Codex Marcianus gr. Z 139*, Leiden.
- Stephenson P., 2000. *Byzantium's Balkan frontier. A political study of the Northern Balkans, 900-1204*, Cambridge.
- Στίκας Ε., 1970. *Το οικοδομικόν χρονικόν της μονής Οσίου Λουκά Φωκίδος*, Αθήνα.
- Στίκας Ε., 1974-75. *Ο κτίτωρ του καθολικού της Μονής Οσίου Λουκά*, Αθήνα.
- Svoronos N., 1959. Recherches sur le cadastre byzantin et la fiscalité aux XIe et XIIe siècles: le cadastre de Thèbes, *Bulletin de Correspondance Hellénique* 83, 1-166 [= ο ίδιος, *Études sur l'organisation intérieure, la société et l'économie de l'Empire byzantin*, London 1973, αρ. III].
- Thierry N., 1977. *Peintures d'Asie Mineur et de Transcaucasie aux Xe et XIe siècles*, Londres.
- Thierry N., 1983, 1994. *Haut Moyen Age en Cappadoce. Les églises de la région de Çavuşin*, τ. 2, Paris.
- Travaux et mémoires* 6 (1976) (= *Recherches sur le XIe siècle: Θεματικές ενότητες: Οικονομία, Κοινωνία και θεσμοί, Πολιτισμός*)
- Velmans T., 1971. *Le Tetraévangile de la Laurentienne* (Bibliothèque des Cahiers Archéologiques VI), Paris.
- Vryonis S., 1963. Byzantine Demokratia and the Guilds in the Eleventh Century, *Dumbarton Oaks Papers* 17, 287-314.
- Vryonis S., 1986. *The Decline of Medieval Hellenism in Asia Minor and the Process of Islamization from the Eleventh through the Fifteenth Century*, Berkeley [= ο ίδιος, *Η παρακμή του μεσαιωνικού Ελληνισμού στη Μικρά Ασία και η διαδικασία του εξισλαμισμού (11ος-15ος αιώνας)*, μτφρ. Κάτια Γαλαταριώτου, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2000].
- Wolska-Conus Wanda, 1979. L'école de droit et l'enseignement du droit à Byzance au XIe siècle : Xiphilin et Psellos, *Travaux et Mémoires* 7, 1-107.

ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΥ-ΝΟΤΑΡΑ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Όψεις της Καθημερινής ζωής στο Βυζάντιο

Subject: Aspects of Everyday Life in Byzantium

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο σεμινάριο εξετάζονται διάφορες πτυχές της καθημερινής ζωής σε όλη τη διάρκεια ζωής του Βυζαντίου. Θέματα όπως η Μνηστεία, ο Γάμος και το Διαζύγιο, η άσκηση της Ιατρικής (ασθένειες, νοσοκομεία, εργαλεία, ιατρικά βιβλία, φάρμακα), η Μαγεία, η Μαντική τέχνη, η Διατροφή (είδη διατροφής, επαγγέλματα σχετικά, σκεύη, η διατροφή στο μοναστήρι κλπ.), η Εκπαίδευση, το Βιβλίο και οι παράγοντες παραγωγής του (αντιγραφικά εργαστήρια, αντιγραφείς, χορηγοί, κόστος), η Ένδυση και ο Καλλωπισμός (ρούχα, υποδήματα, κομμώσεις, κοσμήματα), τα Επαγγέλματα, Τεχνικά έργα και ποικίλα άλλα μελετώνται βάσει των κειμένων και πλούσιας βιβλιογραφίας. Επικουρικά για τη σύνταξη των εργασιών χρησιμοποιούνται νομίσματα, μολυβδόβουλλα, εικονογράφηση από χειρόγραφα, αντικείμενα μικροτεχνίας.

Παράλληλα, δίνονται στους μεταπτυχιακούς φοιτητές διάφορα θέματα για προετοιμασία και μελέτη όπως για παράδειγμα Εκφράσεις πόλεων, Μοναστηριακά Τυπικά, Έγγραφα, Επιστολές κλπ.

SUMMARY

In this seminar various aspects of everyday life during the eleven centuries of Byzantium are examined: Institutions such as Betrothal, Marriage and Divorce; topics concerning the Practice of Medicine, Magic, the Art of Divination, Nutrition, Education, Manuscripts and Facets of their creation; usages covering Dress and Adornment, Civil Engineering and various other topics are studied based on texts and rich bibliography.

Supplementary sources such as photographs of coins, illustrations from manuscripts and minor works of art are used in the preparation of presentations.

During the semester, students prepare papers on various texts, such as Documents, Letters, Ekphraseis of Cities, Monastic Typica, etc..

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Κουκουλέ, Φ., *Βυζαντινών βίος και πολιτισμός*, Αθήνα 1948.
- Dalby, A., *Flavours of Byzantium*, Devon 2003.
- Dalby, A., *Σειρήνια δείπνα. Ιστορία της διατροφής και της γαστρονομίας στην Ελλάδα* (μετάφρ. Ε. Πατρικίου), Ηράκλειο 2001.
- Hunger, H., *Ο κόσμος του βυζαντινού βιβλίου. Γραφή και ανάγνωση στο Βυζάντιο*, Αθήνα 1995.
- Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο. Τομές και συνέχειες στην ελληνιστική και ρωμαϊκή παράδοση*. Πρακτικά του Α΄ Διεθνούς Συνεδρίου (15-17 Σεπτεμβρίου 1988), Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών/Ε.Ι.Ε. (επιμ. Χ. Αγγελίδη).
- Byzantine Magic* (επιμ. Η. Maguire)
- Η επικοινωνία στο Βυζάντιο*. Πρακτικά του Β΄ Διεθνούς Συμποσίου (4-6 Οκτωβρίου 1990) (επιμ. Ν. Μοσχονάς), Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών /Ε.Ι.Ε., Αθήνα 1993.
- Neugebauer, O., *Οι θετικές επιστήμες στην Αρχαιότητα* (μετάφρ. Χ. Ζερμπίνη – Ε. Αρζάγλου (ΜΙΕΤ), Αθήνα 1986
- Οι περιθωριακοί στο Βυζάντιο* (Πρακτικά ημερίδας), Ίδρυμα Γουλιανδρή-Χόρν, Αθήνα 1999 (επιμ. Χρ. Μαλτέζου,)
- Παπαδάτου Σταύρου, *Περί της μνηστείας εις το βυζαντινόν δίκαιον*. Πραγματεία της Ακαδημίας Αθηνών, τ. 50, Αθήνα 1984.
- Πλωρίτη Μάριου, *Το θέατρο στο Βυζάντιο*, Αθήνα 1999.
- Reynolds, L. D. - N. G. Wilson, *Αντιγραφείς και φιλόλογοι. Το ιστορικό της παράδοσης των κλασικών κειμένων* (ΜΙΕΤ), Αθήνα 1981.
- Symposium on Byzantine Medicine*, Scarborough John (εκδ.), *Dumbarton Oaks Papers*, 38 (1984).
- Σινάκου Αναστασίου, *Άνθρωπος και περιβάλλον στην πρωτοβυζαντινή εποχή (4ος-6ος αι.)*. Βιβλιοθήκη Ιστορικών μελετών 3, Διεύθυνση Χαρ. Παπαστάθης, Θεσσαλονίκη 2003.
- Stathakopoulos Dionysios, *Famine and Pestilence in the late Roman and Early Byzantine Empire. A Systematic Survey of Subsistence Crises and epidemics*. Birmingham Byzantine and Ottoman monographs, vol. 9. General editors: A. Bryer J. Haldon. Centre for Byzantine, Ottoman and Modern Greek Studies. University of Birmingham 2004.

Τρωιάνος Σπ. (επιμ.), Έγκλημα και τιμωρία στο Βυζάντιο, Ίδρυμα Γουλιανδρή-Χόρν, Αθήνα 1997.

ΚΑΡΑΠΛΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Ζητήματα βυζαντινής διπλωματίας

Subject: Issues of Byzantine Diplomacy

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Μέθοδοι της βυζαντινής διπλωματίας. Οργάνωση των "διπλωματικών" υπηρεσιών. "Πρεσβείες" κ.λπ.

SUMMARY

Methods of Byzantine Diplomacy. Organization of "diplomatic" services. "Embassies" etc.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Χριστοφιλοπούλου, Αικ., *Βυζαντινή Ιστορία*, τόμος Α΄, Θεσσαλονίκη 1992, σ. 287 κ.ε.

-----, *Βυζαντινή Ιστορία*, τόμος Β΄2, Θεσσαλονίκη 1997, σ.143-149, 285-288.

Canard M., "Les Sources Arabes de l'Histoire Byzantine", *REB* 19 (1961).

Lounghis T., "Les Ambassades Byzantines en Occident", Athènes 1980.

Guilland R., "Les Logothetes...", *REB* 29 (1971), σ. 5-115.

Obolensky D., "The Principles and Methods of Byzantine Diplomacy", 1964 (in D. Obolensky, (ed.), *The Byzantine Inheritance of Eastern Europe*, London 1982, I)

Καραγιαννόπουλος Ι., *Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους*, Α΄, Θεσσαλονίκη 1995, σ. 63-69

ΜΑΝΙΑΤΗ-ΚΟΚΚΙΝΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΤΣΑ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Τα έγγραφα της υστεροβυζαντινής περιόδου: κρατικές και ιδιωτικές πράξεις 11ου-15ου αι.

Subject: Byzantine documents 11th to 15th century: state and private acts

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

A. Το έγγραφο ως ιστορική πηγή. Τύποι κρατικών εγγράφων. Κατηγορίες ιδιωτικών εγγράφων. Διπλωματική έκδοση. Αρχεία - παλαιές και σύγχρονες εκδόσεις εγγράφων.

B. Μορφή και ορολογία κρατικών εγγράφων: Το κείμενο και τα διακριτά μέρη του - επανάληψη και πρωτοτυπία. Χρονολόγηση και υπογραφή - αυτοκράτορας και υπαλληλία. Το βυζαντινό κρατικό έγγραφο ως πρότυπο για τα έγγραφα των Σέρβων ηγεμόνων.

Γ. Μορφή και γλωσσικά στοιχεία των ιδιωτικών εγγράφων. Η εγγραμματοσύνη λαϊκών, μοναχών και νοταρίων.

Δ. Το περιεχόμενο συγκεκριμένων εγγράφων (τα πρόσωπα και οι υποθέσεις σε σχέση με την ιστορική συγκυρία).

E. Κοινωνικά-οικονομικά στοιχεία και οι αντίστοιχοι θεσμοί στο πλαίσιο των γενικότερων εξελίξεων στον ανατολικό μεσογειακό χώρο (Μακεδονία, Μ. Ασία και νησιά Αιγαίου Πελάγους).

SUMMARY

A. The document as historical source. The different types used by the State. Private documents. Diplomatic edition. Archives - editions.

B. Formality and terminology of state documents: The text. Chronological elements. Signing by the emperor or the authorities. Byzantine state document used as a formula for Serbian rulers' acts.

- C.** Formal and linguistic characteristics of private documents. - The literacy of the laity, clergy and notaries.
- D.** Real elements (the persons and the affairs in several examined diplomatic sources) and the historical context.
- E.** The social-economic elements and institutions in the general frame of development and change in the east Mediterranean region (Macedonia, Minor-Asia and Aegean islands).

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Επιλογή βιβλιογραφίας (α' - δ')

(suggested introductory bibliography – edited sources – examples of reference bibliography)

Α' Περί βυζαντινών εγγράφων γενικά:

Dölger, F. - Karayannopoulos, J., *Byzantinische Urkundenlehre, I. Die Kaiserurkunden*, München 1968. (ή το επόμενο:)

Καραγιαννόπουλος, Ι.Ε., *Βυζαντινή Διπλωματική. Α' Αυτοκρατορικά έγγραφα*, Θεσσαλονίκη 1972².

Hunger, H., *Schreiben und Lesen in Byzanz. Die byzantinische Buchkultur*, München 1989. / (και σε μτφρ.) *Ο κόσμος του βυζαντινού βιβλίου. Γραφή και ανάγνωση στο Βυζάντιο*, Αθήνα 1995.

Καραγιαννόπουλος, Ι., *Βυζαντινή Διπλωματική Βιβλιογραφία...*, Αθήνα 1995.

Karayannopoulos, J. - Weiss, G., *Quellenkunde zur Geschichte von Byzanz (324-1453)*, 1-2, Wiesbaden 1982.

Dölger, F., *Regesten der Kaiserurkunden des oströmischen Reiches von 565-1453...*, 2.T. (έκδ. 2^η από P. Wirth) -- 5.T. *Regesten 1025-1453...*, München 1965-1995.

Β΄ Μελέτη εγγράφων από νεώτερες εκδόσεις εγγράφων σε σύγκριση και με παλαιότερες (σειρές ή μεμονωμένες), όπως: Τόμοι I-XXIII κ. εξ. της σειράς «Archives de l' Athos», [C.N.R.S.] Paris (πρβλ. την παλαιότερη σειρά «Actes de l' Athos»).

Βρανούση, Έρα (εκδ.), *Βυζαντινά έγγραφα της μονής Πάτμου*, Α΄: *Αυτοκρατορικά*, [E.I.E./K.B.E.] Αθήναι 1980.

Νυσταζοπούλου-Πελεκίδου Μαρία (εκδ.), *Βυζαντινά έγγραφα της μονής Πάτμου*, Β΄: *Δημοσίων Λειτουργιών*, [E.I.E./K.B.E.] Αθήναι 1980.

Miklosich, Fr. – Müller, J. (εκδ.), *Acta et diplomata graeca medii aevi sacra et profana I-VI*, Wien 1860-1890.

Βέης Ν. (εκδ.), Σερβικά και βυζαντινά γράμματα Μετεώρου, *Βυζαντίς* 2 (1911-12) 1-100.

Kravari, Vassiliki, Nouveaux documents du monastère de Philothée, *Travaux et Mémoires* 10 (1987) 261-356.

Lemerle, P., Un praktikon inédit des archives de Karakala (janvier 1342) et la situation en Macédoine orientale au moment de l'usurpation de Cantacuzène, *Χαριστήριον εἰς Αναστάσιον Κ. Ορλάνδον* I, Αθήναι 1964, σ. 278-298 [= Lemerle, *Byzance*, XVIII].

Ostrogorsky, G., Autour d'un prostagma de Jean VIII Paléologue, *Zbornik Radova Vizantološkog Instituta* 10 (1967) 63-85 [= Ostrogorsky, *Kleines-Geschichte*, XII].

Schreiner, P., Zwei unedierte Praktika aus der zweiten Hälfte des 14. Jahrhunderts, *Jahrbuch des Österrreichen Byzantinistik* 19 (1970) 33-49.

Γ΄ Η «διεθνής» εγκυρότητα των εγγράφων. Το βυζαντινό έγγραφο ως πρότυπο εκτός Βυζαντίου (η περίπτωση των Σέρβων ηγεμόνων):

Soloviev, A. – Mošin, V. (εκδ.), *Grčke povelije srpskih vladara (Diplomata graeca regum et imperatorum Serviae)*, Beograd 1936. [Πολλά από τα έγγραφα έχουν επανεκδοθεί σε νεώτερες διπλωματικές εκδόσεις.]

- Δ' Ιστορικός σχολιασμός επιλεγμένων εγγράφων (της ορολογίας, των προσωπογραφικών κ. ά. στοιχείων περιεχομένου) με τη βοήθεια της σχετικής βιβλιογραφίας ή ειδικών λεξικών, όπως: *Prosopographisches Lexikon der Palaiologenzeit*, [Österr. Akad. der Wissenschaften] Wien 1976-1994 (κ.εξ. ως *Addenda*).
- Ahrweiler, H., L'histoire et la géographie de la région de Smyrne entre les deux occupations turques (1081-1317), *Travaux et Mémoires* 1 (1965) 1-204.
- Browning, R., The City and the Sea. *The Greeks and the Sea*, New Rochelle / New York 1993, σελ. 97-112.
- Βυζάντιο και Σερβία κατά τον ΙΔ' αιώνα, [ΕΙΕ / ΙΒΕ - Διεθνή Συμπόσια, 3], Αθήνα 1996.
- Χρήμα και αγορά στην εποχή των Παλαιολόγων 13ος-15ος αι., [ΕΙΕ / ΙΒΕ - Το Βυζάντιο σήμερα, 4] Αθήνα 2003.
- Jacoby, D., *Recherches sur la Méditerranée orientale du XIIIe au XVe siècle. Peuples, sociétés, économies*, London 1979.
- Λαΐου, Α., Η Θεσσαλονίκη, η ενδοχώρα της και ο οικονομικός της χώρος στην εποχή των Παλαιολόγων, *Βυζαντινή Μακεδονία*, Θεσσαλονίκη 1995, σελ.183-194.
- Laiou-Thomadakis, A., The Byzantine Economy in the Mediterranean Trade System, Thirteenth - Fifteenth centuries, *Dumbarton Oaks Papers* 34/35 (1980) 177-222.
- Οικονομίδης, Ν., Το μερίδιο των μοναστηριών στην αγορά της τουρκοκρατούμενης Θεσσαλονίκης (1400), *ΚΗ' Δημήτρια, Ζ'Επιστημονικό Συμπόσιο «Χριστιανική Θεσσαλονίκη»*. Σταυροπηγιακές και ενοριακές μονές, Θεσσαλονίκη 1995.

MENTZOY-MEÏMAPH ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Βυζαντινή Αγιολογία

Subject: Byzantine Hagiography

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Aigrain R., *L' Hagiographie (ses sources, ses méthodes, son histoire)*, Paris 1953.

Beck H.-G., *Kirche und Theologische Literatur im Byzantinischen Reich*, München 1977 (β' έκδοση).

Βρανούση Έρας, *Τα αγιολογικά κείμενα του οσίου Χριστοδούλου, ιδρυτού της εν Πάτμω μονής*, Αθήναι 1966.

Bryer A.-Herrin Judith, *Iconoclasm; Papers given at the Ninth Spring Symposium of Byzantine Studies*. University of Birmingham, March 1975, Birmingham 1977.

Γεδεών Μανουήλ, *Βυζαντινόν Εορτολόγιον*, εν Κωνσταντινουπόλει 1899.

Delehaye Hipp., *Les ménologes grecs*, *Analecta Bollandiana* 16, 1877, σελ. 312-329.

Του ιδίου, *Le ménologe de Métaphraste*, *Analecta Bollandiana* 17, 1898, σελ. 448-452.

Του ιδίου (έκδ.), *Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae*. Propylaeum ad Acta Sanctorum Novembris, Bruxelles 1902.

Δετοράκη Θεοχ., *Οι κρήτες Άγιοι της πρώτης Βυζαντινής περιόδου της Κρήτης και η σχετική προς αυτούς φιλολογία*, Αθήναι 1976.

Ευστρατιάδου Σωφρ., *Αγιολόγιον της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, Αθήνα 1995 (ανατύπωση).

Halkin Fr., *Bibliotheca Hagiographica Graeca*, Bruxelles 1957 (γ' έκδοση).

Του ιδίου, *Auctarium Bibliothecae Hagiographicae Graecae*, Bruxelles 1969.

Του ιδίου, *Novum Auctarium BHG*, Bruxelles 1984.

Του ιδίου, *L'hagiographie byzantine au service de l'histoire*, *XIII International Congress of Byzantine Studies*, Oxford 1960, Main Papers XI, 1-10.

Ιωάννου Θεοφίλου, *Μνημεία αγιολογικά*, Βενετία 1881.

Μέντζου-Μειμάρη Κωνσταντίνας, *Βυζαντινή Αγιολογική Βιογραφία*, Αθήνα 2002.

Πάσχου Β.Π., *Άγιοι οι φίλοι του Θεού. Εισαγωγή στην Αγιολογία της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, Αθήνα 1995.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Γυναίκες και εξουσία στο Βυζάντιο

Subject: Women and power in Byzantium

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στη διάρκεια της ιστορικής πορείας του Βυζαντίου, οι περιστάσεις οδήγησαν στο ύψιστο αξίωμα της αυτοκρατορίας αρκετές γυναίκες, οι οποίες είχαν εξ ορισμού το δικαίωμα να αποφασίζουν όχι μόνο για πολιτικά αλλά και για εκκλησιαστικά ζητήματα. Τα επιμέρους θέματα που θα εξετασθούν στο σεμινάριο είναι: η κριτική των χαρακτηριστικών του φύλου των αυτοκρατειρών που διοίκησαν ή επιχειρήσαν να διοικήσουν το βυζαντινό κράτος από τον 7ο αιώνα ως το τέλος της μακεδονικής δυναστείας, οι συνθήκες ανόδου τους στο θρόνο, ο τρόπος που διαχειρίστηκαν την εξουσία και οι αντιδράσεις των Βυζαντινών στην άσκηση εξουσίας από γυναίκες, όπως αυτές εκφράστηκαν στα κείμενα.

SUMMARY

During the historical course of Byzantium, the circumstances led to the highest rank of the empire enough women, that had by definition the right to decide not only on politically but also on ecclesiastical matters. The individual subjects that will be examined in the seminar are: the criticism of characteristics of sex and gender of empresses that ruled or attempted to rule the empire from the 7th century until the end of Macedonian dynasty, the conditions of their rise in the throne, the way they managed their power and the reactions of Byzantines towards the exercise of power by women, as these were expressed in the sources.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Beaucamp Joëlle, *Le statut de la femme à Byzance (4e-7e siècle), I: Le droit impérial* (Travaux et Mémoires du Centre de recherche d'histoire et civilisation de Byzance. Collège de France. Monographies 5), Παρίσι 1990.
- Beaucamp Joëlle, *Le statut de la femme à Byzance (4e-7e siècle), II: Les pratiques sociales* (Travaux et Mémoires du Centre de recherche d'histoire et civilisation de Byzance. Collège de France. Monographies 6), Παρίσι 1992.
- Garland Lynda, *Βυζαντινές αυτοκράτειρες. Γυναίκες και εξουσία στο Βυζάντιο, 527-1204 μ.Χ.*, Αθήνα 2000.
- Garland Lynda, «“The Eye of the Beholder”: Byzantine Imperial Women and their Public Image from Zoe Porphyrogenita to Euphrosyne Kamaterissa Doukaina (1028-1203)», *Byzantion* 64 (1984), 19-39.
- Hill Barbara, *Imperial Women in Byzantium 1025-1204: Power, Patronage and Ideology*, Νέα Υόρκη 1999.
- Nicol D., *The Byzantine Lady: Ten Portraits, 1250-1500*, Κέμπριτζ 1994.
- Νικολάου Κατερίνα, *Η γυναίκα στη μέση βυζαντινή εποχή. Κοινωνικά πρότυπα και καθημερινός βίος στα αγιολογικά κείμενα*, Αθήνα 2005.
- Νικολάου Κατερίνα – Χρήστου Ειρήνη, «Οι αντιλήψεις των Βυζαντινών για την άσκηση της εξουσίας από γυναίκες (780-1056)», *Σύμμεικτα* 13 (1999), 49-64.
- Riencourt Amaury De, *Γυναίκες και εξουσία*, Αθήνα 2001.
- Χριστοφιλοπούλου Αικατερίνη, «Η Αντιβασιλεία εις το Βυζάντιον», *Σύμμεικτα* 2 (1970), 1-144.
- Χέρν Τζούντιθ, *Γυναίκες στην πορφύρα. Ηγεμόνες του μεσαιωνικού Βυζαντίου*, Αθήνα 2002.
- Θεοφάνης, *Χρονογραφία*, έκδ. C. de Boor, Λιψία 1883 (ανατ. G. Olms, Hildesheim 1963).
- Νικηφόρος πατριάρχης, *Ιστορία σύντομος*, έκδ. C. Mango *Nikophoros Patriarch of Constantinople Short History. Text, Translation and Commentary* (CFHB 13), Ουάσινγκτον 1990.
- Σκυλίτζης, *Χρονογραφία, Ioannis Scylitzae Synopsis historiarum*, έκδ. I. Thurn (CFHB 5), Βερολίνο-Νέα Υόρκη, 1973.

- Συνεχιστής του Θεοφάνη, *Theophanes Continuatus Chronographia*, έκδ. I. Bekker, *Theophanes Continuatus, Ioannes Cameniata, Symeon Magister, Georgius Monachus* (CSHB), Βόννη 1838.
- Ψελλός, *Χρονογραφία*, Michel Psellos, *Chronographie*, I-II, έκδ. E. Renauld, Παρίσι 1926-1928.
- Βίος Ειρήνης: έκδ. Fr. Halkin, «Deux impératrices de Byzance. I. La Vie de l'impératrice sainte Irène et le second Concile de Nicée en 787», *Analecta Bollandiana* 106 (1988), 5-34.
- Βίος Ευθυμίου πατριάρχη: έκδ. Patricia Karlin-Hayter, *Vita Euthymii patriarchae CP. Text, Translation, Introduction and Commentary* (Bibliothèque de Byzantion 3), Βρυξέλλες 1970.
- Βίος Θεοφανούς: έκδ. Ed. Kurtz, «Zwei griechische Texte über die hl. Theophano, die Gemahlin Kaisers Leo VI», *Mémoires de l'Académie Impériale des Sciences de St. Petersbourg*, VIIIe s., III/2 (1898), 1-24.
- Βίος Θεοδώρας: έκδ. Α. Μαρκόπουλος, «Βίος της αυτοκράτειρας Θεοδώρας (BHG 1731)», *Σύμμεικτα* 5 (1983), 249-285

ΧΡΗΣΤΟΥ ΕΙΡΗΝΗ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Η εποχή της Εικονομαχίας. Εποχή πολιτικών, κοινωνικών και θρησκευτικών αναταράξεων

Subject: The iconoclast era. Times of political, social and religious turbulences

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Διερευνώνται οι ποικίλες πτυχές της σύγκρουσης Πολιτείας και Εκκλησίας, ο ρόλος αυτοκράτορα, πατριάρχη, πολιτικών και εκκλησιαστικών παραγόντων, η συμμετοχή στρατού και λαού στη σύγκρουση, καθώς και οι συνέπειες στην πολιτική, κοινωνική και θρησκευτική ζωή της αυτοκρατορίας. Η έρευνα του πλούσιου πρω-

τογενούς υλικού (ιστορικά και αγιολογικά κείμενα, πρακτικά συνόδων κλπ.) και η μελέτη της εκτεταμένης σύγχρονης βιβλιογραφίας, οδηγούν στην κριτική αποτίμηση μιας μακράς περιόδου της βυζαντινής ιστορίας, που υπήρξε καθοριστική για τον μελλοντικό προσανατολισμό της αυτοκρατορίας.

SUMMARY

The subjects of the seminar are: the various aspects of the conflict between the State and the Church, the role of the emperor, of the patriarch, of political and ecclesiastical dignitaries and the involvement of the people and the army in the conflict, as well as the consequences pertaining to political, social and religious matters of the empire. A long, decisive for the future of the empire, period of byzantine history is studied in this seminar, based on the research of the primary sources (historical and hagiographical texts, acts of synods etc) and of an extensive contemporary bibliography.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Θεοφάνης, Χρονογραφία, έκδ. C. de Boor, Λιψία 1883 (ανατ. G. Olms, Hildesheim 1963).

Νικηφόρος πατριάρχης, Ιστορία σύντομος, έκδ. C. Mango *Nikēphoros Patriarch of Constantinople Short History. Text, Translation and Commentary* (CFHB 13), Ουάσινγκτον 1990.

Σκυλίτζης, Χρονογραφία, *Ioannis Scylitzae Synopsis historiarum*, έκδ. I. Thurn (CFHB 5), Βερολίνο-Νέα Υόρκη, 1973.

Συνεχιστής του Θεοφάνη, *Theophanes Continuatus Chronographia*, έκδ. I. Bekker, *Theophanes Continuatus, Ioannes Cameniata, Symeon Magister, Georgius Monachus* (CSHB), Βόννη 1838.

Auzépy M.-F.(εκδ.), *La Vie d'Étienne le Jeune par Étienne le Diacre*, Aldershot, Ashgate 1997.

Cunningham Mary B. (εκδ.), *The Life of Michael the Synkellos. Text, Translation and Commentary* (Belfast Byzantine Texts and Translations 1), Μπέλφαστ, 1991.

Efthymiadis St., *The Life of the Patriarch Tarasios by Ignatios the Deacon (BHG 1698). Introduction, Text, Translation and Commentary*, (Birmingham Byzantine and Ottoman Monographs, αρ. 4), Aldershot 1998.

- Lamza L., *Patriarch Germanos I. von Konstantinopel (715-730)*, Würzburg 1975.
- Μαρκόπουλος Α. (εκδ.), «Βίος της αυτοκράτειρας Θεοδώρας (ΒΗΓ 1731)», *Σύμμεικτα* 5 (1983), σελ. 249-285.
- Ahrweiler Hélène, *Η πολιτική ιδεολογία της βυζαντινής αυτοκρατορίας*, Αθήνα 1987.
- Auzépy M.-F., *L' hagiographie et l' iconoclasme byzantin. Le cas de la Vie d' Etienne le Jeune* [Birmingham Byzantine and Ottoman Monographs, 5], Aldershot, Ashgate 1999.
- Brubaker L. - Haldon J. (εκδ.), *Byzantium in the iconoclast era (c. 680-850). The sources: an annotated survey. With a contribution on the architecture of iconoclasm by Ousterhout R.*, Aldershot, Ashgate 2001.
- Bryer A. - Herrin Judith (εκδ.), *Iconoclasm. Papers Given at the Ninth Spring Symposium of Byzantine Studies*, University of Birmingham, March 1975, Μπέρμιγγαμ 1977.
- Cholij R., *Theodore the Stoudite. The Ordering of Holiness*, Νέα Υόρκη 2002.
- Eastmond A. - Liz James, *The power of images in Byzantium*, Aldershot 2001.
- Dagron G., *Empereur et prêtre. Étude sur le «césaropapisme» byzantin*, Παρίσι 1996.
- Gero St., *Byzantine Iconoclasm during the Reign of Leo III, with Particular Attention to the Oriental Sources*, Λουβέν 1973.
- Gero St., *Byzantine Iconoclasm during the Reign of Constantine V, with Particular Attention to the Oriental Sources*, Λουβέν 1977.
- Halkin Fr., *Bibliotheca hagiographica graeca*, I-III, Βρυξέλλες 1957.
- Καρπόζηλος Απ., *Βυζαντινοί ιστορικοί και χρονογράφοι, τ. Β' (8ος-10ος αι.)*, Αθήνα 2002.
- Kaegi W.E. Jr, *Army, society and religion in Byzantium*, Λονδίνο, Var. Reprints 1982.
- Lemerle P., *Ο πρώτος βυζαντινός Ουμανισμός. Σημειώσεις και παρατηρήσεις για την εκπαίδευση και την παιδεία στο Βυζάντιο από τις αρχές ως τον 10ο αιώνα* (ελλ. μετάφρ., Μαρία Νυσταζοπούλου-Πελεκίδου, *Le premier humanisme byzantin*), Αθήνα 1981.

- Lilie R.-J., *Byzanz unter Eirene und Konstantin VI. (780-802). Mit einem Kapitel über Leon IV. (775-780)* von Ilse Rochow (Berliner Byzantinische Studien, αρ. 2), Φρανκφούρτη 1996.
- Lilie R.-J. (ed.), *Die Patriarchen der ikonoklastischen Zeit. Germanos I. - Methodios I. (715-847)* [Berliner Byzantinistische Studien, 5.] Φρανκφούρτη 1999.
- McClanan Anne - Johnson J. (εκδ.), *Negating the image: case studies in Iconoclasm*, Aldershot 2005.
- Rochow Ilse, *Kaiser Konstantin V. (741-775). Materialien zu seinem Leben und Nachleben. Mit einem Anhang von Claudia Ludwig, Ilse Rochow und Ralph-Johannes Lilie* (Berliner Byzantinische Studien, 10), Βερολίνο 1994.
- Thümmel H.G., *Bilderlehre und Bilderstreit*, Würzburg 1991.
- Treadgold W., *The byzantine revival, 780-842*, Stanford 1988.
- Turner D., *The origins of the second Iconoclasm*, Μπέρμυγγαμ 1987.

ΚΟΛΙΑ-ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗ ΑΘΗΝΑ – ΚΑΛΟΠΙΣΗ-ΒΕΡΤΗ ΣΟΝΙΑ
(Πανεπιστήμιο Αθηνών), σε συνεργασία με **ΧΡ. ΑΓΓΕΛΙΔΗ**
(Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών / Ε.Ι.Ε.).
Ακαδημαϊκό Έτος 2008-2009.

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ «ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ»

Θέμα: Το Βυζάντιο τον 11ο αιώνα: Εποχή κοινωνικών αλλαγών, εδαφικών ανακατατάξεων και άνθησης του πνευματικού βίου και της τέχνης

Subject: Eleventh-century Byzantium: A period of social reshaping, territorial changes and flourishing of intellectual life and arts

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος του σεμιναρίου είναι η πολύπλευρη μελέτη του 11ου αιώνα, μιας περιόδου εξαιρετικά ενδιαφέρουσας λόγω των αλλαγών που συντελούνται στην Αυτοκρατορία σε ποικίλους τομείς του πολιτικού, κοινωνικού και πνευματικού βίου της, με αποτέλεσμα το Βυζάντιο να παρουσιάζει μία σημαντικά διαφορετική εικόνα στο τέλος του αιώνα σε σχέση με εκείνη που εμφάνιζε στις αρχές του. Η μελέτη αυτή θα επικεντρωθεί σε θέματα που αφορούν στην κοινωνία και την οικονομία της εποχής και στην κεντρική και επαρχιακή διοίκηση, σε σχέση και με την εδαφική συρρίκνωση της Αυτοκρατορίας και τις επιπτώσεις της στην εξωτερική πολιτική. Η ανάπτυξη του πνευματικού βίου, που είναι εμφανής στα έργα των σημαντικών λογίων του 11ου αιώνα και η άνθηση της τέχνης, όπως αυτή προβάλλεται μέσα από την αρχιτεκτονική και τον διάκοσμο των ναών, την εικονογραφία, τα εικονογραφημένα χειρόγραφα και τη μικροτεχνία θα αποτελέσουν εξίσου αντικείμενο μελέτης του σεμιναρίου.

SUMMARY

The seminar aims to explore multiple aspects of the eleventh-century Byzantium, when important changes in the political, social and intellectual life of the Empire occurred. By the end of the cen-

tury, Byzantium had shaped a new identity clearly distinct from that prevalent in the early eleventh century.

The seminar will focus on issues regarding social and economic relations, the central and provincial administration, and the impact of territorial losses on the foreign policy. The cultural and artistic development of the period will also be discussed with reference to the works of the eleventh-century scholars, the new trends in church architecture and decoration, iconography, illuminated manuscripts and the minor arts.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Angold M. (ed.), 1984. *The Byzantine Aristocracy, IX to XIII centuries*, [British Archaeological Reports (BAR) International Series 221], Oxford.
- Angold M., 1984. *The Byzantine Empire 1025-1204. A Political History*, London-New York [= ο ίδιος, *Η βυζαντινή αυτοκρατορία από το 1025 έως το 1204: μία πολιτική ιστορία*, μτφρ. Ευαγγελία Καργιανιώτη, Εκδόσεις Παπαδήμας, Αθήνα 1997].
- Η αυτοκρατορία σε κρίση; Το Βυζάντιο τον 11ο αιώνα (1025-1081)* [Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών. Διεθνή Συμπόσια 11], Αθήνα 2003
- Χατζηδάκη Ν., 1996. *Όσιος Λουκάς* (Βυζαντινή Τέχνη στην Ελλάδα), Αθήνα.
- Chatzidakis-Bacharas Th., 1982. *Les peintures murales de Hosios Loukas. Les chapelles occidentales*, Αθήνα.
- Clucas L., 1981. *The trial of John Italos and the crisis of intellectual values in Byzantium in the eleventh century*, Munich.
- Connor C., 1991. *Art and Miracles in Medieval Byzantium: the Crypt at Hosios Loukas and Its Frescoes*, Princeton.
- Corsi P., 1997. Aspetti della mentalità e della vita quotidiana nella Bisanzio del sec. XI. La testimonianza della "Cronografia" di Michele Psello, *Nicolaus* 24, 127-162
- Der Nersessian S., 1970. *L'illustration des psautiers grecs de Moyen Age*, II, Londres, Add. 19352, Paris.
- Diez E.-Demus O., 1931. *Byzantine Mosaics in Greece. Hosios Loukas and Daphni*, Cambridge Mass.

- Gadolin Anita, 1970. *A theory of history and society with special reference to the Chronographia of Michael Psellus: 11th century Byzantium* [Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm Studies in History of Literature 2], Stockholm-Goteborg- Uppsala.
- Grabar A., 1976. *Sculptures byzantines du Moyen Âge (XIe-XIVe siècle)*, Paris.
- Harvey A., 1989. *Economic Expansion in the Byzantine Empire 900-1200*, Cambridge [= ο ίδιος, *Οικονομική ανάπτυξη στο Βυζάντιο. 900-1200*, MIET, Αθήνα 1997].
- Hill B., 1999 *Imperial Women in Byzantium 1025-1204. Power, Patronage and Ideology*, Harlow.
- Howard-Johnston J.D. (ed.), 1988. *Byzantium and the West, c.850 - c.1200*, *Proceedings of the XVIIIth Spring Symposium of Byzantine Studies, 30 March - 1 April 1984*, Amsterdam = *Byzantinische Forschungen* 13 (1988).
- Jerphanion G. de, 1925-1942. *Une nouvelle province de l'art byzantin. Les églises rupestres de Cappadoce*, 2 τ. κείμενο, 3 τ. πίνακες, Paris.
- Jolivet-Lévy C., 1991. *Les églises byzantines de Cappadoce. Le programme iconographique de l'abside et des ses abords*, Paris.
- Jolivet-Lévy C., 2001A. *La Cappadoce médiévale*, Paris.
- Jolivet-Lévy C., 2001B. *Études cappadociennes*, London.
- Kaldellis A., 1999. *The argument in Psellos' Chronographia*, Leiden.
- Kazhdan A.-Franklin S., 1984. *Studies on Byzantine Literature of the Eleventh and Twelfth Centuries*, Cambridge-Paris.
- Kazhdan A.P.-Wharton Epstein A., 1997. *Changes in Byzantine culture in the eleventh and twelfth centuries*, Berkeley-Los Angeles-London 1985 [= οι ίδιοι, *Αλλαγές στον βυζαντινό πολιτισμό κατά τον 11ο και 12ο αιώνα*, μτφρ. Α. Παππάς, μτφρ. παραρτήματος Δ. Τσουγκαράκης], MIET, Αθήνα.
- Laiou A.-Simon D (eds), 1994. *Law and Society in Byzantium, Ninth - Twelfth Centuries*, ed., Washington D.C.
- Lemerle P., 1977. *Cinq études sur le XIe siècle byzantin*, Paris.
- Ljubarskij J.N., 2001. *Mihail Psell. Lichnost' i tvorchestvo*, Moskva 2001 [= ο ίδιος, *Η προσωπικότητα και το έργο του Μιχαήλ Ψελλού*, μτφρ. Αργυρώ Τζέλεσι, εκδόσεις Κανάκη,

Αθήνα ²2005]

- Logwyn H., 1971. *Kiewer Sophienkathedrale*, Kiew.
- Magdalino P. (ed.) 1994. *New Constantines. The rythm of imperial renewal in Byzantium, 4th - 13th centuries*, Cambridge.
- Maguire H., Washington D.C., 1997 (eds.). *Byzantine court culture from 829 to 1204., Proceedings of a symposium at Dumbar-ton Oaks in 1994.*
- Martin J. R., 1954. *The Illustration of the Heavenly Ladder of John Climacus*, Princeton.
- Millet G., 1899. *Le Monastère de Daphni. Histoire , Architecture, Mosaiques*, Paris.
- Μουρίκη Ντ., 1985. *Τα ψηφιδωτά της Νέας Μονής Χίου*, 2 τόμοι, Αθήνα.
- Mullett Margaret, 1997. *Theophylact of Ochrid. Reading the Letters of a Byzantine Archbishop* [Birmingham Byzantine and Ottoman Monographs 2], Aldershot-Brookfield.
- Μπόνης Κ., 1937. *Ιωάννης ο Ξιφιλίνος, ο νομοφύλαξ, ο μοναχός, ο πατριάρχης και η εποχή αυτού (ca 1010/13 - 2 Αυγούστου 1075)* [Texte und Forschungen zur byzantinisch - neugriechischen Philologie 24], Athen.
- Μπούρα Λ., 1980. *Ο γλυπτός διάκοσμος του ναού της Παναγίας στο μοναστήρι του Οσίου Λουκά*, Αθήνα.
- Μπούρας Χ., 1981. *Η Νέα Μονή της Χίου. Ιστορία και Αρχιτεκτονική*, Αθήνα.
- Neville L., 2004. *Authority in Byzantine provincial society, 950-1100*, Cambridge.
- Papadopoulos K., 1966. *Die Wandmalereien des XI. Jahrhunderts in der Kirche Παναγία των Χαλκέων in Thessaloniki*, Graz-Köln.
- Restle M., 1968. *Die byzantinische Wandmalerei in Kleinasien*, 3 τ., Recklinghausen 1967 Restle M., *Byzantine Wall Painting in Asia Minor*, Greenwich, Conn.
- Rodley L., 1985. *Cave Monasteries of Byzantine Cappadocia*, Cambridge.
- Runciman St., 1955. *The Eastern Schism. A study of the Papacy and the Eastern Churches during the XIth and XIIth centuries*, Oxford.

- Σοφιανός Δ. Σ., 1989. *Όσιος Λουκάς - Ο βίος του Οσίου Λουκά του Στειριώτη: Προλεγόμενα, μετάφραση, κριτική έκδοση του κειμένου*, Αθήνα.
- Spatharakis J., 2004. *The Illustrations of the Cynegetica in Venice: Codex Marcianus gr. Z 139*, Leiden.
- Stephenson P., 2000. *Byzantium's Balkan frontier. A political study of the Northern Balkans, 900-1204*, Cambridge.
- Στίκας Ε., 1970. *Το οικοδομικόν χρονικόν της μονής Οσίου Λουκά Φωκίδος*, Αθήνα.
- Στίκας Ε., 1974-75. *Ο κτίτωρ του καθολικού της Μονής Οσίου Λουκά*, Αθήνα.
- Svoronos N., 1959. Recherches sur le cadastre byzantin et la fiscalité aux XIe et XIIe siècles: le cadastre de Thèbes, *Bulletin de Correspondance Hellénique* 83, 1-166 [= ο ίδιος, *Études sur l'organisation intérieure, la société et l'économie de l'Empire byzantin*, London 1973, αρ. III].
- Thierry N., 1977. *Peintures d'Asie Mineur et de Transcaucasie aux Xe et XIe siècles*, Londres.
- Thierry N., 1983, 1994. *Haut Moyen Age en Cappadoce. Les églises de la région de Çavuşin*, τ. 2, Paris.
- Travaux et mémoires* 6 (1976) (= *Recherches sur le XIe siècle: Θεματικές ενότητες: Οικονομία, Κοινωνία και θεσμοί, Πολιτισμός*)
- Velmans T., 1971. *Le Tetraévangile de la Laurentienne* (Bibliothèque des Cahiers Archéologiques VI), Paris.
- Vryonis S., 1963. Byzantine Demokratia and the Guilds in the Eleventh Century, *Dumbarton Oaks Papers* 17, 287-314.
- Vryonis S., 1986. *The Decline of Medieval Hellenism in Asia Minor and the Process of Islamization from the Eleventh through the Fifteenth Century*, Berkeley [= ο ίδιος, *Η παρακμή του μεσαιωνικού Ελληνισμού στη Μικρά Ασία και η διαδικασία του εξισλαμισμού (11ος-15ος αιώνας)*, μτφρ. Κάτια Γαλαταριώτου, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2000].
- Wolska-Conus Wanda, 1979. L'école de droit et l'enseignement du droit à Byzance au XIe siècle : Xiphilin et Psellos, *Travaux et Mémoires* 7, 1-107.

ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ	
<p>Έλληνες και Σέρβοι κατά το πρώτο τέταρτο του 19ου αιώνα. Μία σύγκριση κοινωνιών και επαναστάσεων <i>M. Ευθυμίου</i></p> <p>Greeks and Serbs during the first quarter of the 19th century. A Comparison of Societies and Revolutions <i>M. Efthymiou</i></p>	0829
<p>Σεμινάριο εμβάθυνσης σε θέματα Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας (για υποψήφιους διδάκτορες και σπουδαστές Α΄ κύκλου σε στάδιο σύνταξης διπλ. εργασίας) <i>Ο. Κατσιαρδή-Hering</i></p> <p>Advanced study on subjects of Modern Greek History (for PhD. Candidates and students working on their master thesis) <i>O. Katsiardi-Hering</i></p>	0831
<p>Η Ελλάδα ως μεσογειακή δύναμη, 19ος-20ός αιώνες: γεωγραφικές, στρατηγικές, ιστοριογραφικές παράμετροι <i>Ε. Χατζηβασιλείου</i></p> <p>Greece as a Mediterranean power, 19th- 20th centuries: geographical, strategic, historiographical dimensions <i>Ev. Hatzivassiliou</i></p>	0733
<p>Αρχαιακά τεκμήρια και κοινωνική ιστορία των Ρωμιών της Πόλης <i>Κ. Γαβρόγλου, Καθηγητής ΜΙΘΕ – Ε. Κάννερ</i></p>	

Archives and Social History of the Istanbul Greek Orthodox Communities <i>K. Gavroglou, Professor MITHE – E. Kanner</i>	0835
<i>ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>	
Κοινωνικές και οικονομικές σχέσεις κατά την οθωμανική περίοδο: τα οθωμανικά ιεροδικαστικά αρχεία (16ος – 17ος αι.) <i>Π. Κονόρτας</i>	
Social and Economic Relations during the Ottoman Era: The Ottoman sicills (16th -17th cent.) <i>P. Konortas</i>	0850
Από τη Βενετία στο Λεβάντε: θεσμοί, κοινωνία, πολιτισμός <i>Κωνσταντινίδου Κατερίνα</i>	
From Venice to the Levant: institutions, society, civilization <i>Konstantinidou Katerina</i>	0852
Αστικές Κοινότητες και Αγροτικές Εγκαταστάσεις Ελλήνων στη Δυτική Μεσόγειο, 15ος-18ος αι. <i>Α. Παπαδία-Λάλα</i>	
Urban Communities and Rural Settlements of Greeks in the West- ern Mediterranean, 15th- 18th centuries <i>A.Papadia-Lala</i>	0854
Φύση, Περιβάλλον και Ιστορία – Περιβαλλοντική Ιστορία <i>Β. Σειρηνίδου</i>	
Nature, Environment and History – Environmental History <i>V. Seirinidou</i>	0856

<p>Υγεία και Πόλη <i>K. Γαρδίκα</i></p> <p>Health and the city <i>K. Gardikas</i></p>	0858
<p>Η Ιστορία του Πανεπιστημίου <i>A. Λιάκος (από κοινού με τον Κ. Γαβρόγλου-ΜΙΘΕ)</i></p> <p>The History of the University <i>A. Liakos (in common with K. Gavroglou)</i></p>	0860
<p>Πρόσβαση και αξιοποίηση πρωτογενών πηγών για την ελληνική ιστορία του 20ού αιώνα (Μέρος Β')</p> <p><i>E. Χατζηβασιλείου</i></p> <p>Access and utilization of primary sources for the Greek history of the twentieth century (Part II) <i>Ev. Hatzivasileiou</i></p>	0862

Στις 23-28 Σεπτεμβρίου 2008 θα πραγματοποιηθεί στη **Μιννεσότα** των ΗΠΑ επιστημονική συνάντηση σε μεταπτυχιακό επίπεδο με θέμα *Η Μεσόγειος και οι θάλασσές της*. Η συνάντηση οργανώνεται από κοινού από το Institute for Global Studies του Πανεπιστημίου της Μιννεσότα με το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών (ειδίκευση της Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία). Θα συμμετάσχουν επίσης εκπρόσωποι του Ιονίου Πανεπιστημίου και συνάδελφοι από πανεπιστήμια των ΗΠΑ. Η δεύτερη συνάντηση θα πραγματοποιηθεί στην Αθήνα τον Σεπτέμβριο 2009 και η τρίτη πιθανόν στην Κύπρο το 2010.

ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΜΑΡΙΑ

Χειμερινό εξάμηνο

Θέμα: Έλληνες και Σέρβοι κατά το πρώτο τέταρτο του 19ου αιώνα. Μία σύγκριση κοινωνιών και επαναστάσεων

Subject: Greeks ans Serbs during the first quarter of the 19th century. A Comparison of Societies and Revolutions

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο σεμινάριο αυτό θα επιχειρηθεί μία σύγκριση της ελληνικής και της σερβικής κοινωνίας κατά το πρώτο τέταρτο του 19ου αιώνα: η σύνθεση του πληθυσμού, η δομή των τοπικών κοινωνιών και της οικογένειας καθώς και η θέση και οι συμπεριφορές των διαφόρων στρωμάτων της κοινωνίας πριν και κατά την επανάσταση των δύο λαών.

SUMMARY

This seminar's goal is to compare the Serbian and the Greek societies during the first quarter of the 19th century: the composition of the population, the structure of local communities and of the family, as well as the status and the behavior of the different strata of the societies before and during their revolutions.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Clogg, R., *Balkan Society in the Age of Greek Independence*, London 1981

Djordjevic, D., *Ιστορία της Σερβίας, 1800 -1918*, Θεσσαλονίκη 1970

Λάσκαρις, Μ., *Έλληνες και Σέρβοι κατά τους απελευθερωτικούς των αγώνας, 1804 -1830*, Αθήνα 1936

Jelavich, B. and Ch., *The Establishment of the Balkan National States, 1804 -1920*, University of Washington Press 1993

Jelavich, B., *History of the Balkans*, Cambridge University Press 1983

- Jelavich, B. and Ch. (eds), *The Balkans in Transition; Essays on the Development of Balkan Life and Politics since the Eighteenth Century*, University of California Press 1963
- Λουκάτος, Σ., *Σχέσεις Ελλήνων μετά Σέρβων και Μαυροβουνίων κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν, 1823 -1826*, Θεσσαλονίκη 1970
- Stavrianos, L. S., *The Balkans since 1453*, Rinehart and Company Inc., New York 1959
- Stokes, G., *Politics as Development: the Emergence of Political Parties in 19th Century Serbia*, Duke University Press 1990
- Wilson, D., *The Life and Times of Vuk Stefanovic Karadzic, 1787 - 1864; Literacy, Literature and National Independence in Serbia*, Clarendon Press, Oxford 1970

ΚΑΤΣΙΑΡΔΗ-HERING ΟΛΓΑ

Χειμερινό εξάμηνο

Θέμα: Σεμινάριο εμβάθυνσης σε θέματα Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας (για υποψήφιους διδάκτορες και σπουδαστές Α΄ κύκλου σε στάδιο σύνταξης διπλ. εργασίας)

Subject: **Advanced study on subjects of Modern Greek History** (for PhD. Candidates and students working on their master thesis)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σεμινάριο απευθύνεται στους υποψήφιους διδάκτορες και τους μεταπτυχιακούς φοιτητές Α΄ κύκλου, οι οποίοι βρίσκονται στο στάδιο εκπόνησης διπλωματικής εργασίας και ειδικεύονται σε θέματα ελληνικής ιστορίας κατά την περίοδο από το 15ο-19ο αιώνα. Σκοπός του σεμιναρίου είναι πρώτον η παρουσίαση και συζήτηση επί της πορείας της έρευνας των σπουδαστών μας και δεύτερον η εμβάθυνση σε θεωρητικά θέματα κοινωνικής, οικονομικής ιστορίας,

ιστορικής ανθρωπολογίας, ιστοριογραφίας. Στο πλαίσιο των συναντήσεων θα κληθούν και συνάδελφοι από άλλα πανεπιστήμια ή ερευνητικά ινστιτούτα για παρουσίαση καίριων θεματικών ενοτήτων και για συζήτηση. Ειδική βιβλιογραφία θα καταρτισθεί με την έναρξη του σεμιναρίου.

SUMMARY

This seminar cycle is aimed at postgraduate students (Ph.D. candidates and first-level students researching their postgraduate dissertations) and relates to Greek history between the 15th and 19th centuries. The seminars have two aims: firstly, to give our students an opportunity to present and discuss the progress of their research, and secondly to add profundity to their knowledge of the theory relating to social, economic historical, historical anthropological and historiographical issues. Colleagues from other universities and research institutions will be invited to speak at these meetings, and to discuss subjects relating to the above with our students. A reading list will be drawn up at the beginning of the cycle.

ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΕΥΑΝΘΗΣ

Χειμερινό εξάμηνο

Θέμα: **Η Ελλάδα ως μεσογειακή δύναμη, 19ος-20ός αιώνες: γεωγραφικές, στρατηγικές, ιστοριογραφικές παράμετροι**

Subject: **Greece as a Mediterranean power, 19th- 20th centuries: geographical, strategic, historiographical dimensions**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το μάθημα θα ασχοληθεί με την μεσογειακή διάσταση της πολιτικής του ελληνικού κράτους από το 1830 έως το 1967. Θα διερευνηθούν οι πολλαπλές επιδράσεις που είχε ο μεσογειακός χαρακτή-

ρας στην πολιτική και διεθνή θέση του κράτους: γεωγραφία, σχετική ισχύς σε περιφερειακό πλαίσιο, το ζήτημα της εξάρτησης από την κυρίαρχη δύναμη της Μεσογείου, οι προεκτάσεις όλων αυτών στο πεδίο της οικονομίας. Επιπλέον, θα γίνει εκτενής αναφορά στη διαμόρφωση των ιστοριογραφίας πάνω στο θέμα αυτό.

SUMMARY

The course will examine the ways that the Mediterranean affected the policies of the Greek state: geography, the regional balance of power, the issue of dependence from the major Mediterranean power, the effects on the Greek economy. Special attention will be paid to the evolution of the historiography on this subject.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

A. Μονογραφίες

Γαρδίκια Κατερίνα, *Προστασία και εγγυήσεις: στάδια και μύθοι της ελληνικής εθνικής ολοκλήρωσης (1821-1920)*, Θεσσαλονίκη 1999

Couloumbis Theodore A., *The United States, Greece and Turkey: the Troubled Triangle*, New York 1983

Δοντά Δόμνα, *Η Ελλάς και οι δυνάμεις κατά τον Κριμαϊκόν πόλεμον*, Θεσσαλονίκη, 1973

Fotakis Zisis, *Greek Naval Strategy and Policy, 1910-1919*, London, 2005

Gardikas-Katsiadakis Helen, *Greece and the Balkan Imbrolio: Greek Foreign Policy, 1911-1913*, Athens 1995

Holland Robert και Markides Diana, *The British and the Hellenes: Struggles for Mastery in the Eastern Mediterranean, 1850-1960*, Oxford 2006

Κωφός Ευάγγελος, *Η Ελλάδα και το Ανατολικό ζήτημα, 1875-1881*, Αθήνα, 2001

Leon George, *Greece and the Great Powers, 1914-1917*, Thessaloniki 1974

Llewellyn Smith Michael, *Ionian Vision: Greece in Asia Minor, 1919-1922*, London 1998

Στεφανίδης Ιωάννης, *Από τον εμφύλιο στον Ψυχρό Πόλεμο: η Ελλάδα και ο συμμαχικός παράγοντας (1949-52)*, Αθήνα 1999

Xydis Stephen G., *Greece and the Great Powers, 1944-1947*, Thessaloniki 1963

B. Άρθρα

- Γαρδίκια-Κατσιαδάκη Ελένη, «Βενιζέλος και Τσώρτσιλ: οι βάσεις της αγγλοελληνικής συνεννόησης», στο Θάνος Βερέμης και Οδυσσέας Δημητρακόπουλος (επιμ.), *Μελετήματα γύρω από τον Βενιζέλο και την εποχή του*, Αθήνα, 1980
- Γαρδίκια-Κατσιαδάκη Ελένη και Μαργαρίτης Γιώργος, *Το Αιγαίο των Βαλκανικών Πολέμων, 1912-1913*, Αθήνα, 2002
- Dakin Douglas, «The Greek Proposals for an Alliance with France and Great Britain, June-July 1907», *Balkan Studies* 3 (1962), σσ. 43-60
- Hatzivassiliou Evanthis, «The 1930 Greek-Turkish Naval Protocol», *Diplomacy and Statecraft* 9 (1998), σσ. 89-111.
- Pearton Maurice, «Britain and Greek Naval Defence, 1910-1916», στο *Greece and Great Britain during World War I*, Thessaloniki, 1985, σσ. 17-47

ΓΑΒΡΟΓΛΟΥ ΚΩΣΤΑΣ (ΜΙΘΕ) – ΚΑΝΝΕΡ ΕΦΗ

Χειμερινό εξάμηνο

Θέμα: **Αρχαιακά τεκμήρια και κοινωνική ιστορία των Ρωμιών της Πόλης**

Subject: **Archives and Social History of the Istanbul Greek Orthodox Communities**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο σεμινάριο αυτό θα επιχειρήσουμε να θίξουμε θέματα κοινωνικής ιστορίας των Ρωμιών της Πόλης της ύστερης οθωμανικής και τουρκικής περιόδου, μέσω της γνωριμίας με τα κοινοτικά αρχεία τους. Το σεμινάριο θα διεξαχθεί κατά το χειμερινό εξάμηνο 2008-2009, σε συνεργασία μεταξύ του τμήματος Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης του ΕΚΠΑ, που έχει την ευθύνη των αρχείων των ρωμέικων κοινοτήτων της Πόλης, και του Τμήματος Ιστορίας- Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ. Θα απαρτίζεται από τριώρες εβδομαδιαίες συναντήσεις. Θα συμμετέχουν σε αυτό μεταπτυχιακοί φοιτητές πρώτου κύκλου και υποψήφιοι διδάκτορες της οθωμανικής και τουρκικής ιστορίας. Θα περιληφθούν, επίσης,

ανακοινώσεις έγκριτων ιστορικών της οθωμανικής και τουρκικής ιστορίας, καθώς και ερευνητών που έχουν ήδη χρησιμοποιήσει το συγκεκριμένο αρχειακό υλικό. Οι φοιτητές του πρώτου κύκλου θα αξιολογούνται με βάση τη συμμετοχή στο μάθημα και τις τελικές γραπτές εργασίες τους που θα εκπονηθούν με βάση τα κοινοτικά αρχεία των Ρωμιών της Πόλης και θα παρουσιαστούν στις τελευταίες συναντήσεις. Στο τέλος προβλέπεται, ακόμη, η συμμετοχή των φοιτητών σε ημερίδα, που θα διεξαχθεί στο Παρίσι, σε συνεργασία με την EHESS, με θέμα τα αρχειακά τεκμήρια των εθνοθρησκευτικών κοινοτήτων της ύστερης οθωμανικής αυτοκρατορίας.

SUMMARY

In this seminar we will attempt to approach issues of social history of the Istanbul Greek Orthodox populations through their communal archives. The seminar will take place in the winter semester 2008-2009 and consist of 3-hour weekly sessions. It will be co-organized by the Faculty of Philosophy and History of Science of the Athens University and the Faculty of History and Archeology of the same institution. The former faculty is responsible for the Istanbul Greek-Orthodox communities' archives. MA and PhD students in late Ottoman and Turkish history will participate in the seminar, whereas lectures held by prominent historians and by scholars who have already used this archival material will be also included. The evaluation of MA students will be based on their participation in the weekly sessions and on a term paper upon a topic related to these communal archives. Students will have to present their work in class. At the end of the seminar they are also expected to participate in a daily symposium on the archives of the ethno-religious communities of the late Ottoman Empire. The symposium will be held in Paris and co-organized by the Faculty of the Philosophy and History of Science of the Athens University and the École des Hautes Études en Sciences Sociales.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Αναγνωστοπούλου Σία, *Μικρά Ασία 19ος αιώνας - 1919, Οι Ελληνορθόδοξες Κοινότητες. Από το μιλλέτ των Ρωμιών στο ελληνικό κράτος*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997.
- Ahmad Feroz, *The Making of Modern Turkey*, Routledge, Λονδίνο/Νέα Υόρκη 1993.
- Κάννερ Έφφ, *Φτώχεια και φιλανθρωπία στην Ορθόδοξη κοινότητα της Κωνσταντινούπολης 1753-1912*, Κατάρτι, Αθήνα 2004.
- Braude Benjamin και Lewis Bernard (επιμ.), *Christians and Jews in the Ottoman Empire. The functioning of a plural society*, 2 τόμοι, Holmes & Meier, Νέα Υόρκη 1982.
- Zürcher Erik J., *Σύγχρονη ιστορία της Τουρκίας*, μτφρ. Βαγγέλης Κεχριώτης, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2004.

ΚΟΝΟΡΤΑΣ ΠΑΡΗΣ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Κοινωνικές και οικονομικές σχέσεις κατά την οθωμανική περίοδο: τα οθωμανικά ιεροδικαστικά αρχεία (16ος – 17ος αι.)

Subject: Social and Economic Relations during the Ottoman Era: The Ottoman sicills (16th – 17th cent.)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σεμινάριο θα εστιάσει σε κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα που αναδεικνύονται από τα οθωμανικά ιεροδικαστικά αρχεία (sicill) που προέρχονται από τον ελλαδικό χώρο (Αρχεία καδήδων Ηρακλείου, Θεσσαλονίκης, Βέροιας και Λάρισας). Από τα κείμενα αυτά προβάλλουν σημαντικές πτυχές της καθημερινής ζωής σε περιοχές της Αυτοκρατορίας: πρόκειται μεταξύ άλλων για ζητήματα δημογραφίας, κοινωνικής διαστρωμάτωσης, φορολογίας, δικαίου, οικογενειακών σχέσεων, σχέσεων ανάμεσα σε μουσουλμάνους και μη μουσουλμάνους, ανάμεσα στο διοικητικό κέντρο και την περι-

φέρεια, καθώς και σχέσεων τόσο μεταξύ διάφορων περιφερειακών διοικητικών και δικαστικών οργάνων, όσο και μεταξύ της οθωμανικής διοίκησης και των υπηκόων της. Όπως έχουν καταδείξει ήδη αρκετές επιστημονικές εργασίες οι παραπάνω πηγές αποτελούν σημαντικά τεκμήρια για την κατανόηση όχι μόνο της οθωμανικής αλλά και της νεοελληνικής και της νεότερης Βαλκανικής ιστορίας.

SUMMARY

The seminar will focus on social and economic issues emerging from the research through the ottoman sicill records concerning the actual Greek territory (Ottoamn Archives of Herakleion, Thessaloniki, Veria and Larisa). From the above mentioned tetxts emerge important aspects of everyday life: among others issues concerning demography, social stratification, tax system, law, familial relations, contacts between Muslims and non Muslims, between the central and the provincial administration, between different administrative and judicial institutions as well as between the ottoman administration and its subjects. From many recent publications based on such documents occurs that the sicills are important sources for the understanding of ottoman, neohellenic and Balkan history.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Gara, Eleni, "In Search of Communities in Seventeenth-Century Ottoman Sources: The Case of the Kara Ferye District." *Turcica* 30 (1998): 135–162.
- Gara Eleni, «Lending and Borrowing Money in an Ottoman Province Town», στο Μ. Kõhbach – G. Prohazka-Eisl – C. Römer (επιμ.), *Acta Viennensia Ottomanica: Akten des 13. CIÉPO-Symposiums (Comité International d' Études Pré-ottomanes et Ottomanes)*, Βιέννη 1999, σελ. 113-119.
- Anastasopoulos Antonis (επιμ.), *Provincial Elites in the Ottoman Empire*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2005
- Green Molly, *Κρήτη, ένας κοινός κόσμος: χριστιανοί και μουσουλμάνοι στη Μεσόγειο των πρώιμων νεότερων χρόνων*, μετάφραση Ελένη Γκαρά – Θέμις Γκέκου, επιστημονική επιμέλεια – εισαγωγή Ελένη Γκαρά, Αθήνα 2005
- Σαλακίδης Γ., *Η Λάρισα (Yenisehir) στα μέσα του 17ου αιώνα. Κοινωνική και οικονομική ιστορία μιας βαλκανικής πόλης*

και της περιοχής της με βάση τα οθωμανικά ιεροδικαστικά έγγραφα των ετών 1060-1062 (1650-1652), Θεσσαλονίκη 2004

Βασδραβέλλης Ι.Κ., *Ιστορικά Αρχεία Μακεδονίας: I. Αρχείον Θεσσαλονίκης 1695 – 1912. II. Αρχείον Βερροίας-Ναούσης*, Θεσσαλονίκη 1952 – 1954.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Από τη Βενετία στο Λεβάντε: θεσμοί, κοινωνία, πολιτισμός

Subject: From Venice to the Levant: institutions, society, civilization

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εδαφική επέκταση της Βενετίας στην Ανατολή μετά την τέταρτη σταυροφορία (1204) σηματοδοτεί τη δημιουργία του βενετικού Κράτους της Θάλασσας. Στόχος του σεμιναρίου είναι, με αφετηρία το μητροπολιτικό κέντρο και σε διαρκή αναφορά προς αυτό, η εξέταση της διαμόρφωσης των θεσμών, η μελέτη πτυχών της κοινωνικής οργάνωσης αλλά και της κοινωνικής ζωής και τέλος η ανάλυση των πολιτισμικών φαινομένων που αναδείχτηκαν στις βενετοκρατούμενες ελληνικές περιοχές μεταξύ του 13ου και του 18ου αι.

SUMMARY

The territorial expansion of Venice in the Levant after the fourth crusade marks the creation of the Venetian State of the Sea. The aim of this seminar is to examine the shaping of the institutional frame, to study the social organization as well as the social life and to indicate the emergence of several cultural aspects in the light of a continuous interaction between the Dominant and its possessions in the Greek territories of the Eastern Mediterranean from the 13th to the 18th c..

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Ελληνική βιβλιογραφία

Αρβανιτάκης Δ., *Κοινωνικές αντιθέσεις στην πόλη της Ζακύνθου. Το Ρεμπελιό των Ποπολάρων (1628)*, Αθήνα 2001.

Γάσπαρης Χ., *Η γη και οι αγρότες στη Μεσαιωνική Κρήτη. 13ος-14ος αι.*, Αθήνα 1997.

Ζαπάντη Σταματούλα Σ., *Κεφαλονιά 1500-1571. Η συγκρότηση της κοινωνίας του νησιού*, Θεσσαλονίκη 1999.

Ιστορία της Κύπρου, εκδιδόμενη υπό την διεύθυνσιν Θεοδώρου Παπαδοπούλλου, τ. Δ΄. *Μεσαιωνικόν Βασίλειον. Ενετοκρατία*, μέρος Α΄, Λευκωσία 1995, τ. Ε΄, *Μεσαιωνικόν Βασίλειον. Ενετοκρατία*, μέρος Β΄, Λευκωσία 1996.

Κρήτη: Ιστορία και Πολιτισμός, επιμέλεια Ν. Μ. Παναγιωτάκης, τ. 2, Κρήτη 1988.

Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου Μαρία, «Οι Κρητικοί ζωγράφοι και το κοινό τους: Η αντιμετώπιση της τέχνης τους στη βενετοκρατία», *Κρητικά Χρονικά* 26 (1986), 246-261.

Λογοτεχνία και κοινωνία στην Κρήτη της Αναγέννησης, επιμέλεια David Holton, Ηράκλειο 1997.

Μαλτέζου Χρύσα Α., *Βενετική παρουσία στα Κύθηρα. Αρχαιακές μαρτυρίες*, Αθήνα 1991.

Μανούσακας Μ. Ι., *Η εν Κρήτη συνωμοσία του Σήφη Βλαστού (1453-1454) και η νέα συνωμοτική κίνησης του 1460-1462*, Αθήνα 1960.

Μαχαιράς Κ. Γ., *Η Λευκάς επί Ενετοκρατίας. 1684-1797*, Αθήνα 1951.

Μοσχόπουλος Γ. Ν., *Ιστορία της Κεφαλονιάς*, τ. Α΄, Αθήνα 1985.

Νικηφόρου Αλίκη, *Δημόσιες τελετές στην Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενετικής κυριαρχίας. 14ος-18ος αι.*, Αθήνα 1999.

Ντόκος Κ. - Παναγόπουλος Γ., *Το βενετικό κτηματολόγιο της Βοστίτσας. Πρόλογος: Βασίλη Παναγιωτόπουλου*, Αθήνα 1993.

Όψεις της ιστορίας του βενετοκρατούμενου Ελληνισμού. Αρχαιακά τεκμήρια, επιστημονική διεύθυνση Χρύσα Α. Μαλτέζου, Αθήνα 1993.

- Παναγιωτάκης Ν. Μ., *Η κρητική περίοδος της ζωής του Δομηνίκου Θεοτοκοπούλου*, Αθήνα 1986.
- Παπαδάκη Ασπασία, *Θρησκευτικές και κοσμικές τελετές στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Ρέθυμνο 1995.
- Παπαδία-Λάλα Αναστασία, *Αγροτικές ταραχές και εξεγέρσεις στη βενετοκρατούμενη Κρήτη (1509-1528). Η «επανάσταση» του Γεωργίου Γαδανολέου-Λυτσογιώργη*, Αθήνα 1983.
- Παπαδία-Λάλα Αναστασία, *Ευαγή και νοσοκομειακά ιδρύματα στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Βενετία 1996.
- Παπαδία-Λάλα Αναστασία, *Ο θεσμός των αστικών κοινοτήτων στον ελληνικό χώρο κατά την περίοδο της βενετοκρατίας (13ος-18ος αι.). Μια συνθετική προσέγγιση*, Βενετία 2004.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Aikema B., Meijers D.. (ed.), *Nel regno dei poveri : arte e storia dei grandi ospedali veneziani in età moderna (1474-1797)*, Venezia 1989.
- Chojnacki St., *Women and Men in Renaissance Venice. Twelve essays on Patrician Society*, Baltimore ; London 2000.
- Cozzi G., Michael Knapton, *La repubblica di Venezia nell'età moderna: dalla guerra di Chioggia al 1517*, Torino 1992.
- Crouzet-Pavan Elisabeth, *Sopra le acqua salse: espaces, pouvoir et société à Venise à la fin du Moyen-Âge*, Rome 1992.
- Fenlon I., *The Ceremonial City: History, Memory and Myth in Renaissance Venice*, Yale 2007.
- Il Mediterraneo centro-orientale tra vecchie e nuove egemonie : trasformazioni economiche, sociali e istituzionali nelle Isole Ionie dal declino della Serenissima all'avvento delle potenze atlantiche (secc. XVII-XVIII)*, (επιμ.) Massimo Costantini, Roma, Bulzoni Editore 1998.
- Karapidakis N., *Civis fidelis: L'avènement et l'affirmation de la citoyenneté corfiote (XVIème-XVIIème siècles)*, Φραγκφούρτη 1992.
- Lane Fr., *Βενετία η Θαλασσοκράτειρα*, (μτφρ. Κ. Κουρεμένος), Αθήνα 2007.
- Levante veneziano. Aspetti di storia delle Isole Ionie al tempo della Serenissima*, (επιμ.) Massimo Costantini, Alikì Nikiforou, Roma 1996.

- Martin J. – Romano D.. (ed.), *Venice Reconsidered: the History and Civilization of an Italian City-State, 1297-1797*, Baltimore- London 2000.
- Muir Ed., *Civic Ritual in Renaissance Venice*, Princeton 1981.
- Povolo Cl., *L'intrigo dell'onore: poteri e istituzioni nella Repubblica di Venezia tra Cinque e Seicento*, Verona 1997.
- Pullan Br. *Rich and Poor in Renaissance Venice: the Social Institutions of a Catholic State to 1620*, Oxford 1971.
- Pullan Br., *The Jews of Europe and the Inquisition of Venice, 1550-1670*, London- New York 1983.
- Queller D. - Madden T. F, *The Fourth Crusade: the Conquest of Constantinople*, with an Essay on Primary Sources by Alfred J. Andrea, Philadelphia -Pennsylvania 1997.
- Romano D., *Housecraft and Statecraft: Domestic Service in Renaissance Venice, 1400-1600* , Baltimore 1996.
- Romano D., *The Likeness of Venice: a Life of Doge Francesco Foscarini 1373-1457*, New Haven- London 2007.
- Ruggiero G., *The Boundaries of Eros: Sex, Crime and Sexuality in Renaissance Venice*, New York 1985.
- Venezia e Creta: atti del convegno internazionale di studi: Iraklion-Chania, 30 settembre- 5 ottobre 1997*, (επιμ.) Ortalli, Venezia 1998.
- Volker H., *Il patriziato veneziano alla fine della repubblica: 1646-1797. Demografia, famiglia, menage*, Roma 1997.

ΠΑΠΑΔΙΑ-ΛΑΛΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: **Αστικές Κοινότητες και Αγροτικές Εγκαταστάσεις Ελλήνων στη Δυτική Μεσόγειο, 15ος-18ος αι.**

Subject: **Urban Communities and Rural Settlements of Greeks in the Western Mediterranean, 15th- 18th centuries**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο μάθημα θα εξετασθούν όψεις της ένταξης ελληνικών πληθυσμών σε αστικές και αγροτικές κοινωνίες της Δυτικής Μεσογείου, από το 15ο έως το 18ο αιώνα. Ως κοινά γνωρίσματα των υπό εξέταση μετοικήσεων θα προβληθούν ο συλλογικός τους χαρακτήρας και οι πολύπλευρες σχέσεις των υποκειμένων τους με τους δυτικοευρωπαίους κυριάρχους του τόπου εγκατάστασης. Ερευνητικοί άξονες θα αποτελέσουν οι πολιτικοκοινωνικοί παράγοντες που επέβαλαν στους έλληνες παροίκους την αποδημία, η κοινοτική οργάνωση και οι εσωτερικές ιεραρχήσεις αυτών, οι σχέσεις τους με τους αυτόχθονες, ο βαθμός αφομοίωσής τους στα νέα περιβάλλοντα της εγκατάστασης, και, τελικά, οι νέες, πολλαπλές ταυτότητες που ανέπτυξαν. Με βάση τις παραδειγματικές περιπτώσεις που θα μελετηθούν, θα επιχειρηθεί να συγκροτηθεί μια ιδιαίτερη τυπολογική κατηγορία του ευρύτερου παροικιακού φαινομένου και να αναδυθούν εκδοχές της ενσωμάτωσης ή της ετερότητας.

SUMMARY

This course will explore aspects of the integration of Greek populations into urban and rural societies in the Western Mediterranean between the 15th and 18th centuries. The migrations under examination will be approached in terms of common features: their collective nature, and the complex nature of the migrants' relations with the Western European rulers of the place of settlement. Our research axes will be the socio-political factors that prompted them to emigrate, as well as the communal organization and internal hi-

erarchies of the migrant communities, their relations with the local population, the degree to which they assimilated themselves to their new environment, and finally the new multiple identities that arose as a result. On the basis of the examples studied, an attempt will be made to construct a unique typology for the migrant phenomenon as a whole, which will shed light on versions of incorporation and difference.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Γενικά έργα για το φαινόμενο της μετανάστευσης

Βεντούρα Λίνα, *Μετανάστευση και Έθνος. Μετασηματισμοί στις συλλογικότητες και τις κοινωνικές θέσεις*, Ε.Μ.Ν.Ε. Μνημίων, Αθήνα 1994.

Chambers I., *Migrancy, Culture, Identity*, London and New York 1995.

Cohen R. (ed.), *The Cambridge Survey of World Migration*, Cambridge 1995.

----- (ed.), *The Sociology of Migration*, Cheltenham UK – Brookfield US 1996.

----- (ed.), *Theories of Migration*, Cheltenham UK – Brookfield US 1996.

-----, Cohen R. – Layton-Henry Z. (eds.), *The Politics of Migration*, Cheltenham UK – Northampton USA 1997.

Ducellier A., «Δημογραφία, μεταναστεύσεις και πολιτισμικά σύνορα από τα τέλη του Μεσαίωνα στη νεώτερη εποχή», *Τα Ιστορικά* 3/5 (1986), 19-44.

Holmes C. (ed.), *Migration in European History*, vol. I-II, Cheltenham UK – Brookfield US 1996.

Lucassen J and Lucassen L. (eds.), *Migration, Migration History, History. Old Paradigms and New Perspectives*, Peter Lang, Bern-Berlin-Frankfurt a. M.-New York-Paris-Wien 1997.

Robinson V. (ed.), *Geography and Migration*, Cheltenham UK – Brookfield US 1996.

-----, *Migration and Public Policy*, Cheltenham UK – Northampton USA 1999.

Vertovec St. - Cohen R. (eds.), *Migration, Diasporas and Transnationalism*, Cheltenham UK – Northampton USA 1999.

Ειδική βιβλιογραφία

- Αλεξιάκης Ε. Π., *Τα γένη και η οικογένεια στην παραδοσιακή κοινωνία της Μάνης*, Αθήνα 1980.
- Βαγιακάκος Δ. Β., *Οι Μανιάται της Διασποράς. Α΄. Οι Μανιάται της Κορσικής*, τ. 1 [1. Νικολάου Στεφανοπούλου, Το βιβλίο των Στεφανοπούλων (1738) - 2. Εκθέσεις αποστόλων εις Κορσικήν. Οι Μανιάται της Κορσικής - 3. Έγγραφα] - τ. 2 [Η ζωή των Μανιατών της Κορσικής. 1. Το βιβλίο των υπανδρεμένων, 1715-1934], Αθήνα 1970.
- , «Μετακινήσεις Μανιατών προς την Γένοβαν κατά τον 17ον αιώνα», *Λακωνικά Σπουδαί* 7 (1988), 504-511.
- Βλάμη Δέσποινα, *Το φιορίνι, το σιτάρι και η οδός του κήπου: Έλληνες έμποροι στο Λιβόρνο, 1750-1868*, Αθήνα 2000.
- Χασιώτης Ι. Κ., «Ελληνικοί εποικισμοί στο βασίλειο της Νεάπολης κατά τον δέκατο έβδομο αιώνα», *Ελληνικά* 22 (1969), 116-162.
- (Hassiotis I. K.), «Sull'organizzazione, incorporazione sociale e ideologia politica dei Greci a Napoli (dal XV alla metà del XIX sec.)», *Επιστημονική Επετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης* 20 (1981), 409-452.
- , *Επισκόπηση της ιστορίας της Νεοελληνικής Διασποράς*, Θεσσαλονίκη 1993.
- Χατζηϊωσήφ Χ., «Εμπορικές παροικίες και ανεξάρτητη Ελλάδα: ερμηνείες και προβλήματα», *Ο Πολίτης* 62 (Σεπτέμβριος 1983), 28-34.
- Δένδιας Μ. Α., *Αι ελληνικά παροικία ανά τον κόσμο*, Αθήνα 1919.
- Καλονάρος Α., *Εικόνες από τον Ελληνισμό της Διασποράς. Οι Μανιάτες της Κορσικής - Οι Ελληνόφωνοι της Ιταλίας*, Αθήνα 1937, σ. 27-60.
- Κατσιαρδή-Heiring Όλγα, *Η ελληνική παροικία της Τεργέστης (1751 - 1830)*, τ. 1-2, Αθήνα 1986.
- Κόμης Κ., «Η Κορσική και οι Μανιάτες. Τρία Γαλλικά Υπομνήματα (1769-1771)», *Λακωνικά Σπουδαί* 12 (1994), 129-140.
- Μαλτέζου Χρύσα Μ., *Η Βενετία των Ελλήνων - Venice of the Greeks*, Αθήνα [2000].
- Μανούσακας Μ. Ι., «Επισκόπηση της ιστορίας της Ελληνικής Ορθόδοξης Αδελφότητας της Βενετίας (1498-1953)», *Τα Ιστορικά* 6/11 (Δεκέμβριος 1989), 243-264.

- (Manoussacas M. I.), «The History of the Greek Confraternity (1498-1953) and the Activity of the Greek Institute of Venice (1966-1982)», *Modern Greek Studies Yearbook* 5 (1989), 321-394.
- Μαυροειδή Φανή, *Συμβολή στην ιστορία της Ελληνικής Αδελφότητας Βενετίας στο ΙΣΤ΄ αιώνα. Έκδοση του Β΄ Μητρώου εγγράφων (1533-1562)*, Αθήνα 1976.
- Μεργιανού Ανζέλ, *Ο Ελληνισμός στην Κάτω Ιταλία. Από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερα*, Αθήνα 1974.
- Μέρτζιος Κ. Δ., «Η Μάνη εις τα Αρχαία της Βενετίας (1611-1674)», *Λακωνικά Σπουδαί* 1 (1972), 83-173.
- Ντόκος Κ., «Επαναστατικά κινήσεις εις Μάνην προ της ναυμαχίας της Ναυπάκτου και η έναντι αυτών στάσις της Βενετίας και της Ισπανίας (1570-1571)», *Λακωνικά Σπουδαί* 1 (1972), 212-266.
- Παπαδόπουλος Θ. Ι., «Μανιάτες έποικοι στην Ιταλία τον 17ο αιώνα», *Λακωνικά Σπουδαί* 4 (1979) - *Πρακτικά του Α΄ Συνεδρίου Λακωνικών Σπουδών. Σπάρτη - Γύθειο, 7-11 Οκτωβρίου 1977*, τ. 1, Αθήνα 1979, 396-474.
- , «Μανιάτες έποικοι στην Ιταλία τον 17ο αιώνα», *Λακωνικά Σπουδαί* 7 (1988), 182-258.
- Φαρδύς Ν. Β., *Ύλη και σκαρίφημα ιστορίας της εν Κορσική ελληνικής αποικίας*, Αθήνα 1888.
- Proceedings of the First International Congress on the Hellenic Diaspora. From Antiquity to Modern Times (Montréal, 17-22.iv.1988; Athens, 26-30.iv.1988)*, επιμ. J. M. Fossey), τ. 1-2, Άμστερνταμ 1991.
- Ψυρούκης Ν., *Το νεοελληνικό παροικιακό φαινόμενο*, Αθήνα 1974.
- Σπηλιωτάκης Κ. Κ., «Νεώτερα στοιχεία περί της μετοικήσεως των Μεδίκων της Μάνης εις Τοσκάνην (1670-1671)», *Λακωνικά Σπουδαί* 1 (1972), 199-211.
- Τωμαδάκης Ν. Β., *Η συμβολή των ελληνικών κοινοτήτων του εξωτερικού εις τον αγώνα της ελευθερίας*, Αθήνα 1953.

ΣΕΙΡΗΝΙΔΟΥ ΒΑΣΩ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Φύση, Περιβάλλον και Ιστορία – Περιβαλλοντική Ιστορία

Subject: Nature, Environment and History – Environmental History

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος του σεμιναρίου είναι να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/τριες με το θεωρητικό προβληματισμό γύρω από τη σχέση φύσης, περιβάλλοντος, κοινωνίας και ιστορίας, καθώς και να τους εισαγάγει στις ερευνητικές αναζητήσεις ενός σχετικά νέου επιστημονικού πεδίου, αυτού της περιβαλλοντικής ιστορίας.

Παράλληλα με το θεωρητικό μέρος, στο σεμινάριο θα διερευνηθεί η δυνατότητα ανάγνωσης πτυχών της νέας ελληνικής ιστορίας από τη σκοπιά του περιβάλλοντος.

Ερωτήματα της περιβαλλοντικής ιστορίας σχετικά με τη χρήση των κοινόχρηστων φυσικών πηγών, τη μετάβαση από την παραδοσιακή στη μοντέρνα διαχείριση των φυσικών πόρων και τις κοινωνικές αντιδράσεις που αυτή εκλύει, τις προσλήψεις και τις αναπαραστάσεις του φυσικού περιβάλλοντος θα αναζητηθούν μέσα σε τεκμήρια της περιόδου της Τουρκοκρατίας και των πρώτων δεκαετιών του νέου ελληνικού κράτους.

SUMMARY

The seminar aims to familiarize students with the theoretical approaches to the interrelation between nature, environment, society and history, as well as to introduce them to research on the relatively recent scientific field of environmental history.

The possibility of reading aspects of modern Greek history through an environmental perspective will also be explored. Environmental history issues regarding the multiple uses of common sources, the transition from a traditional to a modern management of natural resources and the social reaction this process involves will be considered. Perceptions and representations of the natural world in

various written documents from the period of the Ottoman domination and the first decades of the modern Greek state will be discussed.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Περιοδικά: *Environmental History*, 1976 κ.ε.

Environment and History, 1995 κ.ε.

The Journal of American History 76/4 (1990): Roundtable: *Environmental History*
History and Theory 42 (2003): Theme Issue: *Environmental History*

Beinart William –Coates Peter, *Environment and History*, London: Routledge, 1995.

Cronon William, *Uncommon Ground: Toward Reinventing Nature*, New York: Norton, 1995.

Glacken Clarence, *Traces on the Rhodian Shore. Nature and Culture in Western Thought from Ancient Times to the End of the Eighteenth Century*, Berkeley: University of California Press, 1967.

McEnvoy Arthur, *The Fishermans Problem. Ecology and Law in the California Fisheries, 1850-1980*, New York: Cambridge University Press, 1993.

Oelschager Max, *The Idea of Wilderness. From Prehistory to the Age of Ecology*, New Haven: Yale University Press, 1991.

Radkau Joachim, *Natur und Macht: eine Weltgeschichte der Umwelt*, München: Beck, 2002.

Russell Emily, *People and the Land through Time: Linking Ecology and History*, New Haven: Yale University Press, 1998.

Warde Paul, *Ecology, Economy and the State Formation in Early Modern Germany*, Cambridge: Cambridge University Press, 2006.

Worster Donald, *Nature's Economy: A History of Ecological Ideas*, New York: Cambridge University Press, 1985.

Worster Donald (επιμ.), *The Ends of the Earth. Perspectives on Modern Environmental History*, Cambridge: Cambridge University Press, 1989.

ΓΑΡΔΙΚΑ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Υγεία και Πόλη

Subject: Health and the city

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η πυκνότητα της κατοίκησης υποβάλλει τους κατοίκους των πόλεων σε ειδικές συνθήκες συμβίωσης μεταξύ τους αφ'ενός, μεταξύ ανθρώπων και άλλων μορφών ζωής αφ'ετέρου. Το σεμινάριο θα εξετάσει τη ζωή στην πόλη και τη σχέση της με την αρρώστια με έμφαση στη συμμετοχή της πόλης στην επιδημιολογική μετάβαση, έννοια που ανέπτυξε ο A.R. Omran, και με προσέγγιση βασισμένη στη διατύπωση του C.E. Rosenberg:

Η αρρώστια είναι ταυτόχρονα βιολογικό γεγονός, ρεπερτόριο --ειδικό για κάθε γενιά-- λεκτικών κατασκευών, που αντανακλά τη διανοητική και θεσμική ιστορία της ιατρικής, ευκαιρία και δυνατότητα νομιμοποίησης δημόσιων πολιτικών, όψη κοινωνικών ρόλων και ατομικής ταυτότητας, αποδοχή πολιτισμικών αξιών και στοιχείο που δομεί την αλληλεπίδραση γιατρού και ασθενούς. Κατά κάποιο τρόπο η αρρώστια δεν υπάρχει έως ότου συμφωνήσουμε ότι αυτή υπάρχει, παρατηρώντας, ονοματίζοντάς την και αντιδρώντας σε αυτήν. (Rosenberg, xiii).

SUMMARY

Living conditions in the densely populated environment of cities impose on their inhabitants distinctive modes of accommodation, both among humans and between humans and other forms of life. The seminar will examine life in the city and its relation to disease. Particular attention will be paid to the contribution of the city to the epidemiological transition, a term developed by A.R. Omran. The concept of disease will be based on the ideas expressed by C.E. Rosenberg as follows:

Disease is at once a biological event, a generation-specific repertoire of verbal constructs reflecting medicine's intellectual and institutional history, an occasion of and potential legitimation for public policy, an aspect of social role and individual -intrapsychic- identity, a sanction for cultural values, and a structuring element in doctor and patient interactions. In some ways disease does not exist until we have agreed that it does, by perceiving, naming and responding to it. (Rosenberg xiii)

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Abu-Lughod, Janet, *Before European Hegemony: The World System A.D. 1250-1350*. New York: Oxford UP, 1989.

Benevolo, Leonardo, *Η πόλη στην Ευρώπη*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1997.

Cooter, Roger, “‘Framing’ the End of the Social History of Medicine.” *Locating Medical History : The Stories and Their Meanings*. Frank Huisman and John Harley Warner(eds), Baltimore: Johns Hopkins UP, 2004. 309-37.

de Vries, Jan, *European Urbanization 1500-1800*, Cambridge, Mass.: Harvard UP, 1984.

Dubin, Martin David, “The League of Nations Health Organisation.” *International Health Organisations and Movements 1918-1939*, Paul Weindling (ed.), Cambridge: Cambridge UP, 1995. 56-80.

Gaudillière, Jean-Paul and Ilana Löwy, eds., *Heredity and Infection. The History of Disease Transmission*, London: Routledge, 2001.

Foucault, M., *Ιστορία της τρέλας στην κλασική εποχή*, Αθήνα: Καλέντης 2007.

Grmek, Mirko D., *Οι ασθένειες στην αυγή του δυτικού πολιτισμού*, Αθήνα: Χατζηνικολή, 1989.

- Hall, Thomas, *Planning Europe's Capital Cities: Aspects of Nineteenth-Century Urban Development*, London: Routledge, 1997.
- Hionidou, Violetta, *Famine and Death in Occupied Greece, 1941-1944*. Cambridge Studies in Population, Economy, and Society in Past Times Series, Cambridge: Cambridge UP, 2006.
- Kostof, Spiro, *The City Assembled : The Elements of Urban Form Through History*, London: Thames and Hudson, 1992.
- Löwy, Ilana and Patrick Zylberman, "Medicine as a Social Instrument : Rockefeller Foundation, 1913-45." *Studies in History and Philosophy of Biological and Biomedical Sciences* 31C.3 (Sept 2000): 365-79 *Special Issue: The Rockefeller Foundation and the Biomedical Sciences*. Vol. 31C.
- McKeown, Thomas, *The Origins of Human Disease*, Oxford: Basil Blackwell, 1991. 1988.
- McNeely, Ian F., "*Medicine on a Grand Scale*": *Rudolf Virchow, Liberalism, and the Public Health*. Occasional Publication. London: The Wellcome Trust Centre for the History of Medicine at UCL, 2002.
- McNeill, J.R., *Something New Under the Sun: An Environmental History of the Twentieth-Century World*, New York: Norton, 2000.
- McNeill, William H., *Plagues and Peoples*, Garden City, New York: Anchor Press, 1976.
- Mendelsohn, Andrew J., "Medicine and the Making of Bodily Inequality in Twentieth-Century Europe." *Heredity and Infection. The History of Disease Transmission*. Jean-Paul Gaudillière and Ilana Löwy (eds), London: Routledge, 2001. 21-79.

- Nye, Robert A., “The Bio-Medical Origins of Urban Sociology” *Journal of Contemporary History* 20.4 (1985): 659-75.
- Omran, Abdel R., “The Epidemiologic Transition: A Theory of the Epidemiology of Population Change.” *The Milbank Quarterly* 83.4 (December 2005): 731–57.
- Porter, Roy, *The Greatest Benefit to Mankind. A Medical History of Humanity from Antiquity to the Present*, London: Harper & Collins.
- Rosenberg, Charles E., “Framing Disease: Illness, Society and History.” *Framing Disease: Studies in Cultural History: Health and Medicine in American Society*. Charles E. Rosenberg and Janet Golden (Eds.), New Brunswick, N.J.: Rutgers UP, 1992. xiii-xxvi.
- Stoianovich, Traian, “Cities, Capital Accumulation and the Ottoman Balkan Command Economy, 1500-1800.” *Cities and the Rise of States in Europe, A.D. 1000 to 1800*. Ed. Charles Tilly and Wim P. Blockmans, Boulder: Westview, 1994. 60-99.
- Weindling, Paul, “Social Medicine at the League of Nations Health Organisation and the International Labour Office Compared.” *International Health Organisations and Movements 1918-1939*. Ed. Paul Weindling, Cambridge: Cambridge UP, 1995. 134-53.
- Yerolympos, Alexandra, *Urban Transformation in the Balkans (1820-1920): Aspects of Balkan Town Planning and the Remaking of Thessaloniki*, Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 1996.
- Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, *Νεοελληνική πόλη. Οθωμανικές κληρονομίες και Ελληνικό κράτος*, Αθήνα, 1985.
- Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, *Η πόλη στους νεότερους χρόνους. Μεσογειακές και Βαλκανικές όψεις (19ος-20ός*

αι.). Πρακτικά τού Β' διεθνούς συνεδρίου, Αθήνα, 27-30 Νοεμβρίου 1997, Αθήνα: Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, 2000.

Κοπανάρης, Φωκίων, *Η δημοσία υγεία εν Ελλάδι*, Αθήνα, 1933.

Παπαστεφανάκη, Λήδα, “Δημόσια υγεία, φυματίωση και επαγγελματική παθολογία στις ελληνικές πόλεις στις αρχές του 20ού αιώνα: η αντιφατική διαδικασία του αστικού εκσυγχρονισμού.” *Ελευθέριος Βενιζέλος και ελληνική πόλη: πολεοδομικές πολιτικές και κοινωνικοπολιτικές ανακατατάξεις*. Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών “Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος”, Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, και Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, Αθήνα, 2005., 155-70.

ΛΙΑΚΟΣ ΑΝΤΩΝΗΣ (από κοινού με τον Κ. Γαβρόγλου-ΜΙΘΕ)

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Η Ιστορία του Πανεπιστημίου

Subject: The History of the University

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ιστορία του πανεπιστημίου θεσμού, ιστορία των ελληνικών πανεπιστημίων, ιστορία των επιστημών, του φοιτητικού σώματος και της πανεπιστημιακής κουλτούρας

SUMMARY

History of the university institution, history of the greek universities, history of the sciences, of the students and the university culture.

ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΕΥΑΝΘΗΣ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Πρόσβαση και αξιοποίηση πρωτογενών πηγών για την ελληνική ιστορία του 20ού αιώνα (II)

Subject: Access and utilization of primary sources for the Greek history of the twentieth century (II)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το μάθημα περιλαμβάνει σύντομη εξέταση των διαθέσιμων πηγών. Οι φοιτητές καλούνται να ερευνήσουν και να επιλέξουν μία ή περισσότερες πηγές, και με βάση αυτή/ές να εκπονήσουν πρωτότυπη εργασία, η οποία θα παρουσιαστεί στην αίθουσα, με πιθανή παρουσία άλλων επιστημόνων που ειδικεύονται στο συγκεκριμένο θέμα. Η διαβούλευση για το ακριβές θέμα που θα απασχολήσει τον κάθε φοιτητή, είναι καλό να αρχίσει από το εαρινό εξάμηνο.

SUMMARY

The course aims at familiarizing the students with the primary sources. The students are being asked to select one or more specific primary sources, make research on them and write a short essay (up to 10,000 words). This paper will be presented in class, and the session will also be attended by other experts, specializing on the specific field. It is best to start the deliberation regarding the subject of the paper during the winter term.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ	
<p>Νέα πολιτισμική ιστορία και η συγκρότηση της πρώιμης νεωτερικότητας. Τέσσερεις ιστορικοί: Natalie Zemon Davis, Carlo Ginzburg, Roger Chartier, Robert Scribner <i>Κ. Γαγανάκης</i></p> <p>New cultural history and the construction of the early modern period. Four historians: Natalie Zemon Davis, Carlo Ginzburg, Roger Chartier, Robert Scribner <i>C. Gaganakis</i></p>	0837
<p>Προμαρξικός σοσιαλισμός <i>Ι. Δημάκης</i></p> <p>Premarxian Socialism <i>I. Dimakis</i></p>	0839
<p>Οι σταυροφορικές ηγεμονίες στην Ανατολική Μεσόγειο (οργάνωση, κοινωνία, οικονομία, 12ος-15ος αιώνες) <i>Μ. Ντούρου-Ηλιοπούλου</i></p> <p>The crusading dominions in the Eastern Mediterranean (organization, society, economy, 12th – 15th centuries) <i>M. Ntourou-Eliopoulou</i></p>	0841
<p>Περιηγήσεις στην Ελλάδα (1770 – 1920) – Φιλελληνισμός (1770 – 1830) <i>Δ. Παντελοδήμος</i></p>	

<p>Travels in Greece (1770 – 1920) – Philhellenism (1770 – 1830). <i>D. Padelodimos</i></p>	0843
<p>Αστικές τάξεις, αστική κοινωνία και αστικότητα στην Ευρώπη κατά τον 19ο και πρώιμο 20ό αιώνα <i>K. Ράπτης</i></p> <p>Middle Classes, bourgeois society and culture in 19th and early 20th century Europe <i>K. Raptis</i></p>	0845
<p>Οι πόλεμοι της μνήμης – Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος στη δημόσια ιστορία <i>X. Φλάισερ</i></p> <p>The wars of memory - WW II in Public History <i>H. Fleischer</i></p> <p>[Το σεμινάριο προσφέρεται και για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές της Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας]</p>	0847
<i>ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>	
<p>Πανεπιστήμιο και κοινωνία στην Ευρώπη των Ύστερων Μεσαιωνικών Χρόνων. Το παράδειγμα της Σορβόνης <i>N. Γιαντσή</i></p> <p>University and society in Europe of Later Medieval Years. The example of Sorbonne <i>N. Giantsi</i></p>	0764

Σχέσεις οικονομίας και εξωτερικής πολιτικής στη Νεότερη
Ευρώπη

I. Δημάκης

Economy and Foreign Policy in Modern Europe

I. Dimakis

0866

Συνέπειες του Β' Παγκόσμιου Πολέμου στην Ελλάδα (και αλλού)

X. Φλάισερ

(σε συνεργασία με την υποψηφ. διδάκτορα Δ. Κωνσταντινάκου
στο πλαίσιο του προγράμματος «Καποδίστριας»)

The long aftermath of WW II in Greece (and elsewhere)

H. Fleischer

[Το σεμινάριο προσφέρεται και για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές
της Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας.]

0868

ΗΜΕΡΙΔΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ – ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

Ημερίδα κατά την οποία οι μεταπτυχιακοί φοιτητές Α' και Β' κύ-
κλου θα παρουσιάσουν την πορεία των διπλωματικών εργασιών
και διδακτορικών διατριβών τους.

ΓΑΓΑΝΑΚΗΣ ΚΩΣΤΑΣ

Χειμερινό εξάμηνο

Θέμα: Νέα πολιτισμική ιστορία και η συγκρότηση της πρώιμης νεωτερικότητας. Τέσσερεις ιστορικοί: **Natalie Zemon Davis, Carlo Ginzburg, Roger Chartier, Robert Scribner**

Subject: **New cultural history and the construction of the early modern period. Four historians: Natalie Zemon Davis, Carlo Ginzburg, Roge Chartier, Robert Scribner**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σεμινάριο επικεντρώνεται στο έργο τεσσάρων επιφανών ιστορικών, πρωτοπόρων της «νέας πολιτισμικής ιστορίας», που από τη δεκαετία του 1980 προκάλεσε μια σημαντική μετατόπιση στο πεδίο της έρευνας και στους μεθοδολογικούς προσανατολισμούς των κοινωνικών ιστορικών. Ξεφεύγοντας από το «μεγάλο αφήγημα» της κοινωνικής ιστορίας, η νέα πολιτισμική ιστορία, μέσα από τους διακριτούς της ερευνητικούς κλάδους (μικροϊστορία, ιστορία της ανάγνωσης, ιστορία της επικοινωνίας, κλπ) έδωσε έμφαση σε ζητήματα συγκρότησης ταυτοτήτων/ετεροτήτων, σε ζητήματα δημόσιας επικοινωνίας και πολιτισμικής ιδιοποίησης, στις «μικροστρατηγικές της καθημερινής επίβιωσης». Έδωσε πρώτα απ'όλα μια περισσότερο ιστορικοποιητική θεώρηση της κουλτούρας του παρελθόντος, αμφισβητώντας τις κλασικές στοιχίσεις σε αναλογία με την κοινωνική διαστρωμάτωση και αναδεικνύοντας μια πολύ πιο δυναμική εικόνα πολιτισμικής επικοινωνίας, αντιπαράθεσης και ρευστότητας, δίχως να υποτιμά την επενέργεια του κοινωνικοοικονομικού μετασχηματισμού στις ευρωπαϊκές κοινωνίες της πρώιμης νεωτερικότητας. Μέσα από την ανάλυση και την κριτική αποτίμηση του έργου των τεσσάρων επιλεγμένων ιστορικών, θα επιχειρηθεί να εντοπισθούν τα νεωτεριστικά στοιχεία στην ερευνητική στόχευση, τα αφετηριακά ερωτήματα και το μεθοδολογικό τους εξοπλισμό, σε σύγκριση με τα πορίσματα της ευρύτερης ιστορικής έρευνας από τη δεκαετία του 1980 στα πεδία της ιστορίας της επικοινωνίας, της Μεταρρύθμισης, της συγκρότησης του διω-

κτικού λόγου και της ιδεολογικής, κοινωνικής και πολιτισμικής αποστασιοποίησης των δυτικών ελίτ από τα λαϊκά στρώματα.

SUMMARY

The seminar focuses on the work of four leading early modern historians, pioneers of the “new cultural” history, which caused a major methodological shift in the fields of investigation and the methodological orientations of social historians in the 1980s. Moving beyond the “grand narrative” of the established social history, the new cultural history, through its various interpretive trends (micro-history, history of reading, of communication, etc.), placed emphasis on questions of construction of identities and of otherness, of public communication and cultural appropriation, on the “micro-strategies of daily survival”. Primarily, it offered a new, more historicizing view of the culture of the past, questioning traditional alignments according to class stratification and promoting a dynamic view of cultural communication, clash and fluidity, without neglecting the impact of the socio-economic transformation of the western european societies of the early modern period. Through the analysis and critical evaluation of the work of the four selected historians, the seminar will attempt to trace the innovative elements in their research orientations, their theoretical a priori and their methodological tools, in the light of the broader historical investigation, starting from the 1980s, in the fields of the history of communication, the Reformation and the ideological, social and cultural “withdrawal” of western elites from the popular strata during the early modern period.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Bonnell, Victoria & Lynn Hunt (επιμ.) , *Beyond the Cultural Turn*, Berkeley, The University of California Press, 1999.

Carrard, Ph., *Poetics of the New History: French Historical Discourse from Braudel to Chartier*, Βαλτιμόρη, The Johns Hopkins University Press, 1992.

Chartier R., *Les usages de l'imprimé (XVe – XIXe siècle)*, Παρίσι, Fayard, 1987.

_____, *The Cultural Uses of Print in Early Modern France*, New Jersey, Princeton University Press, 1987.

- _____, *Cultural History: Between Practices and Representations*, Οξφόρδη, Polity Press, 1989.
- _____, *The Order of Books. Readers, Authors, and Libraries in Europe between the Fourteenth and Eighteenth Centuries*, Οξφόρδη, Polity Press, 1994.
- _____, «Ο κόσμος ως αναπαράσταση», *Ο Πολίτης*, 114, 2003, σ.33-43.
- Davis N.Z. , *Society and Culture in Early Modern France*, Οξφόρδη, Polity Press, 1987.
- _____, *Fiction in the Archives. Pardon Tales and their Tellers in Sixteenth - Century France*, Οξφόρδη, Polity Press, 1987.
- _____, & A. Farge (επιμ.), *A History of Women in the West, III, Renaissance and Enlightenment Paradoxes*, Cambridge Mass., Harvard University Press, 1993.
- _____, *Women on the Margins. Three Seventeenth-Century Lives*, Cambridge Mass., Harvard University Press, 1997.
- _____, *Η επιστροφή του Μαρτίνου Γκερ*, Αθήνα, Νεφέλη, 2000.
- _____, *The Gift in Sixteenth Century France*, Οξφόρδη, OUP, 2000.
- _____, *L'histoire tout feu tout flamme. Entretiens avec Denis Crouzet*, Παρίσι, Albin Michel, 2004.
- _____, *Trickster's Travels. A Sixteenth-Century Muslim Between Worlds*, Νέα Υόρκη, Hill & Wang, 2006.
- Diefendorf, Barbara & Carla Hesse (επιμ.), *Culture and Identity in Early Modern Europe (1500-1800). Essays in Honour of Natalie Zemon Davis*, Ann Arbor, The University of Michigan Press, 1996.
- Eley, Geoff, *A crooked line: From cultural history to the history of society*, Michigan, The University of Michigan Press, 2005.
- Ginzburg C., *The Night Battles. Witchcraft and Agrarian Cults in the Sixteenth and Seventeenth Centuries*, Βαλτιμόρη, The Johns Hopkins University Press, 1983.
- _____, *Clues, Myths, and the Historical Method*, Baltimore, The Johns Hopkins University Press, 1989.
- _____, *Rapports de Force. Histoire rhétorique, preuve*, Παρίσι, Gallimard, 2000.

- _____, *Ecstasies. Deciphering the Witches' Sabbath*, Λονδίνο, Penguin 1992.
- _____, *Το Τυρί και τα Σκουλήκια. Ο κόσμος ενός μυλωνά του 16ου αιώνα*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 1994.
- _____, *Ο Δικαστής και ο ιστορικός. Σκέψεις στο περιθώριο της δίκης Σόφρι*, Αθήνα, Νεφέλη, 2003.
- _____, *Ξύλινα μάτια. Εννέα στοχασμοί για την απόσταση*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2006.
- Hunt, L. (επιμ.), *The New Cultural History*, Berkeley, University of California Press 1989.
- Scribner R.W., *Popular Culture and Popular Movements in Reformation Germany*, Λονδίνο, The Hambledon Press, 1987.
- _____, (επιμ.), *Germany. A New Social and Economic History, Volume 1, 1450 - 1630*, Λονδίνο, Arnold, 1996.
- _____, *Religion and Culture in Germany (1400-1800)*, L.Roper (επιμ.), Leiden, Brill, 2001.
- _____, *For the Sake of Simple Folk. Popular Propaganda for the German Reformation*, Οξφόρδη, Clarendon Press, 1994.
- _____, "Heterodoxy, Literacy and Print in the Early German Reformation", Peter Biller & Anne Hudson (επιμ.), *Heresy and Literacy, 1000-1530*, Κέμπριτζ, CUP, 1996.
- _____, & Roy Porter (επιμ.), *The Reformation in National Context*, Κέμπριτζ, CUP, 1994.
- _____, "The Image of the Reformation", στο J. Obelkevich, L. Roper, R. Samuel (επιμ.), *Disciplines of Faith. Studies in Religion, Politics and Patriarchy*, Λονδίνο, Routledge and Kegan Paul, 1987.
- Spiegel, Gabrielle, *Practicing History. New Directions in Historical Writing after the Linguistic Turn*, Λονδίνο, Routledge, 2005.

ΔΗΜΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Χειμερινό εξάμηνο

Θέμα: Προμαρξικός σοσιαλισμός

Subject: Premarxian Socialism

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο σεμινάριο εξετάζονται οι συνθήκες που προκάλεσαν την εμφάνιση του προμαρξικού σοσιαλισμού και αναλύονται οι σχολές που τον εξέφρασαν στη Γαλλία και τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Επιχειρείται επίσης η κατηγοριοποίηση των σχολών αυτών σε ευρύτερες ομάδες ανάλογα με την τοποθέτησή τους απέναντι σε κεφαλαιώδη θέματα που τις απασχολούν, όπως ο ρόλος του ατόμου και του κράτους στη ευαγγελιζόμενη νέα κοινωνία. Το σεμινάριο χωρίζεται σε δύο μέρη: Στο πρώτο εξετάζεται το αντικείμενο του σεμιναρίου με βάση την ανάλυση θεωρητικών έργων και στο δεύτερο παρουσιάζονται οι εργασίες των φοιτητών που αναφέρονται σε επιμέρους θέματα του σεμιναρίου.

SUMMARY

The seminar examines the circumstances that provoked the emerging of the premarxian socialism and analyses the schools which expressed it in France and other european countries. We also try to categorise these schools of premarxian thought according to their position about crucial matters such as the role of the individual and the state in the anticipated society.

The seminar is divided in two parts: analysis of theoretical works in the first part, presentations of papers on special themes by the students in the second one.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Α' Γενικά Έργα (με βάση ειδολογική κατάταξη)

Sabine G., *Ιστορία των πολιτικών ιδεών* (μετάφραση), Αθήνα 1965

Touchard J., *Histoire des idées politiques du XVIIe siècle à nos jours*, 2 τόμοι Παρίσι

- Timashef N., *Ιστορία κοινωνιολογικών ιδεών* (μετάφραση), Τομ. Α΄ Αθήνα 1976
- Lefranc G., *Histoire des doctrines sociales dans l' Europe contemporaine, jusque 'en 1914*, Paris
- Cole G. – Douglas H., *A History of socialist thought*, 7 τόμοι, Ν. Υόρκη 1953-1960
- Halevy E., *Histoire du socialisme européen*, Παρίσι 1974
- Droz J., *Histoire générale du socialisme*, 4 τόμοι, Παρίσι
- Bravo G. M., *Storia del socialismo, 1789-1848. Il pensiero socialista prima di Marx*, Ρώμη 1971
- Alexandrian, *Le socialisme romantique*, Παρίσι 1979
- Desanti D., *Le socialisme utopique*, Παρίσι
- Salleron, *Liberalisme et socialisme, du XVIIIe siècle à nos jours*, Παρίσι 1979

B' Ειδικά Έργα

Οι διαθέσιμες βιογραφίες και τα ιδεολογικά κείμενα των εκπροσώπων των προμαρξικών σχολών, όπως των Babeuf, Owen, Saint-Simon, Proudhon, Fourier, Cabet, L. Blanc, Fl. Tristan, Pecqueur, Feuerbach, Weitling κ.α.

ΝΤΟΥΡΟΥ-ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ

Χειμερινό εξάμηνο

Θέμα: Οι σταυροφορικές ηγεμονίες στην Ανατολική Μεσόγειο (οργάνωση, κοινωνία, οικονομία, 12ος-15ος αιώνες)

Subject: **The crusading dominions in the Eastern Mediterranean (organization, society, economy, 12th – 15th centuries)**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θέμα του σεμιναρίου είναι η πολιτική που άσκησαν οι δυτικές δυνάμεις στην ανατολική Μεσόγειο την εποχή των σταυροφοριών και η οργάνωση των νέων ηγεμονιών που ιδρύθηκαν στο χώρο (βασί-

λειο Ιερουσαλήμ, βασίλειο Κύπρου, κτήσεις Ρωμανίας). Ιδιαίτερα εξετάζονται οι νέοι θεσμοί που εισήχθησαν από τη Δύση (λατινική εκκλησία, διοίκηση, φεουδαλικό δίκαιο, εμπορικές τεχνικές) και η συμβίωση με τον τοπικό πληθυσμό προκειμένου να δοθεί σφαιρική εικόνα της κατάστασης που διαμορφώθηκε στο μεσογειακό χώρο αυτή την εποχή. Οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα μελετώντας δυτικές πηγές (αρχειακές και φιλολογικές) και δευτερογενή βιβλιογραφία να εμβαθύνουν σε θέματα που αφορούν την κατάσταση στη δυτική Ευρώπη, την εγκατάσταση των Δυτικών στην Ανατολή, τους νέους θεσμούς, τη καθημερινή ζωή και τη συμβίωση με τους ντόπιους, τις επιρροές και τις αλληλεπιδράσεις.

SUMMARY

The seminar aims in enlightening the western policy and the organization (Latin Church, administration, feudal institutions, feudal law, Economy) of the Latin dominions formed after the crusades in the eastern Mediterranean, especially in the late Byzantine Empire (Romania). Furthermore, it examines the activities of the Latins (Franks, Italians, Catalans) who settled there, as well as aspects of everyday life and the symbiosis with the local population. Through the study of Latin sources (archival documents, chronicles) and secondary literature the students obtain a better understanding of the situation in western Europe and the Mediterranean during the crusade period.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Arbel B.-Hamilton B.-Jacoby D., *Latins and Greeks in the eastern Mediterranean after 1204*, London 1989.
- Arbel B., *Intercultural contacts in the medieval Mediterranean*, London 1996.
- Balard M., *La Romanie génoise (XII-XVe s)*, Genova 1978.
- Balard M.-Ducellier A., *Coloniser au Moyen Age*, Paris 1995.
- Berandenga Curzio Ugurgieri della, *Gli Acciaiuoli di Firenze*, Firenze 1962.
- Bon A., *La Morée franque. Etudes historiques, topographiques et archéologiques sur la principauté de Morée (1205-1430)*, Paris 1969.
- Carile A., "Partitio terrarum imperii Romaniae", *Studi Veneziani* 7 (1965), 125-305.

- Chrysostomides Julian, ed., *Monumenta Peloponnesiaca. Documents for the history of the Peloponnese in the 14th and 15th century*, London 1995.
- Edbury P., *The kingdom of Cyprus and the crusades (1191-1374)*, Cambridge 1991.
- Fedalto G., *La chiesa latina in Oriente*, I-III, Verona 1978.
- Filangieri R., ed., *I registri della cancelleria angioina*, Napoli 1950
- ...
- Geanacoplos D., *Michael Paleologus and the West (1258-1282)*, Cambridge Mass. 1961.
- Haberstumpf W., „Su alcuni problemi istituzionali politici e prosopografici riguardanti il marchesato di Bodonitsa (sec. XIII-XV) », *Studi Veneziani* n.s. 22 (1991), 15-47.
- Haberstumpf W., „Dinasti Italiani in Levante. I Tocco duchi di Leucade: registi (sec. XIV-XVII) », *Studi Veneziani* n.s. 45 (2003), 165-211.
- Haberstumpf W., « Questioni storiche e prosopografiche circa i Sanudo, i delle Carceri e i Crispo, duchi dell' Arcipelago (sec. XIII-XV) », *Studi Veneziani* n.s. 48 (2004), 193-212.
- Haberstumpf W., „Dinasti Italiani in Levante. Gli Acciaiuoli duchi di Atene: Regesti (sec. XIV-XVI)», *Θησαυρίσματα* 35 (2005), 19-93.
- Hamilton B., *The crusades and their sources*, 1998.
- Hendrickx B., « Régestes des empereurs latins de Constantinople (1204-1261/ 1272) », *Βυζαντινά* 14 (1988), 7-220.
- Jacoby D., *La féodalité en Grèce médiévale. Les assises de Roumanie. Sources, application et diffusion*, I-II, La Haye, Paris 1971.
- Jacoby D., *Recherches en Méditerranée orientale du XIIIe au XVe siècle*, Variorum Reprints 1979.
- Jacoby D., *Studies on the crusader states and on Venetian expansion*, Variorum Reprints 1989
- Kiesewetter A., “Ricerche costituzionali e documenti per la signoria ed il ducato di Atene sotto i de la Roche e Gualteri V di Brienne (1204-1311)”, στο *Bizancio, Venezia e il mondo franco-greco (XIIIe-XVe sec.)*, Atti del Colloquio Internazionale organizzato nel centenario della nascita di R.J. Loenertz, o.p. Venezia, 1-2 Dec. 2000, Venezia 2002, 289-347.

- La Monte J.L., *Feudal monarchy in the latin kingdom of Jerusalem, 1100-1291*, Cambridge Mass. 1932.
- Lluch Rubio i A., *Diplomatari de l'Orient català (1301-1409)*, Barcelona 1947, 2001
- Lock P., *The Franks in the Aegean, 1204-1500*, London 1995.
- Longnon J., ed., *Livre de la conquête*, Paris 1911.
- Longnon J.-Topping P., *Documents sur le régime des terres dans la principauté de Morée au XIVe siècle*, La Haye, Paris 1969.
- Luttrell A., *The Hospitallers at Rhodes, 1306-1421 (1975) (I), The Hospitallers in Cyprus, Rhodes, Greece and the West (1291-1440)*, Variorum Reprints 1978.
- Marino Sanudo Torsello, *Istoria del regno di Romania*, ed. Ch. Hopf, *Chroniques greco-romanes inédites ou peu connues*, Berlin 1873, 99-170.
- Mas Latrie de M.L., *Histoire de l'île de Chypre sous le règne des princes de la maison de Lusignan*, 1-3, Paris 1852, 1855, 1861.
- Metcalf D.M., *Coinage of the Crusades and the Latin East in the Ashmolean Museum* Oxford, London 1983.
- Miller W., *The Latins in the Levant. A History of Frankish Greece (1204-1566)*, London 1908.
- Morel-Fatio A., *Libro de los Fechos e conquistas del principado de la Morea compilado por comandamiento de don Fray Ferrandez de Heredia*, Geneva 1885
- Muller G., *Documenti sulle relazioni delle città toscane coll'Oriente*, Firenze 1879, 1966.
- Nanetti A., ed., *Documenta veneta Coroni e Methoni rogata (XIV-XV sec.)*, Atene 1999.
- Nicol D., *The last centuries of Byzantium*, London 1993.
- Pietro Pizolo, notaio in Candia, I-II (1300-1304) a cura di S. Carbone, Venezia 1978, 1985.
- Parmeggiani Antonella, ed., *Libro delle Uxanze e statuti delo imperio de Romania*, Spoleto 1998.
- Prawer J., *Crusader institutions*, Oxford 1980.
- Predelli R., ed., *I libri commemoriali della Repubblica di Venezia*, Regestes I-VIII, Venezia 1876.
- Queller D.- Madden Th., *The fourth crusade*, Pennsylvania 1997.
- Richard J., *Les relations entre l'Orient et l'Occident au Moyen Age*, Variorum Reprints 1977.

- Riley-Smith J., ed., *The Oxford illustrated history of the crusades*, Oxford 1995.
- Runciman St., *A History of the Crusades*, New York 1964-1967.
- Schmitt J., *The chronicle of Morea*, London 1904, 1967.
- Setton K., *The Papacy and the Levant (1204-1571)*, Philadelphia 1976.
- Setton K., *Athens in the middle ages*, Variorum Reprints 1975.
- Setton K., ed., *A history of the crusades*, I-V, Madison 1969.
- Thiriet Fr., *La Romanie vénitienne au Moyen Age. Le développement du domaine colonial vénitien*, Paris 1973.
- Thiriet Fr., ed., *Régestes des délibérations du sénat de Venise concernant la Romanie, I (1160-1363)*, Paris 1958.
- Thomas G.-Predelli R., *Diplomatarium veneto-levantinum*, I-II, Venezia 1880-1899.
- Topping P., *Studies in Latin Greece, 1205-1715*, Variorum Reprints 1977.
- Wolff R.L., *Studies in the latin empire of Constantinople*, Variorum Reprints 1976.
- Zaccaria de Freddo, notaio in Candia (1352-1357) a cura de A. Lombardo, Venezia 1968.
- Zakythinos D., *Le despotat grec de Morée*, I, Paris 1932, II, Athènes 1953, London 1975.

ΠΑΝΤΕΛΟΔΗΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Χειμερινό εξάμηνο

- Θέμα:** **Περιηγήσεις στην Ελλάδα (1770 – 1920) – Φιλελληνισμός (1770 – 1830)**
- Subject:** **Travels in Greece (1770 – 1920) – Philhellenism (1770 – 1830)**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα αίτια του φαινομένου. Κατηγοριοποίηση του περιηγητισμού. Από το *φιλολογικό ταξίδι* στην ιστορική μαρτυρία του περιηγητισμού του 19^{ου} αιώνα.

SUMMARY

The origins of the phenomenon. Categorisation of travels. From the literary travel to historical document of traveling in the 19th century.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Basch Sophie, *Le voyage imaginaire. Les écrivains français en Grèce au XXe siècle*, Paris – Athènes, Hatier – Kauffmann, 1991.
- Berchet Jean – Claude, *Le Voyage en Orient. Anthologie des voyageurs Français dans le Levant au XIXe siècle*, Paris, Robert Laffont, 1985.
- Boissonas Fred et Edmond, *L'image de la Grèce*, Éditions d'Art Boissonas, 1919, t. 1 – 2.
- Canat René, *L'Hellénisme des Romantiques*, Paris, Didier, 1951 – 1955, t. 1 – 3.
- Δρούλια Α. – Κουμαριανού Αικ. – Φραγκίσκος Εμμ. – Μουλλάς Παν. – Σαββίδης Γ. Π. – Αγγέλου Α., *Περιηγήσεις στον ελληνικό Χώρο*, Αθήνα 1968.
- Constantine Daniel, *Early Greek Travellers and the Hellenic Ideal*, Cambridge, Cambridge University Press, 1984.
- Duchêne Hervé, *Le Voyage en Grèce*, Paris, Robert Laffont, 2003.
- Delcourt Marie, *Images de la Grèce. Notes de lecture et de voyage*, Bruxelles, 1943.
- Etienne Françoise et René, *La Grèce antique, archéologie d'une Découverte*, Paris, Gallimard, 1987.
- Iorga Nicolas, *Les voyageurs Français dans l'Orient européen*, Paris, Boivin et Gamber, 1928.
- Lovinesco Eugène, *Les voyageurs Français en Grèce au XIXe siècle*, Paris, H. Jouve, 1909.
- Nicolaïdis Dimitri, *D'une Grèce à l'autre. Représentation des Grecs Modernes par la France révolutionnaire*, Paris, Les Belles Lettres, 1992.
- Reutern Gustav von, *Hellas: Ein Führer durch Griechenland aus Antiken Quellenstücken*, Munich, Tusculum – Bücherei, 1958.
- Said Edward W., *Orientalism*, New York, Vintage Books, 1994.
L'Orientalisme, Paris, Seuil, 1997.

- Σιμόπουλος Κυριάκος, Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα 333 μ. Χ. – 1821, Αθήνα 1970 – 1975.
- Σιμόπουλος Κυριάκος, Πώς είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του 1821, Αθήνα 1979 – 1984, τ. 1 – 5.
- Stoneman Richard, Land of Lost Gods: The Search Greece, Los Angeles, J. Paul Getty Museum, 1987.
- Stoneman Richard, Luminous Land: Artists Discover Greece, Los Angeles, J. Paul Getty Museum, 1998.
- Tsigakou Fani – Maria, La Grèce retrouvée. Artistes et voyageurs des Années romantiques, Paris, Seghers, 1984.

ΡΑΠΤΗΣ ΚΩΣΤΑΣ

Χειμερινό εξάμηνο

Θέμα: **Αστικές τάξεις, αστική κοινωνία και αστικότητα στην Ευρώπη κατά τον 19ο και πρώιμο 20ό αιώνα**

Subject: **Middle Classes, bourgeois society and culture in 19th and early 20th century Europe**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος του σεμιναρίου είναι να αναδειχθεί ο πολυδιάστατος χαρακτήρας του αστικού φαινομένου. Εξετάζονται η πολυμορφία και οι διαδικασίες συγκρότησης των αστικών τάξεων, οι παράγοντες συνοχής και διαφοροποίησής τους, οι δυνατότητες, οι αντιφάσεις και η έμφυλη διάσταση της αστικής κοινωνίας, η συμμετοχή των αστών στην οικονομία και την πολιτική, καθώς και ο ενοποιητικός και διαφοροποιητικός ρόλος της αστικής κουλτούρας στις ευρωπαϊκές κοινωνίες από τα τέλη του 18^{ου} ως τα μέσα του 20ού αιώνα. Οι αστοί, ως μια διαρκώς ανασηματοδοτούμενη ιστορική κατηγορία, προσεγγίζονται υπό το πρίσμα των θεμελιωδών μετασηματισμών της εποχής της νεωτερικότητας.

SUMMARY

The seminar aims to stress the multidimensional character of the bourgeois phenomenon. It examines the multiformity and the processes of the making of the Middle Classes, the factors of cohesion and differentiation, the opportunities as well as the contradictions and the gender dimension of the bourgeois society, the participation of the bourgeois in economy and politics, and finally the unifying and at the same time differentiating role of the bourgeois culture in European societies from the late 18th till the middle of the 20th century. The middle classes as a continuously redefinable historical category, are approached in the context of the fundamental transformations in the age of modernity.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Kocka Jürgen, «Το ευρωπαϊκό πρότυπο και η γερμανική περίπτωση» (μετφρ. Κ. Ράπτης), στο *Αναζητήσεις της νεότερης γερμανόφωνης ιστοριογραφίας*, Αθήνα 2000, 129-236
- Ράπτης Κώστας, «Αστικές τάξεις και αστικότητα στην Ευρώπη, 1789-1914: Προσανατολισμοί της σύγχρονης ιστοριογραφίας», *MNHΜΩΝ*, 20 (1998), 211-243
- Bergeron L., *Les Capitalistes en France, 1780-1914*, Παρίσι 1978
- Cannadine David, *Class in Britain*, Yale University Press 1998
- Chaussinand-Nogaret G., *Histoire des élites en France du XVIIe au Xxe siècle. L' honneur, le merite, l' argent*, Παρίσι 1991
- Cocks G. and Jaraus K. H. (eds), *German Professions, 1800-1950*, Ν. Υόρκη 1990
- Crossick Geoffrey and Haupt Heinz-Gerhard, *The Petite Bourgeoisie in Europe 1780-1914*, Routledge, Λονδίνο-Ν. Υόρκη 1998
- Daumard Adeline, *Les bourgeois et la bourgeoisie en France depuis 1815*, Aubier – collection historique, Παρίσι 1987
- Döcker Ulrike, *Die Ordnung der bürgerlichen Welt. Verhaltensideale und soziale Praktiken im 19. Jahrhundert*, Φρανκφούρτη-Ν. Υόρκη 1994
- Frevert Ute (επιμ.), *Bürgerinnen und Bürger. Geschlechterverhältnisse im 19. Jahrhundert* Γκέτινγκεν 1988
- Gall Lothar, *Von der ständischen zur bürgerlichen Gesellschaft*, Μόναχο 1993

- Hein Dieter, Schulz Andreas (επιμ.), *Bürgerkultur im 19. Jahrhundert*, Μόναχο 1996
- Kocka Jürgen, Mitchell Alan (επιμ.), *Bourgeois Society in Nineteenth-Century Europe* Λονδίνο 1992
- Kocka Jürgen (επιμ.), *Bürgertum im 19. Jahrhundert*, 3 τόμοι, Γκέτινγκεν 1995
- Langewiesche Dieter (ed.), *Liberalismus im 19. Jahrhundert. Deutschland im europäischen Vergleich*, Γκέτινγκεν 1988
- O'Boyle L., "The Middle Class in Western Europe, 1815-1848", *American Historical Review*, 71 (1966), 826-845
- Pareto V., *The Rise and Fall of the Elites: An Application of Theoretical Sociology*, Bedminster 1968
- Perkin H., *The Rise of Professional Society*, Λονδίνο 1989
- Pilbeam Pamela, *The Middle Classes in Europe 1789-1914. France, Germany, Italy and Russia*, Λονδίνο 1990
- Rieber A. J., *Merchants and Entrepreneurs in Imperial Russia*, Chapel Hill, 1982)
- Rubinstein W.D., *Elites and the Wealthy in Modern British History*, Brighton, 1987
- Stone L. and Fawtier Stone J. C., *An Open Elite? England 1540-1880*, Οξφόρδη 1984

ΦΛΑΪΣΕΡ ΧΑΓΚΕΝ

Χειμερινό εξάμηνο

Θέμα: **Οι πόλεμοι της μνήμης – Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος στη δημόσια ιστορία**

Subject: **The wars of memory - WW II in Public History**

[Το σεμινάριο προσφέρεται και για τους μεταπτυχιακούς της Νεότερης / Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας]

Οι πόλεμοι της μνήμης άρχισαν την ημέρα που ο Β΄ Παγκόσμιος τελείωσε. Από τότε δεν έχουν σταματήσει.

Timothy G. Ash, ιστορικός

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θα ασχοληθούμε με τη διεθνή εξέλιξη της δημόσιας συζήτησης γύρω από αμφιλεγόμενες ή αποσιωπημένες πτυχές του Β' Παγκόσμιου Πολέμου.

Στο σεμινάριο θα δοθεί έμφαση στις (σχεδόν) δύο δεκαετίες μετά την κατάρρευση του Υπαρκτού Σοσιαλισμού.

Πηγές: ΜΜΕ σε ψηφιακή και έντυπη μορφή

SUMMARY

In this seminar we intend a comparative approach to the worldwide ongoing discussion about disputed or hitherto concealed aspects of World War II - focussing on the almost two decades following the implosion of state communism.

Sources: media (web and print)

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Cornelissen Christoph κ.ά (επιμ.), *Erinnerungskulturen*. Φραγκφούρτη 2003.

Evans Martin & Lunn Ken (Eds.), *War and Memory in the 20th Century*, Oxford / New York 1997, κυρίως: David Cesarani, "Lacking in Convictions: British War Crimes Policy and national memory of WW II" (pp. 27-42) / Gerd Knischewski & Ulla Spittler, "Memories of WW II and National Identity in Germany" (pp. 239-254).

Faulenbach Bernd & Jelich F.J. (επιμ.): *Transformationen' der Erinnerungskulturen nach 1989*. Essen 2006.

Φλάισερ Χάγκεν, *Οι πόλεμοι της μνήμης – Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος στη σύγχρονη δημόσια ιστορία*. Αθήνα 2008.

---, "The Past Beneath the Present. The Resurgence of World War II Public History After the Collapse of Communism: A Stroll Through the International Press", *Historien*, n. 4 (2004), σ. 45-130.

---, "Authoritarian Rule in Greece (1936 – 1974) and its Heritage", στο: Jerzy W. Borejsza / Klaus Ziemer (επιμ.), *Totalitarian and Authoritarian Regimes in Europe. Legacies and Lessons from the Twentieth Century*. New York/Oxford 2006, 237–275.

Hurrelbrink Peter, *Der 8. Mai 1945. Befreiung durch Erinnerung*. Bonn 2005.

Lagrou Pieter, *The Legacy of Nazi Occupation. Patriotic Memory and National Recovery in Western Europe, 1945-1965*. Cambridge 2000.

Teschke John P., *Hitler's Legacy. West Germany Confronts the Aftermath of the Third Reich*. New York 1999.

Wood Nancy, *Vectors of Memory. Legacies of Trauma in Postwar Europe*, Oxford / New York 1999.

ΓΙΑΝΤΣΗ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Πανεπιστήμιο και κοινωνία στην Ευρώπη των Ύστερων Μεσαιωνικών Χρόνων. Το παράδειγμα της Σορβόνης

Subject: University and society in Europe of Later Medieval Years. The example of Sorbonne

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θεσμός υπό αμφισβήτηση τα πρώτα πανεπιστήμια του μεσαίωνα, θα αποτελέσουν το αντικείμενο των μαθημάτων αυτού του σεμιναρίου. Η προσέγγιση που θα επιχειρήσουμε αφορά στις ανάγκες που οδήγησαν στη δημιουργία τους, και στις ανάγκες που τελικά κλήθηκαν να υπηρετήσουν. Πεδίο σύγκρουσης και αυτό όπως και πολλά άλλα ανάμεσα στην Εκκλησία και τις πόλεις, θα αποτελέσουν έναν από τους πιο ενδεικτικούς χώρους ανάδειξης των προβληματισμών των κοινωνιών που τα δημιούργησαν. Συστατικά στοιχεία της πνευματικής, αλλά και της υλικής ζωής επέτρεψαν την κοινωνική ανάδειξη των πνευματικών αυθεντιών ως μετόχων και εκφραστών των ιδιαιτεροτήτων της εποχής τους και συγχρόνως αναδείχθηκαν σε πολιτικό διακύβευμα ανάμεσα στο Κράτος και την Εκκλησία. Συγγενείς παράμετροι που θα συμβάλουν στην περαιτέρω διερεύνηση του θέματος: Φιλοσοφία, θεολογία, καθολικισμός, Εκκλησία, πόλεις.

SUMMARY

The first Universities of Middle Ages (a controversial per se field) will be the subject of the lessons of this seminar. Our approach to them shall concern the needs that led to their establishment and the needs that finally were supposed to be served by them. Being one of the fields of conflict between Church and cities, Universities will constitute one of the most characteristic spaces of emergence of the discussions of societies that created them. Being constitutive of intellectual, but also material life allowed the social emergence of intellectuals as partners and representatives of particularities of their era and, at the same time, constituted a political battle between State and Church. Relative Parameters that will contribute to the further investigation of the subject: Philosophy, theology, Catholicism, Church, Cities.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Arnaldi, G., *Le origine dell'Università*, Bologna, 1974
- Brizzi, G.-P. – Verger, J., *Le università d'Europa*, Milano, 1990-1994, 5 τόμοι.
- Classen, P., *Studium und Gesellschaft im Mittelalter*, Stuttgart, 1983.
- Cobban, A., *The Medieval Universities: Their Development and Organisation*, London, 1975.
- Fried, J., *Schulen und Studium im Sozialen Wandel des hohen und späten Mittelalters*, Sigmaringen, Thorbecke, 1986.
- Hamesse, Jacqueline, *Manuels, programmes de cours et techniques d'enseignements dans les Universités médiévales*, Louvain-la-Neuve, 1994.
- Le Goff, J., *Les Intellectuels au Moyen Age*, Paris, 1985. Ελληνική Μετάφραση.
- Lusignan, S., « *Verité garde le Roy* ». *La construction d'une identité universitaire en France (XIIIe –Xve siècle)*, Paris, 1999.
- Rashdall, H., *The Universities of Europe in the Middle Ages*, Oxford University Press, 1936, 3 τόμοι.
- Riche P., *Ecoles et enseignement dans le haut Moyen Age*, Paris, 1979.
- Ruegg, W., *A History of the University in Europe*, t. I, Hilde de Ridder-Symoens, *Universities in the Middle Ages*, Cambridge, 1992.

Verger, J., *Les Universités au Moyen Age*, Paris, 1999.
Weijers, Olga, *Terminologie des Universités au XIIIe siècle*, Roma, 1987.

ΔΗΜΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: Σχέσεις οικονομίας και εξωτερικής πολιτικής στη Νεότερη Ευρώπη

Subject: Economy and Foreign Policy in Modern Europe

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο σεμινάριο εξετάζεται η αμφίδρομη σχέση μεταξύ οικονομίας και πολιτικής στη Νεότερη Ευρώπη. Συγκεκριμένα αναλύεται πώς η οικονομία σε γενική έννοια (παραγωγή, συσσώρευση κεφαλαίων, εμπόριο) επηρεάζει καθοριστικά τις διεθνείς σχέσεις ενός κράτους, αλλά και από την άλλη πώς η επιδίωξη κάποιων στόχων εξωτερικής πολιτικής οδηγεί ένα κράτος στην άσκηση ορισμένης οικονομικής πολιτικής για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Το σεμινάριο χωρίζεται σε δύο μέρη: Στο πρώτο εξετάζεται το αντικείμενο του σεμιναρίου με βάση την ανάλυση σχετικών έργων και στο δεύτερο παρουσιάζονται οι εργασίες των φοιτητών που πραγματεύονται ειδικά θέματα στο πλαίσιο του σεμιναρίου.

SUMMARY

The seminar examines the relation between economy and politics in Modern Europe. It is specifically analysed, how economy in general (production, accumulation of capital, trade) affects the international relations of a state, and further how the seeking of the targets of a foreign policy leads a state to exercise a certain economic policy.

The seminar is divided in two parts: analysis of the relevant works in the first part, presentations of papers on special themes by the students in the second one.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Η κατάταξη γίνεται με βάση ειδολογική (και όχι χρονολογική ή αλφαβητική).

Renouvin P.: *Histoire des relations internationales*. Τόμοι 5-8, Παρίσι

Renouvin P. – Duroselle J.B.: *Εισαγωγή εις την ιστορίαν των διεθνών σχέσεων*, (μετάφραση), Τόμος Α', Αθήνα 1977.

The New Cambridge Modern History, Τόμοι VII-VIII. Cambridge.

Langer W.: *The diplomacy of imperialism*, New York 1972.

Clapham J.H.: *The economic development of France and Germany, 1815-1914*, Cambridge 1921(A' έκδοση).

Platt D.C.M.: *Finance, trade and politics, 1815-1914*, Oxford 1968.

Ponteil F.: *La Mediterranee et les puissances*, Paris 1964.

Kennedy P.: *Strategy and Diplomaty 1870-1945*, London 1984.

Hodgart A.: *The economics of european imperialism*, New York 1977.

Fieldhouse D.K.: *Economics and empire (1830-1914)*, London 1973.

Kaiser D.E.: *Economic Diplomacy and the origins of the second world war. Germany, France and Easter Europe, 1930-39*, Princeton 1980.

ΦΛΑΪΣΕΡ ΧΑΓΚΕΝ

(σε συνεργασία με την υποψηφ. διδάκτορα
Δέσποινα Κωνσταντινάκου στο πλαίσιο του προγράμματος
«Καποδίστριας»)
Εαρινό εξάμηνο

Θέμα: **Συνέπειες του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου
στην Ελλάδα (και αλλού)**

Subject: **The long aftermath of WW II in Greece
(and elsewhere)**

[Το σεμινάριο προσφέρεται και για τους μεταπτυχιακούς της
Νεότερης / Σύγχρονης Ελληνικής]

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θα εξετάσουμε την κληρονομιά του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου στην Ελλάδα, επισημαίνοντας παράλληλα ανάλογες καταστάσεις σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Σκοπός του σεμιναρίου είναι να καταδειχθεί πως 60 και πλέον χρόνια μετά το τέλος του Πολέμου οι συνέπειές του εξακολουθούν να υφίστανται τόσο σε πολιτικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί σε ζητήματα όπως οι αποζημιώσεις που ακόμα και σήμερα παραμένουν ανοιχτά και απασχολούν την κοινή γνώμη σε Ελλάδα και Ευρώπη. Οι απώλειες της Ελλάδας στον πόλεμο, η τιμωρία των εγκληματιών πολέμου, η συλλογική μνήμη ή αμνησία, ο δοσιλογισμός, η ανοικοδόμηση και η ένταξη των επιζώντων στις μεταπολεμικές κοινωνίες, τα στερεότυπα που πηγάζουν από τον πόλεμο όπως επίσης και ο υπερεθνικός χαρακτήρας αυτών των θεμάτων, θα αποτελέσουν περαιτέρω θέματα έρευνας. Στα πλαίσια του σεμιναρίου οι φοιτητές θα αναλάβουν έρευνα σε πρωτογενείς πηγές.

SUMMARY

We will examine the legacy of World War II focussing on Greece while pointing out similar constellations in other European countries. One of the main goals of this seminar is to prove that over 60 years after the end of WWII its practical, ethical and psychologic consequences are still present both on political and social level.

Emphasis will be given to issues like reparations, which continue to occupy governments and public attention. Other subjects to be examined are the real extent of material and human losses because of the war, the punishment of war criminals, collective memory or amnesia, collaboration, the reconstruction and the integration of survivors into postwar societies, war prejudice as well as the transnational character of those subjects.

Students will be encouraged to undertake archival research.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Fleischer Hagen και Konstantinakou Despina, "Ad calendas graecas? Griechenland und die deutsche Wiedergutmachung", στο: H.G. Hockerts et al. (επιμ.), *Grenzen der Wiedergutmachung. Die Entschädigung für NS-Verfolgte in West- und Osteuropa 1945-2000*, Göttingen 2006, σ. 375–457.

Fleischer H., 'Endlösung' der Kriegsverbrecherfrage. Die verhinderte Ahndung deutscher Kriegsverbrechen in Griechenland, στο: Norbert Frei (επιμ.), *Transnationale Vergangenheitspolitik. Der Umgang mit deutschen Kriegsverbrechern nach dem Zweiten Weltkrieg*, Göttingen 2006, σ. 474-534.

Γούναρης Βασίλης Κ. / Παπαπολυβίου Πέτρος (επιμ.): *Ο φόρος του αίματος στην*

κατοχική Θεσσαλονίκη. Ξένη κυριαρχία – Αντίσταση και επιβίωση. Θεσσαλονίκη, 2001.

Δοξιάδης Κωνσταντίνος Α.: *Θυσίες της Ελλάδος. Αιτήματα και επανορθώσεις στον Β*

Παγκόσμιο Πόλεμο. Υπουργείο Ανοικοδομήσεως, Αθήνα 1947.

Δραγούμης Φίλιππος: *Τα ελληνικά Δίκαια στη Διάσκεψη της Ειρήνης*. Εταιρία

Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη, 1949.

Ηλιαδάκης Τάσος Μ.: *Οι επανορθώσεις και το γερμανικό Κατοχικό Δάνειο*. Αθήνα, 1997.

Θανοπούλου Μαρία, *Η προφορική μνήμη του πολέμου. Διερεύνηση της συλλογικής μνήμης του Β' παγκοσμίου πολέμου στους επιζώντες ενός χωριού της Λευκάδας*. Αθήνα 2000.

Ιστορία του ελληνικού Έθνους. Τόμος ΙΣΤ, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 2000.

Μαγκριώτης Δημήτρης Ι.: *Θυσίες της Ελλάδος και Εγκλήματα Κατοχής κατά τα έτη 1941 – 1944*. Αθήνα 1949.

Μίντσης Γεώργιος : *Εγκλήματα πολέμου και αποζημιώσεις. Η γερμανική Κατοχή στην Ελλάδα. Οι αξιώσεις αποζημιώσεως κατά το Διεθνές Δίκαιο.* Αθήνα / Κομοτηνή, 1998

Υφυπουργείον Ανοικοδομήσεως: *Πίνακες καταστροφών οικοδομών της Ελλάδος.* Αθήνα 1946.

Χολέβας Ιωάννης: *Οι πολεμικές αποζημιώσεις.* Αθήνα 1995.

**ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΕΧΝΗΣ Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΚΥΚΛΟΥ**

<i>ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>	<i>ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ</i>
<p>ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ (χωρίς βαθμολογία αλλά με βεβαίωση παρακολούθησης)</p> <p>Αρχαιολογικό Σχέδιο</p> <p><i>Α. Δριγκοπούλου</i></p>	

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΜΟΥΣΕΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ»

Τα Τμήματα Ιστορίας & Αρχαιολογίας και Γεωλογίας & Γεωπεριβάλλοντος του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών σε σύμπραξη με το Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Αθήνας οργανώνουν και λειτουργούν Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών (Π.Μ.Σ.) με τίτλο «Μουσειακές Σπουδές». Η διοικητική υποστήριξη της λειτουργίας του προγράμματος ανήκει στο Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας. Το Π.Μ.Σ. «Μουσειακές Σπουδές» ιδρύθηκε και λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2003-2004, με βάση την υπα. Αριθμ. 27533/ Β7-/30- 5-2003 Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ 823/25-6-2003, τευχ. Β').

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Αντικείμενο του προγράμματος είναι οι Μουσειακές Σπουδές με τις ακόλουθες παραμέτρους:

συλλογή διδακτικού μουσειακού υλικού, οργάνωση μουσείων, μουσειακών εκθέσεων, διοίκηση μουσείων, έλεγχος των περιβαλλοντικών παραμέτρων των μουσείων, προστασία και ανασύνθεση μουσειακού υλικού, νομοθεσία που διέπει τα μουσεία, οικονομική διαχείριση μουσείων και μουσειακών συλλογών, το μουσείο ως χώρος παιδείας, μουσείο και κοινωνία.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΙΝΑΙ

Να συμβάλει στην ανάπτυξη των μουσείων και του μουσειακού επαγγέλματος με την καθιέρωση των Μουσειακών Σπουδών ως επιστήμης και με την κατάρτιση επιστημόνων, διότι, ενώ στην Ελλάδα υπάρχει πληθώρα μουσείων, δεν υπάρχει ικανός αριθμός Μουσειολόγων -όχι μόνο για τις παραδοσιακές αρχαιολογικές συλλογές, αλλά και για τις συλλογές της Ιατρικής, Οδοντιατρικής, Γεωλογίας, Βιολογίας, Κοινωνικής Θεολογίας, Παιδαγωγικής κ.λ.π. Απαραίτητη λοιπόν είναι η κατάρτιση ειδικών, οι οποίοι θα είναι ικανοί να ανταποκρίνονται στις αυξημένες απαιτήσεις, στην ποικιλομορφία και πολυδιάστατη θεματολογία των ελληνικών μουσείων.

Να προαγάγει τη διεπιστημονική συνεργασία και αλληλοκατανόηση όλων των επιστημονικών πεδίων που εμπλέκονται στην ίδρυση και ορθή λειτουργία των μουσείων.

Να προαγάγει την επιστημονική έρευνα και να μεταδώσει την ακαδημαϊκά καλλιεργούμενη γνώση στον τομέα των Μουσειακών Σπουδών, προσφέροντας παράλληλα και μια πραγματιστική εκπαίδευση, έτσι ώστε οι απόφοιτοι να αποτελέσουν μοχλό ανάπτυξης και αναβάθμισης του στελεχιακού δυναμικού των μουσείων της χώρας.

Να συμβάλει στην αναβάθμιση του εκπαιδευτικού και κοινωνικού ρόλου των μουσείων, έτσι ώστε αυτά να αποτελέσουν ιδρύματα στην υπηρεσία της κοινωνίας και στην ανάπτυξή της, ανοιχτά στο κοινό, με σκοπό την εκπαίδευση, τη μελέτη και την ψυχαγωγία.

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών απονέμει:

1. Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (ΜΔΕ) στον τομέα των Μουσειακών Σπουδών
2. Διδακτορικό Δίπλωμα (ΔΔ)

Ο τίτλος σπουδών που απονέμεται θα λειτουργήσει προσθετικά στις βασικές σπουδές των υποψηφίων.

Οι κάτοχοι του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης μπορούν να ζητήσουν τη συνέχεια των σπουδών τους για την απόκτηση Διδακτορικού Διπλώματος, εφόσον πληρούν τα κριτήρια που θέτει η Ειδική Διατμηματική Επιτροπή.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ

Στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, καθώς και από σχολές της αλλοδαπής, αφού προσκομίσουν ισοτιμία τού τίτλου τους από το ΔΟΑΤΑΠ.

ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ

Ο ελάχιστος χρόνος για την απονομή τού Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης ορίζεται σε 3 εξάμηνα μαθημάτων και 1 εξάμηνο εκπόνησης Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης. Είναι δυνατόν, μετά από αιτιολογημένο κώλυμα και έγκριση της Συντονιστικής Επιτροπής (ΣΕ) και της Ειδικής Διατμηματικής Επιτροπής (ΕΔΕ),

η ολοκλήρωση της φοίτησης να παραταθεί. Πέραν της παράτασης που ορίζει η ΕΔΕ, ο φοιτητής διαγράφεται.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΚΤΕΩΝ

Ο αριθμός των εισακτέων κατ' έτος καθορίζεται από την ΕΔΕ και δεν μπορεί να υπερβαίνει τους 15.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τα μαθήματα κατανέμονται στα τρία πρώτα διδακτικά εξάμηνα, στη διάρκεια των οποίων ο φοιτητής υποχρεούται να παρακολουθήσει συνολικά 13 μαθήματα. Κατά το Δ' εξάμηνο απαιτείται η συγγραφή της Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης. Μαζί με την παρουσίαση της Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης σε τριμελή επιτροπή, διενεργείται, κατά το Δ' εξάμηνο και προφορική εξέταση του φοιτητή εφ' όλης της ύλης των μαθημάτων που έχει διδαχθεί τα τρία πρώτα εξάμηνα.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Η Ταχυδρομική Διεύθυνση του Μεταπτυχιακού είναι:

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Μουσειακές Σπουδές»

Νέο κτήριο Μαθηματικού (Ισόγειο)

Πανεπιστημιούπολη, Ζωγράφου

157 84 Αθήνα

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ:

Τηλέφωνα: 210- 7276465/ 7276434/7276499

Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.museum-studies.uoa.gr

E-Mail: adoxana@arch.uoa.gr, aikdermi@arch.uoa.gr,

dstabol@admin.uoa.gr

Μέλη ΔΕΠ του Τομέα Ιστορίας του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών προσφέρουν κατά το ακαδ. έτος 2008-9 στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Μουσειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών το μάθημα « Θέματα ελληνικής και ευρωπαϊκής ιστορίας» ως εξής:

9 δώρα η αναπλ. Καθ. Μ. Ευθυμίου

2 δώρα η Καθ. Α. Παπαδία-Λάλα

2 δώρα ο επικ. Καθ. Ευ. Χατζηβασιλείου

Επιπλέον ο επικ. Καθ. Κ. Ράπτης ορίστηκε ως διδάσκων δώρου μαθήματος με θέμα «Μεθοδολογία της Ιστορίας» στο πλαίσιο του σχεδιαζόμενου μαθήματος «Μεθοδολογία των Επιστημών» του ΠΜΣ «Μουσειακές Σπουδές».

Στο πρόγραμμα διδάσκουν επίσης Μέλη ΔΕΠ του Τομέα Αρχαιολογίας.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ευρωπαϊκό διδακτορικό στην Κοινωνική Ιστορία της Ευρώπης και της Μεσογείου

Το Ευρωπαϊκό Διδακτορικό Πρόγραμμα είναι μια συμφωνία δέκα ευρωπαϊκών πανεπιστημίων να εκπαιδεύσουν υποψήφιους διδάκτορες από την Ευρώπη εντός και εκτός ΕΕ, αλλά και από άλλες χώρες εκτός Ευρώπης. Συμμετέχουν τα πανεπιστήμια Βενετίας (όπου η οργανωτική έδρα), Αθηνών, Bielefeld (Γερμανία), Groningen (Ολλανδία), Ecole Normal Supérieure (Παρίσι), University College (Λονδίνο), Πανεπιστήμιο της Λισσαβόνας, Πανεπιστήμιο Pablo de Olavide της Σεβίλλης, η Σλοβακική Ακαδημία Επιστημών, και το Πανεπιστήμιο της Στοκχόλμης.

<http://venus.unive.it/eurodoct/base.php?page=stockholm>

Οι υποτροφίες που χορηγούνται χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα Αριστείας Marie Curie της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιστημονικός υπεύθυνος στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Καθηγητής Αντώνης Λιάκος aliakos@otenet.gr. Αιτήσεις για συμμετοχή για το έτος 2009-2010, έως 28. Φεβρ. 2009.

Περισσότερες Πληροφορίες <http://venus.unive.it/eurodoct/>

Ευρωπαϊκό Μεταπτυχιακό στην Πολιτική και Πολιτισμική Ιστορία της Μεσαιωνικής, Νεότερης και Σύγχρονης Ευρώπης.

Στο πρόγραμμα αυτό μετέχουν πέντε πανεπιστήμια:

- Ecole Pratique des Hautes Etudes, Παρίσι,
- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών,
- Instituto Superior de Ciência do Trabalho e da Empresa της Λισσαβόνας,
- Università degli studi di Pisa, Πίζα και

- Universidad Pablo de Olavide της Σεβίλλης.

Το πρόγραμμα είναι διετές και οι σπουδαστές, οι οποίοι πρέπει να έχουν ήδη εισαχθεί κανονικά στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ειδίκευσης της χώρας τους, φοιτούν το δεύτερο έτος των σπουδών τους είτε σε ένα από τα ξένα πανεπιστήμια είτε το τρίτο και τέταρτο εξάμηνο των σπουδών τους σε δύο ξένα πανεπιστήμια. Το πρόγραμμα υποστηρίζεται από το κοινοτικό πρόγραμμα Erasmus. Η αξιολόγηση των αιτήσεων γίνεται από επιτροπή στην οποία αντιπροσωπεύονται και τα πέντε πανεπιστήμια.

European Master of Classical Cultures Studies

Από διετίας περίπου (έναρξη από πλευράς Παν/μίου Αθηνών: Φεβρ. 2006) το Γμήμα μας εκπροσωπείται από τον καθηγητή Κ. Μπουραζέλη στις προπαρασκευαστικές εργασίες κατάρτισης ενός κοινού ευρωπαϊκού μεταπτυχιακού προγράμματος στην περιοχή των κλασικών σπουδών με τον παραπάνω τίτλο. Για το σκοπό αυτό αποφάσισαν να συνεργασθούν δέκα τρία πανεπιστήμια από δέκα ευρωπαϊκές χώρες (πίνακας των παν/μίων και των αντίστοιχων υπευθύνων παρακάτω). Πανεπιστήμιο συντονισμού είναι το παν/μιο του Münster (Γερμανία), δια του καθ. Peter Funke, του τωρινού προέδρου του Deutscher Historikerverband. Σε συστηματικές, πολύωρες συσκέψεις στις έδρες των συμμετεχόντων ιδρυμάτων έχει έως σήμερα προωθηθεί ικανοποιητικά η προπαρασκευή ενός κανονισμού λειτουργίας αυτού του προγράμματος, δηλ. η ρύθμιση θεμάτων επιπέδου και αναλογίας των μαθημάτων κατά ειδικότητες, επιλογής των σπουδαστών, δομών και προϋποθέσεων παρακολούθησης των διετών σπουδών και αντίστοιχης συνεργασίας των ιδρυμάτων, τρόπων εξετάσεων και βαθμολόγησης κ.ά. Βασική αρχή απετέλεσε εξ αρχής να γίνουν σεβαστές οι ιδιαιτερότητες των ήδη ισχυόντων κανονισμών και όρων λειτουργίας των μεταπτυχιακών προγραμμάτων των συμμετεχόντων παν/μίων. Μέσα στο καλοκαίρι 2008 προβλέπεται η οριστική διαμόρφωση του κοινού κανονισμού λειτουργίας του προγράμματος που θα τεθεί στη συνέχεια υπό την έγκριση των συλλογικών σωμάτων των επί μέρους παν/μίων (σε αντίστοιχες μεταφράσεις κατά το δυνατόν). Πρώτη εισδοχή φοιτητών και λειτουργία του προγράμματος προβλέπεται, αν όλα εξελιχθούν ομαλά, από το ακαδ. έτος 2009/2010.

Κατάλογος συμμετεχόντων ευρωπαϊκών πανεπιστημίων

1. Westfälische Wilhelms Universität Münster
Seminar für Alte Geschichte / Institut für Epigraphik
Prof. Dr. Peter Funke
2. Leopold-Franzens-Universität Innsbruck
Institut für Alte Geschichte und Altorientalistik
Prof. Dr. Günther Lorenz

3. Istanbul Üniversitesi
Seminar für Alte Geschichte im Rahmen des Instituts für Geschichte
Prof. Dr. Mustafa Sayar
4. Università degli Studi di Perugia
Dipartimento di Scienze Storiche
Prof. Dr. Francesco Prontera, Prof. Dr. Massimo Nafissi
5. Universität Zürich
Historisches Seminar
Prof. Dr. Beat Näf
6. Uniwersytet im. Adam Mickiewicza, Poznan
Historisches Institut
Prof. Dr. Kazimierz Ilski
7. Universität Hamburg
Historisches Seminar – Arbeitsbereich Alte Geschichte
Prof. Dr. Helmut Halfmann
8. Universität Freiburg
Archäologisches Seminar
Prof. Dr. Ralf von der Hoff
9. Università degli Studi di Roma Tre
Dipartimento di studi sul mondo antico
Prof. Dr. Leandro Polverini
10. University of Cyprus
Department of Classics and Philosophy
Prof. Dr. Antonis Tsakmakis
11. Universität Athen
Department of History & Archaeology
Prof. Dr. Kostas Buraselis
12. Université Toulouse Le Mirail
Département d'histoire ancienne
Prof. Dr. Corinne Bonnet
13. Universidad La Coruña
Facultade de Humanidades
Prof. Dr. Victor Alonso Troncoso

Ευρωπαϊκό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα (ΜΑ)

Μεσογειακές Ιστορικές Σπουδές

(υπεύθυνη Καθηγήτρια Όλγα Κατσιαρδή-Hering)

Συνεργαζόμενα Πανεπιστήμια

Μάλτα (συντονιστής Καθηγητής κ. Victor Mallia Milanés)

Πίζα (υπεύθυνη Καθηγήτρια νεότερης ιστορίας κ. A.K. Isaacs)

Valencia (υπεύθυνος ο καθηγητής Ιστορίας της Τέχνης κ. Raphael Gil Salinas), **Sveti Kliment Ohridski της Σόφιας** (υπεύθυνος ο καθηγητής βυζαντινής και μεταβυζαντινής ιστορίας κ. Christo Matanov)

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (υπεύθυνος ο επίκ. Καθηγητής νεότερης ιστορίας του κ. Ιάκωβος Μιχαηλίδης)

ΕΚΠΑ Αθηνών (υπεύθυνη Καθηγήτρια Όλγα Κατσιαρδή-Hering).

Το πρόγραμμα Α΄ Κύκλου οργανώθηκε κατά την τριετία 2004-2007 από τα έξι συνεργαζόμενα Πανεπιστήμια, σύμφωνα με την έγκριση του σχετικού έργου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το πρόγραμμα θα λειτουργήσει εντός των ισχυόντων μεταπτυχιακών προγραμμάτων των 6 συνεργαζόμενων πανεπιστημίων στο πλαίσιο των εντός του προγράμματος Socrates/Erasmus ανταλλαγών φοιτητών και διδασκόντων. Οι φοιτητές που θα εισαχθούν στο μεταπτυχιακό μας πρόγραμμα κατά το ακαδ. έτος 2006-2007 θα έχουν τη δυνατότητα από το ακαδ. έτος 2007-2008 να μεταβούν για ένα εξάμηνο για σπουδές ή και για έρευνα περί τη μεταπτυχιακή τους διπλωματική εργασία σε ένα από τα άλλα παν/μια (πλήν της Θεσσαλονίκης προκειμένου για τους φοιτητές της Αθήνας). Οι ενδιαφερόμενοι να συμμετάσχουν στο κοινό αυτό πρόγραμμα δύνανται να διαμορφώσουν το ατομικό πρόγραμμα σπουδών τους με κατεύθυνση τις μεσογειακές ιστορικές σπουδές σε συνεννόηση με τον επόπτη καθηγητή τους και ένα συνεπόπτη καθηγητή ενός από τα συμβαλλόμενα πανεπιστήμια. Η διπλωματική μεταπτυχιακή τους εργασία επί θέματος της μεσογειακής ιστορίας θα συνταχθεί στη γλώσσα του πανεπιστημίου από το οποίο προέρχεται ο υποψήφιος, θα κριθεί από τον οικείο καθηγητή και τον συνεπόπτη καθηγητή.

Το πτυχίο θα απονεμηθεί σύμφωνα με τα ισχύοντα στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας.

Τυπώθηκε στο ΕΚΠΑ,

Σταδίου 5, 105 62 Αθήνα

τηλ. 210 3689 374-5, 210 3689388, 210 3689453

fax. 210 3689 433

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ [3]

Οδηγός Σπουδών
του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού
Προγράμματος «Μουσειακές Σπουδές»
του ακαδημαϊκού έτους 2008-2009

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΜΟΥΣΕΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ»
ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΩΛΟΓΙΑΣ & ΓΕΩΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΜΕ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ & ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ ΤΟΥ ΤΕΙ ΑΘΗΝΑΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
«ΜΟΥΣΕΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ»
2008-2009

Την έκδοση του οδηγού σπουδών 2008-2009 επιμελήθηκαν:

Μανώλης Ι. Παπαγρηγοράκης, επίκουρος καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών
Κατερίνα Δερμιτζάκη, Ιστορικός - Μουσειολόγος
Τάνια Δοξανάκη, Αρχαιολόγος - Μουσειολόγος
Δάφνη Σταμπολιάδη, Αρχαιολόγος - Μουσειολόγος

Σχεδιασμός:

grafish design <\\<2 210 3839934

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	7
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	7
ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	7
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	7
ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ	8
ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ - ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ	8
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΚΤΕΩΝ	8
ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	8
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	9
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	10
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	11
ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ	11
ΤΡΟΠΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	11
ΧΡΟΝΟΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ	12
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ	13
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	13
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	13
ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΣΠΟΥΔΩΝ	14
ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	14
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	14
ΔΙΠΛΩΜΑ - ΚΑΘΟΜΟΛΟΓΗΣΗ	14
ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ - ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	15
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ	16
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	16
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΛΕΣΧΗ	16
ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΣΥΣΣΙΤΙΟ	17
ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ	17
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ	18
ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	18
ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	19
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ	20

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	21
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ	21
ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ	22
ΓΕΩΛΟΓΙΑ - ΠΑΛΑΙΟΝΤΟΛΟΓΙΑ	23
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ	23
ΒΟΤΑΝΙΚΗ	26
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΩΝ ΥΛΙΚΩΝ	27
ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ	29
ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ	30
ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ	31
ΒΙΟΔΙΑΒΡΩΣΗ	32
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΜΟΥΣΕΙΩΝ I ΚΑΙ II	34
ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ	40
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΥΛΙΚΩΝ	41
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ, ΘΕΣΜΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	44
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΓΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	46
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ	47
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ, ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ	49
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	50
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	53
ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ	57
ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ	60
ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ	64
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ - ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	64
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ	64
ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	67
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ - ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ	69
INFORMATION ABOUT THE MUSEUM STUDIES COURSE	75
AIM OF THE COURSE	75
ENTRY REQUIREMENTS	75
NUMBER OF STUDENTS - TEACHING STAFF	75
COURSES	76

Πρόλογος

Ο Οδηγός Σπουδών απευθύνεται στους Μεταπτυχιακούς Φοιτητές τού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Μουσειακές Σπουδές», προκειμένου να τους πληροφορήσει το περιεχόμενο, τον σκοπό και τη λειτουργία τού προγράμματος.

Το Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Μουσειακές Σπουδές», κατά την περίοδο 01/09/2002 έως 31/08/2008, συγχρηματοδοτήθηκε -στο πλαίσιο των προγραμμάτων ΕΠΕΑΕΚ II- από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

Γενικές πληροφορίες για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Τα Τμήματα Ιστορίας & Αρχαιολογίας και Γεωλογίας & Γεωπεριβάλλοντος του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, σε σύμπραξη με το Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων & Έργων Τέχνης του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Αθήνας, οργανώνουν και λειτουργούν Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΜΣ) με τίτλο «Μουσειακές Σπουδές». Η διοικητική υποστήριξη της λειτουργίας του προγράμματος ανήκει στο Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας. Το Π.Μ.Σ «Μουσειακές Σπουδές» ιδρύθηκε και λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2003-2004, με βάση την Υπουργική Απόφαση ΦΕΚ 823, τ. Β΄/25-06-2003, ΦΕΚ 759, τ. Β΄/04-04-2008.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Αντικείμενο του Προγράμματος είναι οι Μουσειακές Σπουδές με τις ακόλουθες παραμέτρους: Συλλογή διδακτικού μουσειακού υλικού, οργάνωση μουσείων, μουσειακών εκθέσεων, διοίκηση μουσείων, έλεγχος των περιβαλλοντικών παραμέτρων των μουσείων, προστασία και ανασύνθεση μουσειακού υλικού, νομοθεσία που διέπει τα μουσεία, οικονομική διαχείριση μουσείων και μουσειακών συλλογών, το μουσείο ως χώρος παιδείας, το μουσείο και η θέση του στην κοινωνία.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

- Να συμβάλει στην ανάπτυξη των μουσείων και του μουσειακού επαγγέλματος με την καθιέρωση των Μουσειακών Σπουδών ως επιστήμης και με την κατάρτιση επιστημόνων, διότι, ενώ στην Ελλάδα υπάρχει πληθώρα μουσείων, δεν υπάρχει ικανός αριθμός μουσειολόγων -όχι μόνο για τις παραδοσιακές αρχαιολογικές συλλογές, αλλά και για τις συλλογές της λατρικής, Οδοντιατρικής, Γεωλογίας, Βιολογίας, Κοινωνικής Θεολογίας, Παιδαγωγικής κ.λπ. Απαραίτητη λοιπόν είναι η κατάρτιση ειδικών, οι οποίοι θα είναι ικανοί να ανταποκρίνονται στις αυξημένες απαιτήσεις, στην ποικιλομορφία και πολυδιάστατη θεματολογία των ελληνικών μουσείων.
- Να προαγάγει τη διεπιστημονική συνεργασία και αλληλοκατανόηση όλων των επιστημονικών πεδίων που εμπλέκονται στην ίδρυση και ορθή λειτουργία των μουσείων.
- Να προαγάγει την επιστημονική έρευνα και να μεταδώσει την ακαδημαϊκά καλλιτεργούμενη γνώση στον τομέα των Μουσειακών Σπουδών, προσφέροντας παράλληλα και μια πραγματιστική εκπαίδευση, έτσι ώστε οι απόφοιτοι να αποτελέσουν μοχλό ανάπτυξης και αναβάθμισης του στελεχειακού δυναμικού των μουσείων της χώρας.
- Να συμβάλει στην αναβάθμιση του εκπαιδευτικού και κοινωνικού ρόλου των μουσείων, έτσι ώστε αυτά να αποτελέσουν ιδρύματα στην υπηρεσία της κοινωνίας και στην ανάπτυξή της, ανοικτά στο κοινό, με σκοπό την εκπαίδευση, τη μελέτη και την ψυχαγωγία.

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών απονέμει

1. Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (ΜΔΕ) στον τομέα των Μουσειακών Σπουδών.
2. Διδακτορικό Δίπλωμα (ΔΔ).

Ο τίτλος σπουδών που απονέμεται θα λειτουργήσει προσθετικά στις βασικές σπουδές των υποψηφίων. Οι κάτοχοι του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης μπορούν να ζητήσουν συνέχεια των σπουδών τους για την απόκτηση Διδακτορικού Διπλώματος, εφόσον πληρούν τα κριτήρια που θέτει η Ειδική Διατμηματική Επιτροπή (βλ. σελ 64).

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ

Στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι από Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, καθώς και από Σχολές τής αθλοδραπής, αφού προσκομίσουν ισοτιμία τού τίτλου τους από το ΔΙΚΑΤΣΑ.

ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ - ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ο ελάχιστος χρόνος για την απονομή τού Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης ορίζεται σε 3 εξάμηνα μαθημάτων και 1 εξάμηνο εκπόνησης Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης. Είναι δυνατόν, μετά από αιτιολογημένο κώλυμα και έγκριση της Συντονιστικής Επιτροπής (ΣΕ) και της Ειδικής Διατμηματικής Επιτροπής (ΕΔΕ), η ολοκλήρωση της φοίτησης να παραταθεί. Πέραν της παράτασης που ορίζει η ΕΔΕ, ο φοιτητής διαγράφεται.

Ο ελάχιστος χρόνος για την απονομή τού Διδακτορικού Διπλώματος ορίζεται σε 6 εξάμηνα πλέον του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης, ενώ ο μέγιστος επιτρεπόμενος χρόνος ορίζεται σε 10 εξάμηνα, με δυνατότητα αναστολής φοίτησης του φοιτητή για 2 εξάμηνα, που δεν υπολογίζονται στον χρόνο φοίτησης. Πέραν της παράτασης αυτής ο φοιτητής διαγράφεται.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΚΤΕΩΝ

Ο αριθμός των εισακτέων κατ' έτος καθορίζεται από την ΕΔΕ και δεν μπορεί να υπερβαίνει τους 15.

Οι υπότροφοι του ΙΚΥ (έως 2) στο αντικείμενο των Μουσειακών Σπουδών απαλλάσσονται από τη γραπτή εξέταση (εφόσον αυτή έχει ορισθεί ως τρόπος αξιολόγησης από την ΕΔΕ (βλ. σελ.11)), και κατά την προφορική συνέντευξη κρίνονται με βάση τον έλεγχο των γνώσεών τους στο αντικείμενο των Μουσειακών Σπουδών.

Μεταπτυχιακοί σπουδαστές, υπότροφοι προγραμμάτων κινητικότητας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ή συναφών ρυθμίσεων (έως 2) είναι δυνατόν να πραγματοποιούν, ύστερα από απόφαση της ΕΔΕ, μέρος των σπουδών τους εντασσόμενοι στο Πρόγραμμα. Αντιστοίχως, σπουδαστές τού Προγράμματος του Μεταπτυχιακού που εξασφαλίζουν κοινοτική υποτροφία κινητικότητας ή άλλη, μπορούν να πραγματοποιήσουν μέρος των σπουδών τους σε κοινοτικό ή άλλη Πανεπιστήμιο, συνεργαζόμενο με το Πανεπιστήμιο Αθηνών, ύστερα από απόφαση της ΕΔΕ.

Όσοι από τις παραπάνω κατηγορίες (υπότροφοι του ΙΚΥ, μεταπτυχιακοί σπουδαστές υπότροφοι προγραμμάτων κινητικότητας) ενταχθούν στο Πρόγραμμα, δεν συνυπολογίζονται στον αριθμό των εισαχθέντων.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Το διδακτικό προσωπικό τού Προγράμματος ορίζεται κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 12, παρ. 3 α-β και 5 α του Ν. 2083/92¹. Οι εκπρόσωποι των τριών συνεργαζόμενων τμημάτων τού ΠΜΣ εισηγούνται στην ΕΔΕ τα μέλη ΔΕΠ ή άλλους επιστήμονες που θεωρούν κατάλληλους να διδάξουν τα γνωστικά αντικείμενα του ΠΜΣ. Τα μέλη τής ΕΔΕ καθορίζουν έναν Συντονιστή για κάθε γνωστικό αντικείμενο του ΠΜΣ, καθώς και τους συνδιδάσκοντες της ίδιας ενότητας. Ο Συντονιστής κάθε γνωστικού αντικειμένου είναι υπεύθυνος να υποβάλει στην ΕΔΕ τεκμηριωμένο πρόγραμμα του μαθήματος με τη θεματολογία, τη βιβλιογραφία και τον χαρακτήρα τής εκπαιδευτικής διαδικασίας, την οποία σκοπεύει να ακολουθήσει. Η ΕΔΕ συζητεί τις προτάσεις, φροντίζει για τη συνοχή των προγραμμάτων και για τη δημιουργία των κατάλληλων όρων πραγματοποίησής τους.

¹ Ν. 2083/92, άρθρο 12:

3. α) Τη διδασκαλία των μαθημάτων και τις ασκήσεις μπορούν να αναλαμβάνουν
 1. Μέλη ΔΕΠ του οικείου Τμήματος ή άλλων Τμημάτων τού ίδιου ή άλλου ΑΕΙ, ομότιμοι καθηγητές, επισκέπτες καθηγητές, ενταταμένοι επίκουροι καθηγητές, ή ειδικοί επιστήμονες.
 2. Ερευνητές αναγνωρισμένων ερευνητικών ιδρυμάτων τής ημεδαπής ή αλλοδαπής, που είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος και έχουν επαρκή επιστημονική ή ερευνητική ή συγγραφική δραστηριότητα.
 3. Επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους, οι οποίοι διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις ή σχετική εμπειρία στο αντικείμενο του ΠΜΣ.

Σε περιπτώσεις διδρυματικών συνεργασιών με άλλα ιδρύματα της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, η διδασκαλία αριθμού μαθημάτων ή μέρους μαθημάτων, καθώς και τα εργαστήρια και οι πάσης φύσεως πρακτικές ασκήσεις, σεμινάρια κ.λπ. είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται στα συνεργαζόμενα ιδρύματα.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

I. Ειδική Διατμηματική Επιτροπή (ΕΔΕ)

Η ΕΔΕ² απαρτίζεται από τον Πρόεδρο, ο οποίος προέρχεται από ένα εκ των 2 συνεργαζόμενων τμημάτων του ΕΚΠΑ*. Οι Γενικές Συνελεύσεις των 3 συνεργαζόμενων τμημάτων του ΠΜΣ «Μουσειακές Σπουδές» εκλέγουν 3 μέλη ΔΕΠ τα οποία συγκροτούν την ΕΔΕ του ΠΜΣ.

Πρόεδρος της Ειδικής Διατμηματικής Επιτροπής:

Ο Μ. Δερμιτζάκης, Καθηγητής Τμ. Γεωλογίας & Γεωπεριβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Μέλη Ειδικής Διατμηματικής Επιτροπής - Υπεύθυνοι Συνεργαζόμενων Τμημάτων

Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας

Καθηγήτρια Ε. Μαντζουράνη
Επικ. Καθηγήτρια Κ. Γαρδίκια
Αναπλ. Καθηγήτρια Μ. Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου

Τμήμα Γεωλογίας & Γεωπεριβάλλοντος

Καθηγητής Ε. Βελιτζέλιος
Καθηγητής Μ. Σταματάκης

Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης - ΤΕΙ Αθηνών

Καθηγητής Γ. Παναγιάρης
Καθηγητής Β. Λαμπρόπουλος
Καθηγητής Π. Θεουλιάκης

2 | Η ΕΔΕ έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες:

1. Καθορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής των κριτηρίων επιλογής των μεταπτυχιακών φοιτητών, όπως αυτά προβλέπονται στην παράγραφο 2 (α) του άρθρου 12 του Νόμου 2083/92.
2. Συγκροτεί τις επιτροπές εξετάσεων.
3. Ορίζει τις επιτροπές αξιολόγησης για την επιλογή των εισακτέων.
4. Ορίζει τους Επόπτες Σπουδών των Μεταπτυχιακών Φοιτητών.
5. Επικυρώνει τους πίνακες των επιτυχόντων.
6. Αναθέτει τη διδασκαλία μαθημάτων στο ΠΜΣ, όπως ορίζει ο νόμος.
7. Ορίζει τα μέλη συμβουλευτικών επιτροπών για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής, καθώς και τα μέλη των επιταμείων συμβουλευτικών επιτροπών.
8. Απονέμει τα Διπλώματα Μεταπτυχιακών Σπουδών και αναγορεύει τους υποψήφιους διδάκτορες του τμήματος σε διδάκτορες.
9. Αντιμετωπίζει κάθε θέμα που προβλέπεται από τις επιμέρους διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας και του Κανονισμού Μεταπτυχιακών του Προγράμματος.
10. Είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και τον συντονισμό της λειτουργίας του ΠΜΣ.
11. Ορίζει τον Γενικό Επόπτη Σπουδών.

*. ΕΚΠΑ = Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

II. Συντονιστική Επιτροπή (ΣΕ)

Με απόφαση της ΕΔΕ ορίζεται Διευθνήτης τής Συντονιστικής Επιτροπής (ΣΕ)³
η Καθηγήτρια Ε. Μαντζουράνη, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας τού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Μέλη τής Συντονιστικής Επιτροπής

Με απόφαση της ΕΔΕ ορίζονται μέλη τής Συντονιστικής Επιτροπής
ο Καθηγητής Γ. Παναγιάρης, Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης - ΤΕΙ Αθήνας
ο Καθηγητής Μ. Σταματάκης, Τμήμα Γεωλογίας & Γεωπεριβάλλοντος
τού Πανεπιστημίου Αθηνών.

III. Γενικός Επόπτης Σπουδών

Με απόφαση της ΕΔΕ ορίζεται Γενικός Επόπτης Σπουδών⁴
ο επίκουρος Καθηγητής Μ.Ι. Παπαρηγοράκης, Τμήμα Οδοντιατρικής τού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η θητεία των μελών τής ΕΔΕ, ΣΕ και Γενικού Επόπτη Σπουδών είναι διετής.

IV. Γραμματεία

Η ΕΔΕ διαθέτει Γραμματεία⁵ με πλήρη απασχόληση.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ταχυδρομική διεύθυνση του Μεταπτυχιακού:
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Μουσειακές Σπουδές»
Νέο Κτήριο Μαθηματικού, Ισόγειο (εξωτερική είσοδος)
Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου
157 84 Αθήνα

Ηλεκτρονική διεύθυνση του Μεταπτυχιακού: www.museum-studies.uoa.gr

Ηλεκτρονική διεύθυνση του Πανεπιστημίου Αθηνών: www.uoa.gr
E-mail επικοινωνίας με τη Γραμματεία τού Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Μουσειακές Σπουδές»:
adoxana@arch.uoa.gr, aikdermi@arch.uoa.gr, dstambol@admin.uoa.gr

Τηλέφωνα Γραμματείας:
210 7276465, 210 7276434, 210 7276499, Fax: 210 7276465

³ Οι αρμοδιότητες της ΣΕ ορίζονται ως εξής:
• Παρακολουθεί τη λειτουργία τού ΠΜΣ σύμφωνα με τον Ν 2083/92, άρθρο 12, παρ. 1, εδάφιο δ, και όποιες άλλες αρμοδιότητες αναθέσει η ΕΔΕ.

⁴ Οι αρμοδιότητες του Γενικού Επόπτη Σπουδών ορίζονται ως εξής:
• Εισηγείται στην ΕΔΕ και στη ΣΕ θέματα που αφορούν την αποτελεσματική εφαρμογή, καλή λειτουργία και οργάνωση του ΠΜΣ, και συντονίζει την υλοποίηση των προτάσεων και αποφάσεων της ΕΔΕ και της ΣΕ.
• Η ενασχόλησή του με φοιτητικά ζητήματα που απαιτούν ειδική καθοδήγηση, πέρα από αυτή που μπορεί να προσφέρει ο προσωπικός επόπτης κάθε φοιτητή, προκειμένου να επιτευχθεί η αμφίδρομη επικοινωνία με τη διοίκηση.
• Η ενασχόλησή του με θέματα του προγράμματος σπουδών όπως π.χ. για την εφαρμογή και τις αλλαγές που ενδεχομένως απαιτούνται στη δομή των μαθημάτων και το ωρολόγιο πρόγραμμα.
• Η ενασχόλησή του με τις λειτουργικές ανάγκες και την οργάνωση της βιβλιοθήκης τού Μεταπτυχιακού Προγράμματος.

⁵ Η γραμματεία τηρεί το μητρώο και το αρχείο των σπουδαστών, καθώς και τα πρακτικά των συνεδρίων τής ΕΔΕ, εκδίδει τα αναγκαία πιστοποιητικά και διεκπεραιώνει την αλληλογραφία για τις Μεταπτυχιακές Σπουδές. Επίσης προσφέρει γραμματειακή υποστήριξη στην οργάνωση των επιστημονικών εκδηλώσεων του ΠΜΣ.

ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

Η αίτηση υποψηφιότητας στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών υποβάλλεται σε συγκεκριμένες ημερομηνίες κάθε ακαδημαϊκού έτους. Παράλληλα με την αίτηση υποψηφιότητας, ο υποψήφιος πρέπει να υποβάλει συγκεκριμένα δικαιολογητικά. Τα δικαιολογητικά που οφείλει κάποιος να προσκομίσει είναι τα εξής:

1. Πτυχίο ΑΕΙ ή ΤΕΙ (με βαθμό τουλάχιστον Λίαν Καλώς).
2. Αποδεικτικό γνώσεως της Αγγλικής Γλώσσας (τουλάχιστον σε επίπεδο Lower).
3. Ισοτιμία του ΔΟΑΤΑΠ και βαθμολογική αντιστοιχία για τους πτυχιούχους της αθλοδραπής.
4. 2 Συστατικές Επιστολές σε σφραγισμένο και υπογεγραμμένο στο σημείο σφράγισης φάκελο, που θα συνοδεύουν την αίτηση ή θα αποστέλλονται ξεχωριστά από τους συνιστώντες. Οι συστατικές επιστολές θα πρέπει να είναι πρωτότυπες, να είναι προανατολισμένες στις Μουσειακές Σπουδές και να έχουν κατατεθεί έως την τελευταία ημερομηνία υποβολής των αιτήσεων.
5. Αναλυτική βαθμολογία όλων των ετών.
6. 2 Φωτογραφίες Διαβατηρίου.
7. Φωτοτυπία 2 όψεων Αστυνομικής Ταυτότητας.
8. Επίσης κάθε άλλο στοιχείο -όπως διπλώματα ξένης γλώσσας, ανακοινώσεις (έως 2), δημοσιεύσεις (έως 2), βεβαίωση επαγγελματικής εμπειρίας σε τομείς σχετικούς με «θέματα πολιτισμού», συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα, άλλα πτυχία ή μεταπτυχιακοί τίτλοι -που κατά την γνώμη των υποψηφίων συμβάλλουν ώστε η Επιτροπή Αξιολόγησης να σχηματίσει πληρέστερη εντύπωση για την εικόνα του υποψηφίου.

Τα παραπάνω δικαιολογητικά πρέπει να είναι πρωτότυπα ή επικυρωμένα αντίγραφα, με εξαίρεση τις συστατικές επιστολές, που πρέπει να είναι πρωτότυπες. Δικαιολογητικά που δεν έχουν πιστοποιητικό γνησιότητας δεν αξιολογούνται.

ΤΡΟΠΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Τα επτά πρώτα δικαιολογητικά αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για κάθε αιτούντα. Τα υπόλοιπα δικαιολογητικά ενισχύουν την υποψηφιότητα. Η πρώτη φάση κατάθεσης δικαιολογητικών είναι προκριματική. Η Επιτροπή Αξιολόγησης του Προγράμματος «Μουσειακές Σπουδές» αξιολογεί και προκρίνει, με βάση τα κριτήρια της πρώτης φάσης, έναν αριθμό κατάλληλων υποψηφίων. Πρωθεί τον σχετικό κατάλογο προκριθέντων στην ΕΔΕ για επικύρωση, και αυτή, με τη σειρά της, στη Γραμματεία του Μεταπτυχιακού, η οποία προσκαλεί τους υποψηφίους για προφορική συνέντευξη ή και γραπτή εξέταση.

Η αξιολόγηση των υποψηφίων γίνεται με συνεκτίμηση του φακέλου υποψηφιότητάς τους, προφορικής συνέντευξης ή και γραπτών εξετάσεων, ανάλογα με την απόφαση της Επιτροπής Αξιολόγησης κατ' έτος.

Ο κατάλογος των επιτυχόντων επικυρώνεται από την ΕΔΕ. Κατόπιν αυτού, οι επιτυχόντες υποψήφιοι ενημερώνονται από τη Γραμματεία και καλούνται να απαντήσουν, γραπτώς εντός 10 ημερών, εάν αποδέχονται ή όχι την ένταξή τους στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα, σύμφωνα με τους όρους λειτουργίας του. Η μη απάντηση από επιλεγέντα υποψήφιο μέσα στην παραπάνω προθεσμία ισοδυναμεί με άρνηση αποδοχής. Εφόσον υπάρξουν αρνήσεις, η Γραμματεία ενημερώνει τους αμέσως επόμενους στη σειρά υποψηφίους, από τον σχετικό κατάλογο επιτυχίας.

- ΕΝΣΤΑΣΗ κατά των αποτελεσμάτων, σε περίπτωση αποτυχίας, μπορεί να γίνει μέσα σε 10 μέρες από την ημερομηνία ανακοίνωσής τους. Η ένσταση, η οποία πρέπει να είναι συγκεκριμένη, κρίνεται τελεσίδικα από την ΕΔΕ.

ΧΡΟΝΟΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

Η Ειδική Διατμηματική Επιτροπή αποφασίζει για τον χρόνο δημοσίευσης σχετικής ανακοίνωσης προς τους ενδιαφερόμενους υποψηφίους, που προσδιορίζει

1. Την προθεσμία υποβολής των δικαιολογητικών.
2. Τον αριθμό θέσεων στο πρόγραμμα.
3. Τα απαιτούμενα προσόντα των υποψηφίων για εισαγωγή τους στο πρόγραμμα.
4. Τον γενικό τρόπο αξιολόγησης των υποψηφίων με προφορική συνέντευξη ή και γραπτές εξετάσεις, έπειτα από την κατάθεση των προαναφερθέντων δικαιολογητικών.

Οι αιτήσεις θα γίνονται δεκτές στη Γραμματεία τού Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Μουσειακές Σπουδές». Νέο Κτήριο Μαθηματικού, Ισόγειο, Πανεπιστημιούπολη - Ζωγράφου 157 84

Τηλ: 210 7276465, 210 7276434, 210 7276499

e-mail: adoxana@arch.uoa.gr, aikdermi@arch.uoa.gr, dstambol@admin.uoa.gr

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Για την απόκτηση του ΜΔΕ είναι υποχρεωτική

- Η παρακολούθηση από τον σπουδαστή 13 μαθημάτων (1 εκ των οποίων περιλαμβάνει την εφαρμογή των γνώσεων και την πρακτική άσκηση του φοιτητή σε κάποιο μουσείο). Τα 10 μαθήματα θα αποτελούν μαθήματα υποχρεωτικά και τα 3 θα αποτελούν κατ' επιλογήν μαθήματα.
- Η υποβολή μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες των απαιτούμενων εργασιών για κάθε μάθημα.
- Η συμμετοχή τού σπουδαστή στις επισκέψεις σε Μουσεία, εντός και εκτός Αττικής, οι οποίες θα πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια του Α', Β', και Γ' εξαμήνου σπουδών, σε συγκεκριμένη ημέρα.
- Η εκπόνηση Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης. Δικαίωμα εκπόνησης Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης έχουν όλοι οι φοιτητές που έχουν περάσει επιτυχώς τα 13 μαθήματα των προηγούμενων εξαμήνων.
- Η παρακολούθηση από τον μεταπτυχιακό φοιτητή προπτυχιακών μαθημάτων, εφόσον αυτά κρίνονται απαραίτητα, προκειμένου να συμπληρώσει ο φοιτητής τις γνώσεις του σε κλάδους τους οποίους δεν έχει διδαχθεί στο βασικό του πτυχίο. Ο Επόπτης Καθηγητής κάθε φοιτητή, μαζί με την Ειδική Διατμηματική Επιτροπή, ορίζει τον αριθμό και το είδος των προπτυχιακών μαθημάτων που οφείλει ο φοιτητής να παρακολουθήσει. Η παρακολούθησή τους θα γίνεται σύμφωνα με τους κανονισμούς που ισχύουν για το συγκεκριμένο μάθημα (δηλ. παρακολουθήσεις, εργασίες κλπ.). Ο φοιτητής θα πρέπει να προσκομίσει βεβαίωση παρακολούθησης από τον διδάσκοντα, με την προϋπόθεση ότι θα καλύπτει τους όρους φοίτησης και θα επιτύχει στις διαδικασίες αξιολόγησης.

Απουσίες

Το ανώτατο όριο των απουσιών που μπορεί να κάνει κάθε φοιτητής είναι το 10% των ωρών διδασκαλίας για κάθε μάθημα.

Σε περίπτωση που ο φοιτητής υπερβεί το ανώτατο όριο απουσιών σε κάποιο μάθημα, θεωρείται ότι δεν κάλυψε τους προβλεπόμενους όρους φοίτησης του συγκεκριμένου μαθήματος και καλείται να το παρακολουθήσει, εκ νέου, στο εξάμηνο στο οποίο επαναλαμβάνεται η διδασκαλία του.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η αξιολόγηση των φοιτητών θα πραγματοποιείται με την εκπόνηση γραπτών εργασιών σε καθένα από τα μαθήματα του ΠΜΣ*. Κατά το Δ' Εξάμηνο απαιτείται η συγγραφή της Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης. Η παράδοση της Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης γίνεται στο τέλος τού Δ' Εξαμήνου και παρουσιάζεται σε τριμελή επιτροπή. Μαζί με την παρουσίαση της Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης κατά το Δ' Εξάμηνο διενεργείται και προφορική εξέταση του φοιτητή εφ' όλης της ύλης των μαθημάτων των τριών πρώτων εξαμήνων. Η βαθμολογία των μεταπτυχιακών φοιτητών γίνεται με το εξής σύστημα: βάση το 6, άριστα το 10. Η βαθμολογία κατατίθεται στη Γραμματεία τού ΠΜΣ από τον διδάσκοντα.

Στους μεταπτυχιακούς φοιτητές που ολοκλήρωσαν με επιτυχία τις φοιτητικές τους υποχρεώσεις στο ΠΜΣ απονέμεται ΜΔΕ, ο τελικός βαθμός του οποίου υπολογίζεται ως εξής:

- Διπλωματική εργασία: 25%
- Προφορική εξέταση: 5%
- Βαθμολογία για το σύνολο των μαθημάτων: 60% (12 μαθήματα x 5%)
- Πρακτική άσκηση: 10%.

Κάθε φοιτητής μπορεί να συμμετάσχει στις διαδικασίες αξιολόγησης μέχρι και 2 φορές σε 3 από τα 13 μαθήματα καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών του. Σε περίπτωση αποτυχίας ή μη παράδοσης εργασίας στις προβλεπόμενες ημερομηνίες, ο φοιτητής καλείται να προσέλθει εκ νέου στις διαδικασίες αξιολόγησης του μαθήματος μέσα στο επόμενο εξάμηνο. Ο διδάσκων κάθε μαθήματος υποχρεούται να καταθέσει στη Γραμματεία τη βαθμολογία του μαθήματος μέσα σε 40 ημέρες, μετά το πέρας της λήξης του εξαμήνου. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν στις διαδικασίες αξιολόγησης για δεύτερη φορά μόνο σε ένα μάθημα ανά εξάμηνο. Σε περίπτωση αποτυχίας και τη δεύτερη φορά, ο μεταπτυχιακός φοιτητής καλείται να προσέλθει εκ νέου στις διαδικασίες αξιολόγησης του μαθήματος σε τριμελή επιτροπή, μέλος της οποίας θα είναι και ο καθηγητής του μαθήματος. Σε περίπτωση νέας αποτυχίας, η ΕΔΕ αφού εξετάσει τη γενική απόδοσή του εισηγείται τη διαγραφή του φοιτητή από το ΠΜΣ ή τη δυνατότητα μιας επιπλέον εξέτασης, εφόσον συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι που δικαιολογούν τη μειωμένη απόδοσή του, ή την επανάληψη του μαθήματος από τον μεταπτυχιακό φοιτητή σε επόμενο εξάμηνο σπουδών με τη σύμφωνη γνώμη του καθηγητή του μαθήματος.

ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΣΠΟΥΔΩΝ

Για περιπτώσεις που σχετίζονται με την αναστολή της φοίτησης, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές μπορούν να καταθέσουν σε συγκεκριμένη ημερομηνία, πριν την έναρξη του εκάστοτε εξαμήνου, αίτηση αναστολής φοίτησης με τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Η Ειδική Διατμηματική Επιτροπή, αφού εξετάσει τις αιτήσεις, θα αποφασίζει κατά περίπτωση.

ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Κάθε σπουδαστής υποχρεούται να έχει έναν Επόπτη Καθηγητή με τον οποίο θα συνεργάζεται κατά τη διάρκεια της φοίτησής του στο Μεταπτυχιακό. Ο Επόπτης Καθηγητής λειτουργεί ως σύμβουλος σπουδών, στον οποίον ο σπουδαστής μπορεί να απευθύνεται για οποιαδήποτε οδηγία χρειάζεται κατά τη διάρκεια της φοίτησής του στο πρόγραμμα. Ο Επόπτης Καθηγητής θα παρακολουθεί την πρόδοό του και αντιστοίχως θα ενημερώνει την ΕΔΕ. Οι Επόπτες Καθηγητές θα ορίζονται από την ΕΔΕ.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Με την ολοκλήρωση ενός μαθήματος, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές το αξιολογούν με βάση ερωτηματολόγιο που συμπληρώνουν. Το σχετικό έντυπο καλύπτει το μάθημα ως προς το περιεχόμενο, τον τρόπο διδασκαλίας κ.ά.

ΔΙΠΛΩΜΑ - ΤΥΠΟΣ ΚΑΘΟΜΟΛΟΓΗΣΗΣ

Το Δίπλωμα του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Μουσειακές Σπουδές» και η καθομολόγηση, στα οποία θα αναφέρονται τα συνεργαζόμενα τμήματα, θα υπογράφονται υπό τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου Αθηνών, τον Πρόεδρο της Ειδικής Διατμηματικής Επιτροπής και τον Γραμματέα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, το οποίο έχει τη διοικητική υποστήριξη του εν λόγω μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών.

* Η μη παράδοση γραπτής εργασίας σε κάποιο μάθημα, στο εξάμηνο που διδάσκεται ισοδυναμεί με αποτυχία στη διαδικασία αξιολόγησης του συγκεκριμένου μαθήματος

Το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Μουσειακές Σπουδές» λειτουργεί

- Στις εγκαταστάσεις του Νέου Κτηρίου Μαθηματικών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Μαθήματα γίνονται στον 4ο όροφο, (Αίθουσες Γ 44, Γ45, Γ46).
- Στα ειδικευμένα εργαστήρια του Τμήματος Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης του ΤΕΙ Αθήνας, Αγίου Σπυριδώνος, 122 10 Αιγάλεω.

Βιβλιοθήκες - Διαδίκτυο

- Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές έχουν πρόσβαση στη βιβλιοθήκη του μεταπτυχιακού προγράμματος «Μουσειακών Σπουδών», όπου βρίσκονται συγκεντρωμένα εξειδικευμένα βιβλία και άρθρα σχετικά με το αντικείμενο του μεταπτυχιακού. Η βιβλιοθήκη είναι εγκατεστημένη σε ξεχωριστό χώρο, στο ισόγειο του Νέου Κτηρίου του Μαθηματικού Τμήματος, στην Πανεπιστημιούπολη. Επίσης, προς ενίσχυση του διδακτικού και ερευνητικού έργου, θα είναι προσβάσιμες στους φοιτητές και όλες οι βιβλιοθήκες των Τμημάτων του Πανεπιστημίου Αθηνών και η κεντρική βιβλιοθήκη του ΤΕΙ Αθήνας, όπου αυτοί θα έχουν τη δυνατότητα ανάγνωσης και δανεισμού, σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας της κάθε βιβλιοθήκης.
- Παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα χρήσης του διαδικτύου (Internet) για την απόκτηση πληροφοριών μέσα από αυτό, μέσω της πρόσβασης ηλεκτρονικά στις τράπεζες πληροφοριών των πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών του Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Για την εξυπηρέτηση των φοιτητών και των διδασκόντων του Προγράμματος προβλέπεται η χρήση της κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής στους προαναφερθέντες χώρους.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Οι φοιτητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος δικαιούνται έκπτωση στην τιμή των εισιτηρίων των μέσων μαζικής μεταφοράς, όταν μετακινούνται στο εσωτερικό. Η παραπάνω έκπτωση παρέχεται για όλο το ακαδημαϊκό έτος και για όσα έτη προβλέπεται να διαρκούν οι μεταπτυχιακές σπουδές, σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας του Μεταπτυχιακού.

Με την εγγραφή των μεταπτυχιακών φοιτητών θα τους χορηγηθεί από τη Γραμματεία Δελτίο Ειδικού Εισιτηρίου, το οποίο ισχύει για το ακαδημαϊκό έτος και είναι αυστηρά προσωπικό. Σε περίπτωση απώλειας ή κλοπής η έκδοση νέου Δελτίου απαιτεί την παρέλευση δύο μηνών.

Η πρόσβαση στις εγκαταστάσεις του Τμήματος Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου διεξάγονται τα μαθήματα του Μεταπτυχιακού Προγράμματος, είναι δυνατή διά των μέσων αστικής μεταφοράς.

Πρόσβαση στην Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου - Δρομολόγια των αστικών συγκοινωνιών

Πρόσβαση στην Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου - Δρομολόγια των αστικών συγκοινωνιών

Το δρομολόγιο 608 (Γαλάτσι - Νεκροταφείο Ζωγράφου) των αστικών λεωφορείων

Τα δρομολόγια 220 (Ακαδημία - Άνω Ιλίσια) και 221 (Ακαδημία - Πανεπιστημιούπολη) και 235 (Ακαδημία- Ζωγράφου) των αστικών λεωφορείων.

Το δρομολόγιο 250 (Ευαγγελισμός - Πανεπιστημιούπολη) των αστικών συγκοινωνιών

Αφετηρία: Στάση Ευαγγελισμός, Βασιλίσσης Σοφίας.

Το δρομολόγιο 251 (Στ. Κατεχάκη - Πανεπιστημιούπολη), Αφετηρία: Στ. Κατεχάκη

Τέλος, λεωφορείο από την Κεντρική Πύλη της Πανεπιστημιούπολης καλύπτει ανά τέταρτο, δωρεάν, τη συγκοινωνία στο εσωτερικό της.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΛΕΣΧΗ

Η Πανεπιστημιακή Λέσχη προσφέρει στους φοιτητές του Πανεπιστημίου Αθηνών μια σειρά εκπαιδευτικών και κοινωνικών προγραμμάτων, τα οποία περιλαμβάνουν:

1. Διδασκαλία ξένων γλωσσών

Σε κτήριο της Πανεπιστημιακής Λέσχης, Ιπποκράτους 7 (5ος όροφος), λειτουργεί η γραμματεία του Διδασκαλείου Ξένων Γλωσσών. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές έχουν το δικαίωμα παρακολούθησης μαθημάτων ξένων γλωσσών, όπως Ισπανικής, Αγγλικής, Γαλλικής, Γερμανικής, Ιταλικής, Βουλγαρικής, Ρουμανικής, Σερβικής και Ρωσικής. Η διδασκαλία των παραπάνω γλωσσών διαρκεί 6 ώρες την εβδομάδα από τον Οκτώβριο ως τον Μάιο.

Τηλ. 210 3638021, 210 3613261.

2. Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές έχουν το δικαίωμα Υγειονομικής Περίθαλψης, η οποία παρέχεται από την Υγειονομική Υπηρεσία που στεγάζεται στον χώρο της Φοιτητικής Λέσχης, Ιπποκράτους 15, καθώς και στο κτήριο Α' ΦΕΠΑ, ισόγειο στην Πανεπιστημιούπολη. Η παραπάνω περίθαλψη περιλαμβάνει:

Α) Ακτινολογικό Εργαστήριο 2103688212

Β) Παθολογικό Ιατρείο 2103688241, 2107275567

Γ) Δερματολογικό Ιατρείο 2103688209, 2107275582

Δ) Γυναικολογικό Ιατρείο 2103688242, 2107275579

Ε) Οδοντιατρικό Ιατρείο. 2103688210, 2107275581

ΣΤ) Μονάδα Ψυχοκινητικής Παρέμβασης 2103688226, 2107275580

Άλλες εξετάσεις γίνονται στα εξωτερικά εργαστήρια των Πανεπιστημιακών Κλινικών και Εργαστηρίων, κατόπιν παραπομπής των φοιτητών από την Υγειονομική Υπηρεσία της Πανεπιστημιακής Λέσχης.

3. Φοιτητικό αναγνωστήριο και δανειστική βιβλιοθήκη

Λειτουργούν στον χώρο της Φοιτητικής Λέσχης, Ιπποκράτους 15 (2ος όροφος), καθημερινά, εκτός Σαββάτου και Κυριακής, από τις 8 π.μ. μέχρι τις 9 μ.μ.

4. Φοιτητικές Λέσχες διαφόρων δραστηριοτήτων

Στο κτήριο της Φοιτητικής Λέσχης, Ιπποκράτους 15, στεγάζονται πολιτιστικές λέσχες διαφόρων δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στη γενικότερη παιδεία των φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το Τμήμα της ΠΟΠΦΑ (Πολιτιστικός Όμιλος Φοιτητών του Πανεπιστημίου της Αθήνας) περιλαμβάνει

- Φωτογραφική Λέσχη
- Χορευτική Λέσχη
- Κινηματογραφική Λέσχη
- Θεατρική Λέσχη.

Τηλέφωνο Επικοινωνίας: 210 - 3688254.

Επίσης στην Πανεπιστημιακή Λέσχη στεγάζεται και λειτουργεί το Μουσικό Τμήμα.

Τηλέφωνο Επικοινωνίας: 210 - 3688229.

5. Γυμναστική - Αθλήματα

Τμήμα της Πανεπιστημιακής Λέσχης είναι το Γυμναστήριο του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Όλοι οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να εγγραφούν, προκειμένου να συμμετάσχουν σε μια σειρά αθλημάτων, δωρεάν με επίδειξη της φοιτητικής ταυτότητας. Ανάμεσα στα προσφερόμενα αθλήματα αναφέρουμε: μπάσκετ, βόλεϊ, τένις, ποδόσφαιρο, σκι κ.λπ. Περισσότερες πληροφορίες μπορούν να πάρουν οι φοιτητές από το Γυμναστήριο, το οποίο στεγάζεται στην Πανεπιστημιούπολη.

ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΣΥΣΣΙΤΙΟ

Στη Φιλοσοφική Σχολή, στην Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου, λειτουργεί εστιατόριο, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες σίτισης των φοιτητών. Η παροχή σίτισης στους φοιτητές γίνεται δωρεάν ή με μειωμένη συμμετοχή τρεις φορές την ημέρα.

Δικαίωμα να ζητήσουν δελτίο για δωρεάν σίτιση έχουν

- α) Όλοι οι ημεδαποί φοιτητές με χαμηλό εισόδημα (η αίτηση συνοδεύεται από Εκκαθαριστικό Εφορίας).
- β) Αλλοδαποί, υπότροφοι εξωτερικού του Υπουργείου Παιδείας ή μέλη Προγραμμάτων Erasmus ή Tempus.
- γ) Ομογενείς του εξωτερικού με χαμηλά εισοδήματα, βάσει βεβαιώσεως από το Ελληνικό Προξενείο της χώρας παραμονής τους.

ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

Για την παροχή πληροφοριών με σκοπό την εύρεση στέγης απευθυνθείτε στο γραφείο Δημοσίων Σχέσεων στην Πανεπιστημιακή Λέσχη (Ιπποκράτους 15, τηλ. 210 - 3688251 και 210 - 3688254).

Για την παροχή στέγης λαμβάνεται υπόψη ο μόνιμος τόπος διαμονής των φοιτητών, η οικονομική τους κατάσταση καθώς και η επιτυχής διεκπεραίωση των φοιτητικών τους υποχρεώσεων.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

Τα μαθήματα κατανέμονται στα τρία πρώτα διδακτικά εξάμηνα.

- Στο Α΄ Εξάμηνο ο φοιτητής υποχρεούται να παρακολουθήσει 5 μαθήματα (4 μαθήματα κορμού και 1 επιλογής) που αφορούν συνολικά σε 30 π.μ. (5 x 6 π.μ.).
- Στο Β΄ Εξάμηνο ο φοιτητής υποχρεούται να παρακολουθήσει 5 μαθήματα (4 μαθήματα κορμού και 1 επιλογής) που αφορούν συνολικά σε 30 π.μ. (5 x 6 π.μ.).
- Στο Γ΄ Εξάμηνο ο φοιτητής υποχρεούται να παρακολουθήσει 2 μαθήματα (1 μάθημα κορμού και 1 επιλογής) που αφορούν σε 12 π.μ. (2 x 6 π.μ.), καθώς και το μάθημα «Μελέτες Ειδικών Περιπτώσεων Μουσείων» που περιλαμβάνει την εφαρμογή των γνώσεων και την πρακτική άσκηση του σε κάποιο μουσείο και που αφορά σε 18 π.μ. Σύνολο: 30 π.μ.
- Στο τέλος καθενός από τα τρία εξάμηνα οι φοιτητές υποχρεούνται να παραδώσουν γραπτή εργασία (τουλάχιστον μία) για το κάθε μάθημα που έχουν παρακολουθήσει.
- Κατά το Δ΄ Εξάμηνο απαιτείται η συγγραφή της Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης που αφορά σε 30 π.μ. Η παράδοση της Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης γίνεται στο τέλος του Δ΄ Εξαμήνου και παρουσιάζεται σε τριμελή επιτροπή. Μαζί με την παρουσίαση της Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης κατά το Δ΄ Εξάμηνο διενεργείται και προφορική εξέταση του φοιτητή εφ' όλης της ύλης των μαθημάτων που έχει διδαχθεί τα τρία πρώτα εξάμηνα, Σύνολο 30 π.μ.
- Συνεπώς, για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης, ο μεταπτυχιακός φοιτητής θα πρέπει να παρακολουθήσει μαθήματα, να εκπονήσει τη Μεταπτυχιακή Εργασία Εξειδίκευσης και να διεκπεραιώσει επιτυχώς προφορική εξέταση, που αντιστοιχούν συνολικά σε 120 π.μ.
- Οι φοιτητές έχουν δικαίωμα παρακολούθησης επιπλέον μαθημάτων του Μεταπτυχιακού Προγράμματος, πέραν των υποχρεωτικών για την ολοκλήρωση των σπουδών τους. Η παρακολούθηση γίνεται σύμφωνα με τους κανονισμούς που ισχύουν για το συγκεκριμένο μάθημα (δηλ. παρακολουθήσεις, εργασίες κλπ.). Χορηγείται βεβαίωση παρακολούθησης με την προϋπόθεση ότι ο φοιτητής θα καλύπτει τους όρους φοίτησης και θα επιτύχει στις διαδικασίες αξιολόγησης, αλλιώς το επιπλέον μάθημα δεν προσμετράται στη γενική βαθμολογία, και δεν συνυπολογίζεται στο σύνολο των διδακτικών μονάδων που απαιτούνται για την αποπεράτωση των σπουδών.

Συνοπτικός Κατάλογος Μαθημάτων

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ		Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	Β' ΕΞΑΜΗΝΟ	Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Υ01	Ιστορία και Θεωρία Μουσείων Ι και ΙΙ	●		●
Υ02	Αρχές Διαχείρισης Συλλογών	●		
Υ03	Τεχνολογία Υλικών	●		
Υ04	Ελληνικό και Διεθνές Δίκαιο για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών. Θεσμοί Πολιτιστικής Διαχείρισης	●		
Υ05	Οργάνωση Μουσειακού Χώρου για Επικοινωνία και Εκπαίδευση		●	
Υ06	Περιβάλλον Μουσείου και Προληπτική Συντήρηση		●	
Υ07	Πληροφορική, Νέες Τεχνολογίες και Μουσεία		●	
Υ08	Διοίκηση και Οικονομική Διαχείριση μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών		●	
Υ09	Επικοινωνία και Εκπαίδευση			●
Υ10	Μελέτες Ειδικών Περιπτώσεων Μουσείων			●

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ		Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	Β' ΕΞΑΜΗΝΟ	Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Ε01	Αρχαιολογία	●		
Ε02	Λαογραφία	●		
Ε03	Γεωλογία και Παλαιοτολογία	●		
Ε04	Στοιχεία Επιστημών Αγωγής		●	
Ε05	Βοτανική		●	
Ε06	Στοιχεία Επιστήμης των Υλικών		●	
Ε07	Εξέλιξη του Ανθρώπου			●
Ε08	Γενική Ιστορία τής Τέχνης			●
Ε09	Θέματα Ιστορίας Ελληνικής και Ευρωπαϊκής			●
Ε10	Βιοδιάβρωση			●

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστική			●
------------------------------------	--	--	---

Ο Γενικός Επόπτης Σπουδών σε συνεργασία με τον Προσωπικό Επόπτη κάθε φοιτητή, στην αρχή κάθε εξαμήνου, αποφασίζουν για μαθήματα έχει τη δυνατότητα να επιλέξει ο φοιτητής από αυτά που προσφέρονται στο συγκεκριμένο εξάμηνο. Ας σημειωθεί, ότι ο φοιτητής έχει δυνατότητα να επιλέξει μόνο ένα μάθημα επιλογής ανά εξάμηνο και επιπλέον μπορεί να έχει περιορισμένη δυνατότητα επιλογής, εφόσον η χρέωση των επιλεγόμενων μαθημάτων θα βασίζεται σε πληθώρα παραμέτρων, όπως το βασικό πτυχίο και οι όποιες ελλείψεις του σε γνωστικά αντικείμενα.

Δικαίωμα εκπόνησης Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης έχουν οι φοιτητές οι οποίοι έχουν καλύψει τους προβλεπόμενους όρους φοίτησης και έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τις διαδικασίες αξιολόγησης στα υποχρεωτικά και επιλεγόμενα μαθήματα που προβλέπονται στο Πρόγραμμα Σπουδών. Με την ολοκλήρωση του τρίτου εξαμήνου φοίτησης, οι φοιτητές οι οποίοι πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις καλούνται να υποβάλουν στην εκάστοτε εκλεγμένη επιτροπή τού μεταπτυχιακού αίτηση πρότασης για εκπόνηση Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης βάσει θεμάτων τα οποία έχουν προταθεί από την επιτροπή ή ενός θέματος της προσωπικής επιλογής τους. Το θέμα τής Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης το επεξεργάζεται κάθε φοιτητής ξεχωριστά χωρίς να επιτρέπεται η συνεργασία μεταξύ 2 ή περισσότερων φοιτητών. Η επιτροπή θα κρίνει και θα ενημερώσει κάθε υποψήφιο σχετικά με την αποδοχή τής αίτησής του. Ο σπουδαστής έχει τη δυνατότητα στην αίτηση που θα υποβάλει στην ΕΔΕ να προτείνει τον επιβλέποντα καθηγητή, με τον οποίο θα επιθυμούσε να συνεργαστεί κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας του. Ωστόσο, η ΕΔΕ είναι αρμόδια να αποφασίσει για τον ορισμό τού επιβλέποντα καθηγητή, ο οποίος θα εξαρτηθεί από το θέμα τής Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης αλλιώς και από τον αριθμό των αιτήσεων των φοιτητών. Συνεπώς, ένας καθηγητής δεν προβλέπεται να αναλάβει την εποπτεία μεγάλου αριθμού φοιτητών. Οι ορισθέντες επιβλέποντες καθηγητές θα βρίσκονται στη διάθεση του μεταπτυχιακού φοιτητή για οποιαδήποτε συμβουλή ή καθοδήγησή του, σχετικά με το θέμα τής Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσής του.

Η Μεταπτυχιακή Εργασία Εξειδίκευσης κατατίθεται στο τέλος τού Δ' Εξαμήνου σε τριμελή επιτροπή την οποία έχει ορίσει με απόφασή της η ΕΔΕ. Η υποστήριξη της Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης γίνεται ενώπιον της επιτροπής, σε ημερομηνία και ώρα που ορίζεται από την ΕΔΕ. Μετά το πέρας τής υποστήριξης της Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης, η επιτροπή την αξιολογεί και τη βαθμολογεί σύμφωνα με την κλίμακα βαθμολογίας που προαναφέρθηκε (βλ. σελ. 13)

Αν η Μεταπτυχιακή Εργασία Εξειδίκευσης θεωρηθεί από την επιτροπή ως μη ικανοποιητική και βαθμολογηθεί με βαθμό κατώτερο της βάσης (δηλ. 6), τότε η επιτροπή μπορεί να ζητήσει τη βελτίωσή της, την τροποποίηση ορισμένων τμημάτων ή τη ριζική αναμόρφωσή της, μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο που δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 6 μήνες.

Ε01 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Επιλογής Α' Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες:6

Συντονιστής: Ομ. καθ. Β. Λαμπρινουδάκης

Διδάσκων: Επίκ. καθ. Α. Βλαχόπουλος

Στόχος του Μαθήματος

Επισκόπηση της εξέλιξης της Αρχαίας Ελληνικής Τέχνης. Άσκηση των σπουδαστών στην αναγνώριση του κοσμοθεωριακού περιεχομένου των έργων και την διατύπωση του με περιεκτικό και εύληπτο τρόπο. Χειρισμός του έργου ως μουσειακού αντικειμένου σύμφωνα με τα παραπάνω. Επισκέψεις μουσείων (Εθνικό Αρχαιολογικό, Βυζαντινό και Χριστιανικό) και εκθέσεων σε συνεργασία με τον Δρα Α. Βλαχόπουλο και άσκηση σπουδαστών στον τρόπο και τις απαντήσεις μιας σύγχρονης έκθεσης αρχαίων έργων τέχνης και ζωής.

Δομή Μαθήματος

- Επισκόπηση της αρχαϊκής ελληνικής αρχιτεκτονικής. Άσκηση με εικόνες για την οικείωση των χαρακτηριστικών και της εξέλιξής της.
- Επισκόπηση της κλασικής ελληνικής αρχιτεκτονικής. Άσκηση με εικόνες για την οικείωση των χαρακτηριστικών και της εξέλιξής της.
- Επισκόπηση της ελληνιστικής ελληνικής αρχιτεκτονικής. Άσκηση με εικόνες για την οικείωση των χαρακτηριστικών και της εξέλιξής της.
- Επίσκεψη στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Διεσδυτική ερμηνεία των εκθεμάτων στις συλλογές γλυπτών και αγγείων της αρχαϊκής και κλασικής εποχής και κριτική συζήτηση για τον τρέχοντα και ιδανικό τρόπο έκθεσής τους (δύο από τους φοιτητές έχουν αναλάβει εργασία για τις συλλογές αυτές).
- Επισκόπηση της αρχαϊκής ελληνικής π्लाστικής. Άσκηση με εικόνες για την οικείωση των χαρακτηριστικών και της εξέλιξής της.
- Επισκόπηση της κλασικής ελληνικής π्लाστικής. Άσκηση με εικόνες για την οικείωση των χαρακτηριστικών και της εξέλιξής της.
- Επισκόπηση της ελληνιστικής ελληνικής π्लाστικής. Άσκηση με εικόνες για την οικείωση των χαρακτηριστικών και της εξέλιξής της.
- Επισκόπηση της αρχαϊκής ελληνικής αγγειογραφίας. Άσκηση με εικόνες για την οικείωση των χαρακτηριστικών και της εξέλιξής της.
- Εισαγωγή στην κλασική αγγειογραφία με εικόνες. Επίβλεψη εργασιών
- Επίσκεψη στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο. Διεσδυτική ερμηνεία των εκθεμάτων και κριτική συζήτηση για τον τρέχοντα και τον ιδανικό τρόπο έκθεσης (μια φοιτήτρια έχει αναλάβει εργασία για τις συλλογές του μουσείου αυτού).

- Επισκόπηση της κλασικής ελληνικής αγγειογραφίας. Άσκηση με εικόνες για την οικείωση των χαρακτηριστικών και της εξέλιξής της.
- Επισκόπηση της ελληνικής ζωγραφικής. Άσκηση με εικόνες για την οικείωση των χαρακτηριστικών και της εξέλιξής της.

E02 ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Επιλογής Α' Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 6

Συντονίστρια μαθήματος: Καθ. Αικ. Κορρέ-Ζωγράφου

Δομή Μαθήματος

1. Επιστημονική Τεκμηρίωση Λαογραφικών Μουσείων. Ιστορικό Πλαίσιο του Νεοελληνικού Υλικού Πολιτισμού (material culture).
2. Θεματικές Ενότητες. Κατηγορίες Λαογραφικών Μουσείων (α. Μουσεία «Γενικής Ύλης» ή «Πολυσυλλεκτικά», β. Μουσεία που καλύπτουν ένα θέμα π.χ. μεταξοίου, κεραμικής, χαλκού, καπνού, ελιάς, σταριού, κοσμήματος κ.λπ).
3. Σχέσεις περιβάλλοντος. Επιδράσεις στα επαγγέλματα και στις ασχολίες των κατοίκων. (Παράδειγμα: Λαογραφικό Μουσείο Άνδρου (υπεύθυνη επιστημονικής και μουσειολογικής τεκμηρίωσης Αικ. Κορρέ-Ζωγράφου), όπου μέσα από τις θεματικές ενότητες (μετάξι, στάρι, ελιά, ναυτιλία) ολοκληρώνεται η φυσιογνωμία τού νησιού και των κατοίκων του.
4. Υπαίθρια Μουσεία (το παράδειγμα των Βαλκανικών χωρών).

Βιβλιογραφία

- Γαρίδης, Μ. 1996. *Διακοσμητική Ζωγραφική*. Εκδ. Μέλισσα.
- *Εγχειρίδιο για την τεκμηρίωση των Λαογραφικών Συλλογών*, 1998 (ICOM).
- ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ 1 1978, σ. 131-180 (Οργάνωση και Λειτουργία ενός σύγχρονου Εθνογραφικού Μουσείου, Βασική Μουσειολογική Βιβλιογραφία, Η Βιβλιοθήκη του Εθνογραφικού Μουσείου).
- *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους ΙΑ'*, 1975. (πνευματικός βίος και πολιτικός 1669-1821) σ. 244-299.
- Κορρέ-Ζωγράφου, Κ. 1995. *Τα Κεραμικά του Ελληνικού Χώρου*. Εκδ. Μέλισσα.
- Κορρέ-Ζωγράφου, Κ. 2002. *Χρυσικών Έργα*. Εκδ. ΕΛΙΑ.
- Μερακλής, Μ. 1992. *Λαϊκή Τέχνη*. Ελληνική Λαογραφία Γ' .
- *Νεοελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, 1989. Εκδ. Μέλισσα. σ.1-8.
- Dudley, D. W. 1979. *Museum Registration Methods*, American Association of Museums, Washington DC.
- Museum Documentation Association, 1985. *Basic Documentation Recommendation for Museums*.

Προτεινόμενες Επισκέψεις σε Μουσεία

1. Μουσείο Μπενάκη, Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο Αθηνών.
2. Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα (Ναύπλιο).
3. Λαογραφικό /Εθνολογικό, Μακεδονικό Θεσσαλονίκης.
4. Εθνολογικό Μουσείο Θράκης (Αλεξανδρούπολη).

Επιλογής Α΄ Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 6

Συντονιστής: Καθ. Μιχάλης Δερμιτζάκης

Διδάσκοντες: Καθ. Ευάγγελος Βελιτζέλιος, Επίκ. καθ. Χαρά Ντρίνια, Δρ. Γεωργία Φέρμελη

Στόχος του Μαθήματος

Το μάθημα αυτό στοχεύει στο να εισαγάγει τους/ισ φοιτητές/τριες στη Γεωλογική και Παλαιοτολογική Κληρονομιά και να τους/ισ ευαισθητοποιήσει σε θέματα γεωπεριβάλλοντος.

Αρχικά παρατίθενται βασικές γεωλογικές έννοιες (τι είναι Γεωλογία, η Γη ως δυναμικός και εξελισσόμενος πλανήτης, παλαιογεωγραφική εξέλιξη του πλανήτη μας) καθώς και εισαγωγικές παλαιοτολογικές έννοιες (θεωρία της Οργανικής Εξέλιξης, η ζωή μέσα στον χρόνο, τα απολιθώματα, τεκμήρια γεωιστορικής εξέλιξης). Ακολουθεί η ανάπτυξη βασικών εννοιών της Γεωλογικής και Παλαιοτολογικής Κληρονομιάς—ορισμοί και η σχετική ορολογία (φυσική κληρονομιά, γεωλογική κληρονομιά, γεωποικιλότητα, γεώτοποι, γεωπάρκα, γεωλογικά μνημεία, γεωδιατήρηση), καθώς και ειδικότερα θέματα όπως: κατηγορίες γεωτόπων, διατήρηση, προστασία και ανάδειξη της γεωλογικής κληρονομιάς και των γεωτόπων, σχετική νομοθεσία, γεωτουρισμός, μουσειακή εκπαίδευση/εκπαίδευση και γεωδιατήρηση, ορθολογική και μουσειακή ανάδειξη των παλαιοτολογικών ευρημάτων στον ευρωπαϊκό και τον ελληνικό χώρο, μελέτες περίπτωσης.

Προτεινόμενη βιβλιογραφία

- Δερμιτζάκης, Μ. (2002): *Γεωλογικές διαδρομές-Μικρά μελετήματα*, εκδ. Γκέλημπεση, Αθήνα.
- Δερμιτζάκης, Μ., Λέκκας, Σ. (2006): *Διερευνώντας τη Γη*, 6η έκδ., εκδ. Γκέλημπεση, Αθήνα.
- Θεοδοσίου, Ειρ., Φέρμελη, Γ., Κουτσουβέλη, Αν. (2006): *Η Γεωλογική μας Κληρονομιά*, εκδ. Καλειδοσκόπιο, Αθήνα.
- Υπουργείο Αιγαίου (2002): *Ατλαντας των Γεωλογικών Μνημείων του Αιγαίου*, εκδ. ΑΔΑΜ/Πέργαμος Εκδοτική-Εκτυπωτική ΑΒΕΕ, Παιανία.
- Elis, N.V. (1996 ed.): *An introduction to the geological conservation review* (Bowen, D.Q., Campbell, S., Knill, J.L., McKirdy, A., p., Prosser, C., D., Vincent, M.A., Wilson, R.C.L.), Joint Nature Conservation Committee.
- Gray, M. (2004): *Geodiversity, valuing and conserving abiotic nature*, John Wiley and sons Ltd.

Επισκέψεις σε μουσεία

Μουσείο Παλαιοτολογίας και Γεωλογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Επίσκεψη σε in situ Μουσεία (π.χ. Γεώτοπος Πικερμίου).

Επιλογής Β΄ Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 6

Συντονιστής μαθήματος: Δρ. Β. Ιωαννίδη

Διδάσκων: Ομ. καθ. Αθ. Τσιπιλητάρης

Περιεχόμενο μαθήματος

- Αντιλήψεις και τάσεις στον ορίζοντα των Επιστημών της Αγωγής / Το επιστημονικό πεδίο της Παιδαγωγικής και βασικές έννοιες
- Μουσείο – Εκπαίδευση – Ιστορία: επιστημολογικές παραδοχές και μεθοδολογικές αρχές σύνδεσης σχολείου και κοινωνίας
- Μάθηση και Διδασκαλία: Θεωρίες μάθησης
- Αναλυτικό πρόγραμμα: τυπικό και άτυπο

- Μοντέλα διδασκαλίας: τυπικές και άτυπες ομάδες
- Παιδαγωγική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών μιας ομάδας
- Η συμπεριφορά του μαθητή: κοινωνική - αντικοινωνική
- Η συμπεριφορά του δασκάλου: εκπαιδευτικό στυλ διδασκαλίας
- Από την ένταξη στην «εκπαίδευση του μη αποκλεισμού»: όροι και προϋποθέσεις πρόσβασης ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο μουσείο
- Ένα διαθεματικό μοντέλο εκπαιδευτικής παρέμβασης – βιωματικές τεχνικές
- Μουσείο και βιώσιμη ανάπτυξη, Μουσείο και δια βίου παιδεία

Αντικειμενικοί στόχοι του μαθήματος

1. Ανάπτυξη της ικανότητας για επικοινωνία και διεπιστημονική συνεργασία
2. Ανάπτυξη ικανοτήτων διδασκαλίας και εκπαιδευτικού σχεδιασμού στο χώρο του μουσείου
3. Ανάπτυξη αυτοεκτίμησης, εμπέδωση γνώσεων διδακτικής μεθοδολογίας και συμβολή στην ικανότητα για εύρεση εργασίας

Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι

Θα επιδιωχθεί ανάπτυξη αρχών παιδαγωγικής θεωρίας και πρακτικής μέσω μεθόδων ενεργητικής μάθησης. Επιμέρους δραστηριότητες αφορούν την εξοικείωση των φοιτητών –τριών με μία ποικιλία βιωματικών τεχνικών, αξιοποιώντας τη δυναμική της ομάδας για επικοινωνία και συμμετοχή, συνεργασία και ενεργητική ακρόαση, διαχείριση της αλληλαγής και επίλυση προβλημάτων κ.ά. Επίσης, έμφαση θα δοθεί σε ασκήσεις που θα βοηθήσουν τον φοιτητή/τα-ρια, και μελλοντικό/-ή μουσειοπαιδαγωγό, να δομήσει ένα σύνολο παιδαγωγικών επιλογών (εκπαιδευτικοί στόχοι, μέθοδοι και μέσα) και να διαμορφώσει ένα ευέλικτο πλαίσιο εκπαιδευτικής μεθοδολογίας αλληλά και συμπεριφοράς στο χώρο του μουσείου.

Θα δοθούν Πανεπιστημιακές σημειώσεις και Φάκελος άρθρων.

Μέθοδος γραπτών αξιολόγησης / βαθμολόγησης

Ανάληψης γραπτών εργασιών και ατομικών ασκήσεων στο πλαίσιο του μαθήματος.

Γενική βιβλιογραφία

- Αγγελιάκος, Κ. (2003). *Διαθεματικές προσεγγίσεις της γνώσης στο ελληνικό σχολείο*. Αθήνα: εκδ. Μεταίχμιο.
- Aries, Ph. (1975). *Geschichte der Kindheit*. Muenchen.
- Βελιώτη-Γεωργοπούλου, Μ., Τουντασάκη, Ε. (επιμέλεια), (2004) *Μουσεία και Άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Εμπειρίες και Προοπτικές*. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών: Κέντρο Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής. Υπουργείο Πολιτισμού: Διεύθυνση Λαϊκού Πολιτισμού. Αθήνα: εκδ. Gutenberg.
- Bertrand, Y. (1999). *Σύγχρονες εκπαιδευτικές θεωρίες*. Αθήνα: εκδ. Ελληνικά Γράμματα.
- Βρεττός, Γ. - Καψάλης, Α. (1999). *Αναλυτικό Πρόγραμμα*. Αθήνα.
- Γκότοβος, Α. (2002) *Παιδαγωγική Αλληλεπίδραση*. Αθήνα: εκδ. Gutenberg.
- Δερμιτζάκης, Μιχ., Ιωαννίδη, Β. (2004). *Ο σύγχρονος ρόλος τού εκπαιδευτικού. Αξιοποίηση αρχών της Πραγωγής της Υγείας στην εκπαιδευτική διαδικασία*. Τιμητικός τόμος ομ. καθηγ. Λουκά Σπάρου, σσ. 329-339.
- Δανασής-Αφεντάκης, Α. (1985). *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*, τ. Α-Β. Αθήνα.
- Day, C. (2003). *Η εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Οι προκλήσεις της Διαβίου Μάθησης*. Αθήνα: εκδ. Τυπωθήτω – Γ. Δαρδανός.
- Fend, H.Q. (1977). *Schulklima: Soziale Einflüsse in der Schule*. Weinheim.
- Fontana, D. (1996). *Ψυχολογία για εκπαιδευτικούς*. Αθήνα: εκδ. Σαββάλας.
- Ζαφειράκου, Α., Ροτβίν, Μ., Ξανθοπούλου, Κ., Πεδιαδίτση, Α., Buffet, F. (2000). *Μουσεία & Σχολεία. Διάλογος & συνεργασίες. Αναπαραστάσεις & πρακτικές*. Αθήνα: εκδ. Τυπωθήτω – Γ. Δαρδανός.
- Ζαχαροπούλου, Μ., Ιωαννίδη, Β. (2007). *Μαθησιακές και διδακτικές δραστηριότητες για παιδιά με*

Δυσχέρειες κοινωνικής προσαρμογής. Η περίπτωση του θεατρικού παιχνιδιού ως ενταξιακής τεχνικής. Πρακτικά του 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ειδικής Αγωγής με διεθνή συμμετοχή "Η Ειδική Αγωγή στην κοινωνία της γνώσης". Οργάνωση: Εταιρεία Ειδικής Παιδαγωγικής Ελλάδος. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή.

- Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (επιμέλεια-εισαγωγή), *Άτομα με ειδικές ανάγκες και η ένταξή τους*. Πρακτικά επιμορφωτικών σεμιναρίων. Αθήνα: εκδ. Ελληνικά Γράμματα.
- Θεοφιλίδης, Χ. (1997). *Διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας*. Αθήνα: εκδ. Γρηγόρη.
- Itard, J. (x.x). *Viktor de l' Aveyron (1801) –Βίκτωρ ο Άγριος των Αβείρων*. Αθήνα: Δίodos.
- Ιωαννίδη, Β. (2003). *Σημασία και δυνατότητες παιδαγωγικής προσέγγισης και παρέμβασης στην κοινωνική ένταξη παιδιών και εφήβων με παραβατική συμπεριφορά*. Τα Εκπαιδευτικά, τεύχ. 69-70, σσ. 89-96.
- Ιωαννίδη, Β. (2005). *Μουσεία και κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες. Η περίπτωση ατόμων με ειδικές ανάγκες: προβληματική, δυνατότητες, εφαρμογές*. Περιοδ. Νέα Παιδεία, τεύχ. 114, σσ. 43-54.
- Ιωαννίδη, Β. (2006). *Εισαγωγή καινοτομιών στην ειδική αγωγή*. Καινοτόμες παιδαγωγικές παρεμβάσεις για άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες: Αγωγή Υγείας και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση σε παιδιά και εφήβους με δυσχέρειες κοινωνικής προσαρμογής. Αθήνα: εκδ. Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.
- Καθαντζή Αζίζι, Α. (1986). *Αυτογνωσία - Αυτοέλεγχος*. Αθήνα.
- Καμαρινού, Δ. (2000). *Βιωματική μάθηση στο σχολείο*. Αθήνα: αυτοέκδοση.
- Kaminski, G. (1970). *Verhaltenstheorie und Verhaltens - modifikation*. Stuttgart.
- Kellmer, Bringkle, Mia (1979). *Was Kinder brauchen*. Stuttgart.
- Κόκκινος, Γ., Αλεξάκη, Ε. (επιμέλεια). (2002). *Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μουσειακή αγωγή*. Αθήνα: εκδ. Μεταίχιμο.
- Κοσσυβάκη, Φ. (2002). *Κριτική Επικοινωνιακή Διδασκαλία. Κριτική προσέγγιση της διδακτικής πράξης*. Αθήνα: εκδ. Gutenberg.
- Κουβέλη, Α. (2001). Ο μαθητής και το μουσείο: Βιώματα και αντιλήψεις. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 104-105 (Α' Β'), σσ. 63-87.
- Κρίβας, Σ. (2002). *Παιδαγωγική επιστήμη: Βασική θεματική*. Αθήνα: εκδ. Gutenberg.
- Κούσουλης, Φ. (2004). *Σχεδιασμός και εφαρμογή διαθεματικής διδασκαλίας*. Αθήνα: εκδ. Ατραπός.
- Liegle, L. (1977). *Familie und Kollektiv im Kibbutz*. Weinheim / Basel.
- Ματσαγγούρας, Η. (2003). *Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση. Εννοιολογική Αναπλαισίωση και Σχέδια Εργασίας*. Αθήνα: εκδ. Γρηγόρη.
- Μερακλής, Μ. (1992). *Κοινωνική Συγκρότηση*. τ. Α' Αθήνα: Οδυσσεύς.
- Meyer, E. (1987). *Ομαδική διδασκαλία θεμελίωση και παραδείγματα*. Μετάφρ.: Λ. Κουτσούκη. Θεο/νίκη: εκδ. Κυριακίδη.
- Ξωχέλης, Ρ. (1983). *Θεμελιώδη προβλήματα της παιδαγωγικής επιστήμης*. Θεσσαλονίκη: εκδ.: Κυριακίδης.
- Πυργιωτάκης, Ι. (1999). *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική επιστήμη*. Αθήνα: εκδ. Ελληνικά Γράμματα.
- Rosenthal, R., Jacobson, I. (1971). *Pygmalion im Unterricht*. Weinheim.
- Σακκάς, Δ. (1975). *Θεωρία και πράξις της μαθήσεως*. Αθήνα
- Στυλιανίδης, Μ. (2002). Εκπαιδευτικά προγράμματα μουσειακής αγωγής: Μια πρόταση για μοντελοποίηση και αξιολόγησή της. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, τεύχ. 34, σσ. 44-64.
- Τριλιανός, Θ. (2002). *Η Παράθεση του Μαθητή για Μάθηση*. Αθήνα.
- Τριλιανός, Θ. (2004). *Μεθοδολογία της Σύγχρονης Διδασκαλίας*, τ. Α'-Β'. Αθήνα.
- Τσιπλητάρης, Α. Αντισταρξική αγωγή. *Επιστημονικό Βήμα του δασκάλου*, (3/1984).
- Τσιπλητάρης, Α. (1986). Η ψυχοσωματική ανάπτυξη του παιδιού κατά τα πρώτα χρόνια (0-5 ετών) της ζωής του. *Επιστημονική Σκέψη*, τεύχ. 28. Αθήνα.
- Τσιπλητάρης, Αθ. (1995). *Η Μάθηση και η γνώση στα ζώα και στον άνθρωπο*. Αθήνα: εκδ. Περιβοήλακι.
- Τσιπλητάρης, Αθ. (2001). *Η Κοινωνικοποίηση του παιδιού*. Αθήνα.
- Τσιπλητάρης, Αθ. (2000). *Ψυχοκοινωνιολογία της Σχολικής Τάξης*. Αθήνα.

- Weber, E. (1976). *Erziehungsstile*. Verlag Ludwig Auer. Donauwörth.
- Χάιτας, Χ., Ιωαννίδη, Β. (2006). Προς μια δια βίου εκπαίδευση ειδικών ομάδων πληθυσμού στο πλαίσιο του μουσείου: σύνδεση και κατάρτιση ορίων. Το παράδειγμα των ανήλικων παραβατών. *Πρακτικά του Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή "Δια βίου μάθηση για την ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή"*. Οργάνωση: Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Συνεργασία: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. http://www.gsae.edu.gr/LifeLongLearnig_Conference/default.asp?page=eisigiseis
- Χρυσοφίδης, Κ. (1994). *Βιωματική-Επικοινωνιακή Διδασκαλία*. Αθήνα: εκδ. Gutenberg.

E05 ΒΟΤΑΝΙΚΗ

Επιλογής Β' Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 6

Συντονίστρια μαθήματος: Καθ. Αθ. Οικονόμου-Αμίληη

Διδάσκοντες: Δρ. Ζ. Γκόγου-Ζάγκου, Λεκτ. Τ. Λεγάκης, Επίκ. καθ. Α. Πανταζίδου,

Επίκ. καθ. Λ. Σοβαντζή-Κουμπλή

Στόχοι Μαθήματος

Στόχος τού μαθήματος είναι η εξειδίκευση των μεταπτυχιακών φοιτητών

- α) σε θέματα κατανόησης, κριτικής σκέψης και επίλυσης προβλημάτων που σχετίζονται με τη λειτουργία ενός Βοτανικού Μουσείου και
- β) σε θέματα μεθοδολογίας των βοτανικών συλλογών (βοτανικές συλλογές υπαίθρου, συντήρηση και έκθεση βοτανικών συλλογών ερμπαρίου, καταγραφή βοτανικών συλλογών με παραδοσιακές ή και σύγχρονες τεχνικές).

Δομή Μαθήματος

Παρατήρηση, ανάλυση και προσδιορισμός φυτών από διάφορα αθροίσματα με στόχο την κατανόηση και ανάπτυξη τεχνικών πεδίου και εργαστηρίου για την ορθή συλλογή και διατήρηση των μουσειακών δειγμάτων. Αναλυτικότερα, θα εξετασθούν από άποψη δομής τα ακόλουθα αθροίσματα και χαρακτηριστικοί αντιπρόσωποί τους:

1. Προκαρυωτικοί οργανισμοί (κυανοβακτήρια)
2. Μικροσκοπικά φύκη (χλωροφύκη, διάτομα, δινομαστιγωτά κ.λπ.)
3. Μακροσκοπικά φύκη (φαιοφύκη, ροδοφύκη)
4. Μύκητες
5. Λειχήνες
6. Βρυόφυτα
7. Πτεριδόφυτα
8. Σπερματοφύτα

Για τα ανωτέρω αθροίσματα θα δίνεται έμφαση στις μεθόδους δημιουργίας βοτανικών συλλογών υπαίθρου, στη συντήρηση και έκθεση βοτανικών συλλογών ερμπαρίου και στην καταγραφή βοτανικών συλλογών με παραδοσιακές (τρόπος γραφής ετικετών, φωτογράφιση κ.λπ.) ή και σύγχρονες (ηλεκτρονική βάση δεδομένων κ.λπ.) τεχνικές.

Παρακολούθηση συναφών εργασιών στο Βοτανικό Μουσείο και στους δύο Βοτανικούς Κήπους τού

Πανεπιστημίου Αθηνών (Βοτανικός Κήπος και Κήπος Διομήδους).

Βιβλιογραφική ενημέρωση και παρουσίαση σεμιναρίων από τους ενδιαφερόμενους μεταπτυχιακούς φοιτητές (προαιρετικά).

Βιβλιογραφία

Οι διδακτικές σημειώσεις τού Τμήματος Βιολογίας που χρησιμοποιούνται για την εκπαίδευση των προπτυχιακών βιολόγων σε σχετικά μαθήματα Βοτανικής και Οικολογίας μπορούν να χρησιμεύσουν ως συμπληρωματικό υλικό των φοιτητών τού ΠΜΣ «Μουσειακές Σπουδές».

Για τα επιμέρους όμως κεφάλαια διδασκαλίας προτείνονται τα:

- Alexopoulos C.J., Mims C.J. & Blackwell M. (1996). *Introductory Mycology*. 4th Ed., John Wiley & Sons, New York, 868 pp.
- Barton, L. 2004: *Structural and functional relationships in Prokaryotes*. Springer, 817 pp.
- Coppejans, E. 1983: *Iconographic d' Algues Mediterraneennes*, Cramer, 470 pp.
- Graham, E. L. & Wilcox, W.L. 2000: *Algae*. Prentice Hall, 640 pp.
- Knoll, H. A. 2003: *Life on a young planet*. Princeton. 277 pp.
- Lengeler, W. J., Drews G. & Schlegel G.H. (Eds.) 1999: *Biology of the Prokaryotes*. Blackwell Science. 955 pp.
- Moore-Landecker (1996). *Fundamentals of the Fungi*. 4th Ed. Prentice-Hall, Upper Saddle River, N.J., 574 pp.
- Nash III T.H. ed. (1996). *Lichen Biology*. Cambridge Univ. Press, Cambridge, 303 pp.
- Whitton, A. B. & Potts M. 2000: *The ecology of Cyanobacteria. Their diversity in time and space*.
- Raven, P., Evert R. & Eichhorn 1999: *Biology of Plants*, Freeman and Company, New York.
- Εκπαιδευτική Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια. 10. Φυτολογία. Εκδοτική Αθηνών.

Προτεινόμενες Επισκέψεις σε Μουσεία

Επισκέψεις σε συναφή Μουσεία τής Αττικής.

Συγκεκριμένα προτείνονται για επίσκεψη το Βοτανικό Μουσείο (Εκθεση Αττικού Τοπίου), ο Βοτανικός Κήπος και ο Διομήδειος Κήπος τού Πανεπιστημίου Αθηνών.

E06 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΩΝ ΥΛΙΚΩΝ

Επιλογής Β' Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 6

Συντονιστής μαθήματος: Ομ. καθ. Δ. Χαραλάμπους

Διδάσκουσα: Επίκ. καθ. Α. Πούρνου

Στόχοι Μαθήματος

Το μάθημα αυτό απευθύνεται κυρίως στους μεταπτυχιακούς φοιτητές που παρακολουθούν το Π.Μ.Σ. «Μουσειακές Σπουδές», οι οποίοι προέρχονται από θεωρητικούς κλάδους. Στόχος τού μαθήματος είναι να δώσει βασικές γνώσεις για τη δομή των υλικών κατασκευής μουσειακών αντικειμένων και υλικών συντήρησης. Μεγαλύτερη έμφαση δίνεται σε θέματα μικροδομής των υλικών αυτών, ώστε να κατανοούνται καλύτερα οι ιδιότητες των υλικών που οφείλονται στη μικροδομή τής ύλης.

Μετά το πέρας των μαθημάτων ο μεταπτυχιακός φοιτητής αναμένεται να έχει τις ακόλουθες ικανότητες:

- Γνώση των βασικών ιδιοτήτων των διαφόρων υλικών κατασκευής και συντήρησης, σε σχέση με τη δομή τους.
- Γνώση για τον συνδυασμό τής δομής με τη συμπεριφορά των υλικών κατασκευής και συντήρησης.
- Αποφυγή χρήσης υλικών στην έκθεση ή αποθήκευση των μουσειακών αντικειμένων, τα οποία ενδέχεται να προκαλέσουν πρόβλημα στα αντικείμενα.

Δομή Μαθήματος

1. Η δομή της ύλης
Ατομικό, μοριακό, ιοντικό, κρυσταλλικό επίπεδο
Κατάσταση της ύλης.
2. Η δομή των κεραμικών
Δομή των αργίλων, τύποι αργίλων. Δομικές αλλαγές κατά το ψήσιμο των κεραμικών.
3. Η δομή των γυαλιών και των υαλιωμάτων
Δομή της άμορφης ύλης. Ρόλος των συστατικών του γυαλιού στη δομή του.
4. Δομή των μετάλλων
Μεταλλικός δεσμός. Κρυσταλλικά συστήματα των μετάλλων
Κράματα. Διαγράμματα φάσεων. Δομή.
5. Ιδιότητες των μετάλλων σε σχέση με τη δομή
Φυσικές - μηχανικές ιδιότητες. Διάβρωση και σχέση της με τη δομή των μετάλλων και κραμάτων.
6. Το άτομο του άνθρακα και η δομή των οργανικών ενώσεων
Φαινόμενα που σχετίζονται με τη δομή. Οι οργανικοί διαλύτες.
7. Συνθετικά πολυμερή
α. Θερμοπλαστικά πολυμερή
Δομή - τύποι.
8. Συνθετικά πολυμερή
β. Θερμοσκληρυνόμενα πολυμερή
Δομή - τύποι.
9. Φυσικές οργανικές ενώσεις
α. Πολυσακχαρίτες. Δομή, ιδιότητες κυτταρίνης, ίνες
β. Βερνίκια. Δομή, σύσταση.
10. Φυσικές οργανικές ενώσεις
γ. Λιπίδια. Δομή, ιδιότητες
δ. Πρωτεΐνες. Δομή, ιδιότητες.

Βιβλιογραφία

- Anderson, Leaver, Rawlings and Alexander 1996 (4η εκδ.). *Materials Science*. Εκδ. Chapman and Hall.
- Αντωνοπούλου, Ι. 1991. *Μέταλλα και άλλα υλικά*. Θεσσαλονίκη: Εκδ. University Studio Press.
- Καθίκανη, Γ. Χατήρη Ι. 1996. *Τεχνολογία υλικών*. Εκδ. Ίων.
- Κονοφάγος, Κ. *Μεταλλογνωσία*.
- Σκουθικίδης, Θ.Ν. *Φυσικοχημεία ΙΙ. Οι καταστάσεις της ύλης*.
- Σκουθικίδης, Θ.Ν. *Φυσικοχημεία ΙΙ γ. Ηλεκτρονιακή δομή των ατόμων και των μορίων*.
- Brandt D.A., 1992. *Metallurgy Fundamentals*. Εκδ. Gordheart-Willcox.
- Callister, W.D. Jr. 1996 (4η εκδ.). *Materials Science and Engineering*. Εκδ. J.Wiley and Sons.
- Horie, C.V. 1987. *Materials for Conservation*. Εκδ. Butterworth.
- Newey, Ch. and G. Weaver (eds) 1990. *Materials Principles and Practice*. Εκδ. Butterworth-Heinemann.
- Van Vlack, L.H. 1973. *A Textbook of Materials Technology*. Εκδ. Addison - Wesley .
- Smith, W.F. 1996. *Principles Materials Science and Engineering*. Εκδ. Mc Graw-Hill.

Επιλογής Γ' Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 6

Συντονιστής μαθήματος: Επίκ. καθ. Μ. Ι. Παπαγρηγοράκης

Διδάσκοντες: Μ. Δουλιγερίδης Διευθυντής Συντήρησης Εθνικής Πινακοθήκης, Ε. Κίττα Συντηρήτρια Έργων Τέχνης – Μουσειολόγος, Λέκτ. Κ. Μωραΐτης, Καθ. Γ. Παναγιώτης, Αναπλ. καθ. Θ. Πίτσιος, Φ. Συνοδινός Ορθοδοντικός, Λέκτ. Κ. Τζώρτζη, Χ. Χαΐτας Αρχιτέκτων Μηχανικός - Μουσειολόγος

Στόχοι Μαθήματος

Στόχος του μαθήματος είναι να συνδέσει την έρευνα και διαχείριση των ανθρώπινων καταλοίπων με τα μουσεία και τη μουσειολογική θεωρία, και να εξοικειώσει τους φοιτητές με τα πανεπιστημιακά μουσεία και τις πανεπιστημιακές συλλογές. Με το σκεπτικό αυτό, στο μάθημα εξετάζονται θέματα όπως: Πώς συνδέονται οι κλάδοι της φυσικής ανθρωπολογίας και της αρχαιολογίας με τη μουσειολογία και πώς εφαρμόζεται η διεπιστημονικότητα; Πώς οι ανθρώπινες σκελετικές συλλογές συμβάλλουν στην ανθρωπολογική έρευνα; Ποια ήταν η χρήση του σκελετικού υλικού στις διάφορες εποχές και πώς δημιουργήθηκαν οι πρώτες μουσειακές συλλογές; Πώς τα μουσεία άντησαν στοιχεία από τις θεωρίες της Εξέλιξης του ανθρώπου για να διαμορφώσουν εκθέσεις; Ποιες είναι οι σύγχρονες εκθετικές πρακτικές παρουσίασης ανθρώπινων καταλοίπων και πώς αυτές επηρεάζουν τη συγκρότηση του νοήματος της έκθεσης; Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα ζητήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα τα μουσεία γύρω από το θέμα της διαχείρισης των ανθρώπινων καταλοίπων και τις αντικρουόμενες απόψεις για την έκθεσή τους: Αποτελούν τα ανθρώπινα κατάλοιπα φυσική ή πολιτιστική κληρονομιά; Πού βρίσκονται τα όρια και ποια είναι τα κριτήρια κατάταξης; Ποια τα ηθικά ζητήματα που προκύπτουν;

Βασικό τμήμα του μαθήματος αποτελούν οι επισκέψεις σε πανεπιστημιακά μουσεία και η εκπόνηση και παρουσίαση εργασίας-εκθετικής πρότασης, που στόχο έχει την εφαρμογή των γνώσεων που αποκόμισε ο μεταπτυχιακός φοιτητής κατά τη διάρκεια των μαθημάτων.

Βιβλιογραφία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- C. Renfrew, *Αρχαιολογία. Θεωρίες, Μεθοδολογία και Πρακτικές Εφαρμογές*, Αθήνα: Καρδαμίτσα, 2001.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- T. Bennett, The Exhibitionary Complex, στο *Representing a Nation: A Reader*, Boswell, D., Evans, J. (eds.), London: Routledge, 1999.
- M. Brooks & C. Rumsey, 'Who knows the fate of his bones'? Rethinking the body on display: object, art or human remains? στο *Museum Revolutions: how museums change and are changed*, S.J.Knell, S. MacLeod and S. Watson (eds.), London: Routledge, 2007.
- V. Cassman, N.Odegaard & J.Powell (eds.), *Human remains: guide for museums and academic institutions*, Lanham, Md; Oxford: AltaMira Press, 2007.
- C.Fforde, *Collecting the Dead: Archaeology and the Reburial Issue*, London: Duckworth, 2004.
- C. Fforde, J. Hubert & P. Turnbull (eds.), *The Dead and their possessions: repatriation in principle, policy and practice*, London: Routledge, 2002.
- M. Kemp & M. Wallace, *Spectacular bodies: the art and science of the human body from Leonardo to now*, London: Hayward Gallery, 2000.
- J. Lohman & C. Goodnow (eds.) *Human Remains and Museum Practice*, London: Museum of London, 2006.
- C. Quigley, *Skulls and Skeletons: Human Bone Collections and Accumulations*, London: McFarland, 2001.
- H. Swain, *An Introduction to Museum Archaeology*, Cambridge: Cambridge University Press, 2007.

Επιλογή Γ' Εξαμήνου

Πιστωτικές Μονάδες: 6

Συντονιστής: Ομ. καθ. Ν. Ζίας

Διδάσκοντες: Δρ. Ευγενία Αλεξάκη, Δρ. Δημοσθένης Δαβέττας

Στόχοι μαθήματος

Το μάθημα επιχειρεί μια συστηματική εξοικείωση των φοιτητών με την επιστήμη της Ιστορίας της Τέχνης.

Στόχος του μαθήματος είναι να γνωρίσουν οι φοιτητές παραμέτρους της καλλιτεχνικής δημιουργίας καθώς και της επιστήμης της ιστορίας της τέχνης που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την οργάνωση μιας έκθεσης έργων τέχνης. Στο πλαίσιο αυτό το μάθημα συμπληρώνεται από εργασίες των φοιτητών με γενικό θέμα Ιστορία της Τέχνης: Από την επιστημονική έρευνα στην εκθεσιακή πράξη. Οι φοιτητές - σε μικρές ομάδες- αναλαμβάνουν να οργανώσουν μια «έκθεση» έργων ελληνικών ή ξένων καλλιτεχνών συγκεκριμένης περιόδου ή/και τεχνοτροπίας: Αφού πρώτα δουλέψουν ως ερευνητές – ιστορικοί της τέχνης και συγκεντρώσουν (με τη βοήθεια των διδασκόντων) όλα τα απαραίτητα στοιχεία, στη συνέχεια θα κληθούν να επιλέξουν το ποια από τα στοιχεία αυτά και με ποιον τρόπο θα παρουσιαστούν στη σχετική έκθεση.

Θεματικοί Άξονες

Συγκεκριμένα, στη διάρκεια του εξαμήνου θα σχολιαστούν:

- το αντικείμενο της Ιστορίας της Τέχνης.
- οι βασικότερες μέθοδοι ανάλυσης & ερμηνείας των έργων τέχνης (μορφοπλαστική, εικονογραφική-εικονολογική, κοινωνικοιστορική, σημειολογική ανάλυση κ.λπ).
- οι λειτουργικές σφαίρες των εικαστικών τεχνών (θεραπευτική, πολιτική, αναπαραστατική, αισθητική λειτουργία). ενώ, παράλληλα, θα γίνει μια συνοπτική επισκόπηση:
- της ιστορίας της τέχνης της Δύσης από το 1300 έως τον 20ο αιώνα.
- της ιστοριογραφίας της ιστορίας της τέχνης.

Βιβλιογραφία:

- Bann St., «*Art History and Museums*», στο Cheetham M., Michael A. H. & Moxey K. (επιμ.), *The Subjects of Art History*, Νέα Υόρκη 1998.
- Belting H. κ. ά., *Εισαγωγή στην Ιστορία της Τέχνης*, επιμ. Μ. Παπανικολάου, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1995.
- Belting H., *Art history after modernism*, Σικάγο 2003.
- Beardsley M. C., *Ιστορία των αισθητικών θεωριών*, Αθήνα 1989.
- Busch W., Funkkolleg Kunst, *Eine Geschichte der Kunst im Wandel ihrer Funktionen*, Μόναχο 1997 (2η συμπληρωμένη έκδοση).
- Duncan C., *Civilising Rituals: Inside Public Art Museums*, Routledge 1995.
- Gombrich E.H., *Το Χρονικό της Τέχνης*, Αθήνα 1998.
- Hauser A., *Κοινωνική Ιστορία της Τέχνης*, τ. 2-4, εκδ. Κάλβος, Αθήνα 1984.
- Honour H. & Fleming J., *Ιστορία της Τέχνης*, τ. 2, 3, Αθήνα 1992.
- Kultermann U., *The history of art history*, Νέα Υόρκη 1993.
- Ματθιόπουλος Ε.Δ. & Χατζνικολάου Ν. (επιμ.), *Η Ιστορία της Τέχνης στην Ελλάδα*, Ηράκλειο 2003.
- Nelson R. S. & Shiff R., *Critical Terms for Art History*, Σικάγο 1996.
- Panofsky E., *Μελέτες εικονολογίας, ουμανιστικά θέματα στην Τέχνη της Αναγέννησης*, Αθήνα 1991.
- Wölfflin H., *Βασικές έννοιες της Ιστορίας της Τέχνης. Το πρόβλημα της εξέλιξης του στίλ στη νεότερη τέχνη* (1915), 2η ελληνική έκδοση: Επίκεντρο, 2006.
- Preziosi D., *The Art of Art History: a Critical Anthology*, Οξφόρδη 1998.
- Χρήστου Χρ., *Θεωρία και Ιστορία της νεώτερης τέχνης*, Θεσσαλονίκη 1970
- Χρήστου Χρ., *Εισαγωγή στην Τέχνη*, 2 τόμοι, Αθήνα 1987, 1988

Επιλογή Γ' Εξαμήνου

Πιστωτικές Μονάδες: 6

Συντονίστρια: Αναπλ. καθ. Μαρία Ευθυμίου

Διδάσκοντες: Καθ. Αναστασία Παπαδία-Λάλα, Επίκ. καθ. Ευάνθης Χατζηβασιλείου

Στόχοι Μαθήματος

Το μάθημα στόχο έχει να παρουσιάσει τα κυριότερα σημεία της Ιστορίας των Ελλήνων κατά την διάρκεια (α) της οθωμανικής παρουσίας στα Βαλκάνια, την Μ. Ασία και την Μαύρη Θάλασσα β) της βενετικής κυριαρχίας σε περιοχές του ελληνικού κόσμου και (γ) της ιστορικής διαδρομής του ελληνικού κράτους μετά το 1830. Οι άξονες της ανάλυσης περιλαμβάνουν το πολιτικό περιβάλλον, την ιδεολογία, τους διοικητικούς θεσμούς και την εκκλησιαστική πολιτική, την κοινωνική διαστρωμάτωση και συσσωματώσεις, τις οικονομικές δραστηριότητες, τον πολιτισμικό βίο. Προκειμένου τα φαινόμενα να γίνουν κατανοητά, το μάθημα θα επεκταθεί, κατά περίπτωση, σε θέματα που αφορούν ευρύτερες εξελίξεις στην Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο της εποχής.

Επιπλέον, στο μάθημα θα εξεταστούν οι βασικοί σταθμοί στην ιστορία του ευρωπαϊκού συστήματος κρατών από το 1648 έως το τέλος του πρώτου παγκοσμίου πολέμου.

Η επιλογή των θεμάτων των εργασιών θα γίνει από τους φοιτητές, σε συνεννόηση με την συντονίστρια του μαθήματος.

Βιβλιογραφία:

(Ο κατάλογος είναι ενδεικτικός. Οι φοιτητές μπορούν, σε συνεννόηση με τους διδάσκοντες, να επιλέξουν έργα για τη μελέτη τους.)

A. Ελληνική Ιστορία

Ι.Κ. Χασιώτης, Μεταξύ Οθωμανικής κυριαρχίας και ευρωπαϊκής πρόκλησης. Ο Ελληνικός κόσμος στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2001.

Από το έργο Ιστορία του Νέου Ελληνισμού των εκδόσεων Ελληνικά Γράμματα (Αθήνα 2003):

από τον Α' τόμο τα άρθρα:

Σπύρος Ασδραχάς: «Τουρκοκρατία –Λατινοκρατία»

Μ. Κοκολάκης: «Μιά αυτοκρατορία σε κρίση»

Γ. Τόλιας και Δ. Δημητρόπουλος: «Η κατάσταση των Ελλήνων»

Οθ. Κατσιαρδή -Hering: «Η Ελληνική Διασπορά»

Λ. Καλλιβρετάκης: «Ενοπια ελληνικά σώματα»

Β. Κρεμμυδάς: «Η οικονομία των Ελλήνων»

Ευ. Ολυμπίτου: «Τεχνικές και επαγγέλματα»

από τον Β' τόμο τα άρθρα:

Φ. Ηλίου: «Νεοελληνικός Διαφωτισμός»

Λ. Δρούλια: «Ελληνική Αυτοσυνειδησία»

Γ. Τόλιας: «Η ελληνική Αρχαιολογία»

Ευγ. Δρακοπούλου: «Αρχιτεκτονική-Ζωγραφική»

Δ. Αποστολόπουλος: «Η Ορθόδοξη Εκκλησία»

Ευ. Λιάτα: «Οι Κοινότητες»

Μ. Ευθυμίου: «Οι συντεχνίες»

Κ. Κορρέ: «Οψεις της καθημερινής ζωής»

Κρήτη: Ιστορία και Πολιτισμός, επιστημονική επιμ. Ν. Μ. Παναγιωτάκης, εκδοτική φροντίδα: Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη, τ. 2, Κρήτη 1988.

Λογοτεχνία και κοινωνία στην Κρήτη της Αναγέννησης, επιμ. D. Holton, μετάφρ. Ναταλία Δεληγιαννάκη, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1997.

Όψεις της ιστορίας του βενετοκρατούμενου Ελληνισμού. Αρχαιακά τεκμήρια, επιστημ. διεύθυνση Χρύσα Α. Μαλιτζού, Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού, Αθήνα 1993.

Αναστασία Παπαδιά-Λάλα, Ο θεσμός των αστικών κοινοτήτων στον ελληνικό χώρο κατά την περίοδο της βενετοκρατίας (13ος-18ος αι.). Μια συνθετική προσέγγιση, Βιβλιοθήκη του Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας – Αρ. 24, Βενετία 2004.

F. Thiriet, La Romanie Vénitienne au Moyen Age. Le développement et l'exploitation du domaine colonial vénitien (XIIe-XVe siècles), Παρίσι 1975Ç.

B. Ευρωπαϊκή Ιστορία

(Το ευρωπαϊκό σύστημα κρατών, 1648-1919)

A. Θεωρητικά έργα

Θεόδωρος Α. Κουλιουμπής, Εισαγωγή στις διεθνείς σχέσεις: εξουσία και δικαιοσύνη (Αθήνα: Παπαζήσης, 1995)

Pierre Renouvin και Jean-Baptiste Duroselle, Εισαγωγή εις την ιστορίαν των διεθνών σχέσεων (Αθήνα: ΕΚΚΕ, 1977)

B. Γενική αποτίμηση της περιόδου από τον 16ο έως τον 20ο αιώνα

Paul Kennedy, Η άνοδος και η πτώση των Μεγάλων Δυνάμεων: οικονομική μεταβολή και στρατιωτική σύγκρουση από το 1500 ως το 2000 (Αθήνα: Αξιωτέλλης, 1991)

Γ. Νεότερη και σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία, 1789-1939

Serge Bernstein και Pierre Milza, Ιστορία της Ευρώπης, τρεις τόμοι (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997)

James Joll, Η Ευρώπη, 1870-1970 (Θεσσαλονίκη: Βάνιας, 2006)

P. M. H. Bell, Τα αίτια του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου στην Ευρώπη (Αθήνα: Πατάκης, 2002)

Ιωάννης Κοηλιόπουλος, Νεώτερη ευρωπαϊκή ιστορία, 1789-1945: από τη Γαλλική Επανάσταση μέχρι τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο (Θεσσαλονίκη: Βάνιας, 1993)

Ιωάννης Στεφανίδης, Ισορροπία των δυνάμεων και ηγεμονική πρόκληση: το ευρωπαϊκό σύστημα κρατών, 1871-1945 (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, 2006)

Ευάνθης Χατζηβασιλείου, Η λειτουργία του συστήματος ισορροπίας δυνάμεων στην Ευρώπη, 1848-1914: μία διαρκής συζήτηση στη διεθνή βιβλιογραφία (Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ, Ειδικά Κείμενα, 1998) [θα παραδοθούν πέντε αντίτυπα στη βιβλιοθήκη είτε του ΠΙΜΣ είτε στο Ιστορικό Σπουδαστήριο για να τα συμβουλευθούν οι φοιτητές].

Ε10 ΒΙΟΔΙΑΒΡΩΣΗ

Επιλογής Γ΄ Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 6

Συντονιστής μαθήματος: Καθ. Γ. Παναγιάρης

Διδάσκοντες: Λέκτ. Ε. Καψανάκη-Γκότση, Λέκτ. Τ. Λεγάκης, Επίκ. καθ. Α. Πανταζίδου,

Επίκ. καθ. Α. Πούρνου

Στόχοι Μαθήματος

Η κατανόηση της διαβρωτικής δράσης των οργανισμών στα τεκμήρια της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.

Δομή Μαθήματος

Ενότητα 1n:

Αρχές βιοβιολογίας και οικολογίας.

Ενότητα 2n:

Τα μυσεία ως ανοιχτά και κλειστά οικοσυστήματα.

Ενότητα 3n:

Οι οργανισμοί ως παράγοντες φθοράς.

Ενότητα 4n:

Υποστρώματα βιοδιάβρωσης.

4.1 Ανόργανα (μέταλλο, πέτρα, γυαλί, κεραμικό, κονίαμα, ψηφιδωτό)

4.2 Οργανικά

4.2.1 Φυτικής προέλευσης (ξύλο, χαρτί, ίνες, πάπυρος κ.λπ.)

4.2.2 Ζωικής προέλευσης (δέρμα, οστά, κέρατα, δόντια, νύχια, ίνες κ.λπ.)

4.3 Ζωγραφικά έργα (φορητές εικόνες, τοιχογραφίες, ζωγραφική σε ύφασμα)

4.4 Νέα υλικά και υλικά συντήρησης (οργανικής και ανόργανης προέλευσης).

Ενότητα 5n: Τρόποι αντιμετώπισης. Πρόληψη

5.1 Θεραπεία.

Ενότητα 6n: Μελέτες περιπτώσεων.

Βιβλιογραφία

- Allsopp, D. and Seal K. J. 1986. *Introduction to Biodeterioration*, Edward Arnold Ltd, σ. 132.
- Allsopp, D. and Kenneth S. 1992. *Introduction to Biodeterioration*, Cambridge University Press, σ. 144.
- Allsopp, D. - Gaylarde - C.C and S. Kenneth 2004. *Introduction to Biodeterioration*, 2nd Ed. Cambridge University Press. (Not published yet)
- Barenberg S.A.1990. *Degradable Materials: Perspectives, Issues and Opportunities*, CRC Press, σ. 761.
- Caneva, G. - Nugari, P. N. and O. Salvadori, 1991. *Biology in the conservation of works of art*, ICCROM, σ. 182.
- Eaton, R. A and M.D.C. Hale 1993. *Wood. Decay pest and protection*. (Eds Chapman and Hall), London, σ. 546.
- Eriksson, K-E. L. - Blancette, R. A. and P. Ander 1990. *Microbial and Enzymatic Degradation of Wood and Wood Components*, Springer, σ. 407.
- Gallo, F. 1985. *Biological factors in deterioration of paper*, ICCROM, σ. 151.
- Garg, K. L. - Garg, N. and K.G. Mukerji (Eds) 1994. *Recent Advances in Biodeterioration and Biodegradation.*, 2 Volumes.
- Geesey, G.G. - Lewandowski Z. and H-C. Flemming 1994. *Biofouling and Biocorrosion in Industrial Water Systems*, Lewis Publishers, CRC Press, Inc., σ. 297.
- Gumargalieva, K.Z. and G.E. Zaikov 1998. *Biodegradation and Biodeterioration of Polymers: Kinetical Aspects*, Nova Science Publishers, σ. 202.
- Koestler, R.J. 2001. *Biodeterioration of Cultural Properties*, Butterworth-Heinemann, σ. 448.
- Kumar, R. and A.V. Kumar, 1999. *Biodeterioration of Stone in Tropical Environments: An Overview*, Getty Publications, σ. 88.
- Pinniger, D. 1994. *Insect Pest in Museums*, Archetype Publications Ltd, σ. 58.
- Van Emden, H. F. 1998. *New studies in Biology, Pest control*, Second Edition,

Cambridge University Press, σ. 117.

- Videla H.A. 1996. *Manual of Biocorrosion*, Lewis Publishers, σ. 304.
- Zabel, R. A. and J. J. Morrell, 1992. *Wood microbiology, decay and its prevention*. London: Academic Press, σ. 476.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

- *Pest attack & Pest Control in organic materials*, 1997. Postprints of the UKIC Furniture section conference, Museum of London 18 November 1996, (eds: A. Neher and D. Rogers), σ. 47.
- *Biodeterioration Research 4*, 1994. «Mycotoxins, Wood Decay, Plant Stress, Biocorrosion and General Biodeterioration», *Proceedings of the Pan American Biodeterioration Society, 4th Meeting, 1991*, (eds: G. Llewellyn, W. V. Dasheck and C. E. O' Rear), Plenum Press, New York.
- *Biodeterioration and biodegradation 7*, 1988. *Proceedings of the 7th International Biodeterioration and biodegradation Symposium*, Cambridge 1987 (eds.: Houghton D. R, Smith, R. N., Eggins, H. O. W.), Elsevier Applied Science, London and New York.
- *Biodeterioration and biodegradation 8*, 1991. *Proceedings of the 8th International Biodeterioration and Biodegradation Symposium*, Windsor, Ontario, Canada, 26-31 August 1990, (ed.: Rossmore, W. H.), Elsevier Applied Science, London and New York., σ. 611.
- *Biodeterioration and Biodegradation 9*, 1995. *Proceedings of the 9th International Biodeterioration and biodegradation Symposium*, Leeds 1993, (Eds: A. Bousher, M. Chandra and R. Edyvean), International Biodeterioration Association, Institution of Chemical Engineers, University of Leeds, UK.
- *Biodeterioration and Biodegradation*, 1996. *Proceedings of the 10th International Biodeterioration and Biodegradation Symposium*, Hamburg, 1996, DECHEMA monographs Vol. 133, σ. 786.
- *7th International Congress on the Deterioration and Conservation of Stone, 1992. Lisbon, Portugal, 15-18 June 1992*, (Eds.: Rodrigues, J.D.; Henriques F. and Jeremias, T.), Laboratorio Nacional de Engenharia Civil, Lisbon, Portugal, σ. 1578.
- *Proceedings of the International RILEM/UNESCO Congress on Conservation of Stone and Other Materials, 1993*. Paris, France, June 1993, (Ed.: Thiel, J.), A & FN SPON, London, Glaskow, New York, Melburne, Madras, σ. 757.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- *International Biodeterioration and Biodegradation*
- *International Biodeterioration Bulletins*

Y01 ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΜΟΥΣΕΙΩΝ I ΚΑΙ II

Υποχρεωτικό Α' Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 6

Συντονιστής: Ομ. καθ. Βασ. Λαμπρινουδάκης

Διδάσκουσα: Δρ. Μ. Μούλλιου

Ιστορία και Θεωρία I

Το μάθημα αποτελεί μια εκτενή εισαγωγή στην ιστορία και τη θεωρία των μουσείων και της μουσειολογίας. Βασικός του στόχος είναι να ενεργοποιήσει στους φοιτητές προβληματισμούς και ερωτήματα για τη σημασία και τη δυναμική των μουσείων στην Ελλάδα και τον κόσμο, μέσα από μία επισκόπηση α] στην ιστορία, τυπολογία, εξέλιξη και τις σύγχρονες προοπτικές των μουσείων, β] στους ποικίλους τομείς δραστηριότητάς τους, γ] στη συμβολή τους στη δημιουργία μαθησιακών και κοινωνικών εμπειριών και γενικότερα δ] στις δυνατότητες αξιοποίησής τους ως δυναμικών πεδίων για την πραγματική κατανόηση του κόσμου.

Η δομή του μαθήματος βασίζεται στις ακόλουθες ευρείες θεματικές ενότητες:

A. Το παρόν και το μέλλον των μουσείων: οράματα, πολιτικές, στρατηγικές

Τα Μουσεία για τον 21ο αιώνα. Ορισμοί, αξίες, ρόλοι, οράματα, αλληλαγές, προκλήσεις, συνεργασίες – Εισαγωγικές επισημάνσεις

Μουσειολογία-Μουσειογραφία-Νέα Μουσειολογία: Αποσαφήνιση όρων

Από το όραμα στην πράξη – Στρατηγικός σχεδιασμός για τη βελτίωση και συνεχή επαναξιολόγηση του μουσειακού έργου - Προγράμματα Πιστοποίησης – Πρότυπα και προδιαγραφές βέλτιστων πρακτικών – Κώδικες δεοντολογίας - Παραδείγματα από το διεθνή χώρο - Η ελληνική πραγματικότητα

B. Από το χθες στο σήμερα

μουσεία και συλλογές....

Οι μουσειακές συλλογές: Σύγχρονες συλλεκτικές, διαχειριστικές, ερμηνευτικές και εκπαιδευτικές πολιτικές – Παραδείγματα από τον ευρωπαϊκό χώρο.

... οι άνθρωποι

Ο διάλογος για τα μουσεία – Από το χθες στο σήμερα - Ιστορική αναδρομή σε ιδέες και προτάσεις που διατυπώθηκαν κατά τον 20ο αιώνα

Ο κοινωνικός ρόλος του μουσείου – Θεωρία και πράξη

... σταθμοί στο χρόνο – πρότυπα μουσειακής λειτουργίας

Τυπολογία μουσείων – Ιστορική αναδρομή - Χαρακτηριστικά γνωρίσματα – Σύγχρονες προκλήσεις

Τυπολογία μουσείων – Παραδείγματα πρωτοποριακών μουσείων και εκθέσεων

Συλλέκτες, συλλογές, συλλεκτική δραστηριότητα: Βασικές έννοιες και ορισμοί – Σύγχρονες ερμηνευτικές προσεγγίσεις

Συλλέκτες και συλλογές στην Ευρώπη του 17ου αιώνα – ‘Cabinets of curiosities’

Συλλέκτες και συλλογές στην Ευρώπη του 18ου αιώνα – Διαφωτισμός, η ανακάλυψη του κόσμου και η γένεση του επιστημονικού-συστηματικού μουσείου

Το Δημόσιο Μουσείο του 19ου αιώνα στην Ευρώπη – Μουσείο του Λούβρου και το Victoria & Albert Museum

Υπαίθρια μουσεία στην Ευρώπη: από το Skansen του 19ου αιώνα στα Ecomusées της δεκαετίας του 1960

Μουσεία Κοινοτήτων: από το Newark Museum στο Open Museum

Τα Δημόσια Μουσεία του 19ου και 20ου αιώνα στην Ελλάδα

Τα Μουσεία στην Ελλάδα του 19ου και 20ου αιώνα

Το «Ποιητικό» Μουσείο του μέλλοντος

Στόχοι του μαθήματος

Η δημιουργία ενός σαφούς πλαισίου αναφοράς για την ιστορία και θεωρία μουσείων και συλλογών, η απόκτηση βασικών γνώσεων και η εξοικείωση με την αναζήτηση πρόσθετων στοιχείων για το θέμα.

Η ουσιαστική κατανόηση της σχέσης της μουσειολογίας με άλλες επιστήμες και του καίριου ρόλου της στη σύγχρονη λειτουργία των μουσείων.

Η καλλιέργεια συστηματικής και διεπιστημονικής θεωρητικής κατάρτισης για τα μουσεία και τον υλικό κόσμο.

Η σταδιακή καλλιέργεια δεξιοτήτων στους φοιτητές για τη δόμηση και παρουσίαση υποθέσεων εργασίας, επιχειρημάτων και μοντέλων ανάλυσης για τη λειτουργία των μουσείων στη σύγχρονη κοινωνία.

Η παροχή ερεθισμάτων για την ανάπτυξη πιο σύνθετων και πολυεπίπεδων προσωπικών σχέσεων των φοιτητών με το χώρο των μουσείων και των αντικειμένων.

Η ανάπτυξη της κριτικής, εμπνευσμένης και δημιουργικής σκέψης των φοιτητών για τις αξίες και τους ρόλους των μουσείων και των συλλογών στο πέρασμα των χρόνων.

Η καλλιέργεια όλων των ανωτέρω μέσα από εναλλακτικές εκπαιδευτικές διαδικασίες που θα συνδυάζουν μια ποικιλία διδακτικών μεθόδων προς ενίσχυση της συμμετοχικής και βιωματικής μάθησης εκ μέρους των φοιτητών.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Alexander, E.P., 1983, *Museum Masters. Their Museums and Their Influence*, Altamira Press, Walnut Creek.
- Anderson, G., (επιμ.) 2004, *Reinventing the Museum*, Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Bennett, T. 1995, *The Birth of the Museum. History, theory, politics*, Routledge, London.
- Bennett, T. 2004, *Pasts Beyond Memory. Evolution, Museums, Colonialism*, Routledge
- Black, G. 2005, *The Engaging Museum. Developing Museums for Visitor Involvement*, Routledge, London.
- Carbonell, M. B. (επιμ) 2004, *Museum Studies, An Anthology of Contexts*, Blackwell, Oxford.
- Elsner, J. & Cardinal, R. (επιμ.), *The Cultures of Collecting*, Reaktion Books.
- Genoways, H.H. 2006, *Museum Philosophy for the Twenty-first Century*, Altamira Press, Lanham
- Gob, A. & Drouguet, N., 2006, *La Muséologie. Histoire, développements, enjeux actuels*, Armand Colin, Paris
- Hein, H. 2000, *The Museum in Transition, A Philosophical Perspective*, Smithsonian Institution Press, Washington.
- Hooper-Greenhill, E., 2006, *Το Μουσείο και οι Πρόδρομοί του*, Εκδόσεις Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα.
- Keene. S. 2005, *Fragments of the World, Uses of Museum Collections*, Elsevier, Butterworth Heinemann
- Kotler, N., Kotler, P., 1998, *Museum Strategy and Marketing*, Jossey-Bass Publishers, San Francisco.
- MacDonald, S., (επιμ.) 2006, *A Companion to Museum Studies*, Blackwell Publishing, Oxford
- Pearce, S., 1992, *Museums, Objects and Collections: A Cultural Study*, Leicester University Press, Leicester & London (σε ελληνική μτφ. Μουσεία, Αντικείμενα, Συλλογές, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη, Μτφ. Λ. Γυιόκα, 2002)
- Pearce, S., 1995, *On Collecting; An Investigation into Collecting in the European Tradition*, Routledge, London.
- Poulot, D., 2005, *Musée et Muséologie*, La Découverte, Paris
- Preziosi, D., 2003, *Brain of the Earth's Body. Art, Museums and the Phantasms of Modernity*, University of Minnesota Press, Minneapolis & London.
- Schubert, K., 2000, *The Curator's Egg, The evolution of the museum concept from the French Revolution to the present day*, One off Press, London.
- Spalding, J., 2002, *The Poetic Museum, Revising Historic Collections*, Prestel, London.

Ιστορία και Θεωρία II

Δομή του μαθήματος

Αποτελώντας τη συνέχεια του Ιστορία και Θεωρία I, το μάθημα έχει ως στόχο α] να εμβαθύνει σε ποικίλα θεωρητικά θέματα, πολλή από τα οποία σχολιάζονται στο πρώτο μέρος του μαθήματος, αλλά η συνθετικότητα και σημασία τους απαιτεί περαιτέρω ανάλυση και επεξεργασία, β] να προσφέρει στους φοιτητές τις γνώσεις, δεξιότητες και μεθοδολογικές αφετηρίες που απαιτούνται για την ανάλυση του μουσείου ως θεσμού και την ερμηνεία του άυλου και υλικού πολιτισμού κατά τη διαδικασία σχεδιασμού μουσειακών εκθέσεων ή άλλων δράσεων που εμπεριέχουν τη διάσταση της ερμηνείας.

Ως κύριοι θεματικοί άξονες για την ανάπτυξη ενός πλήρους επιμέρους ζητημάτων που αφορούν στην ιστορική πορεία των μουσείων και το ρόλο τους ως διαμεσολαβητών για την ερμηνεία και κατανόηση του κόσμου προτάσσονται οι εξής:

- Η διαδικασία της ερμηνείας στο μουσείο – "ξεκλειδώνοντας" τις πολλαπλές σημασίες και ιστορίες των μουσειακών αντικειμένων, των συλλογών και της συλλεκτικής δραστηριότητας – ζητήματα μεθοδολογίας και έρευνας στην ανάλυση αντικειμένων, συλλογών και συλλεκτών

- Τα μουσεία και η συμβολή τους στη συγκρότηση συλλογικών ταυτοτήτων από τον 19ο αιώνα και εξής – η εξέλιξη των επιστημών, τα ιδεολογικά εθνικά και κοινωνικά κινήματα, το αποικιοκρατικό, οικουμενικό και μετα-αποικιοκρατικό μοντέλο ανάπτυξης του κόσμου, το ζήτημα της διαφορετικότητας και ο ρόλος των μουσείων
- Τα μουσεία και οι σχέσεις τους με την κοινωνία των πολιτών: ιστορικές-κοινωνικές και ιδεολογικές συνιστώσες, συμμετοχικές δράσεις και συνεργασίες, προοπτικές
- Οι μουσειακές εκθέσεις ως ερμηνευτικό μέσο για την κατανόηση συλλογών, εννοιών και ιδεών - θεωρητικές προσεγγίσεις στην ανάλυση ή/και διαμόρφωση μουσειακών εκθέσεων, τα “Γιατί”, “Πού”, “Πώς” και “για Ποιους” διαφορετικών τύπων εκθέσεων σε μουσεία της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Η ανάλυση κάθε θεματικής ενότητας θα βασίζεται σε διαλέξεις της διδάσκουσας και σε ομαδικές εργασίες φοιτητών, σε ασκήσεις που θα παρουσιάζονται και θα υλοποιούνται εντός της τάξης, σε επιτόπιες επισκέψεις εργασίας σε επιλεγμένα μουσεία και εκθέσεις καθώς και στο σχεδιασμό και την οργάνωση του «σεναρίου» δύο εννοιολογικών εκθέσεων από ισάριθμες ομάδες φοιτητών.

Μαθησιακοί στόχοι του μαθήματος

- Η δημιουργία σαφούς πλαισίου αναφοράς για την ιστορία και θεωρία μουσείων και συλλογών, η αφομοίωση και περαιτέρω ανάπτυξη των γνώσεων που αποκτήθηκαν στο μάθημα Ιστορία και Θεωρία Ι και η εξοικείωση των φοιτητών στην αναζήτηση πρόσθετων στοιχείων για θέματα που καλύπτει το μάθημα Ιστορία και Θεωρία ΙΙ.
- Η καλλιέργεια συστηματικής και διεπιστημονικής θεωρητικής κατάρτισης για τα μουσεία και τον υλικό κόσμο και η περαιτέρω εξάσκηση των φοιτητών στην αναζήτηση και τον εντοπισμό των σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ θεωρίας και πράξης στο μουσείο.
- Η ανάπτυξη της κριτικής, εμπνευσμένης, πρωτότυπης και δημιουργικής σκέψης των φοιτητών για τις αξίες, σημασίες και σχέσεις μουσείων, συλλογών, αντικειμένων, πολιτιστικών φαινομένων και ανθρώπων στο πέρασμα των χρόνων και των αλλαγών στις οποίες αυτές υπόκεινται ανά εποχή.
- Η παροχή στοιχείων και η καλλιέργεια των δεξιοτήτων των φοιτητών στο πεδίο της επιλογής και ανάπτυξης ερμηνευτικών πλαισίων αναφοράς για μουσειακά αντικείμενα, συλλογές και εκθέσεις.
- Η πρακτική εξάσκηση των φοιτητών στο σχεδιασμό, οργάνωση και υλοποίηση μιας πρωτότυπης έκθεσης.
- Η καλλιέργεια και ενίσχυση κοινωνικών δεξιοτήτων (π.χ. κατανόηση διαφορετικών απόψεων, σεβασμός απέναντι στους άλλους, ικανότητα διαβούλευσης, ανάπτυξη επικοινωνιακών εργαλείων, επίλυση συγκρούσεων κ.ά.) με την ανάληψη και εκπόνηση ομαδικών ασκήσεων που απαιτούν τη συνεργατικότητα και αλληλο-υποστήριξη μεταξύ των μελών μιας ομάδας
- Η ευχαρίστηση και ικανοποίηση που πηγάζει από την ολοκλήρωση ενός πρωτότυπου δημιουργικού συλλογικού έργου.
- Η περαιτέρω ενίσχυση και διεύρυνση των προσωπικών σχέσεων και των εννοιολογικών συνδέσεων που δομεί ο κάθε φοιτητής με τον κόσμο των μουσείων και των αντικειμένων.
- Η ενίσχυση της προσωπικής ικανότητας του κάθε φοιτητή να μαθαίνει πώς να μαθαίνει για τον υλικό πολιτισμό και τις σημασίες του.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Albano, C., 2007, “*Displaying lives: the narrative of objects in biographical exhibitions*”, *Museum & Society*, 5(1), 15-28
- Alberti, S., 2005, “*Objects and the Museum*”, *Isis*, 96, 559-571
- Amsterdam Historical Museum, 2006, *City Museums as centres of civic dialogue?*, Proceedings of the 4th Conference of the International Association of City Museums, Amsterdam Historical Museum
- Anderson, G., (επιμ.) 2004, *Reinventing the Museum*, Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Appadurai, A., (επιμ.), 1986, *The Social Life of Things*, Cambridge University Press.
- Belk, R., 1995, *Collecting in a Consumer Society*, Routledge, London

- Bennett, T. & Watson, D., (επιμ.), 2002, *Understanding Everyday Life*, Blackwell Publishing, Oxford
- Bennett, T. 1995, *The Birth of the Museum. History, theory, politics*, Routledge, London.
- Bennett, T. 2004, *Pasts Beyond Memory. Evolution, Museums, Colonialism*, Routledge
- Black, G. 2005, *The Engaging Museum. Developing Museums for Visitor Involvement*, Routledge, London.
- Boswell, D. & Evans, J., (επιμ.) 1999, *Representing the Nation: A Reader, Histories, heritage and museums*, Routledge, London
- Buchli, V. (επιμ) 2002: *The Material Culture Reader*, Berg.
- Carbonell, M. B. (επιμ) 2004, *Museum Studies, An Anthology of Contexts*, Blackwell, Oxford.
- Cummings, N. & Lewandowska, M. 2000, *The Value of Things*, Birkhaeuser, Berlin.
- Damaskos, D. & Plantzos, D., (επιμ) 2008, *A Singular Antiquity. Archaeology and Hellenic Identity in twentieth-century Greece*, Mouseio Benaki 3rd Supplement, Athens
- Duncan, C., 1995, *Civilizing Rituals Inside Public Art Museums*, Routledge, London.
- Durbin, G. et al 1991, *A Teacher's Guide to Learning from Objects*, English Heritage
- Eco, U., 1988, *Πολιτιστικά κοινάματα*, Παρατηρητής.
- Elsner, J. & Cardinal, R. (επιμ.), *The Cultures of Collecting*, Reaktion Books.
- Fiske, J., 1992, *Εισαγωγή στην Επικοινωνία*, Αθήνα, Επικοινωνία και Κουίττορα
- Freeland, C. 2005: *Μα είναι αυτό Τέχνη;*, Πλήθρον, Αθήνα
- Freeland, C. Genoways, H.H. 2006, *Museum Philosophy for the Twenty-first Century*, Altamira Press, Lanham
- Gob, A. & Drouguet, N., 2006, *La Muséologie. Histoire, développements, enjeux actuels*, Armand Colin, Paris
- Greenberg, R., Ferguson, B.W., Nairne, S., (επιμ.) 1996, *Thinking about Exhibitions*, Routledge, London and New York.
- Hall, S., 1997, *Representation: cultural representations and signifying practices*, Thousand Oaks : SAGE ; The Open University, London
- Hecht, A. 2001, *"Home Sweet Home: Tangible Memories of an Uprooted Childhood"*, 123-145, στο Miller, D. (επιμ.), *Home Possessions: Material Culture behind Closed Doors*, Berg, Oxford and New York
- Hein, H. 2000, *The Museum in Transition, A Philosophical Perspective*, Smithsonian Institution Press, Washington.
- Henning, M., 2006, *Museums, Media and Cultural Theory*, Open University Press
- Hodder, I., 1986, *Reading the Past*, Cambridge University Press, Cambridge (έχει μεταφραστεί στην ελληνική γλώσσα από τον εκδοτικό οίκο 21ος Αιώνας με τίτλο *Διαβάζοντας το Παρελθόν*, 2001)
- Hooper-Greenhill, E. 2000, *Museums and the Interpretation of Visual Culture*, Routledge, London.
- Hooper-Greenhill, E., 2006, *Το Μουσείο και οι Πρόδρομοί του*, Εκδόσεις Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα.
- Hoskins, J., 1998, *Biographical Objects, How Things tell the stories of People's Lives*, Routledge, London
- Jones, I. et al (επιμ.) 2008, *City Museums and City Development*, Altamira Pres, Lanham
- Kaplan, F.E.S. (επιμ.) 1994, *Museums and the Making of "Ourselves"*, The Role of Objects in National Identity, Leicester University Press, London & New York
- Karp, I., Kreamer, C.M., Lavine, S.D., (επιμ.) 1992, *Museums and Communities. The Politics of Public Culture*, London, Smithsonian Institution Press.
- Karp, I., Lavine, S., (επιμ.) 1991, *Exhibiting Cultures. The Poetics and Politics of Museum Display*, Smithsonian Institution Press, Washington & London.
- Kavanagh, G. (επιμ.) 1999, *Making Histories in Museums*, Leicester University Press, Leicester.
- Kavanagh, G. 2000, *Dream Spaces. Memory and the Museum*, Leicester University Press, Leicester.
- Keene. S. 2005, *Fragments of the World, Uses of Museum Collections*, Elsevier, Butterworth

Heinemann

- Kingery, W.D., (επιμ.) 1996, *Learning from Things. Method and Theory of Material Culture Studies*, Smithsonian Institution Press, Washington.
- Kopytoff, I., 1986, "The cultural biography of things: commodification as process", 64-91, στον Appadurai, A., (επιμ.): *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Lord, B. & Lord, G.D., (επιμ.) 2002, *The Manual of Museum Exhibitions*, Alta Mira Press, Walnut Creek, Lanham, New York.
- Macdonald, S., 1998, *The Politics of Display. Museums, Science, Culture*, Routledge, London.
- MacDonald, S., (επιμ.) 2006, *A Companion to Museum Studies*, Blackwell Publishing, Oxford
- Macdonald, S. & Basu, P. (επιμ.) 2007, *Exhibition Experiments*, Blackwell Publishing, Oxford.
- Macdonald, S., Fyfe G., (επιμ.) 1996, *Theorizing Museums*, Blackwell Publishers/The Sociological Review, Oxford.
- MacLeod, S., 2005, *Reshaping Museum Space. Architecture, design, exhibitions*, Routledge, London
- Merriman, N., (επιμ.) 2004, *Public Archaeology*, Routledge, London
- Pearce, S., 1995, *On Collecting; An Investigation into Collecting in the European Tradition*, Routledge, London.
- Pearce, S., 1992, *Museums, Objects and Collections: A Cultural Study*, Leicester University Press, Leicester & London (σε ελληνική μτφ. Μουσεία, Αντικείμενα, Συλλογές, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη, Μτφ. Α. Γυιόκα, 2002)
- Pearce, S., (επιμ) 1997, *Experiencing Material Culture in the Western World*, Leicester University Press, Leicester.
- Pearce, S., (επιμ.) 1994, *Interpreting Objects and Collections, Leicester Readers in Museum Studies*, Routledge, London.
- Peers, L. & Brown A. (επιμ.) 2003, *Museums and Source Communities: A Routledge Readers*, London, Routledge.
- Poulot, D., 2005, *Musée et Muséologie*, La Découverte, Paris
- Preziosi, D., 2003, *Brain of the Earth's Body. Art, Museums and the Phantasms of Modernity*, University of Minnesota Press, Minneapolis & London.
- Putman, J., 2003, *Art and Artifact. The Museum as Medium*, Thames and Hudson, London
- Roberts, L. C., 1997, *From Knowledge to Narrative. Educators and the Changing Museum*, Smithsonian Institution Press, Washington
- Sandell, R., (επιμ.) 2002, *Museums, Society, Inequality*, Λονδίνο, Routledge.
- Shanks, M. & Tilley, C., 1987, *Reconstructing Archaeology*, Cambridge, Cambridge University Press
- Skeates, R., 2000, *Debating the Archaeological Heritage*, Duckworth, London
- Spalding, J., 2002, *The Poetic Museum, Revising Historic Collections*, Prestel, London.
- Tilley, C. et al (επιμ) 2006, *Handbook of Material Culture*, Sage, London
- Vergo, P., (επιμ.), 1989, *The New Museology*, Reaktion Press, London.
- Wilk, C., Humphrey, N., (επιμ.) 2004, *Creating the British Galleries at the V&A. A Study in Museology*, V&A.
- Witcomb, A., 2003, *Re-imagining the Museum. Beyond the Mausoleum*, Routledge, London
- Κωτσάκης, Κ., 2001, "Από το έκθεμα στο νόημα: Η ερμηνεία στη σύγχρονη θεωρία της αρχαιολογίας", 196-199, στο Σκαθτσά, Μ., (επιμ.) (2001): *Η Μουσειολογία στον 21ο αιώνα. Θεωρία και πράξη, Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου*, Θεσσαλονίκη 21-24/11/97, Εντευκτήριον, Θεσσαλονίκη.
- Κωτσάκης, Κ., 1998-9, «Αντικείμενα και αφηγήσεις. Η ερμηνεία του υλικού πολιτισμού στη σύγχρονη αρχαιολογία», *Επτάκυκλος*, 11-23.
- Μπακαλάκη, Α., 2001, «Πρόσωπα και πράγματα: έμφυτες χρήσεις και σημασίες των κλειδιών», 94-105, στο Χατζητάκη-Καψωμένου, Χ., (επιμ), Λαογραφία και Ιστορία, Συνέδριο στη μνήμη της Άλκης Κυριακίδου-Νέστορος, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη.
- Μπούνια, Α., 2006, "Μουσεία και Αντικείμενα: "κατασκευάζοντας" τον κόσμο", 141-164. στο

Παπαγεωργίου, Δ., Μπουμπάρης, Ν., Μυριβήλη, Εθ. (επιμ.) Πολιτιστική Αναπαράσταση, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα

- Σκουτέρη-Διδασκάλου, Ε., 2003, «Ό,τι αξιώθηκα ν' αποκτήσω τότε, αυτό κατέχω ακόμη». Για μια ανθρωπολογία της συλλογής, Εθνογραφικά, 12-13, σ.σ. 47-79.
- Χουρμουζιάδη, Α., 2006, *Το ελληνικό αρχαιολογικό μουσείο. Ο εκθέτης, το έκθεμα, ο επισκέπτης*, Εκδόσεις Βάνιας

Υ02 ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Υποχρεωτικό Α' Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 6

Συντονιστής μαθήματος: Ομ. καθ. Ν. Ζίας

Διδάσκοντες: Καθ. Ε. Ρετσίλα, Δρ. Α. Βλάχοπουλος, Δρ. Β. Σφυράκης

Στόχοι Μαθήματος

Ο στόχος του μαθήματος είναι να παράσχει την απαραίτητη τεχνογνωσία για την αποτελεσματική φροντίδα των συλλογών, η οποία συνιστά θεμελιώδη και πρωταρχικής σημασίας τομέα της μουσειακής εργασίας.

Οι συλλογές αποτελούν την απαρχή της μουσειακής αντίληψης και συχνά τον πυρήνα των μουσείων, ενώ συχνά συνεχίζουν τη λειτουργία τους και μέσα στο μουσείο. Το μάθημα αποσκοπεί στη γνωριμία και τον προσδιορισμό τού χαρακτήρα και του είδους της συλλογής και των αρχών που διέπουν τη διαχείρισή της.

1. Η Συλλογή. Γιατί συλλέγουμε; Ιστορική αναδρομή.
2. Είδη Συλλογών ως προς το περιεχόμενο
 - Α) Αρχαιολογικές
 - Β) Έργων Τέχνης
 - Γ) Ανθρωπολογικές
 - Δ) Ζωολογικές
 - Ε) Γεωλογικές
 - ΣΤ) Νομισματικές
 - Ζ) Τεχνολογικές
 - Η) Γραμματοσίμα
 - Θ) Δίσκοι, cd, ταινίες
 - Ι) Φωτογραφίες, ταινίες, video, DVD.
3. Είδη Συλλογών ως προς τη νομική μορφή
 - Α) Ιδιωτικές
 - Β) Νομικών Προσώπων
 - Γ) Εκκλησιαστικών
 - Δ) Δημόσιες.
4. Αρχές Διαχείρισης
 - Α) Γενικές Αρχές
 - Β) Ειδικές αρχές ανάλογα με την κατηγορία τού αντικειμένου και τη νομική μορφή της Συλλογής.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Alexander E.D. Museums in Motion: An Introduction to the History and Functions of Museums. Nashville, TN: The American Association for State and Local History, 1979.
- Bandes S.J., ed. Caring for Collections: Strategies for Conservation, Maintenance and Documentation. Washington, DC: American Association of Museums, 1984.

- Burcaw, G.E. Introduction to Museum Work. 2d ed. Nashville, TN: The American Association for State and Local History, 1983.
- Burke, R-Adeloy S. Manual for basic Museum Security. Leicestershire, England. Leicestershire Museums for the International Council on Museum Security, 1986.
- Case, M. ed. Registrars on Record: Essays on Museum Collections Management. Washington, D.C.: American Association of Museums, 1988.
- Dudley, D.H.et al. Museum Registration Methods.3d ed. Washington, DC: American Association of Museums, 1979
- Grimaldi, R. I Beni Culturali Demo-Antropologici: Schedatura e sistema informativo,. Provincia di Torino 1988.
- Johnson, E.V.-Horgan J.C. La mise en réserve des collections de musée. Paris: Unesco, 1980.
- Malaro, M. C. A Legal Primer on Managing Museum Collections.Washington, DC: Smithsonian Institution Press, 1985.
- Rivière, G-H La Muséologie, Bordas 1989.
- Roberts D.A. Planning the Documentation of Museum Collctions. Duxford, England: Museum Documentation Association, 1985.
- Thompson,G. The Museum Environment. 2d ed. London: Butterworths,1986.
- Thompson, J.M.A. ed. Manual for Curatorship: A Guide to Museum Practice. London and Boston: Butterworths, 1984.
- Waidacher,F. Handbuch der Allgemeinen Museologie. Wien-Koeln-Weimar : Boehlau 1993.

Υ03 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΥΛΙΚΩΝ

Υποχρεωτικό Α' Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 6

Συντονιστής μαθήματος: Καθ. Μ. Σταματάκης

Διδάσκοντες: Καθ. Θ. Αβαριτσιώτης, Αναπλ. καθ. Π. Θεουλήκης, Αναπλ. καθ. Α. Κατερινόπουλος, Επίκ. καθ. Κ. Μεθενίτης, καθ. Μ. Οικονόμου, Στ. Ράπη, Α. Στασινού, Επίκ. καθ. Ε. Τσιγάλα, Ι. Χαλιπά

Στόχοι Μαθήματος

Γνώση της φύσης των υλικών που χρησιμοποιήθηκαν κατά το παρελθόν για δομικούς, διακοσμητικούς και αισθητικούς σκοπούς, καθώς και συσχέτισή τους με υλικά που αντικαταστάθηκαν σε νεότερους χρόνους έως σήμερα. Τρόποι αναγνώρισης της προέλευσης των υλικών αρχαιολογικού ενδιαφέροντος.

- Γνώση των μηχανισμών, των παραγόντων, του βαθμού και της ταχύτητας διάβρωσης αντικειμένων αρχαιολογικού ενδιαφέροντος σε διάφορες συνθήκες (ατμοσφαιρικές, θαλάσσιες, υπεδαφικές, κ.λπ.).
- **Επιλογή της διαδικασίας συντήρησης & αποκατάστασης υλικών αρχαιολογικού ενδιαφέροντος.**
- **Αναλυτική περιγραφή των αιτίων χρήσης συγκεκριμένων υλικών** σε δεδομένο χρόνο και χώρο (π.χ. αισθητικοί λόγοι, ύπαρξη χρήσιμων υλικών σε μικρή απόσταση από τους χώρους κατανάλωσης, δίκτυα εμπορίου, συμμαχίες, ύπαρξη θαλάσσιων μεταφορών, κ.λπ.).
- Κατηγοριοποίηση και έκθεση ανά χρήση και φύση των υλικών αρχαιολογικού ενδιαφέροντος στις προθήκες των μουσείων. Πληρέστερη περιγραφή των εκθεμάτων των μουσείων αλλιά και των αρχαιολογικών χώρων όσον αφορά την προέλευση των ανωτέρω υλικών και τη φύση τους.

Δομή Μαθήματος

Α) Λίθοι

A1. Δομικοί και διακοσμητικοί λίθοι

(π.χ. ασβεστόλιθοι, σχιστόλιθοι, ψαμμίτες, πωρόλιθοι, κροκαλοπαγή, πορσελιανίτες, γύψος-

ανυδρίτης, λάβες και τόφοι, σελενιτική γύψος, γρανίτες, μάρμαρα, κ.λπ.)
Αρχαία Λατομεία, τρόποι εξόρυξης λίθων, μεταφορά, συστήματα τοιχοδομίας, επιλογή υλικών δομής, χρονική περίοδος και γεωγραφική κατανομή της χρήσης τους.

- A2. Πολύτιμοι και ημιπολύτιμοι λίθοι -σφραγιδόλιθοι
(π.χ. αμέθυστος, όνυχας, τοπάζιο, τρκουάζ, γρανάτης, κυανίτης, έγχρωμοι χαλαζίες, ίασπις, καρνεόλης, κ.λπ.).
- A3. Λίθινα υλικά κατασκευής εργαλείων, όπλων και οικιακών αντικειμένων
(π.χ. οψιδιανός, πυριτόλιθοι, κροκαλοπαγή, κ.λπ.).

B) Κεραμικά-γυαλί

- B1. Πρώτες ύλες κεραμευτικής-αγγειοπλαστικής-πορσελάνης-γυαλιού
(κοινές άργιλοι, каоλίνης, μπεντονίτης, χαλαζιακή άμμος, άστριοι).

Γ) Μέταλλα

- Γ1. Μεταλλικές πρώτες ύλες για την κατασκευή εργαλείων, όπλων, κοσμημάτων & οικιακών αντικειμένων (χρυσός, άργυρος, χαλκούχες και σιδηρούχες ενώσεις, κασσίτερος, χρώμιο, κ.λπ.).
- Γ2. Μεταλλευτικά & μεταλλουργικά απορρίμματα.
Σπουδαιότητά τους στην κατανόηση των διαύλων τού εμπορίου και των τεχνικών ανάκτησης των μετάλλων κατά την αρχαιότητα.
- Γ3. Συμπεριφορά των μετάλλων στα διάφορα περιβάλλοντα.

Δ) Κονιάματα

- Δ1. Πρώτες ύλες κονιαμάτων (άσβεστος, γύψος, ποζολανικοί τόφοι, άμμοι, ασβεστόλιθος).
- Δ2. Ιστορική εξέλιξη της τεχνολογίας των κονιαμάτων.
- Δ3. Επίχρισματα, δομικά κονιάματα, ενέματα.

Ε) Χρωστικές

- Ε1. Ανόργανες χρωστικές (π.χ. οξειδία χαλκού, κοβαλτίου, σιδήρου, κ.λπ.).
- Ε2. Οργανικές χρωστικές (π.χ. αλιζαρίνη, ριζάρι, ινδικό μπλε, κρεμεζί, κ.λπ.).

Ζ) Οργανικά Υλικά

- Z1. Οργανικά πολυμερή ως μέσα Συντήρησης –Αποκατάστασης αρχαιολογικών αντικειμένων και έργων τέχνης
- Z2. Ζωικής προέλευσης (δέρμα, οστά, δόντια, ζωικές ίνες, κλπ.)
Φυτικής προέλευσης (ξύλο, φυτικές ίνες, βαμβάκι, ψαθί, χαρτί, σχοινί κλπ.)

Στα εργαστηριακά μαθήματα θα περιλαμβάνονται:

Μεθοδολογία μελέτης όλων των ως άνω υλικών - μέθοδοι ανάλυσης υλικών αρχαιολογικού ενδιαφέροντος και έργων τέχνης.

Προτεινόμενες Επισκέψεις και Εργασίες Πεδίου

Αττική

1. Λαύριο, Βιομηχανικό Μουσείο.
2. Μουσείο Νεώτερης Κεραμικής (Θησείο).
3. Μουσείο Ορυκτολογίας - Πετρολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Βιβλιογραφία

- Dermitzakis, M.D. - Tsioura-Vlachou M. - Stamatakis M.G. 1988. «Petrological and geological study on the building material from the underground pit of Gortys area, Crete Island». Στο Marinos, P. and Koukis, G.(eds), The engineering geology of ancient works, monuments and historical sites

- (Preservation and Protection), Balkema, Rotterdam 1990, V.4, 2049-2056.
- Forbes, R.J. Studies in ancient technology, Vol. I-VI, ed. Leiden E. J. Brill.
 - Φωκά , Ι. και Βαλαβάνης Π. 1997. Ανακαλύπτω την Αρχαία Ελλάδα. Τα αγγεία και ο κόσμος τους. Εκδόσεις Κέδρος, 126 σελ.
 - Φωκά Ι. και Βαλαβάνης Π. 2000. Ανακαλύπτω την Αρχαία Ελλάδα. Αρχιτεκτονική και πολεοδομία. Εκδόσεις Κέδρος, σ. 126.
 - Galan, E. - Aires-Barros, L. - Christaris, B. - Kassoli-Fournaraki, A., Fitzner, B. & F. Zezza 1997. «Representative stones from the Sanctuary of Demeter in Eleusis (Greece), Sta. Marija Ta' Cwerra of Siggiewi (Malta) and Bari (Italy) and Cadiz (Spain) Cathedrals: petrographic characteristics, physical properties and alteration products». Στο Zezza, F. (ed.), *Proceedings of the E.C. Research Workshop "Origin, mechanisms and effects of salts on degradation of monuments in marine and continental environment"*, March 25-27 1996, Bari (Italy), 77-85, C.U.M. University School of Monument Conservation, Bari.
 - Higgins, M & R. Higgins 1996. *A geological companion to Greece and the Aegean*. London: Duckworth Publications, σ. 240.
 - Hodges, H. 1968. *Artifacts: An introduction to early materials and technology*, ed. J. Baker, 3rd ed.
 - Κατερινόπουλος, Α. 1994. *Τα ορυκτά των μεταλλείων τού Λαυρίου*. Αθήνα: Έκδοση του Συλλόγου Ελλήνων Συλλεκτών και Απολιθωμάτων, σ. 304.
 - Marinos, G. & Petrascheck. *Laurium* 1956. IGMR, Athens, Greece, σ. 247.
 - Ορλιάνδος, Α. *Τα υλικά δομής των Αρχαίων Ελλήνων και τρόποι εφαρμογής αυτών*. 1994 (ανατύπωση). Βιβλιοθήκη της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, αρ. 37, Αθήναι.
 - Πλήνιος ο Πρεσβύτερος *Περί αρχαίας ελληνικής ζωγραφικής*, εκδ. Άγρα, ISBN 960-325-123-2
 - Pomoni-Papaiοannου, F. - Stamatakis, M.G. and M.D. Dermitzakis 2002. «Sedimentological study of building and decorative stones of Neogene limestone from the islands of Crete and Kefallinia. Comparison with Malta Stone». *Mineral Wealth*, no 114, 53-60.
 - Stamatakis, M.G. 1988. «Building stones from the ancient quarries of Agiades area, Samos Island, Greece». Στο Marinos, P. and G. Koukis (eds), *The engineering geology; ancient works, monuments and historical sites (Preservation and Protection)*, Balkema, Rotterdam 1990, V. 4, 2043-2047.
 - Σταματάκης, Μ. - Τριανταφύλλου Μ. & Μ. Δερμιτζάκης 1998. «Ορυκτολογικές και γεωχημικές αναλύσεις αρχαιολογικών ευρημάτων». *Αρχαιολογικό Συμπόσιο στη μνήμη Δ.Ρ. Θεοχάρη, Η προϊστορική έρευνα στην Ελλάδα και οι Προοπτικές της: Θεωρητικοί και μεθοδολογικοί προβληματισμοί. Θεσσαλονίκη-Καστοριά, 26-28 Νοεμβρίου 1998*. Περίληψη, 55-58.
 - Τσιραμπίδη, Α.Ε. 1996. *Τα ελληνικά μάρμαρα και άλλα διακοσμητικά πετρώματα*, Θεσσαλονίκη.
 - Vlachou-Tsipoura, M. - Stamatakis, M. and M. Dermitzakis 1997. «Building and ornamental stone of Thymiana, Chios Island, Greece.- Characterization, origin and deterioration». *ITCHE*, Patras Oct. 1996., V. 1, 187-192.
 - Zambetakis-Lekkas, A., Provia, C., Stamatakis, M.G. & V. Adamopoulou. 2001. «The contribution of biostratigraphy to the identification of the origin of building stones used in the past. An example of the Delphi Quarries». *Proceedings of the 8th Euroseminar on Microscopy Applied to Building Materials, V 1, 35-44*.

Βιβλιογραφία για τις τεχνικές κατασκευής των έργων τέχνης

- Cennini, C. 1982. *Le livre de l'Art*, Trad.V.Mottez, F.de Nobeles, Librairie-Editeur, Paris. (Μεταφρασμένο στα ελληνικά από τον Π.Τέστον), εκδόσεις Artigraf.
- Coremans, - P. Gettens, R.J. and J. Thissen 1952. «La technique des primitives Flamands. Etude de la structure et de la technique picturale, I. Introduction». *Studies in Conservation*, 1, σ.1-2
- Eastlake, CH. 1960. *Methods and materials of Painting of the Great Schools and Masters*, Dover Publ.Inc., vol.2, New York.
- Harley, R.D. 1970. *The artists pigments 1600-1835*, Butterworths, London.
- Laurie, A.P. 1967. *The painter's Methods and Materials*, Dover Publ.Inc., New York.

- Thompson, D.V. 1956. *The materials and Techniques of Medieval painting*, Dover Publication.Inc. New York.

Τεχνολογία κατασκευής Υφασμάτων

- Hatch, L. Kathryn, 1993. *Textile Science*, West Publishing Company, USA.
- Joseph, M. 1972. *Introductory textile science*, Holt, Rinehart and Winston, 24-25.
- Taylor, A. Marjorie, 1972. *Technology of textile Properties*, Fobres Publications, London.

Y04 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ, ΘΕΣΜΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Υποχρεωτικό Α' Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 6

Συντονιστής μαθήματος: Καθ. Ι. Καράκωστας

Διδάσκοντες: Δρ. Π. Πάντος, Δρ. Αικ. Δεληλαπόρτα, Λέκτ. Ε. Πούθλου, Δρ. Ι. Στριμπής

Δομή Μαθήματος

1. Συνταγματική προστασία πολιτιστικών αγαθών.
2. Ανάπτυξη και ανάλυση Συνταγματικών Διατάξεων για την προστασία τού περιβάλλοντος στο πλαίσιο του οποίου προστατεύονται τα πολιτιστικά αγαθά.
3. Προστασία στο πλαίσιο του Διεθνούς Δικαίου, Διεθνείς Συμβάσεις.
4. Προστασία πολιτιστικών αγαθών στο πλαίσιο του Κοινοτικού Δικαίου.
5. Η Ενσωμάτωση των Κοινοτικών κανόνων για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών στο ισχύον Εθνικό Δίκαιο.
6. Νόμος - Πλαίσιο για την προστασία τού περιβάλλοντος 1650/1986, διαχείριση και προστασία πολιτιστικών αγαθών υπό το πρίσμα τού νόμου αυτού.
7. Πολιτιστικά αγαθά και Αστικός Κώδικας.
8. Νομολογία: παρουσίαση και σχολιασμός αποφάσεων τακτικών διοικητικών και πολιτικών δικαστηρίων σχετικά με τα πολιτιστικά αγαθά.
9. Ποινική προστασία πολιτιστικών αγαθών από τη σκοπιά τού Ποινικού Κώδικα και ειδικών ποινικών νόμων, περιγραφή και ανάλυση διατάξεων.
10. Προστασία στο πλαίσιο του νέου Αρχαιολογικού Νόμου 3028/2002 και των εκτελεστικών ρυθμίσεων του νόμου καθώς και ειδικότερες διατάξεις που έχουν ως αντικείμενο την προστασία και διαχείριση των πολιτιστικών αγαθών.
11. Δημόσιο Δίκαιο Περιβάλλοντος: Το άρθρο 24 του Συντάγματος Η σύγκρουση του δικαιώματος στο περιβάλλον με τα συνταγματικά δικαιώματα της ιδιοκτησίας (Σ 17) και της οικονομικής ελευθερίας και ανάπτυξης (άρθρ. 5.1 και 106.1) Αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης Η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος Η προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων

12. Ιδιωτικό Δίκαιο Περιβάλλοντος: Εισαγωγικά Δικαίωμα στην προσωπικότητα και κοινά σε όλους και κοινόχρηστα πράγματα Προστασία από παράνομες εκπομπές και επιβλαβείς εγκαταστάσεις. Η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης στο ιδιωτικό δίκαιο Αστική ευθύνη για περιβαλλοντική ζημία

Βιβλιογραφία

- Ανδρουλάκης, Ν. 1991. *Ποινικό Δίκαιο Ι, Γενικό Μέρος*.
- Βαβούσκος, Κ. 1955. «Το αστικό αδίκημα εις τας περιπτώσεις αστικής ζημίας», *ΕΕΝ* 22, 82.
- Βεγλιερής, Φ. 1977. *Η Διοικητική Δικαιοσύνη και τα προβλήματά της*, 2η έκδοση.
- Βλάχος, Γ. 1976. *Η κοινωνιολογία των δικαιωμάτων του ανθρώπου*.
- Βουδούρη, Δ. - Στρατή, Α. 1999. *Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε Διεθνές και Ευρωπαϊκό επίπεδο: κείμενα*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Βουζίκας, Ε. 1968. «Η περί καταχρήσεως δικαιώματος διάταξις του άρθρου 281ΑΚ και το Δημόσιο Δίκαιο», *ΕΔΔΔ*, σ. 981 επ.
- Βρέλλης, Σπ. 1988. *Συγκριτικό δίκαιο*, 2001. *Ιδιωτικό Διεθνές*, β' έκδοση Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Γαβουνέλη, Μ. 2000. *Επάλληλτες και αντικρουόμενες υποχρεώσεις στο Διεθνές Δίκαιο του περιβάλλοντος*, Αθήνα.
- Γαζής, Α. 1959. *Η σύγκρουσις των δικαιωμάτων*.
- Γεωργιάδης, Απ. 1959. *Εμπράγματο δίκαιο ΙΙ 1: Η κυριότης*, 1975.
1977. Ζητήματα αστικής ευθύνης.
1991. Εμπράγματο δίκαιο.
2002. Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, 3η εκδ.
1999. Ενοχικό Δίκαιο. Γενικό μέρος.
- Δαγτόγλου, Π. 1982. Τριπενέργεια των ατομικών δικαιωμάτων του ανθρώπου, Γνωμοδ. ΝοΒ30 σ.785 επ.
- Δεκλερής, Μ. 1996. *Ο Δωδεκάδελητος του περιβάλλοντος. Εγκόλπιο βιωσίμου αναπτύξεως*.
- Δελήης, Γ. 1998. *Κοινοτικό δίκαιο περιβάλλοντος (οι διαστάσεις της προστασίας του περιβάλλοντος στην κοινοτική έννομη τάξη)*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Δωρής, Φ. 1985. *Το δίκαιο των αρχαιοτήτων*.
- Ευρυγένη, Δ. 1956. *Η εφαρμογή του αλληλοδαπού δικαίου - Συμβολή εις την γενικήν θεωρίαν του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου*.
- Καράκωστας, Ι. 2000. *Περιβάλλον και Δίκαιο*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα. *Η προστασία των περιβαλλοντικών αγαθών μέσα από τη νομολογία των πολιτικών δικαστηρίων*, ΝοΒ 41 (1993), σ. 45 «Αρχαιολογική κληρονομιά. Η άποψη του ιδιώτη κατόχου (Ανάκτηση αρχαίου -Αναζήτηση αρχαίου - Αναζήτηση πλουτισμού)», εισήγηση στο συμπόσιο με θέμα *Αρχαιολογική κληρονομιά. Σύγχρονες τάσεις στη νομική της προστασία, Νομισματικά Χρονικά*, τ. 12/1993 *Περιβάλλον και δίκαιο* τ.1 (1994), σ. 87 επ.
- Κρεμλής, Γ. «Η ευρωπαϊκή πολιτική και το δίκαιο περιβάλλοντος. Το κοινοτικό κεκτημένο», *Νόμος και Φύση* 3/98, σ. 553επ.
- Κρουσταλλιάκης, Ε. 1990. *Σχέση Εσωτερικού και Κοινοτικού Δικαίου*, ΕνοΒΕ.
- Λεβέντης, Γ. 1976. *Τα κοινωνικά δικαιώματα του πολίτη. Το δικαίωμα για την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος*, ΤοΣ.
- Μάνεσης, Α. 1982. *Ατομικές ελευθερίες*, 3η εκδ.
- Νικοποπούλου, Δ. 1990. «*Η έννομη προστασία του περιβάλλοντος ως στοιχείο δημοσίου συμφέροντος*», *Διοικ. Δικ.*, 4.
- Σιούτη, Γ. 1985. *Η συνταγματική κατοχύρωση της προστασίας του περιβάλλοντος*. 1993. *Δίκαιο περιβάλλοντος. Γενικό Μέρος Ι. Δημόσιο Δίκαιο και Περιβάλλον*, Αθήνα.
- Σιούτη, Γ. - Καράκωστας, Ι. 1993. *Εισαγωγή στο κοινοτικό δίκαιο περιβάλλοντος*.
- Σκουρής, Β. - Τάχος, Α. 1998. *Δίκαιο προστασίας του περιβάλλοντος*, ε' έκδοση.
- Τροβά, Ε. *Η έννοια του πολιτιστικού περιβάλλοντος κατά το Σύνταγμα του 1975/1986*.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Audit, B. 1992. *Droit international privé*.
- Baudry - Lacantinerie et Chauveau 1988. *Traité théorique et pratique de droit civil*, art.640 à 643, n. 57.
- Fatouros, A. A. 1976. *International Law in the Greek Constitution*, AJIL, 492
- Heuze, V. *La réglementation française des contrats internationaux*.
- Hughes, *Environmental Law*.
- Niboyet 1993. «Les conflits des lois relatifs aux immeubles situés aux frontières des états», *Rev. dr. int. leg. Comp.*

Ειδικά περιοδικά

- *Περιβάλλον και Δίκαιο*: Τετραμηνιαία επιθεώρηση επιστημών τού χώρου (Νομική Βιβλιοθήκη)

Υ05 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΓΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Υποχρεωτικό Β' Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 6

Συντονίστρια: Καθ. Τέσου Σαλή

Διδάσκοντες: Λέκτ. Καλή Τζώρτζη, Χάρης Χάιτας, Αρχιτέκτων - Μηχανικός - Μουσειολόγος

Στόχοι Μαθήματος

Το μάθημα έχει σκοπό να διδάξει την οργάνωση, σύνθεση και αξιοποίηση του μουσειακού χώρου, που στοχεύει στην επικοινωνία, την εκπαίδευση και τη ψυχαγωγία του κοινού σε σχέση με τις δραστηριότητες που φιλοξενούνται στους κόλπους των μουσείων. Εξετάζονται ζητήματα σχέσης κτιριακού και εκθεσιακού σχεδιασμού και διερευνούνται οι αντιληπτικές ικανότητες του ανθρώπου μέσω του χειρισμού των βασικών αξιών στη σύνθεση του εκθεσιακού χώρου.

Ο τρόπος παρουσίασης των εκθεμάτων είναι ερμηνευτικός και η πρόθεση παιδευτική, ενώ η σύνθεση και η οργάνωση του Μουσειακού Χώρου- που αποτελείουν το αντικείμενο της παρούσας ενότητας- είναι τα βασικά εργαλεία που συνθέτουν το σημερινό πρόσωπο των μουσείων.

Δομή Μαθήματος

- Στοιχεία μουσειολογικής σύνθεσης του μουσειακού χώρου.
- Στοιχεία μουσειολογικής οργάνωσης του μουσειακού χώρου - μουσειολογική πορεία επισκεπτών.
- Υποτιθισμός και Γραφικά.
- Στοιχεία μουσειογραφικής εφαρμογής στους μουσειακούς χώρους (φως, χρώμα, υλικό, εργονομικά στοιχεία).
- Η θεωρία της "Σύνταξης του Χώρου" και η μεθοδολογία της.
- Κτιριακός και εκθεσιακός σχεδιασμός μουσείων.
- Μελέτη Περίπτωσης 1: Η πτέρυγα Sainsbury (η πρόσφατη επέκταση της Εθνικής Πινακοθήκης του Λονδίνου) και το Μουσείο του Castelvecchio στη Βερόνα.
- α) Μελέτη Περίπτωσης 2: Το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης στο Κέντρο Pompidou στο Παρίσι και η Tate Modern στο Λονδίνο, β) Βασικά στοιχεία ηλεκτρονικών προγραμμάτων σχεδίασης και μελέτης χώρου.
- α) Μελέτη Περίπτωσης 2: Το Μουσείο Kröller-Müller στην Ολλανδία και το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης Louisiana στη Δανία, β) Βασικά στοιχεία ηλεκτρονικών προγραμμάτων σχεδίασης και μελέτης χώρου.
- Οικομουσειά-μουσειά ανοιχτού χώρου.
- Γενικά στοιχεία ανθρωπομετρίας και εργονομίας.
- Γενικές αρχές σχεδιασμού χώρου για ΑΜΕΑ.
- Βιωματικό εργαστήριο για το σχεδιασμό ΑΜΕΑ.

Βιβλιογραφία

- Black, G. 2005, *The Engaging Museum. Developing Museums for Visitor Involvement*, Routledge.
- Falk, J., Dierking, L. 2002, *Lessons without Limit*, How free-choice learning is transforming education, Altamira Press.
- Lord, B. & Lord, G.D., (επιμ..) 2002, *The Manual of Museum Exhibitions*, Alta Mira Press, Walnut Creek, Lanham, New York.
- Miles, R.S., 2001, *The Design of Educational Exhibits*, Routledge, 2nd edition
- Hooper-Greenhill. E. 2000, *Museums and the interpretation of Visual Culture*, Routledge, London.
- Falk, J.H.@ Dierking,L.D. 2000, *Learning from Museums, Visitor Experiences and the Making of Meaning*, Alta Mira Press, Walnut Creek, Lanham, New York.
- Kavanagh, G.2000, *Dream Spaces. Memory and the museum*, Leicester University Press, Leicester.
- Caulton, T. 1998, *Hands-on Exhibitions, Managing Interactive Museums and Science Centres*, Routledge, London
- Macdonald, S. 1998, *The Politics of Display. Museums, Science, Culture*, Routledge, London.
- Hein, G. 1998, *Learning in Museum*, London, Routledge.
- Serrell, B., 1996, *Exhibit Labels, An Interpretative Approach*, Altamira Press, Walnut Creek.
- Dean, D. 1994, *Museum Exhibition. Theory and Practice*, Routledge, London.
- Hooper-Greenhill, E. 1994, *Museums and their Visitors*, Routledge, London.
- Pearce, S. 1992, *Museums, Objects and Collections: A Cultural Study*, Leicester University Press, Leicester & London.
- Belcher, M. 1991, *Exhibitions in Museums*, Leicester University Press, Leicester.
- Durbin, G., Morris, S., Wilkinson, S.,1991, *Learning from Objects*, English Heritage.

Υ06 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

Υποχρεωτικό Β' Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 6

Συντονιστής: Καθ. Β. Λαμπρόπουλος

Διδάσκοντες: Καθ. Εφαρμογών Μ. Παπαδημητρίου, Ε. Σταματοπούλου

Στόχοι Μαθήματος

Το μάθημα «Περιβάλλον Μουσείου και Προληπτική Συντήρηση» στοχεύει στην κατανόηση και εκμάθηση όλων εκείνων των παραγόντων που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με το περιβάλλον ενός μνημείου, αρχαιολογικού ευρήματος και έργου τέχνης, στη μελέτη του τρόπου και των συνθηκών δράσης τους, καθώς και στην αναγνώριση και τον έλεγχο του αποτελέσματός τους πάνω στα πολιτιστικά αγαθά. Συγχρόνως στοχεύει στην ολοκληρωμένη κατανόηση και εκμάθηση των αρχών και τομέων της προληπτικής συντήρησης των αντικειμένων της πολιτιστικής κληρονομιάς. Επιπλέον αποσκοπεί στην εκμάθηση τεχνικών επισκόπησης, καταγραφής, ερμηνείας δεδομένων και μεθόδων σχεδιασμού - προγραμματισμού, με σκοπό την ανάλυση των συνθηκών διατήρησης και την εφαρμογή μέτρων προληπτικής συντήρησης στα πολιτιστικά αγαθά, συλλογές μουσείων, βιβλιοθήκες και αρχεία, αρχαιολογικά ευρήματα και ακίνητη κληρονομιά. Τέλος, επικεντρώνεται σε θέματα δημιουργίας ασφαλών συνθηκών περιβάλλοντος των συλλογών που στεγάζονται σε υφιστάμενα ή νέα κτήρια με πολιτιστική διάσταση.

Δομή μαθήματος

Ενότητα 1η

Εισαγωγή στην προληπτική συντήρηση

Ορισμός των γενικών αρχών και κανόνων της συντήρησης αντικειμένων της πολιτιστικής κληρονομιάς και της προληπτικής συντήρησης αυτών. Στρατηγικές οργάνωσης και μεθοδολογία των ενεργειών της προληπτικής συντήρησης.

Ενότητα 2η

Μελέτη και κατανόηση του μουσειακού περιβάλλοντος

α. Περιβαλλόντικές παράμετροι μουσείου:

- υγρασία
- θερμοκρασία
- ακτινοβολίες
- ατμοσφαιρική ρύπανση
- δονήσεις.

Διαδικασίες λειτουργίας και επίδρασης των περιβαλλόντικών παραμέτρων στα αντικείμενα της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Μορφές διάβρωσης στα υλικά κατασκευής των αντικειμένων της πολιτιστικής κληρονομιάς από τις επιδράσεις αυτών των παραμέτρων.

Όργανα μέτρησης και μέθοδοι ρύθμισης των περιβαλλόντικών αυτών παραμέτρων.

β. Ανθρώπινη δραστηριότητα.

γ. Φυσικές καταστροφές - πρόγραμμα δράσης σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης (σεισμοί, φωτιά).

δ. Μέθοδοι ανάληψης των κινδύνων, με σκοπό την ταυτοποίησή τους.

ε. Πρακτική άσκηση σε ομάδες σπουδαστών, όπως επίσκεψη σε μουσεία και χώρους συλλογών, με σκοπό τις εφαρμογές των προηγούμενων γνώσεων (συλλογή δεδομένων, σύνθεση αυτών, ταυτοποίηση κινδύνων, προφορική αναφορά).

Ενότητα 3η

Μελέτη και κατανόηση μιας συλλογής

α. Ταυτοποίηση των υλικών κατασκευής των αντικειμένων - φθορές εξαιτίας ακατάλληλων περιβαλλόντικών συνθηκών.

β. Τεχνικές επισκόπησης για την αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης της συλλογής.

Ενότητα 4η

Μεθοδολογία μεταφοράς και μετακίνησης μιας συλλογής

α. Εισαγωγή - υλικά έκθεσης, αποθήκευσης, συσκευασίας, στήριξης και ανάρτησης αντικειμένων.

β. Διαχείριση μιας συλλογής κατά τη διάρκεια μεταφοράς και μετακίνησης.

γ. Μελέτη και σχεδιασμός μεθόδων αποθήκευσης μιας συλλογής.

δ. Μελέτη και σχεδιασμός μεθόδων συσκευασίας για μεταφορά μιας συλλογής.

ε. Πρακτική άσκηση σε ομάδες σπουδαστών, όπως επίσκεψη σε μουσεία (αποθήκες, εκθεσιακούς χώρους), για την αξιολόγηση διατήρησης μιας συλλογής ή μιας ομάδας αρχαιολογικών ευρημάτων σε σχέση με τις συνθήκες αποθήκευσης ή έκθεσης.

Ενότητα 5η

Σχεδιασμός και προγραμματισμός των μέτρων προληπτικής συντήρησης

Εφαρμογή των στρατηγικών οργάνωσης και μεθοδολογίας των ενεργειών της προληπτικής συντήρησης.

Βιβλιογραφία

- Βαρώτσου, Κ. - Kondratyev, Κ. 1996. *Φυσικοχημεία Περιβάλλοντος*, Τόμος Ι: *Ακτινοβολία - Θερμοκλίπιο - Κλιματική Αλλαγή*, Αθήνα: Εκδ. Π. Τραυλίου - Ε. Κωσταράκη.
- ICOM, ελληνικό τμήμα, 1985. *Προληπτική συντήρηση στα μουσεία, Έλεγχος φωτισμού, Έλεγχος κλιματισμού*, Αθήνα: Εκδ. ICOM.
- ICOM 1987. *Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας*, Παρίσι.
- Κοντού, Ε.Κ. - Κοτσαμάνη, Δ.Δ. - Λαμπρόπουλου, Β.Ν. 1995. *Γιατί. Τεχνολογία Διάβρωση και Συντήρηση*, Αθήνα.
- Κουιμτζής, Θ. 1994. *Χημεία περιβάλλοντος*, Θεσσαλονίκη: Εκδ. Ζήτη.
- Κουιμτζής, Θ. - Φυτιάνου, Κ. - Σαμαρά - Κωνσταντίνου, Κ. 1998. *Χημεία Περιβάλλοντος*,

Θεσσαλονίκη: Εκδ. University Studio Press.

- Λαμπρόπουλου, Β.Ν. 1992. *Διάβρωση και Συντήρηση της Πέτρας*, Αθήνα.
- Λαμπρόπουλου, Β.Ν., Μανέτα, Χ.Α. 1993. *Πορσελίανη, Τεχνολογία, Διάβρωση και Συντήρηση*, Αθήνα.
- Λαμπρόπουλου, Β.Ν. 1996. *Κεραμικά, Τεχνολογία, Διάβρωση και Συντήρηση*, Αθήνα.
- Μπαλαφούτη Χ. - Μαχαίρα Π. 1985. *Μαθήματα Γενικής Κλιματολογίας με Στοιχεία Βιοκλιματολογίας*, Θεσσαλονίκη: Εκδ. Γιαχούδη - Γιαπούλη.
- Μπουχέλιος, Κ. 1991. «Πρόληψη και προστασία των ειδών μουσείου από έντομα», *Πρακτικά Συνεδρίου Συντήρησης Λαογραφικών Αντικειμένων*, Αθήνα.
- Παντελίδου, Β. 1991. «Τρόποι αποθήκευσης υφασμάτων», *Πρακτικά συνεδρίου συντήρησης λαογραφικών αντικειμένων*, Αθήνα.
- Παπαζάχος, Β. 1993. *Εισαγωγή στη Σεισμολογία*, Θεσσαλονίκη: Εκδ. Ζήτη.
- Πελεκάση, Κ. - Σκούρτος, Μ. 1992. *Η ατμοσφαιρική ρύπανση στην Ελλάδα*, Αθήνα: Εκδ. Παπαζήση.
- Τσελέντη, Α. 1997. *Σύγχρονη Σεισμολογία*, τόμ. Α', Β', Αθήνα: Εκδ. Παπασωτηρίου.
- Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. Διεύθυνση Π.Ε.Ρ.Π.Α. *Η ατμοσφαιρική ρύπανση στην περιοχή της Αθήνας* - Τεχνική έκθεση, Τόμος 1 - Πληροφορίες Βάσης, Αθήνα, Ιανουάριος 1989.
- Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. Διεύθυνση Π.Ε.Ρ.Π.Α. *Η ατμοσφαιρική ρύπανση στην περιοχή της Αθήνας* - Τεχνική έκθεση, Τόμος 2 - Πηγές Ρύπανσης, Αθήνα, Μάρτιος 1989.
- Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. Διεύθυνση Π.Ε.Ρ.Π.Α., *Η ατμοσφαιρική ρύπανση στην περιοχή της Αθήνας* - Τεχνική έκθεση, Τόμος 3 - Πρωτογενείς Ρύποι, Αθήνα, Ιούλιος 1989.
- Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. Διεύθυνση Π.Ε.Ρ.Π.Α., *Η ατμοσφαιρική ρύπανση στην περιοχή της Αθήνας* - Τεχνική έκθεση, Τόμος 4 - Φωτοχημικοί Ρύποι, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1989.
- Φυτιάνου Κ. 1996. *Η ρύπανση των θαλασσών*, Θεσσαλονίκη: Εκδ. University Studio Press.
- «Χάρτα Βενετίας», *2ο Διεθνές Συνέδριο Αρχιτεκτόνων και Τεχνικών Ιστορικών Μνημείων, Βενετία, 25 - 31 Μαΐου 1964.*

Υ07 ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ, ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ

Υποχρεωτικό Β' Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 6

Συντονίστρια μαθήματος: Δρ. Μ. Ρούσσου

Διδάσκοντες: Λέκτ. Δ. Χαρίτος

Περιγραφή Μαθήματος

Η θεωρητική διδασκαλία περιλαμβάνει διαλέξεις στα ακόλουθα θέματα:

- Το μουσείο ως περιβάλλον πληροφόρησης κι άτυπης εκπαίδευσης και ο ρόλος της τεχνολογίας στον πολιτισμό.
- Μεθοδολογία ψηφιοποίησης, βασικές αρχές καταγραφής εικόνας, ήχου, βίντεο, τρισδιάστατων αντικειμένων. Μορφώτυποι αρχείων και στοιχεία για παρουσίαση σε διαφορετικά μέσα (ανάλυση εικόνων, βίντεο, κ.λπ).
- Διαχείριση Συλλογών και Βάσεις Δεδομένων, Αρχές ταξινόμησης, καταλογογράφησης, αρχειοθέτησης συλλογών.
- Ψηφιακές βιβλιοθήκες. Πρότυπα, "μεταδεδομένα", CIDOC, Dublin core, CIMI, AMICO, Museum Computer Network, NINCH.
- Εισαγωγή στο Διαδίκτυο και τον Παγκόσμιο Ιστό. Διαδικτυακή παρουσία εκθέσεων, συλλογών και μουσείων στο Διαδίκτυο. Το Διαδίκτυο ως μέσο πληροφόρησης αλληλά και ως μέσο έκφρασης. Παρουσίαση καινοτόμων παραδειγμάτων από μουσεία με τεράστιες συλλογές, εθνικά μουσεία και μουσεία που δίνουν έμφαση στην εκπαίδευση, τα οποία ψηφιοποιούν τις συλλογές τους για να τις διαθέσουν στο ευρύτερο κοινό.
- Σχεδιασμός διαδικτυακών εκθέσεων. Σταθμοί πληροφορίας στο μουσείο. Εφαρμογές πολυμέσων και

τεχνολογίες ανάπτυξής τους (CD - ROM , DVD και σχετικό λογισμικό).

- Θέματα ευχρησίας κι επικοινωνίας επισκέπτη-τεχνολογίας, η «διαεπιφάνεια» και ο «διαφανής» Η/Υ.
- Εικονική Πραγματικότητα και τρισδιάστατη ψηφιακή αναπαράσταση, εφαρμογές στον πολιτισμό. Η έννοια του εικονικού χώρου (και χρόνου). Το πλινθιό, κινηματογραφικά θέατρα μεγάλου format, θέατρα εικονικής πραγματικότητας, συστήματα Επαυξημένης Πραγματικότητας και Μεικτής Πραγματικότητας. Παρουσίαση του Εικονικού Μουσείου που αναπτύχθηκε στο τμήμα Πληρ/κής.
- Παρουσίαση κυριότερων μορφών τέχνης που βασίζονται στην τεχνολογία & ζητήματα αισθητικής που αφορούν στην χρήση νέων τεχνολογιών για καλλιτεχνική δημιουργία.

Στα πλαίσια της πρακτικής εργασίας του μαθήματος, απαιτούνταν από κάθε ομάδα να επιλέξει μια μουσειακή συλλογή και να υλοποιήσει τα ακόλουθα:

- Την ψηφιοποίηση της συλλογής, όπου τα αντικείμενα θα έπρεπε να ψηφιοποιηθούν σε δύο διαφορετικές αναλύσεις (υψηλή, χαμηλή) και δύο τουλάχιστον μορφές ψηφιακών αρχείων (π.χ. εικόνα, ήχος, βίντεο).
- Την αρχειοθέτηση της συλλογής σε βάση δεδομένων (με την εκμάθηση και χρήση της Εφαρμογής Διαχείρισης Βάσης Εικονικών Μουσείων του Παν. Αθηνών), όπου θα έπρεπε να σχεδιαστούν τα πεδία έτσι ώστε να προβλέπουν την ποικιλία της εκάστοτε συλλογής και να καταχωρηθούν αντικείμενα διαφορετικού τύπου.
- Την παρουσίαση της συλλογής σε ιστοχώρο στο Διαδίκτυο τον οποίο θα έπρεπε να σχεδιάσει εξ αρχής και να υλοποιήσει η ομάδα εργασίας.

Βιβλιογραφία

- Dodsworth, Clark Jr. (ed.) 1998. *Digital Illusion: Entertaining the Future with High Technology*. Addison-Wesley.
- Druin, A. (ed.). *The Design of Children's Technology*. Morgan Kaufmann Publishers, Inc.
- Hooper-Greenhill, E. 1999. *The Educational Role of the Museum*. Routledge.
- Johnson, St. 1997. *Interface Culture*. Basic Books.
- Laurel, B. 1993. *Computers as Theatre*. Addison-Wesley.
- Murray H. J. 1997. *Hamlet on the Holodeck*. The MIT Press.
- Norman A. D. 1988. *The Design of Everyday Things*, Doubleday.
- Preece, Rogers, Sharp, Wiley 2002. *Interaction Design beyond human computer interaction*.
- Thomas, S. and A. Mintz 1998. *The Virtual and the Real: Media in the Museum*. American Association of Museums.
- Weschler, L. 1995. *Mr. Wilson's Cabinet of Wonder*. Vintage Books.

Y08 ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Υποχρεωτικό Μάθημα Β' Εξαμήνου

Πιστωτικές Μονάδες: 6

Συντονιστής Μαθήματος: Δρ. Παναγιώτης Φωτόπουλος

Διδάσκων: Δρ. Π. Ζούνης

Στόχοι Μαθήματος

Το μάθημα σκοπό έχει να διδάξει τις βασικές αρχές Διοίκησης και Οικονομικής Διαχείρισης των Μουσείων ως Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών, δεδομένου ότι στην πλειονότητά τους τα μουσεία και πολλοί πολιτιστικοί οργανισμοί ανήκουν στον Δημόσιο ή στον Μη Κερδοσκοπικό Τομέα.

Το ενδιαφέρον του μαθήματος θα επικεντρωθεί στην ανάλυση των χαρακτηριστικών των μουσείων ως Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών, στο νομικό και φορολογικό πλαίσιο λειτουργίας τους, στη διοίκηση και τον στρατηγικό σχεδιασμό, στη χρηματοδότηση και στη χρηματοοικονομική διαχείρισή τους, στην αποτίμηση της αποτελεσματικότητας διαχείρισης των πόρων τους και στο πολιτιστικό Μάρκετινγκ.

Δομή Μαθήματος

Ενότητα 1η

«Μη Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί (ΜΚΟ). Ορισμός - Χαρακτηριστικά - Κατηγοριοποίηση-Αιτιολογία Ύπαρξης»:

1. Ορισμός και χαρακτηριστικά ΜΚΟ.
2. Κατηγοριοποίηση των ΜΚΟ.
3. Οικονομική ανάπτυξη των ΜΚΟ.
4. Ο ρόλος του κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος.
5. Οι ΜΚΟ υπό το πρίσμα της προσφοράς υπηρεσιών.
6. Σύγκριση Μη Κερδοσκοπικών και Δημόσιων Οργανισμών.
7. Πόροι Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών.

Ενότητα 2η

«Νομικό και Φορολογικό Καθεστώς του Μη Κερδοσκοπικού Τομέα στην Ελλάδα» :

1. Νομικό πλαίσιο Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών.
2. Φορολογικό Καθεστώς Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών.

Ενότητα 3η

«Διοίκηση Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών (Μουσείων)» :

1. Διοικητικά Συμβούλια.
2. Η θεωρία της εξάρτησης από τους πόρους και ο ρόλος των Γενικών Διευθυντών.
3. Προσανατολισμός – πλαίσιο πολλαπλών επιλογών.
4. Δομικές διαφορές του διοικητικού πλαισίου των ΜΚΟ.
5. Στρατηγική διοίκηση (Ορισμός, Εφαρμογές, Υλοποίηση).

Ενότητα 4η

«Η Χρηματοδότηση των Πολιτιστικών Οργανισμών (Μουσείων)»:

1. Επιχειρηματική Χορηγία.
2. Κρατική και Ευρωπαϊκή Κοινωνική ενίσχυση.
3. Δωρεές Ιδιωτών, Εταιρειών και Ιδρυμάτων.

Ενότητα 5η

«Χρηματοοικονομική Διαχείριση και Έλεγχος των ΜΚΟ (Μουσείων)»:

1. Βασικές λειτουργίες της Χρηματοοικονομικής Διαχείρισης.
2. Βασικοί τύποι Χρηματοοικονομικών Δεικτών.
3. Χρηματοοικονομική ανάπτυξη των ΜΚΟ.
4. Λογιστικό σύστημα των ΜΚΟ.
5. Κατάρτιση Προϋπολογισμών ΜΚΟ.
6. Έλεγχος των διαχειριστικών επιλογών της Διοίκησης.

Ενότητα 6η

«Πολιτιστικό Μάρκετινγκ (η περίπτωση των Μουσείων)»:

1. Το κοινό των Μουσείων.
2. Η τιμολογιακή πολιτική των Μουσείων (εισιτήριο εισόδου, Πωλητήρια Μουσείων, κ.ά.).
3. Τα εργαλεία της πολιτικής Μάρκετινγκ των Μουσείων (Διαφήμιση, Δημόσιες Σχέσεις, Direct Marketing, Προώθηση Πωλήσεων)

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Βουδούρη, Δάφνη, *Κράτος και Μουσεία: Το Θεσμικό Πλαίσιο των Αρχαιολογικών Μουσείων*, Αθήνα,

Εκδόσεις Σάκκουλα, 2003.

- Δουλιγερίδης, Μιχαήλ, *Το Μουσείον*, Αθήνα, Εκδόσεις ΑΓΓΕΛΑΚΗ, 2006.
- Ζούνης, Πέτρος, *Η Πολιτιστική χορηγία ως μέσο επικοινωνίας*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, 2001.
- Οικονόμου, Μαρία, *Μουσείο : Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός;* (Μουσειολογικοί προβληματισμοί και ζητήματα), Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική, 2003.
- *Ο Πολιτισμός ως κλάδος οικονομικής δραστηριότητας*, Αθήνα, ΚΕΠΕ, 2000.
- *Πινακοθήκες – Μουσεία - Συλλογές*, Αθήνα, Υπουργείο Πολιτισμού, 1999.
- Σκαϊτσά, Ματούλα, *Για τη μουσειολογία και τον πολιτισμό*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Εντευκτηρίου, 1999.
- Σκαϊτσά, Ματούλα, *Η χορηγία των τεχνών: Μουσεία, Πινακοθήκες*, Πολιτιστικά Ιδρύματα στη Μ. Βρετανία και την Ελλάδα, Αθήνα, ΟΜΕΠΟ, 1992.

Ξένν

- Brooks Hopkins, Karen, Stolper Friedman, Carolyn, *Successful Fundraising for Arts and Cultural Organizations*, Oryx Press, 1996.
- Burcaw, G. Ellis, *Introduction to Museum Work*, Walnut Creek, AltaMira Press, 1997.
- Byrnes, William J., *Management and the Arts*, Focal Press, 1999.
- Dexter Lord, Gail, Lord, Barry, *The Manual of Museum Planning*, London, The Stationery Office, 1999.
- Drucker, P.F., *Managing the Non-Profit Organisation*, Practices and Principles, P.F., Harper Business, 1992.
- Freeman, R.J., Shoulders, C.D., Lynn, E.S., *Governmental & Nonprofit Accounting: Theory and Practice*, 3rd Edition, Pergamon Press Oxford England, 1988.
- Heilbrun, James, Gray, Charles M., *The Economics of Art and Culture*, Cambridge, Cambridge University Press, 2001.
- Kerrigan, Finola, Peter Fraser, and Mustafa Ozbilgin, *Arts Marketing*, Oxford, Elsevier Butterworth-Heinemann, 2004.
- Kolb, Bonita M., *Marketing Cultural Organisations: New Strategies for Attracting Audiences to Classical Music, Dance, Museums, Theatre and Opera*, Dublin, Oak Tree Press, 2000.
- Kotler, Neil, Kotler, Philip, *Museum Strategy and Marketing*, San Francisco, Jossey-Bass, 1998.
- Kotler, Philip, Andreasen, Alan, *Strategic Marketing for Nonprofit Organizations*, New York, Prentice Hall, 1995.
- Lord, Barry, Dexter Lord, Gail, *The manual of Museum Exhibitions*, Walnut Creek, AltaMira Press, 2002.
- Lord, Gail Dexter, and Kate Markert, *The manual of strategic planning for museums*, Lanham, Alta Mira Press, 2007.
- Miley Theobald, Mary, *Museum Store Management*, Walnut Creek, AltaMira Press, 2000.
- Malaro, Marie C., *A legal Primer on Managing Museum Collections*, Washington, Smithsonian Institution Press, 1998.
- Pick, J., Anderton, M., *Arts Administration*, London, Spon Press, 1995.
- Rentschler, Ruth, and Anne-Marie Hede, *Museum Marketing – competing in the global market place*, Oxford, Butterworth-Heinemann, 2007.
- Runyard, Sue, French, Ylva, *Marketing & Public Relations Handbook for Museums, Galleries & Heritage Attractions*, London, The Stationer Office, 1999.
- Sauvanet, Nathalie, *Cultural Sponsorship in Europe*, Paris, ADMICAL, 1999.
- Wallace, margot A., *Museum Branding: How to create and maintain image, loyalty, and support*, Lanham, Alta Mira Press, 2006.
- Weisbrod, B.A., *The Nonprofit Economy*, Harvard University Press, 1988.

Υποχρεωτικό Γ΄ εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 6

Συντονίστρια μαθήματος: Α. Νικηφορίδου

Διδάσκοντες: Ομ. καθ. Α. Τσιπλητάρης, Αναπλ. καθ. Δ. Κυριακή-Μάνεση

Στόχοι και συνοπτική περιγραφή του μαθήματος

Στόχοι του μαθήματος είναι:

- να εξετάσει τη δυναμική σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ των μουσείων και του κοινού τους, με βάση σύγχρονες θεωρίες περί επικοινωνίας και μάθησης.
- να προσδιορίσει το ρόλο του μουσείου ως ενεργό πληροφοριακό οργανισμό και να διερευνήσει τις προοπτικές των μουσείων στον τομέα αυτό.
- να προσεγγίσει το περιεχόμενο από παιδαγωγικής πλευράς, ώστε να αποκτήσουν οι μεταπτυχιακοί φοιτητές βασικές γνώσεις εκπαίδευσης και παιδαγωγικών αξιωμάτων.
- να εξοικειώσει τους φοιτητές με την οργάνωση, το σχεδιασμό, τη διαδικασία παραγωγής και την αξιολόγηση μουσειακών εκθέσεων ως βασικών μέσων επικοινωνίας και εκπαίδευσης των μουσείων.

Τα σύγχρονα μουσεία επικοινωνούν με διαφορετικούς τρόπους χρησιμοποιώντας τις εκθέσεις, τα εκπαιδευτικά τους προγράμματα, τις κτιριακές εγκαταστάσεις, τα διαφημιστικά φυλλάδια, τη διοικητική τους δομή κ.ά. με κύριο σκοπό την ενημέρωση, την υποδοχή και εξυπηρέτηση του κοινού τους. Η επικοινωνία θεωρείται θεμελιώδης «λειτουργία» των μουσείων και επομένως η παρουσίαση και ανάλυση παραδοσιακών και σύγχρονων μοντέλων επικοινωνίας και η εφαρμογή τους στο μουσείο αποτελεί απαραίτητη εισαγωγή στο μάθημα.

Επιπλέον, εξετάζονται βασικές εκπαιδευτικές θεωρίες καθώς και οι τρόποι μάθησης και οι μέθοδοι ενίσχυσής της στο πλαίσιο του μουσείου, ως φορέα άτυπης εκπαίδευσης, καθώς και η παρουσίαση και ανάλυση των σταδίων για το σχεδιασμό εκθέσεων.

Εξετάζεται επίσης η πληροφοριακή διάσταση του μουσείου, η σχέση του με τους λοιπούς πληροφοριακούς οργανισμούς και η παροχή ανάλογων υπηρεσιών προς το κοινό.

Τέλος, στο μάθημα θα συζητηθούν θέματα αξιολόγησης και έρευνας κοινού με αναφορά σε βασικές έννοιες και μεθοδολογικές προσεγγίσεις.

Στο τέλος του μαθήματος, οι φοιτητές θα

- έχουν γνωρίσει διαφορετικές επικοινωνιακές και εκπαιδευτικές θεωρίες και θα μπορούν να αναγνωρίζουν την εφαρμογή στοιχείων τους στο χώρο του μουσείου.
- Έχουν την πληροφοριακή διάσταση του μουσείου και θα μπορούν να διερευνήσουν άξονες επικοινωνίας με το κοινό προς αυτή την κατεύθυνση
- μπορούν να σχεδιάσουν ενδεικτικά εκθέσεις
- έχουν γνωρίσει διαφορετικές προσεγγίσεις και μεθόδους αξιολόγησης εκθέσεων

Διδακτική προσέγγιση και αξιολόγηση μαθήματος

Οι φοιτητές θα προσεγγίσουν τα παραπάνω θέματα μέσα από διδασκαλία, διάβασμα, συζήτηση, επισκέψεις σε μουσεία, παρουσίαση υποστηρικτικού υλικού μουσείων και πρακτικές ασκήσεις. Οι φοιτητές θα εργάζονται ατομικά και σε ομάδες πάνω σε επιλεγμένα θέματα. Η αξιολόγηση του μαθήματος θα γίνει με ομαδικές γραπτές εργασίες στο τέλος του εξαμήνου.

Τα μουσεία που θα περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα των επισκέψεων μπορεί να είναι το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, το Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης κ.ά.

Σχεδιάγραμμα μαθήματος

Συγκεκριμένα οι ενότητες που θα αναπτυχθούν περιλαμβάνουν τα εξής θέματα:

A. Επικοινωνιακές και εκπαιδευτικές θεωρίες στο μουσείο

1. Επικοινωνία και Αλληλεπίδραση στην εκπαίδευση
2. Το Κοινωνιόγραμμα μιας ομάδας εκπαίδευσης
3. Θεωρίες μάθησης στην εκπαίδευση
4. Η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση ως μέσον αγωγής και εκπαίδευσης-συγκρότησης του κοινωνικού γίγνεσθαι του ατόμου-παιδιού

Περίγραμμα ύλης των εν λόγω εννοιών

1. Επικοινωνία και Αλληλεπίδραση (Ε-Α):

- Ερμηνεία και προσδιορισμός των εννοιών
- Μοντέλα-Δίκτυα Επικοινωνίας και Αλληλεπίδρασης
- Λειτουργία Επικοινωνίας και Αλληλεπίδρασης
- Κανόνες λειτουργίας Επικοινωνίας και Αλληλεπίδρασης
- Παιδαγωγική σημασία Επικοινωνίας και Αλληλεπίδρασης
- Ένα παράδειγμα Επικοινωνίας και Αλληλεπίδρασης

2. Το Κοινωνιόγραμμα μιας ομάδας εκπαίδευσης:

- Ερμηνεία και προσδιορισμός των εννοιών
- Κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των μελών μιας ομάδας
- Το φαινόμενο έλξης-απόθησης μεταξύ των ατόμων
- Κριτήρια επιλογής των φίλων-συμμαθητών
- Ένα παράδειγμα Κοινωνιογράμματος

3. Θεωρίες μάθησης και εκπαίδευσης:

- Ψυχολογικές θεωρίες (παράδειγμα)
- Κοινωνιολογικές θεωρίες (παράδειγμα)
- Ψυχοκοινωνιολογικές θεωρίες (παράδειγμα)

4. Η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση ως παιδαγωγικό μέσο αγωγής και εκπαίδευσης - συγκρότησης της προσωπικότητας του ατόμου.

Αντί - παράθεση:

- Παιδονομικών μέσων εκπαίδευσης
- Παιδαγωγικών μέσων εκπαίδευσης
- Επικοινωνιακών μέσων εκπαίδευσης
- Βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη συγκρότηση της προσωπικότητας του ατόμου

B. Επικοινωνία και πληροφορόρηση

Η έννοια περιορίζεται σε ένα διδακτικό τρίωρο στο οποίο εξετάζεται το μουσείο ως πληροφοριακός οργανισμός. Η σχέση του με άλλους πληροφοριακούς οργανισμούς τόσο κοινωφελείς όσο και κερδοσκοπικούς. Εντοπίζονται κοινά στοιχεία στη διαχείρισή τους και εξετάζονται οι διαφορές τους. Εξετάζονται οι δυνατότητες που παρέχουν οι τεχνολογίες πληροφορόρησης για την υλοποίηση των πληροφοριακών υπηρεσιών στο περιβάλλον του μουσείου.

Τέλος, γίνεται αναφορά στις επιπτώσεις που έχει η προσέγγιση αυτή στην εκπαίδευση των μουσειολόγων.

Γ. Εισαγωγή στην οργάνωση εκθέσεων

1. Εισαγωγή στο θέμα (επικοινωνιακή πολιτική και εκθέσεις, οργανωτικό πλαίσιο, είδη εκθέσεων, θέματα διαχείρισης συλλογών και εκθέσεις) - Στοιχεία θεωρίας των εκθέσεων - Σχεδιασμός μουσειακών εκθέσεων (εφαρμογή επικοινωνιακών θεωριών στην πράξη, στάδια ανάπτυξης, πρόγραμμα εργασίας, παραδείγματα)

2. Ερμηνευτικά μέσα, εκθέματα (στατικά, μηχανικά, διαδραστικά, οπτικοακουστικά, κείμενα κ.ά.). Ιδιαιτερότητες, μεθοδολογικές παράμετροι χρήσης, παραδείγματα
3. Μελέτες περίπτωσης 1 και 2 – Επίσκεψη στο Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού – Πρακτική άσκηση
4. Παρουσίαση αξιολόγησης μελέτης περίπτωσης

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Ενότητα Α

- Baus, M. Jakob, K.: *Sozialpsychologie der Schulklasse*. Bochum 1976.
- Bavelas, A.: *Kommunikationsmuster in Arbeitsgruppen*. In: *Funkkolleg, Paedagogische Psychologie*. 1. Fischer Taschenbuch Verlag, Frankfurt am Main 1973. S. 308-323.
- Blaus, M. Jacoby, K.: *Sozialpsychologie der Schulklasse*. Verlag Ferdinand Kamp Bochum 1976.
- Brophy, J. /Good, Th.: *Der Lehrer-Schueler Interaktion*. Muenchen 1976.
- Cartwright, D.: *Group dynamics: Research and theory*. New Jork 1974.
- Kellmer, Bringkle, Mia.: *Was Kinder brauchen*. Stuttgart 1979.
- Meyer, E.: *Ομαδική διδασκαλία θεμελίωση και παραδείγματα*. Μετάφρ.: Λ. Κουτσούκη. Εκδ. Κυριακίδη, Θεσ/νίκη 1987.
- Watzlawick/U.A.: *Menschliche Kommunikation*. Verlag Hans Huber Bern, Stuttgart Wien 1967.
- White R.: *Eine experimentelle Untersuchung über Führungsstil und Gruppenverhalten*. In: *Funk-Kolleh Pädagogische Psychologie* 1. Fischer Tashenbuch Verlag, Frankfurt am Main 1973, S. 324.-347.
- Αθανάσιος Φ. Τσιπλητάρης: *Η Κοινωνικοποίηση του παιδιού* Ατραπός, Αθήνα 2001.
- Αθανάσιος Φ. Τσιπλητάρης: *Ψυχοκοινωνιολογία της Σχολικής Τάξης* Αθήνα 2000.
- Γκότοβος, Α.: *Παιδαγωγική Αλληλεπίδραση. Σύγχρονη Εκπαίδευση*, Αθήνα 1985.
- Καλιαντζή Azizi, A.: *Αυτογνωσία - Αυτοέλεγχος* Αθήνα 1986.
- Ν. Καρζή, Θ.: *Η Παιδεία στην Αρχαιότητα*. Εκδ. Φιλιππούτη, Αθήνα 1997.
- Ν. Κοσμοπούλης, Α.: *Σχεσιαδυναμική Παιδαγωγική του Προσώπου*. Αθήνα 1983.

Ενότητα Β

- The International Committee for Documentation of the International Council of Museums (ICOM-CIDOC) Le Comité international pour la documentation du Conseil international des musées (ICOM-CIDOC) <http://www.willpowerinfo.myby.co.uk/cidoc/>
- J.Blackaby and Beti Sandoke. Building Integrated Museum Information Retrieval Systems: Practical Approaches to Data Organization and Access Archives and Museum Informatics 11:2 (June 1997): 117-146. 1042-1467 (Print) 1573-7500 (Online)
- Koot, Geert-Jan Museum Librarians as Information Strategists, <http://www.ifla.org/VII/inspel/01-4koge/pdf>
- Paul F. Marty. Museum professionals and the relevance of LIS expertise Library & Information Science Research 29:2 (June 1997): 252-276.
- Paul F. Marty; Katherine Burton Jones. Museum Informatics People, Information, and Technology in Museums Routledge, USA Routledge Studies in Library and Information Science, 2007.
- Paul F. Marty. The Evolving Roles of Information Professionals in Museums. Bulletin 30:5(July 2004) <http://www.asis.org/bulletin/june-04/marty.html>

Ενότητα Γ

Ξενόγλωσσον

- Belcher, M. 1991, *Exhibitions in Museums*, Leicester University Press, Leicester.
- Bryman, A. και Burgess, R. 1994, *Analysing qualitative data*, Routledge, London and New York.

- Bryman, A. 2001, *Social Research Methods*, Oxford University Press, Oxford.
- Durbin, G. 1996, *Developing museum exhibitions for life long learning*, The Stationary Office, London.
- Durbin, G., Morris, S. και Wilkinson, S. 1990, *A Teacher's Guide to Learning from Objects*, English Heritage.
- Falk, J.H & Dierking, L.D. 1992, *The Museum Experience*, Whalesback books, Washington.
- Falk, J.H & Dierking, L.D. 1995, *Public Institutions for personal learning*, American Association of Museums, Washington.
- Falk, J.H & Dierking, L.D. 2000, *Learning from museums: Visitor Experiences and the Making of Meaning*, AltaMira Press, California.
- Hein, G.E. 1998a, *Learning in the Museum*, Routledge, London and New York.
- Hein, G.E. και Alexander, M. 1998b, *Museums: Places of Learning*, DC:American Association of Museums, Washington.
- Hooper-Greenhill, E. 1991, *Museums and Gallery Education*, Leicester University Press, Leicester.
- Hooper-Greenhill, E., 1994, *Museums and their Visitors*, Routledge, London & New York.
- Hooper-Greenhill, E. 1995, *Museum, Media, Message*, Routledge, London.
- Hooper-Greenhill, E. 1996, *Improving Museum Learning*, East Midlands Museum Service, Nottingham.
- Hooper – Greenhill, E. επιμ. 1999, *The Educational Role of the Museum*, Routledge, London.
- Hooper-Greenhill, E. 2000, *Museums and the Interpretation of visual culture*, Routledge, London and New York.
- Lord, B. και Dexter Lord, G. επιμ. 2002, *The Manual of Museum Exhibitions*, Altamira Press, Walnut Creek.
- Mason, J. 1996, *Qualitative researching*, Sage Publications, London.
- Moffat, H., & Woollard, V. 1999, *Museum and Gallery Education; A manual of good practice*, The Stationary Office, London.
- Moussouri, T, Nikiforidou, A. και Gazi, A. 2003, *Front-end and formative evaluation of an exhibition on Greek mathematics*, *Current Trends in Audience Research and Evaluation*, American Association of Museums, Committee for Audience Research and Evaluation, 16, σ. 42-47.
- Velarde, G. 1988, *Designing Exhibitions*, The Design Council, London

Ελληνόγλωσσον

- Γκαζή, Α. 1997, *Το μουσείο του μυκηναϊκού αποικισμού της Κύπρου στη Μάα-Παλαιόκαστρο. Μια πρότυπη και πρωτότυπη μουσειολογική εφαρμογή*. Αρχαιολογία και Τέχνες, 65, 109-12.
- Γκαζή, Α. 1999β, *Η έκθεση των αρχαιοτήτων στην Ελλάδα (1829-1909). Ιδεολογικές αφηρητές – Πρακτικές προσεγγίσεις*. Αρχαιολογία και Τέχνες 73, 45-53.
- Γκαζή, Α. 2001, *Το Μουσείο του μυκηναϊκού αποικισμού της Κύπρου στη Μάα-Παλαιόκαστρο. Μια ιδιόζουσα περίπτωση μουσείου αρχαιολογικού χώρου*. Corpus.
- Γκαζή, Α. - Νικηφορίδου, Α. και Μουσοούρη, Θ. 2004α, «Μια έκθεση για τα αρχαία ελληνικά μαθηματικά. Η εμπειρία της επίσκεψης», *Κατάλογος της έκθεσης Υπάρχει σε όλη ηύση; Ταξίδι στον κόσμο των αρχαίων ελληνικών μαθηματικών*, Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, Αθήνα, σ. 70-100.
- Γκαζή, Α. - Νικηφορίδου, Α. και Μουσοούρη, Θ. 2004β, «Μια έκθεση για τα αρχαία ελληνικά μαθηματικά. Πλαίσιο ανάπτυξης και μουσειολογικός σχεδιασμός», *Μουσειολογία*, 1, On-line περιοδικό του Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Παν/μίου Αιγαίου: <http://www.aegean.gr/culturaltec/museology/>
- Δάλλκος Γ. 2000, *Σχολείο και Μουσείο*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα.
- Hooper-Greenhill, E. 1999, *Σκέψεις για τη μουσειακή εκπαίδευση και επικοινωνία στη μεταμοντέρνα εποχή*. Αρχαιολογία και Τέχνες, 72, 47-49.
- Κόκκινος Γ, Αλεξάκη Ε. 2002, *Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μουσειακή αγωγή*, εκδ. Μεταίχμιο
- Κουβέλη, Α. 2000, *Η σχέση των μαθητών με το Μουσείο: Θεωρητική προσέγγιση, έρευνα στην Αθήνα και στην Ικαρία*. Εκπαιδευτικά Προγράμματα, ΕΚΚΕ, Αθήνα

- Meriman, N. 1999, *Ανοίγοντας τα μουσεία στο κοινό*. Αρχαιολογία και Τέχνες, 72, 43-46.
- Μούηλιου, Μ. – Μπούνια, Α. 1999, *Μουσειακές εκ-θέσεις. Ερμηνευτικές προσεγγίσεις στη μουσειακή θεωρία και πρακτική*. Αρχαιολογία και Τέχνες, 70, 53-58.
- Μούηλιου, Μ. 1999, *Από την ιστορία της αρχαιολογικής επιστήμης στην ανάγνωση μουσειακών εκθέσεων του παρελθόντος*. Αρχαιολογία και Τέχνες, 73, 53-59.
- Μούηλιου, Μ. 1999, *Το μη-συντηρητικό κέντρο συντήρησης στο Liverpool. Μουσειοπαρουσίαση*. Corpus, 4, 9-11.
- Μούηλιου, Μ. 1999, *Το παράδειγμα του «παιδικού μουσείου» Roald Dahl στο Buckinghamshire της Αγγλίας*. Μουσειοπαρουσίαση, Corpus, 5, 9-12.
- Μούηλιου, Μ. 1999, *Περί αρχαιολογικών λόγων και εικόνων. Η έκθεση «Τοιχογραφία: ένα διαβατήριο για το παρελθόν. Η Μινωική Κρήτη με τη ματιά του Mark Cameron*. Corpus, 7, 8-11.
- Μουσούρη, Θ. 1999, *Έρευνα κοινού και αξιολόγηση στα μουσεία*. Αρχαιολογία και Τέχνες, 72, 56-61.
- Μουσούρη, Θ. 1999, *Μουσεία για όλους; Προγράμματα προσέγγισης στο διεθνή χώρο*. Αρχαιολογία και Τέχνες, 73, 65-69.
- Μουσούρη, Θ. – Γκαζή, Α. και Νικηφορίδου, Α. 2004, *«Τι μπορούν να μάθουν τα μουσεία από τους επισκέπτες; Η συμβολή της αξιολόγησης στη διαμόρφωση μιας έκθεσης για τα αρχαία ελληνικά μαθηματικά»*, ΙΜΕρος 4 (υπό έκδοση)
- Μπούνια, Α. 1999, *Η περίπτωση του Vasa Museum της Στοκχόλμης. Ένα αντικείμενο, πολλές προσεγγίσεις*. Corpus, 8-12.
- Μυρογιάννη-Αρβανιτίδη, Ε. 1999, *Ο ρόλος του μουσειοπαιδαγωγού στην Ελλάδα*. Αρχαιολογία και Τέχνες, 71, 50-53.
- Νάκου, Ε. 2001, *Μουσεία: Εμείς, τα πράγματα και ο πολιτισμός*, τετράδια 9, νήσος.
- Νικηφορίδου, Α. και Γκαζή, Α. 2004, *Το βίντεο ως ερμηνευτικό μέσο. Η περίπτωση δύο πρόσφατων εκθέσεων στο Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, Ανακοίνωση στο Δεύτερο Διεθνές Συνέδριο Μουσειολογίας, Η Τεχνολογία στην Υπηρεσία της Πολιτισμικής Κληρονομιάς, Μυτιλήνη 28/6/04 – 2/7/04, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου (υπό δημοσίευση στα Πρακτικά του Συνεδρίου)*.
- Οικονόμου, Μαρία 1999, *Μουσεία για τους ανθρώπους ή για τα αντικείμενα;* Αρχαιολογία και Τέχνες, 72, 50-55.
- Οικονόμου, Μ. 2003, *Μουσείο: Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός; Μουσειολογικοί προβληματισμοί και ζητήματα*, εκδ.Κριτική, Αθήνα.
- Pearce, S. 1999, *Μελετώντας τα μουσεία: νέες ανάγκες και νέες προσεγγίσεις*. Αρχαιολογία και Τέχνες, 70, 47-49.
- Τζωρτζάκη, Ντ. – Νικηφορίδου, Α. 1999, *Κάθε χρόνο τέτοια μέρα... Μία έκθεση για την ιστορική μνήμη*. Αρχαιολογία και Τέχνες 73, 59-64.
- Vergo, P. 1999, *Επανεξέταση της «Νέας Μουσειολογίας»*. Αρχαιολογία και Τέχνες, 70, 50-52.

Y10 ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Υποχρεωτικό Γ' Εξαμήνου

Πιστωτικές μονάδες: 18

Συντονιστής μαθήματος: Καθ. Μ. Δ. Δερμιτζάκης

Πρόκειται για ομαδική παιδαγωγική άσκηση η οποία έγκειται στην γενική αξιολόγηση ενός Μουσείου λαμβάνοντας υπ' όψιν όλες τις λειτουργίες και δραστηριότητες του.

Σκοπός Μαθήματος

Ο σκοπός αυτού του μαθήματος είναι η εφαρμογή των αποκτηθεισών γνώσεων σε ένα συγκεκριμένο πολιτιστικό ίδρυμα και η εξαγωγή συμπερασμάτων με συνθετικό τρόπο.

Συνίσταται στην, μέγιστη δυνατή, σφαιρική και ολοκληρωμένη αξιολόγηση όλων των τομέων και δραστηριοτήτων ενός μουσείου αλλιώς και στην ενεργό συμμετοχή των φοιτητών σε ομάδες για την μελέτη ή την εις βάθος έρευνα ενός συγκεκριμένου θέματος, το οποίο θα προσδιορίζει ο φορέας της πρακτικής άσκησης. Αυτή η εργασία θα χρησιμεύσει στην ταυτοποίηση της υπάρχουσας κατάστασης που αφορά όλα τα σημεία που επηρεάζουν την διατήρηση των συλλογών, την ομαλή λειτουργία ενός μουσείου, την πολιτική εξέλιξής του και την πολιτιστική του προβολή καθώς και στην πρόταση λύσεων και ενδεχόμενων αναβαθμίσεων, από διάφορες οπτικές γωνίες.

Περιγραφή αντικειμένου εργασίας

Η εργασία θα αφορά στη συλλογή, τεκμηρίωση και ερμηνεία όλων των απαραίτητων πληροφοριών που οι επαγγελματίες των μουσείων κρίνουν σημαντικές για την επιτυχή λειτουργία του μουσείου και την βέλτιστη διαχείριση και διατήρηση των συλλογών. Πιο συγκεκριμένα η συλλογή πληροφοριών θα περιλαμβάνει ένα ευρύ πεδίο και θα αφορά τους παρακάτω τομείς:

- Τυπολογία - ρόλος μουσείου
- Ιστορία μουσείου - συλλογών
- Δομή του μουσείου και πολιτιστικές δραστηριότητες
- Διοικητική οργάνωση και λειτουργία του μουσείου
- Διαχείριση μουσείου και συλλογών (οικονομική, διοικητική, πολιτιστική)
- Πολιτιστική πολιτική (δανεισμός, αύξηση συλλογής, έρευνα, μελέτη, συντήρηση)
- Οργάνωση - αξιοποίηση μουσειακού χώρου
- Ανθρώπινο δυναμικό
- Κατανομή εργασιακών χώρων και δραστηριοτήτων - Αξιολόγηση της λειτουργικότητας των χώρων
- Το μουσείο ως χώρος εκπαίδευσης, κοινωνικής προβολής
- Αναγνώριση διαφορετικών επικοινωνιακών, εκπαιδευτικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων
- Πληροφορική και νέες τεχνολογίες στο μουσείο (χρήση οπτικοακουστικών πολυμέσων κτλ)
- Είδη - σύνθεση συλλογών
- Μέθοδοι καταγραφής - τεκμηρίωσης της συλλογής
- Ιστορικό και κατάσταση διατήρησης του κτιρίου
- Αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης της συλλογής - αίτια φθοράς
- Τεχνικές και μέθοδοι μουσειολογικής παρουσίασης
- Μέσα και τρόποι μουσειογραφικής παρουσίασης
- Προληπτική συντήρηση και συνθήκες διατήρησης – προστασίας των συλλογών (περιβαλλοντικές παράμετροι, οργάνωση εκθεσιακών και αποθηκευτικών χώρων, υλικά κατασκευής στην έκθεση και αποθήκευση, τρόποι παρουσίασης αντικειμένων, μεταχείριση συλλογής, εσωτερικές μετακινήσεις, οργάνωση περιοδικών εκθέσεων, μεταφορά έργων τέχνης, ασφάλεια, πυρασφάλεια, πρόγραμμα εκτάκτου ανάγκης, κατάρτιση και συμπεριφορά προσωπικού κτλ)

Η συλλογή των παραπάνω πληροφοριών μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη βοήθεια συνεντεύξεων από το προσωπικό και τη διεύθυνση του μουσείου αλλιώς και με σχολαστική παρατήρηση, πράγμα που απαιτεί σημαντικό χρόνο παραμονής στο μουσείο. Η καταγραφή των πληροφοριών μπορεί να γίνει με οποιαδήποτε τεχνική, ή συνδυασμό τεχνικών, που θα διευκολύνει τον φοιτητή όπως χειρόγραφες σημειώσεις, κτλ. Οι φοιτητές, κατά τη διάρκεια της εργασίας, θα μπορούν να ζητήσουν την συμβουλή και την βοήθεια των συντονιστών του μαθήματος αλλιώς και άλλων επιστημόνων με ειδικότητες σχετικές με το αντικείμενο (αρχιτέκτονες, ιστορικούς τέχνης κτλ).

Η εργασία αυτή δεν θα είναι μία απλή αρίθμηση των προβλημάτων, αλλιώς θα αποτελέσει τη βάση για την υπόδειξη ενδεχόμενων τροποποιήσεων – αναβαθμίσεων και την υποβολή προτάσεων για την ανάπτυξη ενός προγράμματος γενικής διατήρησης και διαχείρισης των συλλογών. Επιπλέον, οι συνεντεύξεις δεν θα συνιστούν ένα είδος ελέγχου αλλιώς περισσότερο ένα μέσον που θα επιτρέψει στον φοιτητή να εξοικειωθεί με τη λειτουργία του μουσείου και να εκμεταλλευτεί αποτελεσματικά τον χρόνο που θα περάσει σε αυτό. Τα συμπεράσματα θα μπορούν να αξιολογηθούν και να ληφθούν υπ' όψιν από τον αρμόδιο φορέα.

Μεθοδολογία προσέγγισης

- Εξέταση του συνόλου λειτουργίας του μουσείου, συνεργασία - συνεντεύξεις με σκοπό την συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών.
- Σχηματοποίηση των δεδομένων.
- Εργασία ανάλυσης και ερμηνείας των δεδομένων με σκοπό την ταυτοποίηση και περιγραφή των κυριότερων προβλημάτων και των αιτιών αυτών.
- Διάγνωση και διεξαγωγή αποτελεσμάτων.
- Προτάσεις στρατηγικής, βάσει ανθρώπινου δυναμικού και πόρων, για την επίτευξη βραχυπρόθεσμων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων.

Στόχοι - οφέλη της γενικής αξιολόγησης

- Υπογράμμιση των θετικών σημείων στην ζωή και λειτουργία του μουσείου.
- Εύρεση των κυριότερων προβλημάτων - μειονεκτημάτων που επιδρούν στην διατήρηση της συλλογής και στην γενική λειτουργία του μουσείου και των αιτιών αυτών.
- Καθορισμός ενεργειών αντιμετώπισης βάσει προτεραιοτήτων.
- Υπόδειξη λύσεων που να μπορούν να εφαρμοστούν στα πλαίσια ενός γενικού προγράμματος οργάνωσης του μουσείου και διατήρησης των συλλογών.
- Κινητοποίηση των αναγκών χρηματοδότησης.

Συνεπώς, η εργασία αυτή θα αποτελέσει καταλύτη για την υλοποίηση ουσιαστικής αλλαγής καταδεικνύοντας την ανάγκη προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Πρακτικές θεωρήσεις

Διμελείς, τριμελείς ή τετραμελείς ομάδες θα κατανεμηθούν σε διαφορετικά είδη μουσείων. Οι ομάδες θα συγκροτούνται από φοιτητές διαφορετικών ειδικοτήτων μεταξύ τους, έτσι ώστε να προαχθεί η διεπιστημονική συνεργασία και η αλληλοκατανόηση όλων των επαγγελματιών που εμπλέκονται στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Κάθε ένας από τους διδάσκοντες του μαθήματος θα εποπτεύει μία ομάδα εργασίας. Οι διδάσκοντες, κατά τη διάρκεια υλοποίησης της αξιολόγησης, θα ευρίσκονται σε τακτά χρονικά διαστήματα με σκοπό τον απολογισμό των εργασιών.

Καθένα από τα άτομα των ομάδων οφείλουν να πραγματοποιήσουν 20 παρουσίες (τουλάχιστον 3 ωρών η καθεμία) στο μουσείο, όπου θα κάνουν την πρακτική τους. Εάν κάθε φοιτητής δεν συμπληρώσει **20 παρουσίες** στο μουσείο, θεωρείται ότι δεν έχει ολοκληρώσει το συγκεκριμένο μάθημα επιτυχώς.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ

Συντονιστής μαθήματος: Επίκ. καθ. Μ. Ι. Παπαγρηγοράκης

Εισηγητές: Δρ. Βαβουρανάκης Γ., Δρ. Δημάκη-Ζώρα Μ., Δρ. Μπάμια Χ.,

Δρ. Νάσκα Α., Λεκτ. Ράπτης Κ., Δρ. Σφυράκης Β., Δρ. Φέρμελη Γ.,

Σκοπός του σεμιναρίου

Σκοπός του σεμιναρίου είναι να εισάγει τους/τις φοιτητές/-τριες στις βασικές αρχές της μεθοδολογίας της έρευνας, της στατιστικής ανάλυσης και ερμηνείας των ευρημάτων κατά την εκπόνηση μιας μελέτης. Παράλληλα, να τους/τις εξοικειώσει με βασικές αρχές και θεωρίες των θετικών και θεωρητικών επισημών καθώς και τις ερευνητικές μεθόδους που εφαρμόζονται.

Στόχοι του σεμιναρίου είναι οι φοιτητές/-τριες να:

- Γνωρίσουν τις μορφές των επιστημονικών ερευνών.
- Γνωρίσουν τα στάδια της ερευνητικής διαδικασίας.
- Γνωρίσουν και να εξοικειωθούν με τη μεθοδολογία της εκπαιδευτικής έρευνας.
- Αποκτήσουν γνώσεις σε πρακτικά θέματα, όπως η διερεύνηση της βιβλιογραφίας ή η συγγραφή ενός ερευνητικού άρθρου.
- Αποκτήσουν ικανότητες και να αναπτύξουν κριτήρια σχετικά με την αξιολόγηση των ερευνητικών προσεγγίσεων και μεθοδολογιών, προκειμένου να επιλέγουν την πλέον κατάλληλη.
- Εφαρμόσουν γνώσεις που απόκτησαν κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, προκειμένου να είναι ικανοί να ανταποκριθούν άμεσα στα ερευνητικά προβλήματα που θα ανακύψουν κατά τη διεξαγωγή της Μεταπτυχιακής Εργασίας Εξειδίκευσης.
- Γνωρίσουν την τρέχουσα έρευνα στον τομέα των θεωρητικών και θετικών επιστημών.
- Περιεχόμενα του Σεμιναρίου

1η ενότητα: εισαγωγή**1.1: Σκοπός και προγραμματισμός της έρευνας**

Επιλογή θέματος

Επισήμανση και οργάνωση της βιβλιογραφίας

Συγκέντρωση υλικού

Οργάνωση του υλικού

Επανεξέταση και περιορισμός του θέματος υπό το φως των νέων στοιχείων

1.2: Έμφαση στη βιβλιογραφική έρευνα

Έρευνα σε βιβλιοθήκες

Αποδελτίωση

Κατάταξη δελητίων και υλικού

Με κριτήριο το συγγραφέα

Με κριτήριο το θέμα

Βιβλιογραφικά παραθέματα

Σχετικοί κανόνες

Παραπομπές και Υποσημειώσεις

Βιβλιογραφία

2η ενότητα: μεθοδολογία της αρχαιολογικής έρευνας

Αρχαιολογία χωρίς σκαπάνη

- A. Εισαγωγή: Η σχέση θεωρίας, μεθόδου και πράξης. Η διαδικασία εξαγωγής συνθετικών/ιστορικών συμπερασμάτων μέσα από τα αρχαιολογικά δεδομένα. Οι όροι «αρχαιολογική μαρτυρία», «αρχαιολογικό πλαίσιο», «περιβάλλον» ή «συμφραζόμενα» (context), «αρχαιολογική θέση».
- B. Μέθοδοι εντοπισμού αρχαιολογικών θέσεων (τηλεσκοπήσεις, διασκοπήσεις, έρευνα επιφανείας). Ζητήματα κατανομής οικισμών και άλλων αρχαιολογικών θέσεων, αρχαιολογία τοπίου.

Αρχαιολογία με σκαπάνη

Γιατί ανασκάπτουμε; Σωστικές και συστηματικές ανασκαφές. Η εκτεταμένη ανασκαφή και η στρωματογραφία. Παράγοντες διαμόρφωσης της ανασκαφικής εικόνας. Η διερεύνηση της οργάνωσης και χρήσης του χώρου κατά το παρελθόν. Η σχέση ανασκαφικών στρωμάτων, οικοδομικών φάσεων, ραδιοχρονολογήσεων και η χρήση του χώρου.

Αρχαιολογία μετά τη σκαπάνη

Τυπολογία τεχνέργων, σχετική χρονολόγηση και ιστορική/πολιτισμική εξέλιξη. Εργαστηριακές και άλλες μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων (οργανικά κατάλοιπα, πετρογραφία, ραδιοχρονολόγηση), ποσοτικά και «ποιοτικά» ερευνητικά ερωτήματα. Συνθετικά/ιστορικά θέματα – ενδεικτικά παραδείγματα: Οικία, νοικοκυριό και οίκος δίαιτα, στρατηγικές επιβίωσης, αγροτική οικονομία τεχνολογία και βιοτεχνική οικονομία εμπόριο εξουσία και κοινωνική ιεραρχία ταυτότητα, σώμα, φύλο.

3η ενότητα: προϋποθέσεις, κατευθύνσεις και διαδρομές της ιστορικής έρευνας

3.1: Αντικείμενο, εργαλεία και μέθοδος της ιστορικής έρευνας

Ιστορία ως έννοια
Ιστορικό γεγονός, ιστορικά τεκμήρια
Χώρος και χρόνος
Υποκειμενικότητα
Ερμηνεία και αιτιακές σχέσεις
Ιστορικές κατηγορίες ως αναλυτικά εργαλεία
Επιστημονική γλώσσα - επιστημονικό ύφος

3.2: Από την αρχαιότητα στη νεωτερική εποχή - απαρχές της ιστορίας ως επιστήμης

Ιστορική επιστήμη και κατευθύνσεις της ιστορικής έρευνας, 19ος-21ος αιώνες:
ιστορικισμός, κοινωνικο-επιστημονικής κατεύθυνσης ιστορία, μεταμοντερνισμός
Πολιτική, οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ιστορία.

4η ενότητα: εισαγωγή στην ιστορία της ανάπτυξης των γεωεπιστημών

4.1: Ιστορική εξέλιξη της Γεωλογίας

4.2: Βασικές αρχές, θεωρίες και μέθοδοι έρευνας των γεωεπιστημών

5η ενότητα: μεθοδολογία της εκπαιδευτικής έρευνας στη μουσειακή εκπαίδευση

5.1: Εκπαιδευτική Έρευνα

Ο ρόλος της εκπαιδευτικής έρευνας στη μουσειακή εκπαίδευση
Προσεγγίσεις της εκπαιδευτικής έρευνας σε θέματα σχετικά με τις γεωεπιστήμες

Ιστορική έρευνα
Εξελικτική έρευνα
Επισκοπήσεις
Μελέτες περίπτωσης
Πειράματα
Έρευνα-Δράση

5.2: Σχεδιασμός της έρευνας

Το δείγμα
Το ερωτηματολόγιο (Είδη και τεχνικές, Δεοντολογία)
Δοκιμαστική εφαρμογή
Περιγραφή του ερωτηματολογίου

5.3: Η διεξαγωγή της έρευνας

5.4: Διδασκαλία

Οργάνωση της διδασκαλίας
Αντικειμενικοί διδακτικοί στόχοι
Αρχική μέτρηση
Διδασκαλία: Περιεχόμενο και Μέθοδος
Διδακτικά εργαλεία/ Παιδαγωγικές δραστηριότητες
Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των παιδαγωγικών δραστηριοτήτων

5.5: Τελική μέτρηση

5.6: Ευρήματα (Σύντομη αναφορά)

Μεταβλητές
Στατιστικοί έλεγχοι
Αποτελέσματα των αναλύσεων
Ερμηνεία και παρουσίαση των ευρημάτων

6η ενότητα: ερευνητικός σχεδιασμός και ανάλυση των συλλεγομένων στοιχείων

6.1: Ερευνητικός σχεδιασμός

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν βασικές αρχές σχεδιασμού και αξιολόγησης:
μελετών περίπτωσης (case studies)
περιγραφικών/συγχρονικών μελετών (descriptive/cross-sectional studies)
προοπτικών μελετών (longitudinal studies)
μελετών παρέμβασης (experimental studies)

6.2: Επιλογή μέσου για τη συλλογή δεδομένων - Οργάνωση μελέτης

Η ενότητα θα ξεκινήσει με παρουσίαση μεθόδων συλλογής δεδομένων, π.χ. δομημένη συνέντευξη, ομάδες συζήτησης (focus groups), ερωτηματολόγια καταγραφής. Θα συζητηθούν επίσης οι έννοιες της επαναληψιμότητας, ακρίβειας και εγκυρότητας στην καταγραφή της πληροφορίας. Η ενότητα θα ολοκληρωθεί με τη σύντομη παρουσίαση καίριων σημείων κατά την οργάνωση μίας μελέτης (διαμόρφωση υπόθεσης, επιλογή ερευνητικού σχεδιασμού και μέσου συλλογής στοιχείων, επιλογή δείγματος, εκπαίδευση προσωπικού, χρήση κινήτρων κλπ.)

6.3: Συλλογή και ανάλυση στοιχείων

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν βασικές αρχές που αφορούν στα:

Επιλογή δείγματος για την μελέτη

Είδη μεταβλητών

Περιγραφική στατιστική και συμπερασματολογία : Η έννοια της στατιστικής σημαντικότητας

Πίνακες συχνοτήτων και διαγράμματα (ιστογράμματα, ραβδογράμματα, πίτες κλπ)

Συνεχείς μεταβλητές: Μέτρα θέσης και μέτρα διασποράς

Συντελεστές συσχέτισης

Γραμμική παλινδρόμηση

Σύγκριση μέσων όρων και διαμέσων

Κατηγορικές μεταβλητές: Πίνακες συσχέτισης

Σύγκριση κατηγορικών μεταβλητών (Σύγκριση ποσοστών)

Πολυμεταβλητή ανάλυση

7η ενότητα: Εργαστήρια Στατιστικής

7.1: Εισαγωγή στο Excel

Ανάλυση ερωτηματολογίου

Εισαγωγή Δεδομένων

Εντολές ελέγχου

Χρήση Συναρτήσεων (sum, average, max, min, διαμέσου, συχνότητας τιμών, γραμμική τάση, απόκλιση)

Γραφικές παραστάσεις

7.2: SPSS

Εισαγωγή Δεδομένων

Μεταβλητές- Ορισμός και πράξεις μεταβλητών

Περιγραφική Στατιστική

Κατανομή Συχνότητας

Δείκτες κεντρικής τάσης και διασποράς

Ανάλυση πολλαπλών απαντήσεων

7.3: Επαγωγική Στατιστική

Test χ^2

T Test

8η ενότητα: σύνθεση και παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας

Σύνθεση με βάση το υπάρχον υλικό

Γλωσσικές και υφολογικές παρατηρήσεις

Χαρακτηριστικά δοκιμαστικού λόγου

Χρήση σημείων στίξης

Καλλιέργεια

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ - ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Ο υποψήφιος που επιθυμεί να εκπονήσει διδακτορική διατριβή υποβάλλει αίτηση στη Γραμματεία του ΠΜΣ «Μουσειακών Σπουδών». Η εισαγωγή στον Β΄ κύκλο Μεταπτυχιακών Σπουδών γίνεται ύστερα από απόφαση της ΕΔΕ, η οποία πρέπει να συνεκτιμήσει την αίτηση του υποψήφιου διδάκτορα με βάση:

- το σύνολο της βαθμολογίας των μαθημάτων του ΠΜΣ και τον γενικό βαθμό του Μεταπτυχιακού Τίτλου
- την αξιολόγηση της διπλωματικής εργασίας
- την εισήγηση του γενικού επίσημου σπουδών
- την τεκμηριωμένη πρόταση διδακτορικής διατριβής
- την τυχόν ερευνητική δραστηριότητα του υποψηφίου
- την κατοχή πιστοποιητικού επαρκούς γνώσεως Αγγλικών.

Στην περίπτωση που ο υποψήφιος διδάκτορας δεν είναι απόφοιτος του Α΄ κύκλου του συγκεκριμένου Μεταπτυχιακού, αλλά απόφοιτος του ίδιου γνωστικού αντικείμενου ή συγγενούς από Πανεπιστήμιο της ημεδαπής ή της αλλοδαπής καλείται να προσκομίσει:

- τον γενικό βαθμό του πρώτου πτυχίου
- τον τίτλο του Μεταπτυχιακού Διπλώματος, την αναλυτική βαθμολογία, εάν πρόκειται για Μεταπτυχιακό τίτλο που βασίζεται σε διδασκαλία μαθημάτων, ή την ερευνητική εργασία, εάν πρόκειται για Μεταπτυχιακό τίτλο που βασίζεται στην έρευνα. Π.χ. Mphil (με αναγνώριση από το ΔΙΚΑΤΣΑ, αν πρόκειται για σπουδές στην αλλοδαπή)
- τη διπλωματική του εργασίας
- την τεκμηριωμένη πρόταση διδακτορικής διατριβής
- δύο συστατικές επιστολές
- πιστοποιητικό επαρκούς γνώσεως της αγγλικής γλώσσας
- τυχόν ερευνητική δραστηριότητα.

Η ΕΔΕ έχει το δικαίωμα, σύμφωνα με τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του ΠΜΣ «Μουσειακές Σπουδές», να καθορίσει με απόφασή της την εφαρμογή των παραπάνω κριτηρίων, τον ορισμό συμπληρωματικών και πιθανόν την παρακολούθηση και επιτυχή εξέταση μαθημάτων του Α΄ κύκλου σπουδών από τους υποψήφιους διδάκτορες, αν το κρίνει απαραίτητο, με βάση το αντικείμενο του προπτυχιακού και μεταπτυχιακού τίτλου ειδίκευσης που έχουν προσκομίσει.

Οι αιτήσεις που υποβάλλονται στη Γραμματεία αξιολογούνται και ελέγχεται αν οι υποψήφιοι έχουν τα τυπικά προσόντα συμμετοχής, όπως προβλέπονται αυτά από τη νομοθεσία (Ν.22083/92, άρθρο 12, πργ.2α) και από τον Εσωτερικό Κανονισμό του ΠΜΣ, για να συμμετάσχουν στον Β΄ κύκλο Σπουδών με σκοπό την απόκτηση Διδακτορικού Διπλώματος.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Ν. 2983/92, άρθρα 12 και 13, και τον Εσωτερικό Κανονισμό του ΠΜΣ

- Η ΕΔΕ αποφασίζει για τη σύσταση τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής, η οποία είναι αρμόδια για την καθοδήγηση και επίβλεψη του υποψηφίου. Η Συμβουλευτική Επιτροπή σε συνεργασία με τον υποψήφιο καθορίζει το θέμα της διατριβής και συντάσσει πρωτόκολλο το οποίο καταθέτει στη Γραμματεία του ΠΜΣ.
- Η Συμβουλευτική Επιτροπή απαρτίζεται από τον επιβλέποντα, που είναι μέλος ΔΕΠ και ανήκει στη βαθμίδα του Καθηγητή ή του Αναπληρωτή Καθηγητή ή του Επίκουρου Καθηγητή, και άλλα δύο μέλη ΔΕΠ, από τα οποία μπορεί το ένα να είναι Λέκτορας, εφόσον είναι μόνιμος ή έχει τουλάχιστον τριετή θητεία, ή ερευνητής αναγνωρισμένου Ερευνητικού Κέντρου ή Ιδρύματος της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, κάτοχος διδακτορικού διπλώματος και διαθέτει αναγνωρισμένο επιστημονικό έργο. Το

ερευνητικό και διδακτικό αντικείμενο των μελών της Συμβουλευτικής Επιτροπής πρέπει να σχετίζεται άμεσα με την ερευνητική κατεύθυνση της υπό εκπόνηση διατριβής.

- Τροποποίηση του θέματος της Διδακτορικής Διατριβής μέσα στην ίδια γνωστική περιοχή μπορεί να γίνει με απόφαση της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής. Στην περίπτωση αυτή, συντάσσεται εκ νέου πρωτόκολλο με το ακριβές θέμα της διατριβής, το οποίο κατατίθεται στη Γραμματεία του ΠΜΣ.
- Αλλαγή του θέματος της Διδακτορικής Διατριβής και καθορισμός νέου σε διαφορετικό γνωστικό αντικείμενο μπορεί να γίνει μόνο με απόφαση της ΕΔΕ, ύστερα από σύμφωνη γνώμη της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής. Στην περίπτωση αυτή ορίζεται από την ΕΔΕ νέα τριμελής συμβουλευτική επιτροπή, η οποία σε συνεργασία με τον υποψήφιο Διδάκτορα συντάσσει πρωτόκολλο με το ακριβές θέμα της Διδακτορικής Διατριβής. Ο ελάχιστος χρόνος εκπόνησης της Διατριβής αρχίζει από την ημερομηνία ορισμού του νέου θέματος.
- Η χρονική διάρκεια για την εκπόνηση Διδακτορικής Διατριβής δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριών ετών από την ημερομηνία καθορισμού του θέματος.
- Κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της Διδακτορικής Διατριβής ο υποψήφιος διδάκτορας συνεργάζεται ανελλιπώς με τα μέλη της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής και κυρίως με τον επιβλέποντα καθηγητή.
- Με απόφαση της ΕΔΕ μπορεί ο υποψήφιος διδάκτορας να εκτελέσει μέρος της έρευνάς του σε αναγνωρισμένα Ερευνητικά Ιδρύματα.
- Σε ετήσια βάση ο υποψήφιος διδάκτορας υποβάλλει στην ΕΔΕ αίτηση προόδου, όπου θα αναφέρεται η ερευνητική πρόοδος της διατριβής, τυχόν δημοσιεύσεις, συμμετοχές σε σεμινάρια και συνέδρια. Η έκθεση εξετάζεται και συνοψίζεται από τη Συμβουλευτική Επιτροπή, η οποία συντάσσει σχετικό πόρισμα, το οποίο καταθέτει στη Γραμματεία του ΠΜΣ και το κοινοποιεί στην ΕΔΕ.
- Σε περίπτωση που δύο συνεχόμενες αξιολογήσεις του υποψήφιου διδάκτορα κρίνονται ως μη ικανοποιητικές, ο υποψήφιος διαγράφεται αυτοδικαίως από το πρόγραμμα.
- Ο υποψήφιος διδάκτορας πρέπει να δημοσιεύσει, αυτοδύναμα ή σε συνεργασία, μέρος της Διδακτορικής Διατριβής σε έγκυρα ξενόγλωσσα περιοδικά ή πρακτικά διεθνών συνεδρίων μετά από κρίση, σε συνεννόηση με τον επιβλέποντα καθηγητή.
- Ο υποψήφιος διδάκτορας μπορεί να παρουσιάσει την εργασία του σε ειδικό ανοικτό σεμινάριο σε τακτά χρονικά διαστήματα, την οργάνωση του οποίου αναλαμβάνει ο επιβλέπων καθηγητής σε συνεργασία με τον υποψήφιο διδάκτορα.
- Η τελική αξιολόγηση και κρίση της Διατριβής του υποψήφιου Διδάκτορα, μετά την ολοκλήρωση της συγγραφής, γίνεται από εξεταστική επιτροπή, η οποία απαρτίζεται από 7 μέλη ΔΕΠ. Στην εξεταστική επιτροπή μετέχουν τα τρία μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής, εφόσον έχουν την ιδιότητα του μέλους ΔΕΠ. Τα υπόλοιπα 4, ή κατά περίπτωση 5, ορίζονται από την ΕΔΕ, ύστερα από εισήγηση της ΣΕ. Τα 3 από τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής ανήκουν στη βαθμίδα του καθηγητή. Τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής ανήκουν στην ίδια ή σε συγγενή ειδικότητα με αυτή στην οποία εκπονεί τη διατριβή του ο υποψήφιος και μπορούν ορισμένα από αυτά να προέρχονται από άλλο Τμήμα του ίδιου ή άλλου ΑΕΙ.
- Η Διδακτορική Διατριβή που συγκέντρωσε τη σύμφωνη γνώμη 5 τουλάχιστον μελών της επταμελούς εξεταστικής επιτροπής θεωρείται εγκεκριμένη και βαθμολογείται με τον βαθμό «Καλώς», «Λίαν Καλώς» ή «Άριστα». Ο βαθμός απονέμεται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών της εξεταστικής επιτροπής και σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του επιβλέποντος καθηγητή.
- Το πρακτικό της εξεταστικής επιτροπής, υπογεγραμμένο από όλα τα παρόντα μέλη της, διαβιβάζεται από τον πρόεδρό της στην ΕΔΕ του ΠΜΣ.
- Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 2413/96 αρθ. 45, μέλη ΔΕΠ που αποχωρούν λόγω συμπληρώσεως του ορίου ηλικίας διατηρούν την ιδιότητα του μέλους τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής υποψηφίων διδασκόντων και την ιδιότητα επιβλέποντος καθηγητή, τις οποίες έχουν πριν από την αποχώρησή τους.

- Μετά την παρέλευση 10 ημερών και πριν την παρέλευση 40 ημερών από τον ορισμό της εξεταστικής επιτροπής, ο υποψήφιος αναπτύσσει τη διατριβή του δημόσια ενώπιον της εξεταστικής επιτροπής, η οποία στη συνέχεια κρίνει το πρωτότυπο της διατριβής και κατά πόσον αποτελεί συμβολή στην επιστήμη. Για την έγκριση της Διατριβής απαιτείται η σύμφωνη γνώμη τουλάχιστον 5 μελών της επιτροπής.
- Μετά την ολοκλήρωση των τυχόν διορθώσεων της επταμελούς εξεταστικής επιτροπής εκδίδεται η Διατριβή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις οδηγίες για τη συγγραφή των Διδακτορικών Διατριβών.
- Η αναγόρευση του υποψηφίου σε Διδάκτορα γίνεται από την ΕΔΕ, ενώπιον της οποίας ο υποψήφιος δίνει τον προβλεπόμενο όρκο. Προϋπόθεση για την αναγόρευση είναι η κατάθεση των προβλεπόμενων ανατύπων της Διατριβής στη Γραμματεία του Τμήματος με τις τυχόν διορθώσεις ή προσθήκες που υποδείχθηκαν κατά την εξέταση.
- Σε περίπτωση μη έγκρισης της Διδακτορικής Διατριβής, δίνεται η δυνατότητα στον υποψήφιο να επαναπαρουσιάσει τη διατριβή στην εξεταστική επιτροπή, με απόφαση της ΕΔΕ, σε εύλογο χρονικό διάστημα, αφού λάβει υπό όψιν του τις υποδείξεις της εξεταστικής επιτροπής.

Αλφαβητικός Κατάλογος Συντονιστών Μαθημάτων

Όνοματεπώνυμο	Μάθημα	e-mail	Τηλέφωνο
1. Δερμιτζάκης Μ. Καθηγητής Τμήμα Γεωλογίας & Γεωπεριβάλλοντος ΕΚΠΑ*	Μελέτες Ειδικών Περιπτώσεων Μουσείων / Γεωλογία -Παλαιοντολογία	mdermi@geol.uoa.gr	2107274086 2107274174 Fax: 21072741888
2. Ζίας Ν. Ομ. Καθηγητής Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ	Αρχές Διαχείρισης Συλλογών Γενική Ιστορία τής Τέχνης		2108847082 2107277656 Fax: 2109814903
3. Ιωαννίδης Β. Δρ. Παιδαγωγικής ΕΚΠΑ Ε.Ε.Δι.Π. Ειδικής Αγωγής Τμήματος Νοσηλευτικής Παν / μίου Πελοποννήσου	Στοιχεία Επιστημών Αγωγής	vioannid@uop.gr vioannid@cc.uoa.gr	6972602572
4. Ευθυμίου Μ. Αναπλ. Καθηγήτρια Τμήμα Ιστορίας - Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ	Θέματα Ιστορίας Ελληνικής και Ευρωπαϊκής	mariaefthymiou@msn. com	2107277411
5. Καράκωστας Ι. Καθηγητής Νομικής ΕΚΠΑ Αντιπρυτ. Φοιτητικής Μέριμνας, Πολιτισμού & Διεθνών Σχέσεων ΕΚΠΑ	Ελληνικό και Διεθνές Δίκαιο για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών. Θεσμοί Πολιτιστικής Διαχείρισης	ikarakos@law.uoa.gr	2103688658 2103689787
6. Κορρέ Αικ. Καθηγήτρια Τμήμα Φιλολογίας ΕΚΠΑ	Λαογραφία	kkorre@phil.uoa.gr	2107277729 2107277777-78
7. Λαμπρινουδάκης Β. Ομ. Καθηγητής Τμήμα Ιστορίας - Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ	Ιστορία & Θεωρία Μουσείων / Αρχαιολογία	labrin@otenet.gr	2107277432 2107277426
8. Λαμπρόπουλος Β. Καθηγητής Τμήμα ΣΑΕΤ** ΤΕΙ Αθήνας	Περιβάλλον Μουσείου και Προληπτική Συντήρηση	blabro@teiath.gr	2102133043
9. Νικηφορίδου Α. Μουσειολόγος	Επικοινωνία και Εκπαίδευση	anikifor@otenet.gr	2109373518

Όνοματεπώνυμο	Μάθημα	e-mail	Τηλέφωνο
10. Οικονόμου – Αμίλη Αθ. Καθηγήτρια Τμήμα Βιολογίας ΕΚΠΑ	Βοτανική	aamilli@biol.uoa.gr	2107274325
11. Παναγιώτης Γ. Καθηγητής Τμήμα ΣΑΕΤ, ΤΕΙ Αθήνας	Βιοδιάβρωση	gpanag@teiath.gr	2105385406
12. Παπαρηγοράκης Μ. Επικ. καθηγητής Τμήμα Οδοντιατρικής ΕΚΠΑ	Εξέλιξη του Ανθρώπου Σεμινάριο Μεθοδολογίας Έρευνας και Στατιστικής	demon@otenet.gr	2107461229
13. Ρούσσου Μ. Δρ. Επιστήμης Υπολογιστών Διευθύνουσα makebelieve design & consulting	Πληροφορική, Νέες Τεχνολογίες και Μουσεία	maria@makebelieve.gr	2106120064 6977325456
14. Σαλή Τ. Καθηγήτρια Μουσειολογίας Τμήμα Αρχαιολογίας, Βιβλιοθηκονομίας & Μουσειολογίας Ιόνιο Πανεπιστήμιο	Οργάνωση Μουσειακού Χώρου για Επικοινωνία και Εκπαίδευση	salikary@ath.forthnet.gr salitesy@otenet.gr	2106233370
15. Σταματάκης Μ. Καθηγητής Τμήμα Γεωλογίας & Γεωπεριβάλλοντος ΕΚΠΑ	Τεχνολογία Υλικών	stamatakis@geol.uoa.gr	2107274213
16. Φωτόπουλος Π. Διδάκτωρ Γενικός Διευθυντής Περιουσίας και Οικονομικών ΕΚΠΑ	Διοίκηση και Οικονομική Διαχείριση Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών	rc@elke.uoa.gr	2103689201
17. Χαραλάμπος Δ. Ομ. Καθηγητής Τμήμα ΣΑΕΤ, ΤΕΙ Αθήνας	Τεχνολογία Υλικών / Στοιχεία Επιστήμης Υλικών	dxaral@teiath.gr	

*ΕΚΠΑ: Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, **ΣΑΕΤ: Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης

Κατάλογος Διδασκόντων- Συνεργατών

Όνοματεπώνυμο	Μάθημα	e-mail	Τηλέφωνο
1. Αλεξάκη Ευγενία Δρ. Ιστορίας της Τέχνης Ελεύθερου Πανεπιστημίου του Βερολίνου	Γενική Ιστορία της Τέχνης	eugeniaalexaki@yahoo.gr	
2. Αβαρσιώτης Θ. Καθηγητής Τμήμα ΣΑΕΤ , ΤΕΙ Αθήνας	Τεχνολογία Υλικών	thrassos@teiath.gr	
3. Αργυροπούλου Β. Επικ. καθηγήτρια Τμήμα ΣΑΕΤ ΤΕΙ, Αθήνας	Στοιχεία Επιστήμης Υλικών	bessie@teiath.gr	6977988996
4. Βαβουρανάκης Γ. Δρ. Αρχαιολογίας	Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστικής	gvavouranakis@gmail.com	
5. Βελιτζέλης Ε. Καθηγητής Τμήμα Γεωλογίας & Γεωπεριβάλλοντος ΕΚΠΑ	Γεωλογία-Παλαιοτολογία	velitzel@geol.uoa.gr	2107274162
6. Βλαχόπουλος Αν. Διδάκτωρ Αρχαιολογίας, Επικ. καθ. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων	Αρχαιολογία / Αρχές Διαχείρισης Συλλογών	andreasvg1@yahoo.gr	2103311953 2103631147
7. Γκόνου – Ζάγκου Ζ. Διδάκτωρ, Επιστημονική συνεργάτης Τμήμα Βιολογίας ΕΚΠΑ	Βιοδιάβρωση/Βοτανική	zgonou@biol.uoa.gr	2107274324
8. Δαβέτας Δ. Δρ. Αισθητικής, Paris III	Γενική Ιστορία της Τέχνης	demosthenes@davetas.com	6937578000 , 0033142055876
9. Δεληπόρτα Αικ. Υπουργείο Πολιτισμού 2η ΕΒΑ	Ελληνικό & Διεθνές Δίκαιο για την προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών- Θεσμοί Πολιτιστικής Διαχείρισης	katerinadellaporta@yahoo.com	2103828731
10. Δημάκη - Ζώρα Μ. Διδάσκουσα Πανεπιστημίου Αθηνών 407/1980	Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστικής	mzora@senate.uoa.gr	
11. Διακουμάκου Ε. Τμήμα Βιολογίας ΕΚΠΑ	Βιοδιάβρωση		2109824764

Όνοματεπώνυμο	Μάθημα	e-mail	Τηλέφωνο
12. Δουλιγερίδης Μ. Διευθυντής Καλλιτεχνικής Συντήρησης Εθνική Πινακοθήκη	Μελέτες Ειδικών Περιπτώσεων Μουσείων	michaildoulgeridis@ nationalgallery.gr	2107250087
13. Ζούνις Π. Δρ. Επιχειρηματικής Χορηγίας	Διοίκηση και Οικονομική Διαχείριση Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών	zounis@hol.gr thzounis@admin.uoa.gr	2103689217
14. Θεουλάκης Π. Καθηγητής Τμήμα ΣΑΕΤ, ΤΕΙ Αθήνας	Τεχνολογία Υλικών	ptheoulakis@yahoo.com ptheoul@teiath.gr	2106464862 210 5385406
15. Κατερινόπουλος Α. Αναπλ. καθηγητής Τμήμα Γεωλογίας & Γεωπεριβάλλοντος ΕΚΠΑ	Τεχνολογία Υλικών	akaterin@geol.uoa.gr	2107274124
16. Καψανάκη - Γκότση Ε. Λέκτορας Τμήμα Βιολογίας ΕΚΠΑ	Βιοδιάβρωση	ekapsan@cc.uoa.gr	2107274322
17. Κίττα Ε. Συντηρήτρια Έργων Τέχνης - Μουσειολόγος	Εξέλιξη του Ανθρώπου	ekittas@hotmail.com	2103689508 2103689502
18. Λεγάκης Τ. Επικ. καθηγητής Τμήμα Βιολογίας ΕΚΠΑ	Βοτανική Βιοδιάβρωση	alegakis@biol.uoa.gr	2107274372
19. Κυριάκη- Μάνεση Δ. Αν. καθηγήτρια, ΤΕΙ Αθήνας	Επικοινωνία και Εκπαίδευση	dkmanessi@teiath.gr	2105385251
20. Μαλέα Α. Συντηρήτρια Καθηγήτρια Εφαρμογών Τμήμα ΣΑΕΤ ΤΕΙ	Μελέτες Ειδικών Περιπτώσεων Μουσείων	kmalea@teiath.gr	2105385406
21. Μεθενίτης Κ. Επικ. Καθηγητής Τμήμα Χημείας ΕΚΠΑ	Τεχνολογία Υλικών	methenitis@chem.uoa.gr	2107274457
22. Μερτζάνη Μ. Συντηρήτρια Τμήμα ΣΑΕΤ, ΤΕΙ Αθήνας	Τεχνολογία Υλικών	mertzani@panafonet.gr	2109820419

Όνοματεπώνυμο	Μάθημα	e-mail	Τηλέφωνο
23. Μπάμια Χ. Εργαστήριο Υγιεινής και Επιδημιολογίας Ιατρική Σχολή	Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστικής	cbamia@nut.uoa.gr	2107462096
24. Μούλιου Μ. Δρ. Μουσειολογίας ΥΠΠΟ Δ/ση Μουσείων	Ιστορία & Θεωρία Μουσείων Ι και ΙΙ	mmouliou@otenet.gr, mmouliou@gmail.com	2108258675
25. Μουρλής Κ. Επικ. καθηγητής Τμήμα Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε ΕΚΠΑ	Πληροφορική, Νέες Τεχνολογίες και Μουσεία	mourlas@media.uoa.gr	2103689282
26. Μωραΐτης Κ. Βιολόγος, Δικαστικός Ανθρωπολόγος Λέκτορας Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών	Εξέλιξη του Ανθρώπου	kmoraitis@med.uoa.gr	
27. Νάσκα Α. Εργαστήριο Υγιεινής και Επιδημιολογίας Ιατρική Σχολή	Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστικής	anaska@nut.uoa.gr	2107462106
28. Ντρίνια Χ. Επικ. καθηγήτρια Τμήμα Γεωλογίας-Γεωπεριβάλλοντος ΕΚΠΑ	Γεωλογία-Παλαιοντολογία	cntrinia@geol.uoa.gr	2107274394
29. Οικονόμου Μ. Καθηγήτρια Τμήμα Γεωλογίας & Γεωπεριβάλλοντος ΕΚΠΑ	Τεχνολογία Υφικών	meconom@geol.uoa.gr	2107274214
30. Πανταζίδου Α. Επικ. καθηγήτρια Τμήμα Βιολογίας ΕΚΠΑ	Βιοδιάβρωση / Βοτανική	apantazi@biol.uoa.gr	2107274354
31. Πάντος Π. Αρχαιολόγος δ.φ. Επίτιμος Διευθυντής Εθνικού Αρχείου Μνημείων του ΥΠΠΟ	Ελληνικό & Διεθνές Δίκαιο για την προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών. Θεσμοί Πολιτιστικής Διαχείρισης	pantos_pantos@yahoo.gr	6972348173
32. Παπαδημητρίου Μ. Συντηρήτρια Καθηγ. Εφαρμογών Τμήμα ΣΑΕΤ ΤΕΙ	Περιβάλλον Μουσείου και Προληπτική Συντήρηση / Μελέτες Ειδικών Περιπτώσεων Μουσείων	pap-dim@otenet.gr	2107291644

Όνοματεπώνυμο	Μάθημα	e-mail	Τηλέφωνο
33. Παπαδία - Λάλα Α. Καθηγήτρια Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ	Θέματα Ιστορίας Ελληνικής και Ευρωπαϊκής	apapadia@arch.uoa.gr	2107277410
34. Πίτσιος Θ. Αναπλ. καθηγητής Ιατρική Σχολή ΕΚΠΑ	Εξέλιξη του Ανθρώπου	tpitsios@med.uoa.gr	2107462358
35. Πούλλου Ε. Λέκτορας Νομική Σχολή ΕΚΠΑ	Ελληνικό & Διεθνές Δίκαιο για την προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών. Θεσμοί Πολιτιστικής Διαχείρισης	oikonomidou-poulou@yahoo.gr	2103688405
36. Πούρνου Α. Επικ. καθηγήτρια Τμήμα ΣΑΕΤ, ΤΕΙ Αθήνας	Βιοδιάβρωση / Στοιχεία Επιστήμης Υλικών Τεχνολογία Υλικών	pournoua@teiath.gr pournoua@otenet.gr	2105385469 2105385476
37. Ράπτη Στ. Συντηρήτρια Καθηγήτρια Εφαρμογών Τμήμα ΣΑΕΤ, ΤΕΙ Αθήνας	Τεχνολογία Υλικών	srapti@teiath.gr	2107715904
38. Ράπτης Κ. Λέκτορας Τμήμα Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ	Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστικής	kraptis@arch.uoa.gr	2107277408
39. Ρεσιλίνα Ευ. Καθηγήτρια Διαπολιτισμικών Σπουδών, Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο	Μελέτες Ειδικών Περιπτώσεων Μουσείων/ Αρχές Διαχείρισης Συλλογών	eretsila@otenet.gr	2107791236 2661087219
40. Σοβαντζή – Κουμπλή Λ. Επικ. καθηγήτρια Τμήμα Βιολογίας ΕΚΠΑ	Βοτανική	lkoumbli@biol.uoa.gr	2107274256
41. Σταματοπούλου Ε. Τμήμα ΣΑΕΤ ΤΕΙ Αθήνας Περιβαλλοντικός Μουσειολόγος	Περιβάλλον Μουσείου και Προληπτική Συντήρηση	stamatopoulou@deste.gr	2109245544
42. Στασινού Α. Συντηρήτρια Τμήμα ΣΑΕΤ, ΤΕΙ Αθήνας	Τεχνολογία Υλικών	astassinou@yahoo.com	2106197963

Όνοματεπώνυμο	Μάθημα	e-mail	Τηλέφωνο
43. Στριμπής Ι. Δρ. Νομικής	Ελληνικό & Διεθνές Δίκαιο για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών. Θεσμοί Πολιτιστικής Διαχείρισης	istribis@academyofathens.gr	2108013681
44. Συνοδινός Φ. Ορθοδοντικός M.Sc. Επιστημονικός Συνεργάτης Τμήματος Οδοντιατρικής ΕΚΠΑ	Εξέλιξη του Ανθρώπου	fsynodin@otenet.gr	2109730793
45. Σφυράκης Β. Υπ. Διδάκτωρ Επιστημονικός Συνεργάτης ΕΚΠΑ	Αρχές Διαχείρισης Συλλογών/ Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστικής	hammer@math.uoa.gr	2107276360 2107276361 6937050504
46. Τζώρτζη Κ. Αρχαιολόγος-Μουσειολόγος Λέκτορας Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικών Πόρων και Νέων Τεχνολογιών, Παν/μιο Ιωαννίνων	Οργάνωση Μουσειακού Χώρου για Επικοινωνία και Εκπαίδευση	kalit@otenet.gr	
47. Τσίλλα Ε. Επικ. καθηγήτρια Τμήμα ΣΑΕΤ, ΤΕΙ Αθήνας	Τεχνολογία Υφικών	ltsilaga@otenet.gr.	2106452206
48. Τσιπλιτάρης Αθ. Ομ. Καθηγητής ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ	Στοιχεία Επιστημών Αγωγής/ Επικοινωνία και Εκπαίδευση	atsiplit@primedu.uoa.gr	2104120910
49. Φέρμελη Γ. Επιστημονικός Συνεργάτης του Τμήματος Γεωλογίας & Γεωπεριβάλλοντος του ΕΚΠΑ	Γεωλογία-Παλαιοντολογία	gfermeli@geol.uoa.gr	2107274280
50. Χάϊτας Χ. Αρχιτέκτων Μηχανικός - Μουσειολόγος	Εξέλιξη του Ανθρώπου	hhaitas@hotmail.com	6948241324
51. Χαϊλενά Ι. Συντηρήτρια Τμήμα ΣΑΕΤ, ΤΕΙ Αθήνας	Τεχνολογία Υφικών	iphigeniahalepa@hotmail.com	2106712859
52. Χαρίτος Δ. Λέκτορας Τμήμα Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε ΕΚΠΑ	Πληροφορική, Νέες Τεχνολογίες και Μουσεία	virtuer@media.uoa.gr	2103689282

Όνοματεπώνυμο	Μάθημα	e-mail	Τηλέφωνο
53. Χατζηβασιλείου Ε. Επίκ. Καθηγητής Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ	Θέματα Ιστορίας Ελληνικής και Ευρωπαϊκής	xevanthis@arch.uoa.gr	2107277441

Museum Studies Course will be an interdisciplinary Postgraduate Course between the Department of History - Archaeology and the Department of Geology of the University of Athens, in collaboration with the Department of Conservation of Antiquities and Works of Art of the Technological Educational Institution of Athens. The postgraduate program will award a Master of Arts in Museum Studies.

The duration of the program will be 4 semesters (3 semesters of lectures and 1 for the dissertation). The Students should attend 13 taught elements (10 core modules and 3 optional courses).

Assessment procedure is based on written work in the form of a series of essays for each course.

It is also necessary for the students to hand in a dissertation on a particular area of interest in the 4th semester, as well as to sit an oral examination.

AIM OF THE COURSE

The aim of the course is to provide academic and professional training to those, who wish to be employed professionally in a museum, and due to the fact that in Greece there are a great number of museums, but only a limited number of specialists in Museology. Consequently, the program intends to train students in a basic range of skills including all areas of current museum practice. Its purpose is not to concentrate only on the traditional archaeological collections, but also to look at all types of museums, such as geological, biological, science, medical museums etc.

ENTRY REQUIREMENTS

The entry requirements will be a second class Honours Degree from a Greek University, a degree from a Technological Institution or an overseas qualification of an equivalent standard.

NUMBER OF STUDENTS - TEACHING STAFF

The number of students, who will attend the Museum Studies course, will be limited to 15.

The teaching staff will be comprised of lecturers from the three participating departments, as well as other visiting lecturers. Furthermore, the University of Athens has established 15 Museums since its founding in 1837, that will enable students to gain experience and develop their practical skills.

1ST SEMESTER:

History and Theory of Museums: Definition of a museum, museum professions, history of greek and european museums, old and new museology, current trends in museum practice, psychology of collecting, material culture.

Collections Management: Collecting policy, acquisition and disposal methods, documentation, security of collections.

Technology of Materials: Study of the structure, the technology and the characteristics of the construction materials of museum objects. Organic materials (argil, inorganic pigments, metals, plaster, siliceous rocks) and inorganic materials of archaeological objects and works of art (proteins etc).

Greek and European Law concerning Cultural Heritage: Hellenic Ministry of Culture, Archaeological law, Codes of Ethics of ICOM and other affiliated organizations.

Option*

2ND SEMESTER

Organization of Museum Space, Communication and Education: Labeling objects, exhibition design, methods and techniques of exhibiting objects, light, color. Communication theories, organization of museum space.

Preventive Conservation: Considers way of monitoring environment, (RH, light, environmental pollution), storage, packing, handling objects.

Museums and New Technologies: Issues of application of new technologies inside museums web-sites, VR museums, software

Management of Non Profit Organizations: Management of museums, marketing strategies, strategic planning, funding, business plan, P.R., donations.

Option*

3RD SEMESTER

Communication and Education: Educational programs in museums, schools and museums, evaluation methods, theories of learning, interpreting exhibitions.

Case studies: Students apply their knowledge doing their placement in a museum.

Option*

*List of Option Courses:

General History of Art

Archaeology

Issues of Greek and European History

Folklore Studies

Human Evolution

Geology and Paleontology

Bio - erosion

Botany

Education

Issues of Technology of Materials

